CONCILII TRIDENTINI ANATOME

HISTORICO-THEOLOGICA.

Pars Secunda.

Accedit

JACOBI AUG. THUANI
Hiſtoria Concilii Tridentini.

Typis & Sumptibus DAVIDIS GESSNERI.
M DC LXXII.

SESSIO XXI.

Quæ eſt Quinta.

Sub Pio IV. Pont. Max.

Celebrata die 16. Julii 1562.

De Communione ſub utraque ſpecie & parvulorum.

Cap. 1.

SAncta Synodus declarat & docet, nullo divino præcepto Laicos & Clericos non conficientes obligari ad Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque ſpecie ſumendum, neque ullo pacto (ſalva fide) dubitari poſſe, quum illis alterius ſpeciei communio ad ſalutem ſufficiat, quod ſacrararum literarum teſtimonio comprobatur.

Cap. 2.

Declarat hanc poteſtatem perpetuò fuiſſe in Eccleſia, ut in ſacramentorum diſpenſatione, ſalva eorum ſubſtantia, ea ſtatueret vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum ſacramentorum venerationi, pro rerum, temporum locorúmque varietate, magis expedire judicaret. Quam auctoritatem in ſe agnoſcens ſancta Eccleſia, uſum naſcentis Chriſtianæ religionis communicandi ſub utraque ſpecie, mutatum jam progreſſu temporis videns, juſtis cauſis perſuaſa, hanc conſuetudinem communicandi ſub altera ſpecie approbavit, & pro lege habendam decrevit: quam reprobare, aut ſine Eccleſiæ auctoritate pro libito mutare non licet.

Cap. 3.

Declarat etiam, fatendum eſſe, etiam ſub altera tantùm ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verúmque Sa-

cramentum ſumi: atque adeò nullâ gratiâ neceſſariâ ad ſalutem eos defraudari, qui ſolam unam ſpeciem accipiunt.

Cap. 4.

Denique docet, parvulos uſu rationis carentes, nulla obligari neceſſitate, ad ſacramentalem Euchariſtiæ communionem, ſiquidem adeptam in baptiſmo gratiam, illa ætate amittere non poſſunt. Neque tamen ideò damnata antiquitas eſt, ſi eum morem pro illius temporis ratione, alicubi nonnunquam ſervavit.

Canones de Communione.

Canon 1.

Si quis dixerit, ex Dei præcepto, vel neceſſitate ſalutis, omnes & ſingulos Chriſti fideles utramque ſpeciem ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſumere debere, Anathema ſit.

Canon 2.

Si quis dixerit, ſanctam Eccleſiam Catholicam non juſtis cauſis & rationibus adductam fuiſſe, ut Laicos, atque etiam Clericos non conficientes, ſub panis tantummodò ſpecie communicaret, aut in eo erràſſe, Anathema ſit.

Canon 3.

Si quis negaverit totum & integrum Chriſtum, omnium gratiarum fontem & auctorem, ſub una panis ſpecie ſumi, quia (ut quidam falsò aſſerunt) non ſecundùm ipſius Chriſti inſtitutionem ſub utraque ſpecie ſumatur, Anathema ſit.

Canon 4.

Si quis dixerit, parvulis antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ communionem, Anathema ſit.

Decretum de reformatione in eadem Seſſione publicatum.

Cap 1.

Neque Epiſcopi, neque alii Ordinum collatores, aut eorum

rum miniſtri, quovis prætextu aliquid accipiant, pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam clericalis tonſuræ, neque pro literis dimiſſoriis, neque pro ſigillo, aut aliqua alia cauſa, etiam ſi id ſponte offeratur. Notarii verò, in iis ſolùm locis, ubi & conſuetudo accipiendi invaluit, & ſalarium nullum habent, decimam tantùm partem unius aurei, pro ſingulis literis dimiſſoriis aut teſtimonialibus accipere poterunt.

Cap. 2.

Ne cum ordinis dedecore ſacris ordinibus initiati mendicent, aut ſordidum quæſtum captent, nullus deinceps clericus ſæcularis (licèt idoneus ſcientiâ ſit & ætate) ad ſacros ordines promoveatur, niſi legitimè conſtet eum beneficium Eccleſiaſticum poſſidere pacificè, quod ſibi honeſtum ſuppeditet victum: neque illud beneficium reſignare poſſit, niſi facta mentione, quòd ad ejus beneficii titulum ſit promotus: neque ea reſignatio admittatur, niſi aliunde commodè vivere poſſit: aliàs, facta reſignatio nulla cenſeatur. Neque patrimonium obtinentes, aut penſionem, ordinentur, præter illos, quos Epiſcopus neceſſarios vel utiles Eccleſiis ſuis duxerit. Hos autem Epiſcopus non initiabit ſacris, niſi & fraudem in poſſeſſione eorum ſubſtantiæ abeſſe perſpexerit, & ad vitam degendam ſufficiens ſit, & ſine licentia Epiſcopi, illa alienari aut extingui vel remitti nullatenus poſſit, niſi aliunde ad vitam tranſigendam neceſſaria adepti ſunt.

Cap. 3.

In Eccleſiis tam Cathedralibus quàm Collegiatis, in quibus aut nullæ, aut tam tenues ſunt diſtributiones quotidianæ, ut negligantur, tertia pars fructuum omnium Canonicatuum, dignitatum, &c. Separetur, & in diſtributiones quotidianas convertatur, & ſecundùm proportionem juſtam ab Epiſcopo dividatur. Salva tamen conſuetudine Eccleſiarum, in quibus non reſidentes vel ſervientes, nihil aut minùs tertia parte fructuum percipiunt. Quòd ſi qui in non ſerviendo contumaces ſint, contra eos juris & Canonum ſacrorum ſanctionibus procedatur.

Cap. 4.

Epiſcopi, in Eccleſiis ubi viderint unum rectorem non poſſe ſufficere, ſacramentis miniſtrandis, & divino cultui peragendo, cogant rectores, & alios, ad quos hac res ſpectat, tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficere arbitrabuntur: & novas Parochias etiam invitis rectoribus conſtituant, ubi cognoverint eſſe neceſſarias, juxta conſtitutionem Alexandri tertii (qua incipit, ad audientiam) & portionem aſſignent congruentem ſacerdotibus, quos novis Eccleſiis præficient, ex fructibus Eccleſiæ matricis. Imò ſi ſit neceſſe, populum cogant Epiſcopi, ea ſubminiſtrare quæ ſufficiant ad vitam horum ſacerdotum ſuſtentandam, neque ab hac re ulla ratione impediri poſſint.

Cap. 5.

Liceat etiam Epiſcopo, facere uniones perpetuas Eccleſiarum quarumvis, beneficiorúmque etiam Curatorum, ſi ipſarum hoc exigat paupertas, aut alij caſus jure permiſſi. Neque hæ uniones poſſint revocari, aut quoquo modo infringi cauſa reſignationis &c.

Cap. 6.

Epiſcopi illiteratis imperitiſque Eccleſiarum Parochialium rectoribus (licèt alioquin vitâ ſint honeſtâ) coadjutores aut Vicarios pro tempore deputent: & fructuum partem eiſdem pro victu ſufficienti aſſignent, vel aliter provideant. At verò eos rectores, qui turpiter & ſcandaloſè vivunt, poſt admonitionem, coërceant & caſtigent: qui ſi adhuc perſtent incorrigibiles in nequitia, ab eiſdem Epiſcopis priventur beneficiis, nulla appellatione aut exemptione audita, ut ſacri Canones ſanxerunt.

Cap. 7.

Epiſcopi, transferre poſſint beneficia ſimplicia (etiam Juris Patronatus) ex Eccleſiis quæ collapſæ ſunt, neque inſtaurari poſſunt (vocatis iis quorum intereſt) in matrices vel alias Eccleſias locorum eorundem ſeu vicinorum: atque in eiſdem Eccleſiis erigant altaria vel capellas ſub eiſdem in-

invocationibus. Parochiales verò Eccleſias (etiamſi ſint Juriſpatronatus) collapſas, refici & inſtaurari procurent: quod ſi proventus earum, huic reparationi non ſufficiant, Patronos, aut Parochianos ad id opportunis cogant remediis, nulla audita tergiverſatione. Quòd ſi nimia omnes egeſtate laborent, ad matrices ſeu viciniores Eccleſias transferantur: ſitque facultas Eccleſias dirutas in prophanos uſus, non tamen ſordidos convertendi, erecta tantùm ibidem cruce.

Cap. 8.

Commendata monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus & Præpoſituræ, in quibus non viget regularis obſervantia, nec non beneficia etiam curata, ſecularia & regularia, quocumque modo commendata, etiam exempta, ab Epiſcopis annis ſingulis viſitentur, qui operam dabunt, ut ſi qua indigent reficiantur, quæque illic debentur munia exerceantur, poſthabita omni appellatione, exemptione, &c. Quòd ſi regularis in eis locis vigeat obſervantia, curent Epiſcopi ut & ſuperiores ad inſtituta ſuæ regulæ vitam componant, & ſubditos in officio contineant. Quòd ſi admoniti ſuperiores, intra ſex menſes, eos non viſitaverint & correxerint, tunc iidem Epiſcopi eos viſitare poſſint, perinde ac ſuperiores juxta eorum inſtituta potuiſſent: non obſtantibus, &c.

Cap. 9.

Quæſtorum Eleemoſynarum nomen & uſus, penitus ab omni Chriſtiana Repub. locóque extirpetur: neque ad officium hujusmodi exercendum ulterius admittantur, nec huic canoni obſtent privilegia conceſſa Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, &c. Indulgentiæ verò & aliæ ſpirituales gratiæ, deinceps per ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, populo publicentur, qui nulla prorſus mercede accepta, eleemoſynas ſibi oblatas fideliter colligent, ut hos cœleſtes Eccleſiæ theſauros, non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri omnes verè intelligant.

HISTORIA SESSIONIS XXI.

DIE 6. Junii Anno 1562. habita eſt generalis congregatio, in qua propoſiti ſunt articuli ſex, communionem ſub utraque ſpecie ſpectantes. Quamvis autem Oratores Galli ac plerique etiam Præſules hactenus pertenderint, de dogmatibus priùs tractandum non eſſe, quàm conſtet, utrùm Proteſtantes Concilio intereſſe velint nécne, tamen nunc quæſtione habitâ nemo ſe oppoſuit, omnibus propter ſedula Cæſareanorum officia ſpem concipientibus, fore ut calicis communio impetrari poſſet. Interea reſidentiæ declaratio à nonnullis Patribus urgetur, quæ res turbis occaſionem dedit, ægrè tandem à Cardinale Mantuano ſopitis, poſtquam is fidem interpoſuit, fore, ut in ea ſeſſione, in qua de ordinis Sacramento tractabitur, etiam ea controverſia definiatur. Quæ Mantuani promiſſio Cardinalem Simonetam adeò vehementer commovit, ut offenſio ea in manifeſtum diſſidium proruperit. Poſtero die Cæſarei Oratores Legatos adeunt, & viginti ſuper Reformatione poſtulata ex mente Cæſaris iis proponunt. Ea utpote obſervatu digniſſima apponere non pigebit.

1. *Orandum ſummum Pontificem, ut ſe ipſum & Curiam Romanam reformari benignè patiatur.*

2. *Ut numerus Cardinalium reducatur, ſi non ad duodenarium, ſaltem ad duplicatum, cum duobus ſupernumerariis, nempe XXVI.*

3. *Providendum, ne fiant ampliùs diſpenſationes ſcandaloſæ.*

4. *Revocandas omnes exemptiones contra jura communia paſſim conceſſas, Monaſteriáque omnia ſub Epiſcopi poteſtate conſtituenda, ſub cujus ſunt diœceſi.*

5. *Tollendam prorſus pluralitatem beneficiorum, & ſtatuendum, quòd ſingulæ Eccleſiæ Cathedrales, & Collegia ſingulas erigant Scholas. Et quòd Eccleſiaſtica officia non dentur conductitiis presbyteris.*

6. *Epiſco-*

6. Epiſcopos omnino ad reſidentiam cogendos, niſi in extrema Eccleſiæ neceſſitate, ut officia ſua per ſe ipſos non per vicarios exerceant. Quòd ſi Epiſcopi non ſint idonei, vel potentes, non uni vicario totius diœceſeos curam mandandam, ſed pluribus perſonis. Inſuper viſitationes, diœceſanáſque Synodos quotannis habendas.

7. *In Eccleſia omnia miniſteria gratis præſtanda, & quæ ſunt adeò tenuis reditûs, ut miniſteria Eccleſiæ, absque quotidianis emolumentis nequeant ſupportare, incorporanda cum aliis beneficiis, non curatis pinguioribus.*

8. *Revocandos in uſum veteres Canones contra Simoniacam pravitatem.*

9. *Conſtitutionum Eccleſiaſticarum multitudinem non nihil contrahendam, ſuperfluis reſectis, neque prælatorum ſanctionibus obligationi juris divini æquiparatis.*

10. *Excommunicatione non utendum extra caſum peccati mortalis, & notoriæ irregularitatis.*

11. *Officia divina diligenter & devotè celebranda, quæ aliquando ita præcipitatè à celebrantibus proferuntur, ut nec ipſi ſe intelligant, nec ab aliis intelligantur.*

12. *Breviaria & Miſſalia purganda, reſecandáque omnia, quæ non ex divinis ſunt deſumta literis, & tædioſam prolixitatem Pſalmorum & Orationum, habito delectu contrahendam.*

13. *Officiis divinis, quæ Latino ſermone peraguntur, preces linguâ vernaculâ fideliter verſas immiſcendas.*

14. *Clerum, & Ordinem Monaſticum ad primitivam inſtitutionem redintegrandum, ne tantæ monaſteriorum divitiæ tam flagitioſè diſſipentur.*

15. *Conſiderandum ſacro Concilio, annon res ipſa efflagitet aliqua juris poſitivi relaxare, & de priſtino rigore aliquid remittere ſuper diſcrimine ciborum, jejuniis, & conjugio Clericorum aliquibus nationibus concedendo.*

16. *Ad conciliandos populorum animos, tollendas multiplices Evangeliorum poſtillas, & novam publica authoritate per peritos Theologos faciendam: & ſimiliter novam*

Agendam, ſive librum ritualem, quem Parochi omnes recipere teneantur.

17. *Rationem adinveniendam non ad malos Parochos expellendos, quod eſſet factu facile, ſed ad meliores ſubſtituendos.*

18. *Plures Epiſcopatus in latioribus Provinciis erigendos, & opulenta cœnobia in hunc uſum convertenda.*

19. *Quod ad bona Eccleſiaſtica in alios uſus converſa & diſtracta, præſtitare forſitan hoc tempore, ut hæ diſſimulentur injuriæ.*

20. *Legatos Concilio Præſidentes dare operam debere, ne quæſtiones inutiles, quæ offendicula parere poſſint, ut hæc, an ſit reſidentia de jure divino, nécne? aut ſimiles, proponantur, aut ſi id vitari non poſſit, non patiantur ſaltem Patres effundi in bilem, nec offerri in fabulam adverſariorum.*

Legati conſilio ſummotis arbitris capto reſpondent, cùm in proxima ſeſſione controverſia de communione Calicis definiri debeat, aliud interea proponi minimè poſſe. Suboluit Oratoribus, ita reſponderi, ut Cæſaris expectatio eludatur. Viſum igitur ijs è re, ut Cæſar per Epiſcopum Pragenſem ad ipſum ablegatum de totius Concilii ſtatu certior redderetur. Sed & Legati, cùm res parùm ex animi ſententia ſuccederent, & Pontificem ſibi ſuccenſere ſubodorarentur, Leonhardum Marinum Archiepiſcopum Lancianenſem Romam ad Pontificem amandant, eíque ut de rerum & anteactarum & impendentium ſtatu apud Pontificem referret, Legatos excuſaret, & ipſum omnibus modis placatum iret, in mandatis exhibent. Fervebat interim diſſidium vehemens Romanos inter & Tridentinos Præſules, non ſine mutuis offenſionibus & criminationibus. Deplorabant Tridentini, *eccleſiæ miſerias, Concilij ſervitutem, abjectam ac planè deploratam ſpem eccleſiæ reformandæ.* Romani contrà querebantur, *ſchiſma imò apoſtaſiam à ſede Apoſtolica in Concilio procudi: Tranſmontanos odio Italorum non tam depreſſionem quàm abolitionem Pontificatus meditari.* Sed Pontifex & præſentibus & ingruentibus peri-

periculis ſuis prævortendum ratus, primò militem conducere ſtatuit, nimirum quater mille Helvetios, & ter mille Germanos equites: deinde Sabaudiæ Principi pecuniam deſtinat, ut ſuos armaret ad reſiſtendum Hugonottis, ſi pars penetrare in Italiam tentarent: denique ut Principes omnes ineſcaret, conſtituit cum ijs pangere fœdus defenſivum contra Proteſtantium ubicunque locorum machinationes, facilem omnium aſſenſum ſibi ſpondens, ſaltem hoc intuitu, ut mutuis ſuſpicionibus ſinguli ſe liberarent. Sed fefellit Pontificem ſpes, ne uno quidem Principe fœdus ratum habente, ſingulis propriam aliquam cauſam allegantibus, ſed communem unam, fore, nimirum hac ratione, ut Concilij progreſſus impediatur. In Cardinalium conſiſtorio prolixam de Oratoribus querelam inſtituit. De Gallo Lanſaco *inprimis, quòd in poſtulatis ſuis videatur Orator Hugonottorum, eò quòd & proteſtantes, pro hoſtibus ac perduellibus pridem denunciatos, in Concilio expectandos pertendat; & Pontificem Concilio ſubjicere, unâ cum alijs moliatur; & in menſa multis Præſulibus coram dixerit, tot è Gallia & Germania Epiſcopos venturos, ut idolum illud ROMA profligaturi ſint.* De reliquis etiam Oratoribus, quòd in *Concilio Hugonottorum inſtar vivant, neque Sacramento reverentiam debitam exhibeant.* Cardinales Mantuanum, Seripandum & Warmienſem galero Cardinalitio indignos eſſe pronuntiat. De Præſulibus ſingulis qualibet occaſione quiritatur, eorúmque amicos urget, ut per literas officii monerentur. Quæ omnia ab eo gerebantur, dicebantúrque non linguæ aliquâ intemperantiâ, ſed de induſtria, ut variis artibus unumquemque, hunc pudore, illum metu, alium civilibus officiis ad ſui excuſationem impelleret, adeóque omnes lucrifaceret, vel certè cautiores & circumſpectiores, ac offenſionum pavidos redderet. Atque id adeò illi feliciter ſucceſſit, ut ipſe poſtea jactaverit, artibus his hoc ſe conſecutum eſſe, *ut omnes contra ipſum antea fœderati, nunc in ipſius gratiam conſpiraturi ſint, eò quòd ipſius ope omnes indigeant,*

geant, & ſuppetias unus, gratias alius requirat. Præterea Tridentum miſit ſecretum miniſtrum Carolum de Vice Comitibus, Epiſcopum Ventimiglienſem, cui in mandatis dedit, *ut cum diverſis ea coràm tractaret, quæ chartis inſerenda non viderentur, Legatorum diſſenſiones, eorúmq; cauſas, Epiſcoporum affectus, opiniones, artes, Mantuani actiones, aliáque momenti alicujus viderentur, obſervaret, & ſigillatim perſcriberet; cum Simoneta conſilia communicaret; Reſidentiæ declarationem impediret; ſi id non poſſet, efficeret, ut ad finem uſque Synodi differretur, vel certè in longum extraheretur.* Eidem ſchedulas exhibuit, in quibus conſignati erant Pontificiæ cauſæ fautores, quos promiſsâ gratitudine animari juſſit. Adverſarum verò partium Præſules quomodo tractandi ſint, ejus arbitrio permiſit, atque id duntaxat monuit, ut vegetis apud eos interminationibus, ſed ſine verborum acrimonia, uteretur, & anteactorum oblivionem iis promitteret. De omnibus autem his Cardinalem Borromæum certiorem reddi juſſit. In Mantuanum porro Legatorum Principem, eò quòd *Reſidentiæ* tractationem Patribus promiſiſſet, & Camillum Olivum ejus Secretarium, Pontifex palàm indignationis ſuæ virus effundendum cenſuit. In Mantuanum quidem, dum mandata, quæ hactenus illi utpote principi Legato Romæ mittebantur, non ad ipſum amplius, ſed ad Simonetam curari præcepit, & ejus nepotem Gonzagam ex albo Cardinalium Romæ Tridentinis conſultationibus præpoſitorum expungit, eíque per Borromæum nuntiari jubet, *Cardinalem patruum ſuum de evertenda ſede Apoſtolica conſilia capere, in ipſius caput, & familiæ ejus ruinam redundatura.* In Camillum Olivum verò, qui poſt heri ſui mortem ab Inquiſitoribus Mantuæ in carcerem detruſus, multáque indigna perpeſſus eſt. Dum ita Pontifex affectus eſt, Romam venit Archiepiſcopus Lancianenſis, qui in Legatis & Præſulibus excuſandis, & Pontifice demulcendo operam adeò ſedulam navavit, ut Papa maximam inde lætitiam conceperit, & in admirationem raptus dixerit, *improbos*

probas Linguas & nequiores calamos, Legatos & Patres longè aliis coloribus ſibi depinxiſſe. Itaque Lancianenſem cum literis ad Legatos aliósque Patres ocyſſimè Tridentum remittit, eíque mandat, *ut cunctis ſuo nomine ſignificet, ſe Concilium velle liberum, neque alieno & offenſo animo ſe eſſe, quòd Præſules huic magis quàm illi ſententiæ ſuffragentur, ſed magis ob negotiationes & artes, quibus hominum animis ac perſuaſionibus vis quædam afferri videtur, nec non ob contentiones & verborum amarulentiam inter ipſos natam. Non intercedere ſe, quò minùs reſidentia determinetur, ſed ſuadere, ut priùs animorum fervorem, qui transverſos abripit, deſidere ſinant. Cardinali verò Mantuano ut ſignificet, ſe cum gaudio ipſius innocentiam perſpexiſſe, & gratitudinem quandoque teſtaturum. Orare duntaxat, uti annitatur, quò Synodus finem ocyùs habeat.* In communibus ad Legatos literis monuit, *ut veſtigia Concilij ſub Julio ſecuti, réſque eo Concilio digeſtas repetentes, eas continuò, ſine facto, determinarent.* Interea Tridenti in Congregationibus inde à 9. ad 23. Junii uſque, Patres Theologorum de ſex articulis ſuperiùs propoſitis opinionibus audiendis vacant. Ac *primò* quidem de neceſſitate communionis ſub utraque Theologi differentes, eam nullam eſſe, quamvis diverſis rationibus innixi, pertendunt. *Secundò* varias rationes afferunt, ob quas calix laicis communicandus non ſit. *Tertiò* concomitantiæ doctrinam ſtabiliunt. Interea nata diſputatio, *an qui Chriſtum ſub una ſpecie ſumit, omnes gratias recipiat?* aliis ajentibus, negantibus aliis. Sed & Amans Servita Brixianus, Epiſcopi Sebenicenſis Theologus efficacibus argumentis concomitantiam oppugnavit. Quod tamen, concitato Patrum ſtrepitu factus timidior, ſe exercitii duntaxat gratiâ feciſſe ajebat. *Quartò* agitabatur quæſtio: *An uſus calicis concedi debeat, in gratiam Germanicæ Nationis, vel alterius cujuscunque?* Negabant ſtrenuè Hiſpani, aliíque partibus illorum addicti. Franciſcus Porierus Luſitanus affirmavit, *Principes eos, qui calicem poſtulant, Concilij permiſſu Lutheranos evadere velle.* Franciſcus ve-

rò Turrenſis Jeſuita dictum Cardinalis S.Angeli ſummi Pœnitentiarii laudabat: *Sathanam ſolitum ſe transformare in Angelum cæleſtem, nunc verò ſub calicis & ſanguinis Chriſti involucro & operimento hortari ad calicem venenatum populo propinandum.* At qui Cæſaris Principúmq; partibus favebant, charitatem Chriſtianam urgebant, quæ jubeat infirmis fratribus aliquid condonare, nec non diverſam diverſorum temporum rationem. *Quintò* iidem poſteriores, quibus legibus conditionibúſque calicis uſus concedendus ſit, diſputant, aliis conditiones à Paulo III. fixas, aliis non tam conditiones, quàm remedia periculorum ſeu incommodorum, quæ vulgò jactantur, opponenda contendentibus. *Sextò* denique de Sacramenti Euchariſtiæ neceſſitate & infantum communione actum. Finitis Theologorum Congregationibus Legati inclinavêre ad calicem Laicis concedendum iis conditionibus, quas Paulus III. fixerat. Proin congregati cum intimis ſuis, ſuper articulis 1. 4. & 5. ſepoſitis reliquis decretum formant. Poſtea accerſitis in Congregationem Præſulibus proponunt, an placeat ea decreta confecta dari, ut de iis in prima Congregatione ſententiæ promantur? Cúmque hîc Granatenſis Archiepiſcopus de ordine articulorum controverſiam moveret, atque ipſum inter & Thomam Stellam Epiſcopum Juſtinopolitanum paulò acrior contentio exoriretur, ſalibus & dicteriis de induſtria, uti ſæpè aliâs, ad diſſolvendum conventum factum fuit, ſparſis, conventus finitus eſt. Die 27. Junij. Auguſtinus Baumgartner Bavariæ Ducis Orator in Congregationem admiſſus, habitâ oratione prolixâ religionis in Bavaria ſtatum commemorat, omnia Zvvinglianis, Lutheranis ſcatere, & contagionem eam non plebem duntaxat, ſed nobiles etiam invaſiſſe queritur, ejus rei cauſam perhibet impuram Cleri vitam, & immania flagitia, ac concubinatum adeò frequentem, *ut è centum Sacerdotibus vix tres reperiantur, quatuórve, quos ea labes non attigerit, aut qui non clam vel palàm matrimonium contraxerint*; denique ad commodam eccle-

ſiæ

ſiæ reformationem, quæ dognatum tractationem præcedere debeat, tria juſſu Principis ſui poſtulat, nimirum *ut Schola & Academia erigantur: Sacerdotibus conjugium permittatur, & laicis calix reſtituatur.* Orationi quamvis aculeatæ benignè tamen Synodus per Promotorem reſpondet, quod Gallos Oratores aſperiùs longè exceptos malè habuit. In eadem Congregatione Ferdinandi Cæſaris Oratores ſcripto Legatis exhibito, quantum in calicis conceſſione momentum poſitum ſit, non Bohemorum duntaxat, ſed Germanorum Pontificiorum etiam quorum nomine Cæſar Synodum ſolicitet, reſpectu, fusè declarant, & Cæſarem petere, *ut fas ſit Archiepiſcopo Pragenſi ordinare Sacerdotes Caliſtinos*; idem poſcere in Regni gratiam Oratores Cleri Bohemici; imò & in Hungaria cogi Sacerdotes ipſis miniſtrare calicem, bonorum, imò capitis periculo intentato, narrant; orántque ad extremum, uti populi ſortem miſereantur. Finita Congregatione Patres de omnibus inſtituta tractatione, fuſiùs tamen denuo quæſtionem illam agitant, utrum comunicantes plus duabus ſpeciebus, an una recipiant; neq; tamen definiunt, ſed id duntaxat concludunt, *totum Chriſtum gratiarum omnium fontem recipi.* Porrò eodem tempore Epiſcopi illi, qui Reſidentiā vehementiùs urgebant, ac inter hos Epiſcopus Mutinenſis, Epiſcopus Vivarenſis, Julius Paveſius Archiepiſcopus Surrentinus, Petrus Paulus Caſtaz zarus Epiſcopus Aquenſis, aliíque tum quòd ſe exoſos animadverterent, tum quòd, ſi in incœpto perſiſterent, magnum malum metuendum haberent, abeundi Tridento veniam à Legatis implorant ſimul & impetrant. Et diſceſſerant etiam, niſi moram injeciſſet Orator Luſitaniæ, oſtendens id fieri neutiquam poſſe citra famæ & exiſtimationis Concilii detrimentum, cunctis exclamaturis exulare à Synodo libertatem, & aliis etiam ad abeundum ſeſe comparaturis. Die 4. Julij Congregatio habita eſt eum in finem, ut de articulis reliquis ſuffragia ferantur. Oratores igitur Galliæ Legatos monent, ut circa communionem calicis de jure ſum-

ſummo aliquid remittant,quia iis in rebus ,quæ juris ſunt poſitivi,non adeò animi obſtinandi ſint , utque prærogativæ Regum ſuorum,qui in inauguratione ſua calicem accipere conſueverint , præjudicium nullum afferant. Verùm ad eludendam hanc petitionem multa Legati comminiſcuntur , veluti quòd conceſſio calicis multa alia poſt ſe trahat , putà matrimonium Sacerdotum,Linguæ vulgaris in Sacris uſum , imaginum abolitionem, de quibus jamOrator Gallus Lanſacus in convivio muſſitaverit. Cùm igitur faciliùs principiis quàm progreſſibus obſiſtatur , tractationem de calice rectiùs in aliud tempus differri , quod ipſum etiam ab Oratoribus tum Cæſareanis,tum Gallicanis impetravêre. Die 8. Julii nova Congregatio habita,in qua Daniel Barbarus,Patriarcha Aquilejenſis tractationem de fidei dogmatibus in adventum uſque Præſulum Gallorum protolli petijt. Sed fabulam ſurdis cecinit. Die 10. etiam Leonhardus Hallerus Germanus, Epiſcopus Philadelphienſis , Germanos quoque Præſules expectari , non minùs irrito conatu petijt. In proxima verò Congregatione novem Reformationis Capita jam ſtabilita recitantur. Inter alia Epiſcopus Segovienſis monuit , *ſtellarum tenebras diſcuti non poſſe , niſi ſublata priùs ſolis ipſius opacitate ; neque corpori ægro ſanitatem reſtitui , quamdiu caput , à quo influxus eſt in membra , malè ſeſe habet* , quâ figuratâ oratione reformandi Pontificis ipſius neceſſitatem inſinuavit. Cœtu dimiſſo Legatis de reprimenda Præſulum παῤῥησίᾳ conſultantibus , Johannes B. Caſtellus Promotor ſuggeſſit exemplum Cardinalis Creſcentij , qui ſub Julio III. ſolitus fuerit interpellare Patres , quoties extra oleam vagarentur , imò ſubinde ſilentium ijs indixerit. Indignatus huic Cardinalis Warmienſis regeſſit, *mirum non eſſe , ſi Deus O. M. Concilij hujus progreſſum minimè beaverit , cujus dirigendi rationem adeò obliquam Creſcentius ſecutus fuerit.Synodum amiſsâ libertatis opinione,ſimul exiſtimatione omni defraudatum iri.* Appropinquante Seſſionis die, cùm impetrandi calicis ſpes omnis decol-

decollâſſet, Galli cum Præſulibus petunt, ut Seſſione indictâ nihil promulgaretur, ſed ſequentem in Seſſionem omnia prorogarentur. Legati contrà ad vitandam ignominiam omnibus ingenij nervis contendunt, ut quædam decernantur, ſaltem quatuor capita de comunione, & novem de Reformatione publicentur. Quamobrem die 14. habitâ Congregatione capita decreti prælegun-tur, & immutata nonnihil ob Præſulum quorundam contradictiones, confirmantur. Ubi ventum ad verba illa Decreti, quibus aſſeritur, communionem ſanguinis elici non poſſe ex verbis Chriſti apud Johannem: *Niſi ederitis carnem filij hominis, & biberitis ſanguinem ejus &c.* Granatenſis Archiepiſcopus oppoſuit, verba Chriſti apud Johannem non de Sacramento, ſed de fide ex ſententia etiam multorum Patrum, inprimis Auguſtini, accipienda eſſe, tandémque impetravit, ut adderetur hæc clauſula, *ex illis verbis, quocunque ſenſu accipiantur ſecundum varias Patrum expoſitiones, communionem calicis inferri non poſſe.* In ſecundo etiam capite Epiſcopus Alliphienſis verba illa, quibus aſſerebatur, *eccleſiam potuiſſe mutare uſum calicis, ad exemplum formæ baptiſmi immutata*, tanquam blaſphema accuſavit, eò quòd in eſſentia Sacramentorum, veluti materia eorum & forma, eccleſia nihil mutare poſſit, tandémque obtinuit, ut clauſula tolleretur. Eadem Congregatione Epiſcopus Quinqueccleſienſis quod priùs dixerat, nempe *Romæ Epiſcopatus dari ad homines duntaxat promovendos*, longâ oratione repetit, & confirmat potiùs quàm excuſat. Sed & ultima die, Arrias Gallego, Epiſcopus Gerundenſis, Legatos jam abiturientes novo exemplo conſiderare jubet, & ſuper 3. Reformationis capite poſtulat, ut poteſtas Epiſcoporum non ad tertiam modò præbendarum partem in diſtributiones convertendam, ſed latiùs extendatur. Eandem ſententiam & Archiepiſcopus Pragenſis variis argumentis confirmavit; & Epiſcopi Hiſpani tacito conſenſu probârunt, adeò ut Legati promittere neceſſum habuerint, fore nimirum, ut proxima Seſſione de eo

ſermo

ſermo habeatur. Succeſſit tandem die 16. Julij ipſa Seſſio XXI. in qua ante omnia Epiſcopus Tininienſis concionem habuit minùs gratam Legatis, aliíſque, eò quòd inſtanter urgeret tum reſidentiam, tum conceſſionem calicis, rogarétque impensè Patres, *ut imbecillitati filiorum, qui propter ſanguinem Chriſti aliud nihil poſcant, aliquid condonent, ne tot provinciarum & regnorum amiſſionem pro levi jactura ducant.* Inter decantandum miſſam duo Jeſuitæ Alphonſus Salmero, & Franciſcus Torrenſis ſeu Turrianus, Legatis & Patribus aurem vellicant, ut explanando primo capiti addatur, *Chriſtum inſtituiſſe Sacramentum in panis & vini ſpeciebus, Apoſtolorum tantùm & conficientium, non autem omnium fidelium gratiâ.* Legatis id poſt lectum jam Decretum proponentibus, & pleriſque Patribus aſſenſum negantibus non tam ob rei ipſius naturam, quàm ob ſubitum & improviſum proponendi modum, placuit id ipſum quoque ſequentem in Seſſionem rejicere. Prælectis decretis, ſequens Seſſio in diem 17. Septembris indicta eſt.

NOTÆ.

Ad Hiſtoriam & Decretum Seſſionis XXI.

PRimò deploramus vices Cardinalis Mantuani principis Legati, qui quòd Reſidentiæ declarationem apertè & candidè promitteret, incidit non tantùm in æmulationem Collegæ ſui Simonetæ, ſed etiam in Pontificis odium adeò intenſum, ut eum loco movere, & Cardinalem Gonzagam nepotem ejus Romæ arcere à conſultationibus Tridentinis, additis adverſus utrumque minis indigniſſimis, conſtituerit, & Secretarium Mantuani Camillum Olivum peſſimè mulctaverit. Ita igitur non jam in ſubjectos Patres, ſed in ipſum principem Legatum Pontificis ira incumbit, ut & hoc indicio liquere poſſit, quàm dura Pontificis ſervitu-

te

te Concilium premeretur. *Secundò* Oratorum Cæſaris ſuper Reformatione viginti poſtulata,eccleſiæ Pontificiæ, Pontificis inprimis & Curiæ ejus corruptam faciem oſtendunt. Ex iis enim colligere licet, obtinuiſſe antehac ſcandulosas diſpenſationes, exemptiones communi jure prohibitas, beneficiorum Simoniacam pluralitatem & pravitatem, presbyteros conductitios, quin & curam Sacrorum ab Epiſcopis deſertam, ſanctiones Eccleſiaſticas Divino juri æquiparatas, Officia Divina negligenter celebrata, Breviaria & Miſſalia depravata: Clerum & Ordines Monaſticos à primæva integritate degeneràſſe, & divitias Monaſteriorum flagitiosè diſſipâſſe, aliáque ejuſmodi plurima,quæ Concilij operâ adeò ſublata ſunt, ut nihil ferè Cæſareani,non emendationem petentes aliud quàm Pontificis indignationem ſibi conciliaverint. Non prætereundum etiam, quòd iidem Oratores Linguæ vernaculæ in Sacris uſum, conjugium Sacerdotum,aliáque ejuſmodi ſolicitârunt. Dolendum duntaxat,quòd ſurdis fabulam cantari apparuit. *Tertiò* legatio Archiepiſcopi Lancianenſis ad Pontificem, facta hunc in finem, ut Legatos & pleroſque Patres, qui liberis vocibus ſuis,Pontificis offenſam incurrerunt,purgaret,denuò Concilii à Pontificis nutu ſuſpenſi ſervitutem prodit. *Quartò* Pontifex animadvertens Majeſtatis ſuæ apices tangi,non tantùm militem ſcribit,ſed etiam ad impediendum Concilii curſum callido conſilio fœdus publicum defenſivum Principum Pontificiorum contra Proteſtantes meditatur, atque ad illud ſolenniter Principes invitat. Atque ita denuo vi armata cum Proteſtantibus tranſigere, & Concilio minimè fidens ejus curſum ſufflaminare ſatagit. Mox verò,cùm inſtitutum parùm ſuccederet, malo dolo variiſque artibus, metu, pudore, civilibus officiis Patres, ne ſibi ulla in re adverſentur,obligat, tandémque jactat, *effeciſſe ſe, ut omnes in ejus gratiam conſpirent,eò quòd ipſius ope omnes indigeant, & ſuppetias unus, alius gratias requirat.* Utque Tridentina arcana expiſcaretur omnia, illuc miſit Epiſcopum

Ventimiglienſem, qui ſecretum miniſtrum ageret, & abditiſſima quæque ſigillatim Romam perſcriberet. Ita vis, virtus an dolus quis in hoſte requirat? *Quintò* minax illa vox Lanſaci, fore, ut Epiſcopi Galliæ & Italiæ ad Concilium venturi illud idolum ROMA profligent, argumento eſt, quo animo Gallia, cujus os Legatus ille fuit, erga Romanam ſedem affecta fuerit. *Sextò* ſententiarum de communione ſub utraque ſpecie conflictum inferiùs recenſebimus. Hîc duntaxat notamus impia & in Chriſtum ipſum , ac calicem ab ipſo inſtitutum, nec non in Principes etiam Pontificios, ipsúmq; adeò Cæſarem contumelioſa dicteria Franciſci Forieri Luſitani, & Franciſci Turrenſis Jeſuitæ, quorum ille aſſeruit, *Principes calicem flagitantes velle permiſſu Conciliŋ fieri hæreticos*; hic verò, ***Diabolum ſub calicis & ſanguinis Chriſti involucro hortari ad calicem venenatum populo propinandum.*** Tanta in ***calicem, cui benedicimus***, ceu ***communioni ſanguinis Chriſti***, impietas impunè in Concilio graſſata eſt, ut calicem petere & ***hæreſeos*** nomine venerit, & ***Diabolo*** authori tributum fuerit , útque calix à Chriſto inſtitutus tanquam ***venenatus*** ab illo ἐχιδνῶν γεννήματι palàm traductus fuerit. Certè qui talia dixerunt, & dicentes ἀνελέγκτως audiverunt, non illi ***ſacroſanctum*** ſed ***blaſphemantium*** & ***malignantium*** Concilium appellari meruerant. ***Septimò*** perſtringenda eſt quorundam in Concilio conductitiorum & ex audacia ac facetiis mixtorum, inſignis fraus, qua oborta vel præcipui Præſulis alicujus offenſa, vel gravi controverſia, maximè ſi in Pontificiæ authoritatis ac poteſtatis damnum ea redundatura videretur, cœtus ab illis facetâ dicacitate in riſum ſolvere, & finire etiam ſueverunt. Tales artem facetè & prudenter jocandi, alios irritandi, explodendi edoctos, ipſos interim imperturbatos & decorum ſervantes, ex eorum numero, quos Papa Tridenti menſtrua penſione ſuſtentavit , in Præſules ſibi in Concilio contrarios ipſe Cardinalis Simoneta Legatus immittere credebatur. Eſt & hoc accenſendum Machiavelliſticis illorum, quià Spitu S. actiones

nes ſuas gubernari prætulêre, artibus. *Octavò* Bavariæ Ducis Orator Auguſtinus Baumgartnerus in Generali Congregatione ea protulit, quæ Proteſtantium cauſam ſuffulciunt. Poſtquam enim de concubinatu Sacerdotum graviter queſtus eſt, palàm aſſerens, *è centum Sacerdotibus vix tres quatuórve reperiri, quos ea labes non attigerit, quíque non vel clam vel palàm matrimonium contraxerint*, ſubjunxit Principis ſui nomine petitionem tripertitam, ut videlicet Scholæ erigantur, matrimonium Sacerdotibus, & calix plebi concedatur. Ea oratio benignè equidem, ſecus ac nuper Oratori Galliæ factum, audita, fructu tamen penitus omni deſtituta fuit, Patribus de obfirmati animi ſui rigore ne tantillum quidem remittentibus. Quod magis etiam apparuit in repulſa indigniſſima, quam etiam Ferdinandi Cæſaris Legati communionem calicis pro Bohemis & Germanis implorantes, paſſi ſunt. Memorabile eſt, quòd Orationem Auguſtini Baumgartneri Collectores Lovanienſes inter Orationes in Synodo habitas edere non ſunt auſi. Illam tamen ex privatis ſcrinijs eruit Calixtus, atque libro *de Communione ſub utraque* inſeruit. *Nonò* fuga à Præſulibus aliquot, qui de Reſidentia paulò liberiùs diſſerentes Pontificis iram expaveſcebant, ex Concilio adornata, & ab uno Luſitaniæ Oratore impedita, oſtendit denuo miſeram Concilij ſervitutem, quod vel unius hominis libidini mancipari, vel triſtiſſima quæque experiri neceſſum habuit. Quò referenda etiam eſt Cardinalis Warmienſis ingenua vox, oppoſita Caſtelli de reprimendis liberis vocibus conſilio, & memorato ab eodem Cardinalis Creſcentij exemplo, *mirum non eſſe, ſi Deus O. M. hujus Concilij progreſſum minimè beaverit, cujus videlicet dirigendi rationem adeò obliquam Creſcentius ſecutus fuerit. Concilio Chriſtiano nihil eſſe libertate vel utilius vel neceſſarium magis. Qui verò medijs humanis & violentis obviam ire velit contentionibus, effecturum, ut Synodus amiſsâ libertatis opinione, etiam exiſtimatione omni cadat. Bonum eſſe factum, Deo omnia permittere, qui potens ſit Con-*

[library stamp]

cilia regere, & animos in nomine ſuo congregatorum moderari. Liquet ex his, qualis Concilio ſub Creſcentio, qualis etiam deinceps ei libertas conſtiterit. *Decimò* digna eſt quæ notetur temeritas duorum Jeſuitarum, Alphonſi Salmeronis & Franciſci Turrenſis, qui in ipſo conſeſſu inter decantandum Miſſam alter Warmienſi, alter verò Madrucio aurem vellicârunt, ut diſertis verbis addatur clauſula, Chriſtum inſtituiſſe Sacramentum in panis & vini ſpeciebus, *Apoſtolorum tantùm & Sacerdotum conficientium, non omnium fidelium gratiâ.* Quæ inſignis levitas tantò majorem reprehenſionem meretur, quòd in eo conſeſſu, in quo deliberationi amplius locus non erat, adeóque inſcio Concilio addi, ſuâ duntaxat authoritate freti, petierunt clauſulam ejuſmodi, quâ Sacramentum Cœnæ Dominicæ pro univerſa Chriſtiana plebe inſtitutum negatur. Etenim ſi Chriſtus Sacramentum Cœnæ in panis & vini ſpeciebus pro Apoſtolis duntaxat & Sacerdotibus conficientibus inſtituit, quo jure univerſa eccleſia Chriſtiana ante Conſtantienſe Concilium, utramque ſpeciem, poſt illud verò ſaltem panis ſymbolum participavit? Quod Chriſtus negavit, eccleſia indulgere non potuit. Par utriuſque ſpeciei ratio, par inſtitutio, par mandatum eſt. Hanc porro labem à duobus illis Jeſuitis abſtergere conatus eſt ejuſdem Societatis aſſecla Scipio Henricus *Cenſuræ p.* 217. 218. *&c.* Sed quàm ille frivolis prætextibus lectori illudit! *Scire vellem,* inquit, *quando primùm Theologi iſti ad Concilium acceſſerint, præcedentíne die, an in ipſo Seſſionis inſtanti? Si primum, jam de Concilij decretis eruditi potuiſſent adire Legatos, & talem declarationem faciendam tunc proponere, & non poſtea repentè, in ipſo evulgationis inſtanti. Si ſecundum, unde iſti Theologi ſcire potuerunt id, quod continebatur in decretis ante eorum evulgationem? Magna temeritas & impudentia eſt, quæ doctiſſimis & ſanctiſſimis illis Patribus tribuitur ab Hiſtorico, quòd in momento & ex improviſo tanti ponderis declarationem de his, quæ ad fidem pertinent, faciendam peterent.* Quaſi videlicet Jeſuitæ

non antepræcedentem Conſeſsûs diem præſentes eſſe Synodo potuerint. Sed audiat homo ille verba Ventimiglienſis Epiſcopi eodem tempore ſcripta Tridento ad Carolum Borromeum Pij IV. Pontificis nepotem, citata à Cæſare Aquilino *de Tribus Hiſt.* pag. 40. *Hoc manè etiam*, inquit, *cùm ſicut in alijs diebus res ex improviſo in Seſſione proponenda perſeveraret, poſt lectam doctrinam & Canones, nova quædam clauſula Patribus propoſita eſt, quæ deſiderari videbatur pro majore explicatione inſtitutionis duarum ſpecierum communionis in Cœna Domini, ut aſſereretur eas inſtitutas fuiſſe tantùm pro Apoſtolis ac ſacrificantibus, & non pro omnibus fidelibus.* In additione verò ad eandem Epiſtolam ſub die 23. Menſis Julij, hæc addunturt: *Audivi ab Illuſtriſſ. Simoneta, Cardinales VVarmienſem & Madrucium, ſuadentibus Salmerone ac Turriano effeciſſe, ut in præterita Seſſione apponeretur illa additio, quæ parùm Patribus ſatisfecit, cùm ex improviſo propoſita eſſet.* Quin & Palavicinus, citante eodem Cæſare Aquilino, lib. XIV. cap. 2. ita hîc cum Suave Polano confligit ut notitijs ſuis innixus fateatur, biduo ante Seſſionem veniſſe Alphonſum Salmeronem & Franciſcum à Turre Theologos Pontificis, ad Cardinales Hoſium ſeu Warmienſem & Madrucium, dicentes, *ſe in Decretis invenire quædam indigna Concilio & mutationis indiga, neque contemnenda eſſe quæ ipſi proferrent, eò quòd Pontificii ſint Theologi, & ab illo ad Concilium miſſi.* Cardinales re cum Collegis communicatâ decreviſſe, Theologos illos à nonnullis Epiſcopis & Theologis fortè præſentibus eſſe audiendos. Propoſuiſſe eos quatuor themata, ac primo loco illud de addenda clauſula. Reſponſum fuiſſe à Patribus, decretum immutandum haud eſſe, *eò quòd ſemper eccleſia intellexerit, inſtitutionem illam ſanctiſſimæ Eucharistiæ in cœna noviſſima factam eſſe pro omnibus fidelibus.* Sed confirmatis poſtea Hoſio & Madrucio, eoſdem Jeſuitas denuo in arenam deſcenſuros effeciſſe, ut ante miſſæ & Decretorum publicationem (poſt eam tamen id contigiſſe narravit Ventimiglienſis) ea diſputatio redin-

tegraretur. Nihil tamen eos promoviſſe, quòd propoſitio ea Patribus viſa fuerit importuna, & ſcandalum paritura. Ita Ventimiglienſis & Palavicinus, qui prius Scipioni debellandi ſunt, quàm frivolis conjecturis rei verè geſtæ ulteriùs oggianniat. Sed pergit Scipio, & pro tribulibus ſuis adverſus Suave Polanum argutatur ſecundò *à declarationis hujus temeritate & falſitate.* Etenim *ſemper eccleſiam intellexiſſe inſtitutionem hanc ſanctiſſimæ Euchariſtiæ pro omnibus fidelibus factam eſſe in Cœna noviſſima, neque in ea limitationem illam unquam auditam eſſe. Præterea Paulum ſcribentem ad Corinthios, volentémque ante illorum oculos ponere hujus Sacramenti inſtitutionem, nullam aliam referre niſi illam, quam Evangeliſtæ factam in Cœna noviſſima narrant. Neque etiam Sanctam Synodum Seſſ. XIII. cap. 1. ex Evangeliſtarum, & S. Pauli verbis aliam hujus Sacramenti inſtitutionem aſſignare, quàm pro omnibus Chriſti fidelibus. Quòd ſi hæc non fuerit pro omnibus, ſed tantùm pro Apoſtolis & Sacerdotibus, debuiſſe aſſignari aliquam aliam inſtitutionem pro laicis & non conficientibus Clericis*, pag. 219. 220. Applaudimus toto animo. Temeraria, impudens, falſa fuiſſet declaratio ejuſmodi, judice ipſo Scipione. Cùm igitur Jeſuitæ, Salmero & Turrianus, teſte non tantùm Suave Polano, ſed etiam Ventimiglienſi & Pallavicino, declarationem illam inſtanter urſerint, relinquitur, judice ipſo Scipione, homines hos fuiſſe pro genio ſectæ ſuæ *impudentes, temerarios, falſos.* Ita quos purgare inſtituerat, ipſémet imprudens denigrat. Obvertit tertiò, *aſſertionem illam nullis niti fundamentis. Quæ enim*, inquit, *ratio aſſignari poteſt, cur inſtitutio illa fuerit pro Apoſtolis & Sacerdotibus tantùm, & non pro omnibus: cùm communis eccleſiæ ſenſus inſtitutionem hanc pro omnibus Chriſti fidelibus factam ſemper retinuerit?* Rectè ſapientérque, Scipio. Sed tua tuorúmque vineta cædis. Tribules tui urſerunt temerè, impudentérque declarationem nullis fundamentis innixam. Quartò denique inſtat, *aſſertionem illam eſſe falſam, imò nec à doctiſſimis illis Theologis propoſitam*

ſitam ſuiſſe. Si enim talis declaratio neceſſaria fuiſſet, certè in ſequenti Seſſione, ſive alia occaſione oblatâ, ut promiſſum fuiſſe ſcribitur, hac de re & diſputatum & definitum fuiſſet, pag. 220. Quæ verò hæc temeritas, rem verè geſtam ejuſmodi argutiis non geſtam eſſe negare? Ita videlicet ſolent Jeſuitæ apertæ luci tenebras offundere. Noverat Scipio, plura à Legatis & Patribus ſæpiùs promiſſa eſſe, non eo animo, ut dicto fides fiat, ſed ut quæ præſtò erant obſtacula, hac ratione perrumperent, gnari talia perinde ac tempus ipſum diffluere. Sed miſſo Scipione, telam pertexamus. *Undecimò* igitur Decretum, ſeu capita fidei & Canones quod attinet, de ijs ſigillatim inferiùs agemus. Hoc tamen heic præterire non poſſumus, quòd cap. IV. aſſerunt Patres, *antiquitatem, quæ morem, infantibus communicandi Cœnam, aliquibus in locis ſervavit, ſui quidem facti probabilem habuiſſe rationem, at nulla tamen ſalutis neceſſitate id feciſſe.* His igitur Patribus ſi credimus, antiquitas Euchariſtiam pro neceſſaria non habuit, adeóque non neceſſitatis opinione, ſed alia probabili de cauſa infantibus cœnam adminiſtravit. Hoc verò Synodi decretum materiam vulgi & doctorum ſermonibus præbuiſſe notat Hiſtoricus, ſubjicítque, *ubi agitur de veritate hiſtoria, rem eſſe facti & præteriti, ubi authoritas locum non habeat, quæ jam facta immutare nequeat. Imò notum eſſe legentibus Auguſtinum, eum novem locis non uno verbo, ſed oratione perpetuâ aſſerere, Euchariſtiam parvulis eſſe neceſſariam: duobus verò ex his eam Baptiſmo æquare quoad neceſſitatem. Imò ſæpius quàm ſemel dicere, ipſam Eccleſiam Romanam tenuiſſe ac definiviſſe eam neceſſariam ad parvulorum ſalutem, adducto in eam rem Innocentio Pontifice, cujus adhuc extet Epiſtola, id explicatè adſtruens*, lib. VI. pag. 490. Hæc quamvis veriſſima ſint, & ſi falſa forent, verè tamen à vulgo & doctis ita dici poterant: non veretur tamen denuo Scipio Henricus in Suavem Polanum incurrere his verbis pag. 216. 217. *Reſpondetur, hoc pertinere ad jus, non ad factum, quia dicere, antiquos Patres putaviſſe, commu-*

nionem eſſe neceſſariam ante uſum rationis eſt affirmare authoritate Patrum, quod falſum omnino eſt. Cæterùm quòd dicunt de authoritate Auguſtini, eſt apertum mendacium, & debuiſſet Hiſtoricus non loqui perperam, ſed referre loca atque ejus verba. Oppoſitum enim ex eodem Auguſtino aſſerit S.Thomas 3.p.q.73.art.3. referens verba ejuſdem ad Bonifacium contra Pelagianos, quæ talia ſunt: Nec illud cogitatis, parvulos vitam habere non poſſe, qui ſunt expertes corporis & ſanguinis Chriſti. Et ibidem quæſt.50. art.7. refert eundum Auguſtinum, aſſerentem parvulos ante uſum rationis communicandos non eſſe. De Innocentio Papa certum eſt, Hiſtoricum mentiri more ſolito. Hactenus ille, more ſolito temerè effutiens quidlibet. Etenim 1. quæſtio facti cùm ea demum ſit, qua de hominum dictis factíſque quæritur, eodem utique referenda fuerit quæſtio de ſententia Patrum circa communionem infantum. Neque Concilium omni vi & authoritate ſua efficere potuit, ut de ea quæſtione aliter ſenſiſſe Patres credantur, quàm verè ſenſerint. Præterea dicere, *antiquos Patres putaviſſe communionem eſſe neceſſariam ante uſum rationis*, eſſe affirmare *authoritate Patrum, quod falſum eſt*, nemo, cui ſanum ſinciput eſt, aſſeruerit. Ita Chriſtus ait, veteres dixiſſe: *Odio habebis inimicum tuum*, Matth.V.42. An iccirco Chriſti ſententia fuit, ut odio habeantur inimici? Nempe ſi verum, ſi rectum juſtúmque eſt, quicquid veteres Patres dixerunt, fecerunt. 2. De Auguſtini & Innocentij ſententia minimè Hiſtoricus mentitus eſt, ſed verum dixit. Etenim Auguſtinus paſſim ex illis Chriſti apud Johannem verbis: *Niſi manducaveritis carnem meam & biberitis ſanguinem meum, non habebitis vitam in vobis*, argumentatur, vitâ cariturum, quiſquis Euchariſtiæ adeóque & baptiſmi non fuerit particeps. Locus verò à Paulo Suave indigitatus extat in Epiſtola 106. ad Paulinum, ubi cùm dixiſſet uſurpata ad eandem veritatem confirmandam *ab Apoſtolica ſede,* (id eſt, ab Innocentio I. P.R.) *illa Domini verba, Niſi manducaveritis &c. Si autem*, inquit, *credunt* (Pelagiani) *Sedi Apoſtolico,*

ſtolicæ, vel potiùs ipſius Magiſtro & Domino Apoſtolorum, qui dicit, non habituros vitam in ſe ipſis, niſi manducaverint carnem filii hominis & biberint ſanguinem ejus, (quod niſi baptizati non utique poſſunt) nempe aliquando ſatebuntur parvulos non baptizatos vitam habere non poſſe. Eodem pertinent, quæ habet in ſequenti Epiſtola: *Ipſi* (inquit) *ſi in illa parva ætate moriuntur, utique ſecundum ea, quæ per corpus geſſerunt, id eſt, tempore quo in corpore fuerunt, quando per corda & ora geſtantium crediderunt, vel non crediderunt, quando baptizati ſunt, vel non baptizati ſunt, quando Chriſti carnem manducaverunt vel non manducaverunt, quando & ſanguinem biberunt & non biberunt. Secundum hæc ergo quæ per corpus geſſerunt &c. judicantur.* Vult igitur, damnatum iri, qui vel non crediderint, vel non baptizati fuerint, vel carnem Dominicam non manducaverint. Conferri poſſunt, quæ idem Auguſtinus eam in rem ſcribit *de Pecc. Orig.* contra *Pelag. lib. 2. pag.* 337. nec non *contra duas Epiſtolas Pelagii lib. 1. cap. 22. lib. 2. c. 4. lib. 4. c. 4. lib. 1. contra Julian. cap. 4. lib. 3. c. 1.* Innocentij porrò Epiſtolam ad Concilij Milevitani Patres legere eſt inter Auguſtinianas, num. 93. *Illud verò* (inquit Innocentius) *quod eos* (Pelagianos) *veſtra fraternitas aſſerit prædicare parvulos æternæ vitæ præmiis etiam ſine baptiſmi gratia poſſe donari, perſatuum eſt. Niſi enim manducaverint carnem filii hominis, & biberint ſanguinem ejus, non habebunt vitam in ſe ipſis.* Imò hanc eſſe Apoſtolicam univerſæ eccleſiæ traditionem pronuntiat Auguſtinus *Lib. 1. de Pecc. mer. & remiſſ. cap.* 24. quanquam pro more ſuo ibi *Apoſtolicum* eſſe exiſtimat, quod in omnibus ſui ævi eccleſiis teneri cenſebat, cujúſque claram & certam in aliquo ſuperiorum temporum Concilio originem non reperiebat, minùs attendens, multas & opiniones & conſuetudines ab uno & altero, præter primam Apoſtolorum traditionem exortas, inde primò à pluribus exceptas, paulatim ſenſimque ac ſine ſenſu in omnium animos, ſive ob auctorum famam, ſive ob veritatis vel utilitatis ſpeciem irrepſiſſe, poſtremóque to-

tius eccleſiæ communes factas eſſe, etiam abſque ullo ſuperiorum temporum Concilio præeunte, quod in hoc quoque negotio accidiſſe nullo negotio probari poſſet. Accedit quòd Maldonatus *in Joh.VI.53. Pſal.116.* candidè fatetur, illam de Euchariſtiæ ad infantium ſalutem neceſſitate *ſexcentos circiter annos viguiſſe in Eccleſia.* Jam igitur quivis intelligere poteſt, quàm juſtè, verè & ſapienter Tridentini hi Patres decernant non tantùm id, quod ipſi hac de re falsò dicunt, *eſſe ſine controverſia credendum*; ſed etiam can.4. *eſſe anathemate feriendos, qui dixerint, parvulis, antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ communionem:* quo fulmine ſuum Innocentium, Auguſtinum & alios ſanctiſſimos & celeberrimos Patres, imò, ſi Maldonatum audimus, ipſam ſex priorum Seculorum Eccleſiam peti, tangi ac feriri cernimus, utpote in qua, Maldonato judice, ea ſententia viguit, in quam muſtei iſti Salmonei brutum ſuum caſſúmque fulmen mittere non erubuerunt. *Duodecimò* non immeritò & illud animadverſum eſt, quòd Canone 2. anathema dicitur ei, qui affirmaverit, *Sanctam Eccleſiam Catholicam non juſtis cauſis & rationibus adductam fuiſſe, ut laicos atque etiam Clericos non conficientes ſub panis tantùm ſpecie communicaret, aut in eo erráſſe.* Hoc enim non aliud eſt, quàm fidei articulum ſuper actione humana ſtabilire. Mirúmque admodum eſt, quod inde ſequeretur, nimirum hominem non teneri ad obſervationem decreti, niſi *de jure humano*; at ut idem credat eſſe juſtum, obligari *de jure Divino.* Excipit Scipio p.216. *licèt Eccleſiæ lex ſit lex humana, tamen Eccleſiæ authoritatem eſſe de jure Divino. Unde qui ei contradicit, damnandum eſſe ut hæreticum.* Atqui eccleſia cùm ſit cœtus hominum fidelium, ejus authoritas per ſe niſi humana eſſe nequit. Quòd ſi tamen Divina eſſet, utique ejus quoque edicta legéſque parem authoritatem, adeóque Divinam quoque obtinerent. *Decimò tertiò* denique Reformationis Capita paucis etiam nobis diſcutienda fuerint. De iis, teſte Hiſtorico, vox publica percrebuit,

neque

neque articulos minoris momenti, neque leviori brachio attingi potuiſſe. Patres ſcilicet imitatos eſſe medicum, qui corpore phtiſi laborante, in pruritûs curationem incumbat. *Primum* caput eſt de ordinationibus gratuitis. In eo *Simoniacæ pravitatis* accuſantur contrariæ illi decreto *taxæ, ſtatuta & conſuetudines etiam immemorabiles quorumcunque locorum*, quæ videlicet hactenus Romana in eccleſia obtinuerant. Atque ita candidè detegitur Simoniæ pravitatis ſacer morbus, qui hactenus eccleſiæ Pontificiæ corpus corripuerat. Præterea Albertus Duimius Epiſcopus Veglenſis profeſſus eſt, ſe Decretum illud habere pro imperfecto, niſi unâ ſtatuatur, Romæ quoque abſtinendum eſſe à pecunijs exigendis propter diſpenſationes, ſine ordinum indebito tempore, ætate immaturo, abſque venia & examine Ordinarij ſumendorum; ſive irregularitatem, aliorúmque impedimentorum Canonicorum: quandoquidem in his ingentes ſumptus fiant. Epiſcopis egenis eleemoſynam dari, quam ille omninò tollendam etiam cenſeat, ſed hac lege, ne decimetur ruta, aurū verò & argentum furtim ſurripiatur. Atque ea occaſione in taxationem ſolutionum, quæ Romæ fiunt omnis generis diſpenſationum nomine, excurrit, quídque ſibi, quoties Româ adferuntur diſpenſationes, moris ſit, commemorat. Cúmque Legati reſpondiſſent, ejus cauſæ determinationem à Concilio ad Pontificem remiſſam eſſe; regeſſit Epiſcopus, Romæ paulò antè ſibi eâdem de re conqueſto in ædibus Cardinalis Peruſini multis coram Cardinalibus & Præſulibus aulicis reſponſum eſſe, in Concilio hæc eſſe proponenda. Nunc verò cum videat contrà fieri, & à Synodo ad Pontificem rejici, *decreviſſe ſe perpes ſilentium, curâ emendationis Deo relictâ.* Quale igitur ſit primum hoc Reformationis Decretum, ex ipſo hoc Epiſcopo intelligere licet. *Secundum* Reformationis caput agit de ordinationibus ad titulum, in quo arcentur à ſacris ordinibus, qui non habent unde vivere poſſint. Cæterùm ſapienter monuit in Concilio Quinqueccleſienſis

ſienſis Epiſcopus,magis convenire veteris eccleſiæ inſtitutis,ne quiſquam ſine titulo & officio,quàm ſine beneficio & reditu ordinetur. Inde enim maximum offendiculum naſci, multis functionem Sacerdotalem capeſcentibus, non ut Deo Eccleſiæque inſerviant, ſed ut otio luxúque diffluentes amplis facultatibus gaudeant. Id igitur operam dandum,ne quiſquam reperiatur Eccleſiaſticus, niſi certo miniſterio dicatus. Obſervâſſe ſe antehac, Romæ Epiſcopatus nonnullis dari ad promovendos eos duntaxat: quibus breve intra tempus reſignatis ipſi Epiſcopi titulares maneant, ſolâ nominis dignatione affectatâ. Arguit igitur etiam hujus Decreti vanitatem tanti Epiſcopi confeſſio. *Tertio* capite,ad diligentiùs obeundum Divinum cultum,ratio augendi quotidianas diſtributiones præſcribitur, conſuetudo etiam, qua non reſidentes nihil,vel minus tertiâ parte fructuum percipiunt, laudatur, abſentium verò contumacia punitur. Sancitur inter alia, *ut in eccleſiis tam cathedralibus quàm collegiatis, in quibus nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut veriſimiliter negligantur, tertia pars fructuum & quorumcunque proventuum & obventionum,tam dignitatum,quàm canonicatuum,perſonatuum, portionum & officiorum ſeparetur, & in diſtributiones quotidianas convertatur.* Hic videlicet mos Canonicorum aliorúmque præbendariorum ad functionem officij,putà quod in Matutinarum, Tertiarum, Sextarum, Veſperarum & id genus cantationibus conſiſtit, invitandorum jamdudum inoleverat. Sed quia diſtributiones quantumvis opiparæ ne ſic quidem zelum refrigeſcentem accendere poterant, Tridentinis Patribus viſum eſt eas lautiores nitidioréſque reddere. Sic igitur non abs re à Poëta *Magiſter artis Ingeniíque largitor* venter dicitur. Sicut enim hebetes,ſtupidóſque,argutos & ſolertes reddere ſolet: ita etiam torpentium & genio ſuo indulgentium zelum excitat. Equidem ante Conſtantini M. tempora Eccleſiæ Paſtores æquè ac pauperes ex fidelium liberis oblationibus ſuſtentari moris erat. Conſtantinus

poſtea

poſtea curavit, ut iis honeſtum ex publico ſalarium aſſignaretur, ſoluta iis ſingulos in annos certa tritici viníq; nec non aliarum rerum victui veſtituíq; neceſſariarum menſura. Quo in beneficio cùm turbarentur à Juliano Apoſtata, poſtea à Valentiniano Imp. A. 454. in integrum reſtituti ſunt, & in Concilio etiam Agathenſi anno circiter 490. ſtatutum, *ut omnes clerici Eccleſiæ ſervientes ſalario pro functionis ſuæ merito perfruerentur, útque ſalario careat, quiſquis nulli miniſterio vacat.* Succeſſu temporis Clericis habendi cupiditate fluentibus, eorúmque erga pietatem Zelo propemodum extincto, fructuum decimis, bonorúmq; latifundiis immenſum quantum locupletati ſunt. Quæ tantæ opes muneris fungendi curam pietatémque profligârunt. Poſterioris verò ſeculi Clerici, ne penitus munerum ſuorum functionem abjeciſſe viderentur, háncce diurnarum diſtributionum rationem excogitârunt, eámque Tridentini auxerunt, quò ſic ſtudium & Zelus eorum, qui alioqui deſidiâ, genialíque indulgentia torpeſcebant, reſuſcitaretur. Tanta eſt Cleri illius πλεονεξία, ut niſi onuſti muneribus & largitionibus Deo ejúſque cultui publico inſervire detrectent. Præterea Patres molliter ſeveros ſe oſtenderunt erga eos, qui functionibus hiſce cuticulæ curam præferre ſolebant. Beſſem nempe illis ſuorum proventuum, quò opiparè otium alere, ac dies noctéſque ſecurè ſtertere poſſint, benignè reliquerunt; trientem duntaxat reſecari ad diurnas illas diſtributiones voluerunt. Capitibus IV. V. VI. & VII. Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, poteſtas tribuitur portiones congruas moderandi, Rectores populi, imò & populum ipſum ad ſubminiſtrandos Sacerdotibus ſumptus cogendi, parochias amplas, etiam invitis rectoribus, dividendi, plures eccleſias uniendi, illiteratis parœcis presbyteris coadjutores adjungendi, eccleſias unâ cum oneribus transferendi; collapſas ex fructibus & proventibus quibuſcunque reſtaurandi, non obſtantibus quibuſcúnque appellationibus, immunitatibus, reſervationibus, aut aliis ejuſmodi

pro-

proviſionibus. Talia cùm architectonicæ poteſtati, quæ ſola jus habet in inferiores, multùm derogent, non immeritò à Galliarum etiam Regibus, qui extraordinaria ejuſmodi imperia nequaquam tolerant, rejecta ſunt. Iniquum etiam eſt, quod ſancitur tum capite *quarto*, ut ad novum eccleſiæ ab Epiſcopo præfectum Sacerdotem ſuſtentandum, *compellatur populus ea ſubminiſtrare, quæ ad vitam ejus ſuſtentandam ſufficiant:* tum capite *Septimo*, ut liceat Epiſcopo *eccleſias collapſas reſtaurare ex fructibus & proventibus quibuſcunque.* Hoc enim eſt manum violentam in Populi bulgam immittere. Meritóque teſte Hiſtorico *lib. VI. p. 490.* decretum illud à bonis judicatum eſt inſolens, tum quoad ſubſtantiam, tum quoad modum. *Quoad ſubſtantiam*, quòd clero etiam ad luxum ſupereſſent opes, qui variis nominibus laicis ob accepta magis debitor erat. *Quoad modum* verò, quòd nec Chriſto, nec Apoſtolis unquam venerit in mentem homines compellere ad ſua contribuenda, ſed ſuis tantùm permittere, ut ſpontè oblata acciperent. Legenti porro Pauli ad Galatas & Corinthios Epiſtolas facilè appariturum, quam curam debeat Dominus bovi trituranti, & quod officium catechumenus inſtitutori, elementis religionis ipſum imbuenti: ſic tamen ut nulla actio, aut jus ejus exigendi iis competat, neque ullum extet Prætoris edictum, cujus authoritate niti debeant. Addendum & illud, ad capitis IV. decretum, quo amplas numeroſáſque Eccleſias Parochiales dividendas eſſe ſtatuitur. Si in amplis ejuſmodi parochijs neceſſarium id duxére Patres, certè eadem vel major etiam Epiſcopatuum ampliſſimorum dividendorum neceſſitas ijs incumbebat. Monuit appoſitè Epiſcopus Quinqueccleſienſis, eſſe in Hungaria Epiſcopatus, qui ad ducenta milliaria procurrant, quíque adeò ab uno nec viſitari commodè, nec regi queant. Sed id curiæ Romanæ fautoribus minùs arridebat, timentibus, ne ſi tale quid decerneretur, ad reſidentiam quoque decernendam gradus ſtrueretur. Caput *quintum* velificatur unionibus beneficiorum & eccleſiarum

rum, de quibus in ſuperioribus abundè dictum. Capite *ſexto* imperitis rectoribus vicarii cum parte fructuum pro tempore deputantur. Verùm opera danda erat, ne imperiti & illiterati rectores eccleſiæ admoverentur. Admoti verò deponendi potiùs, quàm adjuncto tali ſuſtentandi fuerant. Miniſtri enim eccleſiæ propter eccleſiam ſunt. Quòd ſi ad eam regendam inepti inhabiléſque fuerint, beneficijs quoque & emolumentis eccleſiæ percipiendis nequaquam digni ſunt. Capite *Septimo* ſancitur, ut beneficia ſimplicia, etiam juris patronatûs ex eccleſiis vetuſtate collapſis, in matrices aut alias eccleſias locorum eorundem ſeu viciniorum transferantur. Sed ita eorum, à quibus fortè beneficia piè legata erant, intentionem defraudari, in propatulo erat. Quòd ſi tamen id fas piúmque fuit concilio, fas igitur piúmq; fuerit etiam ſuperioribus Evangelicæ Reformationis temporibus veræ eccleſiæ, ejúſq; piis Nutritijs, poſt collapſa non Templa, ſed publicum Dei in Templis cultum, beneficia piè legata, genuinum, ſacrum & Deo unicè placentem in uſum convertere, ita videlicet ut eccleſiæ uſibus, ſed piis, ſed legitimis inſervirent. Capite *Octavo* ſtatuitur, ut Monaſteria commendata, in quibus non viget regularis obſervantia, & beneficia quæcunque quotannis ab ordinario viſitentur. Sed Monaſteriorum beneficiorúmque tam curatorum, quàm non curatorum multiplices abuſus rectiùs ante omnia ſuſtuliſſent. *Nono* denique capite Quæſtorum eleemoſynarum nomen & uſus tollitur, ſancitúrque, ut indulgentias & ſpirituales gratias ordinarij publicent, *nullâ prorſus mercede acceptâ, ut tandem cæleſtes hos Eccleſiæ theſauros non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri omnes intelligant.* Monuit hic opportunè Segovienſis Epiſcopus, parùm eſſe è dignitate Synodi aut eccleſiæ utilitate, à minutijs hiſce reformandis initium capere. Ab iis potiùs quæ ſumma eſſent, auſpicandum, & à gradu ſuperiori ad inferiores deſcendendum fuiſſe. Prætereа quòd quæſtores Eleemoſynarum hîc tollantur, indicat putidiſſimum eccleſiæ Pontificiæ ulcus,

ulcus, quo Papa jam diu in eccleſia pietatem quæſtui habuit, & ex eleemoſinis ob ſpirituales gratias diſpenſatas collectis, theſauros ſuos locupletavit. Cujus rei turpitudinem ipſi heic Patres prodere videntur, jubentes per Ordinarios eleemoſynas, nullâ prorſus acceptâ mercede, colligi, *ut tandem cæleſtes hos Eccleſiæ theſauros non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri omnes verè intelligant*. Hactenus ergo ad quæſtum exercebantur; nunc *tandem* ad pietatem exerceri jubentur. Sed de Indulgentiis ſuo loco uberius.

Ad Canones Seßionis XXI.

DE COMMUNIONE SUB UTRAQUE SPECIE.

QUÆSTIO UNICA.

An ex Dei præcepto omnibus ſinguliſque Chriſti fidelibus adultis utrumque Euchariſtiæ ſymbolum, adeóque etiam benedictus calix adminiſtrari debeat?

TRidentini equidem cap. 1. & Can. 1. negant ſub anathemate, ex Dei præcepto & neceſſitate ſalutis etiam laicis & Sacerdotibus non conficientibus incumbere, ut utramque ſpeciem ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſumant. Atque ita de officio fidelium Sacramentum ſuſcipientium loquuntur. Nos verò ſtatum quæſtionis accuratiùs formavimus de officio presbyteri communionem miniſtrantis. Fieri enim poteſt, ut ex Dei præcepto & neceſſitate ſalutis non obligetur fidelis ad communionem ſub utraque ſpecie. veluti ſi aliquod vel internum & ab ipſius ſuſcipientis corpore

pore profeſtum, vel externum & ab aliis cauſis exorctum impedimentum alteram ſpeciem ſumere prohibeat. Quo caſu impeditus fidelis commiſeratione quàm reprehenſione dignior exiſtet. Quanquam ex ipſo fidelium omnium officio etiam presbyterorum adminiſtrantium officium nullo negotio colligi poteſt. Aſſerimus igitur, & presbytero adminiſtranti, & fideli ſuſcipienti Cœnam, ex Dei præcepto & neceſſitate ſalutis incumbere, ut utrumque benedictum ſymbolum, ille quidem communicet, hic verò ſumat. Etenim 1. Chriſtus Euchariſtiam inſtituens utrumque ſymbolum Apoſtolis omnibus dedit, Matth. XXVI. 27. Audito verò Chriſti præcepto non edendi duntaxat, ſed etiam ex poculo bibendi, *ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες, biberunt ex eo omnes*, Marc. XIV. 23. Hoc primum & maximè authenticum Chriſtianæ ſynaxeos exemplum eſt, in quo calix communicantibus & à Chriſto omnibus diſtributus, & ab omnibus ſumptus eſt. Hoc autem omnibus etiam impoſterum ſacram Domini cœnam celebrantibus faciundum imitandúmque fuiſſe, liquet ex præcepto Chriſti: *Hoc facite ad mei commemorationem*, Luc. XXII. 19. Quæ neceſſitas eſt adminiſtrandi & manducandi panem, eadem eſt porrigendi calicem & ex eo bibendi. Chriſtus enim *ὡσαύτως ſimiliter* accepit calicem, ei benedixit, & bibendum præbuit. 2. Chriſti inſtitutionem & mandatum ſecuti ſunt Apoſtoli, primíque Chriſtiani. Hinc enim Paulus ſecutus traditionem Domini eccleſiam Corinthiacam adſumendam utramque ſpeciem obligat, 1. Cor. XI. 23. 24. ubi manducatio & bibitio velut duæ eſſentiales unius ejuſdémque myſterij partes per particulam *ὡσαύτως* connectuntur, & in conſectarijs ex verbis inſtitutionis Dominicæ deductis, tanquam inſeparabiles perpetuò conjunguntur. 3. Eccleſiam Latinam antiquitus eâdem in ſententia fuiſſe, liquere poteſt ex antiquiſſima Latina interpretatione loci 1. Cor. X. 17. ubi pro verbis Apoſtoli, *οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν*, Latinus Interpres de ſuo aliquid addens, habet: *Omnes, qui de uno pane & de uno calice participamus*. Qui ſic

legerunt olim, putârunt utique, Pauli ævo *quicunque corpus unum in Domino ſunt*, adeóque omnes omnino fideles, de uno calice æquè ac de uno pane in Euchariſtia participâſſe. Erat autem ea lectio ante Clementinam correctionem publica ac pœnè omnium communis, adeóque antiqua, ut ipſe vetuſtiſſimus Pauli commentator, qui inter Ambroſij opera circumfertur, eam exhibeat. 4. Calicem ipſe Chriſtus nuncupat καινὴν διαθήκην *novum Teſtamentum* in ſuo ſanguine, Luc. XXII. 20. At teſtamento humano etiam, nedum Divino vetat Apoſtolus ἐπιδιατάσσεσθαι, Gal. III. 15. Nefas igitur eſt à pane calicem ſeparare. 5. Sublato calice tollitur tum repræſentatio Chriſti, ut mortui ſanguine fuſo, tum ſignificatio integræ & ſolidæ refectionis ac nutritionis, tum denique conſolatio fructus de remiſſione peccatorum, quæ bibitioni æquè ac manducationi annexa eſt. Sacramenta enim eum in finem inſtituta ſunt, ut de promiſſionum Divinarum, ex quibus omnis & animi conſolatio, & affectuum ſanctificatio, & vitæ æternæ ſpes & patientia ſub cruce, & Chriſtiana denique charitas pendet, veritate certiores ſecurioréſque reddamur. Quòd ſi ea contra inſtitutionem Chriſti mutilentnr, planum eſt, ipſam etiam promiſſionum Divinarum certitudinem eatenus in animis fidelium multùm & imminui & labefactari. 6. Sacramentorum inſtitutio ſingularem teſtificationem continet & bonitatis & gratiæ Divinæ, eóque ampliorem quàm ipſius verbi Dei prædicatio, quòd hæc etiam nondum converſis, illa verè, utpote fœderatorum pignus & teſſera, nonniſi converſis contingit & applicatur. Unde Judæi meritò circumciſione gloriabantur, & agni Paſchalis ceremoniam maximo in pretio habuerunt. Et Veterum quoque Chriſtianorum baptizatorum conditio non ſuper in fideles duntaxat, ſed catechumenos etiam extollebatur. Imò Sacramenti etiam privatio graviſſimæ pœnæ loco ſemper habita fuit. Quid ergo populus Chriſtianus commeruit, quòd non inſcio equidem, ſed invito Deo privatur eo beneficio, quod ſummo ſemper in pretio habitum fuit? 7. Sed & Paulus 1. Cor. XI. 26. jubet, non in pa-

nis duntaxat ſed poculi etiam uſu *mortem Chriſti commemorare uſque dum ipſe veniat.* Nempe cùm non tantùm Chriſti corpus in morte ſit laceratum, ſed etiam ſanguis ejus fuſus, ipſius porro effuſionis ſanguinis in omni propitiatione facienda ſemper ratio habita ſit, utique haud convenienter ille celebrat ἀνάμνησιν illius mortis, in qua peccatorum noſtrorum expiatio facta eſt, qui non eam quoque Sacramenti partem uſurpat, in qua fuſionis ſanguinis Chriſti commemoratio inſtituta eſt. 8. Mutilatio calicis pugnat cum eccleſiæ veteris tam Orientalis quàm Occidentalis praxi. Fusè id poſt alios demonſtrat vir eccleſiaſticæ antiquitatis peritiſſimus Joh. Dalleus *de Cultibus Latinorum Relig. lib.*V.7. 8.9 &c. ubi pro Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie diſtributione cap.7. ex quatuor primis Seculis Juſtini, Irenæi, Tertulliani, Origenis, Cypriani, Pſeudo-Ignatij, Dionyſii Alexandrini; *Cap.*8. Pſeudo-Clementis, Athanaſii, Optati Milevitani, Hilarij, Baſilij, Gregorij Nazianzeni, Cyrilli Hieroſolymitani, Chryſoſtomi; *Cap.*9. ex quinto Seculo Hieronymi, Auguſtini, Arnobij Junioris, Clericorum Edeſſenorum in Synodo Chalcedonenſi, Leonis I. Theodoreti, Gelaſii, Pſeudo-Dionyſii Areopagitæ; *Cap.*10. ex ſexto, ſeptimo & octavo Seculis Remigii Remenſis, Caſſiodori, Pſeudo-Ambroſij de Sacramentis, Gregorij M. Iſidori Hiſpalenſis, Bedæ, Paulini Aquilejenſis, Alcuini, Theodolphi, Leonis III. Caroli M. Concilij Cabilonenſis, Jonæ Aurelianenſis, Concilij Pariſienſis VI. Paſchaſij, Radberti, Remigij Altiſſiodorenſis, Ratherij Veronenſis teſtimonia fusè allegat & vindicat. *Capite 11.* etiam loca miſcellanea colligit ex mediæ antiquitatis auctoribus, in quibus vel lapſi à corpore & ſanguine Domini ſeparari, vel morientes ſub utraque ſpecie communicari dicuntur. *Capite 12.* ex XI. & XII. Seculo teſtimonia Humberti, Lanfranci, Micrologi, Deſiderij Caſſinenſis, Leonis Hoſtienſis, Petri Damiani, Urbani P.R.II. Paſchalis II. Ordinis Romani, Chronici Novall. Radalphi Ardentis, Algeri, Ruperti Tuitienſis, Bernhardi, Petri

tri Cluniacenſis, Thomæ, Lucæ Tudenſis, aliorúmque producit. *Capite 13.* allegat teſtimonia veterum liturgiarum, quæ Baſilij, Chryſoſtomi, Petri, Jacobi, Marci, Gregorij, Cyrilli nomina præferunt. Miſſæ Mozarabicæ, olim in tota Hiſpana ſolennis, cujus extat breve compendium à Latinis adornatum, & veterum aliquot Miſſarum ex antiquis MS. Codicibus à Menardo editarum. *Capite 14.* conſenſum laudat cæterorum Chriſtianorum, Græcorum, Ruſſorum, Armenianorum, Syrorum, Jacobitarum, Neſtorianorum, Æthiopum, qui Euchariſtiam omnes ſub utraque ſpecie communicantibus diſtribuunt. Quid verò multis? Ipſum Conſtantienſe Concilium Seſſ. XIII. id ipſum fatetur. Ait enim, *licèt Chriſtus hoc venerabile Sacramentum inſtituerit ſub utraque ſpecie,* & *licèt in primitiva eccleſia hujuſmodi Sacramentum receptum ſit à fidelibus ſub utraque ſpecie*; attamen ſe *declarare, decernere & definire, diverſam conſuetudinem ab eccleſia introductam, habendam eſſe pro lege, quam non liceat reprobare, aut ſine eccleſiæ authoritate pro libitu mutare.* Orientalem eccleſiam ſub utraque ſpecie communicare, fatetur Georgius Caſſander. Neque auſus eſt negare impudens cæteroquin Græcanicorum rituum Interpres Leo Allatius, exceptis paucis caſibus. Idem Caſſander in libro *de Communione ſub utraque ſpecie* edito agnoſcit, in Eccleſia Latina mille amplius annis integram communionem obtinuiſſe. Eo ipſo verò tempore, quo aliquibus in locis dimidiata communio introducta eſt, in aliis, præſertim verò in Monaſteriis integram ſervatam eſſe ultra annum 1400. donec in Conſtantienſi & Tridentino Concilio aliter ſtatueretur. Atque id ipſum ultrò fatentes Georgium Vicelium, Franciſcum Cordubenſum, Ruardum, Lindanum, Petavium inducit Dalleus ibid. *cap. 15.* Imò ipſum Concilium fatetur cap. 2. *ab initio Chriſtianæ religionis non infrequentem fuiſſe utriuſque ſpeciei uſum.* Quantopere in ipſa Synodo Tridentina Germani, Galli, Bohemi, alij in id incubuerint, ut reſtitueretur eccleſiæ communio ſub utraque ſpecie, ex hiſtoria ſuperiùs narrata ac Epiſtola etiam Catharinæ Mediceæ ad Pontificem

exarata liquet. Quin & Anthonius de Valtelina Dominicanus in Concilio communionem calicis ſub utraque ſpecie ex Ordine Romano comprobatum ivit. Doctiſſimus etiam Calixtus *de Comm. utr. pag. 13. & ſeq.* accuratè executus eſt, qui Germanorum à Synodi principio ad finem uſque, qui poſt ipſum Synodi exitum fuerint labores, qui conatus, quæ officia Ferdinandi & Maximiliani optimorum laudatiſſimorúmque Imperatorum, Alberti Ducis Bavarici, & aliorum, ut communionem ſub utraque ſpecie impetrarent. Quin & ipſam Oratoris Bavarici Auguſtini Baumgartneri Orationem in Collectaneis Lovanienſibus omiſſam, aliáque multa de hoc argumento rara & recondita, ex privatis ſcriniis eruta in lucem publicam revocavit & edidit. In Concilii denique ſequentis Seſſione 50. Præſules calicem concedendum pertenderunt. 9. Spirituale hoc furtum etiam Apoc. IX. 21. nomine *κλέμματος furti* traducitur, ubi de iis, qui à plagis immunes & ſuperſtites extiterunt, dicitur, non reſipuiſſe eos ab operibus manuum ſuarum, ne adorarent dæmonia, idola aurea, argentea, &c. à cædibus, veneficiis, ſcortatione ſua, *ὐτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν, nec à furtis ſuis.* Quàm aprimè hoc vaticinium conveniat idololatriæ & mutilationi calicis Pontificiæ, mediocri utens ſagaciâ cognoſcere poteſt. 10. Vera cauſa mutilationis Synodo fuit, tum ne ſuperiora Concilia erroris ſuſpecta redderentur: tum ut poteſtas & excellentia Sacerdotum amplificarentur, & authoritas exerceretur prolubitu conſcientiis dominandi: tum ut verba promiſſionis de remiſſione peccatorum ad miſſam faciliùs transferrentur, & ad eam redimendam paſſim homines invitarentur eſt.

OBJICITUR I. *Chriſtus quidem Dominus in ultima Cœna venerabile hoc Sacramentum in panis & vini ſpeciebus inſtituit & Apoſtolis tradidit. Illa tamen inſtitutio & traditio non eò tendit, ut omnes Chriſti fideles ſtatuto Domini ad utramque ſpeciem accipiendam adſtringantur.* Ita Concilium cap. 1. Addunt alij, *verba Chri-*

ſti jubenti bibere, vel Apoſtolis ſolis dicta eſſe, vel eſſe meræ invitationis, quæ liberum obſequium relinquit, non imperii. Unde etiam Chriſtum Luc. XXII. 19. verba illa, Hoc facite, *poſuiſſe poſt ſpeciem panis, & non poſt calicem datum.* Reſp. 1. Concilium temerè ſibi poteſtatem arrogat *inſtitutionem* & *traditionem* Chriſti ab ejus *ſtatuto* diſtinguendi. Quaſi non Chriſti inſtitutio æquipolleret mandato ejus perpetuo, eſsétque praxeos perpetuæ regula, adeóque æquè calicis ac panis diſtribuendi neceſſitatem injungeret. Etenim ſi inſtitutio non eſt idonea cauſa diſtribuendi calicis, etiam ipſius panis diſtribuendi nulla omnino neceſſitas incumbet. Quis non videt, univerſum Cœnæ Dominicæ Sacramentum hac ratione tolli & concuti? 2. Ad Apoſtolos ſolos ſpectâſſe mandatum bibendi, quod pertenderant in Synodo Salmero & Turrianus Jeſuitæ, ipſa tamen Synodus definire haud ſuſtinuit. Nempe ad eoſdem ſpectat mandatum bibendi, ad quos etiam mandatum edendi ſpectat. At hoc omnes fideles concernere fatentur Adverſarij. Rationem diſcriminis ediſſerant. Apoſtolis non quà talibus, ſed quâ fidelibus Sacramentum Chriſtus adminiſtravit. Argumenta ipſius Scipionis Henrici adverſus hanc ϛρέβλωσιν videantur ſuperiùs p. 694. 3. Verba Chriſti eſſe *præceptiva,* non nudè invitantia, fatentur etiam Andradius & Hardingus. Fatemur invitari fideles ad cœnam. Sed invitatis æquè liberum non eſt an bibere, ac liberum non eſt, an edere velint. Utrinque ſimilis ratio obtinet. 4. Etſi Lucas mandatum hoc *faciendi* non ſubjecit poſt datum calicem; tamen id fecit Matthæus, & ex Dominica traditione Paulus hoc ipſum præceptum ex æquo ad panem & calicem diſtinctè applicat, 1. Cor. XI. 24. 25.

II. *Libertatem communionis ſub una duntaxat ſpecie indigitat Chriſtus Joh VI. Nam qui dixit verſ. 53.* Niſi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis; *idem quoque*

que ſuperiùs v.51. dixit: Si quis manducat ex hoc pane, vivet in æternùm. *Eſt argumentum Concilii cap.1.* Reſp. Concionis Chriſti Joh.VI. de pane vitæ, carne Chriſti, varias eſſe Sanctorum Patrum & Doctorum interpretationes, ipſum Concilium non diſſimulat. Neque etiam de Sacramentali manducatione panis & carnis ibi agi, definire ſuſtinuit. Nos de Spirituali, quæ extra Sacramentum locum habere poteſt, agi minimè dubitamus. 2. Quòd ſi tamen de Sacramentali manducatione accipienda concio eſſet, minimè libertas manducandi inde evinci poſſet, cùm v.53. 54. præciſum & grave mandatum bibendi ſanguinem contineatur, verſu autem 51. non mandatum extet, ſed promiſſio vitæ facta ei,qui ex pane illo nempe ordine modóque à Chriſto inſtituto,manducaverit.

III. *Etiam Apoſtoli Luc.XXIV.30. & primi Chriſtiani Act.II.42.XX.7. communicârunt panem frangendo, adeóque ſub una duntaxat ſpecie panis, omiſſo calice.* Reſp.1. Panis,quem Chriſtus diſcipulis ſuis Emaunte porrexit Luc.XXIV.30. non ſacræ, ſed communis menſæ panis fuit, ad cœnandum, non ad Sacramentum celebrandum paratus, uti omnia ſuadent, hora, res,Chriſti mos, conſentientibus etiam Lirano, Dionyſio Carthuſiano, ipſo Widefordo contra Wiclefum artic.1. ubi negat, *aliud ex antiquis Doctoribus probari poſſe.* 2. Duo reliqui loci de Sacramento rectè accipiuntur, in quibus tamen *fractio panis* non unius,ſed recepta in Scripturis Synecdoche utriuſque ſpeciei uſum ſignificat. Ita *manducatio Paſchatis*, cujus mentio eſt Matth.XXVI.17. Luc.XXII.11. Joh. XVIII.28. non fuit ſine potu. Ita Græci voce συμπόσιον, & Hebræi paſſim verbis אכל vel שבר לחם *comedere, frangere panem*, totum convivium ſimili tropo inſinuant. 3.Quòd ſi ſub una duntaxat ſpecie ibi vel Emaunte celebrata eſſet cœna, ſequeretur etiam unam duntaxat ſpeciem panis conſecratam eſſe. Id verò cum mente omnium Doctorum & ſenſu eccleſiæ pugnare,

gnare, in ipſa Synodo Anthonius Mondulphenſis, Pragenſis Epiſcopi Theologus arguit.

IV. *Eccleſia Chriſti habet authoritatem in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia ea ſtatuendi vel mutandi, quæ ſuſcipientium utilitati, & Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum & locorum varietate magis expedire judicat. Illa igitur juſtis & gravibus cauſis adducta, mutatâ priori conſuetudine, illam ſub altera ſpecie communicandi conſuetudinem approbavit, & pro lege habendam decrevit.* Verba ſunt Concilij Cap.2. Rationes illas juſtas & graves depromunt alij, nominatim etiam Bellarminus, & ante ipſum Gerſon, varia nimirum incommoda, qualia ſunt 1. *Impoſſibilitas calicem adminiſtrandi iis in locis, ubi populus valde numeroſus, & unus tantùm ſacerdos.* 2. *Quòd multi abhorrent à vino, & vel natura vel educatione abſtemii ſunt.* 3. *Vini quibuſdam in locis penuria.* 4. *Irreverentiæ in Euchariſtiam periculum, ſi fortè ſacri vini aliquid effundatur, vel laicorum barbis adhæreſcat, vel aſſervatum aceſcat, &c.* Reſp. 1. Eccleſiæ tam nulla poteſtas eſt in mutandis Sacramentorum ritibus à Chriſto inſtitutis, quàm nulla eſt in mutando ejus verbo & lege. Sicut enim hoc audibile, ita illi viſibile voluntatis Divinæ ſignum continent. At Chriſtus communionem ſub utraque inſtituit, fatente Synodo, & calix ad Sacramenti materiam externam, adeóque eſſentiam pertinet. Alia ratio eſt εὐταξίας ſeu ordinis externi, de quo intelligendus eſt locus Apoſtoli 1.Cor.XI.v. ult. à Concilio allegatus. Quòd ſi hæc eccleſiæ poteſtas permittitur, quid vetat, quò minùs totum Cœnæ Sacramentum abolere poſſe dicatur? 2. Neque juſtæ gravéſque cauſæ fuerant mutilandæ cœnæ, quæ allegantur. Etenim eadem incommoda etiam Chriſtus prævidit. Neque tamen temperavit, quò minùs Apoſtolos bibere, & hoc facere ad ſui recordationem juberet. Neque etiam vetus eccleſia incommoda hæc eo loco habuit, ut integram communionem

nionem rejiciendam putaret. Unde ipſos in Concilio Patres incommoda hæc deriſiſſe, allatâ hac ratione: *Si eccleſia totis XII. Seculis etiam cùm majori paupertate laboraret, rationem obviam eundi his periculis reperire potuit, noſtro utique tempore longè proclivius eſſe hiſce incommodis occurrere,* Hiſtoricus *lib.VI.p.*473. narrat. 3. Præterea hi caſus nec ſemper, nec ut plurimùm occurrunt, nec obſtant nobis ſaltem, quò minùs integram cœnam adminiſtremus. Etenim eccleſiæ illi, quæ ab uno paſtore commodè doceri poteſt, etiam ab eodem calix adminiſtrari poteſt. Si qui verò ſunt prorſus abſtemij, eos Deus à lege communi exemiſſe intelligitur. Et propter penuriam vini quibusdam in locis non magis adimendum eſt vinum aliis populis in uſu ſacro, quàm in uſu communi. 4. Denique tollenda eſt ſuperſtitio & prava perſuaſio, quæ imaginaria hæc incommoda vano terrore auget.

V. *Sub altera ſpecie panis æquè ac ſub utráque totus & integer Chriſtus verúmque adeò Sacramentum ſumitur. Proinde quoad fructum nullâ gratiâ neceſſariâ defraudantur ii, qui unam duntaxat ſpeciem accipiunt.* Eſt argumentum Concilij cap. 3. Addunt alij, *totum Chriſtum ſub una ſpecie contineri, non quidem vi Sacramentalium verborum, ſed per concomitantiam. Cùm enim corpus Chriſti virtute conſecrationis ſub pane exiſtat, corpus verò Chriſti ſit vivum, adeóque nunquam non ſanguine comitatum, effici omnino, ut panis ſpecie ſumpta totus ſimul Chriſtus recipiatur.* Reſp. 1. Argumentum hoc falſo principio innititur, transſubſtantiatione videlicet panis in corpus, ſuperiùs debellatâ. 2. Agnoſcimus equidem *concomitantiam* corporis & ſanguinis in ipſa *re ſignata*, quatenus & naturali & perſonali unione hæc ſunt conjuncta. Negamus verò illam *concomitantiam* locum habere in *ſignis ſignificantibus*, tum quia talis eſt conjunctio corporis & ſanguinis cum ſpeciebus, qualis eſt à Chriſto inſtituta; Chriſtus porrò in inſtitutione declaravit, cum pane ſumi corpus, cum vino ſanguinem

Chriſti,non cum pane per concomitantiam utrumque: tum quia in Euchariſtia fidelibus offertur corpus Chriſti mortificatum, non vivum, cùm ipſe Chriſtus vocet corpus fractum, ſanguinem fuſum, & inſtituerit Sacramentum in mortis ſuæ annuntiationem,& Chriſtus eo modo panem corpus ſuum vocâſſe videatur, quo in Paſchate agnus vocatur גופו של פסח *corpus ipſius Paſcha*, גוף autem ut & σῶμα nonniſi exangue corpus ſignificet. corpori autem mortuo non jungitur ſanguis, quippe extra venas poſitus: tum quia, ſi panis in concomitantiam trahit ſanguinem, ne ſacerdos quidem opus habebit calice: tum quia ſi hoc concomitantiæ dogma contra inſtitutionem valeret, univerſa Euchariſtia abrogari poſſet, cùm aliis etiam modis Chriſti participes fiamus, nempe per fidem, Spiritum inhabitantem, baptiſmum, &c: tum quia Euchariſtiæ natura eſt, ut ſpiritualiter nos nutriat, plena porro nutritio non fit ſumptione corporis & ſanguinis concomitantis, ſed ſeparati: tum denique, quia aliâs juſtæ forent prædicationes tales; *Panis eſt ſanguis: Vinum eſt corpus.* Quidquòd etiam transſubſtantiationem ipſam concomitantiæ dogma evertit? Si enim ſanguis concomitatur corpus, tum verbis illis: *Hoc poculum eſt ſanguis meus*, vinum non transſubſtantiatur in ſanguinem, quippe jam ante ſub ſpecie panis per concomitantiam contentum. Neque etiam neceſſaria foret transſubſtantiatio panis in totum corpus, ſed abundè foret, ſi in digitum vel dentem unum corpus transſubſtantiaretur, quia concomitantia cætera æquè adduceret. Meritò igitur etiam in ipſo Concilio Amans Servita Brixianus concomitantiam oppugnavit,tum quia, juxta Cajetanum, ſanguis non ſit pars naturæ humanæ ſed alimentum, qui proinde in concomitantiam trahi non poſſit: tum quia ſanguis in Euchariſtia juxta Chriſti verba, ſit ſanguis effuſus, adeóque extra venas, ac proinde cum vena in concomitantiam trahi non poſſit, &c. 3.Neque deerant in Concilio plures,

qui

qui inficias irent, eum qui Chriſtum ſub una ſpecie ſumit, omnes ejuſdem gratias & fructus percipere, eò quòd baptizati Chriſto pleni evadant, & tamen Euchariſtiæ gratia adhuc careant, & ſacerdos bibens calicem plus utique gratiæ percipiat, niſi actio illa pro indifferente & inani haberi debeat; quòdque bibitio ſanguinis ſit actio ſacramentalis, in omni autem actione Sacramentali juxta eccleſiæ & Scholaſticorum doctrinam, gratiæ gradus aliquis conferatur.

VI. *Eccleſiam quoque veterem liberam feciſſe communionem ſub una duntaxat ſpecie, multa evincunt. Etenim 1. Manichæos ſub una ſpecie, uti Leo teſtatur Serm. 4. de Quadrag. cap. 5. communicantes nunquam reprehendit. Quin Manichæi Romæ, & Macedoniana mulier Conſtantinopoli ſimulabant ſe Catholicorum Euchariſtiam ſumere, etſi panem quidem acciperent, vinum verò haurire declinarent. 2. Infirmorum etiam & morientium communionem ſub una ſpecie adminiſtratam fuiſſe Serapionis, Ambroſij aliorúmque exemplis conſtat. 3. Sed & infantibus ſub una ſpecie communicatam cœnam eſſe, Cyprianus Serm. de Lapſis innuit. 4. Et fideles olim particulas Euchariſtiæ ſervatas domi ſiccas eſitâſſe videntur. 5. Sed & τῶν προηγιασμένων ſeu Præſanctificatorum apud Græcos, & Paraſceves apud Latinos communio ſub una duntaxat ſpecie fieri conſuevit. 6. Eodem facit communio laica, ad quam olim Clerici ob grave delictum damnabantur, quæ ſub una duntaxat ſpecie adminiſtrata fuit.* Reſp. Meræ hæ & inanes ſuſpiciones ac ariolationes Bellarmini ſunt, quibus ipſius Concilij fatentis, priſtinæ eccleſiæ *conſuetudinem* jam *latiſſimè mutatam* eſſe, teſtimonium opponi poteſt. Etenim 1. prodere videtur Bellarminus ſyncretiſmum cum Manichæis. Quanquam incertum eſt, Manichæos ſub una ſpecie communicâſſe. Leo tantùm refert, iſtos cùm Romæ verſarentur, ac deprehendi timerent, ad tegendam infidelitatem ſuam Catholicorum interfuiſſe Myſterio, ut tutiùs laterent, ita tamen, ut panem quidem acciperent, vinum verò, à cujus uſu

ex

ex ſuæ impietatis dogmate omnia abhorrebant, hauri-re declinarent. Non conſtat autem eos vel alibi ita fe-ciſſe, vel eorum Sacerdotes conficientes aliam quàm laicos communionem celebrâſſe. Probabilius eſt, nul-lam omnino ab iis Euchariſtiam celebratam eſſe. Sa-nè Petrus Siculus teſtatur, Manichæos ſeu Pauliciа-nos Leone remotiores ſanctorum myſteriorum cor-poris & ſanguinis Chriſti τὴν μετάληψιν ſeu *ſumptionem* averſatos eſſe. *Sed quî latere potuerunt Manichæi Romæ*, quærit Bellarminus, *ſi communio ſub una ſpecie libera & recepta non fuit?* Atqui pauci erant, univerſæ Catho-licorum multitudini immixti. Neque fortaſſe omnes commúnicabant, & communicantes raró ad menſam veniebant. Accedit quòd non ab uno eodémque ho-mine, nec uno eodémque tempore utraque ſpecies adminiſtrari conſuevit, uti ex Ordine Romano liquet. Facilè igitur fuit Monichæo homini ſumpto à Presby-tero pane, mox furtim ante Diaconi calicem porrectu-ri adventum ſe proripere. Macedonianam mulierem quod attinet, ſi vera ſunt, quæ Sozomenus & Nice-phorus tradunt, illius tamen factum nihil cum uſitata fidelium communione ſimile habet. Illam nempe pa-vor, trepidatio & inde ortus terror communionem abrumpere confeſtim ſubegit, non auſam ulteriùs progredi, ne ſi & in calicem manum mitteretur, perfi-diæ ſuæ majores pœnas daret. 2. Infirmis & morienti-bus quinto & ſecutis ſeculis euchariſtiam datam fate-mur, ſed ſub una ſpecie datam eſſe negamus. Serapion à puero per Presbyterum miſſo bucellam accepit non ſiccam, ſed madefactam vino, haud dubiè eum etiam in finem à Presbytero miſſo, quia à ſene viribus exhauſto panis niſi madefactus glutiri non potuit. Juſſit enim Presbyter puerum ἀποβρέξαι, uti verba Dionyſij Alex. habent. Et miſſum cum bucella etiam vinum nihil omnino credere vetat. Ambroſius pane glutito ſtatim Spiritum emiſiſſe dicitur, teſte Paulino Afro. Mortuo autem calix propinari non debuit.

3. Quod

3. Quod de infantum communione ſub una ſpecie olim facta muſſitat Bellarminus, non minùs incertum eſt, ſi de primis XI. Seculis ſermo ſit. Cyprianus l. c. parvulum panem ſumpſiſſe non negat. In alio verò ejúſdem Sermonis loco docet, plenam non dimidiatam fuiſſe parvulorum communionem. Infantes enim ita loquentes inducit: *Nos nihil fecimus, nec derelicto cibo & poculo Domini ad profana contagia ſponte properavimus.* 4. Figmentum etiam eſt, quòd fideles olim particulas Euchariſtiæ ſervatas domi ſiccas comederint. Negat id etiam Albaſpinæus Aurelianenſis Epiſcopus *Obſervat. l. 1. cap. 4.* Ex Gregorio tum Nazianzeno tum Romano, nec non Pſeud-Amphilochio contrarium Dalleus *De Cult. Latin. Relig. lib. V. 21.* poſt Calixtum *de Commun. ſub una, ſect. 152.* probat. 5. Neque etiam in Miſſa προηγιασμένων ſeu *Præſanctificatorum* quidquam præſidij Adverſarij habent. Etenim illa Præſanctificatorum communio recens ſatis fuit, quippe quæ A. D. 700. nondum erat in uſu apud omnes Latinos, neque apud Græcos Trullanis Patribus antiquiorem teſtem ullum habet. Et de Græcorum communione Nicolaus Cabaſilas ſcribit, in ea haberi done τέλεια καὶ ἡγιασμένα καὶ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, *perfecta & ſanctificata, & corpus & ſanguinem Chriſti,* Expoſt. Lib. c. 24. p. 230. De Latinorum illa præſanctificatorum communione idem liquet ex Ordine Romano *in Paraſc. T. 10.* ex quo conſtat, Pontificem & populum in Paraſceve etiam ſub ſpecie vini, pane in id immiſſo, ſanctificati ſeu conſecrati, adeóque ſub utraque ſpecie communicâſſe. 6. Denique nec communio Laica aliud probat, teſte ipſo Caſſandro *de Comm. ſub utraque pag. 1029.* ubi fatetur, doctiſſimos quoſque hodie agnoſcere, *ea quæ de Laica communione apud veteres leguntur, non debere intelligi de alio communicandi genere, ſed de gradu, ordine & loco communicantium, quod alia dicendi forma dicebatur inter Laicos, cum Laicis, ut Laicum communicare.* Quin & Gabriel Albaſpineus

pineus *Obſervat. Lib.* 1.*cap.* 4. abditam communionis illius Laicæ in veterum monumentis rationem ita clarè ſolidéque patefecit, ut nullus amplius contra hiſcendi locus adverſariis ſuperſit. Iis ipſis temporibus, quibus Laica communione puniri vel condemnari clerici dicti ſunt, ſub utraque ſpecie ipſos Laicos communicâſſe efficaciſſimè probat. Idem vir doctiſſimus Laicam communionem etiam extra Euchariſtiam locum habere potuiſſe oſtendit. Nam *communicare*, inquit, *nihil aliud eſt, quàm partem habere in conſociatione fidelium, quæ etiam conſiderata extra Euchariſtiam multas alias rationes complectebatur.* Albaspinæi facem præeuntem ac veſtigia ſecuti ſunt Morinus *Exercit. Eccleſ. lib.* 1. *Ex.* 9. & Nicolaus Rigaltius ad locum Cypriani de Trophimo.

SESSIO

SESSIO XXII.

Quæ eſt Sexta

Sub Pio IV. Pont. Max.

Celebrata die 17. Sept. 1562.

De

SACRIFICIO MISSÆ.

SAcroſancta Synodus ut abſoluta & ex omni parte perfecta fides atque doctrina de magno Eucbariſtiæ myſterio, in Catholica Eccleſia retineatur, & in ſuâ puritate (propulſatis hæreſibus) conſervetur, de ea quatenus verum & ſingulare ſacrificium eſt, hæc quæ ſequuntur docet & declarat, & fidelibus populis prædicanda proponit.

Caput I.

Quoniam ſub priori teſtamento (teſte Apoſtolo Paulo) propter Levitici ſacerdotii imbecillitatem conſummatio non erat, oportuit (Deo Patre miſericordiarum ita ordinante) ſacerdotem alium ſecundùm ordinem Melchiſedech ſurgere, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui poſſet omnes quotquot ſanctificandi eſſent, conſummare, & ad perfectum adducere. Is igitur Deus & Dominus noſter, etſi ſemel ſeipſum in ara crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur: quia tamen per mortem ſacerdotium ejus extinguendum non erat, in Cœna noviſſima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ ſuæ ſponſæ Eccleſiæ, viſibile (ſicut hominum natura exigit) relinqueret ſacrificium, quo cruentum illud ſemel in cruce peragendum repræſentaretur, ejuſque memoria in finem uſque ſæculi permaneret, atque illius ſalutaris virtus in remiſſionem eorum,

quæ

quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur, ſacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earundem rerum ſymbolis Apoſtolis (quos tunc novi Teſtamenti ſacerdotes conſtituebat) ut ſumerent, tradidit, & eiſdem eorúmque in ſacerdotio ſucceſſoribus ut offerrent, præcepit per hæc verba, Hoc facite in meam commemorationem: uti ſemper Eccleſia Catholica intellexit & docuit. Nam celebrato veteri Paſcha (quod in memoriam exitus de Ægypto multitudo filiorum Iſraël immolabat) novum inſtituit Paſcha, ſeipſum ab Eccleſia per ſacerdotes ſub ſignis viſibilibus immolandum, in memoriam tranſitûs ſui ex hoc mundo ad Patrem, quando per ſui ſanguinis effuſionem nos redemit, atque eripuit de poteſtate tenebrarum, & in regnum ſuum tranſtulit. Et hæc quidem illa munda oblatio eſt, quæ nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari poteſt: quam etiam Dominus per Malachiam nomini ſuo, quod magnum futurum eſſet in gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit, & quam non obſcurè innuit Apoſtolus Paulus Corinthiis ſcribens, cùm dicit, Non poſſe eos, qui participatione menſæ dæmoniorum polluti ſunt, menſæ Domini participes fieri: per menſam altare utrobique intelligens. Hæc denique illa eſt, quæ per varias ſacrificiorum naturæ & legis tempore ſimilitudines figurabatur, utpotè quæ bona omnia per illa ſignificata, velut illorum omnium conſummatio & perfectio complectitur.

Caput 2.

Et quoniam in divino hoc ſacrificio, quod in Miſſa peragitur, idem ille Chriſtus continetur & incruentè immolatur, qui in ara Crucis ſemel ſeipſum cruentè obtulit, docet ſancta Synodus ſacrificium iſtud verè propitiatorium eſſe, per ipſumque fieri, ut ſi cum vero corde & recta fide, cum metu & reverentia, contriti ac pœnitentes ad Deum accedamus, miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam

tiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit. Una enim eademque eſt hoſtia, idemque nunc offerens ſacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum tunc in cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa. Cujus quidem oblationis (cruentæ, inquam) fructus, per hanc incruentam uberrimè percipiuntur: tantum abeſt, ut illi per hanc quovis modo derogetur. Quare non ſolùm pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis in Chriſto, non ad plenum purgatis, ritè juxta Apoſtolorum traditionem, offertur.

Caput 3.

Et quamvis in honorem & memoriam ſanctorum nonnullas interdum Miſſas, Eccleſia celebrare conſueverit, non tamen illis ſacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit. Unde nec ſacerdos dicere ſolet: Offero tibi ſacrificium Petre & Paule: ſed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris.

Caput 4.

Et cùm ſancta ſanctè adminiſtrari conveniat, ſitque hoc omnium ſanctiſſimum ſacrificium, Eccleſia Catholica ut dignè reverentérque offerretur ac perciperetur, ſacrum Canonem multis antè ſæculis inſtituit, ita ab omni errore purum, ut nihil in eo contineatur, quod non maximè ſanctitatem & pietatem quandam redoleat, mentéſque offerentium in Deum erigat. Is enim conſtat cum ex ipſis Domini verbis, tum & Apoſtolorum traditionibus, ac ſanctorum quoque Pontificum piis inſtitutionibus.

Caput 5.

Cúmque natura hominum ea ſit, ut non facilè queat ſine ipſis adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli, propterea pia mater Eccleſia ritus quoſdam, ut ſcilicet quædam ſummiſſa voce, alia verò elatiore in Miſſa pronuntiarentur, inſtituit: ceremonias item adhi-

buit, ut myſticas benedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliáque id genus multa ex Apoſtolica diſciplina & traditione: quò & majeſtas tanti ſacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna, ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc ſacrificio latent, contemplationem excitarentur.

Caput 6.

Optaret quidem ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolùm ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quò ad eos hujus ſanctiſſimi ſacrificii fructus uberior proveniret: nec tamen ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas, in quibus ſolus ſacerdos ſacramentaliter communicat, ut privatas & illicitas damnat, ſed probat, atque adeò commendat. Siquidem illæ quoque Miſſæ verè communes cenſeri debent, partim quòd in eis populus ſpiritualiter communicet: partim verò, quòd à publico Eccleſiæ miniſtro non pro ſe tantùm, ſed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Chriſti pertinent, celebrentur.

Caput 7.

Monet deinde ſancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia ſacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miſcerent: tum quòd Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur, tum etiam, quia è latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit: quod Sacramentum hac mixtione recolitur, & cùm aquæ in Apocalypſi beati Johannis populi dicantur, ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur.

Caput 8.

Etſi Miſſa magnam contineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire viſum eſt Patribus, ut vulgari lingua paſſim celebraretur. Quamobrem retento ubique cujusque Eccleſiæ antiquo, & à ſancta Romana Eccleſia, omnium Eccleſiarum matre & magiſtra, probato ritu, ne oves Chriſti eſuriant, néve parvuli panem petant, & non ſit qui frangat eis, mandat ſancta Synodus Paſtoribus, & ſingulis curam

animarum gerentibus, ut frequenter inter Miſſarum celebrationem, vel per ſe, vel per alios ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera ſanctiſſimi hujus ſacrificii myſterium aliquod declarent, diebus præſertim dominicis & feſtis.

Caput 9.

Quia verò adverſus veterem hanc in ſacroſancto Evangelio, Apoſtolorum traditionibus, ſanctorúmque Patrum doctrina fundatam fidem, hoc tempore multi diſſeminati ſunt errores, & multa à multis docentur atque diſputantur, ſacroſancta Synodus poſt multos gravéſque in his de rebus maturè habitos tractatus, unanimi Patrum omnium conſenſu, quæ huic puriſſimæ fidei ſacræq; doctrinæ adverſantur, damnare, & à ſancta Eccleſia eliminare per ſubjectos hos Canones conſtituit.

De Sacrificio Miſſæ

Canon 1.

Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum & proprium ſacrificium, aut quòd offerri non ſit aliud, quàm nobis Chriſtum ad manducandum dari, Anathema ſit.

Canon 2.

Si quis dixerit, illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos ſacerdotes, aut non ordinâſſe, ut ipſi aliique ſacerdotes offerrent corpus & ſanguinem ſuum, Anathema ſit.

Canon 3.

Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantùm eſſe laudis & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem ſacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium: vel ſoli prodeſſe ſumenti: neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere, Anathema ſit.

Canon 4.

Si quis dixerit, blaſphemiam irrogari ſanctiſſimo Chriſti ſacrificio in cruce peracto, per Miſſæ ſacrificium, aut illi per hoc derogari, Anathema ſit.

Canon 5.

Si quis dixerit, impoſturam eſſe Miſſas celebrare in honorem ſanctorum, & pro illorum interceſſione apud Deum obtinenda, ſicut Eccleſia intendit, Anathema ſit.

Canon 6.

Si quis dixerit, Canonem Miſſæ errores continere, ideoque abrogandum, Aanthema ſit.

Canon 7.

Si quis dixerit, ceremonias, veſtes, & externa ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Eccleſia Catholica utitur, irritabula impietatis eſſe magis, quàm officia pietatis, Anathema ſit.

Canon 8.

Si quis dixerit, Miſſas, in quibus ſolus ſacerdos ſacramentaliter communicat, illicitas eſſe, ideóque abrogandas, Anathema ſit.

Canon 9.

Si quis dixerit, Eccleſiæ Romanæ ritum, quo ſummiſſa voce pars Canonis & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe, aut lingua tantùm vulgari Miſſam celebrari debere, aut aquam non miſcendam vino in calice offerendo, quòd ſit contra Chriſti inſtitutionem, Anathema ſit.

Decretum de reformatione in eadem Seſſione.

Caput 1.

Nihil eſt quod alios magis ad pietatem inſtruat, quàm eorum vita & exemplum, qui ſe divino miniſterio dedicârunt. Quapropter ſic decet clericos in ſortem Domini vocatos,

catos, mores ſuos componere, ut habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, aliiſq; omnibus, nihil niſi grave, moderatum, ac religione plenum præ ſe ferant. Statuit itaque ſancta Synodus, ut quæ aliâs à ſummis Pontificibus & ſacris Conciliis de Clericorum vita, honeſtate, cultu, doctrinâque retinenda, ac ſimul de luxu, comeſſationibus, choreis, aleis, luſibus, ac quibuscumque criminibus, nec non ſecularibus negotiis fugiendis, copioſè ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem in poſterum pœnis vel majoribus arbitrio ordinarii imponendis, obſerventur: nec appellatio executionem hanc ſuſpendet. Et ſi quæ in deſuetudinem abierunt, ea quàm primum in uſum revocentur.

Caput 2.

Quicumque ad Cathedrales Eccleſias erit aſſumendus, non ſolùm natalibus, ætate, moribus, ac vita, ac aliis quæ in ſacris Canonibus requiruntur, plenè ſit præditus: verùm etiam in ſacro ordine antea, ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus: & ut ſcientia polleat, qua tanta muneri ſatisfaciat.

Sit is antea promotus in univerſitate ſtudiorum magiſter, ſive Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia vel Jure Canonico, aut ſaltem publico alicujus Academiæ teſtimonio idoneus, ad alios docendos oſtendatur. Quod ſi regularis fuerit, à ſuperioribus ſuæ religionis ſimilem fidem habeat.

Caput 3.

Epiſcopi tertiam partem fructuum & proventuum dignitatum, perſonarum & officiorum Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum, dividere poſſint in diſtributiones, eorum arbitrio aſſignandas: ita ut diſtributionem amittant, qui perſonaliter ſuum officium quolibet die ſtatuto non impleverint. Quæ diſtributio fabricæ indigenti, aut alteri loco pio Epiſcopi arbitrio applicetur. Contra contumaces verò, juxta ſacrorum canonum conſtitutiones procedatur. Quòd ſi alicui dignitati, in Eccleſia Cathedrali vel Collegiata, adminiſtratio vel officium non competat, ſed curam

animarum habeat extra civitatem in Diœceſi, tunc dum in curata Eccleſia miniſtraverit, habeatur tanquam præſens in ſua Eccleſia Cathedrali ſeu Collegiata: non obſtantibus conſuetudinibus, &c.

Caput 4.

Nullus vocem habeat in Capitulo Cathedralis vel Collegiatæ Eccleſiæ (ſive ſecularis ea ſive regularis ſit) qui ſaltem ſubdiaconus non ſit, etiam ſi hoc ab aliis liberè concedatur. Qui autem obtinent aut deinceps obtinebunt dignitates, officia, aut alia beneficia quæcumque, quibus annexum eſt ut dicant & cantent vel Miſſas, vel Evangelia, vel Epiſtolas, ii teneantur infra annum, juſto impedimento ceſſante, ordines ſuſcipere requiſitos: alioqui pœnas Concilii Viennenſis incurrant. Cogántq; eos Epiſcopi ſuos ordines per ſeipſos exercere, ſub eiſdem & aliis gravioribus pœnis. Nec aliis in poſterum fiat proviſio, niſi iis qui ætatem & cæteras habilitates integrè habere dignoſcantur: aliter irrita ſit proviſio.

Caput 5.

Omnes diſpenſationes, quæ extra Romanam curiam committendæ erunt, committantur ordinariis illorum, qui illas impetraverint: & ea quæ gratioſè conceduntur, ſuum effectum non ſortiantur, niſi ab eiſdem ſummariè cognoſcatur & extra judicium ſupplicationis, preces non fuiſſe ſubreptitias vel obreptitias.

Caput 6.

Cognoſcant etiam Epiſcopi ſummariè, in commutationibus ultimarum voluntatum (quæ niſi urgente neceſſitate non fient) nihil niſi verè fuiſſe in precibus narratum, nec prius quàm hoc intelligatur, excutioni mandentur.

Caput 7.

Legati, & Nuntii Apoſtolici, Patriarchæ, Primates & Metropolitani, tam in admittendis appellationibus, quàm in dandis inhibitionibus, poſt appellationem ſervent formam ſacrarum conſtitutionum, & præſertim Innocentii 4. quæ incipit.

cipit: Romana. Aliâs quæcumque inde ſequuta, ſint ipſo jure nulla non obſtantibus, &c.

Caput 8.

Epiſcopi in caſibus à jure conceſſis, omnium piarum diſpoſitionum, tàm in ultima voluntate, quàm inter vivos, ſint exequutores. Habeant jus viſitandi hoſpitalia, Collegia, Confraternitates Laicorum, non tamen quæ ſub immediata Regum protectione ſunt, ſine eorum licentia. Eleemoſynas montis pietatis, ſive charitatis, & loca pia omnia, etiamſi eorum cura ad laicos pertineat & exempta ſint, ac omnia, quæ ad Dei cultum, animarum ſalutem, pauperum ſuſtentationem ſunt inſtituta juxta ſacros Canones a, gnoſcant & exequantur, non obſtantibus, &c.

Caput 9.

Adminiſtratores tam Eccleſiaſtici, quàm Laici fabricæ Eccleſiæ cujuscumque, hoſpitalis, & quorumcumque piorum locorum, ſingulis annis reddant rationem ordinariæ ſuæ adminiſtrationis, niſi ſecus fortè in inſtitutione talis Eccleſiæ ſeu fabricæ cautum eſſet. Quòd ſi aliis ratio reddenda eſſet ex privilegio, aut inſtitutione, tunc cum iis conjungatur etiam Ordinarius, aliter liberationes factæ adminiſtratoribus non ſuffragentur.

Caput 10.

Poſſit Epiſcopus quoſvis notarios etiam Apoſtolicâ, Imperatoriâ, vel Regiâ auctoritate creatos, examinatione factâ de ſufficientia, ſcrutari, iiſque repertis parùm idoneis, aut in officio delinquentibus, prohibeat officii uſu perpetuo aut ad tempus, in negotiis & cauſis Eccleſiaſticis & ſpiritualibus. Nec appellatio interdictionem ſuſpendat.

Caput 11.

Si quem clericorum aut laicorum, quacumque is dignitate, etiam Imperiali aut Regali præfulgeat, tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus Eccleſiæ, ſeu cujuſvis ſecularis aut regularis beneficii, montium pietatis, aliorúmque piorum locorum juriſdictiones, bona, cen-

ſus ac jura etiam feudalia & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcumque obventiones, quæ in miniſtrorum ac pauperum neceſſitates converti debent, per ſe, vel per alios, vi vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas clericorum aut laicorum, ſeu quacumque arte, aut quocumque quæſito colore in proprios uſus convertere, illóſque uſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne ab aliis, ad quos jure pertinent, percipiantur: is Anathemati tam diu ſubjaceat, quàm diu Jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & reditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ pervenerint, Eccleſiæ ejúsque adminiſtratori ſive beneficiato integrè reſtituerit, ac deinde à Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit.

Quòd ſi ejusdem Eccleſiæ patronus fuerit, etiam Jurispatronatus, ultra poſitas pœnas, eo ipſo privatus exiſtat. Clericus verò, qui nefandæ fraudis & uſurpationis hujusmodi fabricator ſeu conſentiens fuerit, eiſdem pœnis ſubjaceat, nec non quibuscumque beneficiis privatus ſit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur, & à ſuorum Ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem, abſolutionem, arbitrio ſui ordinarii ſuſpendatur.

Decretum de obſervandis vel evitan- in celebratione Miſſæ, in eadem ſeſſione promulgatum.

Omnis diligentia & opera, in eo eſt collocanda, ut quanta maximè fieri poteſt cordis puritate, atque exteriori devotionis & pietatis ſpecie, ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium peragatur: cui ut debitus cultus ad Dei gloriam & fidelis populi ædificationem reſtituatur, decernit ſancta Synodus, ut Epiſcopi ea omnia prohibere & tollere ſedulò curent, & teneantur, quæ vel avaritia, vel irreverentia, vel ſuperſtitio induxit.

Inprimis quod ad avaritiam pertinet, quaſcumque mercedum conditiones, pacta, conventiones, & quicquid pro Miſſis celebrandis datur, & importunas eleemoſynarum exactiones,

ctiones, aliáque ſimilia, omnino prohibeant, quæ à Simoniaca labe vel certè turpi quæſtu non longè abſunt.

Deinde ut irreverentia vitetur, interdicant ne cui vago & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat. Publicè & notoriè criminoſo, neque ſacro miniſtrare altari, neque ſacris intereſſe permittant. Ne patiantur in privatis domibus, atque omninò extra Eccleſiam, aut oratoria divino cultui tantùm dicata (quæ ab ipſis deſignentur & viſitentur) ſanctum hoc ſacrificium peragi à ſeculari ſeu regulari ſacerdote: ídque fiat decenter compoſito corporis habitu. Ab Eccleſiis, Muſicas ubi organo vel cantu laſcivum aliquid miſcetur, ſeculares actiones, prophana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, clamores arceant: ut domus Dei verè domus orationis dici poſſit.

Poſtremò ne ſuperſtitioni locus eſſe poſſit, edicto & pœnis propoſitis caveant, ne Sacerdotes aliis quàm debitis horis celebrent, névè ritus alios aut ceremonias & preces adhibeant, in miſſarum celebratione, præter eas quæ ab Eccleſia probatæ, ac laudabili & frequenti uſu receptæ fuerint: quarundam verò Miſſarum & candelarum certum numerum, qui magis à ſuperſtitioſo cultu, quam à vera religione inventus eſt, omnino ab Eccleſia removeant: doceántque populum quis ſit, & à quo proveniat hujus ſanctiſſimi ſacrificii tam pretioſus ac propè cœleſtis fructus. Moneant etiam eundem populum, ut frequenter ad ſuas parochias, ſaltem diebus Dominicis & majoribus feſtis accedant. Hæc & quæcumque huc pertinere viſa fuerint, ipſi Epiſcopi prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuant: & pœnis propoſitis ipſorum arbitrio, ad ea ſervanda fidelem populum compellant, non obſtantibus privilegiis, &c.

Decretum ſuper petitione Conceſſionis Calicis, in eadem ſeſſione publicatum.

Hoc decreto ſancta Synodus refert ad Pontificem Maximum ſententiam, & judicium integrum illorum duorum articulorum, quos antea propoſitos nondum diſcuſſerat: nimirum, an conſuetudo Catholicæ Eccleſiæ communicandi lai-

cos, & non conficientes Sacerdotes, ſub una tantùm ſpecie panis, ita ſit retinenda, ut nulla ratione Calicis uſus cuiquam ſit permittendus, &, an ſi concedendus alicui vel nationi, vel regno, Calicis uſus videatur, ſub aliquibus conditionibus concedendus ſit: & quænam ſint illæ?

HISTORIA SESSIONIS XXII.

POſt Seſſionem XXI. duo Cardinales Præſides Mantuanus & Simoneta, hactenus non parùm diſſidentes, literis Româ Pontificis nomine miſſis excitati in gratiam rediêre, ſimúlque Archiepiſcopus Lancianenſis Epiſcopis, qui per ipſum literas ad Pontificem dederant, convocatis Breve Pontificium exhibuit, humanitatis, amoris & ſpecioſarum promiſſionum plenum, quod ad omnes mitigandos, priſtinúmque in aſſerenda reſidentia ardorem relaxandum vim magnam attulit. In Congregatione die 20. Julii habita, de materia proxima Seſſione tractanda deliberatum eſt. Granatenſis & Quinqueccleſienſis Epiſcopi, de Miſſa & Ordine ſimul tractandum eſſe contendunt. Sed de Miſſa placuit articulos numero XIII. diſcutiendos deligere. In eadem congregatione prælectæ ſunt VII. regulæ, quibus ordo à Theologis inter differendum obſervandus præſcribitur, qui quòd diſputandi partes ſolis Italis, Hiſpanis ac Luſitanis tribueret, occaſionem dedit Gallis Oratoribus ſcribendi ad Regem, ac de eo quiritandi, ſimúlque Præſulum ac Theologorum adventum ſolicitandi, ut nonnullæ etiam Theologorum in excutiendis dogmatibus partes ſint, neque ſuffragia Gallorum deſint. Longas præterea ijdem querelas texunt, *decretum* nimirum *eſſe Synodo nihil audire, quod compendio vel authoritati Curiæ Romanæ officere queat, Pontifice in deciſionibus dominante, neque aliis niſi Legatis quidquam proponere auſis. Plurimos eſſe Præſules Penſionarios, clientes, capita Pontifici devota. Decreviſſe Pontificem Curiæ Romanæ reformationem non attingere, ſed Pontifici reſervare. Hi-*

ſpanos

ſpanos initio Zelo flagrantes, nunc frigeſcere, imò Regis monitu pœne ſtupeſcere. Nihil niſi ex Beatiſſimi Patris beneplacito obtineri poſſe. Prætermiſſâ ſolidâ diſciplinæ eccleſiaſticæ reformatione, exhibitis licèt articulis non ad uſum duntaxat primitivæ eccleſiæ, ſed ad ipſa quoque Pontificum decreta accommodatis, dogmata fidei controverſa, utcunque abſentibus proteſtantibus, adeóque irrito conatu tractari. Quæ verò mores concernentia proponantur, aut levia eſſe omnia, aut nullum fructum allatura. Pontifex etiam ad Legatos ſcripſit, *ſe in curiæ ſuæ reformatione occupari, quod ipſi apud Patres verbo profiteri debeant, ſimúlque in expediendis negotijs ſedulam operam ponere. Fieri enim poſſe, ut tribus Seſſionibus, quæ ſuperſunt omnia conficiantur. Negotium reſidentiæ & calicis, & ſi qui alii nodi explicatu difficiles ſuboriantur, remittenda eſſe ad Pontificem, cui proclive ſit res in Cardinalium Senatu determinare, accerſitis ad ſe, ubi opus erit, quot videbitur Doctoribus.* In prima Theologorum Congregatione Salmero, & poſtridie Torrenſis Jeſuita uterque in diſſerendo & modum & tempus præſcriptum exceſſiſſe videbatur, adeò ut Torrenſem notatum Simoneta in tabulas conjecerit, ejúsque audaciam reprimendam eſſe novo exemplo dictitaverit. Aliquot deinceps Congregationes conſumptæ ſunt in demonſtranda Miſſa, quòd nimirum in ea veri nominis Sacrificium ſit. Lis tamen oborta, an in prima Cœna Chriſtus ſeipſum obtulerit, necne? alijs ajentibus, negantibus alijs. In Congregatione die 24. Julij habita Georgius Ataides Regis Luſitaniæ Theologus ad argumenta ea, quibus ex verbo Dei depromptis, Miſſam eſſe ſacrificium reliqui Theologi hactenus probare conati ſunt, prolixè reſpondet, eáque omnia aërea & invalida eſſe demonſtrat, ac denique non aliunde id conſtare poſſe, quàm ex traditione infert. Negavit etiam, Chriſtum verbis illis, *Hoc facite*, Apoſtolos Sacerdotes inſtituiſſe. Ad argumenta Proteſtantium diluenda ubi perventum, aqua ei hæſit. Sed Jacobus Payva Theologus alter Luſitanus ab Ataide dicta refellenda ſtatim ſuſcepit. Die 28.

Julij

Julij Johannes Cavillonius Jeſuita, Ducis Bavariæ Theologus eadem de re diſſeruit, & Miſſam ex miraculis, Liturgiiſque Jacobi, Marci, Baſilij, Chryſoſtomi probavit: Legatos tandem hortatus, ne in qualibet materia patiantur hæreticorum argumenta proponi, niſi ſimul maniſeſtiſſima eorundem confutatio ſubjiciatur. Ejus oratio à Patribus quidem benignè accepta fuit, at non ab Oratore Principis ſui dicente, *egregiam meruiſſe laudem, qui docuerit Synodi Patres in doctrina Chriſtiana ſimplicitate, Sophiſticâ ad fucum faciendum appoſitè uti.* Poſtea etiam F. Anthonius de Valtelina de ritibus Eccleſiæ Romanæ in celebratione Miſſæ diſſerens, multa dixit ex hiſtorijs de varietate Ritualium veterum, minùs accepta à Patribus, ægrè ab Epiſcopo Quinqueccleſienſi defenſus. Quæ pugnæ Theologos, eædem etiam Præſules in conficiendis Anathematibus occupatos exercuerunt. Martinus Perezius Segovienſis Epiſcopus, doctrinam & Canones de Miſſa jam antè ſub finem an. 1551. conditos repetendos, & ſicubi opus ſit, emendandos eſſe pertendit. Id Cardinali Seripando diſplicuit, eò quòd juſtum non ſit alienam ſementem demetere, & reſtrictiùs loqui tutius ſit. Sed & de inſtitutione ſacerdotij & ſacrificij Miſſatici, nec non rationibus miſſam probantibus decreto inſerendis in partes itum eſt. Die 3. Auguſti habitâ Congregatione generali propoſita eſt Decreti formula. Ibi Archiepiſcopus Lancianenſis, qui propediem finem Concilio imponi deſiderabat, pertendebat, ſola Anathemata eſſe publicanda, capita verò doctrinæ & eorundem rationes omittendas, quia *Doctorum ſit opiniones ſuas rationibus firmare, judicum verò, quales ſint in Concilio Epiſcopi, ſententias abſolutas pronuntiare & quò plura dicantur, eò major contradictionis ſeges ſuppeditetur.* In contrariam ſententiam diſſerebat Octavianus Pregonius Archiepiſcopus Panormitanus, extremæ eſſe ignaviæ diſceptandi cum hæreticis aleam detrectare. Re in Congregatione iterum in deliberationem adductâ, majori ſuffragiorum parti placuit, ne à recepto ſemel ordine abſcederetur.

retur. Suborta hic de *Reſidentiæ* declaratione controverſia, Legati Mantuanus & Seripandus, ut Pontifici ſtudia ſua probarent, ad artes ac prenſationes variorum Præſulum confugiunt. Hiſpani contra Præſules non tantùm in ſententia ſua fortiter perſtant, ſed etiam ad Regem ſuum communes literas exarant, & de Pontifice *Reſidentiæ*, cujus fundamento totum Reformationis Eccleſiaſticæ ædificium ſuperſtrui debeat, declarationem ſufflaminante, de Concilij libertate per Italorum, Pontifici varijs modis obnoxiorum, pluralitatem ſuppreſſa, de Legatis ex Pontificis nutu pendentibus acerbas querelas movent. Legati contra operam dant, ut & ipſos Hiſpanorum Præſulum duces apud Regem in ſuſpicionem adducant commercij cum Quinqueccleſienſi in flagitanda communione calicis, & apud Cardinalem Ferrarienſem in Gallia inſtant, ut is efficiat, ne Galli adventantes cum Hiſpanis in eo negotio ſe conjungant. Interea Pontifex denuo periculum ſubodoratus, firmandis rebus ſuis ſcribit militem, & Principum Italorum amicitias ſibi adjungere ſtudet. Ab hoc inſtituto ipſum revocare conantur Oratores & Gallus & Hiſpanus, ille cauſatus hâc ratione turbari Concilium, hic verò, ſi periculum ſubſit à Proteſtantibus, à Rege ſuo ſuppetias pollicitus. Quæ pollicitatio denuo Pontifici animum addidit, adeò quidem ut Legatis ſcriberet, ut in reprimendo omni de reſidentia ſermone ſedulam operam navent, & Concilio finem ante Gallorum Præſulum adventum, ſi fieri poſſit, imponant. Interim Oratores Galli denuò intercedunt, & Seſſionem inſtantem prorogari obnxiè expetunt, donec nationis ſuæ Præſules, ante finem Septembris advolaturi præſtò ſint. Interea quæ ad mores & diſciplinam ſpectant, vel reſidua in materia calicis capita commodè tractari poſſe. Repulſam indignam paſſi, ſaltem audiri in Congregatione petunt. Id quoque illis negatum, eò quòd nulla ad negotia in Synodo tractanda via niſi per Legatos pateat. Gravis inde orta Gallorum Oratorum apud Hiſpanos de duriſſima Concilij ſervitute querimonia,

nia, *Legatis Principum non cum Concilio, ſed cum ſolis Legatis tractationem permitti, perinde ac ſi non ad Synodum ſed ad Legatos mitterentur, idque pugnare cum antiquo Conciliorum more, & cum magna Principum ſuorum injuria conjunctum eſſe. Decretum ſi quod factum ſit eam in rem à Synodo, illud & oſtendendum & examinandum eſſe. Neque tolerabilem eſſe injuriam, quòd principio ultimæ convocationis, Legati cum paucis Præſulibus Italis Româ venientibus, Decretum condiderint, & ſeveriter executi ſint.* Auctæ ſunt eæ querelæ, ubi nuntiatum eſt, Inſulanum, Regis Galliæ apud Papam Oratorem mandato Regio id ipſum poſtulâſſe, & à Papa ad Legatos rejectum eſſe. Lanſacus igitur dicebat, *perpetuâ memoriâ dignum eſſe, quòd Pontifex rem referret ad Legatos, Legati nihil poſſent abſque Synodo, Synodus nihil audire poſſet niſi per Legatos. Annon ita Principes deridiculo haberi?* Die ſecundo Auguſti ſuffragia ferri de decretis in materia ſacrificij Miſſæ cœperunt, diſceptatúmque aliquandiu, an oblatio Chriſti in Cœna decreto inſerenda eſſet? Die 14. Aug. Lainezius Jeſuitarum Generalis adventans, Generalibus reliquorum Regularium de loco honoratiori controverſiam movet. Factum hinc, ut in catalogo eorum, qui ſynodo interfuerunt, ejus nomen non conſignaretur. Eodem tempore Hiſpani Præſules emendationem petebant abuſuum ex privilegio Conclaviſtarum manantium, quibus factum erat, ut Cardinalium ſingulorum conclave ingredientium duo aſciti miniſtri, *Conclaviſtæ* dicti, poſt Papæ electionem in ejus familiam aſciſcerentur, magníſque privilegiis ornarentur, adeò ut in præjudicium Epiſcoporum, beneficia, quæ hactenus poſſederant, in manus cujuſcunque Eccleſiaſtici reſignare iis liberum eſſet. A Legatis igitur ad Pontificem rejecti ſunt, qui reputans, Conclaviſtas præcipuos Romæ & apud Cardinales morari, cæteros verò emendandos paucos eſſe nec magni nominis, ſimúlque quòd hac emendatione Præſules Concilij demulceri ac deliniri poſſent, deſideriis eorum ſatisfecit, & ſequenti menſe multa privilegia

vilegia antehac conceſſa revocavit. Sed revocationem eam Succeſſores ejus ſecuti non ſunt. Sub idem tempus Faber tertius ex Oratoribus Gallicis Tridento diſceſſit, malè de eo diſceſſu ſuſpicantibus Patribus. De Miſsę Sacrificio in Congregationibus uſque ad diem 18. Aug. habitis actum. Oblationem in Cœna factam eſſe Salmero ſtrenuè aſtruebat, & aliter ſentientium etiam domos inviſebat, iiſque, authoritate & nomine uſus Card. Warmienſis, Seripandi, & obliquè etiam reliquorum, perſuadebat, ut vel tacerent, vel remiſſiùs agerent. Quibus artibus ita ſingulos fatigaverat, ut Epiſcopi Clodienſis & Veglienſis d. 18. Aug. in Congregatione de injuria iſta apud Patres expoſtulaverint, & poſterior Veglienſis, quòd Chriſtus ſemetipſum in Cœna obtulerit, pluribus argumentis demonſtraverit. Atque eodem die Cæſar per Archiepiſcopum Pragenſem à Synodo petiit, ne ante Ordinum Germaniæ conventum de Sacrificio Miſſæ ageretur, & articulus de communione calicis quàm primùm expediretur. Poſteriori petitioni locum ceſsêre Patres, at priori minimè, utpote quibus ſtabat ſententia finem Synodo ocyſſimè imponere. In fine Congregationis Quinqueccleſienſis Epiſcopus pro permiſſione calicis in Cœna gravem Orationem habet, in qua fusè demonſtrat, *Chriſtianæ charitati haud convenire, ad retinendam nimis ſtrictam ac ſeveram unius ritûs obſervationem, tam multa Sacrilegia & cædes in nobiliſſimis provinciis non prohibere, neque tam multas animas ad Eccleſiæ Catholicæ gremium reducere.* Simul articulum de calice exhibuit ea forma, qua tractatum volebat; nimirum ut iis qui ſub Imperatoris ditione ſunt, per Germaniam univerſam & Hungariam calicis uſus permittatur. Quo lecto ſtrepitus excitatus, clariſque indiciis averſatio Patrum prodita eſt. Die 3. Sept. denuò Oratores Galli de proroganda Seſſione petitionem ingeminant, ſed irrito denuo ſucceſſu. Legati enim accepto de Cardinale Lotharingo, Præſulibus & Theologis Gallis propediem adfuturis nuntio, accelerandam potiùs Seſſionem, ne cum novis ſibi diffi-

culta-

cultatibus confli&tandum ſit, rati, blandis verbis Oratorum petitionem eludunt. De quo Lanſacus acerbè queſtus, non tam Legatis, quàm ipſi Pontifici Gallos metuenti id totum imputat, ſubjicítque, *quandoquidem quod juſtum, & non petenti etiam ultro largiendum, toties tentatum non ſucceſſerit, de alijs dehinc remedijs cogitandum.* Qua minaci voce Concilij ſolutionem portendi Patres conjectabant ſimul & lætabantur, tanquam de re minimè ſibi injucunda futura. Palàm etiam jactabatur, Cardinalem Lotharingum animum propenſum ad convellendam ſedis Apoſtolicæ authoritatem oſtendiſſe, & Gallos lactâſſe ſpe obtinendi Pontificatûs, quem eſſe in poteſtate Collegij Cardinalium Jtalorum iniquo animo ferebat. Galliam quoque ſemper ſibi poteſtatem arrogâſſe Pontificiæ poteſtatis coërcendæ, atque ejusdem Concilij decretis ſubjiciendæ. Atque huic opinioni etiam Hiſpanos acceſſuros minimè à Gallis dubitatum eſſe. Scriptum etiam Tridenti circumferebatur, cujus argumentum erat, ſynodi exitum maturari haud poſſe; in quo etiam admonitus eſt Pontifex, ne vel translationem, vel ſuſpenſionem ſynodi permittat, ne in Principum omnium offenſionem incurrat. Interea Legati decretorum concluſionem in proximam Seſſionem urgebant. De ſacrificio Miſſæ decretum nullo negotio confectum. Supererat conceſſio calicis. De ea tres in univerſum opiniones fuerunt. *Prima* extrema & negativa, calicem nullatenus concedendum eſſe. *Secunda* affirmativa, concedendum eſſe, ſed ijs legibus & cautionibus, quæ ſynodo idoneæ videbantur. *Tertia* media, negotium totum ad Pontificem devolvendum eſſe. quanquam de modo non idem ſenſus omnium fuit. Erant & aliæ à tribus his diſſidentes opiniones, ſed quæ in numerum haud perveniebant. Neque etiam deerant impudentes, qui pertenderent, Cæſareos Oratores ab ea deliberatione penitus excludendos eſſe, Captembergenſem in Stiria Epiſcopum ſecuti. *Primam* ſententiam *negativam* tuiti ſunt Hiſpani omnes, ab Oratore Varga per literas Roma moniti, id bono

no Religionis, & compendio ipſius Regis expedire, præſentiſſimo inde excidio Belgis & Inſurbibus imminente. Pro defendenda hac ſententia varijs rationibus ingenij ſui vires in Concilio periclitati ſunt Patriarchæ tres, Archiepiſcopus Roaſſanenſis, aſſerens, *petitionem eam hæreſeos introductionem ſapere*; Archiepiſcopus Bracearenſis, Epiſcopus Cavenſis, Captembergenſis, Johannes Baptiſta Oſius Epiſcopus Rheatinus, Sogobrienſis, Campanienſis, Legionenſis, Almerienſis, Lucenſis, Imolenſis, quorum ſuffragia Hiſtoricus recitat. Varijs ijſque ſubinde putidis rationibus certatum. Dicebat nonnemo, Sicut nemo hac lege in Eccleſiam recipiendus ſit, ut integrum ei ſit fornicari: ita nec populos illos, qui calicem poſtulant, hac lege admittendos eſſe. Inter ſuffragatores etiam fuit Richardus de Vercellis Abbas Prevalenſis, qui, quòd in æſtu ſermonis Baſileenſis ſynodi authoritatem aſtruxiſſet, tanquam Pontifici parùm propitius, in mendoſorum tabulas à Mantuano relatus, & propediem ex Concilio amandandus, præ animi ægritudine mox Tridenti diem obijt. *Secunda* ſeu *affirmativa* ſententia ſuffragatorem habuit ipſum Cardinalem Madrucium, Epiſcopum Mutinenſem, Caſparum de Caſal, Epiſcopum Leirienſem, Quinqueccleſienſem, & in univerſum Præſules quinquaginta. Præ cæteris omnibus Quinqueccleſienſis Epiſcopus Andreas Dudithius ſtrenuam operam navavit, & negantium rationibus ſolidè reſpondit, hortatus ad extremum, *uti velint Eccleſias ipſorum miſerari, & Cæſaris tanti Principis poſtulata non negligere, qui uniendæ eccleſiæ anhelans vix unquam ſine lachrymis hoc negotium memoret*; queſtuſque, *ſic affectu præpeditos multorum Præſulum animos, ut præ vano metu mutationis in iis, in quibus ipſi degunt, provinciis, animarum interitum ſiccis oculis aſpicere ſuſtineant.* Tertia denique, eáque *media* ſententia fuit quinque Archiepiſcoporum, Epiſcopi Conimbricenſis, aliorúmque. Sed prima ſententia ſuffragiorum numero ſuperior fuit. Legati igitur, cùm Imperatori ſatisfactum vellent, neque rationem ullam

Aaa perſpi-

perpicerent, qua id in Synodo effici poſſet, negativæ ſententiæ ſuffragiis præpollentibus, omni ope in id incumbunt, ut res ad Papam remitteretur. Datum etiam negotium Jacobo Lomelino Epiſcopo Mazarienſi & Ventimiglienſi, ut id ipſum apud Patres maximâ curâ ambirent. Neque ceſſatum ab ipſis Legatis. Horum opera perſuaſum id eſt primò tribus Patriarchis, dein omnibus ditionis Venetæ Prælatis. Atquè tot jam conciliatis, quot ad rem conficiendam ſufficere videbantur, literas ad Pontificem formâ ordinariâ cum ſuffragiorum omnium indice conſcribi jubent. Dum de forma illa conſultatur, Epiſcopus Quinqueccleſienſis decretum in Seſſione faciendum urget, eíque inſeri petit verba, quibus Synodus declaret, expedire calicis uſum concedi. Unde unius hebdomadæ moram interponi, ac interea Miſſæ decretum, à majori parte approbatum ſtabiliri placuit. Deinceps varia reformationis capita exhibentur, ex compoſito delecta circa res faciles, contraditioni haud obnoxias, & Epiſcoporum authoritati favorabiles, ne videlicet cujuſquam oppoſitione remora injiciatur. De his die 9. Septembr. agi cœptum ſine dimicatione ulla, niſi quòd Philadelphienſis, Conimbricenſis, Pariſienſis Segovienſis, Aurienſis, Quinqueccleſienſis aliíque Epiſcopi teſtati ſunt, non placere ſibi, quòd graviſſimis rebus, reformatione nimirum capitis & membrorum omiſſis, res leves & minimæ tractentur. Segovienſis etiam addebat, *Synodum facere, quod imperiti medici ſolent, morbis lethalibus applicare medicamenta anodyna, & oleo inungere, quæ ferro pungenda.* Poſthac denuo Inſulanus Regis Galliæ apud Pontificem Orator Romæ inſtat, ut tempus Seſſionis ad adventum uſque Gallorum Præſulum extrahatur. Pontifex etſi Concilii prolationem invitus audiret, tamen ne timorem ſuum proderet, reſpondit, *ſua parùm intereſſe, differatur nécne, ſignificaturum ſe per literas Legatis, quid ab ipſis poſtuletur, & declaraturum amplius, ſe contentum, ut Seſſio differatur.* Hæ literæ aliáque effecerunt, ut Legati potiores ad Seſſionem protrahen-

trahendam propenderent. Sed Simoneta Papæ potiùs mentem quàm verba ſequenda pertendens effecit, ut contrarium omnino ſtatueretur, & Seſſio acceleraretur. Articulus porro de conceſſione Calicis ad Papam remittenda, ob adjunctam clauſulam, *Papa permitti etiam ſuffragante & approbante Concilio id facere, quod expedire videbitur*, non placuit Patribus, neque prius probatus eſt, quàm clauſula ea tolleretur. Qua ſublata tandem formatum decretum eſt, reclamantibus licet Hiſpanis, qui negativam mordicus defenderunt, ſed Pontificiis & Legatis multum plaudentibus. Habita eſt poſt Generalis Congregatio omnium Oratorum, Venetis & Florentino exceptis, in qua conſultatum eſt de Legatis adeundis & obſecrandis, ut Seſſione inſtante omiſſis dogmatibus, quorum tractatio abſentibus Adverſarijs prorſus inutilis ſit, de Reformatione non defunctoriè, ut hactenus, ſed ſeriò ageretur. Non aſſentiebatur Secretarius Hiſpaniæ, ne nova methodo adhibita non continuatum, ſed novum illud Concilium videretur. Luſitanus etiam generalibus verbis uſus coetui ſe ſubduxit. Helvetius verò novam haberi conſultationem ſuaſit. At Lanſacus Oratorum nomine poſtulatum Legatis proponit, à quibus blandis adeò verbis demulcetur, ut ab ulteriori petitione Oratores abſtinuerint. Deliberatum deinceps eſt de tempore & materia ſequentis Seſſionis. Protrahi tempus ſuadebat Granatenſis, ut Gallis & Polonis opportunitas detur non ad iter duntaxat expediendum, ſed ſingula etiam pernoſcenda. Accedebant huic ſententiæ etiam Hiſpani, & vicerant haud dubiè, niſi Pontifex abſolutum mandatum Legatis tuliſſet, *ne Synodus ultra duos menſes protolleretur, & ut de Sacramentis Ordinis & matrimonii ſimul ageret.* Legati igitur monſtrabant, ſe cogi ad decretum Pontificis voluntati conformandum. Decretis perlectis priſtinæ contentiones recruduerunt, blandis & mollibus verbis Legatorum ægrè ſopitæ. Congregatio enim duabus noctis horis continuata eſt, & decreta cum ſumma bonorum omnium offenſione ex partis

majoris aſſenſu, etſi non multò paucioribus contradicentibus, concluſa ſunt. Succeſſit tandem Seſſio ipſa die condicto 17. Semptembris, in qua poſt peractam Miſſam & concionem ab Epiſcopo Ventimiglienſi habitam, ante omnia prælectæ ſunt Cardinalis Amulij literæ, qui Eccleſiarum Orientalium Chriſtianam fidem profitentium protector, Synodo ſignificabat, profectum eſſe Romam Abdiſſum Patriarcham Muzalis, in Aſſyria ultra Euphratem, Papæque obedientiam debitam præſtitiſſe, & ab eodem confirmatum pallium accepiſſe. Papales ei ſubjectos ab Apoſtolis Thoma ac Thaddæo, horúmque diſcipulo Marco fidem accepiſſe eandem cum Romana, eadem Sacramenta ritúſque, ac de iis etiam extare libros ab ipſis Apoſtolorum temporibus conſcriptos. Præſulis ejus regiones ad Indiam uſque interiorem protendi, quarum partem Turcico Imperio, partem Sophiano Perſiæ, partem Luſitaniæ Regi parere. Lectis literis, Orator Luſitanus proteſtabatur, Orientales Antiſtites Regi ſuo parentes neminem ſuperiorem Patriarcham agnoſcere. Dein recitata eſt ejuſdem Patriarchæ confeſſio Romæ die 7. Martij facta, quâ ſuum cum eccleſia Romana conſenſum profitebatur, atque eandem doctrinam ſe Metropolitanos & Epiſcopos diœceſanos ſibi ſubjectos edocturum recipiebat. Lecta ejuſdem ad Synodum Syngrapha, qua & excuſabat ſe, quòd ob longinquum iter non ipſe coram ſe Synodo ſtiterit, & rogabat ſimul, ut Synodi decreta ad ſe mitterentur, quæ ut ſingula rectè obſerventur, ipſe operam daturus ſit. Ipſa verò Luſitani proteſtatio hominum animos excitaverat ad varia abſurda ea in narratione excutienda de quibus in Congregatione agendum eſſe Legatorum mandato Promotor promiſit. Poſthæc lecta ſunt de Miſſæ Sacrificio capita IX. totidémque anathemata. Decreto tamen illi, quo Chriſtum ſeipſum obtuliſſe dictum eſt, ab Epiſcopis XXIII. reclamatum eſt, ab Archiepiſcopo Granatenſi, qui Seſſioni ſe ſubducens in eam protractus eſt, facto diſſentiendi initio. Mox lectum etiam Reformationis

mationis decretum eſt,ac poſtremò etiam Decretum ſuper conceſſione calicis,quod uti in Congregatione, ita etiam in Seſſione majoris duntaxat partis aſſenſum habuit,nonnullis etiam petentibus, ut ea res extrahatur & alio tempore examinetur. Quibus cùm reſponſum eſſet à Promotore nomine Legatorum,de ea re deliberandum eſſe, in diem XII. Novembris proxima Seſſio indicta,atque ſic præſens finita fuit.

NOTÆ

Ad Hiſtoriam & Decretum Seßionis XXII.

PRimò notandus venit Legatorum hactenus diſſidentium,Mantuani & Simonetæ inprimis,Syncretiſmus potiùs,quàm vera concordia. Nam quę animorum conſenſio valere debuit ad provehendam nominis Divini gloriam,ea Pontificis Romani promovendis,cum detrimento Eccleſiæ,commodis tota inſervijt.Hinc videlicet conſilia illa in unum collata,quo pacto Pontifici & Romanæ Curiæ in negotio de Reſidentia ſatisfieri queat. Quem in finem etiam Mutinenſem & Brixianum Epiſcopos futuros negotij rectè curandi proxenetas,conducere haud verentur.*Secundò* ordo Theologis inter diſſerendum præſcriptus haud immeritò ipſis Oratoribus inprimis Gallis ſuſpectus fuit, utpote Pontifici nimiùm addictus. In eo enim diſputandi partes non alijs quàm Jtalis,Hiſpanis & Luſitanis tribuuntur. Et Jeſuitæ ipſi, Salmeron & Torrenſis legis certum tempus ad diſſerendum præfinientis frænum mordere non verecundati ſunt. *Tertiò* Pontifex non dubitavit illudere Concilio, jubens Legatos in eo profiteri,quòd in Curiæ ſuæ Reformatione omni ſtudio defixus ſit. Vim etiam denuò concilio intulit, præcipiens Legatis,ut omnia ad finiendam Synodum maturent, & quæ difficultatibus laborare videbuntur, compendiaria

via uſi ſuam ad cognitionem Romam remittant. Qui quidem dolus in decreto de comunione calicis haud infeliciter illis ſucceſſit. *Quartò* Cavillonii Jeſuitæ, Ducis Bavariæ Theologi admonitio ad Legatos, ne in quacunque materia & à quolibet patiantur hæreticorum argumenta in medium proponi, & ſicubi proponentur, ut probationes intermediæ omittantur, meritò ab Oratore Ducis Bavariæ ſalsè perſtricta eſt, utpote quæ doceat in doctrinæ Chriſti ſimplicitate Sophiſticâ appoſitè uti. Si cauſæ Pontificiæ confiſus eſt homo, cur contrarias rationes à quolibet etiam non in plebejorum, ſed eruditorum corona & comitijs proponi vetuit? Cur Patres reliqui tam perverſo monitori vacivas aures præbuerunt? *Quintò* affine huic eſt, quòd Archiepiſcopus Lancianenſis pertendit, ſola Anathemata omiſſis doctrinæ capitibus vulganda eſſe. Quis non videt, puduiſſe bonos Patres doctrinæ ſuæ, ob errorum intimam conſcientiam? *Sextò* Theologi & Epiſcopi nonnulli animi ſui de propoſitis thematis ſenſa liberè depromentes exagitati & malè habiti ſunt. Ita Antonius de Valtelina eccleſiaſticorum in celebratione miſſæ rituum varietatem veriſſima oratione demonſtrans, offenſam Patrum incurrit, ut patrocinio Quinqueccleſienſis Epiſcopi protegi debuerit. Abbas quoque Prevalenſis ob aſſertam Baſileenſis Synodi authoritatem, tanquam Pontifici parum propitius, à Legatis in mendoſorum tabulas refertur, déq; eo honeſto colore amandando conſultatur. Quæ contumelia adeò eum animi diſcruciavit, ut mox diem ſuum in ipſo Concilio ob ægritudinem ſummam animi oppeteret. Cæſareos, & inter illos inprimis Dudithium Quinqueccleſienſem, quòd communionem calicis inſtantiùs urgerent, omni de eo argumento judicio abſtinere debere temerarij nonnulli pertenderunt. Quid dicam de tot querelis hac ipſa Seſſione ingeminatis à Præſulibus Hiſpanis apud Hiſpaniæ, & ab Oratoribus Galliæ apud Galliæ Reges, graviter ſerióque, de adempta Concilio omni libertate ingeminatis? Et Oratoribus quidem

integrum non erat hiſcere in Concilio, Legatis ſibi ſolis facultatem proponendi calido conſilio nuper per fraudem inito & obtruſo vindicantibus, adeò ut Lanſacus jure queſtus fuerit, perpetuâ memoriâ dignum eſſe, *quòd Pontifex rem referret ad Legatos, Legati nihil absque Synodo, Synodus nihil niſi per Legatos audire poſſet.* Tanta denique auſteritas Pontificis & Patrum fuit, ut nec precibus ullis, nec minis ad procraſtinandam in adventum uſque Gallorum Præſulum Seſſionem adduci potuerint. Sunt hęc argumenta irrefragabilia Concilij in Papæ miſerrimam ſervitutem redacti. *Septimò* Conclaviſtarum privilegia hactenus uſurpata, denuo corruptionis eccleſiaſticæ & Simoniacæ pravitatis publica authoritate graſſantis indicium præbent. Ei obviam iviſſe Pontifex ſublatis privilegijs videri voluit. Sed Hydræ hoc caput adeò penitus præcidi non potuit, ut ſtatim etiam renatum fuerit. *Octavò* perſtringi meretur nefarius Jeſuitæ Salmeronis, ſuffragia Epiſcoporum pro oblatione Chriſti in Cœna definienda domatim emendicantis, ambitus, Legatorum ipſorum authoritate munitus, & ab Epiſcopo Veglienſi obliquè graviterque reprehenſus. Dignum ſanè Jeſuitâ & malâ cauſâ propoſitum. *Nonò* tum σκληροκαρδία Patrum, inprimis Hiſpanorum, calicem nullis idoneis rationibus, & frivolis duntaxat prætextibus negantium, tum artificium Legatorum cauſæ dubiæ deciſionem ad Papam prenſatis ſuffragijs remittentium, animadverſione etiam dignum ſatis eſt. De quo in examine Decreti illius fuſiùs. *Decimò* phaleræ ad populum fuerunt, quòd de Abdiſſo Aſſyriorum Orientalium Patriarcha Cardinalis Amulij fumum tot Patribus venditantis literæ in Concilio pompoſè prælectæ ſunt. Ita ſolebant Pontifices vel arte quadam procurare, vel fingere etiam peregrina ejuſmodi authoritatis ſuæ incruſtandæ ſubſidia, quoties poteſtas ejus apud propinquos labaſcere cœpit. In literis Amulij inter alia jactatum erat, bonum illum Abdiſſum omnes antiquos Doctores Græcos & Latinos in Linguam Chaldaicam, Syriacam & Arabicam con-

converſos habere, ipsúmque & ſubjectos ejus iiſdem cum eccleſia Romana Sacramentis, eadem confeſſione auriculari, precibus pro mortuis, eodem canone in conſecratione Miſſæ, eodem imaginum cultu uti, aliáque ejuſmodi, quæ Judæus apella credat. Syngrapham etiam & Sponſionem Chaldaicis characteribus exarâſſe ſcribunt. Miror verò, an illi Chaldaici characteres ab Hebræis diſtincti, necne fuerint? In Syngrapha ea, ſeu ſponſione juratò pollicitus eſt ille Patriarcha, ſe Decretis Concilij omnibus etiam ἀδοκιμάςοις ſubſcripturum, & ut in ampliſſimis ditionibus ſuis obſerventur, ſedulam operam navaturum. Quis non videt, ad ſcenam ornandam omnia ſtudio comparata fuiſſe, & fuiſſe hominem illum leve aliquod & conductum Pontificis Romani, adeòque *Latinizatum*, uti vocant, mancipium. Venit nempe, Onuphrio teſte, *ut à Pontifice confirmatus, pallium de corpore S. Petri ſuſciperet.* Et hactenus inſolens fuit, Orientales Patriarchas Romano Pontifici, more Occidentalium Epiſcoporum ſacro & religioſo juramento ſe obſtringere. Atque hæc forte cauſa eſt, quòd Orator Luſitanus in Concilio proteſtandum ſibi duxit, *Antiſtites Orientales Regi ſuo parentes Patriarcham neminem ſuperiorem agnoſcere, utq; hac admiſſione vel Orientalibus ipſis vel Regi ſuo præjudicium nullum creetur:* quódque hac proteſtatione exciti ſunt homines ad varia abſurda ea in narratione Amulij Cardinalis excutienda, & orto rumore ipſi ſe Præſules ad loquendum comparaverint, quibus proinde ſpe facta fore, ut aliâs hoc excutiatur, à Promotore, Legatorum nomine ſilentium indictum fuit. Fruſtrà igitur Petrus Fontidonius in apologia pro Concilio Tridentino turgida oratione illud Abdiſſi de Tridentino Concilio fucatum judicium, Johanni Fabricio Montano oppoſuit. Quin Doctiſſimus & Celeberrimus Claudius innumera ejuſmodi impoſturarum in hoc ipſo argumento, famoſo ſuo Adverſario Sorboniſtæ Arnoldo obvertit, ut temere hactenus jactatæ illius cum Orientalibus conſenſionis & pœnitere multos, quibus non omni-

omnino læva mens eſt, cœperit, & pudere omnes debeat. *Undecimò* decretum de ſacrificio Miſſæ inferiùs Σ. Θ. ventilabimus. Nunc pauca de Reformationis capitibus. Ac in univerſum quidem publica querela erat, inprimis à Principibus & eorum Oratoribus agitata, gravioribus & unicè neceſſariis Reformationis capitibus omiſſis, non tractari in Synodo niſi leviſſima & perfunctoriè quidem; de Notariis, Quæſtoribus aliíſque ejusmodi minutiis. Pariſienſis innuebat, rem hactenus nec ſeriò nec ſincerè, ſed dicis cauſâ & ſimulatè tractatam eſſe. Facit huc Segovienſis ſimile ab imperito medico, oleo inungente, quæ ferro pungenda erant, arceſſitum. Et I. quidem capite de vita & honeſtate clericorum vetuſti canones innovantur. Ritè equidem ſapienterque. Sed luxus cleri inſtrumenta, divitias Regias, impurum cœlibatum aliáque ejuſmodi vitiorum incentiva & bonæ mentis venena, publicâ lege ante omnia etiam tollenda fuerant. Capite II. ſancitur, quinam ad Cathedrales eccleſias aſſumendi ſint? Sed Collegiatarum, Cathedralium &c. eccleſiarum diſcrimen nec Dei verbo, nec piæ antiquitatis exemplo nititur, & typhi Pontificij indicium præbet. Scientia verò rerum ſacrarum, linguarum originalium, bonarum artium, quali pollere debeant ad munus aſſumendi, exprimi debuit. Nam ea quidem Scholaſticę mathæologiæ, & Juris canonici, nec non deſultoria Linguæ Latinæ notitia, ad munus aliquod ſacrum ritè obeundum minimè ſufficere poteſt. Capite III. de diſtributionibus proventuum, *quarto* de ſuffragiis in capitulo, & ſucipiendis Ordinibus ab iis, qui dignitates, perſonatus, præbendas &c. oneroſas obtinent agitur. Caput V. de diſpenſationibus extra curiam Epiſcopo committendis, multorum reprehenſionem non immeritò incurrit, objicientium, olim diſpenſationes omnes à Paſtoribus in propriis eccleſiis adminiſtratas eſſe; temporis verò progreſſu Romanos Pontifices ſibi nonnullos caſus principales reſervâſſe, quibus reſervationibus non aliud quæſitum ſit, quàm Bullarum

Pontificiorum actio; quibus divenditis ſatius exiſtimaverint, ut ille opus exequatur, qui id exequi potuiſſet, niſi ei interdictum eſſet, quàm quivis alius. Capite *Sexto* Epiſcopis tanquam Apoſtolicæ ſedis Delegatis vendicatur extrajudicialis cognitio commutationis ultimarum voluntatum. Quæ manifeſta eſt miniſtrorum eccleſiæ in populum, verbo Dei, quod vetat eos qui Chriſto in eccleſia ſerviunt, ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις implicari, & æquitati, addo & Regiis Conſtitutionibus repugnans jurisdictio. Accedit quòd ex juris, tum civilis tum Pontificii ſanctione nihil firmiùs religioſiúſque, quàm poſtremum defuncti judicium obſervari debeat, adeóque pro arbitrio Præſulis alicujus haud facilè mutandum ſit. Meritò igitur judicâſſe multos teſtatur Hiſtoricus, *abuſum illum eſſe intolerabilem, quòd in comperto ſit, teſtamentorum vim omnem à jure civili pendere, horúmque mutationem ei deberi. Quòd ſi quis dicat, vigorem ſuum à lege naturali habere, eò minùs ſacerdotibus quidquam in ea authoritatis competere. Adminiſtrandæ teſtamentorum curæ leges non à Conciliis ſed Majeſtate petendas, cùm eam non exerceant ut Chriſti Miniſtri, ſed membra ac brachia Reipub. ſecularis, pag. 526.* Si quod ejuſmodi olim in Eccleſia Epiſcopis judicium tributum eſt, ſingulares cauſas habuit, quibus ceſſantibus ipſum quoque factum ceſſare debet. Non pecuniarum ſed conſcientiæ cura fidos Eccleſiæ miniſtros decet. Capite VII. innovatur Decretum Innocentij IV. Papæ de appellationibus. Hæc ſpectant ad Juriſdictionum Epiſcoporum, ſuperiùs à nobis oppugnatam. Capite VIII. Epiſcopis tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatis vendicatur poteſtas exequendi piorum diſpoſitiones tam in ultima voluntate, quàm inter vivos, viſitandi Hoſpitalia, Collegia quæcumque, ac Confraternitates laicorum, dummodo non ſint ſub immediata Regum protectione; nec non eleemoſynas montis pietatis, ſive charitatis, & pia loca omnia, etiamſi eorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis privilegio ſint munita, &c. cognoſcendi. Clauſula

ea, quâ excipiuntur ea loca, quæ ſub immediata ſunt protectione Regum, adjecta eſt in Regis Hiſpaniæ gratiam, utpote gaudentis privilegio exemptionis, inprimis quoad Regnum Siciliæ, quo propter Monarchiam antiquitus munitum fuit. Pugnat autem illud decretum cum facultate libera, quam quiſque habet in deligendis in ſuo Teſtamento executoribus, & ejus cura hæredi committenda, & cum Dei verbo, quod vetat Eccleſiæ miniſtros rebus hujus ſeculi ſe immiſcere. Sed & cura ac adminiſtratio externa Xenodochiorum, aliorúmque piorum & calamitoſorum locorum Epiſcopis nullo jure competit, & iiſdem etiam abrogata eſt in Gallia, ob pravam ipſorum adminiſtrationem, *quia* videlicet *locorum illorum reditus, aut certè maximam partem ſibi ínque ſuam rem adſcribebant, adeò ut propemodum nomina Hoſpitaliorum & Hoſpitalitatis aboleverint, ínque titulos Beneficij mutaverint, quæ ſibi collata eſſe aſſerunt, pauperes alimoniâ ſuâ fraudantes, Deíque præceptis nec non ſundatorum intentioni refragantes*, uti verba edicti Caroli IX. habent. Eadem labe contaminatum eſt caput IX. quo adminiſtratores quorumcunque piorum locorum reddere rationem jubentur ordinario, niſi aliter in fundatione ſit cautum. Cui decreto minimè obſequentem ſe gerit Gallia, in qua coram judicibus Regijs, præſente quidem Epiſcopo, aut ejus vicario, ratio ab adminiſtrationibus redditur. Capite X. Notarij Epiſcoporum examini & judicio ſubijciuntur, an videlicet ſint capaces, & idonei nec ne? qui ſi idonei reperti non fuerint, aut ſi quid forte in muneris ſui functione deliquerint, Epiſcopo poteſtas datur, eos exercitio in negotijs Eccleſiaſticis perpetuò aut ad tempus interdicendi. Quod ipſum quoque architectonicæ poteſtati derogat, & Eccleſiæ miniſtrum in temporalem judicem deformat. Unde etiam in Gallia ad ſolum Regem, Regióſque judices notitia delictorum à Notarijs admiſſorum pertinet. Ultimo denique capite bonorum cujuſcunque Eccleſiæ aut pij loci occupatores

quacun-

quacunque dignitate, etiam Imperiali aut Regali præfulgeant, anathemati ſubjiciuntur. Atque adeò tum Pontifici & Clero bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratio in ſolidum vindicatur: tum & poteſtas corrigendorum in bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratione abuſuum, ſupereminenti poteſtati eripitur. Hæc videlicet illa fabula eſt, quam jam olim Bonifacius VIII. agitavit, ſcribens ad Philippum Francorum Regem hæc in verba: *Bonifacius Epiſcopus Servus Servorum Dei, Philippo Francorum Regi. Deum time, & mandata ejus obſerva. Scire te volumus, quòd in ſpiritualibus & temporalibus nobis ſubes. Beneficiorum & præbendarum ad Te collatio nulla ſpectat: & ſi aliquarum vacantium cuſtodiam habeas, uſum fructum eorum ſucceſſoribus reſerves: & ſi quæ contuliſti, collationem haberi irritam decrevimus, & quatenus proceſſerit revocamus. Aliud credentes fatuos reputamus.* Sed cordatum generoſúmque reſponſum Rex edidit in hæc verba: *Philippus Dei gratiâ Francorum Rex, Bonifacio ſe gerenti pro ſummo Pontifice, ſalutem modicam ſive nullam. Sciat tua maxima fatuitas, in temporalibus nos alicui non ſubeſſe: aliquarum Eccleſiarum & præbendarum vacantium collationem ad nos jure Regio pertinere, & percipere fructus earum: contra omnes poſſeſſionem noſtram viriliter nos tueri: Secus autem credentes fatuos reputamus atque dementes.* Cùmque Bonifacius omnium ferè beneficiorum collationem ad ſe traxerit, Bullis reſervatorijs, gratijs expectativis, aliiſque id genus proviſionibus, eóque contra canonum decreta, quaſi ſub haſta pluris ementibus addixiſſet; idem Rex in Antiſtitum & Baronum Regni ſui generali conventu, ejus rei gratia convocato, Bonifacium hæreſeos ac Simoniacæ pravitatis, aliorúmque criminum reum peregit. Et hodiéque Gallia Decreto huic Tridentino fortiter refragatur, anathemate eorum nihil penſi habito. Nóſque etiam ſuperiùs uſurpatam iſtam, & in Concilio hoc confirmatam juriſdictionem eccleſiaſticam, ex verbo Dei profligavimus. Luber heic memorare querelam de his Decretis multorum

rum in ipſo Papatu, quam texit Hiſtoricus lib. VI. pag. m. 525. Querebantur illi, *bonorum eccleſiaſticorum dominium olim fuiſſe totius eccleſiæ, hoc eſt, omnium Chriſtianorum unum in cœtum coeuntium. Eorum adminiſtrationem Diaconis, Subdiaconis, aliiſque Oeconomis commiſſam, inſpectoribus Epiſcopis & Sacerdotibus, ad ea in victum miniſtrorum, viduarum, infirmorum, pauperum, in educationem puerorum & adoleſcentum, in hoſpitalitatem, redemptionem captivorum, aliáque opera pia diſtribuenda. Clerum igitur cœpiſſe primò velle partem ſuam internoſcere, & ab aliis ſeparare, eáque ad libitum uti. Creſcente abuſu non populum duntaxat bonorum dominio prorſus excluſum, & Clericos pro adminiſtratoribus factos dominos, verùm etiam id omne, quod pauperibus, hoſpitalitati, Scholis, aliiſque piis operibus deſtinatum fuerat, ab iis proprios in uſus converſum. Ea de re cùm multis Seculis homines fruſtrà queſti eſſent, laicos ſolo pietatis ſtudio in quibuſdam locis alia Xenodochia, alias Scholas, alióſque pietatis ac charitatis montes, qui piis operibus ſufficerent, erexiſſe, adminiſtratoribus tamen laicis. Nunc verò hoc ſeculo, quo omnia poſtulatis remediorum, & ut Xenodochia & Scholæ iniquè à Sacerdotibus occupata juſtis Dominis reſtituatur, perſtrepunt, Synodum, quæ juſtis dolentium precibus auſcultare debuit, & Collegiis, Scholis, Xenodochiis, aliiſque locis piis ablata reſtituere, Capite VIII. & IX. portam aperuiſſe invadendis etiam iis, quæ poſtea fuerant inſtituta, inſpectione Epiſcopis demandata. Qua quidem via quando bona olim iiſdem piis operibus dedicata, fuiſſe occupata conſtat, & ad alios uſus minimè pios tranſlata, ecquem dubitaturum, quin intra breve tempus ab eodem medio idem effectus ſit manaturus? Atque id ipſum à Curiis Parlamenti in Gallia animadverſum, à quibus apertè dictum ſit, Synodum auctoritatis ſuæ fines exceſſiſſe, manu in alienam meſſem, nempe bona Secularia immiſſa, cùm tamen indubitatum ſit, titulum pii operis Sacerdoti jus nullum acquirere. Chriſtiano enim cuivis liberum eſſe bona ſua pro arbitrio cuivis operi applicare, nulla habita ratione legis cujuſquam, quam ei Eccleſiaſticus impo-*

imponere poſſit. Aliàs intolerandam fore laicorum ſervitutem, ſi illis non liceat, niſi ad nutum ſacerdotis cuiquam benignè facere. Hactenus illi. *Duodecimò* & poſtremò de Decreto ſuper petitione conceſſionis calicis ad Pontificem remittendo, pauca etiam in medium afferre lubet. Ac decretum quidem illud ante omnia alieno loco & perverſo ordine collocatum eſſe abundè liquet. Recenſendum enim fuerat in decreto fidei. Verùm quia vulgatum axioma erat, in ſtabiliendis fidei Decretis unanimem conſenſum, vel certè talem, ut notabilis aliqua pars non diſſentiat, requiri: at in condendis Reformationis Decretis majorem ſuffragiorum partem ſufficere, hinc factum, ut Decretum illud, contradicentibus multis, ejus architecti non cum fidei, ſed cum Reformationis Decretis conjungendum duxerint. Sed de hoc quicquid fiat, certè Tridentini ejuſmodi Decreto conceſſionem calicis ad Ponitificem rejicere non debuerunt. Etenim mandata Dei cùm ἀνυπεύθυνα ſint, æquum non eſt, ut illorum diſpenſatio ulli homini ſubjiciatur. Tum nititur hoc decretum imaginaria plenitudine Pontificiæ poteſtatis, quæ verbi Divini jure nulla eſt. Deinde timiditatem Synodi arguit, quæ Spiritui S. cujus aſſiſtentiam jactavit, confidere non auſa, magis ſe ad nutum Papæ componere neceſſum habuit. Etenim conceſſio Calicis ex jure Divino vel neceſſaria, vel libera fuit. Si *prius*, cur Synodus eam non definivit, quæ multa alia hactenus majoris momenti capita definivit. Si *poſterius*, an res liberas, adiaphoras tractare ac definire non potuit, quæ ſibi animarum curam & univerſum ſpirituale regimen traditum eſſe gloriabunda credidit? Quod argumentum etiam Quinqueccleſienſis Epiſcopus urgebat. Accedit dilemma, quod Petrus Daneſius Vivarienſis Epiſcopus in ipſa Synodo nectebat. Conceſſio Calicis, inquiebat ille, ad Pontificem remiſſa eſt, vel tanquam ad ſuperiorem, vel tanquam ad inferiorem. *Non tanquam ad ſuperiorem*, tum quia hactenus Synodus auſa non eſt definire, quæ ſit poteſtas ſuperior: tum quia ad ſuperiorem non itur

niſi

niſi ob incurrentes inextricabiles difficultates, quales hic nullæ apparent. Non *tanquam ad inferiorem*, quia ad inferiorem non fit remiſſio, niſi ad moleſtias ſuperiore indignas evitandum, quales etiam hoc loco minimè apparent. Præterea revera populum Chriſtianum Synodus ludos fecit. Etenim poſtulatum calicis primitùs ad Papam delatum, ille ad Synodum rejecit. Synodus petitionem juſtam, ſex integros prius menſes agitatam, dein ad accuratiorem diſquiſitionem duos iterum menſes dilatam, poſtliminio ad Pontificem remiſit. cùm ſine tanti temporis jactura, abſque tot officiis ac laboribus in ipſo ſtatim principio ad ipſum remitti potuerit. Unde publica querela ſonabat, conditionem Chriſtianorum eſſe juxta prophetiam Eſajæ: *Manda, remanda. Expecta, reexpecta.* Denique alii non erubuerunt levato velo dicere quod res eſt, nimirum Synodum hoc decreto haud obſcurè faſſam eſſe, rationes eas, quibus calix à nonnullis negatus eſt, idoneas & ſufficientes haud eſſe. Nam ſi idoneas judicâſſent, in prohibitione perſeverandum fuiſſe. Si dubias, in examine pergendum.

QUÆ-

QUÆSTIONES THEOLOGICÆ

Ad

Decreta Fidei Seſſionis XXII.

DE SACRIFICIO MISSÆ.

QUÆSTIO I.

An in actione Cœnæ, quam Miſſam vocant, offeratur Deo externum & proprium Sacrificium, non laudis duntaxat, gratiarum actionis, commemorationis, ſed verè propitiatorium?

AFfirmat Synodus Cap. I. & II. nec non Can. I. & III. Et capite quidem *primo* aſſerunt Patres, Chriſtum, quamvis ſemel in ara crucis ſe Deo Patri oblaturus fuerat; quia tamen per mortem ſacerdotium ejus extinguendum non erat, in Cœna noviſſima reliquiſſe ſacrificium, quo cruentum illud ſemel in cruce peragendum repræſentaretur, & ſalutaris eius virtus in remiſſionem peccatorum, quæ à nobis quotidie committuntur, applicaretur. Declaratu-rum igitur, ſe ſacerdotem illum eſſe ſecundum ordinem Melchiſedeci conſtitutum, corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtuliſſe, ac ſub earundem rerum ſymbolis Apoſtolis, quos tum ſacerdotes fecerit, ut ſumerent tradidiſſe, & eiſdem, eorúmque in ſacerdotio ſucceſſoribus ut offerrent, præcepiſſe per hæc verba: *Hoc facite in mei commemorationem.* Atque ita Catholicam Eccleſiam ſemper intellexiſſe & docuiſſe. Ne verò qualecunque ſacrificium intelligatur,

ligatur, ſubjiciunt capite II. quoniam in hoc ſacrificio idem ille Chriſtus contineatur, & incruentè immoletur, qui in ara crucis ſemel ſeipſum cruentè obtulit, iccirco iſtud *verè propitiatorium* eſſe, quippe cujus oblatione placatus Dominus gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittat. Unam enim eandémque eſſe hoſtiam, eundem nunc offerentem ſacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum tunc in cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſam. Hactenus Tridentini. Nos fatemur equidem, in Eccleſia Chriſtiana & quolibet Dei cultu neceſſarium eſſe ſacrificium, ſive illud ſit *externum* & propriè dictum, ſive *internum* & communiter dictum. Agnoſcimus, Chriſtum ſeipſum ſemel in ara crucis Deo Patri obtuliſſe, in plenariam peccatorum noſtrorum expiationem, & Dei cœleſtis Patris propitiationem. Neque etiam moroſè cum quoquam contendimus, an Euchariſtia poſſit appellari *Miſſa*. Extat enim illud vocabulum apud Ambroſium & Leonem in Epiſtola ad Dioſcurum Alexandrinum, nec non in Epiſtola Cornelij Papæ ad Lupicinum Viennenſem, cujus temporibus circa finem ſeculi III. uſurpari cœpta videtur. Miſſa autem pro *miſſione, remiſſione*, dicta notabat totum ordinem agendi, ſeu liturgiam veterum, diſtinguebáturq; in Miſſam fidelium & Catechumenorum, quæ poſterior κατ' ἐξοχὴν *Miſſa* dici ſuevit: uti Caſaubonus ſuis in Baronium Exercitationibus eruditè demonſtrat. Miſſæ igitur nomine κατ' ἐξοχὴν ipſa Euchariſtiæ celebratio veniebat. quo ſenſu ab hac voce nulli abhorremus. De voce enim litem movere, ubi de re ipſa convenit, facinus eſt μικροψυχίας γέμον. Adverſariis autem Miſſa non eſt ipſa communio, quæ à miſſa ſecluditur ſed potiùs acroama illud & ſpectaculum, ac theatrica illa repræſentatio per verba, ornamenta, ritus, geſtus, actúſque ejuſmodi mimicos. Neque etiam intercedimus, quò minùs Euchariſtia dicatur *Sacrificium*, nimirum *Symbolicè* ratione communicationis, repræſentationis, applicationis & gratiarum actionis. Verùm in Euchariſtia ſub ſpeciebus panis

& vini offerri Chriſtum Deo Patri, adeóque in ea peragi ſacrificium propriè dictum, externum, corporale, & quidem verè ἱλαστικὸν, propitiatorium pro peccatis hominum, tum viventium tum mortuorum, pernegamus. Etenim 1. Chriſtum in euchariſtia non eſſe præſentem externa, locali & ſubſtantiali præſentiâ, neque panem & vinum tranſſubſtantiari in corpus & ſanguinem Chriſti, ſupra efficaciſſimè probavimus. Non igitur Chriſtus corpore ſuo in Euchariſtia ſacrificari & offerri poteſt. Oblatio enim requirit præſentiam corporalem hoſtiæ. 2. Omne SacrificiumDeo placens, ab ipſo inſtitutum ſit oportet. At ſacrificium illud Miſſaticum nec à Chriſto inſtitutum, nec ab Apoſtolis uſurpatum eſt. Ex pendatur enim tota hiſtoria inſtitutionis Euchariſtiæ. In eaChriſtus accumbebat menſæ, non Sacerdotis inſtar aſtabat altari: panem & vinum benedictione ſua ſanctificabat, & diſcipulis diſtribuebat, non ſe ipſum Deo Patri ſacrificabat: & diſcipulis quidem diſtribuebat ad edendum, bibendum, non ad circumgeſtandum, adorandum, immolandum: atque id ipſum facere jubebat *εἰς ἀνάμνησιν ad recordationem*, adeóque repræſentationem, obſignationem, applicationem corporis in cruce fracti, & ſanguinis fuſi, non ad expiationem, *propitiationem*, ſatisfactionem pro graviſſimis criminibus. Quod Chriſtus fecit, id ipſum etiam facere diſcipulos juſſit, qui proinde non aliud tradiderunt, quàm quod à Chriſto acceperunt, locupletiſſimo teſte Paulo 1. Cor. XI. 26. 27. Quid autem illi acceperunt? Non utique ſacrificium, ſed ſacramentum; non ad miſſificandum, ſed ad commemorandum, ad mortem Dei annuntiandam, uſque quò venerit; non panem & vinum tranſſubſtantiatum, vice Chriſti ſæpius ſacrificandum, cùm hoc ſemel ille fecerit, per ſe & plenariè in altari crucis. Cùm igitur Divina inſtitutione ſacrificium miſſaticum careat, impletur in miſſificibus querela Dei, Jerem. XIX. 5. *Ædificârunt excelſa Baalim, quæ ego nec præcepi, nec locutus ſum, nec aſcenderunt in cor meum.* 3. Sacrificium propriè dictum requirit altare & ſacerdo-

tem externum. At in N.T. nullum eſt altare, nulli ſacerdotes externi. Non *altare*, quia nuſpiam ſcriptura id oſtendit. Habemus equidem *altare* Hebr. XIII. 10. nempe Chriſtum, per quem ſemper offerimus Deo hoſtiam laudis, fructum nimirum labiorum nomini ejus confitentium; non externum, mole aliqua corporea conſtans, vel ex alia materia fabricatum. Non *ſacerdotes externi*, quia eorum inſtitutionem nuſpiam ſcripturæ memorant. Equidem Apoſtolus, qui numerum & naturam Eccleſiaſticorum munerum probè noverat, eorundem nomina & gradus accuratè percenſens Epheſ. IV. 11. Sacerdotum corporis Chriſti nuſpiam meminit. Cúmque ſcriptura tam copioſè egerit de ſacerdotio Melchiſedeci, & ſacerdotio N.T. nuſpiam illud vel uno apice collocat in miſſa, ſed potiùs in Chriſti morte Hebr. V. 6. 7. 8. Claro indicio non alium ſacerdotem eſſe N.T. quàm Chriſtum, ſeipſum Deo Patri in cruce immolantem. Imò Paulus Chriſtum diſertè facit ſacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedeci talem, cujus ſacerdotium ſit ἀπαράβατον, ſucceſſionis, adeóque etiam vicarij, ſuffraganei expers, Hebr. VII. 24. Si ſucceſſores, vicarij, ſuffraganei Chriſti nulli ſunt, nulli igitur poſt Chriſtum ſacerdotes externi & propriè dicti ſunt. 4. Negat diſertè Paulus Heb. IX. 25. 26. &c. uſque ad v. 19. Cap. X. Chriſtum ampliùs quàm ſemel offerri poſſe. Et ſufficientiam unicæ illius προσφορᾶς Apoſtolus ibidem emphaticè demonſtrat, *tum* quia omnia peccata priſcorum ſeculorum Chriſti ſanguis in conſummatione ſeculi ſemel effuſus tollere & abolere potuit, cap. IX. 25. 26. *tum* quia convenit Divino ordini, ut ſicut omnis homo moritur ſemel, & mortem hanc ejus judicium ſequitur, ita Chriſtus ſemel moriatur legi, & deinceps ſine peccato conſpiciatur, v. 27. *tum* quia ratio repetendi oblationem non convenit Chriſti ſacrificio, ſicut conveniebat ſacrificijs V. T. quæ nec accedentes conſummare poterant, cùm ἀνάμνησιν duntaxat, ſeu *commemorationem* peccatorum effecerint; nec peccata omnino auferre, cùm taurorum duntaxat & hircorum ſanguine

conſtiterint, cap. X. 1--10. *tum* quia Chriſtus oblatione defunctus non manſit in terra, ut ſacerdotes Aharonici, ſed conſedit ad dextram Dei Patris εἰς τὸ διηνεκὲς *inperpetuum*, v. 11. 12. *tum* quia Chriſtus jam nihil aliud expectat, quàm ut ponantur hoſtes ejus ſcabellum pedum ejus, v. 13. 14. *tum* denique quia in Chriſti oblatione eſt vera, ſolida & perfecta remiſſio, quod verbis Jeremiæ confirmatur, v. 16--19. Quæ omnia liquidò demonſtrant, unicam oblationem Chriſti in cruce conſummatam adeò perfectam & ſufficientem eſſe, ut aliud ſacrificium citra blaſphemiam ſtatui nullo modo poſſit. 5. Sacrificium externum & verè ἱλαστικὸν *propitiatorium*, quo peccata remittantur, ſive *typicè* ſive *realiter*, oportet conjunctum ſit cum αἱματεκχυσίᾳ *effuſione ſanguinis*, teſte Apoſtolo Hebr. IX. 22. Suntque illa ἐξ ἀνάγκης connexa, Chriſtum *offerre* & Chriſtum *pati*: efficere *remiſſionem* peccatorum, & *ſanguinem* effundere, Hebr. X. Unde illud: *Offer filium in holocauſtum*, notat *interfice*, Geneſ. XXII. 2. Hoc autem quomodo locum habere poteſt in ſacrificio tali, quod ipſa ſynodus *incruentum* vocat? Verba Apoſtoli, quæ remiſſionem fieri ſine *cruore* negant, omni exceptione majora & ſoſis radio ſcripta ſunt. Non poteſt eſſe θυσία abſque θύειν, nec *occiſio* victimæ abſque *ſanguine*. Accedit, quòd Chriſtus remiſſionem peccatorum non impetrat, niſi quâ Mediator N. T. Ubi autem teſtamentum eſt, mors teſtatoris intercedat neceſſum eſt, Hebr. IX. 15. 16. Non poteſt Chriſtus N. T. Mediator ſacrificari ſine morte, neque mori poteſt ſine effuſo ſanguine. 6. Cœna Domini eſt ſacramentum. At idem eſſe & ſacramentum & ſacrificium eſt planè ἀσύστατον. Sacramentum enim tanquam pignus & ſigillum gratiæ datur à Deo, & à fidelibus accipitur: Sacrificium contra à fidelibus offertur & datur Deo, atque ab ipſo paternè acceptatur. Terminus *à quo* in ſacramento eſt Deus, *ad quem* homo. In ſacrificio contrà res habet. Quantum igitur Oriens ab Occidente, cœlum à terra tantundem ſacramentum à Chriſto inſtitutum, & ſacrificium Miſſaticum diſtant. 7. In tota actione ſeu celebratione

ne Miſſæ nihil inveniri poteſt, in quo rectè ponatur eſſentia ſeu formalis ratio ſacrificij. Vel enim ea poſita eſt in fractione, vel in oblatione hoſtiæ quæ Deo fit, vel in conſecratione, vel in benedictione, vel in manducatione. Atqui non in *fractione*, tum quia corpus Chriſti *ἀπαθὲς impaſſibile*, quódque adeò etiam adverſarij cenſent ſub ſingulis hoſtiæ particulis integrum manere: tum quia quod integrum manet in ſe, id ſub alio, ſpeciebus nimirum frangi nequit: tum quia Bellarminus negat fractionem ad eſſentiam ſacrificij pertinere, eò quòd Miſſa aliquando peragatur ſine fractione, veluti cùm hoſtia integra cadit in calicem: tum denique quia Chriſtus fregit panem ante prolationem verborum, *Hoc enim eſt corpus meum*, quibus tranſſubſtantiationem fieri fingunt. Non in *oblatione*, quæ Deo fit, qua videlicet Presbyter attollens hoſtiam à Deo poſtulat, ut hanc oblationem prono affectu ſuſcipiat, quod ipſe quoque Bellarminus negat, tum quia eam oblationem non adhibuerit Chriſtus, imò nec Apoſtoli in principio: tum quia verba hujus oblationis non dicantur in perſona Chriſti, ſed in perſona miniſtri & Eccleſiæ; ſacrificium autem in perſona Chriſti præcipuè offeratur. Addere debuit Jeſuita, presbyterum poſt conſecrationem oculos intendentem in hoſtiam & calicem, ſic Deum affari: *Per quem* (Chriſtum) *hæc omnia, Domine, bona creas, ſanctificas, benedicis, & praſtas nobis.* Id quod Deo offert, vocat *hæc bona,* & hæc bona dicit nobis præſtari & creari per Chriſtum. Non igitur offert Deo ipſum Chriſtum, ſed *bona*, quæ nobis à Deo dantur per Chriſtum. Non in *benedictione*, quia benedicere pani non eſt ſacrificare panem, vel offerre Deo ſacrificium expiatorium pro peccatis. Aliàs pater benedicens filijs, eos mactaret aut immolaret. Non in *conſecratione*, quam perhibent fieri tacita prolatione verborum H.E.E.C.M. & in qua Neoterici plerique rationem formalem ſacrificij poſitam eſſe ſtatuunt; tum quia conſecratio à benedictione diſtincta haud eſt, uti ſuperiùs probavimus: tum quia aliud eſt ſacrificium, aliud conſecratio hoſtiæ ſacrifi-

ciandæ,quæ duo non minùs quàm media à fine diſtant: tum quia conſecratio ſacrificium præcedit, cùm alioquin futurum eſſet,ut res profana & non conſecrata Deo offerretur: tum quia hac ratione templi,vaſorum & ſabbathi conſecratio totidem ſacrificia eſſet: tum quia his vocibus *Hoc enim eſt corpus meum*,nihil à Chriſto Deo Patri,ſed Apoſtolis ſymbola oblata ſunt: tum quia in miſſa nihil offertur Deo quod ſit conſecratum; non *panis*, cùm juxta illos deſierit eſſe panis; non *accidentia*, cùm color, ſapor, figura Deo in ſacrificium minimè offerantur; non *corpus Chriſti*, quod conſecrari & ſanctificari ab homine non poteſt, cùm ipſe Chriſtus nos ſanctificet: tum denique quia in Papatu die veneris diem Paſchatis præcedente nulla fit conſecratio, ſed hoſtiæ pridianæ jam conſecratæ imponuntur altari, quo non obſtante hæc Miſſa ſacrificium corporis Chriſti perinde appellatur. Non denique in *manducatione*, tum quia aliâs ſinguli de plebe forent Sacerdotes, & quotquot ſunt plebis & Sacerdotum ora, totidem eſſent altaria: tum quia manducare non eſt offerre Deo, ſed potiùs ab eo aliquid accipere: tum quia Sacerdos dicitur offerre Sacrificium pro populo, & manducat ipſe pro ſe, & in rem ſuam: tum quia Sacerdos in cœna dicitur repræſentare Chriſtum, is autem in euchariſtia repręſentatur ut moriens pro nobis,non ut manducans. 7. In quolibet Sacrificio externo & propriè dicto victima oblata deſtruitur. At in Cœna Domini nulla eſt deſtructio θυσίμη. Quid enim enim deſtruitur? An panis? At negant prolatis verbis ſubſtantiam panis ſupereſſe. Neque panis ſubſtantia deſtructa cluere poteſt ſacrificium externum ἱλαστικόν. An Chriſtus, quem ſub hoſtia latere volunt? Atqui isglorioſè jam regnans eſt prorſus ἀπαθὴς *impaſſibilis*. An accidentia? At nec illa vel deſtrui vel ſacrificari poſſunt. An τὸ eſſe Sacramentale corporis Domini, hoc eſt, *eſſe ſub ſpeciebus*, & ſic *eſſe cibum viſibilem?* Ita Bellarminus contendit. At ubi fit deſtructio τοῦ eſſe Sacramentalis, ut deſinat eſſe cibus viſibilis? Scilicet in ventriculo Sacerdotis, communicantis, imò

aliquan-

aliquando etiam muris. Ubi enim deſinunt ſpecies, ibi ſub iis eſſe quoque deſinit. Bellarminus verò idem *de Miſſa lib.*1.*c.*27.aſſerit, Sacramenti conſumptionem ut fit à populo, non eſſe partem Sacrificii; ut autem fit à Sacerdote ſacrificante, eſſe partem ſacrificii eſſentialem. Cùm igitur manducatur euchariſtią, corpus Chriſti amittere eſſe Sacramentale, & proinde deſinere eſſe realiter in altari. Corruptis in ſtomacho ſpeciebus, ſine ulla ſui læſione deſinere ibi eſſe. Atque hanc eſſe veram & realem deſtructionem aſſerit. Perinde videlicet, ac ſi diceres, deſtrui hominem, cùm exuit tunicam. Ita etiam ad rationem veri ſacrificii ſatis fuiſſet, ſi Chriſtus veſtem ſuam ex lana, lino, imò accidentibus confectam cruci affigi paſſus eſſet, modò ille tandiu lateret ſub illa veſte ſpectator ridiculi dramatis, donec crucifixio perageretur, ipſe interim illęſus, nullóq; mali ſenſu percitus. Quid futilius & cum majori ignominia de ejus ſacrificio dici potuit? Hæc ſcilicet ſunt impia Gnoſticorum & Aphtartodocitarum deliramenta. Chriſtus per paſſiones conſummatus eſt, ut princeps noſtræ ſalutis Hebr. II. 10. & V. 8. 9. At his ſi creditur, ſemper conſummatur ſine paſſionibus, per deſtructionem non realem, non τοῦ eſſe, ſed eſſe Sacramentalis, hoc eſt, per τὸ deſinere eſſe in ſtomacho ſacerdotis; & tamen nunquam eſt conſummatus, niſi ubi miſſa offerri deſierit, quod in fine mundi fore ſperant. Scriptura Novum Teſtamentum, adeóque remiſſionem peccatorum collocat in fuſione ſanguinis Chriſti. At hi in deſtructione τοῦ eſſe Sacramentalis. Quid eſt ἐπιδιατάσσεσθαι τῇ διαθήκῃ προκεκυρωμένῃ, adeóque illam ἀθετεῖν *irritam facere*, Gal. III. 15. ſi hoc non eſt? 8. Vel Chriſtus obtulit in cœna corpus ſuum Deo Patri in ſacrificium ſub ſpeciebus panis & vini ante prolationem illorum verborum, *Hoc enim corpus eſt meum*, vel ipſa prolatione, vel poſt illam. Non *ante* prolationem, quia juxta doctrinam illorum nondum corpus ejus ſub ſpeciebus illis erat. Non *ipſa prolatione*, quia verba illa non ſunt ſacrificatoria. Corpus enim ſignificat quidem materiam

 ſacri-

ſacrificii. At verbum *Eſt* immolationem ſeu oblationem ſignificare non poteſt, cùm juxta illorum clamores ſignificatio propria, non tropica ulla obtineat. Porro copulam *Eſt* proprio ſenſu ſignificare *offerre*, immolare, nemo ſanus dixerit. Neque etiam *poſt* prolationem illorum verborum, quia jam dederat panem diſcipulis, aut ſaltem dabat, atque illi accipiebant, & inter dandum pronuntiabat illa verba, *Accipite, edite, Hoc enim eſt corpus meum.* Neque poſtea recepiſſe à diſcipulis legitur, ut Deo offerret in ſacrificium, vel iteratò fregiſſe panem, aut effudiſſe vinum, ſed tantùm verbis illis expoſuiſſe, quid præcedente illa fractione ante dationem facta, & vino jam in poculo, extra uvas, potabili ſignificare voluerit. 9. Illud etiam omnes abſurditatis numeros implet, quòd definiunt Patres, Chriſtum ſe ipſum in Cœna obtuliſſe. Quod multis argumentis prudentiores in Concilio Patres oppugnârunt. Ajebant enim, ſacrificii naturam id haud permittere. Supervacuam alioqui futuram fuiſſe oblationem in cruce, ſi oblatione in cœna facta redemptio conſtitiſſet. Deinde ſacrificium altaris à Chriſto inſtitutum eſſe in commemorationem ejus, quod in cruce oblaturum erat. Nihil autem commemorari poſſe, niſi quod eſt peractum. Præterea nec Scripturam, nec Canonem Miſſæ, nec Concilium ullum unquam meminiſſe, quòd Chriſtus ſe ipſum obtulerit. Ita illi ipſi arguebant, teſte Hiſtorico *lib.VI.pag.495.* Et ſanè Scriptura nullum uſpiam memorat Chriſti ſacrificium, ſi ab unico illo, quod in cruce obtulit, diſceſſeris. Neque fieri potuit, ut ipſe viſibili forma menſæ accumbens, loquens, agens, atque non aliud quàm id ipſum agens, neque immutatus quidquam ſimul pateretur, deſtrueretur, offerretur, idemq; eſſet agens & patiens, ſpirans vividiſſimè, & ſimul mortuus. 10. Eccleſia primitiva ejuſmodi Sacrificium externum in cœna, offerri minimè agnovit. Etſi enim Euchariſtiam apud Patres ſubinde hoſtiam, & Sacrificium appellari, & Sacerdotum, oblationum, altarium apud eos crebrò mentionem fieri haud inficias imus, tamen & illud

certum

certum eſt, Sacrificium eos intellexiſſe non hypoſtaticum & externum, quo Chriſtus Deo Patri denuo offeratur, ſed vel ſymbolicum, vel Euchariſticum. Unde reſolvenda eſſe ejuſmodi vocabula per adverbium *Velut*, vel aliud hujuſmodi, monet etiam Picherellus *Lib. de Miſſa*. Euchariſtiæ porro celebrationem, & Miſſæ originem ac progreſſum per quinque ferè intervalla deducunt. *Primum* intervallum continetur ætate Chriſti & Apoſtolorum. Ea ætate nihil ſimplicius Cœnæ inſtitutione & celebratione, nihil à theatrica pompa alienius. Mentio equidem eſt Cœnæ Domini, menſæ, panis & vini benedictione, fractione, diſtributione, Euchariſtica mortis Domini annuntiatione, recordatione. De Miſſæ Sacrificio propitiatorio ne γρὺ quidem uſquam. Et Apoſtolus non aliud tradidit, quàm quod à Chriſto accepit. 1. Cor. XI. Plus pietatis quàm apparatus in Evangelica veritate reperias. *Secundum* intervallum à morte Apoſtolorum ad tempus uſque Gregorij I. fluit. Quo intervallo non acceſſit quidquam magni momenti, quod aut varietate oneroſum, aut vanitate ludicrum eſſet. Etenim Gregorius ille *lib. 1. Epiſt. 7.* Apoſtolos Orationem tantùm Dominicam in hoc myſterio adhibuiſſe monet. Atque id ut facerent, à Domino illos accepiſſe monet Hieronymus *Cont. Pelag.* & ex ipſo agnoſcunt Durandus, Anthoninus Platina. Quin Magiſter Cerem. Innoc. III. *Rational. lib. IV. tit. 5.* confitetur, B Petrum tribus tantùm Orationibus in primordio naſcentis eccleſiæ, Antiochiæ Miſſam celebrâſſe. Apud Cyprianum & Auguſtinum extant hi ritus. Inſtructus pane & vino ad menſam ſtabat Sacerdos, benedictionem hanc impertiens populo: *Dominus vobiſcum.* Excipiebat eum populus his verbis: *Et cum Spiritu tuo.* Addebat ille, *Gratias agamus Domino Deo noſtro.* Reſponderunt hi, *Dignum & juſtum eſt.* Poſt gratias Deo habitas inſtitutionem verbis Evangelicis recitabat Sacerdos, diſtribuebat ſymbola, Orationem Dominicam ſubjiciebat, atque ſic cœtum diſſolvebat. *Tertium* intervallum à Gregorio I. ad Leonem uſ-

queIV. adeóque ab An. Chr. 600. ad 850. excurrit. Illud in geſtibus, veſtibus, Altaribus, palliis, corporalibus, præfationibus, ſequentijs, proſis, tractibus, ablutionibus aliiſque ejuſmodi ſuperſtitioſa ſatis multa obtruſit. Huc incidit illud Vitaliani de Sacris idiomate latino celebrandis. In illis tamen tenebris nondum pro veri nominis ſacrificio habita eſt Miſſa, & doctrinæ ipſius puritas aliquatenus per Bedam, Iſidorum, Damaſcenum, Alcuinum, Amalarium, Rabanum, Chriſtianum Druthmarum, Haymonem alióſque conſervata eſt. *Quartum* intervallum à Leone I V. ad Concilium uſque Lateranenſe, ſeu Innocentij III. tempora protenditur. Hoc intervallo controverſia de fermentato & Azymo pane Græcos, de corporali præſentia Chriſti Latinos exercitos habuit. Reſtiterunt tamen & his Miſſæ præludijs pro viribus Bertramus, Paſchaſius Rathbertus, ac inprimis Berengarius, qui tyrannide Antichriſti protritus, & in quinque Concilijs oppreſſus, edita infami ac Cyclopica palinodia errori ſuccubuit, at ante mortem ad ſaniorum mentem redijt. *Quintum* denique intervallum à Concilio Lateranenſi ad Tridentinum uſque porrigitur. Hoc potiſſimùm temporis intervallo Miſſæ ſacrificium, obſtetricantibus varijs erroribus, miraculis etiam fictitijs, conceptum, formatum, natum, excluſum, & in Concilio Tridentino bruto anathemate firmatum roboratúmque eſt. Neque defuêre tamen hoc ipſo in intervallo, qui vel ambigua locutione, vel apertè Miſſam Sacrificium eſſe negarent. Nam Magiſter ſententiarum 4. *Sent. D. 12.* diſertè ait, *in Sacramento recordationem fieri illius Sacrificij, quod factum eſt ſemel.* Et Thomas Aquinas *3. part. q. 83. art. 1.* ait, *per hoc Sacramentum participes nos factos eſſe Dominicæ paſſionis.* Quin ipſo in Concilio auditæ ſunt liberæ voces Theologorum & Præſulum, nominatim Georgij Ataidæ Luſitani, negantis ex verbo Dei probari poſſe Miſſam; nec non Epiſcopi Veglienſis, qui in Miſſa eſſe ſacrificium propitiatorium propriè dictum, validis rationibus inficias ivit. 11. Vera cauſa dogmatis blaſphe-

blaſphemi eſt partim, ut Sacerdotes, qui ſe Creatorem ſui creare profitentur, poteſtatis ſuæ periſtromata dilatarent; quod Gabriel Biel *Lect.* 2. *in Can. Miſſæ &c.* profitetur, aſſerens, *non voluiſſe Dominum aliquem habere poteſtatem ſolvendi & ligandi ſuper corpus myſticum, ſeu eccleſiam, niſi haberet poteſtatem ſuper corpus Chriſti; & Sacerdotes digniores eſſe Regibus, Angelis, B. Virgine Maria, quia Chriſtum creant &c.* partim ut plebi obtruderetur precioſiſſimum Sacrificium, pretio maximo pro expungendis peccatis licitandum. Pro quo etiam dogmate tanquam pro aris & focis dimicant, haud ignari, ſi quæſtuoſum hoc & juge ſacrificium ceſſaret, fore ut exſiccetur confeſtim ſtagnum, in quo Apocalypticæ ranæ liberiùs adhuc natant & clamoſiùs coaxant. 12. Sicut autem in reliquis dogmatibus, ita in hoc etiam, quod totius Papatus arx & acropolis eſt, non exiguus Pontificios inter Theologos diſſenſus eſt. *Cœna Domini* nomen Euchariſtię dari poſſe, præfractè negat Maldonatus, Meuriſſe Franciſcanus, alij; aſſerunt Catechiſmus Romanus, Baronius, Gregorius de Valentia. *Miſſæ* vocem eſſe originis Hebraicæ, idem nempe quod מסה *oblatio*, ut Claudius de Saintes, Meuriſſe, aliique pertendunt; at negant Vaſquez, Matthæus Galenus Profeſſor Duaci, alij. Quidam eam retulerunt ad hoſtiam *miſſam* à Deo; quidam ad Angelum à Deo *miſſum*; alij etiam ad ipſum Chriſtum à Deo *miſſum*. Inſtitutam eſſe Miſſam à Chriſto plerique aſſerunt. At id negant, & à traditione eam arceſſunt Janſenius, Baronius, Georgius Ataides, Salmeron, alij. De ratione formali Sacrificij Miſſatici mirificè digladiantur. Azorius lib. X. 19. variantes ſententias colligit his verbis: *Sunt qui putant rationem ſacrificij totam conſtitui in verbis, ceremoniis & ritibus, qui in conſecratione adhibentur. Alii exiſtimant, ſacrificii rationem tribus Sacerdotis actionibus conſtare, conſecratione, ſumptione & oblatione. Alii ſensère, ad rationem hujus ſacrificii quatuor, imò quinque actiones concurrere, conſecrationem, oblationem, fractionem, ſumptionem. Alii rationem ſacrificii po-*

nunt

nunt in duobus actibus, conſecratione & oblatione. Alii dicunt totam ſacrificii rationem in una tantùm actione conſiſtere, videlicet in oblatione. Alii conſtituunt totam rationem ſacrificii in una actione, videlicet conſecratione. En capitalem diſſenſum Cadmeorum fratrum in definienda ipſa natura, forma, eſſentia ſacrificij Miſſatici. Sed & multa paſſim ipſi Adverſarij dicunt, quæ cum Miſſatico hoc ſacrificio ἀσύστατα ſunt. Canon Miſſæ vocat *ſacrificium laudis pro redemptione animarum.* Tridentini Sacrificium *verè propitiatorium.* Hæc verò ſunt ἀσύστατα. Nam ſi debitor mille encomia in laudem creditoris texeret, non propterea vel pro debito ſatisfaceret, vel laudibus ſe redimeret. Deinde conſtans eſt Romanenſium Theologorum ſententia, Miſſam non ex opere operantis, ſed ex opere operato, id eſt, vi nudæ actionis, non ex merito ejus, qui eam peragit vel audit, prodeſſe. Sic igitur incogitantes dicunt, dignitatem perſonæ Chriſti ſe ipſum offerentis in Miſſa nihil ad ejus efficaciam conferre. Chriſtum non eſſe amplius in ſtatu ſatisfaciendi vel merendi Bellarminus *de Miſſa lib. II.2.* docet. Quomodo igitur Miſſa ſtatui poteſt ſacrificium redemptionis vel ἱλαστικόν? Idem Bellarminus Miſſam facit ſacrificium *impetratorium*, ſacrificium verò crucis meritorium & ſatisfactorium. Id ſi verum eſt, non plus tribuitur Miſſæ quàm nudis precibus, quæ remiſſionem peccati ſuo ſenſu impetrant. Cúmque etiam Chriſtus pro nobis oret in Cœlo, atque hæc ejus interceſſio ad impetrationem ſufficiat, cui bono is denuo in Miſſa ſacrificatur? Et ſi *impetratorium* eſt, non *meritorium* hoc ſacrificium, vim igitur habet ex opere operantis, non ex opere operato, cùm ad impetrandum fides & virtus petentis ſit neceſſaria. Accedit & illud, quòd virtutem ſacrificij Chriſti in cruce peracti in Miſſa applicari nobis Tridentini *Cap.1.* ajunt. Quomodo igitur in Miſſa verum ſacrificium eſt? Neque enim ſacrificium ſacrificio, emplaſtrum emplaſtro, mors morte applicatur. Denique Canon Miſſæ Sacrificium miris modis extollit.

Con-

Contrà Catecheſis Tridentina *Cap. de Sacramento altaris* Euchariſtiam minora tantùm peccata, & Bellarminus *lib. IV. de Sacram. Euchariſt. cap.* 17. 18. peccata jam remiſſa abſtergere docent, videlicet ne Sacramento pœnitentiæ aliquid decedat. Ad dedecus etiam Sacrificii Chriſti pertinet, quòd Miſſa ad ſanationem equorum, ovium, ad depellendam à ſegetibus rubiginem, à vitibus pruinam, à porcis anginam adhibetur. Ne quid dicam de καπηλείᾳ ſeu nundinatione Miſſarum, qua ejus honos & decus extremo ludibrio exponitur. 13. Ad extremum mille abſurditatibus & contradictionibus Miſſaticum ſacrificium ſcatet. In eo nempe videas ſacrificium *externum*, & *non externum*, quia hoſtia vera non videtur: *ſanguinem fundi*, quod in omni ſacrificio requiritur, & *ſanguinem non fundi*, quia incruentum eſſe docent: *corpus verum* Chriſti offerendum quippe Deo Patri, & *corpus non verum*, quippe inviſibile, haud palpabile, circumſcriptum, extenſum, adeóq; ſpirituale: *Sacrificium crucis & Miſſæ numero idem*, & tamen *non eandem* hoſtiam, actionem aut paſſionem: *deſtructionem* ſimul & *non deſtructionem* rei oblatæ, quippe quæ juxta illos non deſinit eſſe ſimpliciter, ſed tantùm ſub ſpeciebus: *Sacerdotes* & *non ſacerdotes*, quippe qui verò altari, vera victima deſtituuntur: *Chriſtum ſemel oblatum*, qui tamen identidem offertur, nec deſinit ante finem ſeculi offerri; *Sacrificium infiniti valoris*, quod tamen *valorem nullum* niſi millies millieſque repetitum habet: *Chriſtum pro aliis ad auferenda eorum peccata ſe offerentem*, & tamen oblatum ab alio, ad auferenda peccata jam ablata & remiſſa, perinde ac ſi Chriſtus Dominus dignitatem demum reciperet, ut acceptetur à manu hominis, pro quo, ſi bene cum ipſo agitur, ſe ſanctificavit: Morientem *ſemel*, & *ſingulis diebus* morientem: Chriſtum *ad dexteram Dei ſedentem*, *in Sanctum Sanctorum intrantem*, *jugitérque ſe Deo Patri* ἐμφανίζοντα, & tamen tanquam *victimam* quotidie in terris patientem: Chriſtum in cruce clamantem τετέλεσται, *conſummatum eſt*, & tamen *non conſummatum*

ante

antefinem Seculi. Alia ejuſdem incudis portenta, quibus Ethnicis, Judæis & Muhammedanis Sacroſancta Cœnæ Myſteria deridenda & deteſtanda proponuntur, ſilentio involvimus.

OBIICITUR I. *Chriſtus fuit ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedeci. Sicut igitur Melchiſedecus panem & vinum obtulit, ita Chriſtus. ut ſe Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedeci in æternum conſtitutum declaret, corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtulit.* Eſt argumentum Concilij Cap. 1. Atque illud etiam verboſè amplificat A. Reding Diſſert. VIII. 3. & 4. Summa huc redit, *proprium ſacerdotij Melchiſedeci actum fuiſſe offerre panem & vinum, uti arguat ſequens ratio:* Erat enim Sacerdos altiſſimi, *quam cauſalem eſſe probat tùm ex eo, quòd Patres agnoverint, Melchiſedecum ſacrificâſſe panem & vinum, veluti Cyprianus Epiſt. 63. Epiphanius hær. 55. Hieronymus Epiſt. 17. ad Marcellum cap. 2. Chryſoſtom. homil. 35. in Geneſin. Auguſtinus in Pſal. 33. ubi inter alia habet, Chriſtum de corpore & ſanguine ſuo inſtituiſſe ſacrificium ſecundum ordinem Melchiſedeci: tum ex eo, quòd in Hebræo occurrat copulativa Vau, quam cauſalem quandóque eſſe probat ex Geneſ. XX. 3. Eſ. LXIV. 5. tum ex eo, quòd veteres Rabbini Samuel, Rabba, Phinees, Moyſes, Hadarſan, eodem modo intellexerint. Cùm igitur Chriſtus ſit Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedeci in perpetuum, oportere ut habeat etiam tanquam perpetuus Sacerdos ſacrificium perpetuum, hoc eſt, cum perpetuo eccleſiæ ſtatu connexum, quod Daniel. XII. 7. appelletur Sacrificium juge. Tale autem non fuiſſe Sacrificium Chriſti in cruce peractum, utpote formaliter non perpetuum, nec connexum cum perpetuo eccleſiæ ſtatu, ſed Sacrificium incruentum formaliter importans corporis & ſanguinis Chriſti, ſub panis & vini ſpeciebus oblationem.* Reſp. 1. Ad argumentum hoc in ipſo Concilio reſpondit Georgius Ataides Luſitanus, *Chriſtum eſſe Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedeci, quatenus unicus eſſet & æternus,*

nus, abſque deceſſore, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia. Id ex epiſtola ad Hebræos luce clarius evadere, ubi Paulus eam rem ubertim tractans, Sacerdotii æternitatem & ſingularitatem exponat, panis autem & vini non meminerit. Et ne idem ipſi objiceretur, quod Cl. Vedroſio objectum eſt ab antagoniſta, argumentum eſſe negativum, ſubjicit, *doctrinam eſſe Auguſtini, ubi proprius eſt & accommodus ad dicendum aliquid locus, neque tamen quidquam ejus dicitur, tum argumentum inde peti poſſe ab authoritate negativum.* 2. Largiamur, Melchiſedecum obtuliſſe panem & vinum. Potuit illa oblatio eſſe non principale ſacrificium, ſed ἐπίμετρον duntaxat & προσθήκη, qualis fuit olim panis & vini oblatio Sacerdotibus Leviticis Exod. XXIX. præſcripta, quam Bellarminus fatetur non principale ſacrificium fuiſſe, ſed acceſſariam ejus partem & condimentum. 3. Imò Sacrificii à Melchiſedeco pro Abrahamo oblati genus & materiam ſuggerit mentio מעשר מכל *decimarum pro omnibus*, quas Abrahamo pependiſſe recitatur Geneſ. XIV. 20. Si Abrahamus & in lumbis ejus Levitæ decimas dederunt ex omnibus, conſequitur ex lege Levit. XXVIII. 32. Melchiſedecum etiam tanquam Sacerdotem altiſſimi ex manibus Abrahami accepiſſe decimas Boum, ovium & caprarum, adeóque ex illis Deo obtuliſſe ſacrificium Euchariſticum ſimul & propitiatorium, in cujus acceptatione Divina haberet benedictionis, qua ipſi Melchiſedech ſacerdos altiſſimi benedixit, Sacramentum. 4. Productionem illam vel oblationem munerum illorum panis & vini non fuiſſe ſacrificium oblatum ex pane & vino, ſed honorarium quoddam & veluti Xenia Melchiſedeci, quibus is teſtatus eſt lætam congratulationem de victoria ab Abrahamo reportata, fuse probatum dedi *Hiſtor. Patriarch. Tom. II. Exercit. II.* 22. ubi etiam verbum הוציא Vulgato, LXX. Interpp. reddentibus diſertè ἐξήνεγκε αὐτῷ *protulit ipſi* (Abrahamo, non Deo,) Onkeloſo, Samaritano, Syro & Arabi notio-

nem

nem habere *producendi* ſimpliciter, non *offerendi* oſtendi. Allegare poſſem Papiſtas ὁμοψήφους complures, inprimis Cajetanum, Andradium Tridentinæ Synodi hyperaſpiſten, & Vatablum, qui notat, Melchiſedecum quâ *Regem* Abrahamum & ejus comites hoſpitio excepiſſe, pane ac vino aluiſſe, quâ *Sacerdotem* eidem benedixiſſe, & decimas ab eo accepiſſe, quam annotationem Index Sandovalianus expurgavit. 5. Neque obſtant verba והוא כהן. Primò enim, eſto, cauſalia ſint, & retineatur vulgata verſio: *Erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi.* Quid obſtat quò minùs ad ſequentem potiùs actum *benedicendi*, quàm ſacrificandi referatur? Etenim benedictionis expreſſa mentio eſt, oblationis verò nulla. Neque etiam Paulus alium actum Sacerdotalem quàm *benedictionem* memorat. Deinde ut particulam *Vau* cauſalem dicamus, nulla ratio eſt. Græci reddunt: ἦν δ' ἱερεύς, *erat autem Sacerdos.* Ita etiam Epiphanius, Hieronymus, eóſque ſecuti Cajetanus & Vatablus Hebraicæ Linguæ callentiſſimi, qui plus fidei merentur quàm mille Monachi Linguarum rudes. Fatemur copulam *Vau* alicubi etiam αἰτιολογικὴν eſſe. Sed hoc loco eſſe minimè conſtat, quia in præcedentibus ſacrificii mentio non eſt, adeóque actus præcedentis cauſa reddi non poteſt. 6. Ad Patres & Rabbinos fruſtra provocat Adverſarius. Nam Patres quod attinet, plerique, nominatim Clemens Alexandrinus *lib. IV. Strom. pag.* 603. Ambroſius *de Sacram. lib. IV.* 3. Tertullianus *adverſus Jud. cap.* 3. Chryſoſtomus *in Geneſin homil.* 35. Epiphanius *hæreſ.* 55. Damaſcenus *lib. IV.* 14. docent, Melchiſedecum non Deo, ſed Abrahamo obtuliſſe panem & vinum. An igitur Abrahamo ſacrificavit? Sed Abrahamo pariter atque Deo obtuliſſe Melchiſedecum argutatur A. Reding, *quia olim moris erat, ut poſt oblationem Deo factam, alii etiam rei oblatæ fierent participes* pag. 499. Egregiè videlicet! Nempe ſi ijs, qui ex victima comedere ſueverunt, ipſa victima oblata uſpiam in Scripturis dicitur. Hoc

priùs,

priùs, Redingi, demonſtra. Neque diverſum docuit Auguſtinus, ſive author Quæſtionum ex utroque Teſtamento mixtim, cujus verba ſunt pag. 186. *Obviavit Melchiſedec Sacerdos Dei ſummi Abrahæ revertenti à cæde Regum, & protulit panes ac vinum, & obtulit Ei, & benedixit eum.* Alibi quidem *lib. Quæſt. 9. 60.* aliud dicere videtur vulgata ejus lectio, quæ ita habet: *Ut illud quod Melchiſedec obtulit Deo, jam per totum orbem terrarum in eccleſia videamus offerri.* Sed doctiſſimus Picherellus Pontificius Doctor, unicam virgulam malè collocatam incautos ſeduxiſſe obſervat, atque ſic legendum probat: *Ut illud quod Melchiſedec obtulit, Deo jam per totum orbem &c.* Neque aliud evincere poteſt Adverſarius ille Dipnoſophiſta ex verbis Auguſtini de C. D. lib. XVI. 22. *Ibi primùm apparuit ſacrificium, quod nunc à Chriſtianis offertur Deo toto orbe terrarum &c.* Senſus enim S. Patris, uti plura ejus loca ſimilia demonſtrant, eſt, in productione panis, & vini, tanquam ſimili & præludio quodam apparere *Sacrificium, quod nunc à Chriſtianis offertur.* Euchariſtiam ita nuncupat more ſensúque veterum, non Pontificiorum, quam illa productione panis & vini à Melchiſedeco facta adumbratam innuit. Patres nempe ſolent ad hoc Melchiſedeci factum alludere, non ex eo quidquam concludere. Conferunt Melchiſedeci donaria cum Cœnæ Symbolis, non inde inferunt carnale aliquod Miſſæ Sacrificium, uti Hoſpinianus *Hiſtor. Sacram, lib. V. 13.* & Mornæus *de Euchar. lib. III. 2.* irrefragabilibus teſtimoniis demonſtrant. Rabbinos porro Adverſarius Galatinum & Genebrandum ſecutus fruſtrà etiam in ſubſidium vocat. Etenim Lyra Judæos reprehendit, referentes panem & vinum ad Abrahæ refectionem. Et Rabbini ab aliis allati pro more ἀλληγοϱιμανῦντες panes propoſitionis ſeu facierum reſpiciunt. Ne dicam Galatinum & Genebrardum in citando Moſis Hadarſan teſtimonio ſibi parùm conſtare. 7. Et quæ tandem ſacrificium inter Melchiſedeci &

Miſſaticum ſimilitudo? An ſicut in hoc fingunt, etiam in illo facta eſt rei oblatæ mutatio ſubſtantialis? Et quidem manētibus ſolis accidentibus panis & vini? Cur Apoſtolus ſacrificium Melchiſedeci ad Miſſæ hoc ſacrificium non tranſtulit? Annon in ea præcipua ſimilitudinis ratio ſita fuiſſet? An etiam Melchiſedecus Sacerdotes habuit, ſicuti fingunt Chriſtum habere? Et tamen ille mortalis erat; hic verò potentia vitæ indiſſolubilis præditus, ut ſacerdotium ejus morte interrumpi nequiret. 8. Si ſacrificium crucis non fuit *formaliter* perpetuum, & cum ſtatu perpetuo eccleſiæ connexum, ſacrificium contra Miſſaticum tale eſt, uti Adverſarius arguit, quo pacto igitur verum eſt quod Tridentini *cap.2.* dicunt, *unam eandémque eſſe hoſtiam, eundem nunc offerentem Sacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum in cruce obtulit?* Chriſtus tanquam Sacerdos & Pontifex confeſſionis noſtræ non tantùm animam ſuam poſuit ſacrificium, ſed etiam poſt reſurrectionem ſub eadem Sacerdotis *forma* ingreſſus eſt non in ſacrarium manufactum, ſed ipſum Cœlum, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν, *ut nunc appareat apud faciem Dei pro nobis*, ad intercedendum nempe & benedicendum nobis, Hebr.X.24. Qui proinde quamvis mortuus, vivit tamen Sacerdos ſecundum potentiam indiſſolubilis vitæ, altior Cœlo, habens Sacerdotium ἀπαράβατον, cui æquè ac Melchiſedeco non ſucceditur. Quomodo igitur ſacerdotium ejus *formaliter* etiam perpetuum, & cum perpetuo eccleſiæ ſtatu connexum fore negat ille, niſi quotidie in terris Chriſtus ſacrificetur? Et ſi *formaliter* perpetuum eſſe debet Chriſti ſacrificium, ita nimirum ut identidem repetatur & quotidie offeratur Chriſtus, ſacrificium tale non erit ſecundum ordinem Melchiſedeci, ſed Aharonis, & neceſſum erit Chriſtum quotidie mori, mactari, crucifigi, neque adeò ſacrificium crucis Chriſti *formaliter* temporale perfectum & τελειωτικὸν fuerit, quippe quotidianæ repetitionis indigum.

Cúm-

Cúmque ſacrificium crucis Chriſti ſemel peractum valuerit etiam ad expianda peccata V. T. etſi nullum ibi reale ſacrificium fuerit, cur non illud ipſum quoque connexum fuit cum perpetuo ſtatu eccleſiæ N. T. etſi quotidie non continuetur? Scilicet minor vis mortis Chriſti ſe in eccleſiam N. T. hodie diffundit. Apage quæſitiſſima hæc ſophiſmata & blaſphemias! Perpetuum igitur eſt ſacrificium crucis tum quoad ſeparata ſacerdotis exercitia, tum quoad commemorationem, tum quoad infinitum effectum. Aliter perpetuari & cum eccleſiæ ſtatu connecti debuiſſe Adverſarius ille demonſtrare, non ſupponere debuit. Nam ex Dan. XII. 11. 31. ubi auferendum dicitur התמיד *juge* puta ſacrificium, ſeu ἐντελεχισμὸς, ſemper futurum eſſe in eccleſia externum ſacrificium, probari haud poteſt. Poteſt enim ſpeciei nomine genus, cultus Divinus intelligi: vel abolitio illa referri ad deſolationem eccleſiæ Judaicæ ſub Antiocho, vel ad excidium Hieroſolymitanum, uti omnes Patres faciunt.

II. *Chriſtus celebrato veteri Paſcha, novum Paſcha inſtituit, ſe ipſum videlicet ab Eccleſia per Sacerdotes in memoriam tranſitus ſui ex hoc mundo ad Patrem. Eadem Chriſti in Miſſa oblatio illa eſt, quæ per ſacrificiorum naturæ & legis tempore ſimilitudines figurabatur, utpote quæ bona omnia per illa ſignificata, vel ut illorum conſummatio & perfectio complectitur.* Sunt verba Concilij *Cap.* 1. Reſp. 1. Ipſe in Concilio Ataides ad hoc argumentum ſolidè reſpondit, *pro manifeſto ac confeſſo non eſſe ſupponendum, agnum eum fuiſſe ſacrificium. Imò ſi contrarium quis probandum ſuſciperet, nimis tamen adhuc duram fore tractationem, agnum typum Euchariſtiæ conſtituere, & non potiùs victimæ in cruce oblatæ.* Ubique nempe Scriptura paſcha cum cruento Chriſti ſacrificio contendit. 2. Quomodo ſacrificia cruenta figurare potuerunt incruentum? Diverſa utrorumque natura eſt. 3. Neque etiam omnis victima externa figura eſt alterius victimæ externæ. Ita Euchariſti-

ca ſacrificia figurârunt noſtram Deo debitam gratitudinem, quæ non icirco ſacrificium eſt. 4. Poteſt etiam victima quoad partem aliquam celebrationis figura eſſe alterius rei, quæ non eſt victima, ſed tamen in illa parte figuræ ſimilis. Ita Paſchalem agnum quandoque cum Euchariſtia comparant Patres. De quo videſis Mornæum de Euchar. lib. III. 2.

III. *Oblationem hanc in Euchariſtia prædixit Deus Malach. I. 11. fore nimirum, ut magnum ſit in omnibus gentibus nomen ſuum, & omni in loco nomini ejus offeratur oblatio munda.* Eſt argumentum Concilij cap. 1. Addit Aug. Reding Diſſert. VIII. 3. *hanc oblationem mundam eſſe Sacrificium Miſſaticum ſemper creditum eſſe in ecclesia, idque liquere teſtimoniis Irenæi adverſus hæreſes cap. 32. Auguſtini de C. D. XVIII. 32. aliorúmque.* Reſp. 1. In Concilio argumentum hoc ſolidè eliſit idem qui ſupra Ataides, conferens nimirum cum oblatione illa munda adorationem Dei omni in loco, quæ fit in Spiritu & veritate Joh. IV. 23. 24. Utrumque locum de una eadémque re loqui. Cùm igitur Chriſtus dicat, Deum eſſe Spiritum, & in Spiritu adorandum, neminem niſi qui omnia impropriè velit enuntiare, unquam dicturum, Sacramentum quod conſtat viſibili & inviſibili, eſſe merè ſpirituale. Quare ſi quis utrumque locum de interna adoratione interpretetur, hunc erroris convinci poſſe negavit. Niſi fortè fructum labiorum confitentium nomen Dei Hebr. XIII. 15. & λογικὴν λατρείαν Rom. XII. 1. perperàm Apoſtolus *Sacrificium vivum* & laudis appellavit. Rectiùs hîc Tridentinis ſapuit Paraphraſtes Chaldæus, qui ita locum reddidit: אנא אקבל צלותיכון ושמי יתקדש וצלותיכון כקורבן דכי קדמי *Ego recipiam preces veſtras & nomen meum ſanctificabitur, & oratio veſtra erit ſicut oblatio munda coram me.* Ita David Pſalm. CXLI. 2. *Dirigatur oratio mea, ſicut incenſum in conſpectu tuo.* Verbo dicamus quod res eſt. Cultus Spiritualis univerſus N. T. externo legis ritu deſignatur.

tur. 2. Patres hîc de Miſſâ ne ſomniârunt quidem. Barbaros dixiſſent, qui ex hoc loco ſacrificium ſub accidentibus panis & vini offerendum colligerent. Irenæi locus de Sacrificio Euchariſtico, non ἱλαστικῷ ſeu Miſſatico agit: de gratiarum actione, non de propitiatione: de oblatione fructuum aliarúmque rerum inanimatarum, non de reali Chriſti Domini immolatione: de ſolennibus gratiis Deo pro immenſis ſuis erga nos beneficiis agendis, non de Deo erga nos tantorum maleficiorum conſcios placando: de oblatione denique à quovis fideli fieri ſolita, non à Sacerdote tantùm offerenda. Et ſeq. capite diſertè *incenſa* interpretatur *Orationes Sanctorum.* Sed & Auguſtinus *de Civit. D. XVIII.* 35. in ambiguo relinquit, ſit ne hoc Sacrificium laudis, an pro peccato? Alibi Sacrificium laudis & Orationes Sanctorum ſe intelligere diſertè declarat, inprimis *contra Adverſ. Legis & Proph. lib. I.* 20. Teſtimonia porrò Patrum diſcuſſa videantur apud Mornæum *de Euchar. lib. III. cap.* 2.

IV. *Chriſtus in Cœna noviſſima corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini obtulit. Liquet id ex verbis præſentis temporis, Traditur, Frangitur, Effunditur, quæ ad Euchariſtiam utpote præſentem, non Sacrificium crucis utpote ſuturum referri debent.* Addit Aug. Reding *p.* 506. rationem multis verborum gryphis pro more involutam, cujus ſumma huc redit, *quod Chriſtus transſubſtantiato pane & vino, & manducatis ac conſumptis Speciebus Euchariſticis talem ceremoniam exhibuerit, quæ ſub congrua rei ſanctificatæ mutatione eſſet publicè proteſtativa ſupremæ Patris æterni excellentiæ ac Majeſtatis, abſolutique in vitam ac mortem dominii. Proinde ceremoniæ huic convenire integram ſacrificii definitionem.* Reſp. 1. Chriſtum in noviſſima Cœna ſe ipſum non obtuliſſe, plures in Concilio Patres pertenderunt, quorum argumenta ſuperius recenſuimus. Addi poſſunt, quæ ab Epiſcopo Veglienſi dicta Hiſtoricus lib. VI. pag. 504. memorat. 2. Sed & Ataides in

Concilio ad hoc argumentum reſpondit, longè planiorem verba illa ſenſum habitura eſſe, ſi per enallagen videlicet temporis præſentis pro futuro, quæ Hebræis uſitatiſſima eſt, referantur ad corpus & ſanguinem in eſſe naturali, non Sacramentali, hoc eſt ad Sacrificium crucis, ſymbolis illis in Euchariſtia repræſentatum. 3. Et ſanè verba inſtitutionis non *Patrem* reſpiciunt, ſed *Diſcipulos*, quibus ſymbola data ſunt non offerenda ſed comedenda, non ut ſacrificium corporis & ſanguinis, ſed ut Sacramentum. Cur verò verbis præſens tempus notantibus, *datur*, *frangitur*, &c. utatur Chriſtus, rationem reddit Cajetanus in Luc. 22. quia videlicet oſtendere voluerit Chriſtus, dationem, fractionem, effuſionem illam proximè inſtare, imò jam cœptam eſſe. 4. Si Aug. Redingij ſpeculationem ex Sophiſtico latitubulo extractam retexere animus eſſet, ilias abſurditatum in aprico ſtatui poſſet. Paucis hoc ab ipſo exigo, ut ſolidè probet, non ridiculè ſupponat, *benedictione* Symbolorum à Chriſto facta ea ſubſtantialiter mutata eſſe, & ſpecierum eucharisticarum *manducationem*, ut ille vocat, *conſumptivam* eſſe corporis & ſanguinis Chriſti realem oblationem. Quid unquam abſurdiùs excogitari potuit, quàm corpus & ſanguinem Chriſti verè, realiter & propitiatoriè offerri ac ſacrificari tum, cùm ſpecies euchariſticæ, quæ extra ſubjectum ſuum à NIHILO nihil diſtant, in ſtomacho hominis alicujus conſumuntur? Longè aliam formare ſacrificii definitionem adeóque *ſignatum actū* ſuum debuiſſet, ſiquidem ipſi tale exemplu ſeu *exercitus actus* reſpondere debuit. Ita nempe ſacrificium definiri debuit; *Sacrificium eſt manducatio ſeu conſumptio ſpecierum à ſubjecto proprio avulſarum, de poteſtate & dominio Divino proteſtans.* Nam ſpecies conſumendæ, & corpus ſacrificandū toto genere diſtant, neque Sacrificiu Miſſaticum, & veri nominis Sacrificium quidquam commune habent, quàm nomen, arbitrio non Dei, ſed hominum manducationi hoſtiæ impoſitum:

tum,ut proinde nova hîc definitione rei tam abſurdæ conveniente opus ſit.

V. *Chriſtus Apoſtolis eorúmque in Sacerdotio Succeſſoribus ut offerrent, præcepit per hæc verba : Hoc facite in mei commemorationem, quibus verbis Apoſtolos eorúmque ſucceſſores Sacerdotes conſtituit.* Sunt verba Concilii *Cap.1.& Can.1.* Addit Aug. Reding, *Facere in S. Literis quandoque uſurpari pro Sacrificare , nominatim Exod. XXIX.* 38. *Levit. XV.* 14. *XXIII.* 19. 1. *Reg. XVIII.* 23. *Cùm igitur actio Chriſti in noviſſima cœna veri ſacrificii rationem ac definitionem ſortita ſit ,uti ex ſupra dictis conſtet , conſequens eſſe , ut & hic facere poſitum ſit pro ſacrificare.* Reſp. 1. Argumento etiam huic in Concilio occurrit Ataides,dicens,verba Chriſti *hoc facite,* intelligenda eſſe de eo , quod ab ipſo factum diſcipuli viderant. Opus igitur eſſe,uti priùs conſtet, quid ille obtulerit. Cùm igitur Chriſtum nihil obtuliſſe ipſi in Concilio plures Epiſcopi non faſſi duntaxat ſint , ſed argumentis ſuperiùs allatis probaverint , manifeſtum eſt, illis Chriſti verbis Sacerdotes Apoſtolos minimè conſtitutos eſſe , adeóque nec ſacrificium probari poſſe. Neque aliam ob cauſam puto Salmeronem verſutum Jeſuitam in Concilio prensâſſe Patres, ut definiant , · Chriſtum ſe ipſum in cœna noviſſima obtuliſſe , quàm ut ex ſequentibus verbis *Hoc facite* ſacrificium probari poſſit. Suboluit enim ei , ſi Chriſtus ſe ipſum non obtulit , ex verbis illis *Hoc facite* ſacrificium & ſacerdotij inſtitutionem probari nullo modo poſſe. Ut ita intelligere debeant Sacrificuli,non parùm ſe hujus Jeſuitæ ambientis verſutiæ debere. Accedit,quòd Apoſtolus τὸ *Hoc facite* interpretatur per πίνειν,deinde per εὐλογεῖν, κλᾶν, κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν 1.Cor.X.16.20.XI.25.26. De inſtitutione pecularis Sacerdotii ne apex quidem. Tum Chriſtus juſſit HOC FACERE, quod ipſe nempe fecerat, in ſui videlicet memoriam. At impoſſibile eſt ſacrificare Chriſtum in memoriam Chriſti. Hoc enim

 perinde

perinde abſurdum eſt, ac ſi quis diceret, agnum hunc ſacrificari in memoriam hujus agni, aut Judæos Chriſtum crucifixiſſe in memoriam Chriſti. Rei alicujus typus & monimentum cum re, cujus typus & monimentum eſt, eadem res numero eſſe nequit. 2. Inepta porro eſt grammaticatio Redingii, cui *Facere* idem eſt quod *Sacrificare*. Apud Latinos quidem & Hebræos *facere* & עשה alicubi notat Sacrificare ſingulari conſtructione & additâ ſemper victimâ, ut clarè conſtet non divinandum ſit, qua de re agatur. At apud probos authores Græcos nunquam τὸ ποιεῖν & *Sacrificare* æquipollent. Chriſtus autem Græcè verba hæc enuntiavit, nec victimæ ullum in ejus ſermone veſtigium apparet. 3. Quæſo autem, quales ſunt Sacerdotes quos Chriſtus inſtituit? An ſecundum ordinem Aharonis? At illos Chriſtus Sacerdotio ſuo ſuſtulit? An ſecundum ordinem Melchiſedeci? At Sacerdotium hoc ſoli Chriſto Sacerdoti ſecundum potentiam indiſſolubilis vitæ competit, ita ut ſit ἀπαράβατον. Neque ſolidum eſt, quod Redingius Cl. Vedroſio ex diſtinctionum ſuarum ſpelunca opponit, Sacerdotes à Chriſto verbo illo *facite* inſtitutos eſſe Sacerdotes ſecundum ordinem Melchiſedeci non *authoritativè* & *abſolutè* inſtar Chriſti, ſed *miniſterialiter* & *participativè* cum ſubordinatione ad Chriſtum. At Apoſtolus non diſtinguit, ſed ſimpliciter Chriſtum vocat ἀπαράβατον ἱερωσύνην ἔχοντα. Neque Melchiſedecus utpote ἀγενεαλόγητος ſuccenturiatos & ſubordinatos Sacerdotes ullos habuit, ſicut Aharon & Pontifices ſummi. Súntque ejuſmodi prædicata Sacerdotis ſecundum ordinem Melchiſedeci, ut nulli nudo homini communicari valeant. Sicut Chriſtus unicus Sponſor & Mediator non habet plures ſponſores & mediatores miniſtrantes: ita unus Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedeci non habet alios ejuſdem ordinis miniſtros. Non igitur amplius divinandum relinquitur, cujus ordinis ſint, qui pro *Sacerdotibus* ſe venditant.

tant. Quippe ſi ab Aaronis & Melchiſedeci ordine diſceſſeris, non alius Sacerdotum ſacrificantium externo ritu ordo, quàm Baalis memoratur. Minimùm Chriſti partes tales invadunt, ut Kore, Dathan & Abirom Aharonis. 4. Si Apoſtolos Chriſtus Sacerdotes fecit, cur nuſpiam vel ipſi vel reliqui eccleſiæ Miniſtri *Sacerdotum* nomine in Scriptura veniunt? Inſtitores Chriſti, χέλισεμπόρους rectiùs eos vocaveris.

VI. *Sacrificium Miſſæ non obſcurè innuit Paulus Corinthiis ſcribens* 1.*Cor*.X.21. *cùm dicit, non poſſe eos, qui participatione menſæ dæmoniorum polluti ſunt, menſæ Domini participes fieri, per menſam altare utrobique intelligens.* Ita Concilium cap. 1. Addit Aug. Reding. p. 507. *meminiſſe ejuſdem Altaris etiam Apoſtolum Heb.XIII.* 10. Reſp. 1. In Concilio reſpondit Ataides, intelligendos eſſe in loco priori ritus per Moſen inſtitutos, & ab Ethnicis inter Sacrificandum adhibitos. In Sacrificijs olim Judæorum votivis totam victimam Deo exhibitam fuiſſe. Unam ejus partem, quæ Sacrificium fuit, igni abſumptam fuiſſe: reliquam fuiſſe partim Sacerdotis, partim offerentis. Idque non vocatum fuiſſe *Sacrificare*, ſed *Sacrificatum participare.* Perperam igitur Sacrificium hinc concludi, cùm non altaris, ſed menſæ, in qua dapes θύσιμοι conſumptæ, Apoſtolus meminerit. 2. Neque ſi Apoſtolus menſam Domini cum altaribus compararet, ſequeretur in Cœna propriè dictum altare, adeóque etiam Sacrificium requiri. Comparationis enim hujus qualitas eſt communio vel participatio, non altaris vel Sacrificij ratio. Perinde hoc eſt, ac ſi quis concludere vellet, officium beneficentiæ eſſe quoddam genus injuſtæ diſpenſationis, quia illud comparat Dominus Luc.XVI.8.9. cum prudentia injuſti diſpenſatoris. 3. Per altare Hebr.XIII. 10. crucem Chriſti intelligere plures Catholicos Pontificios, monet ipſe Bellarminus *lib.* 1. *de Miſſa, cap.* 14. Et Thomas in h. l. *Illud altare,* inquit, *aut Chriſti crux eſt, in qua pro nobis fuit immolatus, aut Chriſtus*

ipſe, in quo & per quem preces noſtras offerimus, & illud altare aureum eſt , de quo Apoc. octavo. Altare igitur non lapideum & Miſſaticum , ſed Chriſtus ipſe intelligitur , qui ratione protectionis , expiationis , ſatisfactionis altare noſtrum habetur. Confirmat hoc phraſis *comedere de altari* , quæ proprio ſenſu ſacrificulos ad lapides comedendos adigeret.

VIII. *Act.XIII.2. Lucas de Barnaba & Nigro verba faciens dicit, λειτουργούντων αὐτῶν, Sacrificantibus illis injunxiſſe Spiritum S. ut ſegregent Barnabam & Saulum. Ibi λειτουργεῖν eſt publico miniſterio defungi , quod ſine Sacrificio fieri non poteſt. Nam precibus vel verbo incumbere non eſt Deo miniſtrare , cùm ipſi verbum non prædicetur.* Reſp. 1. Verba λειτουργούντων αὐτῶν Vetus verſio reddit: *Miniſtrantibus* illis. Addit Lyranus : *In bonis operibus ſecundum ſuos gradus & officia.* Syrus & Arabs : *Ipſis orantibus Deum*, quia ſequitur, *jejunantibus.* Chryſoſtomus & Oecumenius , κηρυττόντων *prædicantibus.* Hugo Cardinalis , *Miniſtrantibus prædictis prophetis.* Cajetanus, *docendo & prophetando.* Qui *Sacrificantibus illis* vertat, præter Eraſmum , qui alioquin illis ſudes in oculis eſt, repertus nemo. 2. Quid quòd vox λειτουργεῖν etiam de plebeiis 2.Cor IX.12. Rom.XV.27. de Regibus Rom.XIII.16. de Angelis Hebr.I.7.14. enunciatur ? Numquid & illi in cenſu ſunt Miſſaticorum Sacerdotum ? 3. Quid igitur impedit, quò minùs verba illa intelligamus vel de precibus, cùm ſeq. verſu preces jejunio jungantur, vel de prædicatione verbi , cùm & ille utique Deo miniſtret , qui verbi præconio eccleſiæ membra adjungit , & præcones V. D. ſint utique miniſtri Dei ? 4. Etſi tandem Sacrificium intelligatur, & quidem in euchariſtia adminiſtratum : an idcirco in euchariſtia Sacrificium offertur propriè dictum externum, reale , propitiatorium ? Patribus etiam evangelii prædicatio Sacrificii nomine venit. Non tamen ideo Evangelium eſt Sacrificium propriè dictum.

VIII. *In*

VIII. *In Sacrificio Miſſatico idem ille Chriſtus continetur & incruentè immolatur, qui in ara crucis ſimel ſeipſum cruentè obtulit. Non poteſt igitur non eſſe verè propitiatorium. Hujus enim oblatione placatus Dominus gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit. Et cruentæ oblationis fructus per hanc incruentam uberimè percipiuntur, tantùm abeſt, ut illi per hanc quovis modo derogetur.* Eſt argumentum Concilii Cap. 2. Et cap. 1. idem innuit, *Sacrificium Miſſæ non eſſe niſi applicationem & repræſentationem Sacrificii crucis.* Reſp. 1. Chriſtum eandem numero victimam duobus modis, cruento & incruento Sacrificari, ſolidè ex Scripturis probari, non dictatoriè aſſeri debuit. 2. Agnoſcimus tamen in eo Dei providentiam. Neceſſum enim erat, Antichriſtos non negare unitatem Sacrificii, ſaltem externa profeſſione. Extra eccleſiam enim ſe collocâſſent, qui juxta prophetiam in Templo Dei conſidere debebant. 3. Quomodo verò idem Chriſtus diverſis modis Sacrificatur, actione eadem numero, vel diverſa? Si eadem, neceſſum erit, ut factum & faciendum, præteritum & præſens tempus in unum conflentur. Si diverſa, quomodo non diverſum erit, quod diverſa actione peragitur? Eſſe verò diverſas, imò contrarias actiones façilè probatur, quia definitione differunt. Sacrificium crucis fuit cruentum, aſperum, viſibile, uno in loco, irreterabile. Sacrificium Miſſæ contra. In Sacrificio crucis Chriſtus ſatisfecit, fuitque in ſtatu merendi. In Sacrificio Miſſæ contra. Sacrificii crucis virtus infinita eſt. Miſſarum contra efficacia perexigua, cùm duabus drachmis vulgò veneant, & vix millenæ ſufficiant ad unius animæ liberationem expurgatorio. Præterea Chriſtus moriens & non moriens una eſſe victima nequeunt, cùm ne victima quidem eſſe poſſit, niſi cùm moritur & pro nobis patitur. Præcipuè in prima Euchariſtiæ celebratione Chriſtus Sacrificari non potuit ut moriens, quia figurabatur ut moriturus. Denique Sophiſticæ diſtin-

ctionis

ctionis nervos elidit Apoſtolus, qui agens de Sacerdotio Chriſti ſecundum ordinem Melchiſedeci, ejúſque æternitatem aſtruens, non tantùm unius Sacrificii meminit, ſed & *ſemel* duntaxat illud oblatum ait, iterat & inculcat, neque uſpiam aliter loquitur, imò id ipſum quoque probat rationibus ſuperiùs à nobis ex textu collectis, quæ vel meri paralogiſmi erunt, vel fictitiam diſtinctionem illam penitus in fumum dabunt. Ruit igitur carioſum Sacrificij propitiatorij fundamentum. 4. Repræſentare & applicare rem geſtam eſt agnoſcere, nos non facere quod eſt factum, ſed tantùm recolere, repetere id quod factum eſt, ne excidat. Neque applicatio poteſt eſſe oblatio, cùm hæc oblatio facienda, illam oblationem præſupponat factam. Applicatur autem oblatio Chriſti ex parte noſtra per fidem in ſanguine ejus; ex parte Dei *externè* per communicationem verbi & Sacramentorum, *internè* per Spiritus S. vorticordiam operationem, non hiſtrionicam ejuſdem Sacrificij reiterationem. Neque magis requiritur talis Sacrificij in cruce repræſentatio, quàm incarnationis, reſurrectionis, aſcenſionis, ſimilia dramata ad articulos illos recolendos, & populo repræſentandos.

IX. *Nulla unquam religio fuit ſine Sacrificio aliquo externo. Ergò nec Chriſtiana religio tali carere poteſt. At nullibi illud conſpicuum eſt niſi in miſſa.* Reſp. 1. Siccine igitur in ſtatu innocentiæ vera religio non fuit? Ibi enim nullum ſanè externum Sacrificium habere locum potuit, quia Sacrificium omne ex Dei inſtituto eſt teſtimonium fidei in Chriſtum, uti etiam Paulus Hebr. XI. 4. exemplo Abelis docuit. 2. Neque etiam Chriſtiana religio externo Sacrificio deſtituitur, Chriſti nimirum in cruce peracti, quod ejuſmodi eſt, ut æternum & infinitum valorem habeat, & in Euchariſtia vividiſſimè repræſentetur ac recolatur, ac deni que fidelibus omnibus eo modo, quo proximè diximus, applicetur.

X. A tem-

X. *A temporibus Apoſtolorum ad noſtra uſque tempora Eccleſia Catholica in Euchariſtia propriè dictum & propitiatorium Sacrificium credidit. Extant enim Liturgiæ, nominatim Jacobi Apoſtoli, de qua Patres 227. in Quiniſexta Synodo Can.32. teſtimonium ferunt; Petri Apoſtoli, Marci Evangeliſtæ, tres S. Baſilii, Gregorii Theologi, Cyrilli Alexandrini ex Arabico converſæ; ejusdem Anaphora ex vetuſtiſſimo Codice Syriaca Lingua ſcripto; Liturgia Conſtantinopolitana Chryſoſtomi, ex quarum omnium formulis patet, Miſſam ſub ratione veri Sacrificii fuiſſe celebratam. Ejusdem uſum illibatè conſervatum teſtantur Clemens I. Juſtinus Martyr, Irenæus, Hippolytus Martyr, Methodius Palaucenſis, Cyprianus, Euſebius, Cyrillus Hieroſol. Gregorius Nazianzenus, Nyſſenus, Ambroſius, Hieronymus, Chryſoſtomus, Auguſtinus. Accedunt Oecumenica Concilia. Nicenum I. Can. 14. Epheſinum Epiſt. Decret. Cyrilli & Synodi ad Neſtorium, Synodus Quiniſexta* Can.32.52. *Lateranenſis ſub Innoc.III. Toletana XII. Can. 5. Bracharenſis III. Laodicenſis; Arelatenſis, Florentina, Conſtantienſis.* Aug. Reding. *Diſſert. VIII. cap. 3. num.* 28. 29. *&c.* ubi horum omnium teſtimonia ſe petenti demoſtraturum liberaliter promittit. Reſp. 1. Sacræ Scripturæ præſidio depulſi fruſtrà eccleſiæ conſenſum appellitant. Sacramentorũ enim inſtitutio & uſus ex verbo Dei eóq; claro & intelligibili, non hominum arbitrio arceſſi debet. 2. Primos Chriſtianos propter recentem memoriam Sacerdotij Aharonici abſtinuiſſe non ſolùm à vocabulo Templi, ſed etiam Sacerdotij, ac Sacerdotum, fatetur Bellarminus *lib. de Cult. Sanct. cap.* 4. Miſſæ etiam & Sacrificij mentionem apud eos rariùs occurrere, certum eſt. Imò Patres unum Sacrificium propitiatorium in cruce peractum agnoviſſe, irrefragabilibus eorum teſtimoniis probatum dedére Theologi noſtrates πλυμαθέστατοι, Mornæus de Euchariſt. *lib.III. cap.* 4. 5. *&c.* Hoſpinianus *Hiſtor. Sacram. libr. II. III. &c.* Edmundus Albertinus *de Euchar. Sacr. lib. II. III. &c.*

&c. His priùs ſolidè ſatisfacere Adverſarij debuerant, quàm veteris eccleſiæ conſenſum thraſonicè nimis jactarent. 3. Liturgia Romana Petri, Hieroſolymitana Jacobi, Alxandrina Marci, Æthiopica Matthæi, Mediolanenſis Ambroſii, Cappadociana & Syriaca Baſilij, Conſtantinopolitana Chryſoſtomi vel prorſus ſuppoſititiæ, vel miſerè interpolatæ ſunt, vel denique tales, ut Sacrificium Miſſæ Pontificium evertant potiùs quàm ſtabiliant. De manifeſta νοθείᾳ Liturgiarum, Apoſtolorum quorundam nomen præferentium vide ſis Cl. Riveti *Critic. S. lib. I. cap. 3.* Authoritatem verò earum ſimul ſemélque eluſit & eliſit ipſe Bellarminus *de Sacram. Euchar. lib. IV. 3.* ubi Græcos iis innitentes ita refutat: *Nec obſtat, quòd in Liturgia S. Jacobi & aliorum Patrum habeantur illa verba. Nam non omnia, quæ in Liturgia habentur, deſumpta ſunt ex Domini exemplo aut præcepto. Conſtat enim multa addita eſſe ab aliis. Itaque probare deberent Græci aliquo teſtimonio (quod tamen non poſſunt) verba illa ex Domini verbis aut factis manâſſe.* Quod igitur Græcis Bellarminus, idem & ego heic Latinis probandum incumbere pertendo. 4. Quod genuina Patrum ac Conciliorum teſtimonia, quæ ſingula excutere haud vacat, concernit, illud utique animadvertendum, & κλεῖδος τῆς γνώσεως *clavis intelligentiæ* inſtar habendum, non ex verborum ſono, ſed loquentium ſenſu rem æſtimandam eſſe. Neque enim ſi Miſſæ, altaris, menſæ, Sacrificii, Sacerdotum meminerunt, ilico ſequitur, Pontificiam miſſam eos intelligere, talem videlicet, qua verè & propriè offeratur Deo ipſe Chriſtus ſpeciebus panis & vini incluſus, & quidem in ſacrificium verè propitiatorium. Nihil hujuſmodi veteribus in mentem venit. Non dicam, oblationem elementorum à populo factam, & quòd res à populo oblatas acceperint ex offerentium manibus paſtores, eáſque in menſa Dominica collocaverint ſanctificandas & conſecrandas, in Sacramentum ſalutare populi, alicubi Sacrificiorum nomi-

nomine veniſſe, & paſſim Sacrificium Euchariſticum laudis videlicet, quod pii in illa commemoratione mortis Domini, Domino offerebant. Gemino adhuc ſenſu veteres Cœnæ Dominicæ celebrationem *Sacrificium* nuncupavére. Et *primò* quidem *impropriè* & *metonymicè*, ex intuitu videlicet veri illius & proprii Sacrificii, quod Chriſtus in paſſione pro nobis obtulit, *ſigno* ipſi induendo nomen *ſignati*. Propriè enim Euchariſtia eſt Sacramentum Sacrificii illius μνημονικόν: Impropriè verò per metonymiam ſignati pro ſigno dicitur etiam Sacrificium, & quidem ſano ſenſu etiam propitiatorium, quia ſymbolicè & μνημονευτικῶς eſt illud ipſum Sacrificium verè propitiatorium, quod Chriſtus in paſſione pro nobis obtulit. Hic ſenſus manifeſtè liquet ex Chryſoſtomo *Serm.* 17. *in cap.* 10. *ad Hebr.* προσφέρομεν μὲν, inquit, ἀλλ' ἀνάμνησιν ποιούμενοι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. τοῦτο ἐκείνης τύπός ἐστι, καὶ αὕτη ἐκείνης. *Offerimus quidem, ſed commemorationem facientes mortis ejus. Hoc exemplum ſeu typus eſt illius, & idem cum illo.* Non igitur ipſum Sacrificium Chriſti, ſed commemorationem & typum ejus operabantur. In eandem ſententiam Auguſtinus Epiſt. 23. *Sæpe ita loquimur, ut paſcha propinquante dicamus, craſtinam vel perendinam eſſe Domini paſſionem, cùm ille ante tam multos annos paſſus ſit, nec omnino niſi ſemel illa paſſio facta ſit. Nempe ipſo die Dominico dicimus: Hodie Dominus reſurrexit, cùm ex quo reſurrexit, tot anni tranſierunt. Cur nemo tam ineptus eſt, ut nos ita loquentes arguat eſſe mentitos, niſi quia iſtos dies ſecundum illorum, quibus hæc geſta ſunt, ſimilitudinem nuncupamus: ut dicatur ipſe dies qui non eſt ipſe, ſed revolutione temporis ſimilis ejus: & dicatur illo die fieri, propter Sacramenti celebrationem, quod non illo die, ſed jam olim factum eſt. Nonne ſemel immolatus eſt Chriſtus in ſeipſo, & tamen in Sacramento non ſolùm per omnes Paſchæ ſolennitates, ſed omni die populis immolatur: nec utique mentitur, qui interrogatus eum reſponderit immolari? Si enim Sacramenta*

quandam

quandam ſimilitudinem earum rerum, quarum Sacramenta ſunt, non haberent, omnino Sacramenta non eſſent. Ex hac autem ſimilitudine plerunque etiam ipſarum rerum nomina accipiunt. Qui unus locus evidens omnium inſtar eſſe poteſt. Exponunt verba illa Canonem 14. aliis 18. Concilii Niceni dicentis: Οὔτε ὁ κανὼν, οὔτε ἡ συνήθεια παρέδωκεν τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι τὸ σῶμα τοῦ χριστοῦ. *Neque regula, neque conſuetudo tradidit, ut qui offerendi poteſtatem non habent, iis qui offerunt, dent corpus Chriſti.* Corpus Sacramentum corporis, & Sacrificium commemorationem ac repræſentationem veri Sacrificii in cruce oblati ſignificant. Atque ita etiam in alio Canone, qui reperitur in Actis Gelaſii Cyziceni dicitur, quòd *in Sacramento* jaceat Chriſtus ἀμνὸς θεοῦ ἀθύτως ὑπὸ τῶν ἱερέων θυόμενος, *agnus Dei à Sacerdotibus ſine Sacrificio Sacrificatus,* quaſi dicas, oblatus repræſentativè, non hypoſtaticè. Sic Græci vocabant ἄθυτα ἱερὰ, *res ſacras non oblatas.* Proinde inanis eſt triumphus Aug. Reding contra Cl. Vedroſium pag. 517. ubi *gloſſas*, uti vocat, *Vedroſianas ex ipſo textu Concilii evaneſcere* jactat. Quomodo verò? *Per menſam,* inquit, *conformiter loco 1. Cor. XI. altare intelligi, in quo perageretur ſacrificium corporis & ſanguinis Chriſti, teſtatur Auguſtinus, Chryſoſtomus, Clemens Rom. &c.* Hoccine verò eſt *ex verbis Concilii* litem decidere? Ita videlicet agit tortuoſus Sophiſta. Scripturam detortam ex Patribus detortis, Concilium itidem & Patres ex Scriptura obtorto collo rapta interpretari ſolet. Ita nunquam luſciniolæ deeſſe cantio poteſt. Quia Scriptura & Concilium menſæ, Patres altaris meminerunt, idcirco menſa, cujus Concilium meminit, propriè dictum altare fuit, in quo externum Sacrificium perageretur. Sed verò de menſa Apoſtoli ſuprà ſatis reſponſum. Nunc etiam Patres *altare* propriè non metaphoricè dictum intelligere, probare Adverſarius, non ſimpliciter aſſerere debuit. Nos verò altare propriè dictum rem eſſe in

Eucha-

Euchariſtia apud Chriſtianos novam pertendimus. De eo enim vel ſtruendo vel uſurpando nihil uſpiam ſcriptum eſt. Chriſtus etiam Euchariſtiam apud menſam, non altare celebravit. Neque aliter Apoſtoli & primi temporis Chriſtiani. Neque etiam Judæi Chriſtianis toto illo tempore de violato Divinæ Legis unicum altare apud ſuos erigi præcipientis mandato, quidquam uſpiam objecere. Imò Pagani Celſus, Cæcilius, Julianus, alij Chriſtianis exprobrant, quòd nullas aras, nulla altaria habeant. Plurima eam in rem dicta vide cum ab aliis, tum inprimis Cl. Dalleo *de Cult. Relig. lib. VIII. cap. 16. 17. &c.* Altare propriè dictum Scriptura facit Chriſtum, oblationes noſtras ſanctificantem Matth. XXIII. 19. Joh. XVII. 19. Hebr. XIII. 10. Et quæ tandem licentia eſt, nomine menſæ obtrudere altare propriè dictum? Si quem porro deſideramus Niceni Canonis interpretem, officio eò defungi poteſt Euſebius, qui Concilio Niceno interfuit. Ita autem habent ejus verba lib. I. cap. 10. Dem. Evang. *Itaque poſt omnia quaſi mirabilem quandam victimam, ſacrificiúmque eximium Patri ſuo operatus pro noſtra omnium ſalute obtulit, in ejúſque rei memoriam, ut nos ipſi Deo pro ſacrificio offerremus inſtituit. Cùm ergò ſacrificij memoriam ſignis quibuſdam* (non ſacrificiis) *in menſa celebrandam, corporíſque item illius, ſanguiníſque ſalutaris, uti N. T. inſtitutum habet, acceperimus; rurſus à Propheta inſtruimur ad dicendum: Paraſti in conſpectu meo menſam* &c. Et paulò poſt: *Sacrificamus & incendimus, aliâs quidem memoriam magni illius ſacrificii, ſecundum ea quæ ab ipſo tradita ſunt myſteria celebrantes, & Deo gratias pro ſalute noſtra agentes: aliâs nos ipſos totos ei ſacrificantes,* &c. Hoc igitur jure exigimus ab Adverſario, ut fidem nobis certis ſolidíſque argumentis faciat, S. Patres, cùm in Euchariſtia offerri Sacrificium dicunt, & alibi ſe perſpicuis verbis declarant, intelligere ſe ſacrificij Chriſti cruenti *commemorationem, ſignum, typum, ſimilitudinem,* &c. Pa-

piſtarum more intellexiſſe verum, propriè dictum, numero idem & modo duntaxat diverſum à ſacrificio crucis, propitiatoriũ ſacrificium, in quo Chriſtus ſub ſpeciebus panis & vini propriè deſtruatur & im̃oletur. Non admittimus enim coccyſmũ & manifeſtam fallaciam Redingij ſacrificium ſuum probantis ex iis verbis Patrũ quibus in Euchariſtia agnoſcunt *ſacrificium, menſam, altare*, &c. Cúmq; verba illa ambigua ex apertioribus eorundem locis, quibus Euchariſtiã *commemorationem, ſimilitudinem, ſignum, typũ* veri ſacrificij appellant, illuſtramus & explicamus, ad prima illa & dubia verba, ut poſteriora aperta & ſimplicia involvat ac obſcuret, identidem & ἀλλοπροσάλλως, non alium in finem, quàm ne obmuteſcere cogatur, confugientis & recurrentis. Sed de priori *Sacrificij* apud Patres ſignificatu hæc abundè dicta ſunto. Alio igitur etiam ſenſu Patres Euchariſtiæ celebrationem ſacrificium appellavêre, nempe *ſpirituali*, & tribus quidem modis. Primò ex conſideratione ipſius actionis, quatenus eſt pars cultûs ſoli Deo debiti. Quò pertinet illa ſacrificij definitio, quam tradit Auguſtinus de C. D. lib. X. cap. 6. *Verum ſacrificium eſt omne opus quod agitur, ut ſancta ſocietate inhæreamus Deo: relatum ſcilicet ad illum finem boni, quo veraciter beari poſſimus. Unde & ipſa miſericordia, quâ homini ſubvenitur, ſi propter Deum non fit, non eſt ſacrificium.* Secundò intuitu invocationis Domini ex corde contrito & ſincera fide. Cujus ſacrificij & oblationis duæ ſunt partes, nempe tum humilis & ſincera peccatorum confeſſio, cum pia cordis contritione, tum ſupplex, ſeria & fidelis imploratio miſericordiæ Dei. Chryſoſtomus *Serm. 17. in cap. IX. ad Hebræos* priorem illam partem vocat προσφορὰν τῶν ἁμαρτημάτων, *oblationem peccatorum*; poſteriorem verò ἄιτησιν συγχωρήσεως *implorationem veniæ.* Quam utramque oblationem opportunè facimus in Euchariſtia. Tertiò denique reſpectu illius oblationis, quâ fideles non ſymbola tan-

tùm

tùm conſecranda, ſed etiam ſeipſos Deo offerunt, accedendo ad menſam Domini, ſéque ſanguine Domini redemptos, & redemptionis jure ſervos Domini profitendo, & fidele ſervitium vovendo. *Hoc*, inquit Auguſtinus de Civ. D. l. X. cap. 6. *eſt ſacrificium Chriſtianorum, multi unum corpus ſumus in Chriſto: quod etiam Sacramento altaris fidelibus noto frequentat eccleſia; ubi ei demonſtretur, quòd in ea oblatione, quam offert, ipſa offeratur.* En veteris eccleſiæ ſacrificia: quibus ſi acquieſcerent Papiſtæ, hactenus cum iis libenter ſacrificaremus. Sed alio longè ſenſu illi ſacrificantes, cogunt nos dicere cum fidelibus Iſraëlitis Pſal. XVI. 4. *Non libabimus libamina eorum de ſanguine, neque aſſumam nomina eorum in labiis meis.*

QUÆSTIO II.

An miſſæ ſacrificium proſit ſoli ſumenti, an potiùs offerri debeat pro vivis & defunctis, pro alienis peccatis, pœnis, ſatisfactionibus & neceſſitatibus?

POſterius aſſerit Canon. III. cap. II. Nos Miſſam nec ſumenti, nec aliis; Euchariſtiam verò ſoli ſumenti, non aliis ſive *viventibus*, de quibus infra, ubi de privatis Miſſis mentio incidet, uberior dicendi locus erit; ſive *defunctis*, de quibus in præſentiarum potiſſimùm agemus, prodeſſe contendimus. Rationes. 1. Chriſtus uſum Cœnæ inſtituit pro iis, qui accipiunt, manducant, bibunt. Sumentibus, non aliis vel vivis, vel defunctis dictum: *Panis eſt corpus meum pro vobis datum: Vinum eſt ſanguis meus pro vobis effuſus in remiſſionem peccatorum.* 2. Defuncti ſunt vel beati in Cœlis, vel miſeri in inferis. At neutris prodeſt Dominica Cœna. Non illis, quia conſummati ſunt, & beatitudine fruuntur. Non his, quia nullis ſubſidiis ex inferno liberari queunt

Tertium verò locum purgandorum videlicet, non agnoſcimus. 3. In V. T. canonicis Scripturis nullum poteſt exemplum oſtendi ſacrificij expiatorij pro defunctis. Nec in N. T. mandatum eſt, ut vel Cœna pro iis adminiſtretur, vel offeratur ſacrificium. Ergo hic cultus minimùm eſt ἐθελοθρησκεία. 4. Nemo viventium ſacrificulorum confidere poteſt, ſe miſſis ſuis purgatorium evaſurum. Multò minùs quiſquam ſibi perſuadere debet, fore ut quocunque opere ſuo alios ex pœnis ſibi debitis liberet. Nam & hic verum eſt illud: *Medice cura te ipſum.* 5. Nec vetus Eccleſia purior ſacrificavit pro defunctis purgatorianis. Tribus primis ſeculis ne quidem oblationum pro defunctis apud ullum Scriptorem mentio eſt. Et quæ deinceps memorantur oblationes pro defunctis, diverſiſſimæ fuerunt ab iis, quas Tridentini nobis commendant. Neque enim opinio veterum fuit ipſam Euchariſtiam tanquam ſacrificium externum & verè propitiatorium pro defunctis purgatorianis valere. De quo inferiùs. 6. Oblationes pro defunctis fovit Eccleſiaſticorum ardor, tum ad commendandam officij ſacerdotalis dignitatem, tum ad lucrum & quæſtum Eccleſiæ promovendum. Et manavit hinc innumera multitudo privatarum miſſarum, Sacerdotum Miſſaticorum & præbendarum. Hinc etiam turpiſſima illa nundinatio, qua poſt funera defunctorum pro certa pecunia tot miſſas ſacrificuli quæſtores celebrant quot maleſana ſuperſtitio deſiderat.

OBJICITUR I. *Olim in V. T. Sacrificia celebrabantur pro defunctis. Nam 2. Machab. XII. Judas Machabæus juſſit offerri Sacrificium pro peccatis mortuorum. Quidnî ergò idem liceat in Euchariſtia N. T.* Reſp. 1. In V. T. nuſpiam præceptum eſt ſacrificium pro defunctis. 2. Libros Machabæorum apocryphos eſſe, adeóque nullam in fidei rebus authoritatem habere, ſupra probavimus. 3. Machabæorum tempore Judæi ex Græcorum conſuetudine multa ſibi affricuêre. Conſtat enim ſacrificatum eſſe Judaico more in Paga-

norum

norum etiam gratiam, pro Regibus idololatris, Lacedæmoniis, pro ipſo adeò Heliodoro, qui templum expiaverat. Et ex paganorum conſuetudine ac ſenſu etiam Raziæ αὐτοχειρία ab authore illo commendatur. 4. Dubitari poſſet, an Judas voluerit ſacrificium fieri, quo ipſi mortui expiarentur; annon potiùs, quod author & exſcriptor ille non animadvertit, offerri juſſerit pro Eccleſiæ totius peccato, ne ob defunctorum crimen ira Dei in ſuperſtites quoque exardeſceret? Quòd ſi tamen priori conſilio ſacrificari juſſit, id factum eſt nec ex legis præcepto, nec ex Patrum exemplo, nec ex uſu Eccleſiæ recepto. Author ipſe ſententiam dicens, à peculiari ratiocinatione id illi eſſe ſatis oſtendit his verbis: Πάνυ καλῶς καὶ ἀςείως πράττων ὑπὲρ τῆς ἀναςάσεως λογιζόμενος *urbanè & honeſtè faciens, de reſurrectione ratiocinatus.* 5. Denique factum illud Judæ neutiquam miſſis pro defunctis velificatur, tum quia in Euchariſtia nullum propriè dictum ſacrificium obtinere jam probavimus: tum quia ſacrificium Judæ oblatum eſt pro iis, qui in mortali peccato, ſacrilegio videlicet, defuncti ſunt; at in purgatorio non alia quàm venialia peccata expiari illi pertendunt.

II. *Paulus 1. Cor. XII. 12. &c. docet inter membra unius corporis eſſe communionem bonorum & officiorum. Quidni igitur etiam vivi pro mortuis ejuſdem capitis membris offerre teneantur?* Reſp. 1. Communionis Sanctorum officia in Verbo Dei definita ſunt. At ut vivi pro mortuis ſacrificent, nuſpiam definitum eſt. Imò Scripturæ, quæ mortuos docet vel requieſcere à ſuis laboribus in Cœlo, vel cruciari in inferno, oblationes ejuſmodi contrariantur. 2. Si propter communionem Sanctorum viventium oblationes inſerviunt mortuis in purgatorio, ut minuantur illorum pœnæ, magis igitur illis proderit ſacrificium & interceſſio Chriſti capitis, ut penitus inde eximantur.

III. *Eccleſia vetus offerre ſolebat pro defunctis. Paſſim*

enim oblationum illarum meminerunt Liturgiæ Apoſtolorum, Epiphanius, Auguſtinus, Chryſoſtomus, imò integra Concilia. Reſp. 1. Si quid tale facit eccleſia vetus, illud omne à verbi Divini regula & inſtituto abluſit. Proinde hactenus illius exorbitantis exemplum fideles minimè obligat. 2. Quicquid ſit de teſtimoniis à Bellarmino per ſaturam cumulatis, quorum multa νοθείας poſtulari poſſunt; hoc unum dicere ſuffecerit, primis tribus ſeculis oblationum in Sacra Synaxi nullum ſcriptorem fide dignum mentionem ullam facere; & ſequentium temporum memoratas *oblationes* toto genere à Pontificiis & Miſſaticis oblationibus differre. Juſtinus Martyr *Apol.2.p.76.77.* ubi totum Euchariſtiæ celebrandæ & communicandæ morem ac ritum ediſſerit, oblationum vel precum pro defunctis haud meminit. Tertullianus quidem *de Cor. cap.3.p.121.* ineunte Seculo tertio *oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die factas memorat.* Verùm oblationes intelligere ipſum non ipſius Euchariſtiæ, ſed eleemoſynarum aut agaparum, indicat alter ejuſdem locus *de Monog. cap.*10. ubi oblationes eas non Sacerdos, unus Sacramenti legitimus miniſter, ſed mulier vidua offerre dicitur. Et orationem ac oblationem eam Tertullianus annuam duntaxat facit, cùm hodie preces pro defunctis quotidie in Miſſa fundantur. Origo autem oblationum pro defunctis ejuſmodi eſt. Invaluit paulatim, ut Gentilium æmulatione, in memoriam defunctorum, amici cibos aliáque donaria, quas ſportulas vocabant, in uſum pauperum clericorum conferrent, uti ex Origenis *L.*III.*in Jobum* & Cypriani *Lib.*I. *Epiſt. 9.* liquet. Mox etiam tales ſportularum collationes, advocatis Sacerdotibus, fieri cœperunt, cùm euchariſtia celebraretur, oblationúmque nomine venerunt. Tandem ſicut omnes orationes eccleſiæ in actione myſteriorum S. Euchariſtiæ recitari ſolebant: ita etiam commemoratio, commendatio defunctorum & pro iis

ob-

oblationes in actionem illam translatæ ſunt. Nemo tamen omnium ipſam Euchariſtiam ſacrificium eſſe pro defunctis reputavit. Imò orare in Euchariſtia veteres ſolebant pro omnibus piis in fide & gratia Domini, eccleſiæque communione mortuis, etiam Martyribus. Nunc verò Papiſtæ non pro aliis defunctis offerunt & orant, quàm pro iis, qui Purgatorij ignotas priſcis ante ſextum Seculum ſedes incolunt. Cæterùm idem illud de orationibus pro defunctis argumentum inferiùs ſuo loco diſcutiendum redibit.

QUÆSTIO. III.

An Cœna Domini, *ſeu, uti vocant, Miſſa celebrari debeat in honorem Sanctorum, & pro illorum interceßione apud* D*eum obtinenda?*

AFfirmat Synodus Cap. III. & Canone V. Negant equidem Patres, ipſis Sanctis offerri Sacrificium, aſſerúntque, Sacerdotem de Sanctorum victoriis gratias agentem, eorundem patrocinia implorare, ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in Cœlis, quorum memoriam facimus in terris. Cui aſſertioni pauca hæc opponimus. Etenim 1. cùm Miſſa uti probavimus, veri nominis ſacrificium haud ſit, in honorem Sanctorum nihil in ea offerri poteſt. 2. Cœna Domini inſtituta eſt in commemorationem mortis Chriſti, Luc. XXII. 19. Et Paulus diſertè 1. Cor. XI. 24. 25. 26. *Quotieſcúnque manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.* Nullius commemoratio mandatur, niſi Chriſti. Dignus nempe erat Dominus, digna mors ejus, cujus unius commemorationi totum hoc Sacrum impenderetur. Ut in cru-

ce morientis nemo ſocius fuit: ita nec in commemoratione ſocius eſſe debet. Turpis igitur ejus profanatio eſt, ſi celebretur in commemorationem etiam Sanctorum, & pro patrociniis illorum implorandis. Hoc enim eſt mutare Teſtamentum Dei, cui ſic heterogenea ſuperadduntur. 3. In cujus honorem Sacra Domini Cœna celebratur, is latriæ cultu afficitur. Divinus enim haud dubiè honos eſt, offerre alicui corpus Chriſti pro obtinendo patrocinio & interceſſione. At Sanctos latriæ cultu affici debere ipſa Pontificia eccleſia negat. 4. Solius Chriſti, non Sanctorum interceſſione juvamur. Proinde non decet ſacrificiis in honorem Sanctorum oblatis, eorundem interceſſionem ſolicitare. Hoc enim non poteſt non grandi cum injuria Chriſti Mediatoris unici conjungi. 5. Neque etiam ullum vel mandatum vel exemplum extat ſive in Scriptura, ſive in puriori antiquitate Cœnæ Dominicæ in honorem Sancti alicujus celebratæ. Juſtinus Martyr Apolog. 2. totius Euchariſtiæ negotium fusè exequitur. Neque tamen commemorationis alius meminit, quàm ejus quæ à Chriſto præcipitur. Non alij quàm Deo vel oblatas preces, vel dictas laudes, vel actas gratias, neque aliud quàm Chriſti & Spiritus S. nomen uſurpatum fuiſſe tradunt. Memoria Martyrum maturè celebrari cœpit, ſed ſeorſim, non in Cœnæ Domini myſterio, non quotidie, ſed certo anni die Natali, videlicet eorum, qui paſſi ſunt, non ad imploranda eorum patrocinia, ſed εἰς προζυσμὸν fidei, & patientiæ. Seculo demum IV. invecta reliquiaria religione cœperunt in ſynaxi quotidiana commemorari Martyres, primò ut ſuam cum Chriſto communionem, Martyrum commemoratione, & apud Deum commendatione teſtarentur, deinde paulatim alio etiam deteriorique fine. Ita enim magis magiſque à ſimplicitate Apoſtolica & fidei virginitate declinatum eſt. 6. Sic videlicet non ſatis erat Tridentinis Sacramentum Sacrificij convertere in ipſum Sacrificium, niſi etiam ſacrificium Deo offerri dicerent in ho-

honorem Sanctorum ; nec verò qualecunque Sacrificium, ſed ipſum corpus Domini.

OBJICITUR I. *Vetus eccleſia in celebratione Euchariſtiæ mentionem fecit Sanctorum , teſtibus Cyrillo Catech. 5. myſtags. Baſilio, Chryſoſtomo in Liturgia, Auguſtino tract. 84. in Johannem.* Reſp. 1. Nos verò malumus Chriſti & Apoſtolorum, primorúmque etiam Chriſtianorum exemplo ac veſtigijs inſiſtere, qui non alius rei quàm mortis Chriſti Sacroſanctam memoriam in Euchariſtia recoluerunt. 2. Pontificij Sanctos in Miſſa non commemorant duntaxat, ſed etiam invocant. At Auguſtinus aliíque veteres *commemoratos* quidem fuiſſe apud Dominicam menſam Martyres ſcribunt, at *invocatos* non item. Imò id ipſum diſertè negat Auguſtinus *de Civ. De Lib. XXII.* 10. ubi cùm noſtros dixiſſet *ſuis Martyribus non Templa ſicut Diis, ſed memorias ſicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt Spiritus, fabricare, neque iis ibidem , ſed uni Deo & Martyrum & noſtro Sacrificium immolare,* ita deinceps pergit: *Ad quod ſacrificium ſicut homines Dei, qui mundum in ejus confeſſione vicerunt, ſuo loco & ordine nominantur, non tamen à Sacerdote, qui ſacrificat, invocantur.* 3. Reliquas ſtipulas & πλημμελήματα Patrum ab ἐιλικρινεία fidei paulatim declinantium purganda, & ad verbi Divini regulam exigenda pertendimus.

II. *Sancti pro nobis in Cœlo orare poſſunt, & orant. Bonum igitur eſt à Deo petere, tum ut Sanctos pro nobis orare faciat, tum ut illos pro nobis orantes exaudiat, quæ duo in Miſſa petuntur.* Reſp. 1. Sanctos pro nobis orare ita, ut Pontificii pertendunt , negamus, & ſuo loco falſum eſſe probabimus. 2. Neque oratio Sanctorum pro nobis qualiscunque invocationem eorundem, qualis in Miſſa fit, flagitat. Is enim invocari debet, qui invocantium intimas neceſſitates cognoſcit, eáſque præſente animo exaudire poteſt. quales Sanctos defunctos rerum noſtrarum minimè conſcios haud eſſe conſtat.

QUÆSTIO IV.

An Canon Miſſæ Latinus errores contineat, adeóque abrogandus ſit?

NEgat Cap. IV. & Canon VI. Sunt autem Canon miſſæ illæ preces, quas ſecretò & cum ſilentio demurmurat Sacerdos in miſſa, in quibus ipſa etiam conſecratio continetur. Incipit: *Te igitur Clementiſſime Pater, per Jeſum Chriſtum filium tuum Dominum noſtrum ſupplices rogamus & petimus, uti accepta habeas ac benedicas hæc dona &c.* Gabriel Biel eum dividit in ſex partes. Prima petit benedictionem appoſitorum munerum. Secunda continet Sanctorum invocationem. Tertia petit acceptationem oblatorum ſacrificiorum. Quarta habet conſecrationem panis & vini. Quinta commemorationem conſecratorum. Sexta & ultima refrigerium & ſuffragium poſtulat. Alij tamen aliter dividunt. Eam verò authoritatem tribuunt Canoni, ut æquiparentur verba Canonis verbis inſtitutionis, & ſtatuatur, penitus immutabilem eſſe. Majores porro noſtri in Cœnæ celebratione Latinum hunc Canonem ſuſtulerunt. Abrogandum igitur, vel ſaltem ſub anathemate non obtrudendum fuiſſe probamus. 1. Nec Chriſtus Canonem illum inſtituit, nec tradiderunt Apoſtoli. De Chriſto res notoria. De Apoſtolis, fatentur Hieronymus, Gregorius M. Innocentius III. Valafridus, Remigius, Stephanus Eduenſis, Berno, Rupertus Tuitienſis, Hugo victorinus, Honorius Auguſtodunenſis, Radulphus Tungrenſis, Antoninus, Platina, Martinus Polonus, imò etiam recentiores multi, Cirvetus Dorocenſis, Beatus Rhenanus, Caſſander &c. quorum teſtimonia allegata vide apud Cl. Dalleum de Cult. Lat. Relig. libr. IX. 2. abſque Canone Latino ad ſolam orationem Dominicam verbis inſtitutionis eos Euchariſtiam celebrâſſe. Canonis verò Latini novitatem pluribus argumentis

mentis efficaciſſimis ſolidè & diffusè idem Cl. Dalleus lib. cit. cap. 16--24. demonſtravit. Quin conſtat ex Gregorio M. Alberto & Durando, præcipuæ Canonis partis authorem eſſe quendam nomine Scholaſticum Gregorio coævum, qui etiam Canonem ex variis centonibus ac precibus hinc inde disjectis Alexandri, Damaſi, Gelaſii, Siricii, Pelagii compilavit, & ſine judicio compegit. De ſuo etiam centones quoſdam adjecit Gregorius M. qui in Eccleſiam hunc Canonem invexit. 2. Multa quidem à Gregorio in Canonem Latinum recepta ſunt mente haud mala, ſed à Papiſtis in deterrimum ſenſum detorta. Proinde Canon ſaltem in ſenſu Papiſtico acceptus abrogari debuit. V. C. Quæ Canon dicit ſuper munera & oblationes fidelium, quæ de ſpirituali ſacrificio laudis, glorificationis & gratiarum actionis, accommodarunt ad hiſtrionicum miſſæ ſacrificium. Quæ de reddendis votis habet Canon, traducuntur ad miſſas votivas. Veterum Martyrum memoriam Canon celebrat. Pontificij ad venerationem Sanctorum oblationes pro defunctis trahunt. Quæ de ipſo corpore & ſanguine Chriſti dixêre veteres, ad oblationem panis & vini, & mimicam illam repræſentationem referuntur. 3. Nonnulla etiam à veteribus bene dicta conſarcinator perverſo loco collocavit, atque ſic ſenſum peſſimum fecit. V. G. Verba illa: *Jube hæc perferri per manus Sancti Angeli in ſublime altare Tuum, in conſpectum Majeſtatis Tuæ*, apud Irenæum dicuntur de oblationibus munerum. Olim autem, teſte Auguſtino, ponebantur ante conſecrationem. Nunc rapſodus ille ponens hæc verba poſt conſecrationem, occaſionem dedit impiè opinandi, in Cœna corpus & ſanguinem per manus Angeli Deo offerri. Sic verba: *Per quem Chriſtum nobis ſemper hæc bona creas, ſanctificas, benedicis &c.* olim, teſte Juſtino, in eleemoſynis fidelium pronuntiata, poſt conſecrationem tranſtulit Scholaſticus ad corpus Chriſti, quaſi in Cœna Domini de novo ſemper illud crearetur. 4. Notorios errores Canon continet. Etenim primò interceſſio illa

pro

pro Papa & Rege ſupponit Papæ ſuper Reges eminentiam, & militat contra formam interceſſionis ab Apoſtolo præſcriptam, 1. Tim. II. 2. 3. 4. Secundò Canon aſſerit, meritis & precibus Sanctorum defunctorum nos protegi. Tertiò corrumpit inſtitutionem Chriſti, partim dicens, Chriſtum frangentem panem oculos in Cœlum elevâſſe: partim quia verbis inſtitutionis additur particula γὰρ, enim: partim quia calicem vocat novum & *æternum* Teſtamentum, & addit: Calix *myſterium fidei:* partim denique, quia expungit verba: *pro vobis traditur.* Quartò Sacerdos homo peccator orat Deum, ut velit habere acceptum filium ſuum. Quintò orat, ut Deus filium ſuum acceptet eodem modo, quo dignatus eſt accipere munera pueri ſui juſti Abel, & ſacrificium Abrahæ. At ſacrificia hæc pecuina non potuerunt conſummare cultorem. Actum igitur de ſalute noſtra, ſi Filium ſuum non aliter Deus acceptet. Sextò Melchiſedecum facit ſacrificantem, cum Abrahamo obtulit Xenia. Septimò petit ſacrificium corporis & ſanguinis Chriſti ad Deum perferri per manus Angeli, cùm Chriſtus jam antea fuerit in Cœlis, & vultui Dei pro nobis ſemper appareat. Octavò Canon ſtabilit orationes pro defunctis. Nono denique ſacerdos ſine præfatione dicit: *Hoc enim eſt corpus meum*, quaſi videlicet ipſe Chriſtus eſſet. Plura etiam notari poſſent. Non ignoro, Bellarminum alióſque in exponendis & excuſandis his multum deſudare. Sed Circius Polonus jam olim faſſus eſt, *omnes Canonis expoſitiones eſſe ineptas.* Eò igitur confugit, ut dicat, *non eſſe quærendam interpretationem Canonis, ſed quia ſit Myſterium à Chriſto & Apoſtolis traditum, ideò non intelligendum ſed adorandum eſſe.* 5. Continet Canon nonnulla cum Pontificia doctrina ἀσύςατα. Nam miſſam privatam evertunt verba: *Ut repleamur omni benedictione cæleſti, quotquot ex hac altaris participatione Sacramentum ſumpſerimus.* Locum medium purgatorianum excludunt verba: *Memento famulorum, qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei, & dormiunt in ſomno pacis.* 6. Libertati Chriſtia-

næ, & veteris Eccleſiæ praxi repugnat,ut ad unam aliquam formulam ſub anathemate conſcientiæ adſtringantur. In veteri Eccleſia integrum fuit uti quacunque forma analogiæ fidei conſentanea. Ante Gregorij Liturgiam viguit Conſtantinopolitana Chryſoſtomi, Hierololymitana venditata ſub nomine Jacobi, Baſilij in Oriente uſitata, aliæque ejuſmodi Liturgiæ, quæ nominibus Marci, Jacobi, Petri, Chryſoſtomi, Baſilij &c. veniunt, non quòd ijs authoribus confectæ ſint, ſed quia in illarum civitatum Eccleſiis, quibus illi præfuiſſe perhibentur, in uſu olim fuerint. Ne ipſe Gregorius M. quenquam ad Canonem ſuum adſtrinxit, ſed libertatem unicuique conceſſit, teſte Epiſtola 7. lib.8. Et Carolus Calvus ſcribit, uſque ad tempora abavi ſui Pipini Gallicanas Eccleſias aliter quam Romanam Divina officia celebrâſſe. Primus Pipinus Papæ adhortatione motus Romanas ceremonias in Galliam introduxit. Hiſpani circa A. 1075. inviti Papæ nimirum R. voluntate & Regum vi ac imperio, uti Rodericus Toletanus *de Reb. Hiſpan. Lib. III. Cap. 26.* narrat, veterem ritum ab Iſidoro traditum cum Romano permutârunt. Quin hodiéque Toleti Iſidori liturgia retinetur, quam Mozarabam vocant. Imò Franciſci Ximenij authoritate in Sacello quodam maximi Templi Toletani alia liturgia obtinet, quam in Choro. Orientales verò Eccleſias quod attinet, nunquam Canonem Romanum recipere dignatæ ſunt.

OBJICITUR I. *Canon Miſſæ conſtat cùm ex ipſis Domini verbis, tum ex Apoſtolorum traditionibus, ac Sanctorum quoque Pontificum piis inſtitutionibus.* Sunt verba Concilii Cap. 4. Addit Bellarminus de Miſſa Lib. II. cap. 19. *primum formam aliquam ſacrificii celebrandi, adjunctis ad verba Domini certis precibus & ritibus, Romanæ eccleſiæ dediſſe Petrum, teſte Iſidoro lib. I. de Officijs Cap. 15. poſtea diverſos Pontifices preces diverſas addidiſſe uſque ad Gregorium I. qui ultimus fuerit eorum, qui ad Canonem Miſſæ aliquid adjunxerunt, uti ex VValafrido lib. de Obſervat. Eccleſ. Cap. 22. colligi poſſit*

Reſp. 1

Reſp. 1. Verba Domini & inſtitutionis Dominicæ in Canone reperiri, ſed interpolata, depravata & peregrinum in ſenſum detorta, ſuperiùs oſtendimus. 2. De Petro Canonis authore non aliud Bellarminus argumentum, quàm Iſidori Hiſpalenſis, qui annis plus quam quingentis poſt Petri martyrium vixit, aſſertionem nudam afferre potuit. Atqui Gregorius I. aliquot annis vetuſtior Iſidoro, de Canonis Miſſalis origine, & Apoſtolicæ Euchariſtiæ ratione alia omnia tradidit. Ait enim *lib. VII. epiſt.* 63. morem Apoſtolorum fuiſſe, *ut ad ipſam ſolummodo orationem Dominicam oblationis hoſtiam conſecrarent.* Additque precem eam, quæ ſuper oblationem dicitur, quámque à Petro potiſſimùm inſtitutam eſſe docuit, ſi qua verè ab ipſo inſtituta fuiſſet, non à Petro, ſed à Scholaſtico quodam compoſitam fuiſſe. Quòd ſi Petrus *aliquam*, quod fingit Bellarminus, *ſacrificii celebrandi formam certis precibus & ritibus adjunctis ad verba Domini* inſtituiſſet, neceſſe habuiſſet Romanis eam literis mandare, ne intercciderent. quod factum non eſt. Vetuſtiſſimi enim Patres, Scriptorum Apoſtolorum indagatores, qui Petri literaria monumenta ſive vera, ſive dubia, & apocrypha accuratiſſimè enumerârunt, nullam omnino formæ illius Miſſalis ab Iſidoro ſomniatæ mentionem faciunt. Idem de Liturgiis, quæ Jacobi & Marci nominibus circumferuntur, judicandum. Nulla earum in anterioribus quatuor Seculis, ac ne quarto quidem adulto, mentio, etiam natis paſſim occaſionibus, occurrit. Fruſtra igitur Apoſtolorum traditionem Tridentini jactant. 3. Falſum denique quod Gregorius I. ultimus eorum fuerit, qui aliquid Canoni adjunxerunt. Etenim teſte Valafrido *Cap.* 22. Gregorius III. qui Anno 731. ordinatus eſt urbis Epiſcopus, inſtituit in Canone dicendum à Sacerdote: *Quorum ſolennitas, hodie in conſpectu Tuæ Majeſtatis celebratur, Domine Deus noſter, toto in orbe terrarum.* Eodem, ut & Anaſtaſio teſtibus Sergius Papa, qui An. 687. ſedere cœpit, addidit

didit carmen ante communionem cantari ſolitum, *Agnus Dei*, &c. Alia ejuſmodi proferri poſſunt, quæ dubitare non ſinunt, Canonem Miſſæ hodiernum à veteri Gregoriano differre.

II. *Canonis hujus antiquitatem probant varia indicia. Etenim 1. fuiſſe eum in uſu ante annum* 800. *arguit id, quòd extat in Ordine Romano haud procul initio, quem Ordinem citant Alcuinus & Amalarius, qui tempore Caroli M. vixerunt. 2. Partes Canonis extant apud Patres antiquos, v g. Ambroſium lib.IV.de Sacram. cap.5. 6. ubi præcipuas partes allegat ex antiquo ritu eccleſiæ: Optatum lib.2.contra Parmenianum, Auguſtinum tract.* 84. *in Johannem, ubi mentio eſt illius partis, in qua invocantur Sancti. 3. In toto Canone nulla mentio eſt Confeſſorum aut virginum non Martyrum, ſed Martyrum duntaxat. Nempe quia eo tempore Canon compoſitus eſt, quo nondum cœperunt publicè coli Confeſſores. Cœperunt autem coli jam An.*800. *Proinde ante illud tempus Canon in uſu fuit. 4. Veteres diligenter annotârunt pauca verba, quæ Leo & Gregorius Pontifices ad Canonem addiderunt. Ergo antiquior fuit Leone & Gregorio, habitúſque ſemper in maxima veneratione. 5. Ignorantia ipſa authoris præcipuarum partium Canonis antiquitatem ejus prodit. 6. In Canone non ſervatur ordo Apoſtolorum, qui eſt in Evangeliis per Hieronymum emendatis. Antiquior igitur eſt ipſo Hieronymo.* Ita Bellarminus, ex quo partim eadem, partim ſimilia profert Aug. Reding *pag.*540. Reſp.1. Canonicam authoritatem Canoni non quælibet antiquitas, ſed ea, cujus principium in Chriſto & Apoſtolis figitur, præſtat. Hanc autem antiquitatem ei haud competere certum eſt. 2. Bellarmini cumulatis pro antiquitate Miſſalis Canonis ſuſpicionibus, opponi poſſunt longè certiora & planiora novitatis ejuſdem indicia. Qualia ſunt, quòd Gregorius teſtatur à Scholaſtico quodam confectum eſſe: quòd in prima Canonis parte pro Papa nominatim ſupplicatur, & Epiſcopus loci præponitur Regi: quòd

in

in eo commemorantur Sancti: quòd in Oratione ſecunda quædam ſunt Gregorio addita à Gregorio III. Leone, Sergio, aliáque ejuſmodi: quòd ordo Miſſæ Gregorianus ſerò admodum in multis Occidentis ipſius Eccleſiis receptus eſt: quòd Græci, Æthiopes, aliíque Orientales à Latinis jam pridem ſegreges Canonem hunc nunquam uſurpârunt, aliáque ejuſmodi.
3. Neque contra quidquam proficiunt ariolationes Bellarmini. Etenim ordinis Romani libelli non ſeptimo vel octavo, ſed undecimo & quidem præcipiti Seculo compoſiti ſunt à Bertholdo ſive Bernoldo Conſtantienſi, ut author eſt Honorius Auguſtodunenſis *de Scriptoribus Eccl.* Neq; Alcuinus librū *de Divinis Officiis* compoſuit, ſed alius Seculi XI. Scriptor, uti Ducheſuius & alij neceſſarijs argumentis pridem demonſtrârunt. Amalarius verò nono etiam Seculo antiquior haud eſt. Proinde parùm attinet heic diſcutere, an verum ſit, Canonem Miſſæ Latinum integrum in libris iſtis reperiri. Opus porro *de Sacramentis* non Ambroſio authore, ſed longè recentiori ſcriptum eſſe, à Coco in cenſura Patrum probatum eſt. Præterea etſi quatuor illa, quæ indicat Bellarminus, ijs, quæ in Miſſali Canone nunc dicuntur, ſimilia ſint, non tamen ſunt prorſus eadem. Nam in Ambroſiana prece veteres dicebant, Oblationem eſſe *figuram corporis & Sanguinis Domini*, quod nunc in ſua Pontificij non dicunt. Idem Pſeud-Ambroſius dicit, *Oratione peti pro populo, pro Regibus, pro cæteris.* At Canon dicit: *Hæc Sacrificia illibata Tibi offerimus &c. unà cum famulo tuo Papa N. & Antiſtite noſtro N. & Rege noſtro & omnibus Orthodoxis.* De Auguſtini *Homil.* 84. *in Johannem* ſupra dictum. Deinde ex omiſſa mentione Confeſſorum & Virginum Martyrum non aliud concludi poteſt, quàm Canonem eſſe antiquiorem IX. Seculo, quo primùm cœperunt juxta Bellarminum Confeſſores & Virgines coli. Quanquam & illud falſum eſt, ab ipſo eccleſiæ initio Martyres cœpiſſe invocari, vel faſtos dies eorum no-

minibus

minibus coli. Nihil tale ante IV. Seculum apud Chriſtianos factum eſt. Tum & ea, quæ Canoni addita ſunt, non fuerunt *pauca verba*, ſed, uti multos putâſſe ſuo ævo ſcribit Valafridus, integræ periochæ & Orationes, in quibus verba illa occurrunt, ut antehac mutilum & imperfectum fuiſſe ſatis appareat. Neque credibile eſt, Leonem illi Canoni, quem ab Apoſtolis fluxiſſe putaverit, quidquam adjecturum fuiſſe. Præterea author præcipuarum Canonis partium non ignoratur. Scholaſticus enim fuit, indice Gregorio. Neque ſi ejus author ignoraretur, iccirco Apoſtolicæ originis foret, niſi fortè omnia Apoſtolis authoribus debentur, quorum author ignoratur. Denique nec Apoſtolorum ordo aliter in Canone, quàm apud Hieronymum poſitus, arguit antiquiorem eſſe Hieronymo, cùm hodiéque non infrequens ſit, alium in ijs recenſendis ſervare ordinem, quàm qui apud Matthæum occurrit. Imò ne ipſi quidem Evangeliſtæ eundem ordinem ſequuntur.

QUÆSTIO V.

An ceremoniæ, veſtes & externa ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Eccleſia utitur Pontificia, pietatis magis ſint officia, quàm impietatis incitabula?

ASſerit Canon VII. totidem fere verbis. Et cap. V. Ceremoniæ Miſſales, *myſtica benedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliáq; id genus ex Apoſtolica diſciplina & traditione* derivantur. Non averſamur quidem ritus quoſcunque adiaphoros, dum fidei & moribus bonis ædificandis inſerviant. Ceremonias verò Miſſaticas juxta liturgiam, quam Gregorianam vocant, veſtes, aliaque ejuſmodi, ſine diſcrimine,

uti quidem indefinitè loquitur Synodus, pietatis officiis deputandas eſſe, planiſſimè negamus. Rationes. 1. Pleræque ceremoniæ in tanta rituum multitudine, quibus tantos effectus pollicentur, authoritate merè humana, non Chriſti vel Apoſtolorum invaluerunt, quicquid de Apoſtolica traditione garriat Synodus. Probari poſſet inductione omnium authorum, rituum miſſaticorum, ſi breves cancelli, quos nobis præfiximus, paterentur. Id ſatis conſtat, & ex Juſtini, Tertulliani & Cypriani teſtimonijs liquet, ſimpliſſimum fuiſſe initio Euchariſtiæ ritum, & à Chriſto inſtitutum, & ab Apoſtolis uſurpatum. Atque id ipſum teſtantur etiam Gregorius, Valafridus, Remigius, Stephanus Eduenſis, Berno, Rupertus Tuitienſis, Hugo Victorinus, Honorius Auguſtodunenſis, Rodolphus Tungrenſis, imò recentiores etiam Cirvelus Dorocenſis, Rhenanus, Caſſander, quorum omnium teſtimonia citata vide apud Cl. Dalleum *de Cultib. Relig. lib. IX. cap.* 1. 2. &c. Singularum etiam Miſſæ partium novitatem idem ſequentibus capitibus, poſt Hoſpinianum alióſque ſolidiſſimè demonſtravit. Addi poteſt Polydorus Vergilius, *lib. V. de Invent. Rer. cap.* 11. ubi fatetur, *nuda fuiſſe ab initio omnia, & ſimpliciter tradita eſſe ab Apoſtolis myſteria, nudam fuiſſe ceremoniarum rationem, plus pietatis quàm apparatus habentem.* 2. Nec deſunt impietatis incitamenta. Qualia ſunt, quòd Sacerdos ante conscenſum altaris gradum, peccata confitetur non Deo tantùm, ſed & ſanctis: quòd ſuperſtitioſæ preculæ pro mortuorum ſalute adhibentur: quòd pro defunctis bis canitur, *Agnus Dei*: quòd ſecreto ſilentio tractatur Canon: quòd peregrinæ linguæ uſu plebs ab intelligentia earum rerum arcetur: quòd Sacerdos demurmuratis verbis facit ſe Creatoris Creatorem. 3. Pleræque ceremoniæ debentur pravæ imitationi vel Gentiliſmi vel Judaiſmi. Judaiſmum ſapit ille veſtium apparatus, manuūm lotio, etiam Gentilibus eximia. Gentiliſmum olet, quòd Sacerdos celebraturus peccata confitetur, ut & tranſitio illa, converſio & circumactio in dextram & ſiniſtram

niſtram altaris partem, & conſuetudo legendi collectas in numero ſemper impari. Judaiſmo pariter & Ethniciſmo debetur offertorium, quo Sacerdoti offert populus. Denique & ipſa dimiſſio in Sacris Gentilium uſitata fuit. 4. Ceremoniæ antiquis uſitatæ nunc mirificè ſunt corruptæ. Olim in Sacris conventibus lecta Evangelia. Nunc leguntur, ſed quæ diſtracta ac diſcerpta penè ſenſum nullum fundunt. Vetus Eccleſia perſtitit in communione, hoc eſt, eleemoſynarum contributione. Procedente tempore hæ oblationes neque ad Cœnam adhibitæ, neque pauperibus diſtributæ, ſed Sacerdotum tantùm voragini ſervientes. Veteres Cœnam adminiſtraturi ſe populi commendârunt precibus. Ex hoc ritu pôſt manavit hiſtrionicus ritus, quo toties ſe Sacerdos precibus populi commendat. 5. Si non aliter, at certè nimia multitudine miſſales ceremoniæ peccant, quibus eſſentiales Cœnæ ritus planè offuſcantur. 6. Ceremoniæ Miſſaticæ ſunt vaniſſimæ, & ſuperſtitioſiſſimæ. Et tamen merita ac effectus ijs admirabiles tribuuntur, ex opere operato ſpectatoribus eventuri. 7. Si ritus Miſſales & officia ejuſmodi ab Apoſtolis conſtituta eſſent, ſi non omnes, at certè pleræque chriſtiani nominis gentes ijs religiosè inhæſiſſent. At nunquam Pontificij ritus ab Orientalibus, Græcis, Æthiopibus, &c. recepti ſunt. Et diverſas olim liturgias fuiſſe ſatis conſtat ex liturgiis Jacobi, Petri, Marci, Chryſoſtomi, Baſilij &c. quas eorum Authorum nomina præferre, non quod ab illis compoſitæ, & qualis nunc extat, editæ ſint, ſed quia in earum civitatum Eccleſijs, quibus illi præfuerunt, in uſu fuerunt, ſuperiùs diximus. 8. Denique in ipſo Concilio P. Johannes de Valtelina Dominicus copiosè & ex noſtra in pleriſque mente diſſeruit, *ex hiſtoriis clarum eſſe, ſingulas Eccleſias antiquitus habuiſſe peculiarem ſuum de Miſſa ritualem, conſuetudine magis de die in diem, quàm judicio aut conſtitutione introductum: minores autem Eccleſias ſeſe ad Metropolitanas aut vicinas Majores conformâſſe. Eccleſiæ Romanæ ritum in multis Provinciis, ut Romano Pontifici*

gratificarentur, receptum. Permultas tamen ſupereſſe Eccleſias, quarum ritus ab Romano longiſſimè recedant. In Mozarabo intervenire equos & digladiationes Numidarum in morem, quibus grandes & myſterio pleni ſint ſignificatus. Tantam verò eſſe hujus à Romano diſcrepantiam, ut ſi conſpiceretur in Italia, quidvis potiùs quàm Miſſa crederetur. Etiam adhuc permanere in Italia ritum Mediolanenſem præcipuis ſuis partibus à Romano diſcrepantem. Atq; hunc ipſum Romanum inſignes paſſim mutationes cuivis obvias antiquum librum legenti, qui inſcribitur Ordo Romanus. paſſū eſſe. Neq; priſcis modo temporibus, ſed paucis retrò Seculis, certè ante annos trecentos, verum ritum Romanorum eundem fuiſſe cum eo, quem in civitate Romana Sacerdotes nunc ſervant, ſed quem Ordo Dominicanorum fratrum retinet. Cæterùm veſtes, vaſa, aliáque tam Miniſtrorum quàm altarium ornamenta, quibus nunc utuntur, ſic innovata & transformata eſſe (quòd cùm ex librorum lectione, tum ex ſculpturarum & picturarum inſpectione facilè ſit obſervatu) ut ſi vetera in urbem reportarentur, ea nemo agniturus eſſet. His dictis concluſit, *Patres, ſi his ſe conſtringant anguſtiis, ut Eccleſiæ Romanæ ritus tantùm velint approbare, reprehenſione vix carituros, quaſi damnata præjudicio antiquitate, & aliarum eccleſiarum ritibus. Satius multò eſſe ad ea quæ Miſſæ eſſentiam reſpiciunt, animum intendere, omiſſa horum mentione.* Præterea in commemoranda notabili inter ritum, qui Romæ tunc obtinebat, & qui deſcribitur in libro, cui nomen Ordo Romanus, differentia, id inter alia urgebat, *quòd hîc Laicis communio ſub utraque ſpecie permitteretur.* Hæc memorantem vide Suavem Polanum *Lib. VI. p.* 498. 499. ubi addit, hanc Orationem aſtantes offendiſſe, adeò ut Quinquecclesienſis neceſſum habuerit fratris illius patrocinium ſuſcipere. Sed & Dominicus Baronius Pontificius Prædicator Val-Grani, teſte Gering. libro *de Conſtitut. Cap. XIII. Sect.* 5. centum abhinc annis faſſus eſt, tempore Ignatii & Epiphanii diverſiſſimam ab hodierna Miſſæ rationem fuiſſe, & tanti myſterij

ſterij tum in eſſentia, tum in cirumſtantiis profanationem *lachrymis dignam* pronuntiat.

OBJICITUR I. *Ceremoniæ illæ ex Apoſtolica diſciplina & traditione manantes adhibentur, quò & Majeſtas tanti ſacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc ſacrificio latent, contemplationem excitarentur.* Sunt verba Concilii *Capite V.* Reſp. 1. Ex Apoſtolica diſciplina & traditione manâſſe apparatum & choragium Miſſaticum, non agnoverunt Cyprianus, Juſtinus, Tertullianus, qui veteris eccleſiæ euchariſtiam celebrantis ritus commemorantes, nihil tale in uſu fuiſſe docent. Annon myſticæ illæ benedictiones, thymiamata, lumina, veſtes &c. in uſu fuiſſent, ſiquidem eas Apoſtoli præſcripſiſſent? Non agnovit nubes illa teſtium ſupra citatorum, qui ὑμοψήφως ſimplicitatem primi Chriſtianiſmi in peragendo hoc Sacro decantant. Imò ipſe Apoſtolus Paulus Concilij gloriationem retundit 1. Cor. XI. 23. ubi non aliud ſe tradidiſſe ait, quam quod à Domino S. Cœnam inſtituente accepit. Quid autem acceperit, continuè exponit, eadem nempe cum ijs, quæ apud Evangeliſtas leguntur. Atque id ipſum ex his Pauli verbis Cardinalis Beſſarion *de Sacram. Euch. tom. 6. Bibl. P. p. 476.* concluſit. Quid multis? Ipſi Pontificij non tantùm ad Apoſtolicam Miſſam, propter nudam ſimplicitatem accommodârunt illud Prudentij:

——Agreſti turbida vultu,
Nuda humeros, intonſa, exerta lacertos;

Sed etiam annotant, quo tempore, & à quibus Pontificibus ſingulæ Miſſæ Ceremoniæ inſtitutæ ſint. 2. Neque etiam Euchariſtiæ Majeſtas alia commendatione indiget, quàm quæ à Chriſto ipſo inſtituta, uſurpata & nobis demandata eſt. Hiſtrioniâ certè Pontificiâ, & externis Sacrificulorum geſticulationibus ſcenicis, cœna Domini non tam commendatur quàm profanatur. Ipſa quoque ſigna viſibilia à Chriſto inſtituta & ritè

religioſéque adminiſtrata, eíque adjunctum verbum, per quæ Spiritus S. efficax eſſe vult, ad fidem & pietatem excitandam, fovendam, confirmandam, & ad rerum abditarum in Euchariſtia contemplationem juvandam abundè ſufficiunt. Si alia fidei & pietatis incitamenta requirerentur, Chriſtus benigniſſimus Salvator non paſſus eſſet ea in prima Cœna ab Apoſtolis ſibi chariſſimis deſiderari.

II. *Eccleſia poteſtatem habet in Sacramentorum confectione & adminiſtratione decernere ritus accidentales ædificationi fidelium & Dei cultui congruos. At ceremoniæ circa confectionem & adminiſtrationem Sacræ Euchariſtiæ in Eccleſia Romana ſub Miſſæ ſacrificio adhiberi ſolitæ, & ex poteſtate illa Eccleſiæ Divinitus tradita, ipſíſque Apoſtolis & eorum Succeſſoribus Epiſcopis Romanis definitæ tales ſunt. Ergo.* Aug. Reding, *pag.* 538. Reſp. 1. Poteſtatem accepit eccleſia determinandi ea, quæ ad ordinem & decorum præſcripti cultus Divini cuſtodiendum requiruntur. At huc *ritus ſignificativi & myſtici*, uti appellantur, qui originem ferè traxerunt ab imitatione gentilium πλετῶν & geſticulationum, vel à Judæis, nedum Ceremoniarum Miſſalium, quibus eſſentia & nucleus Sacramenti obſcuratur & intercipitur, quæque ſuperſtitione & impietate magnam partem refertæ ſunt, chaos minimè pertinet. Saltem pietas, religio, cultus, confeſſio, ædificatio ſine illis conſiſtere poteſt. Neq; etiam poteſtas eccleſiæ conceſſa eſt ἐξουσία, ſeu θέλημα κυριεῦον καὶ βραβεῦον, quod prohibetur Col. II. 18. alíbique paſſim. 2. De Apoſtolis & primis eccleſiæ Chriſtianæ Epiſcopis ſuperiùs diximus. Fuſiùs etiam argumento huic *p.* 312. reſpondimus.

III. *Si decuit, ut Sacerdotes ad Sacrificia antiquæ legis celebranda incederent ſpecialibus ornamentis ac veſtibus, uti ex Exod. XXVIII. 3. & 40. liquet: utique magis jam decet Sacrificium Euchariſticum illis longè ſublimius. Unde ob eandem rationem tum veſtium Sacrarum & ornamentorum, tum vaſorum argenteorum & aureorum, tum lumi-*

luminarium uſum vel exemplo, vel lege ac definitione aliqua quovis tempore probârunt. Johannes Evangeliſta apud Euſebium Hiſtor. Eccleſ. lib. V. 24. Clemens Romanus Can. Apoſt. 72. Anacletus, Sixtus I. Stephanus I. Synodus Nicena Can. 63. Concilium Carthag. IV. cap. 41. & Can. 6. Tertullianus, Baſilius, Damaſus &c. Aug. Reding *pag.* 538. 539. Reſp. 1. Ante omnia probandum incumbebat Adverſario, Chriſtum pro abrogatis Moſaicis indumenta illa ſacra, allegorica & Pontificalia, in quibus illi magnificè incedunt, adhibuiſſe, conſecrâſſe, benedixiſſe, inſtituiſſe neque ſimpliciter talia apud antiquos memorari, ſed *ut ab Apoſtolis tradita*, quod Tridentini pertendunt, adeóque religiosè obſervanda. Sanè Johannes Cap. XIII. 4. 12. Chriſtum veſtimenta quotidiana, quæ pedes diſcipulorum laturus poſuerat, perfecto illo officio recepiſſe docet. Proinde in ijs ipſis veſtimentis pani & vino benedixit, eáque benedicta Apoſtolis diſtribuit. Neque etiam vel Paulus vel ullus alius Apoſtolus ullum de Sacris veſtibus, vaſis &c. vel conſecrandis peculiari ritu, vel ad Euchariſtiam celebrandam aſſumendis verbum fecit. Horum exemplum nobis Ariadnei fili vicem præſtat. 2. Lex Moſis ad obeundum Sacerdotium certa equidem veſtimenta præſcripſit. Cæterùm cùm eandem legem Chriſtus adventu ſuo antiquaverit, quid illa amplius ad Miſſalia veſtimenta ſacra & allegorica attinent? Argumentum *à major*, hîc minimè quadrat. Alioquin tota Levitia νομοθεσία in integrum reſtituenda foret. Et quis tandem animum inducere poteſt, ut credat, Apoſtolos diſcrimen ciborum Judaicum adeò vehementer impugnâſſe, veſtimentorum autem Sacerdotalium ritus ac differentiam reliquiſſe? 3. Neque vel Redingius, vel quis quam alius fidem idoneam facere poterit, ejus, quod heic præcipuum κρινόμενον eſt, nimirum, ut nunc, ita olim & quidem Apoſtolis authoribus (nam *Apoſtolicam traditionem* crepant Tridentini) etiam ſolenne fuiſſe Euchariſtiam ritè non

aliter celebrari, quàm à Sacerdotibus *amictu, alba, cingulo, manipulo, ſtola & caſula* veſtitis, & ejuſmodi quidem veſtimentis, quæ ab Epiſcopo certo ritu conſecrata eſſent, ut eam benedictionem conſequantur, *quò his induti ab omnibus tentationibus malignorum Spirituum muniti eſſe mereantur*, & qui his induti non eſſent, Miſſam mancam conficerent, & mortalis peccati rei haberentur. Hoc enim propriè eſt τὸ ζητούμενον. Valafridus *de Reb. Eccleſ. Cap.* 24. ita hac de re ſcribit: *Veſtes etiam Sacerdotales per incrementa ad eum, qui nunc habetur, aucta ſunt ornatum. Nam primis temporibus COMMUNI indumento veſtiti agebant miſſas. Sicut & hactenus quidam Orientalium facere perhibentur.* Et quem paulò in hiſtoria verſatiorem fugit, ſingulorum ferè veſtimentorum & vaſorum Sacrorum originem remotioribus authoribus aſſignari? Ita calices & patinas initio ligneas fuiſſe teſtari poteſt Bonifacius Martyr & Epiſcopus. Et de Exuperio habet Hieronymus *ad Ruſticum*, eum corpus Domini *in caniſtro vimineo* & ſanguinem *in vitro* portâſſe. Cúmque aureorum & argenteorum vaſorum luxus eccleſiam invaſiſſet, graviter is à Patribus, Hieronymo l. cit. Chryſoſtomo *homil. 51. in Matth.* Ambroſio L. II. de Offic. c. 28. reprehenſus eſt. Notáq; eſt vox Bonifacij: *Cùm aurei Sacerdotes fuiſſent, ligneos calices fuiſſe: nunc aureos eſſe calices, cùm lignei ſint Sacerdotes.* Conſulat, cui volupe eſt, τὸν πάνυ Hoſpinianum noſtrum *Hiſtor. Sacram. lib. III. & lib. I. de Templis*, aliósque, qui id argumenti ex profeſſo diſcutiunt. 4. Multa heic ex adverſo teſtimonia nudè & ſimpliciter ex Bellarmino citat Redingius, non tam ut veritati litet, quàm ut propoſita illa farragine fumum lectori venditet, & caſtæ veritatis profeſſores exactoris inſtar Ægyptiaci fatiget, & obruat. Ne tamen ejus fraus non pelluceat, ſaltem præcipuum illud de Johanne ventilare non pigebit. De Johanne Apoſtolo narrat Polycrates apud Euſebium *Hiſtor. Eccleſ. lib. V. cap.* 24. Ὅτι ἐγενήθη ἱερεὺς

ρεὺς τὸ πέταλον πεφορεκώς, *quod fuerit ſummus Sacerdos, & πέταλον Pontificale geſſerit.* ita videlicet Ruffinus tranſtulit. Hinc igitur *mitram* Epiſcopalem Sacrificuli derivant. Eſt autem πέταλον Hebræorum ציץ Exod. XXVIII. 36. quod vulgatus *laminam* reddit. Quid quæsò laminæ, bracteæ com̄une cum Epiſcopali mitra? Polycrates igitur alluſione ad Moſaicam Hierarchiam, allegorico ſermone innuit, Johannem ſummâ fuiſſe, cum cæteris Apoſtolis inter Chriſti Miniſtros dignitate, qua nulla cujuſquam Miniſtri in eccleſia eſſet ſuperior: adeóque non gregarium, ſed inter præcipuos eccleſiæ miniſtros eminuiſſe. Certè laminam auream fronte geſtare, uti docti quidam viri adliteram interpretantur, non conveniebat Apoſtolis, qui cum Petro auri & argenti copiam ejerabant Act. III. 2. Quòd ſi tamen omnino talem geſtavit, id factum eſt haud dubiè ex συγκαταβάσει propter Judæos, quibus ſæpius ſe accommodâſſe Apoſtolos notum eſt. Cætera ad compendium ponimus, & lectorem, ac inprimis Adverſarium amandamus ad Cl. Dallei *librum* 8. *de Cultibus Religioſis Latinorum*, ubi veterum teſtimonia circa hoc argumentum fusè & accuratè expendit. Ubi porro Adverſarius *per extenſum & diſtinctè*, uti lepidè promittit, teſtimonia illa adduxerit, nacti otium reſpondere etiam nos *per extenſum & diſtinctè* parati ſumus.

III. *Ceremonias Miſſæ, quæ in actione conſiſtunt, quales ſunt elevatio oculorum ad Cœlum, inclinatio corporis, genuum flexio, lotio manuum, oſculatio altaris & libri, ſignũ crucis &c. myſticas, ſeu myſteriorum repræſentativas, in antiqua Orthodoxa eccleſia probatas eſſe, conſtat ex Liturgiis, Clemente, Irenæo, Dionyſio Areopag. Tertulliano, Cypriano &c. & quidem conformiter S. Literis, uti inſpicienti loca Exod. XVII. 11. Pſal. LXII. 5. CXL. 8. 1. Reg. VIII. 22. Dan. VI. 10. Matth. XIV. 19. Marc. VI. 41. &c. patet.* Aug. Reding. *p.* 539. Reſp. 1. Tanta eſt actuum Sacerdotis, Diaconi, Subdiaconi, Acoluthi,

 Thu-

Thuriferarij inter miſſificandum varietas & multiplicitas, ut eos vel ſola inſpectio clarè admoneat alieniſſimos eſſe ab ingenio antiquitatis, cujus inſtituta fuerunt ſimpliciſſima, eadémque facilima, nedum ab inſtitutione Chriſti, à qua ſola propriè actus *myſtici & repræſentativi*, quales hoſce faciunt, pendent. Tam multa, tam involuta, tam moroſa ac perplexa Sacerdoti, Diacono, Subdiacono &c. præſcribit ſingularis liber, qui inſcribitur *Ritus celebrandi Miſſam*, ut mirum ſit reperiri quenquam, qui totam Miſſam plenè perfectéque celebrare valeat. Ex iſta verò immenſa actuum Sacerdotalium & Diaconalium, quos ipſi omnes Sacroſanctos ac myſterijs Cœleſtibus plenos eſſe exiſtimant, Sylva pauciſſimos Bellarminus, eúmque ſecutus Redingius attingunt, cæteros, quorum numerus longè maximus eſt, planè indictos & indiſcuſſos prætermittunt. Tam acres, tam impigri Miſſæ ſuæ defenſores cur heic non tantùm nihil præſtant, ſed ne conantur quidem? Annon hoc ipſum clamat, eos hujus generis actus ritúſque, quos intactos prætermiſerunt, omni idoneo Scripturæ & antiquitatis teſtimonio prorſus deſtitui? 2. In Dominica Euchariſtiæ inſtitutione & celebratione, necnon ea, quam ſuo tempore in uſu fuiſſe recenſet Juſtinus Martyr *Apol.*2. theatricos illos actus Sacerdotis & miniſtrantium æquè non offendes, ac non in Tigurina noſtra, vel Genevenſi, vel quacunque alia apud Orthodoxos Euchariſtiæ celebratione. Apud Pſeudo-Clementem Juſtino recentiorem *Conſtit. Apoſt. lib.VIII.cap.15.* non aliud auctarium occurrit, quàm Sacerdotis cruce ſignantis, ſed ſe unum & ſemel duntaxat. Ne in Pſeud-Areopagitica quidem, circa Seculi V. exitum, vel VI. initium ſcripta, iſta cernuntur, ſi thus exceperis, quod hîc largiùs quidem adoletur, ſed ſemel, & ab uno ſacerdote, & ſine ullo numeri myſterio, & univerſim ad totum chori ambitum ſuffitu purgandum. Cætera quoque apud diligentiſſimum hunc hierophantam deſiderantur,

tur. Longum eſſet ire per ſingulas Græcorum Liturgias, Jacobi, Marci, Petri, Baſilij, Chryſoſtomi nomina præferentia, quas qui cum hodierna Latina contulerit, facilè animadvertet, illarum nullam cum hac convenire. Ab omnibus antiquis abeſt moroſiſſima illa Pontificiorum de patera & calice tractandis diſciplina; abeſt & anxia illa ſacrificuli diligentia, qua pollices & indices vino & aqua poſt dona oblata abluit; qua hoſtiam, pateram, calicem, corporale poſt conſecrationem & comunionem inſpicit & abſtergit &c. 4. Præterea novitios eſſe hos Sacerdotis Miſſalis actus perſuademur eo etiam indicio, quòd plerunque ad id ipſum ſignificandum fieri videntur, quod Sacerdos loquitur. Id verò elegantiæ genus leve & puerile non aliis olim quàm Gothicis temporibus & ingenijs placuit, à veteribus verò pro vitioſo & inepto repudiatum eſt. 5. Denique non ſatis eſt, actus quoſdam ex Scriptura probare, quod hîc facit Adverſarius, citatis nonnullis locis. Illud probandum inprimis, actus illos tanquam *myſticos* & *repræſentativos* inſtitutos eſſe, & ut in Sacra Synaxi adhibeantur, aut eoſdem ab Apoſtolis & cana antiquitate eadem, quo hodie ſacrificuli ſolent, religione uſurpatos eſſe. Ad has verò lineas decurrendum fuerat.

IV. *Ceremonias Miſſæ, quæ conſiſtunt in verbis, veluti precibus, hymnis, collectis, aliiſque quibus Liturgia conſtat, eſſe conformes Orthodoxæ Antiquitati, conſtat ex Liturgiis S. Jacobi, Baſilii, Chryſoſtomi, Dionyſio Areopagita, Juſtino, Concilio Valenſi, Toletano III. & IV. Chryſoſtomo, Ambroſio, Auguſtino, &c.* Aug. Reding *pag.* 539. 540. Reſp. 1. Simpliſſimum fuiſſe initio Euchariſtiæ ritum & à Chriſto inſtitutum, & ab Apoſtolis ac prima eccleſia, quæ ad quartum ferè Seculum uſque non aliis verbis, quàm oratione Dominica & verbis inſtitutionis recitatis uſa eſt, uſurpatum, ſuperiùs allegatis idoneis teſtibus probavimus. De Liturgiis etiam ſæpius diximus. 2. Sed & ſingularum Miſſæ in verbis con-

conſiſtentis partium novitas nullo negotio probari poſſet. Introitus ante A.D. 423. non fuit in Eccleſia Latina uſitatus, teſtibus Valafrido, Amalario, Stephano Eduenſi, Bernone, Pſeudo-Alcuino, Sigeberto, Micrologo, Hugone Victorino, Radulpho. Verſiculus *Gloria Patri & Filio* &c. quarto Seculo præcipiti à Damaſo Romæ inventus eſt. Litaniam *Kyrie eleiſon* non multò ante A.D. 529. receptam eſſe ex Concilio Vaſenſi probari poteſt. Repetitio verò Litaniæ, ut novies diceretur, à Gregorio I. originem habet. Hymnus Angelicus *Gloria in Excelſis* &c. à Teleſphoro in Miſſam immiſſus putatur. Sed ſcripta, quibus id probare conantur, Pontificale nimirum Damaſinum & Epiſtola Teleſphori, dubiæ fidei eſſe ipſi doctiores Pontificij fatentur. Collectarum uſus à Gelaſio I. cœpit & à Gregorio I. perfectus eſt. Lectio Evangelij incertæ, non antiquæ tamen originis eſt. Symbolum etiam ante An. 855. cantari in Occidente cœptum haud eſt. Offertorium totum novum eſt. Quinque quæ in eo habentur, Orationes nondum dictæ ſunt ineunte Seculo decimo tertio. Præfatio *Gratias agamus Domino Deo noſtro*, ante An. 577. & Canticum *Sanctus, Sanctus, Sanctus &c.* ante An. 529. in uſu non fuit. Hæc omnia diſertis teſtimonijs, ſi inſtituti ratio permitteret, comprobari poſſent. 3. A Redingio denique jure poſtulamus, quæ potiſſimùm Miſſæ ſuæ partes, & quorum authorum teſtimonijs, antiquitate puriori ſe probent, & ut repræſentatis ipſis authorum, non ὑποβολιμαίων ſed γνησίων verbis, aſſertioni ſuæ fidem faciat: denique ut in anteceſſum ea, quæ cùm ab aliis, tum à Cl. Dalleo *De Cultibus Lat. Relig. lib. IX. Capp. 4. 5. &c.* de allegatis ab ipſo ex Bellarmino teſtimoniis accuratè dicta ſunt, diluere ſatagat.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

An Miſſæ illæ ſolitariæ, in quibus ſolus Sacerdos Sacramentaliter communicat, ſint illicitæ, adeóque abrogandæ?

NEgat Synodus capite VI. & aſſerentibus Can. VIII. triſte anathema dicit. Nos verò non de Miſſa equidem Pontificia, quam non agnoſcimus, ſed de Euchariſtia affirmamus, ſequentibus argumentis inducti. 1. Repugnant Miſſæ illæ ſolitariæ & privatæ, teſtamentariæ inſtitutioni Chriſti. Is enim accumbens menſæ ſacris ſymbolis benedixit, panem fregit & diſcipulis dedit ad menſam accumbentibus, cum diſerto mandato: *Edite, bibite, facite hoc in mei commemorationem*, Matth. XXVI. 26. 27. Luc. XXII. 19. Atque tali demum manducationi promiſſionem añexuit. Non igitur ſolus vel edit vel bibit, abſentibus aliis, vel nudè ſpeculantibus. Eſt igitur perverſio Teſtamenti Chriſti, loco Sacramentalis ſumptionis proponere ſpectaculum: & ſpectaculo huic tribuere, quod Filius Dei ſacramentali manducationi & bibitioni tribuit. 2. Eandem celebrandæ Euchariſtiæ rationem & formam religiosè ſecutos eſſe Apoſtolos, non modò ſumma ipſorum in Magiſtrum ſuum reverentia perſuadet, ſed etiam Scriptura dubitare non ſinit. Lucas enim de tribus credentium millibus, poſt reſurrectionem Chriſti baptizatis Act. II. 42. ait, *eos perſeveràſſe in doctrina Apoſtolorum & κοινωνίᾳ communicatione, & fractione panis & orationibus.* Idem Act. XX. 7. de ſe & aliis Apoſtolorum diſcipulis Troade conſiſtentibus, *Una*, inquit, *Sabbathi cùm conveniſſemus ad frangendum panem.* Eundem morem apud Eccleſiam Apoſtolicam manſiſſe, Paulus in priore ad Corinthios circa A. D. 51. ſcripta epiſtola docet 1. Cor. XI. 18. 20. 21. 26. 27. &c. ubi *convenire eos in eccleſiam ad manducandum*

ducandum ſeu veſcendum Cœna Dominica ait, & Cœnæ rectè adminiſtrandæ modum ex Chriſti inſtitutione declarat. Verum equidem eſt, in eo conventu agapen factam eſſe, uti Bellarminus excipit, ſed talem videlicet, quæ in Euchariſtiæ communionem deſineret. Quorſum aliâs talem inſtitutionem Euchariſtiæ Corinthiis ſuis repetitam ob oculos poneret? Ibidem Paulus opponit inter ſe Cœnam privatam & communem, & ita quidem, ut neget, privatam cœnam eſſe Euchariſtiam, quippe in qua alius edit, alius non edit, quia ſatur: quod poſterius in privata Miſſa, in qua Sacerdos edit, reliqui non item, obtinet. 3. Cum privatis Miſſis pugnat ratio Apoſtoli 1. Cor. X. 16. *Panis quem frangimus eſt communio corporis Chriſti. Unum corpus multi ſumus. Omnes enim ex uno pane participamus.* Omnes igitur qui unum corpus myſticum ſunt, ex uno etiam pane myſtico Sacramentaliter participare debent. 4. Neque aliam etiam ob cauſam Euchariſtia venit nomine κυριακοῦ δείπνου *Cœna Dominica*, 1. Cor. XI. 20. quod etiam vulgatus retinuit. Hoc enim communicationem cœnantium omnium, non unius Patris familiâs arguit, idq; tantò juſtiùs, quantò magis Sacramentali hoc cibo omnes indigent, adeóq; ad eum veſcendum omnes liberaliter ſe invitare debent. 5. Euchariſtiæ ſubordinatus finis eſt, ut ſit typus, ſymbolum ac teſſera concordiæ & communionis ſanctorum. In privatis autem Miſſis Myſterium iſthoc repræſentari minimè poteſt. 6. In puriori Antiquitate apud Chriſtianos inſolens & illaudatum fuit, ut ſolennibus Synaxibus intereſſent, qui non & ipſi communicarent. Id veteris eccleſiæ diſciplina, & Canones Pſeud-apoſtolici & Antiocheni luculenter probant. Et Chryſoſtomus *in Epiſt. ad Epheſ. homil. XI.* graviſſimè invehitur in ἀπράκτους illos, qui Euchariſtiæ Sacræ non communicantes intereſſe non erubuerunt. Pſeudo-Dionyſius Areopagita *Hierarch. Eccleſ. Cap.* 3. narrat, dimiſſis Catechumenis, Energumenis & Pœnitentibus, non alios in eccleſia remanere ſolitos, quàm *qui Divinorum adſpectu & communione digni erant.* Et de Epiſcopo dicit:

Εἰς

Ἐις κοινωνίαν ἀυτῶν ἱερὸν ἀυτός τε ἔρχεται, καὶ τοὺς ἄλλους προτρέπεται. *Ad Sacram communionem cùm ipſemet accedit, tum cæteros invitat.* Eundem morem Gregorij I. Seculo adhuc manſiſſe, liquere poteſt ex *Dialog. L. 1 1.23.* ubi morem fuiſſe narrat, ut Diaconus ante oblationem clamaret: *Si quis non communicat, det locum.* Eodem pertinent, quæ Caſſander in *Liturg. Cap.26.* ex libri ſecundi Ordinis Romani expoſitiora citat. Ejuſdem ritus ſuperſunt expreſſa veſtigia in Æthiopum miſſa, in Bibliotheca Patrum addita, in qua Diaconus omnes non communicantes dimittit. Hodiéque apud Æthiopes non alios quàm communicantes Euchariſtiæ intereſſe, etiam Godignus *de Æthiop. Lib.1.cap.3.* narrat. Æthiopicis ſimilia leguntur in Miſſa Armeniorum à Caſſandro exhibita. Denique & Micrologus *Cap.21.Tom.IV.Biblioth.P.pag.* 743. ſcribit diſertè, *antiquitus ſolos communicantes confectioni Sacramentorum interfuiſſe.* Paulatim mutatio inceſſit, quibuſdam ex populo non tam propter communionem, quàm propter benedictionem ad finem uſque Synaxeos manentibus. 7. Sunt & alia irrefragabilia argumenta, ex quibus cognoſci poteſt, privatas Miſſas in veteri eccleſia prorſus inauditas fuiſſe. Talia ſunt, quòd Euchariſtia olim uſitatè dicta eſt *Synaxis, συνέλευσις, Collecta, Miſſa, Cœna Domini, Convivium*, quæ nomina ſolitarias Miſſas evertunt: quòd apud veteres omnes, etiam ubi Euchariſtiam ex profeſſo deſcribunt, in Liturgiis inprimis & Conſtitutionibus altum de ijs ſilentium: quòd in iiſdem Libris Liturgicis omnibus plures cum Sacerdote communicantes occurrunt: quòd Concilij Nannetenſis Canon 30. quem ex Reginone, qui Seculo decimo vixit, exhibet Caſſander *Liturg. cap.33.* quoque cavetur, *ne ullus Presbyter præſumat ſolus Miſſam cantare:* quòd Synodus Moguntiaca Carolo M. adhuc ſuperſtite habita, Canone, qui in Caroli & Ludovici Filij Capitulari extat, idem prorſus cavetur: quòd in veterum Templis unicum altare fuit, manifeſto indicio, angulares veteribus Miſſas incognitas fuiſſe: quòd olim tanta

copia

copia panis impoſita eſt altari, quanta ſufficeret ad impertiendam toti populo communionem, cùm hodie conſecretur hoſtiola nummularia & orbicularis: quòd apud cæteras omnes Chriſtiani nominis gentes, Græcos, Ruſſos, Armenios, Syros, Ægyptios, Æthiopas ignotus ille, qui apud ſolos Latinos irrepſit, ſolitariarum Miſſarum uſus eſt: quòd denique ex vetuſtioribus Valafridus, Humbertus, Micrologus, Odo Cameracenſis, ipſe quoque Innocentius III. Durantus Mimatenſis, Cuſanus; ex recentioribus verò Eraſmus, Hoffmeiſterus, B. Rhenanus, Pamelius, Caſſander, Vicelius, Eſpenſæus, Baronius, alij diſertè fatentur, ſolitarias illas Miſſas à priſcæ eccleſiæ moribus alienas eſſe. Nono demum Seculo Miſſarum privatarum, Sacrificulis negligentiæ plebis conniventibus, licentia, antehac Conciliorum Canonibus coërcita, invaluit. Multum ad hoc contulerunt tum plebeij ſacra negligenter & oſcitanter curantes; tum Eremitæ & Monachi, teſte Nannetenſi Concilio; tum magnatum ſua ſibi Oratoria & altaria in privatis ædibus ac palatijs habentium, & ſenſim ibi ſacris operantium conſuetudo, qua factum eſt, ut eccleſiarum ſingularum corpora imminuerentur, pluréſque in partes lacerarentur, hinc Monachorum cellis & cœnobijs, inde potentiorum familijs non paucos ſibi ex plebis numero decerpentibus; tum presbyterorum & quidem ἀτάκτων & *Acephalorum*, uti ex Agobardo, noni Seculi ſcriptore celeberrimo, conſtat, immanis ex immenſo Sacellorum numero ebulliens multitudo, eorúmque fœda ſuperbia, avaritia & inverecundia. Cœperunt enim ſoli communicare, populum ad oblationes invitare, modum præparationis & periculum indignæ manducationis exaggerare, efficaciam Miſſæ non apud ſumentes duntaxat, ſed nudè ſpectantes etiam mentiri. Denique Miſſarum ſolitariarum, utpote cauponationi & nundinationi in eccleſiam jam tum inductæ opportunarum amor adeò animos Sacrificulorum cepit, tantúmque communionis faſtidium induxit, ut ſuperiori Seculo vix alijs quàm tribus

bus totius anni diebus haberentur publicæ Synaxes, hujuſmodi nimirum, in quibus vel unus aliquis præter Sacerdotem fidelis communicaret. Cui etiam rei plurimùm inſervijt opinio magis magíſque in cæcis hominum mentibus radices agens, quòd in Euchariſtia ſit Sacrificium propriè dictum, ipſáque hoſtia adoranda ſit. Sacrificium enim etiam abſenti prodeſſe, & hoſtiam adorandam etiam remotis arbitris adorari poſſe, in confeſſo poſitum eſt. 8. Sacrificulus in Miſſa dicere vel cantare ſolet: *Dominus vobiſcum: Surſum corda: Gratias agamus Domino Deo noſtro: Accipite, edite: Orate fratres.* Et tamen ſubinde in ſolitaria Miſſa ſolus adeſt, nec cuiquam quidquam porrigit. Annon hæc ludicra ſunt? Argumentum hoc etiam Concilium Nannetenſe & Moguntiacum urſit. Innocentius III. *Lib. II. de Myſt. cap. 25.* hoc ita excuſat, quòd credendum ſit, *Angelos aſſiſtere comites orantibus.* Quomodo verò Sacrificulus ſeriò & actione non joculari porrigit Angelis hoſtiam, cibum, quem ipſe paulò poſt devorat? 9. Optarent Tridentini Cap. VI. *ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolùm ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent.* Quomodo optarent Patres iſta, quorum contrarium etiam ſub anathemate *probant* & *commendant?* Et ſi ſeriò id optant, cur hominibus falſam de virtute & efficacia ſpectaculi Miſſæ privatæ perſuaſionem non eximunt? Nempe ne quid detrimenti capiat reſpublica Pontificia, præſertim quod ad quæſturam & officium publicanorum pertinet. Et cur de illis tantùm Miſſis loquuntur, quibus *fideles adſtant*, non etiam de ijs, quibus nulli fideles adſtant? Ita dedecus ſuum verſutè mihi diſſimulare videntur, quaſi nullæ eſſent miſſæ, quibus nulli omnino fideles adſtant. 10. Deſitæ propter privatas miſſas communionis adeò puduit Jeſuitas, ut flagitioſam illam deſuetudinem ſuperiori Seculo Romæ, Parmæ, Valentiæ, Bononiæ alibíque emendare & corrigere conati & coacti fuerint, teſte Maffejo in vita Lojolæ, Orlandino, aliíſque. Eò nempe deventum, ut

niſi Loyola affulſiſſet, eventurum fuerit, ut Laici communione planè prohiberentur, vel non ſæpius ijs quàm poſt biennium ſemel, pro veterum Eremitarum more, ad S. Synaxin accedere concederetur. Quanquam etiam dicere nihil attinet, quàm mutila, imperfecta & muſtea Jeſuitica illa tota Reformatio fuerit.

OBJICITUR I. *Miſſa in quibus ſolus ſacerdos Sacramentaliter communicat, non privatæ, ſed communes cenſeri debent, partim quòd in eis populus ſpiritualiter communicet: partim quòd à publico eccleſiæ Miniſtro non pro ſe tantùm, ſed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Chriſti pertinent, celebrentur.* Sunt verba Concilij *Cap. VI.* Reſp. 1. Privatæ an communes dicantur Miſſæ, parùm refert. Non enim de nomine, ſed de re quæſtio eſt. Contendimúſque, Miſſas illas, quocunque nomine veniant, illicitas adeóque abrogandas eſſe. 2. Saltem ita fatentur Patres, Miſſam non debere eſſe privatam, ſed communem. Porro coṁunis eſt ſola illa, cùm multi de uno pane participant, finitore Apoſtolo. Cùm igitur unus ad ſe hoc rapit, & nemini communicat, certè non coṁunis hæc, ſed privata Miſſa eſt, judice Chryſoſtomo in illum ipſum locum. 3. Neque allegatis argumentis efficere poſſunt Patres, ut commune dicatur, quod privatum eſt. Quid enim, ſi etiam Sacerdos celebrans ſpiritualiter tantum communicet? An ita ſatisfaciet inſtitutioni, etſi nec ſumat ipſe, nec alijs diſpenſet, quæ conſecrata ſunt? Et annon illi, quos tam graviter objurgavit olim Chryſoſtomus, & feriverunt Conciliorum Canones, eodem obtentu evadere potuiſſent? Eſt etiam is, qui Sacramentum adminiſtrat, publicus eccleſiæ miniſter: ſed non ut ſolus utatur cœna, & hoc proficiat toti eccleſiæ. Ita concionator eſt publicus eccleſiæ Miniſter, non tamen ut ipſe ſolus audiat & credat, atque hoc toti eccleſiæ, etiamſi illa nec audiat, nec credat, ad æternam vitam proficiat. Baptizans quoque publicus eſt eccleſiæ Miniſter, ſed non ut ipſe ſe baptizet, atque hoc opus illis, qui non baptizantur, ad ſalutem proſit.

II. *Ad*

II. *Ad Sacrificium, quà tale eſt, non refert, ſive multi, ſive pauci, ſive nulli interſint aut communicent, cùm Sacrificium Deo offeratur pro populo, poſſitque Sacerdos offerre pro populo, ſive præſente ſive abſente illo. Ita in lege cùm offerrentur Sacrificia pro peccato, nihil inde manducabat is, pro quo offerebatur, uti patet ex Levit. VII. & VIII. & tamen illi proderat. Præterea ſicut oratio prodeſt ei pro quo fit, etiam abſenti: ita etiam Sacrificium, quod eſt quædam realis & efficaciſſima oratio. Cùm igitur etiam in Miſſa ſit veri nominis Sacrificium, quidnî & illa nudè ſpectanti vel abſenti prodeſſe poſſit?* Reſp. 1. Tota hæc ratiocinatio caducum in parietem inclinat, Sacrificium nimirum Miſſaticum, quod nullum agnoſcimus. *Si Adverſarii*, inquit Bellarminus, *concederent, Miſſam non eſſe ſolùm Sacramentum, ſed etiam ſacrificium, fortaſſe in hac re facilè convenirent.* Hæc videlicet eſt illa Helena, quam nos adeò non ambimus, ut etiam deſpuamus. 2. Quicquid etiam ſit de ſacrificio, nos Dominicæ inſtitutioni, quæ fructum Cœnæ non aliis quàm manducantibus & bibentibus promittit, Apoſtolicæque praxi, juxta quam, judice etiam Valafrido Strabone *de Reb. Eccleſ. Cap.* 22. illa demum Legitima Miſſa eſt, *cui interſunt Sacerdos, offerens atque communicans*, preſsè inhæremus.

III. *A veteribus oblatum etiam eſſe ſacrificium nemine niſi Sacerdote præſente, etſi nusquam legitur, tamen ex conjecturis colligitur. Nam in Concilio Nannetenſi Can. 30. jubentur Presbyteri non celebrare ſoli Miſſam, niſi habeant ſaltem unum ſecum, qui reſpondeat. Quidam igitur ſoli celebrare ſoliti ſunt Miſſæ Sacrificium. Et in Concilio Toletano XII. Can. 5. graviter reprehenduntur quidam Sacerdotes, qui Sacrificium offerentes non communicant. Et tamen Concilium illud non aliud requirit, quàm ut ipſe Sacerdos communicet. Tum olim moris erat quoſdam initiari Sacris abſque ulla certa procuratione animarum, qui proinde non poterant ulli Sacramentum adminiſtrare, & tamen ſine dubio Miſſas celebrabant.*

lebrabant. Exemplum eſt in S. Paulino Nolano. Præterea plurimi Sacerdotes quotidie celebrabant, & tamen populus multis in locis rarò communicabat, ut ex Chryſoſtomi querela liquet. Denique multa ſacra fiebant pro cauſa ita particulari, ut veriſimile non ſit, aliis in ejuſmodi caſibus miniſtratam communionem fuiſſe. Ita Auguſtinus obtulit pro matre ſua, cadavere juxta ſepulchrum poſito lib. IX. Confeſſ. Cap. 12. Reſp. 1. Manifeſtis argumentis ex Antiquitate ſuperiùs allegatis frigidæ hæ Bellarmini conjecturæ neutiquam officere poſſunt. Sanè Claudius Eſpenſæus *de Miſſ. Publ. & Priv. pag.* 216. rotundiùs & verecundiùs profitetur, *Miſſæ privatæ, ſeu nullis præter miniſtrum communicantibus, veſtigium repertu eſſe difficile; at publicæ contrà plena eſſe ritualia primitiva.* 2. Nannetenſis Concilij non ante ſeptimum Seculum celebrati canon jubet Presbyteros *in Cœnobiis & aliis Eccleſiis in celebratione Miſſarum Cooperatores habere.* Inde nec colligi poteſt moris tum fuiſſe, ut Sacerdos aliquis ſolus Miſſam celebraret; nec ſi tum, ſeptimo fortè Seculo mos ille veteris diſciplinæ faſtidio & oblivione inoleviſſet, juſtum id propterea rectúmque fuiſſe. Nam ipſi Conciliorum Canones abuſus gliſcentes emendare ſtuduerunt. 3. Mos ille initiandi aliquem Clero abſque certo titulo apud veteres non erat legitimus, adeóque non ſemel diſertè vetitus. Ejus autem qui vitio ordinatus erat, actus ab ipſo vitio manans legitimus eſſe non potuit. Et quid ſi ſic ordinati eſſent, ut muneris, ad quod ita ordinabantur, functionem illam propriam non antè exercerent, quàm eſſent certum titulum, & eccleſiæ vel eccleſiolæ alicujus miniſterium nacti? Et cui nullius animæ procuratio certò ac definitè aſſignata erat, an is non potuit oves alienas, cum ejus, cujus propriè erant, venia, imò etiam illo advocante & rogante, procurare? Quid talibus aranearum telis levius eſſe poteſt? 4. Nunquam etiam apud veteres offerri hoc Sacrum conſuevit, quin oblata

lata communicantibus diſtribuerentur, uti Auguſtinus paſſim innuit. Eſto autem, refrigeſcente Chriſtianorum zelo à pluribus communio neglecta fuerit, An iccirco verum eſt, quenquam Presbyterum ſolitarium communicâſſe? Crevit ſanè Miniſtrorum numerus, ſed pro ipſarum eccleſiarum incremento, ad quarum illi uſum ordinabantur. 5. Sacra pro cauſa particulari primis Seculis omnino nulla, quarto quintóque raró fiebant. Neque quidquam obſtat, quò minùs in illis etiam Sacris celebrantes unà cum aſtantibus communicâſſe dicamus. Exemplo eſt Lucius Martyr, qui teſte Nicephoro Calliſto *lib. VIII. 32.* in ipſo carcere ſine adſtantibus communicare noluit.

QUÆSTIO VII.

An Euchariſtia, quam Miſſam vocant, vulgari Lingua celebrari debeat?

NEgat Synodus Cap. VIII. & Canone IX. Nos verò de Euchariſtiæ celebratione aſſerimus. Etenim 1. Chriſtus & Apoſtoli ut Sacra omnia, ſic Euchariſtiæ etiam Sacramentum vulgari & vernacula ſibi Lingua adminiſtrârunt. Illorum autem exemplum perfectiſſimum & incorruptiſſimum, ac proinde religiosè ſequendum eſt. 2. Quin etiam Chriſtus haud obſcurè uſum Linguæ uſitatæ in Cœna mandavit his verbis: *Hoc facite in mei recordationem.* Hoc enim Paulus 1. Cor. XI. 26. interpretatur de annuntiatione mortis Domini. Atque ut vulgus recordari poſſit mortis Domini, annuntiatio fieri debet in uſitata, nota & vernacula Lingua. 3. Apoſtolus 1. Cor. XIV. quæſtionem hanc ex profeſſo ſibi diſcutiendam propoſuit, & εὐλογίαν ſeu εὐχαριστίαν, quo nomine etiam Dominicam Cœnam innui veteres nulli dubitârunt, Lingua uſitata multis iíſque prægnantibus argumentis evicit. qualia ſunt, quòd qui loquitur Lingua alijs incognita, loqua-

tur Deo non hominibus v. 2. quia ab uſu peregrinæ Linguæ abſit οἰκοδομὴ, παράκλησις καὶ παραμυθία, *ædificatio, adhortatio & conſolatio,* v. 3. 4. quòd peregrino idiomate loquens eccleſiæ prodeſſe non poſſit, v. 5. 6. quòd loquentes id, quod nemo intelligit, adeóque non εὔσημον λόγον edentes, nil niſi aëra verberent, v. 7. 11. quòd peregrinâ linguâ loquens, & eâ loquentem audiens ſibi invicem barbari exiſtant, v. 11. quòd is qui implet locum idiotæ, ad euchariſtiam benedicentis non intellectam non poſſit dicere *Amen*, neque adeò ædificetur, v. 16. quòd præſtet in eccleſia quinque verba cum intelligentia loqui, ut & alij inſtituantur, quàm mille peregrino idiomate, v. 19. quòd ſermo in peregrino idiomate pœnæ loco intentetur ab ipſo propheta, v. 21. 22. quòd linguæ in ſignum datæ ſint non credentibus, ſed infidelibus, v. 22. quòd percepto ſermone loquentis in eccleſia infideles converti poſſint, v. 23--26. Annon diſertiſſima hæc argumenta ab Apoſtolo futurorum probè conſcio, contexta eum in finem, ut eccleſiæ non deſit ſubſidium redarguendi profligatum hunc errorem, Tridentinos Patres anathema non in fideles tantùm, ſed ipſum gentium Apoſtolum vibrantes, in ruborem dare debuerunt? Ne dicam, Apoſtolum ea quæ hîc ſcribit, v. 37. inter ἐντολὰς τοῦ κυρίου, *mandata Domini*, proinde ubique & ſemper eccleſiam obligantia referre. 4. Sed & veteris eccleſiæ perpetua praxis hæc fuit, ut Sacra noto & vulgari idiomate fierent. Quod vel ſolo argumento cognoſcitur, quòd omnes linguæ nunc literatæ & in artem redactæ, ſuo tempore & in ſua quæque regione vulgares fuerunt: quódque etiam Latina Lingua cùm Romæ, per Italiam omnem, & in coloniis Romanis per diverſas provincias in eccleſiam introducta fuit, multis etiam poſt Seculis ijs locis popularis fuit. Manet etiam hodieque in Pontificali Romano forma ordinandi lectores in eccleſia, ubi præcipitur, ut diſtinctè & articulatè legere ſtudeant, quò à populo intelligantur. Orientales liturgias fatetur ipſe Bellarminus eſſe vel Græcas vel Chaldaicas. Et de

Sacer-

Sacerdotibus Liburniæ Aventinus, de Illyricis Joh. Baptiſta Palatinus teſtantur, illos in officiis Divinis vulgari ſermone uti. 5. Origo introducti peregrini in euchariſtia celebranda idiomatis ejuſmodi fuit. Johannes VIII. Papa Moravos propter Miſſam Lingua Sclavonicâ celebratam graviſſimè primùm increpuit, eáque abſtinere eos juſſit. Rectiùs tamen edoctus An. 880. ad Sfentor Pulchrum Moravorum principem prolixas literas exaravit, quibus non vi conceſſionis, ſed declarationis affirmat, fidei ſanæque doctrinæ non eſſe contrarium dicere, Miſſam, aliáſque preces Linguâ Slcavonicâ, *quia qui Linguam Hebraicam, Græcam & Latinam fecit, idem alias quoque Linguas fecerit ad nominis ſui gloriam*, citatis etiam è Scriptura locis, ac nominatim Pauli ad Corinthios admonitione. Addidit tamen, ut ad majus eccleſiæ decorum, per eam univerſum Evangelium Latinè prius, dein Sclavonicè legeretur, quod apud nonnullos jam obtinuerat, facta tamen Comiti, ejúſque judicibus gratia, ut Latinè Miſſam audirent, ſi ea magis adlubeſceret. Æneas Sylvius in Hiſtoria Bohemica Cap. 13. ſcribit, Cyrillum & Methodium pro Ruſſis & Moravis vulgaris Linguæ uſum apud Pontificem petiiſſe. Cùm igitur ea de re in Pontificis & Cardinalium Senatu diſceptaretur, vocem de cœlo auditam eſſe: *Omnis Spiritus laudet Dominum, & omnis Lingua confiteatur ei.* Ducentis pòſt annis Gregorius VII. ad Uratislaum Bohemiæ Principem ſcripſit, ſe celebrationem Divinorum officiorum Linguâ Sclavonicâ ei permittere non poſſe. Nec obeſſe dicebat, quòd anteactis temporibus prohibitum non ſit, cùm eccleſia multa diſſimulaverit & toleraverit, quę poſt religionem Chriſtianam ſtabilitam, diligenti ſubtiliq; examine emendata ſint. Mandatum igitur Principi huic, ut omnibus viribus populi voluntati ſe opponeret. Nihilominus etiam poſtea Iñocentius III. in Lateranenſi Concilio C. 9. decrevit, *ut provideantur viri idonei, qui ſecundū diverſitatem rituum & Linguarū Divina officia populis diverſarum linguarū intra eandem civitatem permixtis celebrent, & ec-*

 eccleſiaſti-

cleſiaſtica Sacramenta miniſtrent. Unde liquet, poſt XII. Seculum morem univerſalem invaluiſſe. 6. Fatentur Patres Tridentini, Miſſam *magnam continere populi fidelis eruditionem.* Cur igitur eandem vetant vernacula lingua populo proponi, & ab eodem intelligi? Cur eam Latina Lingua, quam plebs non intelligit, pronuntiari apud populum prohibent? Præterea in verbis illorum manifeſta fraus occurrit. Dicunt enim, non expedire Patribus viſum, ut miſſa vulgata Lingua *paſſim* celebretur. Sic igitur loquuntur, quaſi Miſſa, etiamſi non *paſſim*, alicubi tamen vel aliquando apud ſuos vulgari lingua vel celebretur, vel eam ipſi celebrari jubeant, vel certè permittant, quorum prius communis experientia, alterū ipſi ſtatim Patres refellunt, cùm ſtatim ſequentibus *verbis jubent ubique retineri cujusque eccleſiæ antiquum, à Sanctæ eccleſia Romana, omnium eccleſiarum matre & magiſtra probatum ritum.* Jam verò ex omnibus Papæ ſubjectis eccleſiis nulla erat, cùm hæc Patres illi decernerent, vel etiam num eſt, cui alius quàm Latinè celebrandi Miſſam ritus ſolennis vel tum fuerit, vel nunc ſit à Romano Pontifice probatus. Quin Bohemi annis centum ante hoc decretum flagitantes, ut aliquarum Miſſæ partium in vernacula Lingua celebratio ſibi concederetur, in Baſileenſi Concilio repulſam tulerunt. Falsò igitur ac præter animi ſui ſenſum ita Sancti illi, ſi Diis, placet, Patres locuti ſunt. 7. Sed & Eccleſiæ Orientales Græcæ, Syriacæ, Æthiopicæ, Armenicæ &c. hodiéque vulgari Lingua Euchariſtiam celebrant, idque tanquam παρὰ τῶν παρἀδοτον retinent. 8. Denique totius decreti non alia baſis eſt, quàm Romanæ eccleſiæ *omnium eccleſiarum matris & magiſtræ*, uti eam heic Synodus miserè abblandiens inſignit, pro ratione voluntas, & dictatorium illud αὐτὸς ἔφα. Id vel eo argumento liquet, quòd Synodus quidem ritum Miſſæ peregrinâ Linguâ peragendæ probat; at Pontifex mutandi ejus poteſtatem uſurpat. Notum enim eſt, eo gratiam faciente in Romana urbe à Græcis retineri Liturgiam Baſilij vel Chryſoſtomi, Ambroſianam

nam Mediolani, Mozarabicam Toleti in Hiſpania. Cúmque Orientales etiam diverſæ Liturgiæ objiciuntur, illas Pontificis gratia & indultu uſurpari ejuſdem gnathones regerunt.

OBJICITUR I. *Sacrificium aliquod, veri nominis Sacrificium eſſe poteſt, etiamſi nullis omnino verbis dicatur: Offero, vel Offerimus. Par ergo ratio Sacrificii Miſſatici. Requiruntur quidem in eo verba conſecrationis. Sed verba illa non diriguntur ad inſtruendos auditores, ſed ad elementum conſecrandum. Elementum autem nullam linguam intelligit. Impertinens igitur eſt ad realem oblationem, utrum Miſſa dicatur Lingua vulgari, an non vulgari.* Reſp. 1. Bellarminiana hæc arguratio Sacrificio inædificata eſt, quod in Euchariſtia nullum eſſe ſuperiùs liquidò probavimus. Ruit igitur tum illud, tum pleraque ſequentia etiam, quæ idem ex eodem fundamento profert, argumenta. 2. Fatetur Synodus, *miſſam continere magnam populi fidelis eruditionem.* Id ſi verum eſt, ſive in ea Sacrificium agnoſcatur, ſive non, populari certè Lingua utendum fuerat, ut populus miſſam commodè erudiri poſſet. 3. Cùm porro Miſſam multis verbis celebrari placuerit, & talibus quidem pleriſque, quæ non tam ad Deum, quàm ad fideles communicantes diriguntur, quis furor Sacrificulos agitavit, ut non ea ſaltem verba, preces, hymnos &c. vernacula & intelligibili Lingua pronunciarent?

II. *Per mille annos vulgaris Latinæ Linguæ uſus corruit, nec quidquam tamen de Miſſæ idiomate in eccleſia mutatum eſt. Temerè igitur Novatores deſtruere volunt, quod per tot Secula ſemper eccleſia ſervavit, à Spiritu S. edocta:* Scipio Henricus *pag.* 222. Reſp. 1. At eo ipſo tempore, quo Latina Lingua paſſim vernacula fuit, Græci, Syri, aliique vernaculo idiomate Euchariſtiam celebrârunt. Quidnî igitur Linguâ Latinâ uſurpari deſitâ in vernaculis etiam Linguis Euchariſtia celebrari debuit? 2. Etiam Latini idiomatis uſu corruente Pon-

tifices nonnulli, Johannes VIII. Moravis Sclavonicâ, Innocentius III. variis vario idiomate euchariſtiam celebrari permiſerunt, nec ante Seculum XIII. Latinæ Linguæ uſus ubique invaluit. 3. Non igitur Spiritui S. authori tribuendum, quòd per plura Secula Latina Liturgia retenta eſt, ſed vel ſocordiæ & oſcitantiæ Epiſcoporum, Eccleſiis ſuis non aliter providentium, vel myſterio iniquitatis magis magiſque operanti.

III. *Pro tollendis impedimentis, quæ apud fideles afferre poteſt Latinæ Linguæ ignoratio, praſtò ſunt ubique Parochi & concionatores, quorum munus eſt Chriſti Evangelium, & alias S. Scripturæ partes exponere.* Scipio Henricus *ibid.* Et Patres Synodi Cap. VI. mandant *Paſtoribus, & ſingulis curam animarum gerentibus, ut frequenter inter Miſſarum celebrationem, vel per ſe, vel per alios, ex iis quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant, & myſterium hoc declarent, diebus præſertim Dominicis & feſtis.* Reſp. 1. Eccleſiæ Miniſtrorum non eſt impedimenta eccleſiæ ſine juſta ratione & neceſſitate objicere, ſed potiùs objecta è medio tollere. Atqui nulla neceſſitas cogit peregrini idiomatis uſu intelligentiam myſterij impedire & ſufflaminare. Deſertis avijs Regiâ ubique ſemitâ, inſtitutionis videlicet Chriſti & praxeos Apoſtolorum incedendum potiùs fuerat. 2. Paulus jubet, ut qui lingua loquitur, ſi non ſit qui interpretetur, taceat in eccleſia, ſibi ipſi verò privatim loquatur & Deo. Cui concinens Ambroſius dicit: *Si utique ad ædificandam eccleſiam convenitis, ea debent dici, quæ intelligant audientes.* Non igitur in ipſa etiam actione loquendum ita, ut non intelligat populus, ſed ut myſterium propoſitum percipiat, & quod facit, in fide facere poſſit. Ad dignam enim manducationem requiritur probatio ſui, quæ ſine intelligentia myſterii & promiſſionis præſente, non futura demum & ex arbitrio ac fidelitate Paſtoris ſuſpenſa, nulla eſt.

IV. *Accedit antiquiſſima eccleſiæ conſuetudo. In toto Oriente*

riente non inveniuntur antiquæ Liturgiæ, niſi Græcæ aut Chaldaicæ. In toto autem Occidente antiquæ Liturgiæ nullæ ſunt niſi Latinæ. Et tamen à multis jam Seculis deſierunt omnes iſtæ Linguæ eſſe vulgares. Imò Germanis, Francis, Anglis, Polonis nunquam Latina Lingua vulgata fuit. Reſp. 1. Admittimus ingenuam confeſſionem Bellarmini de Eccleſiis Orientalibus. Sicut igitur illi in vernacula Lingua, Græca puta vel Chaldaica Euchariſtiam celebrârunt: ita par erat Occidentales quoque eccleſias non aliter quàm in vulgata & vernacula Lingua Sacra hæc celebrare. 2. Quòd Occidentales eccleſiæ Latinè Sacra celebrârunt eo tempore, quo Latinum idioma notiſſimum fuit, id ipſum quoq; arguit neceſſitatem Euchariſtiæ vernaculo idiomate celebrandæ. At poſtquam Latina Lingua in deſuetudinem venit, Epiſcoporum partes erant, Liturgiam novis & receptis idiomatis acconimodare. Non enim cultus Divinus Linguis, ſed Linguæ, utpote quæ intelligentiæ myſteriorum ancillari debent, cultui accommodandæ fuerant.

V. *Incommoda etiam plura conjuncta ſunt cum vernaculæ Linguæ in Sacris uſu. Ita enim impeditur commercium eccleſiarum, cùm fieri non poſſit hac ratione, ut in eccleſia Italorum conveniant etiam Germani, reverentia & Majeſtas Sacramenti minuitur, ſi communi lingua myſteria vulgentur: periculum mutationis & depravationis, ſi non eadem Lingua utantur omnes, imminet: denique aperitur porta latiſſima ignorantiæ & oblivioni Linguæ Latinæ apud miniſtros eccleſiæ.* Reſp. 1. Incommoda hæc non tam nobis, quàm Chriſto, Apoſtolis, ac inprimis Paulo ſermonem in εὐλογίᾳ καὶ εὐχαριστίᾳ intelligibilem magnis rationum momentis urgenti opponuntur. Ædificationem potiùs eccleſiæ, quàm imaginaria & ficta ejuſmodi incommoda ſpectare oportuit. 2. Ut conſervetur eccleſiæ unitas, non Linguæ, ſed fidei ac Spiritus S. unitas requiritur, Epheſ. IV. 4. 5. Imò actum erit de vera unitate & communione Eccleſiæ

cleſiæ, ſi ea in communione verborum incognitorum conſiſtit. 3. Paulo etiam curæ cordique haud dubiè fuit reverentia & majeſtas myſteriorum. Nihilo ſecius peregrinæ Linguæ uſum validiſſimè improbavit, & non tam majeſtatem Sacramenti quàm furorem reputavit. Et ſi ex Lingua Majeſtas Sacramento concilianda, cur non ex Sacris potiùs Hebræa & Græca, quàm exotica Latina? 4. Periculum mutationis & depravationis ex diverſitate linguarum metuendum minimè eſt. Nam & Apoſtoli diverſis linguis celebrârunt, & veteres liturgiæ non eodem vel idiomate vel ſtylo omnes conſignatæ ſunt. Depravatio igitur non tam in verbis ſita eſt, quàm in ſenſu, qui iiſdem verbis diverſus à maleferiatis indui poteſt. 5. Neque etiam ignorantia Sacrificulorum ex vulgaris in Sacris Linguæ uſu extimeſcenda fuerat. Patet inde, quòd tum olim, vernacula licèt lingua uſi in Sacris Patres, longè Sacrificulis hodiernis doctiores fuerint: tum hodie peregrina licèt communi miſſam celebrantes ſacrificuli plerique tamen ſtupidi & bonarum literarum rudes ſint, adeò ut reperti fuerint, qui baptizantes dicerent: *Baptizo te in nomine patria & filia & Spiritua Sancta.*

QUÆSTIO VIII.

An damnandus ſit ritus ille, quo ſummiſſa voce pars Canonis & verba conſecrationis proferuntur?

SYnodus Can. IX. anathemate eos percutit, *qui dixerint, eccleſiæ Romanæ ritum, quo ſummiſſa voce pars Canonis & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe.* Atque ita ſub diri anathematis pœna injungit ritum illum, quem Miſſale Romanum præcipit, ut Sacerdos *cubitis ſuper altare poſitis, ſtans capite inclinato, diſtinctè, reverenter & ſecretò proferat verba conſecratio-*

ſecrationis ſuper hoſtiam, ut proinde verba illa halare potiùs quàm loqui videatur. Nos verò Euchariſtiam populo adminiſtrandam eſſe clara & noſcibili voce, quam fideles omnes percipere poſſint, pertendimus ſequentibus argumentis. Etenim 1. Chriſtus Dominus noſter, cujus actiones cynoſura noſtra eſſe debent, ſic celebravit Euchariſtiam, ut ab omnibus adſtantibus audirentur & omnia, & hæc ipſa, quæ conſecratoria appellant verba. Juſſit enim accipere, edere, bibere, utique ea pronuntiatione, ut intelligi poſſit. Nemo enim quenquam aliquid agere jubet, quem hoc ipſum quod jubet, audire & intelligere nolit. Si enim *incertum ſonum tuba dederit, quis excitabitur ad bellum*, inquit Paulus 1.Cor.XIV.8. Quòd ſi verba illa jubentia clarè pronuntiata & audita ac intellecta ſunt, etiam ſequentia iſta: *Hoc eſt corpus meum*; *Hic eſt ſanguis meus*, in ejuſdem orationis contextu poſita, audita ac intellecta fuerint oportet: inprimis quia Chriſtus noluit ignaros eſſe myſteriorum, quos eorum eſſe participes voluit. Quid verò multis? Apoſtoli verba illa deſcripſerant. Ergo & audiverint & intellexerint oportet. Neque verò Chriſtus clarè pronuntiavit, ut Apoſtolos ritum conſecrandi doceret: ſed potiùs ut ipſe conſecraret, quia Apoſtolorum inſtitutio conſequens eſt conſecrationis, non contrà. Quòd ſi Chriſtus hæc loquens modum ritè conſecrandi docuit, vera igitur conſecratio erit verba illa clarè, quod ille fecit, pronuntiare. 2. Quod Chriſtus fecit, id ipſum quoque religioſè Apoſtoli ſecuti ſunt. Sanè Paulus 1.Cor.X.15.16. in hujus Sacramenti ſermone de Corinthijs dicit: ὡς φρονίμοις λέγω. *Ut peritis loquor.* Idem 1.Cor.XI.26. mandatum Chriſti *hoc faciendi ad recordationem* explicat de mortis Dominicæ annuntiatione. Non igitur hoc fieri voluit ſecretè & preſſo gutture muſſitando, ſed clarè & apertè enuntiando. Et ſanè debuerunt tum ipſi, tum poſteri quoque diſcernere corpus Domini. Quæ autem diſcernendi ratio, ſi nulla præceſſiſſet admonitio? Nulla autem admonitio, quæ non audita. 3. In Euchariſtia jubentur

bentur fideles edere panem corpus Chriſti, bibere vinum ſanguinem Chriſti, utrumque ad obſignandam nobis gratiam & remiſſionem peccatorum. Eſt autem contra communem ſenſum, ut quibus quid faciendum imponitur, ijs quiſquam velit rationem faciendi eſſe incognitam; quibus beneficium commendatur, ijs beneficij magnitudinem taceri, & quidem non taceri omnino, ſed ita dici, ut intra dentes muſſitando, ad aures nihil perveniat. 4. Ad eſſentiam Sacramenti pertinent verba inſtitutionis & promiſſionis. Verborum autem hic naturalis finis eſt, ut explicent occultam notionem, adeóque intelligantur. In ſecreto autem murmure verba prorſus non intelliguntur. 5. Certitudo mutationis Symbolorum, juxta Adverſarios, pendet à certitudine conſecrationis & pronuntiationis verborum, *Hoc enim eſt Corpus meum*. At in ſecreto murmure verba illa vel pronuntiata eſſe, vel ritè pronuntiata eſſe, quotusquisque certus & ſecurus eſſe poteſt? Qui igitur communicant, dubitare tenentur de præſentia Chriſti, atque adeò in fide communicare nequeunt. 6. In veteri eccleſia clarè omnia pronuntiata eſſe, adeóque incognitum fuiſſe ſecretum illud murmur, multa argumento eſſe poſſunt. Etenim Græci conſtanter & in hunc uſque diem Euchariſtiam celebrant clara & intelligibili, verborum nullo diſcrimine adhibito, pronuntiatione, uti etiam Bellarminus ipſe fatetur. Si quid ab hoc Græcorum ritu alienum olim ſecuti eſſent Latini, non tacuiſſent veteres, qui utriuſque gentis in alijs etiam levioribus, ſi qua fuerunt diſcrimina, exactè notârunt. Etiam Mediolanenſis in Italia eccleſia, nobilis Latinorum portio, ac pœne ſuburbana, teſte Radulpho Tungrenſi *de Obſervat. Can.* verba hæc æquè ac Græci, clarè pronuntiavit, Ambroſianùmque ordinem ad noſtra pœne tempora retinuit. Quin & hoc notiſſimum ex Dionyſio Alex. Juſtino, Tertulliano, alijs, olim plebem Sacerdoti verba recitanti ſuccinuiſſe *Amen*. Quî verò fieri potuit, ut quiſquam ſincerus & verax ad ea, quæ non modò non intellexit,

ſed

ſed ne audivit quidem, *Amen* diceret, adeóque ea verè dici confirmaret? Certè Paulus 1.Cor.XIV.16. de homine, qui peregrinâ & ignotâ ſibi linguâ loquentem non intelligit, dicit: *Quomodo dicturus eſt Amen ad tuam gratiarum actionem?* Sed & Juſtinianus Imp. *Nov.123. al.* 137. jubet, *ut precatio quæ in Sancta oblatione dicitur, aliaque orationes non in ſecreto, ἀλλὰ μετὰ φωνῆς τῷ πιστοτάτῳ λαῷ ἐξακουομένης, ſed cum ea voce, quæ à Sanctiſſimo populo exaudiatur, pronuntietur.* Quæ Novella in Græcæ Eccleſiæ Nomocanone inter publicas ac communes univerſæ gentis de rebus eccleſiaſticis regulas cenſetur. Eundem uſum poſt Juſtinianum ad nonum uſque Seculum adultum manſiſſe, ex Paſchaſio Radberto. *Epiſt. ad Frudeg.* *pag.*1633. & Bertramo *de Corp. & Sang. Dom.* intelligi poteſt. Et qui eodem Seculo vixerunt, Amalarius, Rabanus, Valafridus Strabo, cùm Liturgiæ Miſſalis minutiſſima quæque perſequantur, murmuris tamen Secreti nuſpiam meminerunt. Satis igitur conſtat, ad annum usque milleſimum ſecretam pronuntiationem prorſus incognitam fuiſſe. Syrorum, Æthiopum, Armeniorum morem hodiéque eſſe, ut clarè pronuntient, eorundem Liturgiæ fidem faciunt. Ipſe Caſſander *Liturg.*cap.28. varijs argumentis latè confirmat, *Canonicam precem, & inprimis Dominici corporis & ſanguinis conſecrationem ita veteres legiſſe, ut à populo intelligi & Amen acclamari poſſet.* Denique originem ſecreti hujus murmuris Johannes Belteth Theologus Pariſienſis, Honorius Auguſtodunenſis, Guilielmus Durantes, Gabriel Biel, Hugo de S. Victore acceptam referunt fabuloſæ narrationi de Paſtoribus, qui verba conſecrationis hactenus audita in agro ſuper panem & vinum protulerunt, & ea repentè, ſi credere fas eſt, in carnem & ſanguinem mutârunt, ipſi verò ob facinus cæleſti igne conſumpti dicuntur. Rudem fabellam & ab incude adhuc calentem primus recitat Pſeudo-Alcuinus decimo Seculo recentior, *De Divin. Offic. Tit. de celebrat. Miſſ.* addens ibidem, *conſuetudinem inde veniſſe in eccleſia, ut tacitè iſta obſecratio atque conſe-*

conſecratio à Sacerdote deinceps cantetur. 7. Ritus hic verba conſecrationis ſecretè obmurmurandi Gentiliſmum incruſtat, in quo Sacra abſtrudi moris erat. Ita Gentiles perſuadebantur, viſum amittere eos, qui Orgia, Eleuſinia & Bonæ Deæ Sacra vidiſſent. Arcana apud eoſdem erant Sacra Sibyllarum. Et notum eſt axioma illud veterum Magorum: *Oportet Magorum operatorem, ſi fructum inde conſequi velit, ſecretum eſſe.*

OBJICITUR I. *Chriſtus ad conſecrationem corporis ſui venturus ſecretò & ſolus orabat ab hora Cœnæ, uſque dum in cruce ſuſpenſus eſt. Idem honorificè receptus & magnificatus à turbis cum palmis & laudibus, abijt & abſcondit ſe. Hæ Chriſti actiones & latibulum hoc Sacrificuli ſilentio repræſentantur.* Reſp. 1. Quis verò actiones illas & latibulum Chriſti hoc præcisè ſilentio repræſentari juſſit? Scilicet Euchariſtia hiſtrionicus & mimicus luſus eſt, in qua Poetico more liceat omnes Chriſti paſſiones, antecedentia, conſequentia, præter imò contra Chriſti & Apoſtolorum exemplum pro lubitu repræſentare. 2. Chriſtus ſecretè oravit, ſed ſolus. At Sacerdos orat ſecretè coram omnibus, imò ſecretè apud omnes. Chriſtus abijt & abſcondit ſe. At novus hic Roſcius & venit & oſtentat ſe, neque nollet non videri. An hæc paria? 3. Cui verò talia Sacrificuli hoc ſilentium ſignificat? An ſacrificulo ſoli? Quid opus igitur in publicum prodire, tanta pompa veſtium & utenſilium, ut ipſe ſe denique doceat? An plebi? At hæc eorum myſteriorum nihil intelligit, niſi priùs exactè edocta. 4. Quomodo etiam ſignificat has Chriſti actiones ſilentium? *An ſimilitudine?* At nihil determinatum occurrit, quo magis Chriſtus abſconditus deſignetur, quàm Pythagoricus ἀκροατής. An *inſtitutione?* At nemo ejus admonetur, ſed tantùm geſticulatione illuditur.

II. *Anna typum gerens eccleſiæ, non petitione clamoſa, ſed tacita devotione, quod petijt, impetravit. Ita Sacerdos intrare debet cubiculum cordis, & clauſo ſenſuum oſtio*

Deum

Deum Patrem orare, qui exaudit clamores cordis, non vocis. Reſp. Miniſter euchariſtiæ non ſui duntaxat, ſed plebis, cujus potiſſimùm gratia Sacramentum publicè celebratur, rationem habere debet. Non igitur ſe ſolum, ſed plebem etiam orare innuit his verbis: *Te Dominum noſtrum ſupplices rogamus & petimus.* Quomodo verò plebs ſe exauditum iri ſperet, cui Sacerdos preces invidet?

III. *Non clamare debet Sacerdos, tum ne clamando his quæ aguntur, minùs intendat: tum ne vox ejus nimio clamore deficiat: tum ne Sacra verba vileſcant.* Reſp. 1. An verò nihil periculi eſt, ſi plebs ipſa non intendat? Cur ergo hortantur: Surſum corda? Cur olim Græci in Marci Liturgia clamabant, ἐκτείνατε, *intendite?* Quomodo autem intendere poterit, ſi nihil audiat? Et quoties ad Deum ſe clamâſſe docet David, non minùs tamen intentus, quàm ſi ſummiſſa voce orâſſet? Denique in Litanijs illorum qui clamores ſuſtolluntur? Neque iccirco frangi intentionem ſuam queruntur. 2. Eſdras olim legit ab aurora ad meridiem, ita ut populus univerſus & audiret & attenderet. Neque tamen queſtus eſt ſibi vocem deficere. Et ſacrificulos vox deficeret ad exiguum momentum paulò altiùs vocem intendentes? Stentoreos clamores nemo deſiderat. Vox mediocris, clara, diſtincta ſufficere poteſt. 3. Neque periculum eſt, ne ſacra vileſcant. Nam Chriſtus, Apoſtoli, veteres Chriſtiani Sacrorum reverentiſſimi, non iccirco à clara pronuntiatione abſtinuerunt. Et quid fieret verbis Baptiſmi, quæ clarè etiam pronuntiantur?

IV. *Etiam Chriſtus in ſilentio peragebat oblationem ſui. Ergo ejuſdem repreſentatio in ſilentio etiam fieri debet.* Reſp. 1. At Chriſtus in cruce ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ *clamavit voce magna,* Matth. XXVII. 50. Luc. XXIII. 46. Emortualia igitur verba & emiſit, & clarè ac ſonorè emiſit. At Sacrificuli monſtroſo commento cùm loquuntur, tacent, cùm tacent loquuntur. 2. Neque

Chriſtus in cruce Sacramentum, ſed potiùs rem Sacramenti peragebat.

V. *Baſilius de Spir. S. cap. 27. jam olim docuit multum conferre ad dignitatem myſteriorum tuendam, ut non aſſueſcant homines eadem ſæpius audire, vel potiùs ut non efferantur ad aures vulgi. Sed & Innocentius I. P. R. Ep. I. cap. 1. indicat, præcipuam Miſſæ partem eſſe Secretam. Negat enim aperienda eſſe ea, poſt quæ omnia pax eſt indicenda. Præterea ex Liturgia Baſilij & Chryſoſtomi conſtat, olim quædam ἐκφώνως, clarè, quædam μυςικῶς ſecretò pronuntiata eſſe. Denique huc pertinet, quòd Alcuino teſte, Paſtores quidam ob pronuntiata conſecrationis verba cæleſti igne perempti ſunt.* Reſp. 1. Baſilius & Innocentius locis citatis non de ſecreta pronuntiatione verborum quorumcúnque, ſed de non vulgandis apud profanos necdum initiatos ſacris myſteriorum officiis, agunt. Alioqui Baſilij Liturgia verba conſecrationis pronuntiari ἐκφώνως *clarè*, diſertiſſimè præcipit. Unde Bellarminus *lib. 2. de Miſſa cap. 12.* fatetur, *verba conſecrationis in Eccleſia Orientali alta voce pronuntiari conſueviſſe.* 2. Tempore Baſilij & Chryſoſtomi quædam ἐκφώνως, quædam μυςικῶς pronuntiata eſſe in eorum quidem eccleſiis, verum eſt. Sed hoc ad ſecretam pronuntiationem verborum conſecrationis Miſſaticam nihil prorſus attinet, cùm verba ea clarè pronuntiata eſſe penitus conſtet. Cur verò & quomodo Sacerdos vocem attollere & ſummittere conſueverit, rationem reddit Cabaſilas *Expoſit. Liturg. cap. 15.* Nimirum dum populus præeunte Diacono orabat vel pſallebat, Sacerdos, quem nec feriari, nec Diacono præeunte ſuccinere decuit, orabat interea, ſed ἡσυχῇ *quietè* & ſummiſſiori voce, ne populo eodem tempore oranti obſtreperet. 3. Prodigium illud Paſtorum verba conſecrationis pronuntiantium & cæleſti igne conſumptorum, à Pontificiis confictum eſſe in hujus ipſius dogmatis gratiam, multa arguunt. Nam ſcriptores illi

ſupra

ſupra à nobis memorati nec temporis, nec provinciæ, nec ullius veriſimilis circumſtantiæ, planè ut fabulatores ſolent, meminerunt. Cúmque Paſtores illos de Cœlo percuſſos ſtatim interiiſſe ſcribant, unde cauſam illius ſupplicii didicerunt ij, qui primi deſcripſerunt, & decretum, quod fingunt illi ex hoc prodigio ſecutum, ubi, in qua Synodo, à quibus Patribus, quo Auguſto imperante factum eſt? Quæ Bellarminus nugatur de miraculo hoc, eodem videlicet cum illo, quod Sophronius ſcriptor Græcus deſcripſit in Spirituali Prato, eruditè ſolidéque diſcuſſa ſunt à Cl. Dalleo *de Cult. Lat. Relig. Lib. VIII. cap. 5.*

QUÆSTIO IX.

An in Calice Euchariſtiæ Sacerdos vinum aquâ miſcere neceſſariò debeat?

AFfirmat Synodus Cap. VII. & Can. IX. ubi negantes diro anathemate devovere non dubitat. Ritum porro hunc ipſius Chriſti exemplo confirmat, adeóque juris Divini neceſſitatem ſupponit. Nos quidem arbitramur, mixturam ejuſmodi ritum eſſe ἀδιάφορον, verbo Dei nec mandatum, nec prohibitum, ideóque liberè uſurpandum omittendúmve, dum ne ordo eccleſiæ turbetur. De ſubſtantia, ut loquuntur, Dominici Calicis eſt, ut *vinum* contineat, quod ſit γέννημα ἀμπέλου *genimen vitis*. An verò illud ſit merum an mixtum, ad eſſentiam rei non refert. Conſultiſſimum eſt tali vino uti, quale in vulgari uſu adhibetur. Proinde Synodum neceſſitatem juris Divini prætendentem, ritum hunc anathemate definientem, ſine præeunte Dei verbo peccata & quidem mortalia fingentem, & immani tyrannide conſcientiis ſuperſtitioſis dominantem, argumentis ſequentibus refellimus. 1. Chriſtus Cœnam adminiſtravit adhibito Symbolo *vini*, ſeu γεννήματος ἀμπέ-

λϰ *geniminis vini.* Merum an mixtum illud fuerit, incertum. Si *mixtum*, tali uſus eſt ex conſuetudine Orientalium, vina fortia & in calida regione diluentium. At id ipſum ut fiat iis in regionibus, quibus hæc conſuetudo haud obtinet, non præcipit. Mutatæ circumſtantiæ factum ipſum, quatenus ab illis pendet, mutant. Si *merum*, cur miſcent illi qui in vulgari uſu vinum miſcere haud ſolent? Annon præter mandatum & inſtitutionem Dei partem Divini cultus ordinantibus dici poteſt illud Eſaj. I.22. סבאך מהול במים *vinum tuum mixtum eſt aqua?* 2. Eadem ratio eſt vini, quæ panis. At de pane rectè judicat eccleſia, ad eſſentiam ejus haud pertinere, triticeus ſit, fermentatus an azymus. Proinde nec in vino refert, qua præditum qualitate ſit, dum vinum modò ſit. 3. Nititur decretum hoc plenitudine poteſtatis Pontificiæ. quam ſine verbi Divini ſuffragio ſibi arrogant. 4. Sed & libertatem eccleſiæ plurimum lædit, rem per ſe adiaphoram ſub anathematis & mortalis peccati pœna injungere. 5. Florentinum Concilium Armenos ſine mixtione celebrantes urſit non Divini, ſed eccleſiaſtici mandati authoritate. Et neceſſariam non eſſe, ſed decoram duntaxat & honeſtam, vel certè ad *bene eſſe* potiùs quàm ad *eſſe*, hanc mixturam ſtatuunt Thomas, Bonaventura, Richardus, Alexander Ales, Scotus, alii, de quibus videatur Illuſtris Mornæus *de Euch. lib. 2. cap. 5.* Ipſa gloſſa Juris Canonici ſciſcit, aquam eſſe admiſcendam in calice *de honeſtate, tantùm*, quæ verba poſt Concilium Tridentinum juſſu Pij V. expurgata ſunt. Sed & Puteanus *ad 3. Th. q. 47. dubit.* 2. pertendit, *aquam eſſe vino permiſcendum, precepto non Divino, ſed humano eccleſiaſtico.* quam ſententiam dicit communiter teneri ab omnibus, citatis nominatim Soto & Gabriele Biel. 6. Jure igitur Petrus Richerius, Vir ſuo tempore doctiſſimus, Villegogno neceſſitatem abſolutam commendanti oppoſuit, *ſacrilegum* eſſe addere quicquam velle ad materiam Sacramenti à Chriſto inſtituti; *blaſphemum* dicere, non ſine grandi peccato id omitti in Cœna, quod tamen neque ad illius mate-

materiam nec formam juxta inſtitutionem Chriſti pertinet; *hæreticum* affirmare poſt Aquarios, non poſſe ſine aqua celebrari, cùm tamen Innocentius VIII. Saxonibus & alter quidam Pontifex Norvvegiis conceſſiſſe dicatur, ut ſine vino celebrarent. Quod refert, addita Volaterrani authoritate, Puteanus *loc.cit.7.* Author Faſciculi Temporum *at. 6.* Durandus, Platina, aliíque originem mixturæ hujus arceſſunt ab Alexandro I. qui anno circiter 150. ſedit. Sed Decretalem Alexandri illius in *Anti-Iſidoro* ſuo Blondellus ita exſufflavit, ut de νοθείᾳ ejus amplius nemo ambigere poſſit. Saltem decretum, ſi quod ejuſmodi fuit, toto Occidente haud obſervatum eſſe, arguit Concilium Aurelianenſe IV. cap. 4. ubi ſancitur, *ut nullus in oblationibus ſacri calicis, niſi quod ex fructu vineæ ſperatur, & hoc ſine aqua mixtum offerre præſumat, quia Sacrilegium judicetur aliud offerri, quàm quod in mandatis Sacratiſſimis Salvator inſtituit.* Celebratum eſt autem hoc Concilium paulò ante Gregorium M. Ducentis demum poſt annis Wormatienſis Synodus mixtionem habet. Sed qui jure Divino, & abſoluta neceſſitate, anathemate firmata mixturam hanc requiſiverit, ante Tridentinos Patres vix quiſquam repertus eſt.

OBJICITUR I. *Chriſtus Dominus ipſe vinum aqua miſcuiſſe creditur.* Ita Concilium Cap. VII. Id alij probant *ex ſobrietate Chriſti, & more patrio ac Orientalium.* Reſp. 1. Chriſtus etiam in Cœna pedes lavit, conſecravit veſperi & poſt cœnam, & menſæ accumbens. Nemo tamen id faciendum ſub anathemate & mortali peccato ſtatuit. Nempe ea in Sacramenta facienda, non quæ in eo à Chriſto facta ſunt per accidens, ſed quæ facta ſunt propter ipſius Sacramenti plenitudinem, ad quam mixtura hæc minimè pertinet. 2. A Chriſto vinum adhibitum eſſe pro certo conſtat. At de aqua itidem adhibita nihil certi habemus. 3. Argumento à ſobrietate Chriſti & more patrio ſi quod pondus ineſt, id ad promiſcua convivia pertinet, in quibus

periclitari ſobrietas, & patrius mos violari poterat; non ad Euchariſticum.

II. *Ex latere Chriſti aqua ſimul & ſanguis exivit, Joh. XIX. id ipſum autem repræſentatur in calice. Proinde ei non vinum duntaxat, ſed aqua etiam inſit oportet.* Concilium C. 7. Reſp. 1. Aquā ex latere Chriſti fluentem repræſentari in Baptiſmo, poſt pleroſq; Patres etiam Bonaventura tenuit. 2. Sanguinem repræſentari Chriſtus juſſit. At ſanguinem & aquam, vino & aqua repræſentari nuſpiam juſſit. Vinum ſolum utrique repræſentando idoneum eſt, quia repræſentatio eſt influxu & potu.

III. *In Euchariſtia repræſentatur unio Chriſti cum eccleſia. Id autem aptiſſimè fit, ſi vino aqua admiſceatur. Vinum nempe Chriſtum, aqua populum fidelem Apoc. XVII. ſignificant.* Concilium *Cap.* 7. Reſp. 1. Hoc argumentum eſt evertendæ tranſſubſtantiationi. Nam ſi ita res habet, ſicut vinum in ſanguinem, ita aqua in populum ejus mutabitur. Poſterius abſurdum eſt: proin & prius. 2. Unionem eccleſiæ cum Chriſto, aqua Baptiſmi, per quam ſimus σύσσωμοι Chriſto, ſignificat; non aqua Euchariſtiæ, utpote quæ neque naturaliter, neque ex inſtitutione tale quid ſignificat. 3. Si ſemel & fortaſſe iterum aquæ ſignificant populos, an propterea etiam in Euchariſtiæ Sacramento aqua eſſe debet, ut populi ſignificentur? 4. Denique nunquam aquæ populum fidelem ſignificant.

IV. *Eccleſia Sacerdotibus præcepit, ut aquam vino in calice offerendo miſcerent.* Concilium *Cap.* 7. Reſp. 1. Eccleſiæ authoritas omnis humana, non Divina eſt, habetque momentum magnum in dirigenda εὐταξίᾳ, cum qua nihil hæc aqua commune habet. Ita antiquiſſimus fuit uſus lactis & mellis in Baptiſmo prægustandi, quem Pontificij abolere propterea religioni haud duxerunt. 2. Eccleſia igitur morem hunc coluit, ſed nec ubique, nec ſemper, nec neceſſitate vel juris Divini, vel ꝗ eſſe, ſed liberè & procul ea opinione, quam Tridentini invehunt.

SESSIO

SESSIO XXIII.

Quæ eſt VII. Sub Pio IV.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Die 15. Julii An. 1563.

Caput 1.

SAcrificium & ſacerdotium ita DEI ordinatione conjuncta ſunt, ut utrumque in omni lege extiterit. Cùm igitur in novo Teſtamento ſanctum Euchariſtiæ ſacrificium viſibile ex Domini inſtitutione Catholica Eccleſia acceperit, fateri etiam oportet, in ea novum eſſe viſibile & externum ſacerdotium, in quod vetus translatum eſt. Hoc autem ab eodem Domino Salvatore noſtro inſtitutum eſſe, atque Apoſtolis eorúmque ſucceſſoribus in ſacerdotio poteſtatem traditam conſecrandi, offerendi & miniſtrandi corpus & ſanguinem, nec non & peccata dimittendi & retinendi, ſacræ literæ oſtendunt, & Catholicæ Eccleſiæ traditio ſemper docuit.

Caput 2.

Cùm autem divina res ſit tam ſancti ſacerdotij miniſterium, conſentaneum fuit, quò digniùs & majori cum veneratione exerceri poſſet, ut in Eccleſia ordinatiſſima diſpoſitione plures & diverſi eſſent miniſtrorum ordines, qui ſacerdotio ex officio deſervirent: & ita diſtributi ut qui jam clericali tonſura inſigniti eſſent, per minores ad majores aſcenderent. Nam non ſolùm de Sacerdotibus, ſed & de diaconis ſacræ literæ apertam mentionem faciunt, & quæ maximè in illorum ordinatione attendenda ſunt, graviſſimis verbis docent: & ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium ordinum

nomina, atque uniuscujusque eorum propria miniſteria, ſubdiaconi ſcilicet, acolythi, exorciſtæ, lectores & oſtiarii in uſu fuiſſe cognoſcuntur, quamvis non pari gradu. Nam ſubdiaconatus ad majores ordines à Patribus & ſacris Conciliis refertur. In quibus & de aliis inferioribus frequentiſſimè legimus.

Caput 3.

Cùm Scripturæ teſtimonio, Apoſtolica traditione & Patrum unanimi conſenſu perſpicuum ſit, per ſacram ordinationem (quæ verbis & ſignis exterioribus perficitur) gratiam conferri, dubitare nemo debet, Ordinem eſſe & propriè unum ex ſeptem ſanctæ Eccleſiæ Sacramentis. Inquit enim Apoſtolus: Admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum. Non enim dedit nobis Deus ſpiritum timoris, ſed virtutis & dilectionis & ſobrietatis.

Caput 4.

Quoniam verò in Sacramento Ordinis, ſicut & in Baptiſmo & Confirmatione, character imprimitur, qui nec deleri nec auferri poteſt, meritò ſancta Synodus damnat eorum ſententiam, qui aſſerunt novi Teſtamenti ſacerdotes temporariam tantummodò poteſtatem habere, ac ſemel ritè ordinatos, iterum laicos effici poſſe, ſi verbi Dei miniſterium non exerceant. Quòd ſi quis omnes Chriſtianos promiſcuè novi Teſtamenti ſacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm Eccleſiaſticam Hierarchiam (quæ eſt ut caſtrorum acies ordinata) confundere, perinde ac ſi contra Beati Pauli doctrinam, omnes Apoſtoli, omnes Prophetæ, omnes Evangeliſtæ, omnes Paſtores, omnes ſint doctores. Proinde ſacroſancta Synodus declarat, præter cæteros Eccleſiaſticos gradus, Epiſcopos (qui in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt) ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, & poſitos (ſicut idem Apoſtolus ait) à Spiritu ſancto regere Eccleſiam Dei, eóſque presbyteris ſuperiores eſſe, ac ſacramentum confirmationis conferre, miniſtros Eccleſiæ ordinare, atque alia pleraque

pera-

peragere ipſos poſſe, quarum functionum poteſtatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. Docet inſuper ſacroſancta Synodus in ordinatione Epiſcoporum, ſacerdotum & cæterorum ordinum, nec populi, nec cujusvis ſæcularis poteſtatis, & magiſtratus conſenſum ſive vocationem, ſive auctoritatem ita requiri, ut ſine ea irrita ſit ordinatio: quin potiùs decernit, eos qui tantummodo à populo aut ſæculari poteſtate ac magiſtratu vocati & inſtituti, ad hæc miniſteria exercenda aſcendunt, & qui ea propria temeritate ſibi ſumunt, omnes non Eccleſiæ miniſtros, ſed fures & latrones, per oſtium non ingreſſos, habendos eſſe. Hæc ſunt quæ generatim ſacræ Synodo viſum eſt Chriſti fideles de Sacramento Ordinis docere. His autem contraria certis & propriis Canonibus in hunc, qui ſequitur, modum damnare conſtituit, ut omnes, adjuvante Chriſto, fidei regula utentes, in tot errorum tenebris Catholicam veritatem faciliùs agnoſcere & tenere poſſint.

De Sacramento Ordinis.

Canon 1.

Si quis dixerit, non eſſe in novo teſtamento ſacerdotium viſibile & externum, vel non eſſe poteſtatem aliquam conſecrandi & offerendi verum corpus & ſanguinem Domini, & peccata remittendi & retinendi, ſed officium tantùm & nudum miniſterium prædicandi Evangelium: vel eos, qui non prædicant, prorſus non eſſe ſacerdotes, Anathema ſit.

Canon 2.

Si quis dixerit, præter ſacerdotium non eſſe in Eccleſia Catholica alios ordines & majores & minores, per quos velut per gradus quoſdam in ſacerdotium tendatur, Anathema ſit.

Canon 3.

Si quis dixerit, Ordinem, ſive ſacram Ordinationem non eſſe verè & propriè Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum, vel eſſe figmentum quoddam humanum, excogitatum à viris rerum Eccleſiaſticarum imperitis, aut eſſe tantum

tùm ritum quendam eligendi miniſtros verbi Dei & Sacramentum, Anathema ſit.

Canon 4.

Si quis dixerit, per ſacram Ordinationem non dari Spiritum S. ac proinde fruſtra Epiſcopos dicere, Accipe Spiritum S. aut per eam non imprimi characterem, vel eum, qui ſacerdos ſemel fuit, laicum rurſus fieri poſſe, Anathema ſit.

Canon 5.

Si quis dixerit, ſacram Unctionem, qua Eccleſia in ſancta Ordinatione utitur, non tantùm non requiri, ſed contemnendam & pernitioſam eſſe, ſimiliter & alias Ordinis ceremonias, Anathema ſit.

Canon 6.

Si quis dixerit, in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris & miniſtris, Anathema ſit.

Canon 7.

Si quis dixerit, Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores, vel non habere poteſtatem confirmandi & ordinandi, vel eam quam habent, illis eſſe cum presbyteris communem, vel ordines ab ipſis collatos ſine populi vel poteſtatis ſecularis conſenſu, aut vocatione, irritos eſſe: aut eos, qui nec ab Eccleſiaſtica & canonica poteſtate ritè ordinati, nec miſſi ſunt, ſed aliunde veniunt, legitimos eſſe verbi DEI & Sacramentorum miniſtros, Anathema ſit.

Canon 8.

Si quis dixerit, Epiſcopos, qui auctoritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſſe legitimos ac veros Epiſcopos, ſed figmentum humanum, Anathema ſit.

Decretum de reformatione.

Caput 1.

Declarat ſancta Synodus omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos

ſcopos, & quocumque nomine & titulo Eccleſiis præfectos, etiam Cardinales obligari ad perſonalem in ſua Eccleſia vel diœceſi reſidentiam: neque abeſſe poſſe, niſi ex cauſis & modis infra ſcriptis.

Nam cùm charitas, vel urgens neceſſitas, vel debita obedientia, vel evidens Eccleſiæ vel Reipub. utilitas, aliquos nonnunquam abeſſe poſtulent, hæ legitimæ cauſæ à Romano Pontifice, aut à Metropolitano, vel eo abſente, à ſuffraganeo antiquiori Epiſcopo reſidente, (qui idem Metropolitani abſentiam probabit) in ſcriptis approbentur, niſi cùm abſentia ſit propter munus & Reipub. officium Epiſcopatibus adjunctum, cujus cauſæ vel notoriæ ſunt, vel repentinæ, quas Metropolitano neceſſe non erit ſignificare: ad eum cum Concilio Provinciali ſpectabit judicare de hujuſmodi licentiis, ne quis eo jure abutatur. Interea diſceſſuri ovibus ſuis ita provideant, ne ex ipſorum abſentia damnum accipiant. Extra prædictas autem cauſas, ſingulis annis abſentia duos, aut ad ſummum tres menſes non excedat, ídque etiam æquâ cauſâ & abſque gregis detrimento fiat: quod an ita ſit, ipſorum conſcientiæ relinquit. Hortatúrque ne ullo pacto abſint ab Eccleſiis Cathedralibus tempore Dominici adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, Reſurrectionis, Penteceſtes, & Corporis Chriſti diebus, niſi Epiſcopalia munia in ſua diœceſi eos aliò avocent. Si quis ſecus fecerit, præter pœnas ſub Paulo III. contra non reſidentes impoſitas & innovatas, ac mortalis peccati reatum quem incurrit, eum pro rata temporis abſentia, fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia illos poſſe retinere, ſed debere eos fabricæ vel pauperibus erogare. Nec liceat, per conjunctionem aut compoſitionem unde remittantur, aliquid ab hac pœna liberari: non obſtantibus privilegiis, &c.

Eadem omnino (quo ad culpam & fructuum amiſſionem & pœnas) de quibuscumque beneficium cum cura animarum habentibus, ſancta Synodus decernit: quando verò abeſſe contigerit, (cauſa ab Epiſcopo cognita & probata) vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum relinquant, cum debita mercedis aſſignatione. Nec licentiam (quam gratis & in

& inſcriptis dabunt) ultra bimeſtre tempus (niſi ex gravi cauſa) concedent. Quòd ſi citati (etiam non perſonaliter) contumaces fuerint, poſſint eos Ordinarii per juris remedia, etiam uſque ad privationem compellere, nec executionem poſſit ſuſpendere aliquod privilegium, exemptio, &c. Et tam decretum hoc quam illud Pauli tertii in Conciliis Provincialibus & Epiſcopalibus publicetur.

Caput 2.

Præfecti Eccleſiis Cathedralibus & ſuperioribus, etiam ſi ſint Cardinales, ſi conſecrationem intra tres menſes non ſuſceperint, teneantur ad fructuum perceptorum reſtitutionem: Si verò intra totidem menſes id facere neglexerint, Eccleſiis ipſo jure ſint privati. Conſecratio celebretur in Eccleſia cui præficiuntur, ſi Romæ non fiat, & commodè id fieri poſſit.

Caput 3.

Epiſcopi per ſeipſos ordines conferant, & impediti ægritudine, ſubditos ſuos examinatos & probatos, ad alium Epiſcopum mittant ordinandos.

Caput 4.

Prima tonſura initientur illi tantùm, qui confirmati & in fidei rudimentis eruditi ſint: quique cùm legere & ſcribere ſciant, hoc vitæ genus elegiſſe videantur, ut Deo ſerviant, non ut ſecularia judicia ſubterfugiant.

Caput 5.

Ad minores ordines promovendi bonum à Parocho & à Magiſtro ſcholæ, in qua educantur, teſtimonium habeant. Hi verò qui ad ſingulos majores erunt aſſumendi, per menſem ante ordinationem Epiſcopum adeant, qui Parocho aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus ac deſiderio eorum, qui volent promoveri, publicè in Eccleſia propoſitis, de ipſorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus & vita à fide dignis diligenter inquirat, & literas teſtimoniales,

moniales, ipſam inquiſitionem factam continentes, ad ipſum Epiſcopum quàm primum tranſmittat.

Caput 6.

Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere. Is etiam fori privilegio non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum & tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat: vel in ſeminario clericorum, aut in aliqua ſchola vel univerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores ordines ſuſcipiendos verſetur. In clericis verò conjugatis ſervetur conſtitutio Bonifacii noni, quæ incipit: Clerici qui cum unicis: modò hi clerici alicujus Eccleſiæ ſervitio vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſerviant vel miniſtrent, & clericali habitu & tonſura utantur: nemini quo ad hoc, privilegio vel conſuetudine etiam immemorabili ſuffragante.

Caput 7.

Epiſcopus feria quarta antequam ordines conferat, aut quando ei videatur, ad civitatem evocet omnes initiandos, & eorum genus, perſonam, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam & fidem diligenter inveſtiget, adſcitis ſibi ad eam rem viris prudentibus & piis.

Caput 8.

Ordinationes fiant ſtatutis à jure temporibus, in Eccleſia Cathedrali, aut alia quæ digniſſima videatur, in cleri præſentia: & quiſque à proprio ordinetur Epiſcopo: nec alienum quiſquam promoveat, ullius prætextu privilegii, niſi Ordinarii ſui teſtimonio commendetur. Si ſecus fiat, ordinatus ab executione ſit ſuſpenſus, quamdiu ſuo Epiſcopo videbitur.

Caput 9.

Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum ordinare non poſſit, niſi triennio ſecum habitaverit, & ei beneficium conferat omni fraude ceſſante.

Caput 10.

Caput 10.

Neque Abbatibus, neque aliis exemptis liceat tonſuram vel minores ordines conferre, niſi ei qui ſibi regularis ſubditus ſit: nec literas dimiſſorias vel ipſi, vel Collegia, aut Capitula, Clericis ſecularibus, ut ab aliis ordinentur concedant. Sed omnium ordinatio ad Epiſcopos intra quorum diœceſes exiſtunt, pertineant, non obſtantibus privilegiis &c.

Caput 11.

Minores ordines latinè intelligentibus, neque omnes ſimul (niſi ſecus Epiſcopo videatur expedire) conferantur, ut in unoquoque munere Epiſcopi arbitrio ſe exerceant in ea Eccleſia, cui ſunt dedicati, niſi in ſtudiis occupentur, atque ita de gradu ad gradum aſcendant, & altioribus nemo initietur ordinibus, niſi quem ſcientia ſpes iis dignum oſtendat. Neque id fiet niſi elapſo anno à poſtrema minorum ordinum ſuſceptione, niſi Epiſcopus cenſeat Eccleſiam tunc ſecus exigere.

Caput 12.

Nullus deinceps fiat Subdiaconus ante annum vigeſimum ſecundum ſuæ ætatis, neque Diaconus ante 23. Neque Presbyter ante vigeſimum quintum. Digni tantùm aſſumentur, quorum probata vita ſenectus ſit. Regulares etiam neque minores natu, neque ſine examine diligenti Epiſcopi, ordinentur, privilegiis quibuscumque penitus quo ad hoc excluſis.

Caput 13.

Subdiaconi & Diaconi moribus literiſque probati, & neceſſariis ad ordinem exercendum inſtructi, quique Deo auctore continentiam ſibi polliceantur, Eccleſiis inſerviant quibus adſcribentur: ſciant maximè decere, ſi ſaltem diebus Dominicis & ſolennibus ſacram communionem perceperint, cum altari miniſtraverint. Subdiaconus niſi per annum in ſuo ordine verſatus, ad altiorem gradum ne aſcendat, niſi aliud Epiſcopo videatur. Duo ſacri ordines non conferantur

eodem

eodem die, etiam Regularibus: non obſtantibus privilegiis, & indultis conceſſis quibuscunque.

Caput 14.

Qui piè & fideliter in miniſteriis anteactis ſe geſſerint, & ad presbyteratus ordinem aſſumuntur, bonum habeant teſtimonium. Et hi ſint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum (niſi ob Eccleſiæ utilitatem ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur) miniſtraverint, ſed etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac miniſtrandi Sacramenta, diligenti examine præcedente, comprobentur, atque ita pietate ac caſtis moribus conſpicui, ut præclarum bonorum operum exemplum & vitæ monita ab eis poſſint expectari. Curet Epiſcopus, ut ii ſaltem diebus dominicis ac feſtis ſolemnibus (ſi autem curam habuerint animarum, tàm frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant) Miſſas celebrent.

Cùm promotis per ſaltum (qui non miniſtraverint) Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.

Caput 15.

Quamvis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant, decernit tamen ſacroſancta Synodus, nullum (etiam regularem) poſſe confeſſiones ſecularium, etiam ſacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen (ſi illis videbitur eſſe neceſſarium) aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegiis, conſuetudine quacunque etiam immemorabili, non obſtante.

Caput 16.

Cùm nullus debeat ordinari, qui judicio ſui Epiſcopi non ſit utilis aut neceſſarius ſuis Eccleſiis, ſancta Synodus, veſtigiis ſexti Canonis Concilii Chalcedonenſis inhærendo, ſtatuit ut nullus in poſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ aut pio loco, pro cujus neceſſitate aut utilitate aſſumitur, non aſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus, nec incertis vagetur ſedibus. Quòd ſi locum inconſulto Epiſcopo deſeruerit, ſacrorum

rum exercitium interdicatur. Nullus præterea clericus peregrinus ſine commendatitiis ſui ordinarii literis, ab ullo Epiſcopo ad divina celebranda & Sacramenta adminiſtranda admittatur.

Caput 17.

Prælatos Eccleſiarum ſancta Synodus in Domino hortatur, & præcipit; ut (quantum fieri commodè poterit) in Eccleſiis omnibus ubi populus ſit frequens, & cenſus id ferre queant, reſtituant functiones ſanctorum ordinum à Subdiaconatu ad Oſtiariatum, & eas exercentibus, ſtipendia aſſignent ex beneficiis aut fabrica. Quòd ſi miniſteriis quatuor minorum ordinum exercendis clerici cœlibes præſtò non erunt, ſuffici poterunt conjugati, non tamen bigami, qui vitam probatam cum tonſura & habitu clericali in Eccleſia conjungant.

Caput 18.

Sacroſancta Synodus ſtatuit, ut ſingulæ Cathedrales, Metropolitanæ, & his majores Eccleſiæ, pro modo facultatum & diœceſis amplitudine, certum puerorum numerum in collegio, in convenienti loco, ab Epiſcopo ad hoc eligendo alant, ac religiosè educant, & in Eccleſiaſticis diſciplinis inſtituant. In hoc verò Collegio recipiantur legitimè nati, non minores duodecim annis, legere & ſcribere docti, de quorumque indole & voluntate ſpes concepta ſit perpetuò Eccleſiaſticis miniſteriis inſervituros. Pauperum filios eligi vult, nec divitum excludit, modò ſuo ſumptu alantur, & ſtudium præ ſe ferant Deo & Eccleſiæ inſerviendi. Hos pueros Epiſcopus in claſſes diviſos, partim Eccleſiarum miniſterio addicet, partim in Collegio erudiendos retinebit, alióſque ſufficiet ut eorum loco miniſtrent. Hoc Collegium, perpetuum erit ſeminarium DEI miniſtrorum. Hi ſemper tonſura & habitu clericali utantur. Grammatices, Cantus, Computi Eccleſiaſtici, aliarúmque bonarum artium diſciplinam diſcent. Sacram ſcripturam, libros Eccleſiaſticos, homilias ſanctorum, Sacramentorum tradendorum (præſertim quæ ad confeſſiones audiendas videbuntur opportuna)

ritum,

ritum, ceremoniáſque ædificent. Interſint quotidie Miſſæ ſacrificio, ſingulis ſaltem menſibus confiteantur peccata, & juxta Confeſſoris judicium ſumant corpus D. N. Jeſu Chriſti. Cathedrali & aliis loci Eccleſiis inſerviant diebus feſtis. Epiſcopus cum conſilio duorum Canonicorum, quos ipſi eligent, hæc omnia & alia, quæ in eum finem opportuna videbuntur, conſtituet. Viſitabit crebrò, dyſcolos puniet, etiam ſi opus fuerit expellet. Ad harum rerum omnium ſumptus, ultra ea quæ ſunt in aliquibus Eccleſiis ad inſtituendos pueros deſtinata, quæ huic ſeminario eo ipſo applicantur, idem Epiſcopus, cum duorum à Capitulo conſilio, & duorum de Clero civitatis, partem aliquam & portionem detrahent ex fructibus integris omnium redituum Eccleſiaſticorum, & Monaſteriorum, non tamen mendicantium, & Hoſpitalium, quæ in titulum vel adminiſtrationem dantur, & Collegiorum (in quibus ſeminaria diſcentium ad commune Eccleſiæ bonum non habentur,) & omnium ordinum militum, præterquam S. Johannis Hieroſolymitani: & eam portionem detractam, & beneficia ſimplicia & præſtimonia vacantia, huic Collegio applicabunt & incorporabunt. Hoc ſi ab Epiſcopo erigi negligatur, ſuperiores eum, & hos Synodus provincialis acriter corripiet, & faciendum curabit. Ut hoc minori fiat ſumptu, Ordinarii compellant ſcholaſticos ſuæ Eccleſiæ, & alios quibus lectionis eſt munus annexum, ut in hoc Collegio per ſe doceant, aut per ſubſtitutos quos ipſi eligant, & ordinarii approbent. Et tales dignitates quæ Scholaſteria dicuntur, deinceps non conferantur, niſi ea doctrina pollentibus, qui hoc muneris per ſe exercere poſſint: & aliter facta proviſio invalida ſit, non obſtantibus privilegiis quibuscumque.

Si quæ Eccleſiæ, ob paupertatem hæc Collegia erigere non potuerunt, Synodus Provincialis aut Metropolitana cum duobus ſuffraganeis, in aliqua ejus Provinciæ Eccleſia unum aut plura Collegia, ex fructibus diverſarum Eccleſiarum inſtituet, ut pueri earum quæ ſingula Collegium non poſſunt habere, commodè educentur.

Si diœceſis magna ſit, poterit Epiſcopus alia habere ſe-

minaria, quæ tamen ab illo quod in civitate erectum fuerit, in omnibus dependeant.

Si pro unionibus aut portionum taxatione aut alia de cauſa, difficultas oriretur, quæ hanc inſtitutionem aut conſervationem perturbaret, Epiſcopus cum dictis deputatis vel Synodus provincialis in iis decernere providereque valeat.

HISTORIA SESSIONIS XXIII.

SEſſionis hujus hiſtoriam, rerum geſtarum, conſiliorúmque varietate præ cæteris fœcundam ea, qua conveniebat, prolixitate orationis proſequi, brevitatis, cujus legem nobis diximus, cancelli prohibent. Summa igitur capita paucis pertexemus. Pontifex Lotharingi Cardinalis Præſulúmque Gallorum brevi Concilio interfuturorum rumore percitus, more ſolito id ſatagebat, ut plures ex Italia Epiſcopi, etiam Titulares, & emeriti, quibus ipſe ſumptus ſuppeditabat, quorum ſuffragiis Tranſmontani vinci poſſent, Tridentum allicerentur. Hæc aliáque ejuſmodi multa Pontifex & Curia ejus non tectè, ſed palàm agebant, quò Lotharingum & Gallos Præſules, à quibus magnopere metuebant, à frequentando Concilio abſterrerent. Allatæ interim ſunt ad ſuos Oratores Regis Galliæ literæ, quibus injunctum, ut agerent cum Legatis de proroganda Seſſione, vel ut in illa de Reformatione duntaxat, non etiam de dogmatibus, utpote quorum tractatio & deciſio abſentibus Proteſtantibus & Gallis Præſulibus inutilis ſit, ageretur. In ſcripto illo, quo mandatorum Regiorum ſumma continebatur, inter alia extabat, *quicquid ad mores aut diſciplinam pertinet, in Concilio leviter tractari; dogmata verò Religionis nimis præcipitanter decerni. Cúmque omnes, qui Tridenti ſunt, religionem eandem profiteantur, neque de ulla ejus parte dubitent, diſputationem illam & cenſuram de rebus religionis non tantùm ſuperfluam, ſed etiam inutilem, & adverſarios magis alienaturam videri.* Eadem petitio à Cæſareis etiam oratoribus apud Legatos

gatos ingeminata eſt. Legati reſpondent, *non poſſe Synodum à cœpta ſemel methodo deſiſtere.* Sed & Pontifex pauló poſt ea de re Legatis reſpondet, petitionem Gallorum ludibrium eſſe ad procraſtinandam Synodum dicit, ſimúlque Lotharingum tanquam alterum Pontificem, qui de bonis eccleſiæ trecenta millia Coronatorum annua obtineat, adeóque tractationi Reformationis utique intereſſe debeat, falsè perſtringit. Proponuntur dein à Legatis articuli de Sacramento Ordinis, de quibus in Congregatione diſceptari cœptum eſt die XXIII. Septembris, deſitum veró die 11. Octobris. In prima Congregatione de I. & II. articulo *an videlicet Ordo ſit Sacramentum, & an unum duntaxat*, habitæ ſunt orationes à quatuor Theologis Pontificijs, finita ea Congregatione Quinqueccleſienſis Epiſcopus Patribus aliquot Hungaris, Polonis & Hiſpanis ſeorſim congregatis eccleſiæ in capite & membris reformandæ ſtudium unicè commendat. Id cùm Granatenſi probaretur, & Hiſpani plerique ad Curiam Romanam ut corruptelarum omnium fontem digitum intenderent, & de Epiſcoporum ab eadem curia depreſſorum & infra Cardinalium etiam ſubſellia projectorum Divina inſtitutione apertum nunc, cùm de Sacramento Ordinis agatur, campum aſſererent, viſum ijs ſex eligere ex ſuo numero, qui ſcripto comprehenderent, quicquid tum ad univerſam Reformationem, tum ad definiendam Epiſcoporum inſtitutionem ἀμέσως Divinam, neceſſarium & opportunum foret. Quam deliberationem cùm Martinus de Corduba Epiſcopus Dertuſenſis unus ex delectorum numero, & Pontificijs partibus nimis addictus impediviſſet, reliqui tamen poſtridie ejus diei à Legatis expetunt, ut denuo tractentur articuli à Cardinale Creſcentio in hoc ipſo Concilio propoſiti, imò & concluſi, nempe, *quòd Epiſcopi à Chriſto inſtituti, & jure Divino Presbyteris ſint ſuperiores.* Cúmque nihil à Legatis impetrari poſſet, Præſules illi cum Theologis quibuſdam agere conſtituunt, ut oblatis idoneis occaſionibus ſubinde hujus rei mentio-

nem facerent. Poſthac ſecunda Claſſis è Theologis & Canoniſtis mixta in Congregatione diſſeruit de III. & IV. articulis, *an* videlicet *ſit in eccleſia Hierarchia, conſtans ex Epiſcopis, Presbyteris, aliíſque Ordinibus*; & *an ſit in Eccleſia Sacerdotium viſibile & externum?* Actum itidem de prima Tonſura & Epiſcopatu, quem utrumque Ordinem eſſe contra Scholaſticos Thomas Paſſius Canonicus Valentinus diſſeruit. Diſputavit idem, *an in ordinatione Epiſcoporum & cæterorum Ordinum populi aſſenſus requiratur?* Pontificale, quod rationem, cur populus in electione Cleri conſulendus ſit, reddit, corrigendum eſſe pertendit. Variæ etiam de Hierarchia & Epiſcopatu opiniones in medium propoſitæ ſunt. Tertia Theologorum Claſſis in V. & VI. articulis ventilandis occupata diſceptavit, *an Spiritus S. in ordinatione conferatur, de charactere, unctione, reliquíſque Ceremoniis in conferendo ordine neceſſariis.* Dum Theologi his de capitibus digladiantur, Præſules in promovendam Reformationem intentiores eò tandem Legatos adigebant, ut ſcripta omnia & poſtulata ſuper reformatione ſibi in Synodo exhibita ad Pontificem mitterent, eíque demonſtrarent, tandem ſe, ut Principum petitionibus aliqua ratione ſatisfiat, impelli. Quarta Theologorum Claſſis de Epiſcoporum ſupra Presbyteros authoritate diſſeruit. Ea occaſione actum de inſtitutione Epiſcoporum, quam *Juris Divini* eſſe pertenderunt primi Johannes Fonſeca, Archiepiſcopi Granatenſis Theologus, & Anthonius de Groſſeto Dominicanus; at *Juris Pontificii* eſſe contra Simon Florentinus Seripandi Theologus aſſeruit. Legati oborientes de ſuperioritate & inſtitutione Epiſcoporum, de reſidentia, Præſulum in ea ad Pontificem non remittenda obſtinatione, de Reformatione proponenda, difficultates literis ad Pontificem remittunt, quibus ille non parùm perculſus eſt, inprimis quòd fama ferebat, Lotharingum Cardinalem in eo eſſe, ut etiam electio Rom. Pontificis reformetur. Eas literas cùm in Conſeſſu Cardinales expendiſſent, reſponderi placuit hunc in modum, *ut articulus Reſidentiæ decidatur*

ante adventum Gallorum, & ſi id fieri non poſſit, ad Pontificem remittatur vel cum, vel ſine decreto: ut articulum de inſtitutione Epiſcoporum itidem ad Pontificem remitti curent, vel certè intendant omnibus modis, ne eam juris Divini eſſe definiatur: ut Reformationem, exceptis iis quæ Pontificem & Curiam concernunt, Synodo liberam permitti profiteantur: ut res omnes alacriter expediant, quò Synodo finis maturè imponi queat: ne admittant vel minimum de electione ad Pontificatum ſermonem; ſi verò obſiſtere nequeant, potiùs Romam revertantur, quàm Collegio Cardinalium & Italiæ quidquam præjudicari patiantur. Die 13. Octobris habita eſt Congregatio Præſulum, in qua de approbatione Canonum formatorum actum. In ſeptimo igitur Canone Archiepiſcopus Granatenſis addi petiit, id, quod jam propoſitum fuerat in Concilio à Cardinale Creſcentio, tempore Julii III. ac tum à Synodo probatum, nimirum *Epiſcopos jure Divino inſtitutos eſſe Presbyteris ſuperiores:* ſimul prolixa oratione demonſtravit, Epiſcopos eſſe inſtitutos Jure Divino, & eodem Jure Presbyteris ſuperiores, citatis teſtimoniis Dionyſii, Eleutherii, Ambroſii, Cypriani, Auguſtini, ex quibus etiam id inculcabat, Epiſcopos & eſſe & dici *Pontificis fratres,* imò Collegas *ejuſdem meriti & Sacerdotii*, uti vocet Hieronymus, adeóque omnes eſſe *ab eodem trunco ejuſdem arboris ramos.* Citabat præterea Scripturæ loca, quibus omnibus eccleſiæ miniſtris ex æquo datam eſſe poteſtatem docendi per univerſum mundum, Sacramenta miniſtrandi, remittendi peccata, ligandi, ſolvendi, &c. arguebat. Eorum porro Theologorum, qui ſtatuunt, authoritatem à Chriſto Apoſtolis conceſſam perſonalem fuiſſe in omnibus, excepto Petro, cujus poteſtas ad Succeſſores commeaverit, ſententiam tanquam novitiam inde à quinquaginta annis inventam, Scripturæ, Patribus & Scholaſticis repugnantem exſibilavit. Loquentem fervidiùs interrupit Cardinalis Warmienſis, dictitans, *ſuperfluum eſſe diſputare de his, de quibus nulla controverſia Catholicis cum hæreticis intercedat.* Granatenſis graviter in-

Hhh 3 dignatus,

dignatus, *ſe rem Nationibus permittere* concluſit. Patrum alii Decretum ſimpliciter approbârunt, alii additamenum urſerunt. In ſequentibus etiam Congregationibus multiplex de eodem themate diſceptatio fuit, quinquaginta novem Præſulibus apertè ſtantibus pro ſententia Granatenſis, quòd Epiſcopatus Jure Divino inſtitutus Presbyterio ſit ſuperior. Cardinalis Simoneta adhibitis Epiſcopis nonnullis apud Patres prenſatione uſus eſt, perſuadere ijs adnixus; *Hiſpânos hac aſſertione ſe à Papæ obedientia ſubtrahere conari.* Sed non obſtantibus his artibus multi intrepidè contradixerunt, quos inter Georgius Sincout Epiſcopus Segnienſis hoc etiam argumento pugnavit, *ſi Epiſcopi non ſint à Chriſto, ſed ab hominibus authoritatem omnium in unum congregatam, adeóque etiam totius Concilii merè humanam eſſe, & Synodum hanc fore Congregationem hominum prophanorum, cui non præſideat Chriſtus, verùm poteſtas quædam precaria ab hominibus accepta.* Legati animadverſo gravi, in quod omnis Papæ & Cardinalium authoritas ea aſſertione incurrit, periculo temperamentum proponunt, ut videlicet Canon formaretur his verbis, *Epiſcopos poteſtatem ordinis habere à Deo, & in ea Presbyteris ſuperiores eſſe*, omiſſa mentione poteſtatis Juriſdictionis. Cæterùm cùm nec id arrideret Hiſpanis, Lainezio Jeſuitarum Generali integra Congregatio deſtinatur ad accuratiorem contra inſtitutionis Epiſcoporum de Jure Divino fautores diſſertationem, in qua is longo verborum ſtrepitu comprobare ſuſtinuit, *omnem in Eccleſia Juris dictionis poteſtatem uni ſolíque Romano Pontifici tributam eſſe, adeóque Epiſcoporum Juriſdictionem eſſe derivatam, non fundamentalem; Conciliorum quoque decreta nulla aut efficacia, aut authoritate valere, niſi vi futuræ confirmationis Pontificiæ.* In eam Lainezij orationem graviter invectus eſt Pariſienſis Epiſcopus, qui doctrinam eam aſſerit *prioribus Seculis fuiſſe inauditam, ante annos 50. à Cajetano primùm excogitatam, ut pileum Cardinalitium mereretur, à Sorbonenſibus eo ipſo tempore ignominioſè notatam, utpote quæ ex Re-*

gno

gno Cæleſti ſeu Eccleſia faciat non Regnum, verùm tyrannidem temporalem, quæ Eccleſiam ſpoliet titulo Sponſæ Chriſti, & eam veluti ſervam unius hominis libidini proſtituat, denique Epiſcopalem poteſtatem funditus evertat. Cæterùm hæc controverſia Gallorum adventu nonnihil interquievit. Interea & Romæ & Tridenti ſeriò conſultatum eſt de remedijs, quæ Lotharingi & Gallorum, quæ timebantur moliminibus, opponi poſſent. Viſa autem ſunt eam in rem conducere tum comminatio Reformationis Principum: tum coercitio audaciæ Præſulum adverſæ factionis, & reliquorum per promiſſionum ac ſpei propoſitæ illecebras confirmatio, quò ſic Pontificijs partibus addicti ſemper numero ſuperiores, rerúmque decernendarum domini exiſtant: tum miſſio Brevium, quibus Concilij vel transferendi vel ſuſpendendi facultas fiat: tum denique Pontificis ipſius migratio Bononiam. Congregationes deinceps ad æſtum contentionis temperandum aliquot diebus intermittuntur, donec die 30. Octobris Hiſpani audientiam apud Legatos ſolicitantes inſtarent, ut definiretur inſtitutio & ſuperioritas Epiſcoporum de Jure Divino, comminati etiam, niſi id fieret, ſe nec Congregationi, nec Seſſioni ulli deinceps interfuturos. At Præſules Itali contra poſtridie ab Legatis, ut neutrum horum Canoni inſeratur, poſtulant, quod procurantibus Legatis factum cenſebatur. Eóque tumultus proceſſit, ut Legati non modo cogitationem Seſſionis præſtituto tempore habendæ abjecerint, ſed etiam ſtatuerint, antequam ad definitionem inſtitutionis Epiſcoporum perveniatur, de alijs doctrinæ capitibus referre, & Reformationis capita nonnulla proponere. Interim etiam Marchionis Piſcarienſis literæ ad Præſules Hiſpanos fiduciariæ advolant, quibus Regis nomine, ne quid in Sanctæ ſedis præjudicium tentent, admonentur. Quibus acceptis Granatenſis & Segovienſis reſpondent, Catholicam ſe ſententiam defendere; reliquíque eorundem aſſeclæ omnes Segovienſis domeſticum Doctorem quendam ad aulam expediunt, ut æquitatem cauſæ ſuæ

Regi commendet. Die 3. Novembris ventum eſt ad ſuffragia de doctrinæ capitibus hactenus in Congregationibus diſcuſſis. Cùm verò ob partium ſtudia ea tractatio non ſuccederet, coacti ſunt Legati de Reformatione aliquid proponere. Pariſienſis Epiſcopus dicebar, *tempus eſſe ut huic rei tandem principium detur, quò Gallis aliisque Nationibus ſatisfiat. Hactenus enim nullam omnino Reformationem factam eſſe, neque ullo loco habendum eſſe id, quod hactenus ſtatutum fuerit.* Viſum Legatis incipere à Reſidentia, & priuſquam ſuffragijs negotium committerent, Patrum animos pertentare, multóſque adeò ſuas in partes traducere. Die 6. Novembris Decretum de Reſidentia formatum eſt; absque declaratione tamen, eſsétne Juris Divini nec ne, & cum præmijs ac pœnis tantùm. Poſtridie à Reſidentia ad Epiſcopalem ordinem tranſitum eſt, ſed ſine fructu, ob altercationem Segovienſis Epiſcopi & Cardinalis Mantuani, *utrum* videlicet *in eadem Synodo ſub Julio III. convocata, Decretum de inſtitutione Divina Epiſcoporum factum quidem, at publicatum non ſit*, ajente Segovienſi, at Mantuano contra rei geſtæ veritatem negante. Tandem ad Concilium acceſſit Cardinalis Lotharingus comitibus Præſulibus Gallicanis, quorum in gratiam permiſit Pontifex, ut Seſſio differretur uſque ad diem 26. ejuſdem menſis. Admiſſus à Legatis, Regis literas Concilio inſcriptas eis exhibuit, & blandam ad eoſdem orationem, cum prolixa benevolentiæ erga ſedem Romanam teſtificatione habuit. Neque tamen Legatis ſinceri animi fidem fecit, utpote qui ejus dicta factáque exactiùs penſitantes, varias ſuſpicionum cauſas in ijs deprehendunt, eaſdémque ad Pontificem, ſecreto Nuntio ad ipſum amandato, perſcribunt. Die 19. Nov. Archiepiſcopus Hydruntinus ad convivium *pro honore* bonóque ſedis Apoſtolicæ celebrandum invitavit Pontificios Præſules, quod Gallorum opinione factionem ſapiebat. Romæ Pontifex omnes malè de Lotharingo & Gallis ſuſpicandi cauſas, aliáque quæ Tridenti gerebantur, anxio animo volutans, ita commotus

eſt,

eſt, ut palàm in conſiſtorio Cardinalium exclamaverit, *ſe rémque Romanam prodi, séque hoſtium numeroſum exercitum magnis ſumptibus Tridenti alere.* Verumtamen ad remedia intentus conſtituit primùm, ut Epiſcopi nondum Româ digreſſi ad Concilium proficiſcerentur, prohibitis eodem contendere ijs, quibus diffidebat; deinde miſit in Galliam quadraginta millia Coronatorum, pluriúmque etiam uſque ad plenam ſolutionem promiſſæ ſummæ ſpem fecit. Die 13. Novembris Congregatione convocata recitatæ ſunt Regis Galliarum literæ, à Lotharingo exhibitæ, quarum etiam capita ipſe Lotharingus habita Oratione explicavit, ac inprimis morum & collapſæ diſciplinæ reformationem ſerijs verbis commendavit. Poſt ipſum eodem in Conſeſſu verba fecit Orator Gallus, Renaldus Ferrerius, pro quo, dicendi & nova mandata ſua explicandi facultatem ægrè Lotharingus apud Legatos impetravit. Inter alia Regis Galliæ poſtulatis, *utpote Sacris literis, vetuſtis Eccleſiæ Catholicæ Conciliis, antiquis Conſtitutionibus, Decretis & Canonibus conformibus ſatisfieri, & reſtitui, quæ antiquus hoſtis Sathan vi eripuit ac longo tempore ſuppreſſit*, graviter petijt, addidítque acri dicto: *Niſi hæc fiant, Patres Sanctiſſimi, fruſtra à vobis rogabimur, num etiam pacata eſt Gallia? Nos enim vobis reſpondebimus, quod (2. Reg. IX.) Jehu Regi Joram roganti, num pax, num pax? Et quomodo, inquit, ille pax, cùm adhuc ſuperſint & vigeant &c. Nôſtis cætera.* Nempe ſequitur, *fornicationes Jezabel matris tuæ, & veneficia ejus multa.* Subdidit, *niſi his rebus diligenter detur opera, Sanguinem eorum qui peribunt, à manu ipſorum Patrum requiſitum iri.* Diſplicuit Patribus acris ac pungens viri Oratio, indignationem ſuam prodere non auſis. Poſtero die habita Congregatio, quæ tota ab Epiſcopo Leirenſi, argumenta Hiſpanorum pro Divina Epiſcoporum inſtitutione, in Lotharingi gratiam, repetente conſumpta eſt. Ipſe verò Lotharingus domi ſuæ inſtituit Congregationem Præſulum & Theologorum, quos ſecum è Gallia adduxerat, in qua de Juriſdictione Epiſcoporum

non ſine Pontificiorum offenſa. Sed utrique tum Galli tum Hiſpani proditores habuere, qui eorum ſecreta Pontificijs reſeraverant. Et Hiſpani quidem Epiſcopum Pacenſem; Galli verò Hugonium Franciſcanum Sorboniſtam, quem ante diſceſſum è Gallia Pontificis nuntius ſibi conciliaverat. Is cum Ventimiglienſi à Simoneta ad ipſum miſſo in colloquium venit, multáque arcana de Regina, Oratoribus qui Tridenti erant, Præſulibus quibuſdam, Valentino inprimis, Evangelicis faventibus, Lotharingo Reginæ inſtinctu Reformationem cupidè nimis urgente, aliáque ejuſmodi detexit. Ei à Ventimiglienſi Legatorum juſſu quinquaginta coronati aurei, futuri ſecretæ proditionis auctoramentum, oblati ſunt, quos non ipſe quidem accepit, at ſervum accerſitum accipere juſſit. Die 26. Nov. Seſſioni deſtinata approximante Seripandus ob Decreta nondum rectè conſtituta Seſſionis diem prorogandum eſſe monuit, & quidem in diem indefinitum. Concluſum eſt, ut prorogetur, & poſt dies octo certa dies præſtituatur. Die 1. Decembris Epiſcopus Guadicenſis, contra eam partem Canonis, qua decernitur, Epiſcopos à Papa vocatos eſſe legitimos, liberiùs diſſerens à Simoneta, Caſtello Epiſcopo Cavenſi & Patriarcha Veneto *tanquam ſchiſmaticus, foras ejiciendus*, graviter increpitus eſt. Secutus inde ſtrepitus inter Præſules maximus, ſuſurri, pedum ſupploſiones, Epiſcopo dicenti partim obſtrepentium, partim faventium. Tumultu ægrè à Legatis ſedato, & finita Congregatione Lotharingus Pontificijs Præſulibus coram dicere haud erubuit, *Epiſcopum Guadicenſem non malè locutum. Si Gallus fuiſſet, ad liberius Concilium provocaturum. Niſi rectiùs Concilio provideatur, Gallos retineri haud poſſe, quò minùs diſcedentes Concilium Nationale in Gallia convocent.* Die 2. Decembris de die Seſſionis definiendo deliberatum, & ut citiùs omnia expediantur, definitum eſt, ut duæ indies Congregatione habeantur. Eodem die Epiſcopus Alliphienſis de Epiſcoporum inſtitutione diſſeruit, probavítque, Juriſdictionis poteſtatem omnibus Epiſco-

Epiſcopis à Chriſto immediatè datam eſſe. Eum tanquam extra oleas vagantem Cardinalis Warminenſis interpellat, monètque, non pertinere hanc quæſtionem ad Synodum, utpote cum hæreticis non controverſam. Die 4. Decembris Lotharingus de Juriſdictione Epiſcoporum ambiguè diſſeruit, ita ut clarum de animo ejus judicium fieri non poſſet. Secuti eum Præſules Galli, apertiùs fortiùſque Hiſpanorum cauſam de Jure Divino propugnant, at declarationem ejus rei neceſſariam eſſe in Concilio negant, qua in re Hiſpanis minùs ſatisfaciebant. Legati quæ ab Lotharingo propoſita erant, Romam mittunt. Id Cardinalis ille moleſtiſſimè tulit, ac ſimul queſtus eſt, Gallos ſuos ab Italis contumelioſè tractari, & odioſum ſcomma ab Italis jactari his verbis: *De ſcabie Hiſpanica incidimus in luem Gallicam.* Inde Galli irritatiores decreverant ſuam in dicendo libertatem palam experiri. Nam die 7. Decembris Galli in Congregatione intrepidè profitebantur, *inſtitutionem Epiſcoporum & Juriſdictionem eſſe de Jure Divino æquè ac Papa, neque ullam eſſe differentiam niſi gradus cujuſdam ſuperioris. Authoritatem Pontificiam eſſe Canonum limitibus circumſcriptam, commemorata Curiarum Gallicarum conſuetudine, quæ quoties judicibus Bulla approbanda offertur, continens contrarium Canonibus in Gallia receptis, eam declarent abuſivam, & executionem prohibeant.* Hæc Pontificios quamvis urerent, concoqui tamen debuerunt. Dies 8. Decembris ob Maximiliani in Regem Romanorum electionem Tridenti feſtivus fuit. Finita Regis ejus coronatione, ejus Pater Ferdinandus Francofurti cum Proteſtantium nonnullis egit, ut & ipſi Concilium Tridentinum frequentent. Reſponſum ab ijs eſt, ſæpius ſe ad liberum Concilium provocâſſe, ac nunc etiam provocacare. Simul decem conditiones proponunt, quibus initis, cautione etiam idonea interpoſita ſe conſenſuros Concilio profitentur. Præcipuæ fuerunt, *ut in Germania celebretur: Papa reus Concilio ſubjiciatur: Epiſcopi Juramēto exſolvantur: Sola Scriptura Judex ſit: Theologi etiam Evangelici*

vocem

vocem deciſivam habeant, acta præterita irrita fiant &c. Cæſar hæc in illorum gratiam ſe procuraturum recipit. Cæterùm in Concilio poſtquam Epiſcopi ceſsârunt de inſtitutione Epiſcoporum dicere, nihil determinatum, expectantibus Romæ Legatis, quid Pontifici de eo videretur. Interea collecta ſunt Reformationis capita Sacramentum Ordinis ſpectantia. At Oratores & Epiſcopi Galli in univerſalem Reformationem intenti, articulis formandis undequaque abuſus corradunt. Etiam ad materiam de Reſidentia, ſitne juris Divini necne, denuo ſermo deflexit. Et Galli quidem omnes, eſſe de jure Divino, contendunt. Veglienſis verò Epiſcopus id non aſſerebat duntaxat, ſed etiam probabat, allatis verbis Chriſti de bono Paſtore *ante oves vadente, proprias oves nominatim vocante, per deſertum ovem perditam quærente &c.* quæ utique accipienda ſint de omnibus iis, quibus animarum cura credita eſt. *Quòd ſi quis*, ita arguebat, *ſe minimè reputabit Chriſti decreto ad hæc officia obligatum, aut ſemetipſum deprehendet Regnorum & Rerump. negotiis utiliorem, ei abjiciendum Paſtoris munus, & ſecularibus tantùm negotiis invigilandum.* Ob παῤῥησίαν hanc, & quòd contra Papam locutus eſſet, acriter à Simoneta reprehenſus, morbo ſimulato ex Concilio diſceſſit. Et hactenus quidem aperto Marte de Reſidentia, rationibus videlicet ultro citróque allatis, inter Præſules actum. Deinceps velificatione mutata utraque pars ad verſutias & artificia confugiebat. Et *Pontificii* quidem ad terrorem incutiendum opponebant, Juri Divino Reſidentiam attribuere eſſe authoritatem Pontificis imminuere. Ex ea enim ſententia ſequi, *non poſſe Pontificem deinceps augere aut minúere, dividere aut unire, mutare aut transferre ſedes Epiſcopales, nec vacuas relinquere, aut adminiſtrandas dare, aut commendare. Damnari ita diſpenſationes à Pontifice conceſſas, tolli facultatem impoſterum eas concedendi,* &c. Adverſarum partium Præſules viciſſim urgebant, *ex his conſectariis nullum incommodum ſequi, ſed ipſiſſimam veritatem, & legitimum veteris eccleſiæ uſum. Imò reſiden-*

tia

tia declarationem à ſe hunc ipſum in finem poſtulari , ut abuſus illi tollantur , quibus ſublatis futurum ſit , ut genuina authoritas Pontifici poſtliminio conſtet. Interea etiam Romæ duo illa capita de Reſidentia & inſtitutione Epiſcoporum ventilantur , ſcriptúmque à Pontifice Legatis, *quando ſuaſionibus nihil hactenus profectum ſit , minæ deinceps adhibeantur. Verba illa de Iure Divino aut prorſus omitterent,tanquam falſa,aut uterentur tali formula , ut dicatur , Chriſtum inſtituiſſe Epiſcopos à Romano Pontifice creandos cum talis & tantæ authoritatis diſtributione , qualis & quanta in eccleſiæ beneficium ipſis concedenda videbitur ; & cum abſoluta poteſtate pro ſuo ſenſu datam reſtringendi & ampliandi. Quoad Reſidentiam , cùm certum ſit, Pontificem habere authoritatem diſpenſandi, ad accuratiorem cautelam in decreto authoritatem ejus reſervandam ; verba verò de* Jure Divino *prorſus omittenda eſſe.* Acceptis his mandatis Legati, quòd quædam factu impoſſibilia cenſerent , ſtatuunt Epiſcopum Ventimiglienſem Romam mittere,ut ſigillatim omnia Pontifici exponeret , & certiora ab eo mandata afferret. Die 30.Decembris in Congregatione decretum , ut dies conſtituendæ Seſſioni in quindecim alios dies prorogaretur. Initio anni 1563. Oratores Galli in Concilio exhibent Reformationis Capita triginta quatuor,Ripæ & Patavij ſeorſim excuſa , & à Thuano etiam aliiſque fusè recitata,in quibus etiam de Ritibus nonnullis eccleſiæ Romanæ mutandis agebatur, ac inſuper Jura & emolumenta, quæ ſedes Apoſtolica ab alijs eccleſiis percipere ſolet, attingebantur. Hæc cùm ingratiſſima eſſent, Epiſcopum Viterbienſem Legati Romam amandant , ut Papæ repræſentaret difficultates omnes quas ipſi comperiebant. Interim Cæſarei Oratores querelam ingeminabant, quòd Gallorum articuli Reformationem concernentes propoſiti ſint , ſui non item. Die 1. Jan. etiam Ventimiglienſis Romam venit, & mandata ſua Pontifici expoſuit. Reſponſum Legatis à Pontifice,ut Canon de Inſtitutione Epiſcoporum formaretur hunc in modum : *Epiſcopos tenere in Eccleſia lo-*

cum

cum principalem à Romano Pontifice pendentem, & ab ipſo aſſumi in partem ſolicitudinis. Canonem de poteſtate Papæ ita formari juſſit: *Eum authoritatem habere paſcendi & regendi Eccleſiam univerſalem loco Chriſti, à quo omnis authoritas ei, tanquam generali vicario ſit communicata.* In Decreto de Doctrina extendi mandavit verba Concilij Florentini *de Apoſtolicæ ſedis in univerſum orbem primatu, Pontifice Petri Succeſſore, totius eccleſiæ Capite, & omnium Chriſtianorum Patre ac Doctore.* Ne ab illa formula vel latum unguem deflectant, rigidè imperatum. Vix dum curſore cum his literis Tridentum ablegato, Romæ appulit Viterbienſis, Gallorum Reformationem tentatam nuncians. Eum impatientiſſimè Papa audivit, erumpens in hæc verba: *Reformationis illius finem eſſe, Datariam, Rotam, Signaturas, imò totam authoritatem Apoſtolicam convellere.* Ante omnia per Cardinalem Ferrarienſem apud Galliarum Regem Capita illa Reformationis, tanquam pleraque non ſibi duntaxat, ſed ipſi etiam Regi noxia enervare conatur. Utque Rege faventiore ſibi uteretur, negotium eidem Ferrarienſi dedit, quadraginta illa Coronatorum millia Regi ſine ulla conditione ei relinqueret. Deinde ſuper iiſdem cenſuras à diverſis Cardinalibus, Prælatis, Theologis & Canoniſtis Romæ factas mittit, imperátque, ut mora quanta fieri poſſet maxima interponatur, antequam de materia illa verba fiant. Cæterùm quam formulam de inſtitutione Epiſcoporum & poteſtate Papæ is Tridentinis præſcripſerat, ea nec Hiſpanis, nec Gallis probata erat. Atque eadem occaſione Italos inter & Gallos de authoritate Conciliorum Conſtantienſis, Baſileenſis & Florentini diſceptatum eſt. Papam habere omnem Chriſti poteſtatem negatum eſt, & ſatis eſſe viſum, ſi dicatur, eum habere eandem, quam S. Petrus habuit. At Pontificij abſolutam & minimè circumſcriptam ejus poteſtatem defenſitantes illam limitationem rejecerunt, ne inde inferatur, vitam & actiones Petri Pontifici eſſe pro exemplo debere. Lotharingus & Madrucius Cardinales formulam

Decreti

Decreti de Reſidentia conficere juſſi, mandato paruerunt. At formulam exhibitam Legati, inconſultis ipſis mutârunt. Quod adeò malè eos habuit, ut Madrucius dicere non erubuerit, *eſſe in Concilio ſecretius aliquod Concilium, quod majorem ſibi authoritatem vendicaret.* Legati mala ſua creſcere conſpicati, Congregationibus abſtinent. Epiſcopi etiam Pontifici addicti noctu circumcurſabant, & Epiſcopos prenſabant, ut Concilium inventa ratione aliqua diſſolveretur. Hinc Lotharingi apud Oratores Principum graves querelæ junctæ cum precibus, ut quiſque ad Principem ſuum ſcribat, & continuationem Concilij, modum prenſationibus ejuſmodi imponendum, libertatem relinquendam Patribus commendet. Concilium liberum eſſe negabat, *cùm nec tractari poſſit, nec decerni quidquam, niſi quod Legatis placeat; & Legati nihil faciant niſi de voluntate Papæ. Si meliùs res non gerantur, in Galliam ſe ad Nationale indicendum iturum.* Id ipſum Galli Romæ apud Pontificem queruntur, quibus ille reſpondit: *Se nec verborum inanibus terreri, nec Nationalia Concilia timere Concilium non liberum, ſed licentioſum eſſe. Mala conſilia in capita conſultorum reditura.* Oborta tanta rerum perturbatione Quinqueccleſienſis Epiſcopus ad Cæſarem Tridento proficiſcitur, Hiſpanorum & Gallorum ei cauſam comendaturus. Legati contra Epiſcopum Commendonum mittunt, qui apud eundem ſuam cauſam ageret. Simul ad omnes Oratores ſcriptum mittunt, & opem eorum in expediendis difficultatibus implorant. Ea occaſione arrepta Oratores Galli reſpondent, *Concilium abuſus non tollere, ſed augere. Modum ponendum eſſe prenſationibus adeò manifeſtis, ut Concilio indelebilem ignominiam inurant. Libertatem ex ſuo ſenſu dicendi ſingulis concedendam. Etiam hanc eſſe cauſam diſcordiæ, quòd Secretarius ſuffragia minùs fideliter perſcribat, unde pars major in actis minor videatur, nec quod pluribus ſuffragiis determinatur, pro decreto habeatur. Proinde neceſſariò adjungendum eſſe alium, ut ita duo ſint, qui ſcribant.* Idem acriùs etiam inſtantius-

ſtantiúsque Oratores Cæſarei ſuadebant. Die 29. Januarij Tridentum Româ rediit Ventimiglienſis Epiſcopus, qui præter alia ad Legatos mandata etiam attulit Bullas officiorum & beneficiorum, à Pontifice aliquot Prælatorum propinquis collatorum, & Referendarij dignitatem Secretario Oratoris Luſitani; penſionem ſatis amplam filio Secretarij Hiſpani, aliiſque alias pollicitationes. Legati etiam Senogalienſem Epiſcopum ad Lotharingum mittunt, oraturum, ut aliquam rationem comminiſcatur, qua Gallis ſatisfieri poſſit. Reſpondit is, *parùm ſua referre, quibus verbis canon ſanciatur. Sententiam, quam confirmàre ſatagant, ſibi curæ eſſe. Nec illud dictum,* Pontificem habere curam regendi univerſalem eccleſiam, *à Gallis ullo modo admitti poſſe, & ſi deinceps proponatur, non poſſe committere Oratores, quin proteſtentur nomine Regis & Gallorum Præſulum.* Die ultimo Januarij habita Generali Congregatione exceptus eſt Sabaudus Orator. Tertio verò Februarij decreta eſt dilatio Seſſionis ad diem uſque 22. Aprilis, magna licèt parte contradicente, *eò quòd res indigna ſit, toties de die in diem Conſeſſus prorogari, ut videlicet Patres tædio adigantur ad aſſentiendum iis opinionibus, quibus conſcientia repugnat.* Poſtridie ejus die Galli Oratores ſedulò & iteratò à Legatis contendunt, ut quæ antea propoſuerat Reformationis capita, in Synodo examinarentur, antequam de Matrimonio agatur. Sed ambiguo reſponſo deluſi nihil inpræſentiarum impetrant. Die ſequenti Articuli octo de Matrimonio, proxima ſeptimana à Theologis diſcutiendi, in medium proferuntur. Nono Februarij Salmeron Jeſuita & Decanus Pariſienſis articulis ijs ventilandis initium faciunt. Procedentibus Congregationibus actum de reliquis etiam articulis, ac inprimis in partes itum circa quæſtionem, *An eccleſia poteſtatem habeat reſcindendi matrimonia clandeſtina?* aliis ajentibus, negantibus aliis. Die 17. Febr. Soto Theologus tum de divortio diſſerit, & vinculum matrimonij, obſtante Apoſtolica traditione dirimi poſſe negat: tum polygamiam naturali juri adverſari

verſari oſtendit, ſimúlque ad ſermonem de Reſidentia delabitur. Per id tempus Commendonus ab Imperatore Tridentum reverſus Legatorum animos ſuſpicionibus imbuit, narrata Imperatoris ſiniſtra prorſus de Concilio exiſtimatione, ejúſque vehementi procurandæ Reformationis & Synodi continuandæ ſtudio. Sed & paulò poſt Caniſius Jeſuita ſcripſit ad Lainezium Generalem, *Imperatorem omnino adverſus Concilii negotia malè animatum eſſe, & conſultare, quomodo procedendum ſit, ſi Papa perſeveret, & Reformationem proponere detrectet.* Conſultationis illius Articuli XVII. concernentes ipſius Concilii Reformationem, & Imperatoris in eo poteſtatem, per Jeſuitam Natalem proditorem ad Pontificios emanârunt. Romæ interea conſultatum, an concedendum ſit, ut Gallorum petitiones proponerentur? Viſum eſt, id concedendum haud eſſe, neque tamen præcisè negandum, ſed proponendis ijs dilationem interponendam. Mantuanus Cardinalis princeps Legatus paucis ante mortem diebus liberas veráſque ad Pontificem miſit voces, *neſcire ſe, quonam deinceps ore comparere debeat in Congregatione, verba tantùm daturus, quod jam abs ſe duos integros annos factum. Omnes Principum Miniſtros dicere, utcunque Pontifex de Reformatione multa polliceatur, non credere tamen ſe, animum ejus eò verè inclinatum, quandoquidem promiſſa non præſtentur.* Intra ſextum diem, datis his literis, è vivis exceſſit. In Congregationibus poſtremus in ſecunda Claſſe verba fecit Adrianus Dominicanus, qui à quæſtione propoſita divertens, multa de abſoluta Papæ in diſpenſando poteſtate diſſeruit. At Johannes Verdunus, ut Adriani ſententiam refellat, diſceptationem de gradibus affinitatis, ad oppugnandum diſpenſationes Pontificias convertit, efficacitérque oſtendit, legem Divinam exceptioni aut diſpenſationi nullo modo obnoxiam eſſe, *nec eſſe Papam dominum, Eccleſiam verò ſervam, ſed illum ejus ſervum, qui ſponſus eſt eccleſiæ, & ab ipſo præpoſitum familiæ eccleſiæ Chriſtianæ, ut det unicuique propriam menſuram, hoc eſt, quod ipſi de-*

 betur.

bentur. Sed & Jacobus Alanus Theologus Gallus de diſpenſationibus differens Conciliorum Generalium authoritatem ſupra modum extollit, Pontificis verò poteſtatem elevat. Tum & Cardinalis Lotharingus pauló ante Oenipontem ad Cæſarem & Regem Filium ſecedens, ſecretò cum ijs contulit de remedijs opponendis Curiæ Romanæ & Prælatis Italis Tridenti dominantibus, quò obtineri poſſit in Concilio *communio Calicis, conjugium Presbyterorum, uſus Linguæ vernaculæ in Sacris, relaxatio aliorum juris poſitivi præceptorum, & Reformatio in capite ac membris*. Et ſi obtineri non poſſent, qua ratione Concilium Nationale inſtituendum ſit? Defuncto, uti diximus, Mantuano, Cardinalis Seripandus principis Legati munus deprecatur, Warmienſis miſſionem poſtulat, at Simoneta principem locum ambit. Sed Pontifici placuit in locum Mantuani Legatos ſurrogare Cardinales Johannem Moronum & Bernhardum Navagerium. Per eoſdem dies cùm Romæ in Rota cauſa quædam Segovienſis Epiſcopi proponenda eſſet, ea nec recepta, & ab uno ex Auditoribus procuratori Epiſcopi dictum eſt, *dominum ſuum eſſe hæreſeos ſuſpectum*. Hinc querelæ Tridenti à Tranſmontanis omnibus obortæ ſunt, *quòd Romæ excogitentur calumniæ, & notæ infames iis, qui Pontificis & curiæ voluntati non obſecundant, impingantur*. Die 4. Martij de V. & VI. articulis actum, ac inprimis de matrimonio Presbyteris concedendo, vel certè diſpenſando necne, indignantibus illis, qui Sedis Pontificiæ commodis favebant, eam quæſtionem in medium proponi, dicentibúſque, *matrimonium Presbyteris concedere non aliud eſſe, quàm Hierarchiam Eccleſiaſticam deſtruere, & Pontificem redigere ad Romæ ſolius Epiſcopatum, ſublata per curam familiæ arcta illa Ordinis clericalis cum Apoſtolica ſede conjunctione*. Eodem tempore ſcripſit Cæſar tum ad Legatos, tum ad Pontificem. Ad Legatos quidem, *deſiderare ſe tandem fructuoſum aliquem Concilij ſucceſſum, & ad obtinendum illum dandam illis operam eſſe, ut removeantur impedimenta, de quibus ad Pontificem ſcripſerit.*

pſerit. Ad Pontificem verò, *dolere ſibi, quòd parùm feliciter ſuccedat Concilium, cujus exitus, niſi properè remedia adhibeantur, is futurus ſit, ut ſcandalum univerſo orbi Chriſtiano, & ridendi materiam adverſariis præbiturum ſit. Patres ad indignas contentiones delabi. Famam eſſe, in eo Pontificem eſſe, ut Concilium diſſolvatur. Id ſe ſummopere diſſuadere. Daret potiùs operam, uti ſua Concilio libertas conſtet, quam tribus potiſſimum modis turbari, primò quòd omnia priùs Romæ conſultentur; ſecundò quòd facultatem proponendi ſoli ſibi Legati iniquè vendicent; tertiò quòd coitiones fiant ab aliquibus Prælatis, quibus Curiæ Romanæ amplitudo emolumento cedit. Neceſſariam eſſe Reformationem. Cúmque abuſus originem & fomentum Romæ habeant, eam non in urbe Roma, ſed in Concilio inſtituendam. Paratum eſſe ſe venire ad Concilium, rogaréque Pontificem, ut & ipſe eò venire dignetur.* Literis his Papa redditus commotior eſt, quòd Imperator ſuam in Concilium authoritatem longiùs extendat, quàm deceſſores ejus fecerint. Reſpondit igitur prolixè, *ſibi plenam à Chriſto authoritatem attributam eſſe, ut cujuſcunque authoritatis conſenſum expectare non debeat. De Concilio diſſolvendo ſe nunquam cogitâſſe. Libertatem conſultationibus à ſe Romæ habitis non impediri ſed juvari. Olim cùm Romanus Pontifex Conciliis intereſſet, eum ſolum & propoſuiſſe & decreviſſe. Abſente illo ſolis Legatis fas eſſe proponere. Concilium factum eſſe licentioſum, non liberum. Curiam ſuam jam ſe reformâſſe, & reformaturum eſſe deinceps. Tridentinos Præſules deformare, non reformare velle. Alias etiam aulas opus reformatione habere. Qui legem à Concilio accipere debent, eidem legem dare non debere. Atque hoc ipſum etiam reformandum eſſe. Quòd ſi Conſtantini, & Theodoſiorum duorum pietas, imitatores haberet, Concilium in ſumma apud omnes exiſtimatione futurum. Quò minùs verò ipſe intereſſe Concilio poſſit, ingraveſcentem ætatem & negotia intercedere.* Porro Pontifex Cæſaris Gallorúmque ſtudia à ſuis diverſa conſpicatus, de Hiſpano ſibi conciliando cogitat. Commodúmque ad-

venerat Ludovicus Avila extra ordinem ab Hiſpano miſſus, ut tum alia, tum diſpenſationem in matrimonio inter Sororem & Filium Regis Carolum contrahendo ſolicitaret. Eum Papa omni officiorum genere, & propenſa etiam in diſpenſando conſanguinitatis gradu voluntate demulcere ſtuduit. Ipſe quoque Rex Præſules ſuos monet, ut rebus Papæ faveant, quantum fieri ſalvâ conſcientiâ poſſit. Die 17. Martij diem ſuum obijt Cardinalis Seripandus Legatus, communi Tridentinorum omnium dolore. Die ſequenti Oratores Galli Legatos ſolenniter adeunt, eóſque obteſtantur, ut Reformationis negotium tandiu petitum tandem occipiant. Idem Cæſaris Oratores & Avila Romæ rogitabant, flagitantes, ut Reformatio in Concilio non Romæ fieret, & ut facultas proponendi in Concilio ſibi quoque concederetur. Reſpondit junctim omnibus, ſe & facultatem proponendi omnibus permittere, & Reformationi quoque favere. Sed Morono interea ſecretiora mandata cum hac conceſſione pugnantia impertijt. Lotharingus callidum Concilium ſuggeſſit Pontifici, nimirum Reformationi ipſum ſe extricare, & Concilium citò expedire poſſe, *ſi apertè intelligendum daret, quæ capita attingi nollet, ut in cæterorum tractationem incumbere liceret, ita contentiones omnes brevi ceſſaturas eſſe.* Sed Pontifex verſutiam ejus ſubodoratus, tanquam annoſa vulpes, laqueo ſe capi haud patitur. Cernebat nempe fore, ut ſi quædam in deliberationem adduci patiatur, via aperiatur etiam reliquis, quæ certum ſibi præjudicium datura eſſent. Ad alia igitur conſilia decurrit, inprimis id ſatagens, ut Imperatorem per Moronum Cardinalem, Tridentum tendentem ſuam in ſententiam pertraheret, & Concilium, ſi qua fieri poſſet, Bononiam denuo transferret. Quem in finem etiam Ventimiglienſem Epiſcopum ad Lotharingum, qui antea dixiſſe ferebatur, *ſi Pontifici animus eſſet Bononiam venire, Imperatorem eodem conceſſurum*, mittit, ut ejus de eo ſententiam animumque expiſcaretur. Cúmque averſo ſe eſſe à Concilio hoc animo teſtaretur Lotharin-

rharingus, eò quòd Pontifici Reformatio curæ haud ſit, ipſe etiam de transferendo Concilio cogitationem deponit. Die 13. Aprilis novus Legatus Cardinalis Moronus in Congregatione exceptus Breve Legationis protulit, & Orationem habuit. Acceſſit etiam ad Concilium Comes Lunenſis, Hiſpaniæ Regis Orator. Circa illud etiam tempus Petrus Soto in confinio mortis literas dictavit & ſubſcripſit, Pontifici mittendas, in quibus confeſſionis formâ declarat mentem ſuam de capitibus in Concilio controverſis: Illud nominatim Pontificem hortatus, ut aſſenſum commodaret Reſidentiæ & Inſtitutioni Epiſcoporum *de Jure Divino* declarandis. Literas eas Tridenti vulgatas & non exiguum pondus habentes, animúmque Præſulibus nonnullis addentes, Simoneta ſupprimere, ſed irrito labore, conatus eſt. Hiſpani Epiſcopi in ædibus Comitis Lunenſis convenientes, eum de Concilij ſtatu edocent. Illinc cùm diſcederent commodùm Epiſcopi Lerienſis & Pacenſis, in eos Granatenſis invectus eſt his verbis: *Hi ſunt de numero perditorum, qui tanquam muli clitellarij ſarcinis ſeſe onerari patiuntur, & aliorum voluntate ac arbitrio reguntur, neque ad aliud quàm ad numerum implendum utiles ſunt.* Cùm inſtaret dies 22. Aprilis Seſſioni deſtinatus, die præcedenti Congregatio habita eſt, ut ejus prorogatio denuo decerneretur. Lotharingo ita ſuadente, placuit, ut dies 20. Maij præfigeretur, quo deinde futura Seſſio celebranda eſſet. Finita Congregatione Anthonius Ciurelia Buduenſis Epiſcopus ſolitus & antehac Patres urbanitate imò & prophetia aliqua oblectare, de Civitate Tridentina prophetiam edidit, cujus hæc ſumma erat: *Civitatem eam gratiam obtinuiſſe, ut eligeretur tanquam urbs, ubi generalis concordia inter Chriſtianos ſarcienda putabatur. Sed propter inhoſpitalitatem ſuam indignam eo honore, brevi odium univerſale incurſuram, tanquam majorum diſcordiarum ſeminarium.* Die 24. Aprilis Legati Oratoribus communicant Decreta de abuſibus circa Sacramentum Ordinis formata. Eadem die 29. etiam Prælatis exhibent.

Regum Oratoribus non placuit Caput 1. de Epiſcoporum electione, eò quòd authoritatem Principum ſuorum in ijs præſentandis aut nominandis labefactaret. Initio Maij à Rege Galliæ ad Lotharingum & Oratores ejus allatæ ſunt literæ, quibus injunctum ijs eſt, ut veras factæ cum Hugonottis, uti vocabantur, pacis cauſas in Concilio edant, ſimúlque Reformationem ſolicitent. Egerat idem Rex cum Hiſpano de Concilio in aliquam Germaniæ urbem transferendo. Sed conſentientem minimè habuit, Pontificem verò palam etiam repugnantem. Unde Galli abjecta ſpe omni fructum aliquem ex Concilio colligendi, Theologis ſuis Tridento diſcedendi poteſtatem faciunt. Unde hi citiùs, illi ſeriùs diſcedunt pœne omnes. Die 18. Maij habita Congregatione actum eſt de abuſibus circa Sacramentum Ordinis. Ubi Lotharingus de abuſibus ijs copioſiſſimè diſſeruit, perſtringens tum eos, qui in Gallia obtinerent, tum & eos inprimis, qui Romæ graſſarentur. *Romanam Curiam* ajebat *eſſe fontem, unde abuſus omnes deriventur. Nullum reperiri Cardinalem ſine Epiſcopatu, imò ſine multis Epiſcopatibus, & eas tamen functiones eſſe inſociabiles. Inventa Commendarum, Unionum ad vitam & adminiſtrationum, quarum interventu contra omnes leges plura beneficia re ipſa dabantur uni, cùm tamen in ſpeciem haberet unicum, eſſe Divinæ Majeſtatis & Religionis ludibrium.* Libertatem hanc loquendi ægerrimè Pontificij tulerant, dicente Simoneta, loqui ipſum cum Lutheranis, *& faxit Deus,* ingeminabat, *ne cum iiſdem etiam ſentiat.* Die 21. Maij in Congregatione acceptus Comes Lunenſis Hiſpanus Orator, ob controverſiam de præcedentia ſe inter & Gallos Oratores ſeorſim locum, connivente etiam Lotharingo Cardinale, capeſſivit, edita proteſtatione de loci prærogativa ſibi debita. Cui oppoſita eſt proteſtatio Gallorum in contrarium, longiſſimi temporis præſcriptione jus inviolabile ſibi partum aſſerentium. Comitis Lunenſis nomine Orationem habuit Petrus Fontidonius Hiſpanus, qui inter Regis ſui decora illud potiſſimùm com-

commemoravit, quòd majori quàm reliqui Reges, ſeveritate hæreticos arcuerit & compeſcuerit. Quæ quidem Oratio tanquam manifeſta reprehenſio omnium Principum, qui Hiſpaniæ exemplum haud imitati ſunt, non reliquis duntaxat Oratoribus, ſed ipſi etiam Lunenſi Comiti diſplicuit. Eo tempore, pace in Gallia facta, & ſpe ſeriæ Reformationis obtinendæ decollante, Regina Galliæ ad Pontificem & Lotharingum ſcribit, & illi quidem operam omnem addicit, ut Concilium propediem finiri poſſit: huic verò ſuadet, ut Pontifici quocunque modo ſatisfacere, ejúſque ſibi benevolentiam conciliare annitatur & quam primùm fieri poteſt, in Galliam redeat. Atque hinc Lotharingus aliàs irreconciliabili odio adverſus Evangelicos, non tam religionis quàm factionis cauſa flagrans, multum de animi ſui ardore remittere, & Pontifici, Curiæ Romanæ ac Hiſpaniæ miniſtris ſe adjungere cœpit. Die 2. Junij in Congregatione receptus eſt Præſes Renatus Biragus, à Rege Galliæ ad Concilium & Imperatorem miſſus, qui exhibitis Regis literis, quibus Pacificatio nuper facta excuſatur, eandem in rem Orationem habuit. Promotor reſponſionem juxta formulam à Legatis præſcriptam adornat, ſed à Lotharingo, quòd Regis pacem ſancientis factum laudaret, non probatam, adeóque etiam, Oratoribus Gallis Lotharingo multum indignantibus, immutatam. In Congregatione Epiſcopus Nemauſenſis de capitibus abuſuum, qui Ordinem ſpectant, verba faciens, delapſus eſt in ſermonum de Annatis, in quarum penſitatione & modum & quantitatem reprehendit, ſatis fore dicens, ſi ad aulæ Pontificiæ ſuſtentationem viceſima decimarum pars impendatur. Æquum eſſe addidit, *ut, cùm Curia Romana omnium eccleſiarum collationibus ſuſtentetur, inde quoque aliquid utilitatis percipiatur, cùm tamen ab ejus officialibus multi & prope omnes abuſus in orbe Chriſtiano naſcantur.* Inſuper in ordinationibus Presbyterorum, quæ Romæ fiunt, nec Canones nec Decreta obſervari querebatur. In alia Congregatione Epiſcopus Guadicenſis in Epiſco-

rum Titularium ordinationem graviter invectus eſt, quam dicebat eſſe *Curiæ inventum, figmentum humanum.* Epiſcopus verò Lucenſis nervosè contra diſpenſationes Pontificias diſſeruit, negans ullo caſu juſtam eſſe diſpenſationem, ſiquidem conveniat, ut privatus quivis aliquid gravaminis ſuſtineat, dummodo id inſigni beneficio publico cedat. Die 7. Junij in locum Epiſcopi Tileſii, Concilij Secretarij, de cujus ſincera in conſignandis Concilij actis fide ſæpius dubitatum fuerat, ſuffectus Epiſcopus Campianenſis, reſponſum Birago reddendum, à Legatis confectum prælegit. Id Lotharingo aliiſque minùs placebat. Unde denuo reſponſum dilatum eſt, Gallis Præſulibus non parùm de eo quiritantibus. Die 11. Junij conſultatio habita eſt de invenienda ratione ſtabiliendi doctrinam de inſtitutione Epiſcoporum. Ibi Lotharingus digreditur in eam Gallorum aſſertionem, quòd Concilium ſit ſupra Papam. Orta inde ipſum inter & Archiepiſcopum Hydruntinum altercatio, exulcerati utrinque animi index, Morono etiam Legato palàm Hydruntino patrocinante, *eò quòd Romæ ſibi mandatum ſit, ut illum magni faciat, à cujus ore & ſententia quadraginta ſuffragia pendeant.* Die 13. Junij Præſes Biragus non expectato diutius Synodi reſponſo, Oenipontem ad Imperatorem, mandata ſua ei expoſiturus proficiſcitur. Circa id tempus Comes Lunenſis, Regis ſui juſſu apud Legatos urgebat abrogationem illius Decreti, quod ſolis Legatis *proponendi* facultatem faciebat. Legati ejus poſtulatum ſcripto traditum ad Pontificem mittunt, Morono dicente, eludi poſſe ita, ſi reſponſio in longum extrahatur. Die 15. Junij Seſſioni futuræ dies 15. Julij præfigitur, Segovienſi, aliiſque reclamantibus, quòd breve nimiùm tempus ſit ad expediendas plurimas, quæ ſuperſunt, difficultates. Poſtero die Lainezius, Jeſuitarum Generalis, quæ antehac in præjudicium Curiæ Romanæ dicta erant de Diſpenſationibus, de ejuſdem Curiæ Reformatione, de Annatis, impudenti ſermone refellere conatus eſt. Ejus Oratio Gallis aliiſque diſpli-

diſplicuit, ſed Legatis probata fuit, qui eum ſingulari favore proſequentes ſuſpicionem moverunt, ac ſi ipſorum inſtinctu loqueretur. Sed & Hugonius ac Verdunus Theologi Galli, quamvis Pontificis pretio corrupti, offerebant ſe Lotharingo ad refutandam Jeſuitæ ſententiam novam, inauditam ac ſcandaloſam, inprimis ea parte, qua dicebatur, *idem eſſe Chriſti ac Papæ tribunal.* Sed impetum hunc Lotharingus retardavit, aſſerens, ſufficere ſi id obtineatur, ne in publicis Concilij decretis ad iſtam doctrinam aditus aperiatur, idque rem ſilentio tegendo, quàm contradicendo rectiùs effici poſſe. In Congregatione die 21. Junij habita, poſt lectam reſponſionem Præſidi Birago reddendam, orta denuo eſt contentio de inſtitutione Epiſcoporum & authoritate Papæ, quam alij omitti & ſopiri, alij diſcuti voluére. Sed & de electione Epiſcoporum anxiè quæſitum, annon digniores neceſſariò ſint eligendi? aſſerebant id multi, at negabant tum Pontificij, eò quòd id pertineat ad Pontificis authoritatem reſtringendam: tum Oratores Galli & Hiſpanus, cauſati, ſic poteſtatem Regum in nominationibus circumſcribi. Ac circumibant etiam multi prenſantes, nominatim Epiſcopus Britinorienſis & Lainezius, urgentes incommoda, Decretum reſpiciendæ dignitatis ſecutura. Sed & Pontifex Cardinalium Reformationem cogitans varia Tridentum capita mittit ad Legatos, præcipuis Patrum impartienda. Sed mox illud Reformationis ſtudium obmutuit, intercedentibus Epiſcopis, inprimis purpurei galeri Candidatis, ne ſuis deſiderijs multa impedimenta objicerentur. Die 25. Junij Imperator id pro comperto habens, vicinitate ſua Concilium non promoveri, Oenipotente diſceſſit. Recruduit etiam controverſia de præcedentia Gallum inter & Hiſpanum, poſtquam Vargas, Orator Hiſpanus, Romæ à Pontifice impetravit, ut etiam in Seſſione Comiti Lunenſi locus ſeorſim à reliquis Oratoribus concederetur. Ex qua quidem re Pontifex tumultum, & ex tumultu Concilij diſſolutionem exorituram ſperavit. Res eò devenit,

venit,ut Ferrerius Orator Gallus Orationem & Proteſtationem adornaverit, ea uſurus,niſi ſibi ſatisfiat. In ea inter alia continebatur, *Pium IV. pro pane filio primogenito petram dediſſe, & pro piſce ſerpentem,ut uno ictu ſimul & Regem & Eccleſiam Gallicanam feriret. S. Petrum à judiciis rerum mundanarum abſtinuiſſe. At Pium IV. Succeſſorem ejus, ſed non imitatorem, honorum Regibus auferendorum poteſtatem ſibi arrogare. Illum contra cauſam viduæ & pupilli pronuntiâſſe, legibus locum non relinquere, nec Concilio libertatis veſtigium. Recuſare ſe hunc pro vicario Chriſti agnoſcere. Quicquid fit,non Tridenti geri, ſed Romæ, & decreta in publicum emiſſa eſſe potiùs Pii IV. quàm Concilii Tridentini, nec ea ſe pro decretis Tridentini Concilii recepturos.* Aſſerebant præterea,Pium IV. legitimum Pontificem non eſſe, nec electionem ejus validam eſſe ob vitium Simoniæ in ea interveniens. Non prælecta tamen eſt proteſtatio illa ob controverſiam Oratorum reliquorum interventu ſopitam. Deinceps Lotharingus ut Pontifici fidem ſuam pigneraretur, ſedulam operum navavit tollendis de Reſidentia aliiſque controverſis Capitibus diſſenſionibus, ut tandem Seſſio haberi poſſet. Hiſpanis igitur pleriſque perſuadet, ut deſiſterent à poſtulanda declaratione Reſidentiæ & inſtitutionis Epiſcoporum de Jure Divino, *eò quòd res nec tuta, nec Deo grata ſit, inutili ſtudio & cum majorum malorum periculo id beneficium urgere,quòd obtineri non poſſit. Sufficere, quòd veritati præjudicium non creatur.* At Granatenſis, Segovienſis,aliique in ſententia ſua perſtant. Die 9. Julij cœperunt generales Congregationes. Decretum de Ordine prælectum, pleriſque id approbantibus, ſed Granatenſi & ſociis obfirmantibus animum, niſi Epiſcoporum inſtitutio declaretur. Dicebant illi, *opinionem ſuam æquè veram eſſe ac præcepta Decalogi.* Dein decretum de Reſidentia proponitur, & pleriſque probatur, at Granatenſi & aſſeclis non item, qui apertam Juris Divini declarationem petebant, ſéque in conſcientia ad id obligari affirmabant. Die 14. Julij in generali Congregatione denuo

denuo lectum eſt totum id, quod in Seſſione publicandum erat. Idque ſibi placere Patres 192. non placere contra Patres 28. reſponderunt. Cardinalis Moronus cum Comite Lunenſi privatim egit, ut diſſentientes conciliaret, promittens, quando poteſtas Papæ ſecundum formulam Concilij Florentini declarabitur, etiam tum inſtitutionem Epiſcoporum de Jure Divino declaratum iri. Vano hoc promiſſo lactati Granatenſis & aſſeclæ in ædibus Lunenſis poſt multam diſceptationem omnia ſe acceptaturos concludunt. Succeſſit tandem die 15. Julij ipſa Seſſio XXIII. Miſſam celebrante Pariſienſi Epiſcopo, Orationem verò recitante Alliphienſi Epiſcopo, in qua inter alia dixit: *Sicut melior ſit fides Pontificiorum, ita meliores eſſe mores hæreticorum.* Lecta poſtea ſunt Brevia Legationis Cardinalium Moroni & Navagerij, mandata Regis Poloniæ & Ducis Sabaudiæ, literæ, Reginæ Scotiæ, Hiſpani mandatum, & Decreta tum fidei tum Reformationis.

NOTÆ

Ad Hiſtoriam & Decretum Seſſionis XXIII.

IPſa Hiſtoriæ Seſſionis hujus paulò attentior lectio probo lectori plurima ſuggeret peſſimæ in cauſa Dei fidei, & tum apertarum, tum clandeſtinarum etiam plusquam Machiavelliſticarum artium, ne apertam vim & iniquitatem, ac ſerias cordatorum omnium querelas commemorem, indicia. Nos præcipua indicâſſe ſatis habebimus. *Primò* toties iterata Imperatoris Regis Galliarum, Hiſpani, Lotharingi, aliorum de tractatione deſultoria tum fidei dogmatum, tum Reformationis Capitum; de libertate Concilij per præjudicia & mandata Pontificis ac Curiæ conſtricta; de iniquitate Decreti, quo ſolis Legatis proponendi facultas vindicata eſt; de

apertis prenſationibus & ſuffragiorum corruptione, de injuſtis Pontificis uſurpationibus, aliiſque ejuſmodi noſtram de Conciliabuli illius perverſitate ſententiam ac querelam luculenter confirmat. Vix efficacioribus verbis talia exprimere poſſemus, quàm vel Regis Galliarum, *ea quæ ad mores & diſciplinam pertinent, leviter tractari, dogmata religionis præcipitanter decerni, diſputationem de rebus fidei, adverſariis abſentibus, inutilem eſſe, reſtituenda eſſe eccleſiæ, quæ Sathanas ei eripuit*; vel Quinqueeccleſienſis & aſſeclarum, *Eccleſiam in capite & membris ſeriò reformandam eſſe, quod hactenus factum non ſit*; vel Renaldi Ferrerij Oratoris Gallici, non obſcurè aſſerentis, *ſupereſſe in eccleſia fornicationes & maleficia Jezabelis, non Concilij, ſed Pij IV. vitio electi Papæ Decreta appellari debere* &c. vel Cardinalis Madrucii, *eſſe in Concilio ſecretius aliquod Concilium, quod majorem ſibi authoritatem vendicaret*; vel Lotharingi, *Concilio libertatem haudquaquam conſtare, cùm nec tractari, nec decerni quidquam poſſit, niſi quod Legatis placeat, & Legati nihil faciant, niſi de voluntate Papæ, Romanam Curiam eſſe omnium abuſuum fontem*; vel Gallorum Oratorum, *Concilium abuſus non tollere, ſed augere. apertas prenſationes ferre, quæ Concilio indelebilem ignominiam inurant, à Secretario ſuffragia minùs fideliter conſignari*; vel ipſius Mantuani principis Legati, paulò ante mortem ſuam profitentis, *nil niſi verba Concilio dari, nec omnino promiſſis ſtari*; vel Imperatoris Ferdinandi, *hactenus nullum fructum à Concilio manâſſe; ejus exitum ſcandalum & ridendi materiam ſuppeditaturum; Patres in Concilio ad indignas contentiones delabi; Libertatem Concilio non conſtare, eò quòd cuncta priùs Romæ conſultentur, facultatem proponendi Legati iniquè ſibi ſolis vendicent, & conventicula fiant Prælatorum Pontificis emolumenta curantium; abuſus originem & fomentum habere Romæ, proin etiam inde Reformationem exordiendam eſſe*; vel Archiepiſcopi Granatenſis, quiritantis, *eſſe in Concilio mulos clitellarios, qui ſe Pontificis ſarcinis onerari patiantur.* Ut omittam ejuſmodi alia, quæ intimus conſcientiæ ſenſus invitis

invitis his pectoribus extorſit. Atque has querelas meritò noſtras facimus. *Secundò* iterum atque iterum repetita Seſſionis prorogatio, & decimum uſque in menſem extracta dilatio prodit Synodi hujus vanitatem. Etenim ſi Decreta ſpectes, nihil occurrit, quod non modò tanti temporis operâ aſſiduâ, ſed ne paucorum quidem dierum impendio dignum eſſet. Arguit nempe hæc mora inſanabiles Patrum contentiones, & mutuas machinationes partium; quarum altera, ſanior videlicet, ea definiri petiit, quæ aliquod momentum haberent, & uſurpatam poteſtatem Papæ coërcerent; altera verò Pontificia nimirum, omnibus modis, vi dolóque adhibito obſtitit. Tantæ nempe molis erat Papatum nutantem oppoſitis machinis ſuſtinere. Hoc etiam morâ illâ quæſitum, ut Patres tædio adigerentur ad ſubſcribendum ijs opinionibus, quibus eorum conſcientia reclamavit quod plures in ipſo Concilio Pontifici addictis Præſulibus objectârunt. *Tertiò* digniſſima animadverſione eſt controverſia de inſtitutione Epiſcoporum & Reſidentia, quam utramque Divini Juris eſſe, allegata etiam definitione ipſius Concilij ſub Paulo III. Pontifice facta, pertendebant Præſules Galli, Hiſpani, imò & Itali nonnulli, victores haud dubiè futuri, niſi contrarijs Româ allatis mandatis vis iis illata, & à Cardinale Lotharingo, homine ambidextro, ad extremum indignis modis deſerti eſſent. De certaminis illius cauſis & momento pauca commemoranda ſunt. Pontificis poteſtatem iniquè hactenus uſurpatam aperto Marte Præſules oppugnare auſi non ſunt, quòd victoriam deſperatam eſſe cernerent. Eam igitur rectiùs obliquè, & remota quædam principia cum Oecumenico Papatu, ſeu Pontificis Romani ambitione ac avaritia pugnantia ſtabiliendo, adeóque à longinquo collimando convellere allaborârunt. Atque huc apprimè faciebat declaratio, quòd & reſidentia & Epiſcoporum inſtitutio immediatè à Divino jure arceſſenda ſit. Etenim ſi conſtaret, obligari quemvis Divini juris neceſſitate, ne gregem ſuum deſerat, inde inferre licebat, Epiſcopis cum

onere

onere ipſis tradito etiam ejuſdem commodè exequendi poteſtatem ipſis datam eſſe, adeóque eas à Pontifice nec aliò vocari, nec alibi diſtineri poſſe, nec ab eodem cum ijs diſpenſari, nec poteſtatem Divinitus conceſſam reſtringi poſſe. Eodem & illi aurigabantur, qui Epiſcoporum inſtitutionem à Divino Jure repetendam eſſe pertenderant. Si enim Epiſcopi immediatè Chriſto inſtitutionem ordinis & authoritatis ſuæ debent, ſecuturum inde confidebant, poteſtatem ſuam Pontifici ſubjectam non eſſe, adeóque nec ab eo diminui poſſe, atque ita reſtitutum iri Epiſcopis, quod ijs à Chriſto datum, aliena ambitione & avaritia uſurpatum, aut per propriam ſocordiam amiſſum eſt. Denique & vim hac ratione prohiberi, quam contra ipſorum perſonas adhibere Curia Romana poſſet, quin & temporis progreſſu ſenſim ſine ſenſu Eccleſiam reformari, & collapſam diſciplinam reſtitui poſſe. Proinde declarationem hanc Papatui jugulum petituram aſſeruere non tantùm Lainezius, dicens, *Si ſtatuatur Epiſcopos Jure Divino inſtitutos eſſe, Pontificem non amplius fore caput eccleſiæ & vicarium Chriſti*, ſed etiam Segovienſis, qui palam jactavit, *unicam voculam* Juris Divini *Papæ fore cauſam ruinæ*. Hæc ſcilicet arcana ſunt illius contrverſiæ tanto animorum ardore & tandiu agitatæ. Etiam ſub Paulo III. Anno 1547. cauſam neceſſariæ reſidentiæ, & quidem vi Juris Divini publico ſcripto ſtrenuè ac patheticè egit Bartholomæus Caranza de *Miranda* peculiari tractatu Metis & Antuerpiæ edito; cui is ſubjecerat Epiſtolas Athanaſij ad ſuæ Diœceſeos Epiſcopos & ad Imperatorem de eadem materia, nec non Excerpta quædam ex libro Martini Pereſij Ajalæ. Sed tam malam is gratiam inivit, ut Archiepiſcopatu Toletano exutus Romæ, ubi cauſam ſuam proſequebatur, An. 1575. præ animi ægritudine obiverit. Argumenta pro reſidentiæ ex Divino Jure neceſſitate Caranza ille ſex produxerat. I. *Ex Scripturæ teſtimonijs, nominatim Num. XVIII. Ezech. XIV. Zachar. XI. Joh. X. 11-16. Act. XX. 18. &c. 1. Theſſ. V. 12. 13. 1. Timoth. III. Tit. I.*

2. Tim.

2.Timoth.IV. 1-6. 1.Pet.V.1–5. &c. II. Ex titulis Epiſcoporum, qui vocantur Speculatores, Angeli, milites, duces, patres, cuſtodes, ſcribæ docti ad Regnum Cœlorum. III. Ex Decretis Conciliorum viginti. IV. Ex doctrina & Decretis Pontificum. V. Ex doctrina Patrum plurimorum. VI. Ex rationibus variis. Sed & Franciſcus Torrenſis Ambroſii Catharini poſitionem ſcriptis opuſculis aſſertam, *quòd reſidendi Jus non ſit niſi Juris Poſitivi Eccleſiaſtici, quódque ſolus Papa à Deo immediatè acceperit omnem poteſtatem, Epiſcopi verò à Papa habeant ſuam Jurisdictionis poteſtatem*, tanquam falſiſſimam evertere conatus eſt peculiari tractatu *de Reſidentia Paſtorum.* Meritò igitur controverſiam in Concilio vexatiſſimam & maximi momenti paſſim hiſtoricè, quid nimirum circa eam diverſis occaſionibus in Concilio dictum factúmque ſit, Suave Polanus, ingenuus & candidiſſimus ſcriptor tractavit. Quem tamen mendaciorum convincere Scipio Henricus Jeſuita ipſe impudens mendaciorũ architectus, futibus ſuis ſpeculationibus conatur. Is enim *Cenſur. Hiſt. Theolog.* pag. 141. ait, *vanum & ridiculum eſſe, imò et figmentum mentientis Hiſtorici, ſi declaretur, Epiſcoporum Reſidentiam ſive Inſtitutionem eſſe de Jure Divino, nullam amplius Romanum Pontificem authoritatem ſuper Epiſcopos habiturum.* Verùm ſi id vanum, ridiculum, figmentum mentientis eſt, non Suave Polanus fuerit vanus, ridiculus, mendax, ſed ipſi in Concilio Patres, qui id diſertis verbis aſſeruerunt ſequi, nominatim Segovienſis Epiſcopus, Lainezius Jeſuitarum Generalis, Granatenſis, aliíque quorum & ſententiam & verba Suave Polanus ſine ulla falſi ſuſpicione recitat. Certum eſt, id intendiſſe Hiſpanos inprimis, quod ſuperiùs diximus. An verò ſi deſtinata proveniſſent, futurum fuiſſet, ut ſpe ſua mactarentur Præſules illi, non æquè certum eſt, & dubitârunt ipſi etiam Galli, qui circuitionem illam & artes Hiſpanorum pro frivolis habebant, dicentes, nunquam defuturas Romæ proviſiones, quibus, quod illi intenderunt, inutile reddatur: proinde præſtare, ut abſque omni artifi-

cio

cio rectà & apertè manifeſti uſus oppugnentur. Nec plus difficultatis metuendum eſſe in hoc obtinendo, ad quod præcipuè tenditur, quàm in eo conſequendo, quod prætexitur, quod tamen adipiſcentibus nihili inſtar futurum ſit. Si quod igitur argumenta ſequentia Scipionis pondus habent, non illa valent vel contra Suavem Polanum, qui rem geſtam ſincerè narràvit; vel contra intentionem eorum, qui Reſidentiam & inſtitutionem Epiſcoporum à Divino Jure arceſſebant, ut Pontificis avaritiam & ambitionem in ordinem redigerent: ſed contra eventum, quem ob Pontificis proviſiones Romæ faciendas dubium fore ipſi in Concilio Galli ſentiebant. *Reſidentia*, inquit Scipio, *nihil aliud efficit, niſi ut Epiſcopus à ſua Eccleſia non diſcedat, non tamen aufert à Romano Pontifice poteſtatem multa ſibi reſervandi, plurima Epiſcopis indicendi, privilegia Regularibus concedendi, peccantes Epiſcopos puniendi.* Imò ſi ex Divini præcepti neceſſitate Epiſcopi reſidere, hoc eſt, præſentes eſſe gregi debent, non licet Pontifici contra Divini præcepti tenorem aliquid ſibi reſervare, privilegia non reſidendi indulgere, Præſules ad Curiam ſuam vel aliò avocare, heterogeneis occupationibus diſtinere, militiæ, foro præficere, titulares Epiſcopos creare, Epiſcopatus vacuos relinquere, commendare, &c. Non licet enim cuiquam mortalium contra Divinum præceptum diſpenſare. Quoad jus puniendi Epiſcopos, illud Divino Jure non ad Pontificem, ſed ad ſupremum Magiſtratum ejus loci, in quo reſident, pertinet. Pergit Scipio & negat, Pontifici nullam in Epiſcopos poteſtatem ſuperfuturam fuiſſe, ſi declaratum eſſet, Epiſcopos omnes ἀμέσως à Chriſto inſtitutos eſſe, hoc videlicet argumento, *quia etiam Presbyteri inſtitutio ſit de Jure Divino, & tamen Presbyteri Epiſcopo obediant.* p. 142. Sed Hieronymus, qui Epiſcopos & Presbyteros Jure Divino æquales eſſe olim docuit, unà nobiſcù negaret Scipioni huic, Presbyteros Epiſcopis obedientiam debere. Deinde aliud eſt Presbyteros Epiſcopis, aliud Epiſcopos Epiſcopis ſubjicere, quod faciunt Adverſarij. Sed Reſi-

dentiam

dentiam eſſe de Jure Divino declaratum eſſe Capite I. Reformationis, ubi dicitur, *Præcepto Divino mandatum eſſe omnibus oves ſuas agnoſcere &c. quod impleri non poſſit ab iis, qui gregi ſuo non aſſiſtunt, ſed mercenariorum more eum deſerunt*; Scipio pertendit. Sed primò quicquid de Reſidentia decreverint Patres, joculare & illuſorium fuit, quia diſpenſationes & exemptiones Pontificum non ſubatæ & reſtrictæ, ſed potiùs Concilij nutu ei integræ relictæ ſunt: additæ etiam exceptiones variæ, quæ reſidendi neceſſitatem facilè ſolvere poſſent. Cætera omnia dicis cauſa definita ſunt. Deinde declarat Synodus, *præcepto Divino mandatum eſſe omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre &c.* Hinc colligit, *debere Epiſcopos gregi ſuo invigilare & aſſiſtere, nec mercenariorum more eum deſerere.* Quaſi non fuerit per ſe clarum, neminem à munere ſuo, cujuſcunque tandem generis illud ſit, citra legitimam cauſam abeſſe poſſe. Neque verò hoc pertendebant illi, qui Reſidentiæ declarationem urgebant, ſed definiri petierunt, Reſidentiam ita Juris Divini eſſe, immutabilis videlicet, ut nullus diſpenſationibus & exemptionibus Pontificijs, quales antehac pernicioſiſſimæ viguerant, locus relinquatur. Hunc verò ſenſum minimè Synodus definivit. Unde Granatenſis propoſito illo decreto inſtabat, *ut Reſidentia declararetur de Jure Divino verbis apertis. Verba enim ambigua proœmii indigna eſſe Concilio, ad auferendas non augendas difficultates congregato.* Idem urgebat, ut non Præſulum duntaxat, ſed Cardinalium etiam mentio fieret in decreto. Sed in caſſum ipſe & aſſeclæ ejus laborârunt. Dixerat porro Suave Polanus, de inſtitutione Epiſcoporum ſub Julio III. jam formatum ſed non publicatum fuiſſe decretum. Eundem narrantem inducit Scipio, *decretum illud abſconditum fuiſſe.* Quærit igitur 1. *Quomodo Hiſtorico manifeſtum apparuerit, quod Patribus abſconditum fuerit? 2. Quomodo ſub Julio III. componi potuerit tale decretum, niſi prius articulus ea de re Theologis propoſitus referretur?* Narrat Suave lib. VII.

pag.564. Perezium Segovienſem Epiſcopum de Reſidentia diſputantem allegâſſe decretum tempore Julij III. formatum, & ut fidem allegationi faceret, diem & horam, quando id factum eſt, deſignâſſe. Tum Cardinalem Mantuanum acta illius temporis proferri juſſiſſe, adeóque Secretario dediſſe legendum id, quod tum definitum fuerat. Non ergo abſconditum, ſed tandem depromptum, prælectum, publicatum fuiſſe commemorat. Ceſſa igitur, Scipio, nugis tuis rei geſtæ veritati obſtrepere. Quod definitum erat, utique à Theologis ante diſcuſſum, vel ſimpliciter probatum fuit. Quod actis inſertum, ex actis depromptum, publicè prælectum fuit, quidnî eadem, quâ reliqua publicè geſta, ratione venire in hominum notitiam potuit? Ulteriùs inſiſtit Jeſuita, & Hiſtoricum negantem, quòd Synodus declaraverit inſtitutionem Epiſcoporum *de Jure Divino*, arguit *mendacij ac ſtultitiæ*, imò & *inſaniæ*, eò quòd Synodus *Seſſ. XXIII. cap. 4.* definiverit, *Epiſcopos poſitos eſſe à Spiritu S. regere eccleſiam Dei*; & *Can. 7.* addiderit, *Hierarchiam ex Epiſcopis &c. conſtantem Divina ordinatione inſtitutam eſſe*. Atque hinc omnia, quæ in Concilio circa hoc argumentum accidiſſe Suave narrat, *fortaſſe ab illo artificiosè confictа eſſe, ut occaſione hac multa contra Romanum Pontificem ingerat*, concludit. Atqui certum eſt, Jeſuitam hunc, vel ſupina ignorantia, vel extrema malitia laborâſſe, qui rem liquidò geſtam tam putidis ratiunculis non tantùm in dubium vocare, ſed etiam inficias ire, ſine ullis allatis contrarijs documentis, ſuſtinuerit. Quæſitum fuerat in Concilio: *An Epiſcoporum tum ordo tum Juriſdictio immediatè à Deo ſeu Chriſto inſtitutus fuerit?* Atque ita quidem, *ut à R. Pontifice neutra pendeat, ſed potiùs Juriſdictio tanquam proprietas Epiſcopalem Ordinem ſequatur?* Hóccine uſpiam definitum eſt? Aliud eſt dicere *Epiſcopos à Deo, Spiritu S. eſſe conſtitutos*; aliud, *ipſorum tum Ordinem tum Juriſdictionem immediatè à Deo, non à Pontifice emanare.* Prius aſſeruit Synodus, poſterius non item. Nec dubito, quin poſterius definientem Synodum

dum ipſe Papa anathemate percuſſurus fuerit. Noverat enim, & in ipſa Synodo Legati ſubodorati fuerant, ſi id definiretur, conſecuturum, *claves non fuiſſe ſoli Petro datas*; *Concilium eſſe ſupra Papam*; *fieri Epiſcopos æquales Pontifici, cui nil niſi quædam prærogativa relinquatur*; *dignitatem Cardinalitiam Epiſcopis ſuperiorem tolli*; *actum iri de Curia, Præventionibus, reſervationibus*; *Beneficiorum quoque Collationem trahi ad Epiſcopos &c.* Et talia quidem poriſmata Granatenſis Archiepiſcopus, aliíque ex illo principio jam deduxerant. Unde etiam poſt Concilium plerique Pontificij Theologi ſuſtinent, utramque & Ordinis & Juriſdictionis poteſtatem à ſummo Pontifice *authoritativè*, & non tantùm *miniſterialiter* obtinere. Sed miſſo nunc Scipione, reliqua pertexamus. *Quartò* igitur variæ Pontificis & Legatorum artes & machinæ ex ipſa hiſtoriæ lectione manifeſtè ſe produnt. Huc pertinent inprimis tot mandata Tridentum miſſa, à quibus ne latum quidem unguem deflectere Legatos ſuos voluit; præſcripta ab eodem decretorum circa Reſidentiam, Epiſcoporum inſtitutionem & poteſtatem Papæ formula; variæ prenſationes; munera & Regi Galliæ placando miſſa, & Roma per Ventimiglienſem Præſulibus nonnullis allata; Pacenſis Hiſpanus & Hugonius Gallus ad prodenda utrorumque arcana pretio conducti & corrupti; Lotharingus varijs promiſſis & officijs delinitus, ac in partes tandem pertractus; Præſulum novorum ad vincenda Gallorum, aliorúmque ſuffragia miſſitatio; Archiepiſcopi Hydruntini *pro honore & bono* Sedis Apoſtolicæ convivium ſchiſmaticum; Lainezij Pontificiæ poteſtatis acerrimi vindicis prærogativæ variæ; tentata ſæpiùs Concilij vel diſſolutio vel Bononiam translatio; aliáque ejuſmodi pœne innumera, quæ repetere nihil attinet, quæque à Spiritu S. nequaquam profecta & Concilij libertati oppoſita eſſe pij omnes intelligunt. *Quintò* Lainezij Jeſuitarum Generalis, magni Papatus Hyperaſpiſtæ, diſſertationem, qua is omnem in Eccleſia Juriſdictionis poteſtatem uni ſolíque Pontifici Roma-

na tributam eſſe impudenter aſſeruit, (à quo haud abludunt ejuſdem verba poſtea effutita, *idem eſſe Papæ & Chriſti tribunal*) meritò Pariſienſis Epiſcopus tanquam novitiam, ante Cajetanum inauditam & multis nominibus ſcandaloſam graviter perſtrinxit. Eſt illud etiam atque etiam animadvertendum, quòd Pontificij omnibus viribus ſuis adnixi ægrè prohibere potuerint, ne contrarium definiretur: ut verò Lainezij ſententia, adeóque Oecumenicus Papatus & Jurisdictionis abſolutæ illa plenitudo definiretur, adeóque veritati illi, quæ Pontificem Concilio ſubjicit, ejúſque poteſtatem limitat, præjudicaretur, ne quidem attentare animum induxerint. Unde conjicitur, Pontificiam illam abſolutam poteſtatem & Jurisdictionem hactenus Conciliari decreto minimè ſtabilitam, imò ne quidem id tentatum eſſe, hoc ſolo metu, ne contrarium definiretur. Sæpiùs etiam in Concilio Lotharingus Gallorum ſuorum, qui cum ipſo propoſitionem illam, quòd Papa ſubſit Concilio, æquè certam habuerunt, ac Symbolum Apoſtolicum, impetum retardaturus, eos conſolatus eſt, quòd veritati illi hactenus in Concilio præjudicium creatum non fuerit. *Sextò* non deſunt plura violentiæ à Pontifice adhibitæ argumenta. Subinde enim Papa juſſit Legatos, ut Præſules liberè loquentes minis terrerent. Minaci Oratione pronuntiavit, ſe Romæ ſumptibus ſuis exercitum hoſtium alere. Segovienſis Epiſcopi cauſa Romæ rejecta, quòd hæreticus eſſet, nempe ob aſſertam Reſidentiam. Veglienſis Epiſcopus de eadem Reſidentia liberè locutus à Simoneta graviter increpatur, adeò ut morbo ſimulato ex Concilio diſceſſerit. Idem Simoneta, aliíque Guadicenſem Epiſcopum, quòd confidentiùs loqueretur de Canonis ea parte, qua ſtatuitur, *Epiſcopos, qui à Papa vocati ſunt, legitimos eſſe*, reprehendunt tanquam *ſchiſmaticum, foras ejiciendum.* Quod poſtremum narrantem Hiſtoricum Scipio Henricus ita arguit *evidentiſſimæ falſitatis*, ut tamen non diſſimilia ipsémet mox ex Anthonio Milledomo depromat, manifeſto væcordiæ ipſius indicio.

cio. *Septimò* Capita Reformationis XXXIV. à Gallis exhibita, & à Suave, Thuano, aliiſque recitata planè ſunt ἀξιομνημόνευτα, quòd & plures Papatus morbos detegant, & Galliæ totius deſideria abundè comprobent. Inter alia petitum erat, *ut Sacerdotes, qui caſti eſſe debeant, non alij ordinentur, quàm qui ſeniores ſint, à populo bonum teſtimonium habeant: ut Sacerdotum libidines acerrimis Canonum pœnis coerceantur: ne eodem die Sacri ordines omnibus conferantur: ne ullus ordinetur Presbyter, cui non continuò detur una cum ordine beneficium aut miniſterium: ut Diaconis & aliis Sacris ordinibus reſtituantur ſua munia, ne nuda & in Ceremoniis tantùm poſita nomina dicantur: Presbyteri & Sacris initiati in ſua functione maneant, nec in alio officio verſentur: ut Monaſteriis antiqua Scholæ reſtituantur: unum beneficium uni tantùm conferatur, ſublatâ eorum, quæ ſimul teneri & non ſimul teneri poſſunt, ac perſonarum differentiâ: à Sacerdotali ordine ſordes & omnis avaritiæ labes expellantur, nec pro rebus Divinis quicquam exigatur: in Sacrificiis parœcialibus Evangelium apertè & dilucidè ex ſuggeſtu exponatur, preces à plebano præeunte linguâ vernaculâ fiant, cantica pia aut Pſalmi Davidici populari lingua cantentur: antiquum Leonis & Gelaſii decretum de communione ſub utraque ſpecie in uſum revocetur: Lingua vernacula Sacramenti explicatio ſemper præcedat: mandata de providendo, expectativæ, regreſſus, fiduciariæ reſignationes, commendæ revocentur: retineantur antiqui, aut novi conſtituantur conſanguinitatis, affinitatis, cognationis ſpiritualis gradus, intra quos non liceat cujusvis diſpenſationis obtentu matrimonium contrahere, exceptis Regibus aut Principibus propter bonum publicum: doceatur populus, quid de cultu imaginum ſit ſentiendum, ſuperſtitiones & abuſus in iis colendis tollantur, atque idem provideatur in indulgentiis, peregrinationibus, reliquiis Sanctorum & Sodalitatibus, quas fraternitates vocant: publica pœnitentia in eccleſia inſtituatur: beneficia non ambientibus, ſed fugientibus & de eccleſia bene meritis conferantur.* Harum petitionum autographum Gallicè Scriptum, & ma-

nu Regis, Catharinæ, Alexandri, Anthonij, Navarræ Regis, Caroli Borbonij, Rupi Surianij, Franciſci Lotharingi Guiſij, Annæ Momorantij, Santandreani & Franciſci Momorantij Equitum tribunorum ſubſcriptum vidiſſe ſe, & penes ſe diu habuiſſe Thuanus commemorat. Viſis iis Capitibus Papa queſtus eſt, *eorum finem eſſe Datariam, Rotam, ſignaturas, imò totam authoritatem Apoſtolicam convellere.* Sed ad extremum ſolitis artibus id effecit, ut æquiſſimarum petitionum nulla omnino ratio Tridenti haberetur, ipſo etiam Rege thure placato. *Octavò* obſervatu digniſſimæ ſunt Cæſaris ad Pontificem literæ, quibus ſuam de Concilio opinionem aperto velo expoſuit. Ait enim, *Concilii eum futurum exitum, ut ſcandali & ludibrij publici materies futura ſit. Patres indignis modis digladiari. Concilio libertatem minimè conſtare. Reformationem neceſſariam eſſe, quæ non Romæ, ſed in Concilio inſtituatur, cùm abuſus omnes Romæ originem & fomentum habeant.* Has Cæſaris literas, uti in Hiſtoria narravimus, indignis modis, inſolentérque Pontifex excepit, veri rectíque impatiens. Sed de eo quicquid ſit, Cæſarem haud ignarum malarum artium, perperam de Concilio ſenſiſſe, cùm hæ ipſæ literæ, tum plura etiam alia, quæ in hac ipſa hiſtoria tradidimus, dubitare non ſinunt. *Nonò* Granatenſis Archiepiſcopi de Lerienſi, Pacenſi, aliiſque ejuſmodi in Concilio Præſulibus querimonia, quòd ſint *de numero perditorum, qui tanquam muli clitellarii ſe ſarcinis Papæ onerari patiantur, & numerum tantùm implere apti nati ſint*, ſatis ſupérque prodit, quales fuerint non pauci Patres, quibus Concilium ſuperbivit. *Decimò* Decreta fidei inferiùs penſitabimus; paucis nunc ea, quæ in Reformationis Capitibus conſideratione digna videbuntur, diſcuſſuri. In univerſum frivolam & deſultoriam operam Reformationi procurandæ in Concilio navatam eſſe, & fatentes & conquerentes in Hiſtoria Seſſionis hujus vidimus Imperatorem, Galliarum Regem, Lotharingum, Hiſpanos, Mantuanum Legatum in confinium mortis adductum, alios. Quin & antehac ſub Julio III. Vero-

nenſis

nenſis Nuntius in Generali Congregatione ingenuè confeſſus eſt, ubique abuſum aliquem eſſe, at in Sacramento Ordinis *abuſuum Oceanum.* Hunc verò Oceanum levi ſitula exhaurire nunc ſtudent. Et Decretum quidem Reſidentiæ ſatis ſupérque ſuperiùs ventilatum eſt. Ipſe eventus docuit, quicquid ad inhibendam *non reſidentiam* decretum eſt, dicis cauſa factum eſſe, quandoquidem diſpenſationes & exemptiones Pontificum ſublatæ non ſunt: in quorum gratiam determinationes Caſuiſtarum ac Canoniſtarum, ſi non complurium, at certè plerorumque, additis diſtinctionum, limitationum & exceptionum caudis ſe ipſas conficiunt. Valet ergo & hîc Pontificijs Oraculum illud Leſſij: *Quod intellige ſine juſta diſpenſatione Papæ. Hujus enim poteſtati decretum Concilii non poteſt præjudicare.* Capite VI. ſtatuitur, *ne primâ tonſurâ initiatus, aut in minoribus ordinibus conſtitutus ante 14. annum beneficium obtinere poſſit.* Facit huc Caput XII. ubi etiam ætas ad majores ordines requiſita definitur, conſtituitúrque, *ne Subdiaconus ante annum 22. Diaconus ante 23. Presbyter ante 25. quisquam ordinetur.* De tonſura & minoribus ordinibus inferiùs viderimus. Quoad ætatem eligendorum ad miniſterium eccleſiæ, non poteſt generalis regula conſtitui, ſed ἱκανότης reſpicienda, quæ in quibuſdam maturiùs, in alijs tardiùs ſe prodit. Neque etiam Apoſtolus in forma, juxta quam eligendi ſunt miniſtri, ullam facit certæ ætatis mentionem, cùm tamen de vidua ad certas quaſdam eccleſiæ operas adhibenda, & eccleſiæ ſumptibus alenda dicat: *Vidua eligatur non minor ſexaginta annis*, 1. Tim V. 9. Interim haud immeritò jam olim Eraſmus queſtus eſt, quòd in Papatu ſæpius eligantur ad beneficia eccleſiaſtica etiam curata, ſeu cum animarum cura conjuncta, qui ætate adhuc immatura ſunt. Atque prava ea conſuetudo etiam hoc Capite VI. confirmatur. Abſurdum inſuper eſt, beneficium eccleſiaſticum deputare perſonis eccleſiæ non miniſtrantibus. Quod de *fori privilegio* additur, Juriſdictionem ſupponit eccleſiaſticam, quam haud agnoſcimus.

mus. Capite VIII. ſancitur, *ut ordinationes in cathedrali eccleſia, præſentibus Canonicis celebrentur. Si in alio diœceſeos loco, dignior ſemper eccleſia adeatur. Unusquisque etiam à proprio Epiſcopo ut ordinetur.* De ordinationis Miniſtro inferiùs etiam dicendum eſt. Ut verò ordinatio fiat vel in cathedrali, vel præcipua aliqua eccleſia, humanæ & ſuperſtitionem, quæ loco ſanctitatem tribuit, redolentis inſtitutionis eſt. Capite IX. jubentur Epiſcopi familiarem aliquem non ſubditum ordinantes, ſtatim ei beneficium conferre. Quaſi videlicet ordinationis finis obtineri poſſit, dummodo beneficium ordinato aſſignetur. At ordinationis finis non alius eſt, quàm miniſterium eccleſiæ, cujus demum merito beneficium ſeu honeſta ſuſtentatio ſequitur. Beneficiorum igitur collatio ſine miniſterij collatione ad nundinationem Papæ referenda eſt. Capite XI. decernitur, *ut minores ordines iis, qui ſaltem Latinam Linguam intelligunt, per temporum interſtitia, niſi aliud magis Epiſcopo expedire videatur, conferantur, atque ita illi de gradu in gradum aſcendant.* Ubi illud primò cenſuram meretur, quòd Latinæ Linguæ ſcientia minoribus Ordinibus neceſſaria ſtatuitur. Scilicet oſtiarius campanas pulſare, oſtium aperire vel claudere: Aolythus lampades & candelas accendere, niſi Latinæ Linguæ ſubſidio haud poſſunt. Præterea hoc decretum manifeſta declaratio fuit, Concilium illud generale non fuiſſe, cùm decretum hoc ab Orientalibus nec condi, nec obſervari potuerit. Reſpondet Scipio pag. 224. *Concilium in hoc decreto reſpexiſſe tempus, locum & cauſam.* At nec temporis, nec loci, nec cauſæ vel minima in decreto eo mentio facta eſt. Deinde quòd Epiſcopo poteſtas fit per ſaltum, non adhibitis gradibus conferendi omnes ordines, quod ſæpius etiam fit, perridiculum eſt. Ita enim confertur ordo exorciſtæ, oſtiarij, aculythi &c. ijs, qui ea munia nunquam vel exercent, vel exercere tenentur. Et cui bono ij, qui verbum Dei prædicare & Sacramenta adminiſtrare debent, priùs ſe exercere debent in campanis pulſandis, oſtio claudendo, cereis accen-

accendendis &c? Piget ineptias has memorare. Præterea multi ſunt in eccleſia Sacrificuli, qui ſolo aut pœne ſolo Sacerdotij ſeu Presbyteratus ordine ſunt inſtructi. Nulli, aut pœne nulli, qui ſingula ſingulorum ordinum munia diverſis locis & temporibus, legitimo ſpatio interjecto exercuerint. In ipſo Concilio non defuerunt, qui monerent, ut decretum illud de exercendis Ordinibus omitteretur, eò quòd hac ratione eccleſia damnetur, quæ tot jam annos ejus rei uſum intermiſerit, neque in proclivi ſit, ſi illud revocatum vellent, modum, quo id fiat, excogitare. Tum ad Ordines minores non pueros, ſed viros ordinandos eſſe , veluti ad obſervandas eccleſias, campanas pulſandas, energumenos exorcizandos. Id ſi fiat, jam contraveniri alteri decreto, quòd Ordines minores gradus neceſſarij eſſent ad majores. Capite IV. cavetur, *ut Presbyteri creentur ii demum, qui ad populum docendum, ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem & administranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur, &c.* Sed id minùs bene cohæret cum ea doctrina & conſuetudine Papatus, quâ curam animarum Sacerdoti eſſentialem eſſe negatur. Et quot ordinantur Presbyteri, qui curam animarum ſuſcipere nunquam in animo habent? Capite XV. conſtituitur, *ne quis Presbyter niſi ab Epiſcopo approbatus confeſſiones audiat.* Id quoque non aliò ſpectat, quàm ut Epiſcopi authoritas augeatur, & ex ejuſmodi licentiarum conceſſione is lucrum & emolumentum aliquod cernat. Ultimo denique Capite forma erigendi ſeminarium Clericorum, præſertim tenuiorum ad munera eccleſiaſtica inſtituendorum præſcribitur; ſancitúrque, ut quisque Epiſcopus aliquam redituum ſuæ Diœceſis beneficiorum partem præcidat, ad Collegij talis juxta Eccleſiam Cathedralem inſtructionem & dotationem. Hoc ſi fieret, & in Collegijs ejuſmodi juventus vera ac ſolida pietate, non ſuperſtitione & erroribus imbueretur, utique inſtitutum laude digniſſimum foret. Sed non eſt quòd quiſquam ſperet fore, ut ejuſmodi Decreta executioni mandentur, ple-

riſque Epiſcopis plus impenſarum in venaticos canes & phaleratos equos, quàm ejuſmodi ſeminaria facientibus.

QUÆSTIONES THEOLOGICÆ
Ad Decreta Fidei Seſſ. XXIII.
DE
SACRAMENTO ORDINIS.

QUÆSTIO I.
An ſacra ordinatio ſit verum & propriè dictum Sacramentum, à Chriſto Domino noſtro inſtitutum?

ASSerit Caput III. & Canon III. Intelligit autem Synodus per ſacrum Ordinem ordinatione collatum gradum aliquem eminentem in Eccleſia, qui diſponat ad actum Sacramentalem ritè & legitimè exercendum. Jam olim Proteſtantes haud gravatè admiſerunt, ſi ordo ſumatur pro ordinatione ad miniſterium verbi & Sacramentorum, dici poſſe Sacramentum, non ſtrictè quidem & proprijſſimè, quomodo Sacramentum eſt illud, quod conjunctam habet promiſſionem gratiæ ad remiſſionem peccatorum exhibendam & obſignandam, ſed latè & in Eccleſiaſtico ſignificatu. Etenim habet Eccleſia mandatum de vocandis & conſtituendis verbi Dei & Sacramentorum miniſtris. Addita eſt promiſſio donorum Spiritus S. Tum accedit accommodatus ad illam actionem ritus χειροθεσίας, quæ ab Apoſtolis olim adhibita ad teſtificandum, quòd perſona ritè electa ſit ſecundùm regulam à Spiritu S. præſcriptam, ad vocatum de ſua vocatione confirmandum, ad ſignificandum, quòd Deus vocationem Eccleſiæ ratam

tam habeat, denique ut ſuper perſonam ordinati hoc more uſitato nomen Domini invocaretur. Sed Tridentini non loquuntur de ordinatione ad Miniſterium verbi & Sacramentorum, ſed potiùs de ritu ordinandi Sacerdotes & Miniſtros ad Sacerdotium tendentes, eámque ordinationem faciunt Sacramentum proprijſſimè dictum, tale nimirum, quale etiam eſt Baptiſmus & Euchariſtia, quod proinde etiam effectū ſuum ex opere operato ſortiatur. Proinde iis opponimus ſequentia argumenta. 1. Omne Sacramentū verè & propriè dictum à Chriſto inſtitutum ſit oportet, uti ſæpiùs ſuprà probavimus. At Chriſtus ſacram ordinationem tanquam Sacramentalem ritum nuſpiam inſtituit. 2. Etenim Sacramentalis ritus habet elementum externum à Chriſto inſtitutum. Ordinatio autem tale elementum non habet. Nam quòd χειροθεσίαν nominant, fruſtra faciunt. Præterquam enim quòd elementare ſignum non eſt, ſed actio, etiam Chriſtus ea uſus in ordinatione non legitur, utpote qui Apoſtolos ordinavit ſolo verbo, ac ſimplici mandato & deputatione, adhibita etiam inſufflatione, quam tamen Sacramentalem fuiſſe ne ipſi quidem Adverſarij agnoſcunt. Apoſtoli verò uſurpârunt tanquam ceremoniam liberam, non ut Sacramentale ſignum. Tum manuum impoſitio eſt ritus communis; Sacramenta verò ritum proprium & determinatum ſibi poſtulant. Quin & χειροθεσία in minoribus ordinibus locum non habet. Denique cùm materia Sacramenti per analogiam reſpondeat formæ, hîc ſecus planè fit. Et quid multis? Eccleſia Romana probat Canoniſtarum doctrinam, quòd Papa ſolo verbo poſſit facere & Sacerdotem & Epiſcopum, ſi dicat duntaxat: *Eſto Sacerdos*, vel: *Eſto Epiſcopus.* Atque ita ordinâſſe Nicolaum I. Mediolani, narrat Petrus Damianus in *Relat. Legat. Mediol.* At veri nominis Sacramenta externum elementum & ritum neceſſariò requirunt. 3. Sacramentum propriè dictum habet promiſſionem gratiæ juſtificantis. Ordinatio talem promiſſionem non habet, ſed gratiæ chariſmatum ſeu donorum. 4. Sacramentum N. T.

propriè

propriè dictum eſt novo Teſtamento proprium & peculiare. Atqui ordinatio æquè in V. T. locum habuit. 5. Verum Sacramentum non iterabile, ſed imprimens characterem, quale ordinem faciunt Adverſarij, in quocunque quantumvis fictè & indignè accedat, ſuum & proximum effectum ſortiri, Scholaſtici ipſi pertendunt. Et adeò fixè ac immobiliter recipi docent ipſum Sacramentum, adeóque etiam poteſtatem ea validè peragendi, quæ Sacramenti illius propria ſunt, ut omitti nulla ratione, vel effectus ejus impediri poſſit, quamvis illicitè & ſacrilegè eo utatur, dummodo ſubſtantialia ſerventur. At ordinationem non ſemper ſuum habere effectum, Simoniacos nihil accipere, & hæreticos nihil conferre, ordinem denique eſſe iterabilem & amiſſibilem, M. Anthonius de Dominis *de Rep. Eccl. II.* 4. ex Patribus fusè probat. 6. Cujuslibet nominis Sacramentum eſt unum ſpecie. Patet in Baptiſmo & cœna. Tum ubi requiritur determinatum ſymbolum, forma & materia, ibi multiplicatio ſpecierum non habet locum. Atqui ordo non eſt unus ſpecie. Numerant enim alij ſeptem, alij novem diſtinctos ritu eſſentiali & forma. 7. Plerique ordines ſunt præter authoritatem verbi Dei introducti, uti liquebit ex ſequentibus. Atqui Sacramenta propriè dicta authoritate verbi Dei nituntur. 8. Ipſi Adverſarij magno circa hoc Sacramentum diſſenſu produnt dogmatis incertitudinem. Dubitatur enim, verbi gratiâ, quis inſtituerit: quidnam ſit, quod Sacramentum vocant, an poteſtas ſeu gradus Eccleſiaſticus, an ordinatio, an character vel exterior, vel interior: an impoſitio manus ſit de eſſentia ordinationis necne: an tonſura & Epiſcopatus ad ordines pertineat: an eſſentiale ſymbolum in ordinatione Presbyteri & Diaconi ſit χειροθεσία: an porrectio inſtrumenti, aliiſque de rebus, de quibus Forbeſius *Inſtruct. Hiſt. lib. IX. 7.* alijque. 9. Denique ordinem Sacramentis annumerant non aliam ob cauſam, quàm ut Sacerdotij poteſtatem & dignitatem ſupra modum extollant.

OB-

OBJICITUR I. *Ordinatio Sacra à Chriſto inſtituta eſt, jubente* Hoc facere *ad ſui commerationem Luc. XXII. 19. quibus verbis hoc Sacramentum inſtituit. Deinde conjunctum habet externum Signum, impoſitionem manuum, uti conſtat ex Act. VI. 6. VIII. 17. XIII. 3. 1. Tim. IV. 14. V. 22. 2. Tim. I. 6. nec non promiſſionem & effectum gratiæ, Symbolo externo, nimirum impoſitioni manuum alligatum, 2. Tim. I. 6. Ergo veri nominis Sacramentum eſt.* Reſp. 1. Inſtitutam eſſe ſacram ordinationem à Chriſto fatemur, non tamen illis verbis, quibus Chriſtus juſſit *Hoc facere.* quibus Apoſtolos Sacerdotes haud eſſe conſtitutos, etiam ſuperiùs probavimus. Neque etiam fas eſt credere, verbis illis Chriſtum duo ſimul Sacramenta, Euchariſtiam & Ordinem inſtituiſſe. Neque obſcura eſt conclamatæ cauſæ confeſſio, petere unius Sacramenti inſtitutionem ex inſtitutione alterius. 2. Impoſitionem manuum non poſſe ſtatui idoneum Sacramenti ejuſmodi ſignum, proximè ſuperiùs oſtendimus. Fatentur id ipſum, qui eam ad Sacramenti hujus eſſentiam pertinere negant, nominatim Angelus in Sum̃a, Dominicus Soto, Durandus, alij, qui inſtrumentorum porrectionem, cujus tamen ne mentio quidem ulla in Sacris occurrit, ſubſtituunt. Imò eadem mens fuiſſe videtur Eugenij IV. in Concilio Florentino, ubi materiam Sacramenti Ordinis in Presbyteratu non aliam tradit, quàm calicem cum vino, & patinam cum pane. Quin & Gregorius IX. qui in literis ad Epiſcopum Londinenſem negat, iterandum eſſe Sacramentum, etiamſi manus impoſitæ non fuerint. Et ſanè impoſitio manuum nuſpiam Chriſti mandato aliquo expreſſo inſtituta eſt. Neque in re tanta divinandum eſt, vel ex humanis conjecturis Sacramenta ſtabilienda. Apoſtoli verò uſi ſunt impoſitione manuum, non ut eſſentiali neceſſario ac proprio ordinationis ritu; ſed ut libera orationis efficacis parte, etiam extra ordinationem uſitata. (conſtat enim ea ceremonia uſos eſſe Apoſtolos ad collationem peculiarium

culiarium Spiritus S. chariſmatum, ſanitatis reſtitutionem, commendationem quorumcunque per preces Deo factam.) Si externum aliquod elementum judicâſſent neceſſarium, aſſumpſiſſent potiùs ſymbolum inſufflationis, quo ipſe Chriſtus Joh.XX.22. uſus fuerat. 3. Impoſitio manuum, per quam gratia Timotheo collata dicitur, non accipienda eſt ſpecialiter ac determinatè, prout ab oratione contradiſtinguitur, ſed pro toto ordinationis actu, cujus præcipua pars ſunt conjunctæ presbyterij & eccleſiæ preces, quibus exauditionis promiſſio in S. Literis facta dicitur. Aliâs dicendum foret, etiam gratiam peculiarium Spiritus S. chariſmatum, ſanationis hac ceremonia collatæ, eidem ceremoniæ alligatam fuiſſe. 4. Denique gratia impoſitione manuum collata præcisè non fuit gratia ſanctificationis vel juſtificationis, quæ in propriè dicto Sacramento obſignatur, ſed poteſtas muneris & chariſmatum ad illud requiſitorum.

II. *Ordinationem Sacramentum vocat Auguſtinus lib.II. contra Epiſt. Parm. Cap.13. Veteres quoque ordinem fieri externa ceremonia impoſitionis manuum agnoſcunt. Veluti Dionyſ. Areopag. Cyprianus lib.I.Ep.4. Concilium Nicenum Can. 9. Antiochenum Can.10.17. &c.* Reſp.1. Auguſtinus vocat *Sacramentum* notione non propria ſed communi & latiori. Probat hoc ejus addita ratio, *quia conſecratione datur.* At multa dantur conſecratione, quæ non propterea veri nominis Sacramenta ſunt. Aliâs Epiſt.118. duo duntaxat Sacramenta diſertè agnoſcit. 2. Manuum impoſitione uſi ſunt veteres, utitur hodiéque eccleſia, non ut ritu Sacramentali, à Chriſto inſtituto, adeóque neceſſario: ſed ut libero, utili, & ob exemplum etiam Apoſtolicum celebri. Ita Paulus 1.Tim.II.8. viris orantibus levationem manuum, mulieribus decentem ornatum commendavit. Commendârunt etiam veteres. Neutri tamen pro Sacramentis propriè dictis habuerunt.

III. *Ordo*

III. *Ordo amitti & iterari nequit, adeóque characterem imprimit. Ita enim Concilium Nicenum Can.8. ſancit Epiſcopos & Presbyteros in hæreſin lapſos, & ad Eccleſiam revertentes, absque nova ordinatione in ſuo gradu recipiendos eſſe. Ergo Sacramentum eſt propriè dictum.* Reſp. 1. Non quicquid amitti vel iterari nequit, Sacramentum eſt. Ita enim & gratia Dei hominem ſanctificans, & juſtificans amitti non poteſt, quæ non propterea Sacramentis deputanda eſt. 2. Characteris impreſſionem ſuperiùs figmentum merum eſſe probavimus. 3. Niceni Concilij Canon non admittit indifferenter quoſcunque à quibuscunque hæreticis ordinatos, ſed illos tantùm, qui ab illis Epiſcopis ordinati fuerunt, qui decepti potiùs quàm pertinaces in hæreſin aut ſchiſma lapſi, infirmitate aliáve cauſa excuſari poterant.

QUÆSTIO II.

An in Eccleſiæ ordinatiſſima diſpoſitione ſint diverſi Miniſtrorum ordines, per quos velut gradus quoſdam in ſacerdotium tendatur?

ASſerit Caput 11. & Canon 11. Eoſque ordines diſtinguit in *Majores*, qui ſunt ſacerdotium, Diaconatus, ſubdiaconatus; & *Minores*, quorũ munus qui ſuſtinent Acoluthi, Lectores, Exorciſtæ & Oſtiarij vocantur. Ac ſingulos hos faciunt Sacraměta verè & propriè dicta. *Sacerdotis* eſt ſacrificare: *Diaconi* ſacrificanti aſſiſtere & miniſtrare, diſtribuere Euchariſtiam, Evangeliũ legere, baptizare, prædicare: *Subdiaconi* Diacono miniſtrare patinam, calicem & librũ Epiſtolarum ei porrigere: *Acoluthi* cũ cereo accenſo ſequi Diaconum, urceolos ac ampullas ad ſacrificiũ, nec non luminaria præparare: *Exorciſtæ* exorciſmos Eccleſiæ legere ſupra catechu-

techumenos: *Lectoris* extra tempus ſacrificij legere in pulpito Evangelium: Denique *Oſtiaris* fores Eccleſiæ aperire & claudere. Horum igitur ordinum exercitio, & actuum ab illis muneribus emanantium vi & efficacia, quaſi magica quadam ἐνεργείᾳ confici volunt φρικτὸν illud Miſſæ ſuæ myſterium & ſacrificium. Porro Sacerdotes ita diſtinguit Gratianus, ut alij ſint *ſimpliciter Sacerdotes*, alij *Archi-presbyteri*, alij *Chorepiſcopi*, alij *Epiſcopi*, alij *Archiepiſcopi* ſeu *Metropolitæ*, alij *Primates*, alij *Patriarchæ*, alij *ſummi Sacerdotes* ſeu *Pontifices*. Pariter Diaconi, alij *ſimpliciter Diaconi*, alij *Archidiaconi*. Nos ſanè agnoſcimus in Eccleſia Novi Teſtamenti Miniſtros oportere eſſe verbi, Sacramentorum & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ. Ac ex ſcripturis potiſſimùm nuncupamus *Epiſcopos*, qui ſunt inſpectores & vigiles eccleſiæ: *Presbyteros* ſive ſeniores, & quaſi Senatóres Patréſque Eccleſiæ: *Paſtores* ovile Domini paſcentes & cuſtodientes; denique *Doctores* erudientes & veram fidem pietatémque docentes. Cæterùm Ordines Pontificios nec quà Sacerdotium ſunt, nec quà tendunt ad Sacerdotium, nec quà Sacramentis deputantur, agnoſcimus: denique univerſos tanquam inutiles ac pernicioſos planiſſimè rejicimus. Rationes nobis ſunt. 1. Ordines Pontificij tendunt ad ſacerdotium & in eo tanquam culmine & faſtigio ſuo ſiſtunt. At in Novo Teſtamento nullum eſt ſacerdotium certo hominum ordini alligatum, nullum ſacrificium externum & propriè dictum, uti ſupra probavimus. 2. Ordines, qui ſint verè & propriè dicta Sacramenta, Chriſtus inſtituere debuit, vel eorum ſaltem mentio in libris N. T. facienda fuit. Pontificios autem Ordines non inſtituit Chriſtus: Nam Sacerdotes propriè dictos & externos in N. T. non eſſe inſtitututos ſuprà vidimus. Sacerdotum quidem meminere Apoſtoli, ſed non externorum. Pariter Diaconi ab Apoſtolis inſtituti, ſed qui miniſtrarent menſis, non altari. quales ignorat Papatus. Exorciſtarum munus fuit temporale, nec non cum Apoſtolatu conjunctum. De cæteris Ordinibus al-

tum ſilentium. Fatentur id ipſum Gratianus *in proœm. diſt.* 2. Caranza *in Summa Concil. p.* 15. Becanus *diſp. de vocat. Min. th.* 34. ubi minorum ordinum Scripturam meminiſſe negant. 3. Pontificij Ordines incruſtant Gentiliſmum & Judaiſmum veterem. Ex Gentiliſmo enim petitam ſubdiviſionem Sacerdotum, quam ſuprà attulimus, fatetur Gratianus in Procem. diſt. 21. Et ſanè conſtat, apud Gentiles fuiſſe Flamines ſimplices, Archiflamines & Protoflamines. Conferatur idem Gratianus in Diſt. 80. C. *in illis.* Ex Judaiſmo Eccleſia Papiſtica habet Oſtiarios, Exorciſtas, & Cantores, qui ſimul ſunt Lectores. Lombardus ſingulos ordines ex Judaiſmo diſertis verbis Diſt. 24. derivat. 4. Pontificii ordines conferunt titulos, quibus res prorſus nulla ſubeſt. Epiſcopi non docent. Sacerdotes non ſacrificant, deſtituti vero ſacrificio. Diaconi non miniſtrant Eccleſiarum oblationibus, quas ſatis jam dotatas habent. Acoluthi Sacerdotum & Epiſcoporum ſunt canes venatici, equites & milites prætorii. Exorciſtæ nec voce humana nec poteſtate divina pellunt Dæmonem. Lectores non legunt, ut intelligantur. Deniq; his titulis vel nihil ſubeſt, vel adulterina officia & pingues tantùm præbendæ. Meritò igitur inter Reformationis capita 34. à Gallis exhibita, etiam hoc capite 4. poſtulatum à Synodo fuit, *ut Diaconis & aliis ſacris Ordinibus reſtituatur debita & antiqua functio, ne ampliùs nuda & in ceremoniis tantùm poſita nomina dicantur.* 5. Confundit Synodus turpi exemplo Ordines cum quibuslibet Eccleſiæ miniſterijs, qualia ſunt fores claudere ac aperire, cereos accendere, vaſa cuſtodire & mundare, menſam Domini veſtire, aquam ad baptiſmum, panem & vinum ad Euchariſtiam afferre. Hæc ſunt Eccleſiæ miniſteria, ſeu officia manualia, quæ æquè validè non ordinatus ac ordinatus obire poteſt. Teſte Socrate *lib. V.* 21. etiam Catechumeni nondum baptizati ejuſmodi miniſteriis adhibiti ſunt. Hodiéque quilibet laici etiam viliſſimi, nullis vel majoribus vel minoribus ordinibus initiati hæc officia exequuntur non minùs validè, quàm ſi ipſi Sacer-

dotes ordinati ea exequerentur. Quòd ſi ex quolibet miniſterio Eccleſiaſtico colligitur neceſſitas ordinis, cur non ordines etiam fabricantur cantorum, laboratoris ſeu foſſarii, & ſimilia? 6. Minores ordines gradus dici ad ſuperiores, tendentes ad ſacerdotium, nullo pacto poſſunt. Etenim Apoſtolos à Chriſto Sacerdotes ordinatos eſſe ſtatuunt Adverſarij. Ubi verò hæc gradatio ab inferioribus ordinibus? Matthias ſine hac gradatione delectus eſt Apoſtolus. Ex ſeptem Diaconis ab Apoſtolis inſtitutis nullus ad altiorem gradum aſcendit. In veteri Eccleſia ordinati ad munus aliquod illud ut plurimùm perpetuò exercuerunt. Ambroſius ordinatus in Epiſcopum, Hieronymus, Auguſtinus, Paulinus in Presbyteros, Gregorius M. in Diaconum, ſine tranſitu per alios gradus. Rationem hanc in Concilio urſit Hieronymus Bravo Dominicanus, quam Petrus Suavis in *Hiſtòr. Concil. Trid. lib. VII. pag.* 532. prolixè recitat. Sed & Anthonius Auguſtinus Epiſcopus Ilerdenſis in Concilio Patres admonuit, in Eccleſia primitiva, cùm pauciſſimi adhuc Chriſtiani eſſent, tot ordinibus locum minimè fuiſſe. 7. Quod ad minores ordines, argumenta ex antiquitate affert prægnantia Petrus Arcudius Corcyræus, illos nunquam vel Sacramenta, vel neceſſarios eſſe judicatos. Inter quæ eminet illud, quod ex inductione prolixa innumerorum probat, in eorum ordinatione nullam rationem minorum ordinum eſſe habitam. Jam Pſeudo-Dionyſius Areopagita, tres tantùm ordines expreſsè numerat, ἱεραρχῶν, ἱερέων & λειτουργῶν, quibus poſterioribus tribuit officium præparandi initiandos, hoc eſt, Catechizandi. Conſtátque minores Ordines, diverſis temporibus, & varia occaſione ab Epiſcopis inſtitutos eſſe, non iis tamen cum muneribus, quæ hodie illis aſſignantur, nec cum eadem vel neceſſitatis vel Sacramentalis dignitatis opinione. de qua re propediem plura. Urgebat in Concilio idem Hieronymus Bravo *varietatem, quæ circa minores Ordines in vetuſtis Pontificalibus conſpicitur, in uno hoc, in altero omnia alia, ſatis indicare, Sacramentalia hæc eſſe, non Sacramenta. Imò ipſam rationem huc nos ducere, dum quæ*

facit ordinatus, eadem & non ordinatus facere poſſit, nec minus validè, eodémque effectu & perfectione. Quin & varietas ingens in numerandis his officiis, quæ apud veteres occurrit, quámque latè deducit M. Anthon. de Dom. *de Rep. Eccl. lib. II. cap. IV. Sect. 63.* arguit, eos pro Ordinibus vel Sacramentis minimè habitos olim eſſe. Confer quæ idem M. Anthonius de Dominis loc. cit. *num. 59. 60.* de Subdiaconorum ab inferiorum Ordinum in Eccleſia novitate diſſerit. Imò & Lombardus lib. IV. Diſt. 34. ita loquitur: Excellenter Canones duos tantùm ſacros Ordines appellari cenſent, Diaconatus ſcilicet & Presbyteratus, quia hos ſolos primitiva Eccleſia legitur habuiſſe. Et de his ſolis Apoſtoli præceptum habemus. 8. Diſſenſio gravis Pontificiorum Theologorum circa ordines hos prodit vanitatem hujus dogmatis. Jam olim Cajetanus opinionum diverſitatem perſpiciens, ſenex pronuntiavit: *Si collecta fuerint, quæ Pontificales codices, quæve ratio auctoritáſque doctrinæ tradidit, incerta valde apparebit, Presbyteratu excepto, reliquorum natura ordinum.* De Epiſcopis & Cantoribus, nec non Tonſura prima & Epiſcopatu ingens eſt Theologos inter & Canoniſtas concertatio, illis negantibus, ad ordines eos pertinere, his ſtrenuè aſſerentibus. Epiſcopatum quoque & Presbyteratum diverſos eſſe ordines ajunt Canoniſtæ & Bellarminus, contra plures Theologi Scholaſtici negant.

OBJICITUR I. *Chriſtus Ordines omnes in ſua perſona geſſit. Fuit enim* Sacerdos *ſe ipſum ſacrificans.* Diaconi *officio uſus eſt, quando poſt Cœnam Sacramentum carnis & ſanguinis diſcipulis diſpenſavit, & Apoſtolos dormientes ad Orationes excitavit.* Subdiaconi, *quando linteo ſe præcinxit, & mittens aquam in pelvim pedes diſcipulorum lavit, & linteo terſit.* Acolythi, *cùm dixit: Ego ſum lux mundi, qui ſequitur me, non ambulat in tenebris:* Exorciſtæ, *quando tetigit aures muti & ſurdi, & de Maria Magdalena ſeptem dæmonia ejecit:* Lectoris, *cùm in medio Seniorum librum Eſajæ aperuit, & diſtinctè prælegit:* Oſtiarij *denique, cùm flagello ementes*

& vendentes ex Templo ejecit. Reſp. 1. Argumentum hoc in Concilio urſit ex Lombardo Petrus Soto Dominicanus, ab altero Dominicano Hieronymo Bravo propterea refutatus. Et ſanè nugis his, quarum ipſum Lombardum non puduit, opponimus ipſum Lombardum, ſtatim ſubjungentem *lib. 4. Sent. diſt.* 24. hæc verba: *Cùm omnes illi Ordines ſpirituales ſint & ſacri, excellenter tamen Canones duos tantum Sacros Ordines appellari cenſent, Diaconatus ſcil: & Presbyteratus, quia hos ſolos primitiva Eccleſia legitur habuiſſe, & de his ſolis præceptum Apoſtoli habemus. Apoſtoli enim in ſingulis Civitatibus Epiſcopos & Presbyteros habuerunt. Levitas enim ab Apoſtolis ordinatos legimus, quorum maximus fuit B. Stephanus. Subdiaconos verò & Acoluthos procedente tempore eccleſia ſibi conſtituit.* 2. Si Chriſtus ſua in perſona Ordines hos exercuit, cur non eoſdem in ſua perſona exercent Pontifices, Sacerdotes omnes, qui ſe Chriſto ſubſtitutos gloriantur? 3. Non quilibet actus Miniſterij Chriſti ſunt Ordines & quidem Sacramentales. Aliàs innumeri Ordines fabricandi eſſent. Ne dicam, pleroſque illos actus heroicos & extraordinarios, ac miraculoſos etiam fuiſſe, qui proinde imitatione exprimi haud poſſunt.

II. *Sacerdotum ſeu Presbyterorum inſtitutio certa eſt. Diaconorum mentio eſt Act. VI. 6. 1. Tim. III. 8. Phil. I. 1. Sub nomine Diaconorum etiam Subdiaconi comprehenduntur. Reliqui ordines ſi non ex Scriptura, at certè ex traditione veterum, apud quos frequens eſt eorum mentio, conſtant.* Eſt argumentum Concilii Capite 2. Reſp. 1. Sacerdotum propriè dictorum Ordo nuſpiam inſtitutus eſt. Presbyterorum Ordinem agnoſcimus, ſed talem videlicet, ut docentes ab Epiſcopis non diſtinguantur, ſed ijdem ſint cum ijs, nec alij dentur eccleſiæ miniſtri, qui ſacra ordinatione indigeant. 2. Diaconi quorum in Sacris mentio eſt, non verbi & Sacramentorum, ſed curæ pauperum, quæ in λήψει καὶ δόσει, acceptione ſeu collectione & diſpenſatione facultatum

tem eccleſia conſiſtebat, miniſtri & præfecti erant. Ita Stephanus Diaconus non tam prædicavit, quàm apologetico apud populum ſermone uſus eſt. Philippus quoque ex Diacono Evangeliſta factus videtur. Cùm Diaconi Pontificij in ſcripturis fundamentum nullum habeant, multò minùs Subdiaconi habebunt. 3. Ordines ſeu gradus quoſdam Miniſterij veteris eccleſiæ poſterioribus inprimis & ſequioribus temporibus uſurpatos eſſe, haud diffitemur. Sed vel ex Apoſtolorum inſtitutione, vel ex opinione neceſſitatis ad ſacrificij confectionem & oblationem, vel iiſdem cum muneribus, quæ hodie Ordinibus illis affinguntur, vel cum reſtrictione ad ſeptenarium numerum, vel ita, ut omnes ſimul & ſemel collati fuerint, uſurpatos eſſe negamus. Introducti ſunt hi Ordines paulatim tanquam utiles & convenientes ad varios eccleſiæ uſus & *εὐταξίαν*, ut majore cum dignitate, gravitate & decentia publicus Dei in Chriſtianis cœtibus paulò frequentioribus cultus exerceatur, útq; per varios iſtos Ordinum, diverſorum gradus illi, qui ſe in Clerum, hoc eſt, cenſum & Catalogum hominum Eccleſiaſticorum dabant, paulatim in diſciplina eccleſiaſtica informarentur, adeóque ad ſupremum Presbyteratus vel Epiſcopatus Ordinem & gradum aliquando promoverentur. Ita igitur *Oſtiarii* conſtituti ſunt, ut ab eccleſiæ introitu arcerent ignotos, externos, minimèque Chriſtianos, excommunicatos, energumenos, quin & ipſos catechumenos Synaxeos tempore: *Exorciſtæ*, qui primò quidem vigentibus nimirum adhuc donis, ſolo vocis imperio in Chriſti nomine, precibus item ac jejunio, dæmonia ejiciebant; poſtea dum in Templis Sacra peragebantur, extra eccleſiam ad Energumenos exibant, & præſcriptas precum formulas de libro recitabant, quibus ſubinde, non ſemper tamen, Deo volente, & ad totius eccleſiæ intus precantis interceſſionem, non vi ulla exorciſmorum Energumeni liberati ſunt; quibus precibus ſuperſtitione invaleſcente

etiam certæ exorciſmorum formulæ adjunctæ ſunt: *Lectores* & *Cantores*, qui Sacris hymnis atque Pſalmis decantandis, nec non precum formulis, Evangelio & Epiſtola prælegendis populo præſtant: Paſtoribus interim ſeu Presbyteris Euchariſtiæ benedictionem, confectionem & diſtributionem ſibi ſolis reſervatam ex formula pariter præſcripta, ſacráſque ad populum conciones habentibus: *Acoluthi*, qui non ut famuli vel vile aliquod mancipium, ſed ut honorabiles Miniſtri Epiſcopis jam ſupra Presbyterorum conditionem evectis aſſiſterent, & honoris cauſa perpetuò eos aſſectarentur, varijs in rebus ad officium eorum pertinentibus ijs inſervirent, teſtéſque adeò eſſent bonæ & laudabilis eorum converſationis, & ex ijs etiam ipſi ædificarentur: *Subdiaconi*, qui eccleſiâ jam amplis poſſeſſeſſionibus, pecunia, ſupellectilibus, agris, prædijs, latifundijs locupletatâ, Diaconis ſublevandis adjuncti ſunt. Hæc ſanè munera pro ratione temporum, locorum & perſonarum, ac imprimis in majoribus & matricibus eccleſiis, quas Epiſcopales, Cathedrales, Metropolitanas, Patriarchales vocabant, in quibus ob maximum populi concurſum cultus Dei magna cum celebritate exercebatur, utilia eſſe potuerunt, inprimis cùm aliæ non fuerint Chriſtianorum Scholæ, in quibus S. Miniſterij Candidati in univerſa diſciplina Eccleſiaſtica inſtituerentur. Nunc verò cùm alius eſt rerum & eccleſiæ ſtatus, quo homines convenientiori ratione ad Presbyteratum promoveri ac aſcendere poſſunt, quàm per varium multiplicium illorum Ordinum miniſterium, minùs jam Ordines illi in eccleſia neceſſarij ac utiles ſunt. Lubet verò adſcribere heic Viri doctiſſimi, Georgij Caſſandri verba, quæ *Conſult. Artic. 14.* extant: *Conſtat*, inquit ille, *Sacros Ordines propriè dici Diaconatum & Presbyteratum, ut quos ſolos primitivam Eccleſiam in uſu habuiſſe legatur, id quod teſtatur Urbanus Papa, & annotavit Chryſoſtomus & Ambroſius in Epiſtola ad Timotheum*

theum priorem, ex eo quod Epiſcopi Ordinationi ſtatim Diaconi ordinationem ſubjiciat. Ad minores verò Ordines quod attinet, qui olim quinque ſe ordine conſequentes commemorari ſueverunt, hi ſanè præſente tempeſtate, neglecta omni diſciplina & politia eccleſiaſtica, prorſus confuſi ſunt, & eorum officia propemodum ceſsârunt. Hactenus ille.

III. *Ordines illi inſtituti ſunt, adeóque etiam retineri debent, ut ſancti Sacerdotii, inprimis Sacrificii Miſſatici miniſterium tantò digniùs & majori cum veneratione exerceri poſſet.* Eſt argumentum Concilij Cap.2.Reſp. 1. At nec ex Scripturæ, nec ex veteris eccleſiæ uſu inſtituti ſunt eum in finem, cùm Sacrificium Miſſaticum utrique incognitum ſit. 2. An ſeptenarius iſte diverſorum Ordinum numerus ad Sacrificij confectionem abſolutè neceſſarius eſt,necne? Si negant,cur à Sacrificij conficiendi neceſſitate illum arceſſunt? Si affirmant,quî igitur fit,quòd in ſingulis Paroecijs & Sacellis,in quibus Sacrificium quotidie offerri præſumitur, unus eſt ſacrificulus, nullíque adſtant Lectores, Diaconi, Subdiaconi, Acoluthi, Exorciſtæ, Oſtiarij, qui munere ſuo ſinguli diſtinctè fungantur? Sed, inquiunt illi,abundè eſt, quòd unus ſacrificulus ſeptem illis diſtinctis ordinibus ornatus eſt,ad diſtinctas ſeptem illorum Ordinum functiones exercendas. Cur igitur in Cathedralibus & majoribus eccleſiis numerum illum ſeptenarium diverſarum perſonarum inſtituunt? Si ad ſolam εὐταξίαν, pompam vel magnificentiam id pertinere aſſerunt, fateantur igitur oportet, Sacrificij confectionem ſeptenarium illum numerum haud requirere, & poſſe id omne pro locorum, temporum & perſonarum circumſtantijs mutari, inſtitui, omitti vel deſtitui. Deinde cur tot ſunt ſacrificuli, qui ſolo aut pœne ſolo Sacerdotij Ordine inſtructi ſunt? Cur pœne nulli, qui ſingula ſingulorum Ordinum munia,diverſis locis & temporibus, legitimo interjecto temporis ſpatio,exercuerint?

 IV. *Diſ-*

IV. *Diſſenſio Theologorum & Canoniſtarum de Epiſcoporum & Presbyterorum, nec non Cantorum & Epiſcoporum diverſis Ordinibus conciliari poteſt, ſi dicatur, Theologos Ordines conſiderare, ut ſe habent ad Sacrificium, atque ita Epiſcopum & Presbyterum, Lectorem & Cantorem non diſtingui: Canoniſtas contra Ordines conſiderare, ut ad Hierarchiam pertinent, atque ita Epiſcopum à Presbytero rectè diſtingui.* Reſp. Bellarminiana illa conciliatio haud ſolida eſt, tum quia ita multò plures Ordines conſtitui deberent, cùm etiam Archiepiſcopi, Metropolitani, Patriarchæ, ipſe Pontifex ad Hierarchiam pertineant, eorúmque diſtincta ſit Jurisdictio & poteſtas: tum quia Cantor ſeu Pſalmiſta peculiarem in Hierarchia Ordinem haud obtinet: tum quia ratio dari non poteſt, cur ad commentitium eorum Sacrificium magis pertineat Oſtiarius vel Exorciſta, quàm Cantor, Pſalmiſta vel Epiſcopus: tum denique quia Epiſcopus plus utique ad Sacrificium, ſi quod eſſet, conferret, quàm qui infra ipſum ſunt Ordines, cùm hi quicquid habent poteſtatis aut muneris, vel virtutis & efficaciæ ad ſacrificij confectionem, illud omne ab Epiſcopo, à quo ordinantur, habeant.

QUÆSTIO III.

An Sacra ordinatio conferat ordinatis ex opere operato tum gratiam Spiritus S. gratum facientem, tum ſpiritualem poteſtatem perpetuam, characteris impreſſi beneficio?

ASſerit Canon IV. in quo ἀπὸ κοινοῦ repeti debet, quod ſuprà definitum eſt, Sacramenta gratiam conferre ex opere operato. Agnoſcimus nos, ſacram ordinationem in legitimo uſu con-

conferre gratiam tum muneris & Eccleſiaſticæ poteſtatis; tum donorum & chariſmatum Spiritus S. virtute precum Eccleſiæ & Presbyterij, ac devotionis ordinandi. Negamus autem, dari Spiritum ex opere operato. Negamus dari gratiam gratum facientem, juſtitiam & ſanctitatem, niſi per accidens, puta fidei ac devotionis, & precum ordinandi. Negamus imprimi characterem, cujus beneficio acquiratur poteſtas ſpiritualis perpetua & nullo caſu mutabilis. Rationes nobis ſunt. 1. Gratia gratum faciens in orthodoxo ſenſu eſt juſtitia Chriſti, per fidem noſtra, & cauſa inhærentis ſanctitatis. Talis autem gratiæ in ordinatione conferendæ nullibi promiſſio extat. 2. Gratia gratum faciens eſt propria prædeſtinatorum. At gratia per ordinationem collata competit etiam hypocritis, qui Chriſtum per contentionem, prætextu, non veritate prædicant, Phil. I. 15. 18. Multi Arcam Noë dextrè ædificant, quam ipſi tamen ingredientur nunquam. 3. Gratia per Sacramentum collata eſt illa, quæ analogicè ſignificatur per ſymbolum Sacramentale. Atqui in ordinibus ſymbolum Sacramentale non ſignificat gratiam gratum facientem, ſed tantùm poteſtatem muneris. Vellem enim cognoſcere, quæ ſit cum gratia gratum faciente ſimilitudo in ſymbolis ordinum, qualia ſunt porrectio inſtrumentorum, clavis, libri vel Evangelij vel Exorciſmorum, candelabri, cerei, urceolorum, calicis, patinæ? Num quid hæc aliud ſignificant quàm poteſtatem exercendi muneris? 4. Finis ordinationis eſt aliorum ædificatio Epheſ. IV. non propria juſtificatio. Unde illa vox Durandi, *Ordinem non eſſe medicamentum ſuſcipientis, ſed communitatis*. 5. Character neque imprimitur per Sacramenta, neque ſi imprimeretur, ſignum eſſe poſſet perpetuæ poteſtatis ſpiritualis. Omne enim ſignum aliquid notificat cognoſcenti. At character neque Deo notificat perpetuam poteſtatem ſpiritualem, neque hominibus. Non Deo, qui ſignis non indiget, ſed intuetur. Non hominibus, quia character eſt inviſibilis, proinde eis nihil ſignificare poteſt. 6. Perpetuitas ſpiri-

tualis muneris repugnat Eccleſiæ veteris Canonibus, in quibus nihil frequentius circa delicta Miniſtrorum Eccleſiæ, quàm eorum ſuſpenſio, καθαίρεσις ſive depoſitio, & exauctoratio, & ad communionem laicam relegatio. 7. Eidem perpetuæ poteſtati repugnat Adverſariorum praxis, qua agunt in ſacrum ordinem per cenſuras, irregularitates, ſuſpenſiones, excommunicationes, interdicta, degradationes. Has inefficaces eſſe oportet, ſiquidem verum eſt, perpetuam eſſe poteſtatem ſpiritualem, & ordinatum ad laicos redire non poſſe. Videatur hac de re M. Anthonius de Dominis *de Rep. Eccl. lib. II. cap. 4.* ubi fusè admodum, allegato Patrum conſenſu, probat, ordinem iterabilem & amiſſibilem eſſe, neque ſemper effectum ſuum ſortiri, & Simoniacos nihil accipere, hæreticos verò nihil conferre. Quin & Bellarminus *lib. de Sacram. in genere cap. 26.* disertè aſſerit, authoritatem conferendi Sacramenta non eſſe gratiam gratum facientem, ſed gratis datam, proinde non ita pugnare cum improbitate vitæ, ut ſimul cum ea eſſe non poſſit. Idque probat exemplo Cajaphæ, qui prophetavit, cùm tamen eſſet peſſimus, nec non illorum, qui Matth. VII. dicebant: *Nonne in nomine tuo prophetavimus,* &c. 8. Tandem quæ gratia ſpiritualis, quisve character neceſſarius eſt ad ordinum inferiorum exercitium, puta actus illos corporales, quales ſunt legere, accendere candelas, pulſare nolas, &c?

OBJICITUR I. *Deus Apoſtolis à ſe ordinatis contulit Spiritum S. Dixit enim ad eos Joh. XX. 22. Accipite Spiritum S. Ergo hodiéque cum poteſtate muneris confert etiam gratiam juſtificantem.* Reſp. 1. Non tantùm gratia juſtificans, ſed etiam gratis data ſeu poteſtas muneris eſt Spiritus S. donum. Proinde argumentatio hæc Concilii procedit à particulari. 2. Spiritus S. à Chriſto Apoſtolis communicatus præſtitit tum poteſtatem muneris, nimirum remittendi peccata vel retinendi, uti v. 23. ſequens innuit, tum extraordinaria chariſmata, quæ ad exequendum munus ipſorum neceſſaria

ceſſaria fuerunt. Quàm verò gratiam extraordinariæ vocationi conceſſit, eam Ordinariæ nuſpiam promiſit. Ita enim Deus extra ordinem aptos facit vocando. Sed ex ordine non alij, quàm qui apti ſunt, vocari debent. Ipſe Bellarminus *de Sacram. in genere Cap.26.* docet, hoc loco per Spiritum S. intelligi poteſtatem remittendi peccata, quæ poſſit eſſe ſine gratia gratum faciente. 3. Omnino igitur fruſtra hodie Epiſcopi dicunt: *Accipe Spiritum Sanctum.* Non enim ſicut à Chriſto Spiritus S. proceſſit, ita ab Epiſcopo etiam procedit. Orandus potiùs Deus, ut ordinato ab hominibus Spiritum S. gratiosè conferat.

II. *Paulus 2.Tim.I.6. jubet Timotheum reſuſcitare gratiam Dei, quæ in ipſo erat per impoſitionem manuum. Et ſubjicit v.7. Deum Spiritum nobis dediſſe non timoris, ſed virtutis, charitatis & ſobrietatis. Et 1.Timoth.IV. 14. hortatur eundem, ne negligat gratiam, quæ ipſi per prophetiam data erat cum impoſitione manuum presbyterii. Ergo ordinatis confertur gratia, ac Spiritus S. & quidem Spiritus virtutis, charitatis & Sobrietatis.* Reſp. 1. χάρισμα ſeu donum Spiritus S. Timotheo conceſſum per impoſitionem manuum, propriè non eſt donum fidei vel gratiæ juſtificantis, ſed extraordinariorum chariſmatum. Ita Apoſtoli credentibus manum imponebant, qui accipiebant Spiritum S. & linguis loquebantur, Act. VIII. 15.16.17. Confer Act. IX. 17. X. 44. 46. XI. 15. XIX. 6. 1. Cor. XII. 9. 10. Similia dona hodiéque conferuntur. Sed non dantur ſubitò, extra ordinem, & per manuum impoſitionem, verùm accedente ſtudio impetrantur. 2. Fatemur interim, in Timotheo cum hoc chariſmate per manuum impoſitionem collato conjunctam fuiſſe gratiam juſtificantem, adeóque etiam Spiritum virtutis, charitatis & ſobrietatis, quod ſequens verſus indicat. At in omnibus qui ordinantur, & vi ipſius ordinationis tanquam Sacramentalis Symboli hæc conjuncta eſſe, negamus.

III. *Deus*

III. *Deus cùm dat poteſtatem, ſimul etiam dat ea, quæ ad ejus legitimum uſum requiruntur. Cùm igitur in ordinatione detur poteſtas conficiendi Sacramenta, peccata remittendi &c. ſequitur cum eadem dari gratiam juſtificantem, & animam perficientem, ſine qua tantum miniſterium ritè obiri nequit.* Reſp. 1. Etiam ſine intelligentia Scripturarum & dono docendi, Linguarum notitia miniſterium eccleſiæ ritè obiri nequit. An iccirco hæc in vulgari ordinatione qualibet conferuntur? Experientia reclamat. 2. Poteſtatem ordinis ſine gratia gratum faciente exerceri poſſe, fatetur Bellarminus loco ſuperiùs citato, & exemplis Cajaphæ aliorúmque probat. 3. Effectus igitur ordinationis proprius eſt collatio poteſtatis validè docendi & Sacramenta adminiſtrandi, quem proinde ſemper & infallibiliter conſequitur. Sed per accidens cum poteſtate ordinis conjungitur collatio gratiæ gratum facientis. 4. Denique cùm Deus vocat ineptos, tum extra ordinem eos aptos reddit. Sed in ordinaria vocatione non Deus, ſed homines vocare poſſunt ineptos.

IV. *In baptiſmo, in quo datur poteſtas ſuſcipiendi Euchariſtiam, aliáque Sacramenta, datur ſimul gratia gratum faciens. Ergo etiam in ordinatione, utpote qua datur etiam poteſtas Sacramenta conficiendi.* Reſp. 1. Baptiſmi finis non eſt poſitus in relatione ad Euchariſtiam, aliáque Sacramenta. Proinde argumentum hoc inſulſiſſimo commento ſuperſtruitur. 2. Diſpar ratio eſt Baptiſmi & Ordinationis. Ille enim inſtitutus eſt, ut in legitimo uſu obſignet & exhibeat gratiam juſtificantem. Hæc non item. Unde Bellarminus fatetur, *Ordinem per ſe ad alium finem, quàm ad gratiæ gratum facientis collationem inſtitutum eſſe.*

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

An Sacra unctio, tonſura circularis, & reliquæ ceremoniæ, quibus in ordinatione Eccleſia Pontificia utitur, ſint neceſſariæ?

AFfirmat Canon V. & contradicentes anathemate mulctat. Solet Epiſcopus chriſmate conſecrato caput & manus ordinandi, à pollice dextro verſus ſiniſtræ manus digitum indicem, & vice verſa à ſiniſtro pollice verſus indicem manus dextræ illinere, ſpiritum inſufflare, manus imponere. Dat etiam veſtem lineam, cereos accenſos, ſigna crucis. Mandatur ordinando, ut ſe patiatur in extremitate capitis tonderi circulariter, per modum coronæ. Nos excepta χειροθεσίᾳ reliqua in Chriſtianiſmo ſpuria & νόθα eſſe aſſerimus. Rationes. 1. Ceremonia neceſſaria & Sacramentalis oportet à Chriſto ſit inſtituta. At nec unctio Sacra, nec tonſura à Chriſto inſtituta eſt. Ne quidem ab Apoſtolis Sacra unctio eſt mandata, uti ex iis, quæ infra dicemus, liquidò apparebit. Etiam in Concilio Africano IV. Auguſtini tempore celebrato, ubi ritus ordinationis memorantur, de unctione altum ſilentium eſt. 2. Unctio Sacra eſt κακοζηλία cultus Levitici aliquot poſt Chriſtum ſeculis in Eccleſiam Chriſtianam introducta. Nec Ambroſius meminit unctionis, nec Auguſtinus, ubi ritus ordinationis deſcribunt. Toties in hiſtoria ſacra ordinatorum occurrunt exempla. Nunquam verò unctionis. De Græca Eccleſia fatetur Innocentius III. circa annum 1200. nondum ibi in more poſitam fuiſſe unctionem. 3. Sacramentorum ceremoniæ ſunt ſimplices, uti patet in Baptiſmo & Euchariſtia. Ceremoniæ autem in ordinatione adhibitæ ſimplicitatem & pietatem Chriſtianam non redolent. 4. Eſſentialis ri-

tus Sacramenti perſpicuè diſtingui debet à reliquis non eſſentialibus. Atqui in hac copia ceremoniarum diſtinctio illa nón apparet. Quin de ritu eſſentiali Pontificii Theologi acriter litigant. Et Chriſtus inſufflationem adhibuit, at tanquam neceſſariam non mandavit. Apoſtoli quoque χειροθεσίαν nuſpiam peculiari præcepto injunxerunt. Ad extremum igitur ſola & ſimplex deputatio ad miniſterium Eccleſiæ ſufficere poteſt. 5. Tonſura clericalis verbo Dei damnata eſt, Levit. XIX. 27. *In rotundum non attondebitis comam.* Neque alibi locum habuit in V. T. tonſura, quàm vel in depoſitione Naziræatus, Num. VI. 8. vel in lepra Levit. XIV. 9. vel in luctu, Jerem. VII. 28. Extra hos caſus raſura inſolens fuit. Hodie verò ſi his credimus, Sacramentalis ritus eſt, etſi nec inſtitutus nec uſurpatus primitùs. 6. Teſtimonia Epiphanij, Hieronymi, Clementis Alexandrini tonſuram damnantium allegat Hortenſius Landus libro peculiari de *perſecutione barbarum.* Olim quidem qui Eccleſiæ ſervierunt, ſoliti ſunt διὰ τὸ πλέον tondere caput, hoc eſt, non alere comam muliebri more promiſſam: multò minùs in cirros diſponere, quod propriè eſt κομᾷν, quódque omnibus, adeóque inprimis Eccleſiæ Miniſtris Paulus 1. Cor. XI. 14. interdicit. Origo igitur tonſuræ hujus planè moralis fuit. Creſcente verò ſuperſtitione aliæ excogitatæ ſunt ſignificationes, & tonſura factus eſt Sacramentalis ritus. Quàm recens verò ſit clericalis tonſura, oſtendit Salmaſius in *lib. de Coma.* 7. Tonſura olim pœna fuit flagitiorum & ſcelerum. De Indis narrat hoc Stobæus Ser. 42. Crotildis maluit filios mortuos quàm tonſos videre, teſte Turonenſi. Confer Bonifac. Rhodiginum Hiſt. Lud. lib. IV. 27. & XII. 18. Præterea capitis abraſio ſignum fuit hominis ſceleſtiſſimi & turpiſſimi. *Qui capite & ſupercilio eſt raſus, ne unum pilum boni viri habere dicatur,* inquiebat Cicero pro Roſcio. Et paulò antè: *Nonne ipſum caput & ſupercilia penitus abraſa olere malitiam, clamitare calliditatem videntur?* Sic igitur & nos, quid de Sacerdotibus, qui raſuram rem ſacram faciunt,

faciunt, & religioſitatis ſuæ characterem, credendum ſit, docemur. 8. Celebres Canoniſtæ, Hoſtienſis, Joh. Andreas, Abbas & alii affirmant, Papam ſolo verbo poſſe ordinare Presbyterum, dicendo: *Eſto Sacerdos.* Quodve plus eſt, Innocentius omnium Canoniſtarum parens, universè aſſerit, niſi obſtarent formulæ recens adhibitæ, abundè futurum, ſi ordinator dicat; *Eſto Sacerdos*; aut verbis tantundem valentibus utatur. Formulas enim, quæ adhibentur, ab Eccleſia eſſe conſtitutas.

OBJICITUR I. *Unctionem ab Apoſtolis mandatam eſſe, teſtatur Dionyſius Areopagita de Hierarch. Eccleſ. Cap.4. ubi dicit, Pontificem uti ſacro oleo in omni ferè conſecratione Pontificali, ídque ab Apoſtolis traditum eſſe.* Reſp. 1. Quæ fides Pſeudo-Dionyſio tribuenda ſit, ſæpius jam dictum. Scriptor fuit quinti & præcipitis quidem Seculi. 2. Neque etiam ſcriptor ille in ipſa ordinatione unctionis mentionem facit, ſed adhiberi eam ad functionem Sacerdotalis muneris duntaxat teſtificatur. Proinde alij, nominatim Pighius, non erubeſcunt dicere, *in rudi Chriſtianitatis exordio, nondum ordinatâ hierarchiâ, plurima perfunctoriè ex quadam Spiritus diſpenſatione peracta eſſe ab Apoſtolis, quæ poſtea præſcriptam certámque formam receperint.*

II. *Unctionis etiam meminit diſertè Euſebius Hiſtor. Eccleſ. lib. X. cap. 4. Et Chryſoſtomum factum Conſtantinopolitanum Epiſcopum inunctum eſſe, in ejus vita docet Simeon Metaphraſtes. Quin & unctionis hujus meminerunt Pacianus Epiſt. 3. ad Sempronium, & Gregorius lib. 4 in lib. Regum.* Reſp. 1. Unctionem tanquam Ceremoniam neceſſariam & Sacramentalem in ordinatione uſurpatam eſſe, nemo veterum teſtatur. 2. Euſebius loco cit. non deſcribit *hiſtoricè*, quid in conſecratione actum fuerit, ſed *panegyricè* illos amicos Dei & Sacerdotes ait *Divino chriſmate decoratos* eſſe, quod de interiore Spiritus S. unctione rectè accipitur. 3. Metaphraſtæ fictitio teſti fidem habeat, qui credit, in Chryſoſtomum ordinatum Spiritum S. in forma columbæ

columbæ deſcendiſſe. Nam etiam id illi tribuit. 4. Pacianus Sacerdotem vocat *unctum*. quod de Spirituali æquè ac corporali unctione intelligi poteſt. Gregorius verò recentior eſt, quàm ut primus is de Apoſtolici ritus inſtitutione teſtis audiri poſſit.

III. *Sacerdotes ab Eccleſia initio coronatos & tonſos fuiſſe, teſtantur Iſidorus lib.II. de Divinis Officiis, ubi conſuetudinem hanc à S. Paulo, qui ad Judæos Nazaræos alliciendos capillos ſuos Templo dedicabat: Germanus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, in Theoria Eccleſiaſtica, ubi ritum eum derivat à Petro, utpote cui gentiles in ignominiæ ſignum caput totonderint ac raſerint: Beda lib.V.22. de geſtis Anglorum, ubi à Petro coronam geſtatam docet, ut ſpineam Magiſtri ſui coronam ſibi in memoriam revocaret. Olim etiam, ſi quid à Sacerdote peteretur, in honoris ſignum per coronam ejus adjurabatur, uti ex* 147. *Epiſtola Auguſtini liquet.* Reſp. 1. Eccleſiaſticos pro decori ratione tonſos olim fuiſſe, & hodiéque tonderi debere, non negamus. Naturam enim ipſam docere, quòd viro comatum eſſe ſit dedecori, Paulus ipſe 1. Cor. XI. 14. monet. Indecens igitur fuiſſet & hodiéque eſſet, ſi Dei ſervi id, quod omnes modeſti viri facere tenentur, omiſiſſent, vel adhuc omitterent. At tonſuram & raſuram circularem tanquam Sacrum & religioſum ordinationis ritum ab Apoſtolis vel veteri eccleſia manâſſe, neutiquam teſtimonia illa probant. 2. Ut à Paulo raſura derivetur, quod Iſidoro tribuunt, non placet Bellarmino *de Mon. lib. II.* 40. ubi ait, Nazaræos non ante depoſitionem Naziræatus tonderi ſolitos eſſe. Quòd ſi firma eſſet ratio: *Paulus Naziræus capillos comburendos ſibi radi fecit: Ergo Sacerdotes radi debent*; nihil obſtaret, quò minùs etiam Sacerdotes circumcidi deberent, cùm etiam Paulus Timotheum circumciderit. 3. Ratio à Petri tonſura in deriſionem facta, tam ridicula eſt, quàm Germani ſcripta, unde ea petitur, germana non ſunt. Eadem enim ratione Sacerdotes pedibus

dibus ſurſum honoris causâ crucifigendi, flagellandi uſque ad vibices eſſent, quia idem Petro accidit. 4. Sed & Bedæ ratio magnam Petro facit injuriam. quaſi videlicet is aliter ſpineam Chriſti coronam in memoriam ſibi revocare, quàm capillorum tonſurâ non potuiſſet. Ita enim omnes Chriſtiani æquè ac Sacerdotes coronam gerere deberent. 5. Olim Sacerdotes *per coronas ſuas* adjurari dicebantur. Sed *corona* illa non tonſuram, ſed Sacerdotalem dignitatem figuratè notabat. *Hac eſt dignitas veſtra, hac corona principalis*, inquit Chryſoſtomus *Homil. 83. in Matthæum.* Lorinus verò *in Act. XVIII. 18.* titulum illum *Corona veſtra* ſolis Epiſcopis, non nudis Sacerdotibus datum fuiſſe contendit.

QUÆSTIO V.

An in Eccleſia Catholica Divina ordinatione ſit conſtituta Hierarchia, conſtans ex Epiſcopis, Presbyteris & Miniſtris?

AFfirmat Caput IV. & Canon VI. Quos faciant Epiſcoporum, Presbyterorum & Diaconorum gradus, ſuprà ex Gratiano vidimus. Tametſi obſervandum ſit, hodie Archiepiſcopos & Metropolitanos non eſſe diſtinctos, ſicut olim fuerunt. Jam ſi per Hierarchiam intelligerent Miniſterium Eccleſiaſticum divinitus ordinatum, & in eo diverſos Miniſtrorum gradus vel divino vel Eccleſiaſtico jure ad Eccleſiæ facilius regimen conſtitutos, non rem ipſam quidem rejiceremus, tantùm vocis, quæ *principatum* quendam ab Eccleſiæ Miniſtris alieniſſimum tinnit, inſolentiam taxaremus. Nam etſi jure divino pares ſunt omnes Miniſtri, non tamen ægrè ferremus προστασίαν aliquam &

ὑπεροχὴν Eccleſiaſtico jure ad cuſtodiendam εὐταξίαν generali mandato Eccleſiæ injunctam ac definitam. Sic pleræque Eccleſiæ Proteſtantium retinent Antiſtites, Inſpectores, Superintendentes, Decanos, Seniores, Epiſcopos, quibus eminentior quædam non poteſtas equidem, ſed dignitas & authoritas, quàm reliquis Paſtoribus eccleſiaſtico jure competit. Eas etiam dignitates Epiſcoporum, Metropolitanorum, Patriarcharum, quæ in Concilio Nicæno ad ſervandum ordinem, humani non divini juris neceſſitate approbatæ ſunt, nulli impugnamus. Sed Hierarchia Papiſtis eſt mera dominatio in ſpiritualibus Ordinum quorundam, quorum alii aliis ſuperiores divino jure ſtatuuntur. Supremum faciunt Hierarcham Papam, tantùm non omnipotentem Dominum. Cæteri ei ſubalternantur, qui juriſdictionem, uti vocant, ſpiritualem vel immediatè à Deo, vel à primo Hierarcha, quod poſterius hodie curia Romana tenet, & in Concilio à Lainezio animosè aſſertum eſt, participant. Talem Hierarchiam in Eccleſia Catholica eſſe negamus. Etenim 1. Hierarchia Papalis nec quoad vocem, nec quoad rem voce ſignatam divino verbo eſt definita. De voce palam eſt, utpote quæ non ἄγραφος tantùm, ſed planè ἀντίγραφος, nec ante Pſeudo-Dionyſii ſeſquipedalia & ampullata ῥήματα in Eccleſiam invecta, audita eſt. De re, patet ex ſilentio. Quin 1. Cor. XII. 28. Epheſ. IV. 11. ubi ordines Eccleſiæ N. T. panduntur, de Hierarchia nullus apex eſt. Et in Apoſtolis talem Hierarchiam quis demonſtrabit? Ubi ergo divina Hierarchiæ ordinatio? 2. Pontificis Romani Oecumenicum Papatum, juriſdictionem Eccleſiaſticam, & legum ferendarum poteſtatem αὐτοκρατορικὴν ſuperiùs refutavimus. Epiſcopi quoque divino jure Presbyteris ſunt pares, uti in ſequente quæſtione probabimus. Cùm igitur Epiſcoporum ſupra Presbyteros elatio, Oecumenicus Papatus, & Eccleſiaſtica juriſdictio Hierarchiæ hujus ſint fundamenta & cardines, ruentibus his ipſam quoque corruere neceſſum eſt. 3. Divino jure omnis dominatio Miniſtris Eccleſiæ

cleſiæ eſt interdicta Luc.XXII.25.26. 1.Pet.V.3. Hierarchia autem ſibi arrogat ἀρχὴν dominatum, principatum, imperium in verbum Dei, Concilia & conſcientias hominum, quas legibus propriè dictis in verbo Dei non extantibus obſtringere ſibi conatur. Et rectum eſt judicium quorundam Criticorum apud Hiſtoricum lib. VIII. pag.670. *Si ſtylum dicendi & modum operandi Servatoris noſtri, Apoſtolorum & antiquæ Eccleſiæ ſequi voluiſſent Patres*, non Hierarchiam, *ſed* Hierod aconiam, *vel* Hieroduliam *ſtatuiſſent.* 4. Formam Hierarchia Papalis nullam habet. Quod ſatis conſtat ex Diſputationibus Theologorum Pontificiorum, quorum alii formam ejus faciunt charitatem, alii fidem informem, alii unitatem, alii baptiſmum. Horum autem nihil eſſe de eſſentia Hierarchiæ patet, quia unitas eſt aſſectio generica in eo quod eſt unum; cætera autem cùm dubia ſemper ſint, nec appareat certò in Hierarchis illa exiſtere, Hierarchiam ipſam planè incertam redderent. De eo argumento confligentes in Concilio Patres apud S. Polanum *lib.VII.pag.* 537. vide. 5. Hieronymus diſertè ſcribit Comment. in Tit I. antequam Diaboli inſtinctu in Religione ſchiſmata fierent, Eccleſiam gubernatam eſſe communi conſilio Presbyterorum. Et luculenta narratio de Hierarchiæ initiis, & ejuſdem per creſcentem potentiam Papæ mutatione inſigni extat apud Suavem lib. II.pag.195. Sed & M.Anthonius de Dominis *de Rep. Eccl.lib.III.2.* Eccleſiaſticam Hierarchiam inter Epiſcopos, & Eccleſiam jure ſolo humano Eccleſiaſtico inſtitutam eſſe, ſolidè probat. Nempe ſicut ad vitanda ſchiſmata & confuſionem tollendam ſingulorum Epiſcoporum poteſtas jure Eccleſiaſtico certis ſedibus & Diœceſibus arctata fuit: ita eodem jure & eadem ratione, ut unitas & concordia inter ipſos Epiſcopos ſervaretur, Provinciæ etiam Eccleſiaſticæ diviſæ & multiplicatæ fuerunt, ut unius provinciæ Epiſcopi in rebus quibuſdam Eccleſiaſticis illi Epiſcopo ſubeſſent, qui in Metropoli civitate ſuam ſedem haberet. Hinc Metropolitani. Rurſus eandem

dem ob rationem Metropolitani plures in certis caſibus uni Primati in Regia civitate reſidente ſubditi ſunt. Hinc Primates ſeu Archiepiſcopi. Demum & Primatibus & Metropolitanis & Epiſcopis unus Patriarcha in tota regione aliqua,in certis ſimiliter cauſis præſidebat. Hinc igitur Patriarchæ. In hos quoque Romanus Pontifex maturè imperium ambivit, ſed ſerò exambivit. Quæ omnia ex Antiquitatis viſceribus tum laudati Authores, tum magnum in literis nomen Claudius Salmaſius in eruditiſſimo de *Primatu Papæ* opere manifeſtiſſima fecerunt. 6. Hierarchiam, qualis hodie eſt, cum imperio illo conjunctam, non genium Chriſti, ſed genium Romuli peperiſſe jam olim Petrus Meſſias Pontificius in *Sylva variæ lectionis* Venetijs edita ſcripſit. Translata nempe imperii ſede ex Occidente in Orientem, ut Imperator Conſtantinopoli,ſic Papam Romanum, omnium Eccleſiarum Monarcham, Romæ ſedem affectâſſe, & tandem Regnum ſibi ac ſuis conſtituiſſe. Conſulibus verò Romanis *Cardinales* non duos numero, ſed tot, quot Papæ Hierarchiæ Principi viſum fuerit: Ducibus *Archiepiſcopos:* Comitibus *Epiſcopos:* Præſidibus Imperii & Exarchis *Epiſcoporum vicarios & chorepiſcopos:* Præfectis Imperii *Præpoſitos:* Tribunis militum *Archipresbyteros:* Tribunis plebis *Cancellarios:* Prætoribus *Archidiaconos:* Centurionibus *Decanos:* Duumviris *Subdiaconos* ſucceſſiſſe & adæquatos eſſe ſagaciſſimè prodit. Quales verò à multis jam ſeculis Hierarchæ hi fuerint, deſcripſit etiam Iſidorus *lib.II. de offic. cap.2.* ubi duo facit genera clericorum, unum *Eccleſiaſticorum* ſub Epiſcoporum regimine degentium, alterum *Acephalorum*, ſine capite vagantium, *quos neque inter laicos ſecularium officiorum ſtudia, neque inter clericos religio detentat Divina, ſed ſolutos atque oberrantes ſola turpis vita complectitur & vaga. Quique dum nullam metuentes explendæ cupiditatis licentiam conſectarentur, habentes ſignum religionis, non religionis officium: hippocentauris ſimiles, nec equi nec homines, mixtúmque genus, prolésque deformis: quorum*

quidam

quidam ſordida atque informi numeroſitate ſatis ſupérque noſtra pars occidua polluitur. Hactenus Iſidorus, qui ſi colluviem clericorum noſtri ſeculi intueretur, non *Cleronomiam* Domini, ſed Antichriſti *Cleromaniam* meritò diceret. 7. Denique de Hierarchia, pertineátne ad ordinem an ad Juriſdictionem, irreconciliabilis eſt pugna Doctorum, quæ in ipſo etiam Concilio fervebat. Vel igitur Hierarchia pertinet ad ordinem, vel ad Juriſdictionem. Non ad *Ordinem*, uti magna Doctorum pars in Concilio Forierum ſecuta agnovit, quia ita non conſtaret ratio, quomodo includerentur Archiepiſcopi, Patriarchæ, & quod caput eſt, ipſe Papa, cùm omnes conſentiant, hóſce gradus non eſſe ordines Epiſcopatu ſuperiores. Atque eandem ob cauſam illi pertendebant, tractationem de Hierarchia minimè pertinere ad hanc de Sacramento Ordinis tractationem. Non ad *Juriſdictionem*, uti altera Theologorum pars etiam agnovit, quia ita omnes Ordines ſacri, quippe Juriſdictione per ſe deſtituti ab Hierarchia excluderentur. Præterea cùm Patres Concilij definire haud ſuſtinuerint, unde ἀμέσως in Epiſcopos Juriſdictio derivetur, à Pontificé ne an à Chriſto: & Papa Concilio, an Concilium Papæ ſubſit, liquet ſanè, de Hierarchia ejúſque proprio ſubjecto parùm admodum conſtare. Imò & Cardinalium & Abbatum ac Generalium à Juriſdictione Epiſcopi exemptorum in Eccleſiam, Dei hominúmque ingratijs, & ſolius Pontificis, ne fulcra & hyperaſpiſtæ ipſi deeſſent, faſtu & aſtu, eum in gradum provecta dignitas & poteſtas non mediocriter ipſam Hierarchiam conturbat.

OBJICITUR I. *In V. T. fuit Eccleſiaſtica Hierarchia, conſtans Pontificis, Sacerdotum Aharonicorum & Levitarum ordinata ſerie. Ergo talis Hierarchia in N. T. etiam conſtituatur oportet.* Reſp. 1. Regimen eccleſiaſticum V. T. ſeu Seniorum Iſraelis erat variè reſtrictum, limitatum, ex Dei verbo conſtitutum, & ad os ſeu mandatum Dei expreſſum alligatum. At Hierarchia Pontificia nec Divinitus inſtituta eſt, & in tempo-

 ralem

ralem dominationem converſa, mandati & verbi Dini limites variè egreditur. Papa enim abſolutam ſibi poteſtatem arrogat, talem videlicet, qualem Chriſtus habet. Unde in hac ipſa Seſſione Pontificis mancipia non ſatis eſſe putârunt, ut diceretur, Papam eandem habere poteſtatem, quam Petrus habuit, pertenderúntque, æqualem cum Chriſto poteſtatem ipſum habere. 2, In V. T. erant in Eccleſia מושלים *dominantes, ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι*, principatus ac poteſtates eorum, qui ſedebant in Cathedra Moſis, & gladio armati erant in populum Dei, cui lex Moſis impoſita erat. At in N. T. abolito hoc principatu miniſterium duntaxat & ſervitium eccleſiæ Paſtoribus à Chriſto indictum & demandatum eſt. quia videlicet illi non ſpectant amplius populum aliquem ſubjugatum, ſed eos duntaxat, qui eccleſiæ ſe volunt aſſociare per nomen Chriſtiani, ſive confeſſionem fidei in Chriſtum, ut ii in fide integri ſint, & in vita irreprehenſibiles, & uno humero omnes Deum colant & glorificent. Turpis igitur eſt paralogiſmus, ab ijs, quæ imperia ſunt, & toto Cœlo diſtat. 3. Denique Sacerdotium & Hierarchia V. T. totum typicum erat, cujúſque veritas non in eccleſiæ Miniſtris, ſed Magiſtro unico Chriſto Jeſu extat, uti docet Paulus Epiſtola ad Hebræos.

II. *Chriſtus in N. T. Principem Eccleſiæ ſeu Oecumenicum Pontificem conſtituit Petrum. Porro Petro Romano Epiſcopo ſucceſſerunt ſequentes Romani Epiſcopi. Subjiciuntur his Patriarchæ, Primates, Metropolitani, Epiſcopi. Ab his omnibus Divino jure diſtinguuntur Presbyteri & Miniſtri.* Reſp. 1. Nec Chriſtum Petro principatum detuliſſe, nec Petro Romanos Pontifices ſucceſſiſſe, abundè probavimus pag. 42. 43. &c. Operam igitur heic non ludimus. 2. Patriarchæ, Primates, Metropolitani, Epiſcopi nec Divinitus inſtituti ſunt, ſed eccleſiaſtico jure ad tuendum ordinem introducti: neque ex eccleſiæ inſtituto inferioribus cum Juriſdictione præfuerunt, ſed in cauſis quibuſdam peculiaria

dunta-

duntaxat munia & προστασίαν ſeu præſidentiam obtinuerunt. Originem eorum tum in Orientali, tum in Occidentali eccleſia paucis & nervosè etiam præter Authores ſuperiùs indigitatos Theophilus Bonoſius *de Politia Civitatis Dei & Hierarchia Romana Cap.13.* complectitur. 3. De Epiſcoporum à Presbyteris diſtinctione infra.

III. *Paulus teſtatur 1.Cor.XII.28. Deum inter alios etiam in Eccleſia conſtituiſſe* κυβερνήσεις *gubernationes. Habet ergo eccleſia formam viſibilis gubernationis, qua ſine Hierarchia eſſe non poteſt.* Reſp. Gubernationes poſitas videlicet in cenſuris morum, & eccleſiaſticæ diſciplinæ exercitio omnino in eccleſia Deus eſſe voluit, ſed tales videlicet, quæ non imperium, principatum & Juriſdictionem, ſed merum miniſterium, & miniſtrantium, quantum ad officium gubernandæ eccleſiæ, æqualitatem complecterentur. Nihil ergo illæ ad Hierarchiam Pontificiam attinent.

IV. *Dionyſius Areopagita paſſim in ſcriptis ſuis meminit Hierarchiæ & Hierarcharum. Imò & libro ſuo, quo omnes functiones Epiſcopalis Miniſterii, formas & conſecrationes deſcribit,* Ἱεραρχίας Ἐκκλησιαστικῆς *Eccleſiaſticæ Hierarchiæ titulum præſcripſit.* Reſp. 1. Argumentatio à nomine & quidem ἀνλιγάφῳ quantum roboris habeat, ipſi viderint. 2. Neque verò Dionyſius uſpiam Pontificiam hierarchiam commendat, utpote cui abſoluta Papæ poteſtas, cui inferiores illæ dignitates ſubjici ſolent, prorſus incognita fuit. 3. Neque Chriſtus, neque Apoſtoli uſpiam Epiſcopos vocant hierarchas. Primo & ſecundo, ſequentibúſque Seculis Epiſcopi ἀρχιερεῖς apud Græcos vocari ſueverunt, nuſpiam ἱεράρχαι. Hoc igitur vocabulum hyperbolicus ille faſtidio vocis receptæ & uſitatæ delegit, ut aliquid eſſe videretur, & novitati ſuæ neſcio cujus antiquitatis fucum illineret. 3. Etenim, quod caput rei eſt, non fuit Dionyſius ille Apoſtolis uti videri voluit, coævus, ſed quinto Seculo recentior. Quippe ante tem-

pus illud ſcriptorum ejus nulla mentio eſt nec apud eos, qui Dionyſium laudant, veluti Ariſtidem & Dionyſium Corinthium: nec apud eos, qui in Act.XVII. 34. ſcribunt: nec apud eos, qui hæreſes in Areopagiticis exploſos refellunt: nec apud eos, qui Scriptorum Eccleſiaſticorum Catalogos concinnârunt, veluti Hieronymum & Gennadium. Primus Hypatius An.532. objecta ſibi a Severianis hæreticis quædam Dionyſianorum loca rejecit, & libros eos Areopagitæ eſſe negavit. Ita igitur ſcripta ea Seculo demum ſexto ab hæreticis prolata & aſſerta, à Catholicis verò exploſa & refutata ſunt. Quinimò Pſeudo-Dionyſius ille Epiſtolam Ignatij ad Romanos, anno Trajani undecimo datam citat, proinde Apoſtolis coævus eſſe minimè potuit. Sed νοθείαν authoris hujus poſt Photium; Cajetanum, Eraſmum, Theodorum Gazam, Vallam, B.Rhenanum, Roffenſem, Cœlium Rhodiginum, Caſſandrum, Caſaubonum, Albaſpineum, Sirmondum, Petavium, aliáſque Cl. Dalleus XLII. argumentis Holloixio oppoſitis clariſſimè convicit.

QUÆSTIO VI.

An Epiſcopi ſint jure Divino Presbyteris ſuperiores?

CAnon VII. nudè aſſerit, Epiſcopos Presbyteris eſſe ſuperiores. Cæterùm in Concilio graviſſima, longo etiam tempore ventilata fuit diſputatio, quo im̃ediato jure Epiſcopi ſint ſuperiores Presbyteris, Divino an Pontificio? Divino jure ſuperiores eſſe ſtatuerunt Epiſcopi Hiſpani, Galli, Germani plerique. At Itali Papæ metuentes ſuperioritatem in Pontificio jure fundârunt. Metus enim erat, ne cæteri Epiſcopi, ſi à Chriſto forent immediatè inſtituti, jam æquales fierent Romano Epiſcopo, nec ei competeret ulla in eos pote-

poteſtas & Jurisdictio. Poſthabitis igitur maximæ partis Epiſcoporum pro jure divino ſuffragijs, eò res deducta eſt, ut generali formula definiretur, *Epiſcopos eſſe Presbyteris ſuperiores*, quò ſub ejus umbra utraq; pars diſſentiens latitare poſſet. Cæterùm quando fere communis hodie ſententia eſt, jure Divino Epiſcopos eſſe Presbyteris ſuperiores, ita omnino controverſiæ ſtatus formari debuit. Superioritatem illam ſeu eminentiam non intelligunt de imaginaria ſuperioritate, quæ in præeminentia quadam, aut actionis perfectione conſiſtat, ſed de ſuperioritate regiminis, poteſtate leges condendi, & promulgandi, cauſas judicandi in foro externo & ipſius conſcientiæ, ordinandi, vocandi, puniendi, viſitandi, confirmandi, beneficia conferendi, inveſtiendi, Templa, Monaſteria, xenodochia erogandi, bona eccleſiaſtica adminiſtrandi, aliáque ejuſmodi, in quibus cumulandis vix ſibi Canoniſtæ ſatisfacere poſſunt. Nos equidem eminentiam aliquam Epiſcopi ſupra Presbyteros docentes jure Eccleſiaſtico introductam non prorſus damnamus. Quanquam optandum fuerat, ne ab inſtitutione Apoſtolica ulla ratione declinatum & ἄνισα τοῖς ἴσοις uunquam tributa eſſent, quando experientia docuit, ſtultitiam Dei ſapientiorem eſſe hominibus, & vile illud in ſpeciem Evangelij Miniſterium, Paſtores gradu, vocatione & authoritate æquales ſapientiùs potentiúſque, quàm pompoſam, ſpecioſam & faſtuoſam ab hominibus introductam Hierarchiam obiviſſe ac rexiſſe, & Deum illi ordini, cujus in verbo ſuo author non eſt, nequaquam benedixiſſe, Diotrophes illos ambitioſos in Eccleſia Dei ſeſe non vites, non oleas vel ficus fructiferas præſtitiſſe, quippe quæ renuerunt pinguedinem, dulcedinem & fructus ſuos deſerere, ſed cynosbatos potiùs, rubos & infrugiferas ſpinas, quæ prælatura ſua non pacem & unitatem Eccleſiæ, ſed potiùs mala multa ac diſſidia generârunt, & tandem per Hierarchicam illam ſcalam Antichriſtum in ſolio ſuo collocârunt. Sed de hoc quicquid ſit, nos Epiſcopum jure Divino ſupra Presbyterum eo, quo

diximus, modo eminere, diſertè negamus. Etenim 1. Paulus diſertè quos vocat Presbyteros, omnes eosdem etiam Epiſcopos nominat, citra ullius diſcriminis indicium, Act.XX.17.28. Tit.I.5.6.7. Ergo divinum jus Epiſcopos à Presbyteris non diſtinguit. 2. Idem Apoſtolus omnes Eccleſiæ Miniſtros appellatione Epiſcoporum & Diaconorum complectitur Phil.I.1. Si Epiſcopi diſtincti à Presbyteris, cur Presbyterorum mentionem nullam fecit? Imo ſi Epiſcopus jure Divino talis eſt, qualem obtrudunt Papiſtæ, cur plurium Epiſcoporum in una eadémque civitate meminit? Manifeſtum eſt, per Epiſcopos intelligi oportere quoſvis docentes Presbyteros. 3. Paulus ordines Eccleſiaſticos N.T. commemorans 1.Cor.XII.28. Epheſ.IV.11. Epiſcoporum, qui majores ſint Paſtoribus, vel ab iis diſtincti, non meminit. Claro indicio, non eſſe Epiſcopos à Presbyteris ſeu communibus Paſtoribus diſtinctos. Quin & Petrus, quo utique majores Epiſcopi non ſunt, ſe vocat συμπρεσβύτερον 1.Ep.Cap.V.1. Sympresbyteri igitur Divino jure omnes ſunt. 4. Eſſentiale munus Epiſcopi, ex hypotheſi adverſariorum, eſt facultas ordinandi. Atqui facultas ordinandi 1.Tim.IV.14. etiam πρεσβυτερίῳ *Presbyterio datur*. Perperam enim Hierarchæ ibi πρεσβυτέριον interpretantur de officio Presbyteratus uni alicui competente, cùm ex ſtylo Scripturæ Luc.XXII 66. Act.XXII.5. vox ea plures Presbyteros ſignificet. Sed & Hieronymus teſtatur, Alexandrinos Presbyteros ſolitos eſſe ſpatio 140. annorum ſibi ex ſuo numero Epiſcopum deligere. Novatus quoque Cypriani Presbyter, Feliciſſimum Diaconum conſtituit, nec tamen vel Cypriani gratiâ ipſe propterea excidit, vel ordinatio reſciſſa eſt. Ex Eclogis quoque Philoſtorgianis lib.II.5. liquet, penes Presbyteros Eccleſiarum Gothicarum rectores ordinationum poteſtatem remanſiſſe, uſque ad Ulphilum primum apud eos Præſulem. Eandem apud Scotos, Gallos alióſque veteres rationem obtinuiſſe, fusè probat Polyhiſtor noſter Blondellus *Apolog. de Epiſc. & Presbyt. Sect.III. p.*309-329.

329. fusè demonſtrat. Proinde nec divino nec humano perpetuo jure Epiſcopis ordinatis tributa eſt. 5. Epiſcoporum Presbyteris ſuperiorum, ſub illo formali, nulla legitur facta ordinatio in Scripturis. Quotquot ordinati ſunt ab Apoſtolis ad verbi Miniſterium, Sacramentorum adminiſtrationem & regimen Eccleſiæ, fuerunt Presbyteri & Paſtores, præterea nihil, iique in una Eccleſia plures. 6. Sententiam noſtram ex profeſſo defendit olim Hieronymus, cui proinde ut & aliis Græcis Latiniſque Patribus, nominatim Ambroſio, Auguſtino, Sedulio, Primaſio, Chryſoſtomo, Theodoreto, Oecumenio, Theophylacto idem ſentientibus, & Epiſcopi ac Presbyteri ταυτότητα καὶ ἰσοτιμίαν agnoſcentibus Michaël Medina in Concilio audacter dicam hæreſeos ſcripſit. Hieronymi ſententiam ex antiquitate propugnat irrefragabiliter Blondellus, primò allegatis in eam rem ex prima, media & ultima antiquitate teſtimonijs quadraginta quatuor: Secundò ex uſu veterum in formulis, Synodorum decretis factis: Tertiò ex veteris Eccleſiæ in Synodis Pontificiiſque decretis elucente uſu: Denique ex Eccleſiæ veteris in factis ipſis elucente uſu. 7. Eminentia Epiſcoporum ſupra Presbyteros ortum ducit ex defectu primæ charitatis, uti Paulus Servita ex Hieronymo Hiſt. lib.IV.pag.297. agnoſcit & latè demonſtrat. 8. In ipſo Concilio diximus jam eos qui Papæ addictiores erant negâſſe ſuperioritatem hanc Divino jure niti. Lainezius Jeſuita diſſerebat, ſi ſtatuatur, jure Divino ſuperiores eſſe Epiſcopos, jam actum iri de Hierarchia, & introduci oligarchiam vel anarchiam, neque ultra Papam futurum caput Eccleſiæ & vicarium Chriſti. Hoc eſt, quod Epiſcopus Segovienſis aſſeverabat, unam voculam *juris Divini* Papæ fore cauſam ruinæ. 9. Si Epiſcopatus Divino jure ſuperior eſt Presbyteratu, diverſum igitur ab eodem, adeóque etiam proprium Ordinem conſtituet. Nam quòd aliqui gradum duntaxat in ordinatione Epiſcopali extendi ajunt, id verò Bellarminus ipſe probare

non

non potuit, niſi de reali augmento id intelligatur. Quo pacto novum characterem imprimi debere adeóque novum Ordinem conſtitui arguit. Atqui plerique Scholaſtici, nominatim Thomas Aquenſis, Albertus, Bonaventura, Sotus, alij negant, Epiſcopatum diverſum eſſe à Presbyteratu ordinem, eò quòd in miniſterijs eſſentialibus perfectè conveniant. 10. Denique ſi maximè Divino jure Epiſcopi Presbyteros ſuperarent, non tamen id ipſum de Pontificijs Epiſcopis dici poſſet, utpote qui ejus cenſus Epiſcopi, quales in primitiva Eccleſia fuerunt, neutiquam ſunt. Idque ex ipſo Concilij de Epiſcopis his Decreto non obſcurè cognoſcitur, utpote quod nullam prorſus mentionem facit miniſterij verbi & Sacramentorum, ſed nominata chriſmatione & ordinatione, generali clauſula addit: *Eos alia pleraque peragere poſſe*, hoc eſt, equos & canes, ſi non etiam pejora alere, Regiam dominationem exercere, bella gerere, aliáque ejuſmodi Epiſcopalia officia. Ambroſius Catharinus, qui & ipſe Concilio interfuit, in opere An. 1548. poſt Concilium Bononiam translatum, impreſſo *de Conſid. & Jud. tempus &c. lit.* 4. inter alia tradit, malorum in Eccleſiam irrumpentium hanc maximam cauſam eſſe, *quòd Epiſcopi penè omnes facti ſint vel mercenarii vel lupi*: addítque, Epiſcopatum non ampliùs eſſe *ſuperintendentiam & curam gregis*; *perditam eſſe cum re ipſa vocis ſignificationem. Nunc enim voce Epiſcopatus non venire niſi honorem & temporalium bonorum proventum, & qui Epiſcopatum deſiderat, non aliud jam illum deſiderare. Cúmque de eo eligendo agitur, id potiſſimùm ſpectari, quantum habeat de apportatis, ut ex reditibus paucis vel multis cenſeatur Epiſcopatus bonus vel malus.* Concludit, *Epiſcopatum igitur nihil aliud eſſe, quàm prædia ruſtica & urbana, vel decimas ac cenſus: gregis verò curandi rationem nullam haberi.* Tales videlicet Epiſcoporum nomine turgentes veris Presbyteris nec pares ſunt nec ſuperiores.

OBJICITUR I. *In V.T. fuerunt* נשואים *principes, Præſules, Prælati Sacerdotum, quibus præerat* נשא

נשיאים

נשיאים *Prælatus Prælatorum, Pontifex, ipſi Sacerdotes & Levitæ à Principibus illis diſtincti, Num. III. 24. 32. Cui V. T. regimini analogum eſt illud per Epiſcopos & Presbyteros, quod etiam prædictum eſt Eſaj. LX. 17.* שמתי פקדתך *δώσω τὰς ἐπισκόπους, Dabo Epiſcopos.* Reſp. 1. Mutato Sacerdotio ipſam Sacerdotij legem mutari docet Apoſtolus Hebr. VII. 7. 21. Quod igitur olim fuit Pontifex, id nunc nobis eſt Chriſtus. 2. נשיאים ſeu *Principes* illi familiarum Gerſonis, Cahathi & Merari non alij fuerunt quàm Levitæ. At his illi non Epiſcopos ſed Diaconos reſpondere contendunt. 3. In loco Eſajæ פקדה notat ἐπισκοπὴν, *curationem, officium.* Eſſe autem quoſvis Eccleſiæ Miniſtros tales, ex uſu ſermonis N. T. abundè liquet.

II. *Chriſtus inſtituit Apoſtolos & LXX. diſcipulos. Porro Apoſtolis Epiſcopos, LXX. diſcipulis Presbyteros ſuccedere docent conſtanter Patres, Concilium Neo-Cæſarienſe Can. 13. Damaſus Epiſt. 3. Anacletus Epiſt. 2. Hieronymus ad Marcellum, Auguſtinus, Iſidorus &c.* Reſp. 1. Cùm Jure Divino Presbyteri etiam Epiſcopi dicantur, falſum utique eſt, illos Diſcipulis, hos verò Apoſtolis ſucceſſiſſe. Neque licet ex arbitraria & incerta comparatione Jus Divinum cudere. Quid obſtet, quò minùs Presbyteri & Paſtores quilibet, & Apoſtolis, & 70. Diſcipulis in communi & ordinario munere ſuccedere dicantur? In extraordinario verò eorundem munere, officio peculiari & gradu temporario eorum ſucceſſio prorſus locum non habet. 2. Qamvis ordinis Apoſtolici gradus eminens fuit, tamen in miſſione prima illis & 70. diſcipulis paria Jura data ſunt: neque Juriſdictionem & prætoriam poteſtatem illi in hos unquam ſibi arrogârunt. 3. Patres nonnulli eam comparationem inſtituunt poſt factam jam mutationem in eccleſia. Neque aliud innuunt, quàm quòd inæqualitas illa humana conſuetudine introducta ſimilitudinem quandam cum illa veteri diſtinctione habeat. 4. Damaſi, Leonis & Anacleti Epiſtola

ſtolæ ſunt ſuppoſititiæ. Neocæſarienſis Canon Chorepiſcopos dicit inſtitutos eſſe ad exemplum LXX. Seniorum, nimirum à Moſe ex conſilio Jethronis aſſumptorum. Hieronymus ad Marcellam ſcribit, *Apoſtolorum locum tenere Epiſcopos.* De Presbyteris nihil, Nec quo jure teneant, dicit.

III. *Antiocheni* λειτεργῦντες *Viri Apoſtolici ex Spiritus S. expreſſo mandato Barnabam & Saulem, Paulus Timotheum & Titum per preces & manuum impoſitionem Epiſcopos conſtituerunt Act.XIII.2.XIV.23. 1.Tim.V. 22. Tit.I. 15. Ergo Presbyteri ſic conſtituti ordine & gradu inferiores ſunt Epiſcopis eos conſtituentibus & ordinantibus.* Reſp.1. χειροθεσία Pauli & Barnabæ per reliquos Antiochenæ eccleſiæ Doctores facta propriè ad eorum ordinationem non pertinet. Paulus enim non per homines, nec ab hominibus vocatus eſt, Gal.I. 1.2. Fuit igitur ſymbolum non deputationis ad miniſterium, ſed ſimpliciter ἐυκτικὸν ſeu *votivum.* 2. Numquid igitur Antiocheni illi Doctores eminentiorem gradum, quàm Paulus & Barnabas habuerunt? 3. Paulus Titum & Timotheum non Epiſcopos, gradu & Juriſdictione Presbyteris ſuperiores, ſed Evangeliſtas creavit. Neque obſtat, quòd veteres Timotheum Epheſinæ, Titum Cretenſis Eccleſiæ Epiſcopos faciant. Faciunt enim id pro more ſuo, quo quoslibet præcones primos, etiam Apoſtolos Epiſcopos dicunt ejus loci, in quo diutiùs, quàm alibi locorum commorati ſunt. 3. Si Barnabæ & Paulo ex Antiochenorum; Timotheo & Tito ex Pauli χειροθεσίᾳ competijt jus ordinandi, eadem igitur ratione ijs Presbyteris, quos iſti *oppidatim* ordinârunt, ejuſdem χειροθεσίας vi ordinationum Jus competijt. Cur enim magis Timotheo per Paulum χειροτεθέντι, quàm alijs Presbyteris, quos Paulus & Barnabas per ſingulas eccleſias ordinâſſe Act.XIV.13. dicuntur, Jus ordinandi competijt?

IV. *Chriſtus Salvator Apocal. Cap.II. & III. Johannis miniſterio ſeptem Epiſtolas Eccleſiis Aſiaticis deſtina-*

tas inſcripſit ſeptem eorundem Angelis, hoc eſt, Epiſcopis. Nam Presbyteri intelligi non poſſunt, cùm ſicut in Eccleſia Epheſina Act.XX.17. ita etiam in reliquis haud dubiè Aſiaticis Eccleſiis non unus aliquis, ſed plures Presbyteri fuerint. Reſp.1. Epiſtolæ ſingulæ ad ſingulos Angelos diriguntur, non quòd unus poteſtate ordinandi & claves exercendi inſtructus ſupra alios emineret, ſed ut ad unum ſcribendo ſervaretur uniformitas illa omnibus eccleſiis communis, quia ut eccleſiæ ſingulæ minimùm unum Paſtorem habeant, earum recta conſtitutio requirit, ut autem plures habeant, non neceſſariò poſtulatur, adeóque eccleſiæ accidentale, non eſſentiale eſt: proinde illud omnibus commune, hoc verò quibuſdam peculiare eſt. Chriſtus igitur eam ſcribendi rationem ſequi voluit, quæ omnibus communis eſſet. 2. Si Epiſcopi fuerunt Angeli illi eminente in ſubjectos Presbyteros poteſtate præditi, fuerint igitur eccleſiæ, quibus illi præerant, non ſimplices παροικίαι Paroeciæ, ſed διοικήσεις Diœceſes ſeu Præfecturæ Eccleſiaſticæ certarum provinciarum limitibus comprehenſæ. At ei rei unde fidem facient? Probabile potiùs eſt, Johannis tempore pleraſque eccleſias fuiſſe congregationes Parœciales & ſpeciales greges, qui in locum unum & eundem ad verbum Dei audiendum & Sacramenta participanda convenire conſueverint. Omnes enim eccleſiæ quarum in Sacris mentio eſt, ſpeciales fuerunt, à ſuis oppidis aut civitatibus nominatæ, quod florentiſſimarum eccleſiarum inductione probari poteſt. Quòd ſi ampliores Paroeciæ quædam fuerint, nihil obſtat, quò minùs uni gregi plures Presbyteri præfecti fuerint, eàdem poteſtate præditi, & εὐταξίας ſolius & ordinis gratiâ ita diſtincti, ut unus reliquis præſideret, quod in Epheſina eccleſia factum videtur. 3. Denique nihil obſtat, quò minùs *Angelus* etiam collectivè in ijs cœtibus, quibus plures Miniſtri præerant, *Angelos* ſeu plures Presbyteros ſignificare poſſit. Sanè Chriſtus

Apoc.I.

Apoc. I. v. ultimo, viſionem illam Johanni declarans, non limitat Angelorum numerum, ſicut ſtellarum Angelos illos ſignificantium. Non enim dicit, ſeptem ſtellas eſſe ſeptem Angelos, ſed tantùm eſſe Angelos illarum ſeptem eccleſiarum, quia licèt eccleſiæ unicuique ſua ſtella reſpondeat, ſtellæ tamen unicuique nihil impedit, quò minùs plures Angeli reſpondeant.

V. *Soli Epiſcopi ordinare, & eo modo generare Eccleſiæ Patres: Presbyteri verò tantùm baptizare, & eo modo filios eccleſiæ generare poſſunt. Idque probatur tum ex facto veteris eccleſiæ, in qua inauditum, ut Presbyter Presbyteros alios vel Diaconos, nedum Epiſcopos ordinaret: tum ex Jure Divino, quia olim irritum habebatur, ſi quid in ea re feciſſent, qui veri Epiſcopi non erant.* Reſp. 1. Superiùs jam oſtendimus, etiam Presbyteris jus ordinandi competere. 2. Quicquid igitur de facto ex Patribus probatur, illud omne non aliud arguit, quàm quæ politia fuerit paulò ante tempus Concilij Niceni, non quæ politia fuerit ab ipſis eccleſiæ Chriſtianæ naſcentis incunabilis. Quod vel inde liquet, quia Epiphanius Aerio objicienti Scripturæ locos, ordinationem etiam Presbyteris vendicantes, non aliter quàm temporum diſtinctione reſpondere potuit, ajens, ab initio ita fuiſſe, ſed προβαίνοντος δὲ χρόνου τὰ πρὸς πλείωσιν τῶν χρειῶν *procedente tempore, quæ requirebantur ad utilitatis perfectionem, concinnata eſſe.* Quin Blondellus *De Epiſcopis & Presbyteris pag.* 309--379. luculenter oſtendit, pluribus in locis terrarum orbis Presbyteros ordinationes peregiſſe. 3. Neque ſi irritæ fuerunt Presbyterorum ordinationes, ſequitur irritos fuiſſe Jure Divino ita exigente, vel idcirco Epiſcopos Presbyteris majores eſſe. Ita Chorepiſcoporum ordinationes volebat Damaſus irritas eſſe, quæ tamen hodie apud Papiſtas in uſu ſunt. Potuerunt igitur irritæ fieri eodem jure, quo prima inſtitutio mutata erat, nempe conſuetudine. Interim in Alexandrina, Gothica, Gallicana, Scotica aliiſque veteribus eccleſiis ordinationem

nem Epiſcopi à Presbyteris factam ratam, validámque fuiſſe ſuperiùs quoque oſtendimus.

VI. *Epiſcoporum ſupra Presbyteros Prælaturam probat continuata inde ab ipſis Apoſtolis diſciplina ſucceſſio. Hinc Patres, Irenæus, Tertullianus, Epiphanius, alii, ad conterendas Epiſcoporum & Schiſmaticorum irruptiones conſtanter Epiſcoporum ſucceſſionem oppoſuerunt. Aerius quoque, quòd Epiſcopos Presbyteris æquâſſet, hæreſeos notatus. Et* ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου βαθμὸν κατάγειν, ἱεροσυλίαν, *Epiſcopum ad Presbyteri ſubſellium deprimere, ſacrilegium cenſuit Concilium Chalcedonenſe Act. 4. Denique origo prælaturæ hujus oſtendi non poteſt, manifeſto indicio, ab Apoſtolis eam manâſſe.*

Reſp. 1. Quantacunque vetuſtate Epiſcoporum prælatura ſe commendet, ab Apoſtolis tamen non manâſſe, certis argumentis jam convicimus. 2. Succeſſionem Epiſcoporum ad comprobandum utcunque veritatis traducem oppoſuerunt Patres hæreticis, quia maturè unus cœpit ſuper alium ſe extollere. Interim quòd in nominandis Apoſtolorum Succeſſoribus adeò iidem ceſpitârunt & diſſenſerunt, non alia cauſa eſt, quàm quia propter illam Presbyterorum in Eccleſiis Apoſtolicis ἰσοβαθμίαν definiri non potuit, cui ex pluribus Collegis æqualibus πρωτοκλισίας jura deputari debeant. 3. Aerius non ob aſſertam æqualitatem Miniſtrorum, ſed ob Arianiſmum hæreſeos notatus eſt, teſte Auguſtino *ad Quodvult Deum cap.* 53. Neque etiam culpa caruit, quòd ordinem jam receptum gravi cum ſcandalo turbare conatus eſt. Aliâs ſi Aerius, cur non etiam Hieronymus ἰσοτιμίαν defenſitans hæreſeos crimine arceſſitus fuit? 4. Verba allegata Concilij pertinent ad querelam Legatorum ſedis Romanæ, Euſtathii facinus deteſtantium; huc autem minimè pertinet, quia poſita canonica diſtinctione Epiſcopi & Presbyteri, Epiſcopus jam in ſuo gradu agnitus ad inferiorem gradum abſque canonum eccleſiaſticorum ſacrilega violatione detrudi haud poterit.

QUÆSTIO VII.

An electio & vocatio ad Miniſterium Eccleſiaſticum à ſolo Epiſcopo facta ſine conſenſu Eccleſiæ, ſit valida?

ASSerit Caput IV. & Canon VII. Nos negamus, & electionis jus ſtatuimus potiſſimùm Eccleſiæ competere. Porro in Eccleſia tres ſunt ordines, Magiſtratus, populus & Paſtores. Tres hi ordines facultatem habent eligendi canonicè vel per ſe vel per Presbyteros ſuo nomine delegatos. Ipſa autem forma electionis variat quoad ſpeciem, ita tamē, ut ὡς ἐν πλάτει dici poſſit, Presbyterio competere ordinationem, examen & probationem, Magiſtratui Chriſtiano nominationem, præſentationem, confirmationem, populo deniq; conſenſum, ſuffragium, approbationem. Pertinere igitur ad jus Eccleſiæ electionem probamus. 1. Cui data eſt poteſtas clavium Regni Cœlorum, is habet poteſtatem eligendi miniſtros Eccleſiæ. Nam jus vocandi eſt pars poteſtatis clavium. At poteſtas clavium in perſona Petri data eſt non Epiſcopis ſolis vel Paſtoribus Eccleſiæ, ſed toti Eccleſiæ. Etenim poteſtas excommunicandi, quæ pars eſt claviū, jam ante à Chriſto data eſt Eccleſiæ Matth. XVIII. 17. Sublatis Paſtoribus manet & Eccleſia & poteſtas clavium. Deniq; non ſoli Paſtores, ſed potiſſimùm Eccleſia eſt uxor Chriſti, ſponſa, mater familiâs, cui proinde Chriſtus claves tradidit. Miniſtris verò dat Eccleſia ut œconomis. 2. Cui incumbit diſcernere Doctores à Seductoribus, probare ſanam doctrinam, vocem Chriſti ἀρχιποιμένος à voce Pſeudapoſtolorum diſtinguere, & alienum non ſequi, denique anathematizare eos, qui aliud Evangelium prædicant, is habet jus electionis Paſtorum. Hoc autem incumbit univerſæ Eccleſiæ, quæ hæcce mandata à Chriſto accepit. Accedit,

quòd

quòd Paulus 1.Tim.III.7.requirit, ut Epiſcopus habeat bonum teſtimonium ab extraneis. Quantò magis ab Eccleſia? Quódque vocatio miniſtrorum per totius Eccleſiæ ſuffragia & conſenſum, alit concordiam inter auditores, & diſſidia ex ordinis hujus neglectu metuenda tollit. 3.Paſtores miniſtri ſunt non Prælati ſeu Epiſcopi,ſed univerſę eccleſię 1.Cor.XII.21.1.Pet.V.3.Cujus autem ſunt miniſtri, ab eodem vocari & eligi debent. 4.Apoſtoli Miniſtros Eccleſiæ elegerunt per ſuffragia ipſius Eccleſiæ, Act.I.23.VI.6.XIV.23. Ergo hodiéque ita eligi debent. 5. Jus eligendi Paſtores Eccleſiæ ſacrum faciunt decreta veterum Conciliorum, ac nominatim Niceni in epiſtola Synodica apud Theodoretum, Carthaginenſis III. Can. 27.& IV.Can.12.Nannetenſis,Toletani XII. Can. 6. denique Sardicenſis,cujus ſanctionem Gratianus Diſt.65.C. *ſi forte*, inſeruit. Quò pertinent Reſcripta Pontificum, quæ idem Gratianus Diſtinctionibus ſuis diligenter inſeruit. 6. Idem jus Eccleſiæ vindicant antiqui Patres, Tertullianus, Cyprianus, Origenes, Ambroſius, Chryſoſtomus,Iſidorus. 7. Exempla Miniſtrorum ab Eccleſia electorum plurima ſuppeditat eccleſiaſtica hiſtoria,quæ hic enumerare longum nimis foret. Epiſcoporum electiones ad Clerum & populum, in quo etiam Magiſtratus cenſebatur, ſemper pertinuiſſe, fusè ex Conſtitutionibus Apoſtolicis, Aniceto, Ignatio, Cypriano, Origene, Athanaſio, Concilio Niceno, Patribus & rebus geſtis Nicenum Concilium ſecutis, Conciliorum Canonibus, Pontificibus, eorúmque decretis probat M. Anthonius de Dominis *de Rep. Eccl. lib. III. cap.* 3. Sed & David Blondellus polyhiſtor *de Epiſcopis & Prebyteris Sect. III. pag.* 379-545. luculenter probat, non ante XII. Seculum Principes in veſtiturarum per baculum & annulum poteſtate cedere coactos eſſe. Poſthac Romani Pontifices à commendationibus & precibus ad apertam vim eruperunt, & excluſo populo ad ſe electiones traxerunt, factis ſibi expreſſis reſervationibus primùm particularibus,dum aliqua vacaret Eccleſia, deinde generali-

bus, non quidem publica conſtitutione, ſed per regulas, quas excogitârunt Cancellariæ, quarum inventio Sixto IV. debetur. Quibus tamen reſervationibus obſtitit Concilium Baſileenſe, ex quo Eccleſia Gallicana ſuam ſibi formavit Sanctionem pragmaticam, quâ cautum erat, ut electiones Epiſcoporum in Gallia fierent à Clero & populo. At Leo X. cùm electiones Epiſcoporum & Abbatum in Gallia ad ſe trahere non poſſet, excluſo Clero, ſoli Regi electiones illas conceſſit. Quòd Epiſcopi Hiſpaniæ, Scotiæ, Angliæ, Hungariæ &c. per Reges quondam introire ſoliti ſint, & quòd inthroniſationes ſeu inveſtituræ Epiſcoporum jure pertineant ad Reges & Principes, ſub quorum dominio Epiſcopatus ſunt, ex hiſtoriis olim prolixè aſſeruit Waltramus Naumburgenſis Epiſcopus. De electione verò per ſuffragia plebis luculenter agit Jacobus Pammelius Pontificius in annot. ad Epiſt. 68. Cypriani. Sed & Michael Rouſſelius *Hiſtor. Juriſdict. Pontific. lib. II. cap. 5. 6. &c.* ex hiſtoriarum monumentis jus nominandi ſupremis Principibus, Imperatoribus, Regibus Galliarum, Hiſpaniæ, Angliæ, Scotiæ, Daniæ, Bohemiæ, Hungariæ, Poloniæ, Siciliæ, aliiſque competiiſſe, fusè demonſtrat. In ipſo Concilio Thomas Paſſius Valentinus Canonicus faſſus eſt, olim in Epiſcoporum electione, Presbyterorum ac Diaconorum deputatione præſentes fuiſſe è populo ſummos & infimos, & ſuffragium tuliſſe lib. VII. pag. 535. Nihil dicam de Pontificali veteri, quod in hanc rem ita manifeſtum eſt, ut Paſſius ſuaſerit Concilio, ut corrigeret illud & expungi loca, quæ ejúſce rei mentionem faciant, ſineret. In eo nempe Epiſcopus ordinator ajt; *Non fruſtra à Patribus inſtitutum, ut de electione eorum, qui ad regimen altaris adhibendi ſunt, conſulatur & populus, quia neceſſe eſt, ut faciliùs ei quis obedientiam exhibeat ordinato, cui aſſenſum præbuerit ordinando.*

OBJICITUR I. *Quomodo electus eſt Aharon, ita & Miniſtri eccleſiæ N. T. eligi debent, Hebr. V. 4. At Aharon à Moſe electus eſt ſine ullo vel conſilio vel conſenſu*

conſenſu populi. Ergo. Reſp.1. Scopus Apoſtoli eſt, neminem niſi vocatum publico aliquo in eccleſia munere defungi debere. Id exemplo Aharonis probat. At eundem eſſe debere vocationis & electionis utrorumque modum, non aſſerit. Nempe Aharon immediatè à Deo vocatus eſt. Moſes enim non vocavit eum, ſed vocationis Divinæ interpres & internuntius duntaxat fuit. At eccleſiæ N. T. Miniſtri mediatè vocantur. 2. Ne quidem Aharonis ſucceſſores eo modo, quo Aharon, vocati ſunt, utpote qui carnali ſucceſſione propagabantur. Cur igitur Miniſtri eccleſiæ N. T. eo modo, quo Aharon, vocari deberent? 3. Agit ibi Paulus de Sacerdotio Chriſti, ad quod divinitus vocatum eum ait, ſicut & Aharon ad Leviticum divinitus vocatus eſt. At ne Chriſtus quidem eo modo, quo Aharon, vocatus fuit, quia ſine interprete & internuntio. Particula igitur καθάπερ *ſicut* non omnimodam æqualitatem, ſed ſimilitudinem quandam notat. 4. Præterea ſi valet comparatio, Pontifex igitur non Aharonis, ſed etiam Moſis ſucceſſor fuerit. 5. Denique Moſes non ſummus Sacerdos, ſed Princeps populi fuit. Proinde eodem argumento ad Magiſtratum potiùs politicum vocatio reſtringi deberet.

II. *Chriſtus Ioh. XX. 21. Apoſtolos miſit, ſicut & ipſe à Patre miſſus erat, adeóque voluit, ut eadem, qua ipſe, ratione & poteſtate Eccleſiam gubernarent. Atqui Chriſtus Apoſtolos & Diſcipulos ſine ullo conſenſu vel ſuffragio multitudinis miſit. Ergo.* Reſp.1. Chriſtus immediatè à Deo Patre, Apoſtoli immediatè à Chriſto miſſi ſunt. Si igitur idem miſſionis modus præceptus eſſet, Apoſtoli immediatam ſuorum in docendi officio Succeſſorum vocationem, & hodiéque talem nos quoque expectare deberemus. 2. Proinde particula καθὼς *Sicut* non illimitatè accipienda, nec extendenda eſt ad omnimodam poteſtatis paritatem, ſed ad Divinam muneris authoritatem, promiſſionem de ſucceſſu in

miniſterio & defenſione in periculis, aliáque, de quibus vide pag. 332.

III. *Epiſcopi & Eccleſiæ Miniſtri Divino Iure ſunt Paſtores, populus verò oves, Ioh. XXI. 15. Act. XX. 28. Atqui ovibus non convenit, ut eligant paſtores. Aliâs oves paſtores eſſent, quia electio Paſtorum ad ipſam gubernationem & paſturam pertinet.* Reſp. 1. Adverſarij fatentur, & Apoſtolos & Pontifices nonnullos populo gratiam feciſſe eligendi paſtores. An igitur contra Divinum jus quidquam indulſerunt, vel oves in Paſtores transmutàrunt? 2. Populus Chriſtianus comparatur ovibus in hoc videlicet tertio, quòd vocem Ἀρχιποιμένος audire, mercenarios fugere, paſtorem ad fœcunda paſcua ſequi debeat. Neque propriè ſunt oves hominum, ſed ſolius Chriſti, ut ipſemet Joh. XXI. 15. 16. innuit. 3. Alia igitur etiam ratio eſt ovium brutarum & propriè talium, alia rationalium & metaphoricè talium. Illis non convenit electio paſtorum, quia diſcretionis judicium non habent, at his convenit, quia jubentur Joh. X. 3. 4. &c. diſcernere veros Paſtores à falſis, & illos ſequi, hos fugere. 4. Etiam in civili politia ſubditi oves dicuntur. Nihil tamen obſtat, quò minùs populus ſibi ſubinde Reges, Magiſtratus eligat.

IV. *Apoſtoli Epiſcopos miſerunt ad populos infideles & abſentes. Non potuerunt igitur eos conſilio & ſuffragiis illorum eligere.* Reſp. 1. Alia ratio eſt eccleſiæ plantandæ, alia plantatæ. Non idem in illa, quod in hac obtineri poteſt. 2. Evangeliſtarum quoque munus extraordinarium & temporale fuit, at Paſtorum ordinarium eſt. Tempore Apoſtolorum Sacerdotes gentilium idololatræ, Magiſtratus impius fuit, & populus in tenebris ambulavit, qui proinde veros ſibi Paſtores, verbi Divini Pharo deſtituti, deligere haud potuerunt. 3. In eccleſia verò conſtituta & plantata Apoſtoli ſuffragia populi minimè omiſerunt. 4. Quin & infideles, ad quos Apoſtoli & Evangeliſtæ venerunt, ad audiendos illos coacti haud ſunt, ac proinde voluntario

tario conſenſu eos vel receperunt, vel repulerunt, non inſtantibus illis ulteriùs, Matth. X. 10. 23.

V. *Extant Conciliorum veterum Decreta, quæ populo & turbæ interdicunt electione Paſtorum, veluti Laodicenſis Can. 13. Martini Papæ apud Bracarenſem Cap. 2. Niceni II. Can. 3. Conſtantinopolitani IV. Can. 28.* Reſp. 1. Conciliorum decreta Scripturæ non conſentanea authoritatem nullam habent. 2. Ut clavum clavo trudamus, objectis Conciliorum decretis opponimus Concilia ſuperiùs memorata, ac imprimis ea, quę Blondellus loco ſuperiùs citato fusè adducit. 3. Canones illi conſenſum populi ab electione Paſtorum ſimpliciter non excludunt, ſed hoc tantùm cavent, ne vel populus jure ſuo abutatur; vel ſibi ſoli excluſo Presbyterio poteſtatem eligendi rapiat; vel modum agendi Presbyterio inſolenter præſcribat; vel turbulenter & confusè in Sancto hoc negotio procedat. Quem in finem ſancitum etiam Canonibus eſt, ut primores Eccleſiæ viri honeſti & prudentes reliquorum nomine negotium hoc maturè expediant.

VI. *Olim quidem fideli populo conceſſum fuit, ut unà cum Clero ſibi Paſtorem deligeret, quia videlicet erat moderatus, gravis & publicæ utilitatis ſtudioſiſſimus. At nunc plebs eſt Beſtia multorum capitum, ſeditionibus ſemper intenta. Non igitur idem illi hodiéque indulgeri poteſt.* Reſp. 1. Cùm conceſſio illa non humana ſed Divina, adeóque reſpectu hominum non precaria, ſed juſta ac debita fuerit, perperam temporum aliquod diſcrimen fingitur. 2. Neque nos cum fanaticis poteſtamen fingitur. 2. Neque nos cum fanaticis poteſta-

tem eligendi imperitæ plebi, excluſo Magiſtratu ac Miniſterio vindicamus, ſed omnia κατὰ τάξιν καὶ εὐσχημόνως agenda eſſe dicimus, cuique Eccleſiæ ordini ſuas partes aſſignamus, & ad extremum ſatis habemus, ſi populo etiam rudi jus conſentiendi vel diſſentiendi, juſtis rationibus allatis relinquatur. 3. Plebs Chriſtiana, cœtus fidelium & ovium Chriſti petulanti convitio inſignitur *Beſtia multorum capitum.* Quin ſi ho-

 diéque

diéque fideli populo præſint Paſtores & Epiſcopi ejusmodi, quales olim eccleſiam rexerunt, plebem moderatam, gravem & publicæ utilitatis ſtudioſam evadere experientia docet. Quòd ſi in Papatu plebs degeneravit, éſtque beſtia multorum capitum, cauſa non alia eſt, quàm quia Epiſcopi quoque & Paſtores veteribus illis ſunt diſſimillimi. Atque ita *ducis gregis armenta ſequuntur.*

QVÆSTIO VII.

An Epiſcopi Titulares, authoritate Romani Pontificis aſſumpti ſint veri & legitimi Epiſcopi?

AFfirmat Canon VIII. ubi per Epiſcopos tectè intelligi debent etiam titulares. Sunt autem titulares Epiſcopi, qui ordinantur à Papa ad Epiſcopatum cum titulo, nec tamen proprium Epiſcopatum habent, quem actu moderentur. Titulum vocant, ipſum reditum, qui Epiſcopo poſt ordinationem aſſignatur. Porro ne videantur omni munere vacui, traditur eis Eccleſia remota, quam nôrunt adiri non poſſe, vel cæterorum Epiſcoporum muniaEccleſiaſtica obeunt, dum ipſi in temporalibus occupantur. Nos ejusmodi titulares negamus veros & legitimos Epiſcopos eſſe. Rationes. 1. Epiſcopus eſt nomen actualis officii, inſpectionis & moderationis. Sicut omnes Miniſtri Eccleſiæ ſunt operarij, Oeconomi, Paſtores, duces, vigiles. At qui ordinantur ad Epiſcopatum cum titulo, actuale & proprium officium non habent, actu non moderantur, non ducunt, non vigilant. 2. Non Scripturæ tantùm vox eſt, panem lucrandum eſſe μετὰ ἡσυχίας operando. 2. Theſſ. III. 12. ſed Canoniſtarum etiam regula: *Beneficium omne dari propter officium.* Titulares autem Epiſcopi beneficio oblectantur ſine officio. Ne dicam, id juſtitiæ commutativæ, quæ meritum & mercedem ad æqua-

æqualitatem reducit, planè adverſari. 3. Ordinatio ad munus eſt actualis miſſio ad exercitium poteſtatis acceptæ. Proinde qui ordinantur, ſimul actu mittuntur, uti patet exemplo filiorum Aaronis, Pauli, aliorum. Hinc ordinatio, vocatio, miſſio in Scripturis pro iiſdem capiuntur. Accedit, quòd qui degradantur, amittunt uſum poteſtatis. Proinde, qui ordinantur, uſum poteſtatis accipiunt. At titulares ita ordinantur, ut non mittantur tamen. Quippe tum mittuntur Epiſcopi, cùm ei aſſignantur Diœceſani, quibus præſint. Quos igitur Diœceſanos habet Epiſcopus Dardaniæ? Si ad eos miſſus, cur non ſuſcipit curam aſſignati populi? 4. Divini juris eſt, ut Epiſcopus ea in Eccleſia reſideat, cui Epiſcopus datus eſt. Etenim munus Epiſcopi eſt miniſterium & opus, adeóque perſonalem actionem requirit, quam abſens præſtare non poteſt. Tum Chriſtus boni Paſtoris qualitates deſcribens dicit, eum ponere vitam pro grege, ovium nomina cognita habere, & gregi ſuo præire; quæ non reſidens præſtare non poteſt. At titulares Epiſcopos non reſidere manifeſtum eſt. Argumentum hoc etiam Guadicenſis in Concilio Epiſcopus *lib. VIII. pag. 683.* urſit, ajens, dignitati Epiſcopali tanquam rem eſſentialem annexam eſſe, ***habere locum & Diœceſin.*** Epiſcopum igitur & Diœceſin non minùs relativa eſſe, quàm maritum & uxorem. Adeóque naturam contradictionis non pati, ut ulla cauſa creandi Epiſcopos Titulares legitima dicatur. 5. Concilij Chalcedonenſis Canon 6. vetat quenquam ordinari *abſolutè*, hoc eſt, interprete Urbano II. in Concilio Placentino, *ſine titulo*, ubi per titulum munus & officium intelligitur, non reditus, quomodo ſequioribus temporibus, & nominatim in Lateranenſi Concilio pravè vocem *titulus* interpretati ſunt. Quaſi videlicet ſancitum eſſet, ne quis egenus, non ne otioſus eſſet. 6. Titulares Epiſcopi Eccleſiæ primitivę fuerunt incogniti, donec corruptelis Eccleſiæ invaleſcentibus Seculo VIII. conſiderata perſonæ qualitate, vel dignitate ordinari cæperunt ij, qui officium non habuerunt.

Quæ origo fuit magnorum malorum, Epiſcopis curam gregis abjicientibus, & alios jam ordinatos ſubſtituentibus. Hinc enim ἀεργίαι Miniſtrorum Eccleſiæ cœperunt, quæ tandem, uti docet Hiſtoricus lib. VI. pag. 445. metamorphoſin Miniſtrorum Eccleſiæ fœdam peperére.
7. Hinc adeò etiam Galli capite III. Reformationis in Concilio propoſitæ petierunt, ne quiſquam Presbyter ordinetur, cui non continuò ſecundum Concilium Chalcedonenſe detur miniſterium. Et Quinqueccleſienſis Epiſcopus graviter in Concilio monuit, maximum inde offendiculum naſci, quòd multi ordinentur ſine officio, qui proinde Sacerdotium capeſſant, non ut Deo & Eccleſiæ ſerviant, ſed ut otio luxúque diffluentes amplis facultatibus gaudeant. Poſt eum Epiſcopus Guadicenſis fusè in Titularium ordinationem invectus, eam *inventum humanum*, quo Chriſti & Apoſtolorum inſtitutio immutetur, vocavit. Et jam olim Gerſon *de ſtat. Prælat. Conſid.* 8. ita de titularibus judicavit: *Status Epiſcopalis licet eſſe poſſit in aliquo ſine plebe, & ſine uſu vel exercitio: hoc fieri non convenit, quia vanum & monſtroſum in Eccleſia videretur, quoniam fruſtra eſt poteſtas, cui non ſubeſt operatio.*

OBJICITUR I. *Concilium Chalcedonenſe Canone 6. vetat quenquam ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι, ordinari abſolutè, hoc eſt, ſine titulis, irritámque declarat cujuscunque abſolutè & ſine certo titulo factam ordinationem. Nemo igitur ſine titulo ordinari debet.* Reſp. 1. Imò canon ille Conciliaris validè repugnat praxi Pontificiæ, juxta quam videas plures ordinari *abſolutè*, ſine miniſterij aſſignatione, qui finguntur habere Ordinem, at non Juriſdictionem; honorem & reditus, non onus & officium. 2. Abſurda verò eſt παρερμηνεία recentiorum, quibus abſoluta ordinatio idem eſt, quod ordinatio ſine titulo, hoc eſt, beneficio & reditu. Veteribus quippe *titulus* non reditum vel beneficium, ſed curam eccleſiæ notat.

II. *In*

II. *In veteri eccleſia multi initiabantur Sacris abſque ulla certa procuratione animarum. Exemplum eſt in S. Paulino Nolano, qui Presbyter ordinatus fuit, ut ipſe ſcribit epiſtola 6. ad Severum, in Sacerdotium Domini, ſed nulli certa eccleſiæ alligatus.* Reſp. 1. Ita factum humanum ad extremum, non Jus Divinum probaretur. 2. Mos ille initiandi aliquem Clero abſque certa procuratione animarum nec communis ſeu vulgaris fuit, cùm Bellarminus non aliud quàm Paulini exemplum allegare potuerit: & non ſemel in antiquis Canonibus diſertè vetitus eſt.

III. *Epiſcopos vacantes ac titulares ſemper fuiſſe in Eccleſia, conſtat ex Concilio Antiocheno, in quo ponitur Canon 16. diſt. 92. Cap. ſi quis: Ne hujusmodi vacantes Epiſcopi in vacantes eccleſias proſilire valeant.* Reſp. Vacantes illi Epiſcopi erant non titulares meri, ſed qui perſecutione gentilium proprias eccleſias amiſerant; ſive amplius ad illas aditum non habuerunt, ſive eccleſiæ ipſæ extinctæ fuerunt.

SESSIO XXIV.

Quæ eſt Octava Sub Pio IV.

Celebrata die 11. Novembris 1563.

DOCTRINA DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Matrimonii perpetuum indiſſolubilémque nexum, primus humani generis parens divini Spiritus inſtinctu pronuntiavit, cùm dixit, Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem ſuum & matrem, & adhærebit uxori ſuæ; & erunt duo in carne una.

Hoc

Hoc autem vinculo duos tantummodò copulari & conjungi Chriſtus Dominus apertiùs docuit, cùm poſtrema illa verba tanquam à Deo prolata referens, dixit: Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro: ſtatímque ejuſdem nexûs firmitatem, ab Adamo tantùm ante pronuntiatam, his verbis confirmavit: Quod ergò Deus conjunxit, homo non ſeparet.

Gratiam verò, quæ naturalem illum amorem perficeret, & indiſſolubilem unitatem confirmaret, conjugéſque ſanctificaret, ipſe Chriſtus venerabilium ſacramentorum inſtitutor atque perfector, ſua nobis paſſione promeruit. Quod Paulus Apoſtolus innuit dicens: Viri diligite uxores veſtras, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea: mox ſubjungens, Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia.

Cùm igitur matrimonium in lege Evangelica veteribus connubiis per Chriſtum gratiam præſtet, meritò inter novæ legis Sacramenta annumerandum ſancti Patres noſtri, Concilia & univerſalis Eccleſiæ traditio ſemper docuerunt. Adverſus quam impii homines hujus ſeculi inſanientes, non ſolùm perperam de hoc venerabili Sacramento ſenſerunt, ſed de more ſuo, prætextu Evangelii, libertatem carnis introducentes, multa ab Eccleſiæ Catholicæ ſenſu, & ab Apoſtolicis temporibus probata conſuetudine aliena, ſcripto & verbo aſſeruerunt, non ſine magna Chriſti fidelium jactura. Quorum temeritati ſancta & univerſalis Synodus cupiens occurrere, inſigniores præfatorum ſchiſmaticorum hæreſes & errores, ne plures ad ſe trahat pernicioſa eorum contagio, exterminandos duxit, hos in ipſos hæreticos, eorúmque errores decernens Anathematiſmos.

Canones de Sacramento Matrimonii.

1. *Siquis dixerit, Matrimonium non eſſe verè & propriè unum ex ſeptem legis Evangelicæ Sacramentis, à Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſiam invectum, neque gratiam conferre, Anathema ſit.*

2. *Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habe-*

re uxores, & hoc nulla lege divina eſſe prohibitum, Anathema ſit.

3. *Si quis dixerit, eos tantùm conſanguinitatis & affinitatis gradus, qui Levitico exprimuntur, poſſe impedire matrimonium contrahendùm, & dirimere contractum, nec poſſe Eccleſiam in nonnullis illorum diſpenſare, aut conſtituere, ut plures impediant & dirimant, Anathema ſit.*

4. *Si quis dixerit, Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis conſtituendis erràſſe, Anathema ſit.*

5. *Si quis dixerit, propter hæreſin aut moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſentiam à conjuge, diſſolvi poſſe matrimonii vinculum, Anathema ſit.*

6. *Si quis dixerit, matrimonium ratum, non conſummatum, per ſolemnem religionis profeſſionem alterius conjugum non dirimi, Anathema ſit.*

7. *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cùm docuit & docet (juxta Evangelicam & Apoſtolicam doctrinam) propter adulterium alterius conjugum Matrimonii vinculum non poſſe diſſolvi, & utrumque, vel etiam innocentem, qui cauſam adulterio non dedit, non poſſe altero conjuge vivente aliud matrimonium contrahere, mœcharíque eum, qui dimiſſa adultera aliam duxerit, & eam, quæ dimiſſo adultero alii nupſerit, Anathema ſi.*

8. *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cùm ob multas cauſas ſeparationem inter conjuges, quo ad thorum, ſeu quo ad cohabitationem, ad certum incertúmve tempus fieri poſſe decernit, Anathema ſit.*

9. *Si quis dixerit, clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, vel regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractúmque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto, & oppoſitum nihil aliud eſſe, quàm damnare matrimonium, poſſéque omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt ſe caſtitatis (etiamſi eam voverint) habere donum, Anathema ſit: cùm Deus id rectè petentibus non deneget, nec patiatur nos ſupra id, quod poſſumus, tentari.*

10. *Si*

10. *Si quis dixerit, ſtatum conjugalem anteponendum eſſe ſtatui virginitatis vel cœlibatus, & non eſſe melius ac beatius manere in virginitate aut cœlibatu, quàm jungi matrimonio, Anathema ſit.*

11. *Si quis dixerit, prohibitionem ſolemnitatis nuptiarum certis anni temporibus ſuperſtitionem eſſe tyrannicam, ab ethnicorum ſuperſtitione profectam, aut benedictiones & alias cæremonias, quibus Eccleſia in illis utitur, damnaverit, Anathema ſit.*

12. *Si quis dixerit, cauſas matrimoniales non ſpectare ad judices Eccleſiaſticos, Anathema ſit.*

Decretum de Reformatione Matrimonii.

Caput I.

Dubitandum non eſt, clandeſtina matrimonia libero conſenſu facta, rata & vera eſſe matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit: & proinde jure ſunt damnandi, & Anathemate eos damnat ſancta Synodus, qui ea vera eſſe negant, quique affirmant matrimonia filiorum ſine conſenſu parentum facta, irrita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe. Illa tamen matrimonia ſemper ſancta Eccleſia deteſtata eſt & prohibuit: animadverténſque nunc ſancta Synodus gravia peccata, quæ ex eiſdem ortum habent, quibus ſuccurri non poteſt, niſi efficacius remedium adhibeatur, præcipit ut antequam matrimonium contrahatur, publicè in Eccleſia tribus continuis feſtivis diebus à Parocho denuntietur, & tunc nullo impedimento remorante, ad matrimonium in facie Eccleſiæ procedatur. Quòd ſi meritò timeatur malitiosè impediri poſſe, ſi toties denuntietur, fiat una tunc denuntiatio, vel ſaltem Parocho & duobus vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur, & ante conſummationem denuntiationes fiant, niſi Ordinario ſuperſedendum videatur. Qui aliter quàm præſente Parocho, vel alio ſacerdote, de ipſius ſeu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos ſancta Synodus ad

ſic

ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos & nullos eſſe decernit præſenti decreto. Inſuper ſacerdotes & teſtes, & eos qui contrahent, ſi ſecus fecerint, puniendos ab Ordinario decernit. Conjuges hortatur ne in eadem domo cohabitent ante ſacerdotis in Eccleſia benedictionem, quam ſolus Parochus, aut qui ab eo vel ab Ordinario licentiam habent, dare poterit ei. Qui ſecus fecerit, & aliena Parochia ſponſos conjungere vel benedicere auſus fuerit, pœna ſuſpenſionis additur, non obſtantibus privilegiis, &c.

Hortatur etiam ſancta Synodus conjuges, ut antequam contrahant, vel triduo ante conſummationem, ad confeſſionem & communionem accedant: & laudabiles conſuetudines & cæremonias Provinciarum in nuptiarum Sacramento omninò retineri optat. Et hoc decretum omnes Ordinarii quàm primum populo publicari & explicari faciant in omnibus Parochiis: idque ſæpiſſime primo anno: deinde quoties expedire judicaverint.

Decernit inſuper, ut hujuſmodi decretum, in unaquaque Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, à die prima publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandos.

Caput 2.

Unus tantùm (ſive vir, ſive mulier) vel ad ſummum unus & una baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant: inter quos & baptizatum ipſum, & illius patrem & matrem, nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem ac matrem tantùm ſpiritualis cognatio contrahatur. Parochus eum vel eos quos electos ad hoc cognoverit, tantùm ad ſuſcipiendum baptizatum admittat: & in libro nomina eorum ſcribens, doceat quam cognationem contraxerint. Si qui alii baptizatum tetigerint, nulla inde eſto cognatio ſpiritualis, non obſtantibus conſtitutionibus contra decernentibus. Ea quoque cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, illiúſque patrem & matrem, ac tenentem non egrediatur.

Caput 3.

Caput 3.

Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia valida non erunt, ſancta Synodus prorſus tollit: ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedat.

Caput 4.

Impedimentum affinitatis ex fornicatione contractum, quod matrimonium poſtea factum dirimit, ad eos tantùm, qui in primo & ſecundo gradu conjunguntur, reſtringit: in ulterioribus gradibus talis affinitas non dirimet matrimonium poſtea contractum.

Caput 5.

Si quis ſciens intra gradus prohibitos matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat: idque magis in eo ſervetur, qui conſummare matrimonium auſus fuerit. Si ignoranter id fecerit, & ſolemnitates requiſitas neglexit, eiſdem ſubjiciatur pœnis. Si verò ſolemnitatibus adhibitis, poſtea impedimentum cognoſcatur, cujus habuit ille probabilem ignorantiam, tunc facilius cum eo & gratis diſpenſari poterit. In contrahendis matrimoniis, aut nulla omnino, aut rarò detur diſpenſatio, idque ex cauſa, & gratis concedatur. In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.

Caput 6.

Quamdiu rapta mulier in poteſtate raptoris fuerit, nullum poſſe fieri matrimonium decernit ſancta Synodus. Si autem in libertate conſtituta, eum in virum habere conſenſerit, eam raptor in uxorem habeat: Jure tamen ipſo ſint excommunicati, perpetuò infames, & omnium dignitatum incapaces, tam raptor, quàm omnes conſilium, auxilium & favorem illi præbentes. Si clerici ſint, de gradu ſuo cadant: dotare autem raptam arbitrio judicis raptor teneatur, ſive illam duxerit, ſive non duxerit.

Caput 7.

Caput 7.

Paternè monet ſancta Synodus eos, ad quos ſpectat, ne genus hominum vagantium, & incertas ſedes habentium ad matrimonium facilè recipiant. Magiſtratus hortatur, ut eos ſeverè coerceat. Parochis præcipit, ne illorum matrimoniis interſint, niſi diligenti facta inquiſitione, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

Caput 8.

Statuit ſancta Synodus concubinarios, tam ſolutos quàm conjugatos, cujuscumque ſint ſtatus, ſi ter admoniti ab Ordinario concubinas non ejecerint, ſéque ab earum conſuetudine non ſejunxerint, excommunicatione feriendos eſſe: à qua, donec re ipſa paruerint, non abſolvantur. Quòd ſi cenſuris neglectis per annum in concubinatu permanſerint, contra eos ab Ordinario ſeverè procedatur. Mulieres quæ cum adulteris ſeu concubinariis publicè vivunt, ſi ter admonitæ non paruerint, ab Ordinariis locorum graviter puniantur, invocato ſi opus ſit auxilio ſeculari.

Caput 9.

Præcipit ſancta Synodus omnibus cujuscumque gradus, conditionis, & dignitatis exiſtant, ſub Anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant, ne quovis modo directè, vel indirectè, ſubditos ſuos vel quoscumque alios cogant, quò minùs liberè matrimonium contrahant.

Caput 10.

Ab adventu Domini uſque ad diem Epiphaniæ, & à feria 4. cinerum uſque in octavam Paſchatis incluſivè, antiquæ nuptiarum prohibitiones obſerventur: In aliis temporibus ſolenniter celebrari permittantur: ut autem ea modeſtia & honeſtate qua decet fiant, Epiſcopi curabunt. Sancta enim res eſt matrimonium & ſanctè tractandum.

Decretum de reformatione generali in eadem 8. Seſſione.

Caput 1.

Cum primùm Eccleſia vacaverit, ſupplicationes ac preces publicè privatimque fiant, quibus Clerus & populus bonum à Deo paſtorem valeant impetrare. Hortatúrque ſancta Synodus omnes qui jus habent ad promotionem præficiendorum, aut aliquam operam præſtant, ut meminerint nihil ſe ad Dei gloriam & populorum ſalutem utilius poſſe facere, quàm ſi bonos paſtores promoveri ſtudeant: eóſque mortaliter peccare, niſi quos digniores & Eccleſiæ utiliores judicaverint, præfici diligenter curaverint: & quos ex legitimo matrimonio natos, vita, ætate, doctrina, aliiſque dotibus præditos ſciant, quæ juxta ſacros Canones & hujus Synodi decreta requiruntur. Additur hic de forma inſtructionis & teſtimonii in Synodis Metropolitanis facienda, & à ſummo Pontifice approbanda ad promotionem Epiſcoporum. Et Summus Pontifex admonetur officii ſui in eligendis præſtantiſſimis quibuſque viris ad Cardinalitiam dignitatem.

Caput 2.

Provincialia Concilia ſicubi intermiſſa ſunt, revocentur. Metropolitani ipſi intra annum à fine præſentis Concilii, & deinde quolibet triennio poſt octavam Paſchæ Reſurrectionis Dominicæ, ſeu alio commodiori tempore, non prætermittant Synodum in provincia ſua cogere, quo Epiſcopi & alii qui intereſſe debent, convenire teneantur. Neque Epiſcopi Comprovinciales ad Metropolitanam Eccleſiam deinceps accedere inviti compellantur. Epiſcopi nulli Archiepiſcopo ſubjecti, vicinum aliquem Metropolitanum ſemel eligant, cujus Synodo Provinciali interſint, & ibi ordinata obſervent, cæteris in rebus eorum integra maneant privilegia. Synodi diœceſanæ quotannis celebrentur, ad quas omnes accedere teneantur, etiã exempti illi, qui niſi exempti eſſent, intereſſe deberent. Qui Eccleſiarum curam gerunt, etiam annexarum, quicumque illi ſint, Synodo interſint.

Caput 3.

Caput 3.

Patriarchæ, Primates, Metropolitani & Epiſcopi propriam diœceſim per ſe ipſos, aut ſi legitimè impediti ſint, per ſuum generalem vicarium aut viſitatorem viſitent. Si quotannis totàm viſitare non poterint, ſaltem majorem ejus partem, ita ut biennio tota compleatur. Metropolitani, diœceſes ſuorum Comprovincialium ne viſitent, niſi cauſa cognita & probata in Concilio Provinciali Archidiaconi, Decani & alii inferiores, quas Eccleſias legitimè conſueverunt, viſitent aſſumpto Notario, de conſenſu Epiſcopi & per ſeipſos tantùm. Epiſcopus & ejus viſitator poſſit viſitare illas Eccleſias, quas viſitator Capituli (qui non niſi approbatus ab Epiſcopo id faciet) jam viſitavit. Archidiaconi & alii inferiores cuncta viſitationis ſuæ acta exhibebunt intra menſem Epiſcopo, non obſtante quacumque conſuetudine, &c. Viſitationum ſcopus primus ſit orthodoxam fidem extirpatis hæreſibus, inducere: bonos mores tueri, pravos corrigere, populum exhortari ad religionem, pacem, innocentiam, &c. Quæ ut ſuccedant felicius, ii omnes qui hoc munere funguntur, ſtudeant charitate omnes amplecti, & modeſto comitatu contenti celeriter viſitationem abſolvant: nulli graves inutilibus ſumptibus ſint, nec quicquam accipiant exceptis victualibus, quæ ſibi ac ſuis nihil niſi neceſſarium exigentibus ſufficiant? Eligant ii qui viſitantur, malìntne conſuetam pecuniam numerare, an victualia prædicta miniſtrare. Jus tamen conventionum cum Eccleſiis non parochialibus illæſum ſervetur. Ubi nihil à viſitatoribus accipiebatur, gratis etiam nunc viſitent: eis qui plus cœperint, pœna ſtatuitur Patroni: neque in iis quæ Sacramentorum adminiſtrationem ſpectant, ſe ingerant, neque viſitationi bonorum Eccleſiæ, niſi quatenus eis id ex inſtitutione competat. Epiſcoporum id munus eſto, qui & fabricæ proventus in Eccleſiæ uſum expendi curabunt.

Caput 4.

Canones ſub Paulo tertio de Prædicatione verbi Dei, præſentis temporis neceſſitati ſancta Synodus aptiùs accom-

modans, mandat ut Epiſcopi ipſi (quorum hoc præcipuum munus eſt) in Eccleſia ſua, aut eis impeditis, illi quos ad hoc aſſument, in aliis autem Eccleſiis Parochi, aut eorum impeditis, quos conſtituet Epiſcopus prædicent, ſaltem Dominicis diebus & ſolennibus feſtis: tempore autem jejuniorum, Quadrageſimæ & Adventus quotidie, vel ſaltem tribus in hebdomada diebus, ſi ita oportere duxerint, & ſi quando aliàs id opportunum judicârint. Moneatur populus audire verbum Dei, ubi id commodè poſſit, in ſua Parœchia. Nullus, neque ipſi Regulares etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum, contradicente Epiſcopo, prædicare præſumat. Epiſcopi pueros in ſingulis Parochiis diligenter doceri faciant fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum & parentes, ſaltem Dominicis & feſtivis diebus. Et ſi neceſſe ſit, per cenſuras ad id compellant eos, ad quos hoc munus ſpectat: non obſtantibus privilegiis, &c.

Caput 5.

Cauſæ criminales graviores contra Epiſcopos etiam hæreſis, quæ depoſitione aut privatione dignæ ſint, à Romano tantùm Pontifice cognoſcantur & terminentur. Si cauſa neceſſariò extra Romanam curiam ſit committenda, nemini niſi Metropolitanis aut Epiſcopis à ſummo Pontifice eligendis committatur, idque manu ipſius ſummi Pontificis ſignetur, nec his plus tribuatur, quàm ut proceſſum cauſæ conficiant, & ad Roman. Pontificem tranſmittant, cui ſemper ſententia diffinitiva reſervabitur. Cætera ſub Iulio tertio ſuperiùs decreta, & conſtitutio ſub Innocentio tertio, in Concilio generali, quæ incipit, Qualiter & quando: ab omnibus obſerventur. Minores cauſæ Epiſcoporum in Concilio tantùm Provinciali, aut à deputandis per ipſum cognoſcantur & terminentur.

Caput 6.

Liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis

ctis ad forum contentioſum, diſpenſare, & in quibuſcumque caſibus occultis, etiam ſedi Apoſtolicæ reſervatis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita Pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantùm, non eorum vicariis ſit permiſſum.

Caput 7.

Cùm Sacramenta adminiſtrabuntur, illorum vis & uſus pro ſuſcipientium captu explicetur, juxta formam à ſancta Synodo præſcribendam in Catecheſi, quam in vulgarem linguam fideliter verſam populo Parochi exponent. Eadémque lingua, ſacra eloquia & ſalutis monita ſingulis diebus feſtis explanent, & in lege Domini erudiant, rejectis inutilibus quæſtionibus.

Caput 8.

Crimen publicè & cum multorum ſcandalo perpetranti, publica pœnitentia injungatur: hanc tamen Epiſcopus commutabit in privatam, cùm id magis utile judicaverit. In Cathedralibus Eccleſiis, ubi id commodè poſſit, Pœnitentiarius cum unione Præbendæ proximè vacaturæ inſtituatur Doctor aut Licentiatus in Theologia vel jure Canonico & Quadragenarius, aut alius qui pro ratione loci aptior reperiatur. Cenſeatur hic præſens in choro, quamdiu Confeſſiones in Eccleſia audiet.

Caput 9.

Quæ in hoc Concilio toto de viſitatione beneficiorum exemptorum conſtituta ſunt, eadem ſerventur in iis Eccleſiis ſecularibus, quæ in nullius diœceſi eſſe dicuntur, ut ab Epiſcopo proximo, aut ab electo ab eo, ſemel in Concilio Provinciali, viſitentur: non obſtantibus, &c.

Caput 10.

Epiſcopi jus & poteſtatem habeant ea ordinandi, puniendi & exequendi juxta Canonum ſanctiones, quæ neceſſa-

ria videbuntur viſitationi & morum correctioni ſuorum ſubditorum. Neque executionem impediat exemptio, inhibitio, appellatio, &c.

Caput 11.

Decernit ſancta Synodus, ut ſi quando exigentibus cauſis graviſſimis, aliqui decorabuntur titulis honorariis, Protonotariatus, Acolytatus, Comitis Palatini, Capellani Regii, aut ſimilibus: & ſi qui alii eximentur ſub nomine ſervientium militiis ſeu monaſteriis, hoſpitalibus aut Collegiis, aut quovis alio titulo, nihil ex his privilegiis detractum iri Ordinariis intelligatur, quò minùs exiſtant ii ſubjecti plenè Ordinariis, & quo ad Capellanos Regios, juxta conſtitutionem Innocentii tertii, quæ incipit: Cùm Capella. Exceptis iis qui exemptis locis, militiíſque actu ſerviunt, intra eorum ſepta, & in eorum obedientia viventes: & iis qui legitimè ſecundum regulam earundem militiarum profeſſionem fecerint, de qua conſtet Ordinario. Quæ verò privilegia reſidentibus in curia Romana, aut familiaribus Cardinalium, ex Eugenii conſtitutione competent, ea in iis qui beneficia obtinent, ratione Beneficiorum non intelligantur, ſed ordinariis ſubjecti permaneant, non obſtantibus privilegiis, &c.

Caput 12.

Nemo deinceps ad ullam dignitatem, cui animarum cura ſubeſt, promoveatur, niſi qui 25. annum ætatis attigerit, & in Clericali ordine verſatus, doctrina ad id muneris neceſſaria, & morum integritate commendetur. Archidiaconi, ubicumque fieri poterit, ſint magiſtri ſeu Doctores aut Licentiati in Theologia aut Jure Canonico: ad cæteras dignitates quibus ea cura non eſt annexa animarum, Clerici aſſumantur idonei, non minores 22. annis. Patroni beneficiorum curam animarum habentium, intra duos à poſſeſſione adepta menſes, in manibus Epiſcopi, aut coram generali ejus Vicario publicam faciant Orthodoxæ ſuæ fidei profeſſionem, & in Sancta Romana Eccleſia perpetuam obedientiam jurent. Aſſumpti ad Canonicatus & dignitates in Cathedrali Eccleſia

Eccleſia, id ipſum non ſolùm coram Epiſcopo, ſed etiam in Capitulo: alioqui neque fructus faciant, neque eis poſſeſſio ſuffragetur. Multa præterea ſtatuuntur de ætate, Ordinibus, titulis, reſidentia, cultu, exercitiis & moribus eorum qui ad Canonicatus & portiones aſſumentur.

Caput 13.

Concilio provinciali committitur, ut diligenter inquirat, qua ratione quibúſve modis tenues aliqui Epiſcopatus augeantur, ut & dignitati Epiſcopali reſpondeant, & Eccleſiarum neceſſitati ſatisfiat, et confecta ſuper hoc inſtrumenta ad Summum pontificem mittat, qui prout expedire judicaverit, tales Eccleſias, aut uniendo, aut fructuum acceſſione, augebit. Idem etiam in Parochialibus Eccleſiis pauperibus providendum Epiſcopo permittitur. Eccleſiæ Parochiales nullo modo uniantur monaſteriis, Abbatiis, Præbendis, vel aliis quibuscumque beneficiis, vel Hoſpitalibus, vel militiis: & in eis omnibus quæ ſunt jam unitæ, decretum hujus Synodi ſub Paulo tertio obſervetur. Epiſcopatus qui ſummam ducatorum mille, & Parochiæ quæ ſummam centum, annuis proventibus ſecundùm verum valorem non excedunt, nullis penſionibus aut reſervationibus fructuum graventur. Ubi Parochiales Eccleſiæ non ſunt diſtinctæ, ſed rectores earum promiſcuè petentibus miniſtrant Sacramenta, Epiſcopus populo diſtincto, certas Parochias faciat, & ſuum perpetuum populum ac peculiarem Parocho aſſignet. Et ubi nullæ ſunt Parochiales, quam primum fieri curet: non obſtantibus privilegiis, &c.

Caput 14.

Mandat Sancta Synodus Epiſcopis, ut eas ſolutiones ſeu promiſſiones ſeu turnorum lucra, quæ prava conſuetudine alicubi exiguntur in electione, præſentatione, vel alia proviſione ſeu admiſſione ad poſſeſſionem, penitus aboleant & exſtirpent: illis duntaxat exceptis quas pias & laudabiles invenerint: iis verò qui contra comprehenſa in hoc decreto committent, pœnis in Simoniacos latis mulctentur: non obſtantibus, &c.

Caput 15.

Liceat Epiſcopis cum conſenſu Capituli, aliquot beneficia ſimplicia unire Canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis & Collegiatæ, ubi tàm tenues ſunt ut gradui Canonicorum pro loco & perſonis non ſufficiant: aut aliquas ſupprimant præbendas cum Patronorum conſenſu, ut earum proventus in diſtributionibus quotidianis aliarum applicentur: ita tamen ut tot ſuperſint, quæ divino cultui ac dignitati Eccleſiæ reſpondeant.

Caput 16.

Jubetur Capitulum, cui ſede vacante munus incumbit fructuum percipiendorum, œconomum decernere, qui rerum Eccleſiaſticarum & proventuum curam gerat: item vicarium conſtituet idoneum infra octo dies, vel exiſtentem confirmabit. Ceſſante Capitulo Metropolitani cura hac ſit. Epiſcopus verò ad talem Eccleſiam promotus, ab his Officialibus & ab ipſo Capitulo rationem exigat officiorum & adminiſtrationis, poſsítque eos punire qui deliquerint in ea adminiſtratione, licet à Capitulo liberationem obtinuerint. Et de ſcripturis ad Eccleſiam pertinentibus, Capitulum Epiſcopo reddat rationem, ſi quæ ſcriptura ad illud pervenerunt.

Caput 17.

Sancta Synodus ſtatuit, ut in poſterum unum tantùm beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur: quòd ſi ad vitam honeſtè ſuſtentandam ejus cui confertur, non ſufficiat, licebit aliud ſimplex ſufficiens eidem conferri: modò utrumque perſonalem reſidentiam non requirat. Et hæc ad omnes Cathedrales Eccleſias, & ad omnia beneficia ſecularia & regularia vel commendata pertineant. Illi verò, qui in præſenti plures Parochiales Eccleſias, aut unam Cathedralem & aliam Parochialem obtinent, cogantur omnino una tantùm retenta, alias infra ſex menſes dimittere: alioqui beneficia omnia quæ obtinent, vacare cenſeantur, & ut vacantia aliis conferantur: nec illi tuta conſcientia fructus poſt dictum tempus retineant. Optat tamen ſancta Synodus Summum Pontificem aliqua ratione neceſſitatibus reſignantium providere.

Caput 18.

Cùm Eccleſia Parochialis, quæcumque ea ſit, per obitum vel reſignationem vacaverit, Epiſcopus ſtatim idoneum in ea vicarium, ſi opus ſit, cum congrua ſuſtentatione fructuum conſtituet, donec ei de rectore provideatur. Porro Epiſcopus & Patroni, intra breve tempus, quod ipſe Epiſcopus præſcribet, idoneos clericos coram deputandis examinatoribus nominet, & deferant qui volent aliorum nomina, ut de omnibus diligens fiat inquiſitio. Et ſi Epiſcopo & Synodo Provinciali videatur, per edictum publicum vocentur qui volent examinari. Examinentur ab Epiſcopo omnes, aut ab ejus generali vicario, cum aliis ſaltem tribus examinatoribus: horum votis, ſi pares aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel vicarius quibus magis videbitur. Examinatorum eligendorum latè percipitur modus, qualitates, &c. & quid fiet quando Jus Patronatus vel ad Eccleſiaſticum pertinebit vel ad Laicos. Nec aliter facta proviſio ullius ſit valoris vel momenti, non obſtantibus indultis, privilegiis, &c.

Caput 19.

Mandata de providendo, & gratiæ quæ dicuntur Expectativæ, nec concedantur deinceps, nec conceſſis uti liceat, nec reſervationes mentales, nec alia quæcumque gratia ad vacatura alicui etiam Cardinali dentur, & conceſſa antea abrogata eſſe cenſeantur.

Caput 20.

Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, in prima inſtantia coram ordinariis locorum duntaxat cognoſcantur, & infra biennium ſaltem à die motæ litis terminentur; alioqui litigantes ſuperiores judices competentes adeant, qui cauſam terminent. Hic latè decernitur, quæ apud quos judices cauſæ ſint peragendæ: & ne Nuntii ſeu Legati procedant contra Clericos & alios Eccleſiaſticos, niſi Epiſcopo requiſito & negligente. Et ut Notarius actorum copiam appellanti congrua mercede intra menſem exhibeat: Si fraudem fecerit aut ipſe Notarius aut Judex, ad dupli pœnam, quanti, ea lis fuerit teneatur: non obſtantibus privilegiis, &c.

HISTORIA SESSIONIS XXIV.

ANte omnia Legati ad Concilii finem feſtinantes reliqua *de Indulgentiis, Invocatione Sanctorum & Purgatorio &c.* Capita decem Theologis diſcutienda & confutanda offerunt, ſimúlque immutata tractationis forma, ſtatuunt, ut ſententiæ illorum poſtea in generali Congregatione proponantur, ſuper iis eodem tempore, quo de matrimonio agendum ſit, Canones formentur, & omiſſis Theologorum diſputationibus res ad celerem Concilii exitum deducantur. Mentionem etiam Reformationis Principum ijdem injiciunt. Contra Hiſpanus Orator proponit, longiorem moram ad conficienda, quæ ſuperſunt, negotia requiri, ut Proteſtantes ad Concilium veniant, & ad amplectenda Concilij decreta invitentur, reliquæ etiam controverſiæ, inprimis illa de Indulgentijs non perfunctoriè ſed ſeriò ventilentur. Quæ Oratoris Comitis Lunenſis ſententia Romam perſcripta adeò Pontifici diſplicuit, qui proinde prolixam de ea non tantùm apud Hiſpanos Oratores Romæ commorantes, Ludovicum Avila & Vargam, ſed ipſum etiam Regem per Nuntium ſuum querelam movit. Die 22. Julij anathemata in Congregatione propoſita ſunt, deliberatúmque inprimis de Canone V. quo damnabantur divortia in Codice Juſtiniani conceſſa, nec non de eo Canone, quo de divortio per cauſam adulterij actum, quem ſub anathemate ſanciendum alij affirmabant, alij, ne Ambroſius multíque Eccleſiæ Græcæ Patres eodem anathemate involverentur, negabant. Die 24. Julij Orator Ducis Florentiæ in Congregatione admiſſus eſt. Diſceptatum in eodem eſt de Cœlibatu Sacerdotum, & clandeſtinis matrimonijs. Quoad prius, magno conſenſu omnes, Pragenſi Archiepiſcopo, & Quinqueccleinſi Epiſcopo exceptis, conjugatos à Sacris Ordinibus removent. Quoad poſterius, pro nullis habenda ejuſmodi matrimonia decernitur,

cernitur, oborta tamen inter Patres quin & ipſos Legatos diſputatione, quæ in illis reddendis irritis eccleſiæ poteſtas competat. Actum quoque de varijs matrimonij abuſibus, veluti de cognatione Spirituali, & affinitate per fornicationem contracta, an ſit matrimonij contrahendi legitimum impedimentum: de impedimento conſanguinitatis & affinitatis, an ultra tertium gradum extendi debeat, quod à quibuſdam negatum: de facultate diſpenſandi in gradibus prohibitis, Epiſcopis ne ſingulis, an Romanæ Curiæ ea permitti debeat: de poteſtate Regum ac Principum in cogendis ſubditis ad matrimonia, quam iis aſſerebat Epiſcopus Barcinonenſis, uſus ad id exemplo Pauli IV. Pontificis, qui An. 1556. Johannæ Arragoniæ uxori Aſcanij Columnæ denuntiaverat, ne quam è filiabus ſuis ſine licentia ſua nuptum daret; at negabant alij, eò quòd in matrimonium tanquam rem ſacram nihil juris Seculares habeant: de ſuperiorum domeſticorum, Patris, matris & avi ad cogenda filiorum matrimonia poteſtate. Poſt hæc Legati 38. Reformationis Capita Oratoribus exhibent eum in finem, ut de ijs, quid ſibi videretur, proponerent, antequam Patribus excutienda traderentur. Ea Capita à deputatis per ſingulas Nationes eligendis examinari Lunenſis Comes petijt, ſed Lotharingo aliíſque refragantibus. Cúmque teporem illum in Lotharingo antehac ſingulare Reformationis ſtudium præ ſe ferente Warmienſis aliíque admirabundi notarent, is ingenuè faſſus eſt animi ſui in deterius mutationem, allegata cauſa, *quòd experientia doctus ſit, non ſolùm in Concilio peragi non poſſe quicquam aut perfectum, aut mediocre, ſed etiam quicquid in eo genere tentabitur, in deterius verſurum.* Articulis de Reformatione à Legatis exhibitis alios octo addiderant Oratores Cæſaris, unâ cum quinque in Legatorum articulos annotationibus; Galli quoque ſuper ijſdem articulis varias obſervationes obtulerunt. Sed & Hiſpanus Orator Comes Lunenſis die 7. Auguſti ſuper eiſdem Capitibus poſtulata ſua exhibuit, eò pertinentia, ut Epiſcoporum

rum

rum poteſtas reſtringeretur potiùs,quàm amplificaretur. Sed & ſcripto exhibito petijt,ut Patres aliquot Nationatim deputarentur, qui capita Reformationis cuilibet regioni neceſſaria colligerent. Reſpondit Moronus omnium nomine, *non poſſe alium modum procedendi inſtitui,quàm qui hactenus uſurpatus fuit.* Orator regeſſit inter alia, *Concilium ſervum eſſe; præcedentibus diebus privatas Congregationes Italorum habitas eſſe ad captanda ſuffragia.* Poſtridie conſultatio habita eſt inter Legatos & duos Cardinales de Oratorum animadverſionibus. Lotharingus acceptis è Gallia literis, cum mandato, ut ipſe & Præſules Galli rebus Papæ faverent, totus in id intentus fuit, quemadmodum Legatis ſatisfaceret, authorq; Legatis fuit,ne de tot ſimul capitibus Patres in ſuffragia mitterentur, ſed ijs in certas partes diſtributis,una poſt alteram finitam proponeretur. Die 11.Auguſt. cœperunt Congregationes pro conſtituendis Decretis & anathematibus de Matrimonio. Denuo igitur diſputatum de matrimonijs clandeſtinis, quæ irrita declaranda eſſe Cardinalis Lotharingus cenſuit, contrariam opinionem ſuſtinente Archiepiſcopo Hydruntino, qui opponebat, *id eſſe authoritatem dare laicis ſuper Sacramenta, & facere,ut credant, authoritatem irrita faciendi matrimonia pendere à patria, & non ab eccleſiaſtica poteſtate.* In fine Congregationis Oratores Veneti in anathemate de divortijs rationem haberi poſtulant Græcorum Reipublicæ ſuæ ſubditorum, quibus mos ſit uxorem adulteram repudiare, aliámque ducere. Dicebant multi, *æquum haud eſſe, ut Græci nec auditi nec citati damnentur.* Unde diſceptatum, quo ſenſu Græci dici poſſint ad Concilinm vocati? Tandem ne in Proteſtantibus ipſe Ambroſius & Orientales eccleſiæ damnentur, inventum eſt ſubtile temperamentum, ut videlicet ij duntaxat anathemate feriantur, qui dicunt eccleſiam errare, cùm docet, propter adulterium matrimonij vinculum diſſolvi non poſſe. Diſputatum deinceps, *an eccleſia matrimonia clandeſtina irrita reddere poſſit?* Ea de re cùm diu anxiè

Patres

Patres litigâſſent, & vix formula reperiri poſſet, quæ omnibus ſatisfaceret, tandem Metenſis Epiſcopus eam decreto, quod in 1. Reformationis Capite extat, formam, quæ hodie conſpicitur, indidit, Patribus tamen numero 56. apertè refragantibus. Eodem tempore Sforza Brivius Tridentum venit, ſolicitaturus apud Patres, ut intercedant Regi Hiſpaniæ authoritate Pontificia Mediolani Inquiſitionis tribunal introducere molienti. Querebatur ille Mediolanenſium nomine, *patriam ſuam in intolerandis angariis prope ad incitas redactam, huic, quæ alias omnes ſuperaret, ſuccubiturum eſſe. Conſtare, quòd tribunal in Hiſpania, quod in oculis ipſius Regis eſt, non ſemper ad medicandam conſcientiam, ſed perſæpe etiam ad loculos exhauriendos, aliósque fines Seculares reſpiciat. Quid igitur futurum Mediolani, in loco adeò ab oculis Regis remoto?* Audito hoc nuntio non minùs ipſi Epiſcopi metu perculſi ſunt. Unde Epiſcopi Inſubres non tantùm conſtituunt ad Pontificem dare literas, eúmque de periculo ipſi Sedi Apoſtolicæ ab hoc tribunali imminente admonere: Sed etiam in ipſa Synodo Patres obſecrant, ut Concilij decretis inſeratur verbulum aliquod, in favorem Epiſcoporum, quod eos aut Juriſdictione ea eximat, aut idoneè illis caveat. Sed Ducis Sueſſani Inſubrum Præfecti operâ apud Philippum navatâ factum eſt, ut conſilium illud ſtatim omitteretur. Deinceps omnia ad maturandum Concilij exitum comparata ſunt. Nam & Pontifex per Nuntios ſuos & Oratores apud ſe reſidentes, quibus dicebat, *ſe plus debiturum iis, qui ad finiendum Concilium operam conferrent, quàm ſi armorum auxilia in gravi aliqua neceſſitate contuliſſent*; Principum ad id aſſenſum aucupabatur: & Legati idem unicè commendabant: & Galli Lotharingo auctore aliíque Præſules Legatorum rogatu privatas in ædibus ſuis Congregationes rebus maturandis inſtituebant. Die 7. Septembris prolata ſunt Capita XXI. Reformationis, in quibus ita concinnandis, ut neminem offenderent, præcipuam Cardinalis Simoneta operam navaverat. Eadem

die

die in Congregatione acceptus eſt Orator Magiſtri & Ordinis Equitum Johannitarum, qui Oratione habita inter alia oravit, *ut poſſeſſiones & commenda per vim & injuriam erepta iis reſtituerentur, utque Concilium decerneret, ne in poſterum aliis ab eo Ordine alienis conferret.* Reſponſum à Promotore inter alia, *Synodum de conſervandis Commendis & privilegiis illius Ordinis fidelem operam promittere.* Neque tamen, quamvis ſæpius inſtarent, quidquam vel à Synodo vel à Pontifice impetrârunt. In eadem ut & ſequentibus Congregationibus ſuffragia ſuper XX. Capitibus Reformationis rogata ſunt. Die 11. Septembris Oratores Galli à Rege ſuo literas acceperunt, quibus graviter ille queſtus eſt de Concilij reformationem Principum meditantis inſtituto. Inter alia ob attentatam Regum reformationem Patribus inſinuari petijt, *in Concilio Regibus ungues præcidi & Eccleſiaſticis creſcere. Patres vulnus occultare, quod præſentibus malis cauſam præbet, & Regibus gravius infligere. Eccleſiaſticorum reformatione eos leviter defunctos, in eo eſſe, ut Regibus prærogativas & Jura auferant, Conſtitutiones Regias & conſuetudines immemoriali præſcriptione nixas reſcindant, Reges & Principes anathemate feriant, & ſubditos adverſus Principes inflamment, &c.* Acres Regis literæ Concilij Patres à propoſito adeò non deterrent, ut obſtinatiores etiam reddiderint, eóque factio proceſſerit, ut centum Præſules pactione chirographo ſancita & inita Legatos convenerint, eóſque ad proſequendam Principum reformationem, etiam proteſtationis forma interpoſita, ſoli citaverint. Die 15. Septembris Seſſio in diem 11. Novembris prorogata eſt. Cúmque ſpes certa finiendi Concilij haud appareret, Pontifex Legatis facultatem miſit ejus vel ſuſpendendi vel transferendi. Eodem tempore Lotharingus totus jam Pontificiarum partium, ut familiæ ſuæ dignitatem tueretur, factus, Romam ad Pontificem conceſſit, ibíque perquam honorificè habitus, cum Pontifice de finiendo propediem Concilio arcana conſilia iniit. Tridenti interim Reformationis Principum Articuli

culi tredecim arrogantiſſimi vulgantur, quorum Epilogus erat, *ut Principes ea, quæ Juris Eccleſiaſtici ſunt, haberent in veneratione tanquam Deo peculiaria, útque ſub anathematis pœna nec directè nec indirectè ſub quocumque prætextu aliquid contra perſonas, bona eccleſiaſtica, eorúmque libertatem, non obſtantibus quibuſcunque privilegiis, ſtatuant aut executioni mandent.* Die igitur 22. Septembris, poſtquam unus è Patribus fusè diſſeruiſſet, cauſam omnis deformitatis procedere à Principibus, adeóque illis reformatione opus eſſe, & capita jam de eo formata in medium proponi debere; Orator Gallus Ferrerius ad Patres à Reformatione ea dehortandos aculeatam admodum Orationem habuit, proteſtationem etiam minatus, ſi inſtitutum illi proſequerentur. Cui Anonymus quidam Synodi nomine reſpondit, cauſam deformationis Eccleſiaſticæ in Regem Galliæ rejicit, & inter alia ejusdem Oratoris dictum, *quòd Principes à Deo dati ſint*, arguit tanquam hæreticum, & damnatum ab Extravagante Bonifacii VIII. *Unam Sanctam*, niſi ita diſtinguatur, ut dicatur, eſſe à Deo, ſed mediante ſuo vicario. Ferrerius edita apologia cauſam ſuam ſtrenuè agit, & non tam Anonymo quàm ipſis Concilij Patribus vicem animosè rependit. In extrema apologia narrat, quoſdam ex Epiſcopis, qui aderant, cùm non intelligerent, quid verbo *intercedendi* ſignificaretur, à proximè ſedentibus quæſiviſſe, pro quo oraret Rex Chriſtianiſmus. Ad quæ Ferrerius reſpondit, *exauctorandos eos fuiſſe, ſicut ab Honorio III. factum, qui Epiſcopum Calvinienſem dignitate privavit eo tantùm nomine, quòd fateretur, Grammaticam ſe non didiciſſe.* Dum hæ diſſenſiones Concilium exercent, etiam Comes Lunenſis occaſionem arripuit denuo inſtanter flagitandi abrogationem decreti, quo proponendi facultas ſolis Legatis conceſſa eſt. Legati ſe liberum facere Concilio ajunt, ut declarationem, quando commodum videbitur, edat. Interim ſtrenuè cum Prælatis conjunctioribus machinantur, quemadmodum in longum res extrahi, adeóque Comes deludi poſſit. Sed

Comes

Comes detectis machinationibus proteſtationem adornat, quam tamen recitare omiſit, interpoſita fide Legatis, fore ut proxima Seſſione id declaretur. Pontifex lecta Ferrerij proteſtatione mirificè commotus eſt, nec minùs Lotharingus, qui adhuc cum Pontifice erat, & ei operam in medicando hoc malo pollicitus fuerat. quod etiam præſtitit, datis ex condicto ad Oratores Gallos & & Regem ipſum literis, quibus Pontificem miris præconijs extulit, & ut violentis deinceps conſilijs parceretur, rogavit. Sed & Pontifex Legatis ſcripſit, & quid facto opus ſit, ſignificavit, nimirum: *Si Gallis animus eſſet abeundi, ne diſceſſum eorum impediant. Solicitè dent operam, ut Seſſio conſtituto die celebretur; & Concilium alia Seſſione unica, intra duas aut tres ſeptimanas habita claudatur: atque præſcriptum hoc clam habeant, nec cuiquam niſi Lotharingo propediem reverſuro oſtendant.* Die 7. Octobris habita eſt Congregatio, ut conſtitueretur, quid de cæteris Reformationis Capitibus præter illa unum & viginti agendum eſſet, præſertim de illo, quod ad Principes pertinet. Poſt multam diſceptationem concluſum eſt, ut Seſſio celebretur de matrimonio & Capp. XXI. Reformationis, illud verò de Principum reformatione differatur. Poſtridie Oratores Galli Regis mandatum ſecuti Tridento Venetias conceſſerunt. Dum verò tempus Seſſionis expectatur, Legati materiam proximè excutiendam de Indulgentijs, Purgatorio, &c. proponunt, & tractationis modum Theologis, ut & Patribus præſcribunt, nempe illis *ut ſententiam ſuam exhibeant ſcripto, nec ſermonem ad alia capita extendant*; his verò, *ut ſuper iiſdem ſententiam breviter dicant*, addita proteſtatione, *fore aliâs ut interpelletur.* A Theologis igitur ſcripta longiſſima exhibita ſunt, eáque adeò variantia, ut Patribus quid conſtituendum eſſet, vix appareret. Præſules etiam Hiſpani de nonnullis Capitibus, quæ jam à Præſulibus definita mutabantur, querelas movent. Sed & Comes Lunenſis contra Caput V. & VI. excipit, ac inprimis declarationem abrogandi Decreti *de ſolis Legatis*

pro-

proponentibus urget. Cui quidem difficultati adeò vexatæ Cardinalis Lotharingus Tridentum reverſus finem impoſuit, propoſita & approbata ea declaratione, quæ extat Capite XXI. Reformationis. Tandem Pontifex Legatos per literas admonuit, ut ſuſque deque habita quorumcunque offenſione extremam Concilio manum imponant; ſimul etiam formulam finiendi Concilij transmiſit, cujus hæc ſumma, *ut confirmentur omnia ſub Paulo & Julio decreta: declaretur, omnia unius & ejuſdem eſſe Concilii, idque ſalva in omnibus authoritate Sedis Apoſtolicæ: confirmatio Decretorum à Pontifice poſtuletur: ſubſcriberent omnes Patres & Oratores quoque, ut intelligant Principes ſe obligari ad obſervationem decretorum & hæreticos armis proſequendos.* Succeſſit denique die 11. Novemb. ipſa Seſſio XXIV. cui Cardinalis Warmienſis intereſſe recuſavit ob articulum de Matrimonio clandeſtino, in quod eccleſiæ ullam authoritatem conſtare negabat. Sed & Decretum illud ſibi haud placere, Patres numero LVI. profeſſi ſunt. Lotharingus quoque proteſtatus eſt, ſe Reformationem accipere, ſed ut imperfectam, idque ut omnium Gallorum Epiſcoporum nomine inter acta Concilij referretur, poſtulavit.

NOTÆ

Ad Hiſtoriam & Decretum Seſſionis XXIV.

PRimò Patres ad Concilij finem non gradu ſed ſaltu properant ac præcipitant, Pontifice ipſo omnem lapidem movente & cum Lotharingo Cardinale ac Legatis omnia ita inſtruente, ut quantocyus fieri poteſt, Concilio finis imponeretur. Atque eundem in finem Legatis placuit tractationis formam ita mutare, ut Theologorum diſputationes omittantur, & ſententiæ ſcripto mandatæ exhibeantur, ac denique præcidatur & inhibeatur id omne, quod celerem Concilii

exitum retardare poſſet. Quòd ſi finis Concilio commodè imponi nequeat, in mandatis datum, ut ſuſpendi illud vel transferri Legati curent. Cúmque acceleratio illa Comiti Lunenſi Hiſpano Oratori improbaretur, eò quòd multa ſuperſint, ac Proteſtantes ipſi nondum intervenerint; eidemque valde diſplicerét, quòd Theologi publicè non amplius verba facerent, poſcerétque adeò, ut de præcipuis, quæ ſupererant capitibus, non perfunctoriè ſed ſeriò ageretur; factum eſt, ut gravem in offenſam Pontificis, etiam apud ipſum Hiſpaniæ Regem ea de re per Nuntium ſuum quiritantis, incurreret. Vera cauſa feſtinationis hujus in promptu eſt, metus nimirum Pontificis ob Reformationem Cleri & ipſius Pontificis tandiu expetitatam, ſeriò meditatam & intentatam. Huic ut præverteret, filum Concilij ocyùs abrumpendum ſtatuit. Neque multum renuerunt Patres, etiam ii, qui negotium Reformationis fervere optârunt, eò quòd ſucceſſum votorum ſuorum deſperatum eſſe facilè cernerent. Et Cardinalis Lotharingus Romæ ad obvios quoſque dixit: *Oportet Concilium obſerare, & pecuniam parare. Poſt fiat, quod Deo viſum.* Denique & Pontifex Legatis Romam miſit præſcriptam finiendi Concilij formulam, cujus ſuperiùs tenorem recitavimus. Colligitur hinc, quàm deplorata Concilij libertas, quámque vanum promiſſæ reformationis ſtudium fuerit. *Secundò* Pontifex Lunenſis Comitis poſtulatum, ut Proteſtantes ad ſubſcribendum decretis Concilij invitentur, apud Ludovicum Avilam & Vargam, Hiſpanos Oratores Romæ eluſit hoc argumento, *quòd induratio eorum ſit voluntaria, meditata & obſtinata; extincta omni ſpe neceſſarium eſſe ad bonos conſervandos diviſionem confirmare, & partes inter ſe irreconciliabililes reddere.* An Proteſtantibus induratio objicit poſſit, dicere hîc nihil attinet. Id certum eſt, illos legitimè auditos non eſſe, nec Papam ab illis accuſatum aliam quàm judicis perſonam unquam gerere voluiſſe. Proinde ſpem reconciliationis obſtinatione ſua extinxit Papa, atque idem, author fuit, *diviſionem confirmandi & partes*

partes irreconciliabiles reddendis, uti ipſiſſima ejus verba ſonant. Ex quo manifeſté ſequitur, authorem ſchiſmatis fuiſſe Papam, utpote qui accuſatus, adeóque reus nec legitimo judicio ſe ſubmiſit, & diviſionem confirmavit, ac partes irreconciliabiles reddidit. *Tertiò* methodi hactenus conſuetæ mutatio, juxta quam Theologi de controverſis capitibus verba amplius facere prohibiti ſunt, meritò ſuſpecta fuit non Comiti tantùm Lunenſi, ſed permultis etiam aliis, qui mirabantur, controverſa illa de Indulgentiis, Purgatorio &c. Capita, hactenus non ita, ut reliqua, quæ huc uſque ventilata erant, à Concilijs vel Pontificibus deciſa, adeóque non in clara luce, ſed in obſcuro poſita, adeò deſultoriè tractari, verebantúrque, *ne dicatur Concilium rebus neceſſariis defuiſſe.* Sed genuinam hujus rei cauſam nullo negotio indagârunt alij, dicentes videlicet, *ſi in rebus jam deciſis tot difficultates & contentiones inciderint, magis metuendum eſſe, ne in his capitibus obſcuritatis plenis, ubi Doctores ad veritatem eruendam facem alluxerint nullam, eatur in infinitum; præſertim cùm in hoc argumento campus pateat latiſſimus, ob multos abuſus ad quæſtum ex iſtis faciendum importatos, tum & difficultates, quæ in Bullarum interpretatione naſcuntur, & in modo, quo indulgentiæ mortuis applicari poſſunt.* Liquet igitur, quàm minimè matura fuerint poſtrema illa, quæ ſequenti Seſſione promulgata ſunt, fidei Capita. *Quartò* notari debet Cardinalis Lotharingi cum Pontificijs arcta neceſſitudo & conſpiratio. Cùm is Tridentum veniret, Papa eum non minùs quàm hoſtem reformidavit. Vulnera etiam Papatui graviſſima minatus eſt. Cum Cæſare & Hiſpanis diu intimam familiaritatem coluit. At ad extremum, & in puncto rerum rectè gerendarum eos turpiter deſeruit, & varijs illecebris captus, inprimis quòd poſt Fratrum ſuorum mortem non alia ratione familiæ ſuæ collapſæ dignitati conſuli, quàm Pontificis ſubſidio poſſe arbitraretur, Romam petijt, ſuam cum Pontifice conjunctionem teſtatus eſt, & cum eodem arcana de finienda Synodo conſilia inviſit. Ani-

mi in deterius mutati cauſam Cardinali Warmienſi ſciſſitanti hanc perhibuit, *quòd experientia edoctus ſit, non ſolùm in Concilio peragi non poſſe quicquam perfectum aut mediocre, ſed etiam quicquid in eo genere tentabitur, in deterius verſurum.* Ita verſutus ille & ἀλλοτριόσαλλος ſcenæ inſerviens effecit, ut Epiſcoporum plerorumque Papæ in ordinem redigendi grandia molimina in nihilum reciderent. *Quintò* variæ Lunenſis Comitis cum Legatis velitationes obſervatu dignæ ſunt. Ut reformatio ritè procederet, Patres aliquot nationatim deputari petijt, qui capita colligerent, & neceſſariam cujusque regionis reformationem ſuſciperent. Diſplicuit Legatis conſilium. Unde ille in æſtu diſputationis queſtus eſt, *Concilium ſervum eſſe, & ad captanda ſuffragia privatas Congregationes haberi, ad quas ſoli ferè Itali, & pauciſſimi Hiſpani ac Galli vocentur.* Ad hoc lepidè Legati reſpondunt, *Præſules juſta proportione ad eas Congregationes vocatos eſſe, quia in Concilio ſint Itali 150. at ex reliquis omnibus Nationibus haud plures quàm 60.* Unde Comes eleganti ironia concluſit, *licet Legati exorſi ſermonem ſint, ut oſtenderent, nullam nationis rationem habendam eſſe, cum tamen ita concluſiſſe, ut declaraverint, ſummam ſe nationis rationem ſemper tenuiſſe.* Ex ingenua igitur Legatorum confeſſione patet, Italos tres partes Concilij, reliquos verò in unum conjunctos vix quartam impleviſſe. Taceo nunc ejuſdem cum Legatis concertationem de abrogando decreto, quo ſolis ipſis proponendi facultas vindicata eſt, quóque Legati declarationem illam liberam ſe facere Synodo ajebant, ac interea cum conjunctioribus Prælatis machinabantur, ut moræ ac temporis beneficio evadere poſſent. Quo pacto clarum eſt, eos nomine libertatis in Concilio uſos eſſe pro mantelo ei tegendo, quod ab alijs profiſcebatur. *Sextò* oborta eſt in Concilio occaſione anathematis de divortijs contentio, anne Græci ad Concilium vocati eſſent nec ne? Eos enim non citatos & inauditos eo anathemate damnari Patres nonnulli querebantur. Cardinalis Warmienſis

& Pra-

& Pragenſis Archiepiſcopus ita reſpondent, ut ſpeciali citatione il os vocatos eſſe liquidò profiteri auſi non fuerint, ſolíſque conjecturis pugnaverint. Quomodo igitur Legati reliquíque Patres hactenus Synodum pro Oecumenica venditare ſuſtinuerunt? *Septimò* gravem animadverſionem meretur attentata in Concilio Reformatio Principum. Ejus Reformationis tredecim Capita jam formata per ora hominum volârunt, quorum ſumma huc redit: *ne judices fori Secularis de perſonis Eccleſiaſticis quacunque de cauſa, vel quocunque prætextu judicare, & ne quidem in cauſis Aſſaſſinii ſive Sicariatus, niſi notoriè id conſtet, & Ordinarii declaratio præceſſerit, procedere poſſint: ne in cauſis ſpiritualibus, matrimonialibus, hæreſeos, decimarum, juris patronatus &c. quocunque modo ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, vel etiam Juriſdictione eccleſiarum temporali &c. judices temporales ſe immiſceant, nec in petitorio, nec in poſſeſſorio, ſublata appellatione ſive ob prætextum derogatæ juſtitiæ, ſive tanquam ab abuſu, ſive quia impetratis renuntiatum ſit: ne Seculares judices in Eccleſiaſticis conſtituere poſſint: ne Imperator, Rex aut quivis Princeps edicta ſancire poſſit ad perſonas aut cauſas eccleſiaſticas quovis modo pertinentia: ne temporalis Juriſdictio Eccleſiaſticorum ulla ratione turbetur: ne manum immittant in fructus beneficiorum vacantium, prætextu cuſtodiæ, Jurispatronatus aut protectionis: ne Eccleſiaſticos adſtringant ad ſolvenda vectigalia, cenſus, decimas, portoria, ſubſidia &c. in bona Eccleſiaſtica, mobilia aut ſoli &c. ut literæ, ſententiæ, citationes Judicum Eccleſiaſticorum, præcipuè Curiæ Romanæ, ſimul atque exhibitæ fuerint, ſine exceptione intimentur, publicentur & executioni mandentur*, aliáque, quæ *Seſſ. XXV. cap. 20. Reformat.* occurrunt. Ita igitur Principum Reformatio à Patribus bonis ædilitatem ſine ſuffragijs gerentibus meditata non in eo conſiſtebat, qua ratione ipſi ſe gerere, rempublicam piè ac legitime adminiſtrare, ac Dei cultum & honorem promovere debeant, quod utique ex Dei verbo illis cum omni reverentia & ſubjectione ad ani-

mum revocare poterant: ſed in eo duntaxat, ut eccleſiaſtica jura cum maximo ſupereminentis poteſtatis præjudicio iniquè hactenus rapta & uſurpata, nec non dominationem tyrannicam cleri non approbare duntaxat, ſed tueri debeant, nec debeant tantùm, ſed ad id etiam ſub eccleſiaſticis pœnis cogantur. Meritò igitur Rex Galliæ de eo ad Oratores ſuos die 28. Auguſti literas dederat, & in ijs queſtus fuerat, *in Concilio Regibus ungues præcidi, & Eccleſiaſticis creſcere; Præſules vulnus occultare, quod præſentibus malis cauſam præbuit, & cum præjudicio Regum gravius infligere. Tendere talia ad ſubditorum adverſus Principes ſuos contumaciam ac rebellionem concitandam. Poteſtatem Patrum & Concilii nonniſi ad reformationem Ordinis Clericalis pertinere, nec pertingere ad ſtatum, poteſtatem & Juriſdictionem Secularem. Moliminibus ejuſmodi ſemper Reges obſtitiſſe, ac inde ſeditiones & bella exorta eſſe. Proinde ſi conatus illi Patrum procedant, Oratores iis ſe viriliter opponant, & ubi id præſtiterint, Concilium ilico deſerant &c.* Sed & Ferrerius Gallus Orator die 22. Decembris, oblata occaſione, prolixa oratione in ipſo Concilio habita, in illud Patrum inſtitutum graviſſimè invectus eſt. Inter alia ijs objecit, *reformationem eccleſiaſticam inde ab annis 150. à Regibus Galliarum cùm paſſim, tum Tridenti etiam ſeriò flagitatam eſſe. Et tamen adhuc jejunandum & plangendum eſſe non 70. annis, ſicut à Judæis factum, ſed 200. continuis, & Faxit Deus, ne 300. aut pluribus. In reformatione hactenus tentata in Concilio nihil antiquæ diſciplinæ congruere, imò multa adverſari. Non eſſe illud cataplaſma Eſajæ ad ſanandum, ſed operimentum Ezechielis, quo vulnera quantumvis ſanata recrudeſcunt. Additamenta illa de anathematizandis Principibus eſſe ſine exemplo veteris eccleſiæ, latámque portam aperire rebellioni, totúmque illud caput de Reformatione Principum non aliò reſpicere, quàm ad libertatem Eccleſiæ Gallicanæ tollendam, & imminuendam Majeſtatem Regum Chriſtianorum. Carolum M. & Ludovicum IX. Eccleſiaſticas leges tuliſſe, quibus Epiſcopi*

Galli-

Gallicanam eccleſiam adminiſtraverint non ſolùm poſt tempora Pragmaticæ aut Concordati, ſed quadringentis & amplius annis ante librum Decretalium. Patres congregatos tantùm, ut diſciplinam eccleſiaſticam reſtituant, hoc neglecto ad eos reformandos ſe convertere, quibus etiam dyſcolis obediendum ſit. Michaelem Archangelum non auſum eſſe maledicere Diabolo, nec Micheam & Danielem Regibus impiiſſimis. Hos tamen Patres omnes maledictiones in Reges & Principes effundere. Attendendum eſſe Patribus non ad proximos prædeceſſores tametſi doctiſſimos; ſed aſcendendum iis eſſe ad Ambroſium, Auguſtinum, Chryſoſtomum, qui hæreticos debellârunt, non armandis ad bella Principibus, interea ipſi purgandis ſibi unguibus intenti, ſed oratione, vitæ probitate & pura prædicatione. Si igitur ipſi priùs ſe in Ambroſios, Auguſtinos, & Chryſoſtomos formaverint, & eccleſiam purgaverint, effecturos, ut Principes etiam evadant Theodoſii, Honorii, Arcadii, Valentiniani & Gratiani. Hactenus Ferrerius cordatè non minùs quàm verè & graviter, cujus proinde verbis improbam illam Patrum machinationem, quàm meis perſtringere malui. *Octavò* Decreta fidei quod attinet, inferiùs in quæſtionibus Theologicis illa ventilabimus. Nunc ἀποτόμως etiam Reformationis Decreta expendenda veniunt. Sunt autem illa duûm generum. Alia enim numero decem, Sacramentum matrimonii; alia verò, viginti & unum numero Epiſcoporum ordinem ac Jurisdictionem concernunt. Quoad decretum de Reformatione matrimoniis, *primo* Capite agitur de matrimoniis clandeſtinis, de quibus inferiùs tractabimus fuſiùs. Eodem Capite trina denuntiatio eorum, qui matrimonium contraxére, tanquam remedium clandeſtinis matrimonijs opponendum juxta Concilij Lateranenſis præſcriptum ſancitur. Additur tamen, *ſi probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitiosè impediri poſſe, ſi tot denuntiationes præceſſerint, tum vel unam duntaxat denuntiationem faciendam vel ſaltem Parocho & duobus vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebrandum eſſe, hac lege, ut an-*

te conſummationem, ſi ordinaria videbitur, denuntiationes tamen in Eccleſia fiant. Qua exceptione latiſſima via ad clandeſtina matrimonia panditur. Nullum enim unquam matrimonium tam clandeſtinum fuit, quin ei celebrando unus aliquis Presbyter & duo vel tres minimùm teſtes interfuerint. Nec ſequentes denuntiationes huncce abuſum ſarcire poſſunt, quia ſive poſt illas matrimonium jam ſolenniter celebratum fas eſt diſſolvere, perinde erit, ante an poſt conſummationem præconia illa & denuntiationes fiant: ſive id non liceat, poſteriora illa præconia fruſtra erunt. Hinc eſt videlicet, quòd Epiſcopo ab iis ſolvendi poteſtas conceditur, quaſi error errore corrigi debeat. Eodem Capite, *ne quis niſi præſente Parocho, vel alio Sacerdote, & duobus tribusve aliis teſtibus matrimonium validè contrahere poſſit*, ſtatuitur. Ut teſtes adſint matrimoniali contractui, meritò exigitur. Aſt verò ut Sacerdos aliquis præſens ſit, neque aliter matrimonium ratum validúmque eſſe poſſit, id verò nullo nec Divino, nec naturali, nec civili jure exigitur, neque alium in finem conſtitutum eſt, quàm ad amplificandam Ordinis eccleſiaſtici dignitatem, dum actio tanti in Politica & Oeconomica adminiſtratione momenti uſque ad id tempus in eorum tantùm, quorū intererat, poteſtate poſita, nunc tota Clero permittitur: nulla deinceps via aut ratione ineundi matrimonij remanente, ſi duo Sacerdotes, nempe Parochus & Epiſcopus, licet privatis forte utilitatibus intenti, aſſenſum præſtare recuſaverint. Denique totum illud Caput à Franciſco Belcaro Metenſi Epiſcopo ex variantibus ſententiis ita in formam redactum eſt, ut ob verborum ambiguitatem variis interpretationibus obnoxium ſit, uti etiam Cardinalium variæ Declarationes ſecutæ id comprobant. *Secundo* Capite determinantur perſonæ, inter quas ſolas cognatio ſpiritualis contrahitur. De quo inferiùs quæſtione II. agimus. Capite *tertio* publicæ honeſtatis impedimentum certis limitibus coarctatur. De quo etiam inferiùs, ut & de affinitate ex fornicatione, quam dirimere matrimonium in primo

primo & ſecundo gradu Capite *quarto* definitur. Capite quinto ſancitur, ne quis intra gradus prohibitos nubat, nubentiúmque pœnæ decernuntur. Additur, *in contrahendis matrimoniis vel nullam omnino dandam diſpenſationem, vel rarò, idque ex cauſa & gratis: in ſecundo verò gradu nunquam diſpenſandum niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.* Quoad gradus Divino Jure prohibitos, ad quos omnino referendus eſt ſecundus juxta Canonicam ſupputationem, nullam omnino in iis diſpenſationem admittendam eſſe, infra probabimus. In humanas prohibitiones cadens diſpenſatio non eccleſiæ, ſed ſupremæ civili poteſtati convenit. Capite *Sexto* in raptorem pœna excommunicationis & raptæ dotatio edicitur, ſimúlque matrimonium raptorem inter & raptam tanquam ratum approbatur, *ſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tuto ac libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit.* Addunt alii, fieri id poſſe, etiamſi parentes reclamaverint. At vetuſti Canones matrimonium raptorem inter & raptam prorſus improbant, nominatim etiam Aquiſgranenſe Concilium, cujus Canon extat *C.ult.36.q.2.* Et quis non videt, aditum hoc patefacere audacioribus ad perpetrandos raptus? Poſtquam enim raptor vi matrimonium cum virgine aut muliere rapta contraxit, thoríque ſecuta eſt copula, facile inducetur rapta, ut conſentiat matrimonio raptoris, & hac ratione honori ac pudicitiæ conſulat. Deinde multò rectiùs æquiúſque leges civiles raptori pœnam capitis decernunt, uti ex Juſtiniani ſententia *l. Raptores. C. de rapt. Virg. liquet.* Sed & Galli decretum illud Patrum de dotanda rapta reprehendebant, ajebántque, rationem ita callidè excogitatam eſſe ad adimendam poteſtati ſeculari delicti illius cognitionem. Capite *octavo* concubinarii cujuſcunque ſint conditionis, ſi ter moniti non abſtineant, excommunicatione feriuntur: Concubinas verò, ſi ter monitæ non abſtineant, extra Diœceſin trudendas eſſe conſtituitur. Ita igitur concubinatum prohibendo videtur Concilium canones illos Juris Pontificij, quibus

ille permittitur, improbare & abrogare adeóque occurrere Sacro illi morbo hactenus in Papatu graſſanti, de quo lubet audire Cornelium Agrippam de Vanit. Scient cap.64. *Jam lenones*, inquit, *ſunt Epiſcopi & officiales, qui cenſum à concubinatu pro Sacerdotibus quotannis extorquent, idque tam palam, ut apud plebem ipſam in proverbium abierit illa eorum concubinaria exactio, quâ dicunt: Habeat ſi velit.* Confer querelam ſimilem Claudii Eſpenſæi *lib. II. de Contin. Cap.* 7. & ingenuam confeſſionem Campegii in Comitiis Auguſtanis apud Sleidanum lib.4. Sed objici poteſt Patribus Concilii illud Chriſti Matth. XXIII.3. *Dicunt, at non faciunt*, Experientia nempe teſtatur, etiam poſt ſeveram illam prohibitionem concubinas frequentiſſimas eſſe non tantùm apud Sacrificulos in minoribus ordinibus conſtitutos, ſed etiam ipſos Præſules, Canonicos, Abbates, Epiſcopos & Cardinales. In hos igitur Tridentina fulmina vibranda fuerunt. In eo capite etiam illud notatum eſt, quòd ſtatuitur, ut contra concubinarios cenſuras negligentes ab Ordinario ſeverè pro qualitate criminis procedatur, & concubinæ extra oppidum vel diœceſin, ſi Ordinariis videbitur, invocato, ſi opus fuerit, Seculari brachio, ejiciantur. Atqui eccleſiaſticarum pœnarum ultima, extrema & maxima eſt excommunicatio. Illam igitur cùm hîc transgrediantur, manifeſtè Secularem poteſtatem invadunt; imò eam ludum faciunt illâ clauſulâ, *invocato, ſi opus fuerit, brachio Seculari.* quod perinde eſt, ac ſi affirmetur, Eccleſiaſticos via ordinaria iſtud exterminium exequi poſſe. Capite *nono* Domini & Magiſtratus directè vel indirectè, minis & pœnis ſubditos ſuos ad matrimonia cogentes excommunicantur. Sed oportebat ipſum etiam Pontificem nominatim ſub hoc edicto comprehendere. Conſtat enim, & in ipſa Synodo Guilelmus Caſſodorus Epiſcopus Barcinonenſis monuit, Paulum IV. Johannam Arragoniam, ne ſine licentia ſua filios elocaret, coegiſſe. Dicendum igitur fuerat hoc capite, non temporales dominos tantùm, ſed ipſum etiam Pontificem

terre-

terrenos affectus & cupiditates excæcaſſe. Capite *decimo* tempora deſignantur, quibus nuptiarum ſolennitates celebrari conveniat, prohibetúrque, *ne ab adventu Domini usque in diem Epiphaniæ & à feria quarta Cinerum usque in octavam paſchatis incluſivè* celebrentur. Non improbamus ſimpliciter, ut certis temporibus prohibeantur nuptiæ, dummodo prohibitio à legitima poteſtate proficiſcatur, nec ſub opinione neceſſitatis & cultus eccleſiæ obtrudatur. Olim ejusmodi prohibitiones interceſſerunt, ne paulò ante feſta celebrentur nuptiæ, quò fideles ad communionem ſe præparare rectiùs valeant. Hanc finalem cauſam in Papatu negligi palam eſt, quando conſtat, ſemel tantùm in anno, videlicet in feſto Paſchatis communionem frequentem eſſe, etiam ex Concilij hujus decreto, debere. Unde Bellarminus aliam prohibitionis cauſam comminiſcitur, nimirum *celebritatem principalium feſtorum, ad quæ eccleſia per jejunia & orationes filios ſuos præparare ſatagat.* Id ſi verum eſt, cur igitur Tridentini in feſto Pentecoſtes nuptias fieri permiſere? Præterea nulla omnino ratio eſt, cur tanti temporis intervallo nuptias celebrare nefas ſit. Hactenus de Capitibus matrimonij reformationem concernentibus. Succedunt Capita XXI. reliqua, quæ Epiſcopi Jurisdictionem, aliáque eccleſiaſtica ſpectant. Igitur Capite 1. de Epiſcoporum & Cardinalium electione agitur, ac inter alia ſtatuitur, *ut boni Paſtores & eccleſiæ gubernandæ idonei promoveantur.* Additúrque, eligentes *alienis peccatis communicantes mortaliter peccaturos, niſi, quos digniores & eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, non precibus vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curaverint.* Callidè ita concinnata ſunt verba, ne Pontifici aliiſque, quibus nominandi in Papatu jus eſt, manus alligarentur, ſi ad optimum & digniſſimum illis reſpiciendum foret. Poſſunt nempe verba illa Concilij commodè ita explicari, ut eligendi dicantur *digniores* & *magis utiles*, reſpectu aliorum multorum, qui minùs digni & utiles ſunt. Intra quem ambi-

ambitum promoventis arbitrium ſatis latum campum habere poteſt. Unde paulò inferiùs etiam comparativo ſublato jubetur Pontifex *bonos & idoneos Paſtores* eccleſiæ præficere. Eandem curam *in creatione Sanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinalium, etiam ſi Diaconi ſint, exigendam* Synodus monet. Sed rectiùs factura Synodus fuiſſet, ſi Cardinales eligendos docuiſſet quales veteres fuerunt, iiſdem dotibus & eodem munere præditos. Hodie enim Cardinales ſunt *ſub appellatione eccleſiaſticâ Principes Seculares, à Papa conſtituti, & hunc ſolum bona fide agnoſcentes.* uti eos rectiſſimè Cl. Freinshemius *de S.R.I. Elect. & Eccl. Cardinalium præcedentia diatriba 1, Sect. 33.* definit. Et veros Cardinales eos non eſſe, nec omnino tales, quales olim fuerunt, fusè demonſtratum eſt à M. Anthonio de Dominis *de Rep. Eccl. lib. IV. 6. 32.* Convenientiùs igitur officio ſuo Patres facturi fuerant, ſi Politicos illos Principes eccleſiaſticum ordinem mentitos, & nuſpiam à Deo inſtitutos in ordinem redegiſſent. Denique cùm in eodem Capite ajunt Patres, *ſe commemorare, nihil magis eccleſiæ Dei eſſe neceſſarium, quàm ut Beatiſſ. R. Pontifex, quam ſolicitudinem univerſæ eccleſiæ ex muneris ſui officio debet, eam hîc potiſſimùm impendat, ut lectiſſimos tantùm ſibi Cardinales aſciſcat*, cordati & prudentes in byſſimis illis verbis vel ſingularem δειλίαν & neglectum officii, vel arrogantiam notabant. Sive enim Synodus authoritatem habuit Pontifici leges præſcribendi, uti factum conſtat in Concilio Baſileenſi, nominatim Seſſione XXIII. utique timidè & ſupinè nimis factum, quòd eum officii admonuit in forma narrationis & obliquis verbis: ſive authoritatem eam non habuit, excuſari non poteſt, quòd quamvis obliquè, acriter tamen cùm hujus, tum aliorum etiam Pontificum præteritas actiones perſtrinxerit. Capite IV. prædicationis munus tanquam præcipuum injungitur Epiſcopis, atque ita quidem, *ut in Eccleſia ſua vel ipſi per ſe, aut ſi legitimè impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis munus aſſumit, ſaltem omnibus Dominicis & ſolemnibus diebus feſtis,*

ſtis, tempore autem jejuniorum quadrageſimæ quotidie, Sacras Scripturas & Divinam legem annuntient. Bene eſt, quòd Epiſcoporum præcipuum facit *prædicandi* munus. Cùm igitur nihil negligentiùs Epiſcopi Pontificii plerique obeant, quid de iis judicandam ſit, facilè cognoſcitur. Atque negligentiæ etiam illi januam aperuit, cùm iis conceſſit, *ut, ſi legitimè impediti fuerint, per alios munus illud exequantur.* Declarandum fuerat, quæ illa legitima impedimenta ſint. Nunc ubi id non factum, facile eſt Epiſcopis quodvis impedimentum tanquam *legitimum* cauſari. Experientia teſtatur, illos in gerendis bellis, venationibus, conteſtandis litibus, exercendo foro, aliíſque temporalibus longè quam in prædicando occupatiores eſſe. Et tamen cùm prædicandi munus Epiſcopi præcipuum eſſe fateatur Synodus, nullum *legitimum* impedimentum cenſeri, niſi Divina vis debuerat. Capite V. cauſæ criminales graviores contra Epiſcopos ſolius Pontificis, non Concilij Provincialis cognitioni ſubjiciuntur. Hæc quoque nova techna erat ad curiæ commoda magis magíſque augenda: cùm omnia antiquitatis exempla, & Canones Conciliorum temporis illius oſtendant, cauſas Epiſcoporum omnes in ſua cujusque regione tractatas eſſe. Capite VIII. publicè peccantibus publica pœnitentia injungenda ſtatuitur, *niſi Epiſcopi arbitrio aliter viſum fuerit.* Huic nempe relinquitur, ut publicæ pœnitentiæ genus in ſecretum commutare poſſit. Quæ exceptio ipſum publicæ pœnitentiæ, cujus nullus fere in Papatu uſus eſt, canonem irritum reddit. Talia videlicet ſunt Tridentina illa Reformationis decreta. Si quid ſalutare alicubi ſtatuitur, ſtatim fraudulentis exceptionibus enervatur, ac ita toti orbi illuditur. Capite XIII. unio beneficiorum & penſionum erogatio certis limitibus circumſcribitur. Sed Romæ decreta hæc ludibrio habentur, & unica exili particula, *Non obſtantibus,* corruunt & abolentur. Reſonant enim ibi & libentiſſimè audiuntur gnathonum potiùs illæ voces, *quòd Papa dominus beneficiorum omnium, aſſignare poſſit penſiones*

quaſ-

quascumque placuerit, etiam ſine cauſa, uti verba habent Gygantis *de penſ.q.1.n.4.* Capite XIV. vetatur, *ne in ulla proviſione ſeu admiſſione ad poſſeſſionem cujuscumque beneficii ante diſtributionem fiant ullæ fructuum deductiones, quæ in uſus non pios convertantur.* Hoc igitur capite Annatas Simoniacum illud curiæ Romanæ inventum, de quo fusè agentem videſis de Dominis *de Rep. Eccl. l. IX. cap. 9.* damnari Galli aliíque confidebant, atque id ipſum verba præ ſe ferunt. Sed eventus oſtendit, longè aliter illud Romæ intellectum eſſe, annatis adhuc integris pedibus conſiſtentibus, neque quoquam de ijs vel tollendis vel moderandis cogitante. Capite XV. ſancitur, *ut in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis tenues probendæ unitione aliorum beneficiorum creſcant, aut patronorum conſenſu præbendæ quædam ſupprimantur.* Rectiùs facturi erant haud dubiè Patres, ſi Collegia illa ſuſtuliſſent, & ubique locorum eum miniſtrantium numerum induci paſſi eſſent, qui celebrando Divino cultui ſufficere poſſet. quod olim factum eſſe Conſtantinopoli, ex *Novell. 3. cap. 1.* liquere poteſt. Quorſum enim tot ſupervacua Templa, tot conductitij precatores, niſi ad alendos ignaviæ ſectatores? Præſtaret utique exceptis ijs, quorum opera ad prædicandum Dei verbum & Sacramenta adminiſtranda eccleſia carere non poteſt, reliquos ad laborandum ſimul & orandum, æquè ac populum compellere, ne publico, cujus ſumptibus ignavia eorum ſuſtentari debet, moleſti nimis exiſtant. Efficaciores enim eſſe preces occupatorum, & ex Dei inſtituto manu ſua panem comparantium, quàm exiguam temporis partem in precibus, potiſſimam verò in pinguiſſimo otio contereentium, nemo pius dubitare poteſt. Præterea Patres hi Cleri ſui divitijs & regalibus opibus affluentis ubique maximam rationem, nullam verò, vel exiguam certè pauperum, quos Chriſtus eccleſiæ commendavit, habent. Capite XVII. ſtatuitur *ut ſingula ſingulis perſonis beneficia eccleſiaſtica: obtinenti verò inſufficiens, aliud ſimplex conferatur.* In ipſa Synodo requirebant multi hanc additionem,

tionem, ut duo illa beneficia non ampliùs quàm unius diei itinere diſtarent, quò is, cui proviſum erat, in utroque eorum reſidere poſſet. Sed cùm id obtineri non poſſet, ingenuè prædixerunt, fore nimirum, ut Decretum illud nuſquam niſi contra tenuiores & miſellos nonnullos executionem habiturum ſit. Capite XVIII. ſtatuitur, *ut eccleſia parochiali vacante, deputetur ab Epiſcopo vicarius, donec illi provideatur de parocho; ſimúlque nominati ad parochiales qua forma & à quibus examinari debeant.* Sed Romæ mox ſiniſtra interpretatione Decreto illi fucus factus eſt. Ibi enim declaratum eſt, *non eſſe obſervandam competitionem in caſu reſignationis, ſed examinandum tantùm reſignatarium.* Quæ declaratio Decretum ipſum magna ſui parte irritum reddidit, cùm reſignatione meliores excludantur, & is præferatur, qui reſignanti plus placuerit. Capite XIX. *mandata de providendo & Expectativæ gratiæ*, nec non *reſervationes mentales* tolluntur. Quas in eccleſiam turbas *expectativæ*, cùm videlicet munera nondum vacantia Pontifex, Patroni aliíque aſſignârunt expectanda quibus placuit, etiam infantibus & pueris in arundine longa equitantibus; nec non *reſervationes mentales*, cùm Papa reſervabat beneficium vel in ſpecie, vel in genere per Bullam, vel per Breve, ut perſonæ gratæ, non nominatæ, ſed in mente retentæ, provideret; invexerint, oſtendit de Dominis *de Rep. Eccl. lib. IX.* 8. 24. &c. In ipſo Concilio Conimbricenſis Epiſcopus mentales reſervationes dixit eſſe *fraudes, mera latrocinia, & indigna Papæ artificia*, cùm vis dabatur cogitationi, quam nulla collatio, nulla publica ſignificatio ſecuta; quæque ſuſpicioni locum relinqueret, nihil tale in animo fuiſſe, ſed poſt rem factam ad inventum eſſe. Hæ igitur Expectativæ nominetenus tantùm in Concilio ſublatę ſunt. Succeſſerunt enim iis Coadjutoriæ ſine cauſa cum futura ſucceſſione, quæ ſunt ipſiſſimæ Expectativarum gratiæ. Capite XX. cognitio cauſarum ad forum Eccleſiaſticum pertinentium in prima inſtantia Epiſcopis vindicatur. Sed cum appoſita exce-
ptione

ptione decretum ipſum tollent, *exceptis iis, quas Papa committere, aut avocare voluerit.* Nunquam enim cauſæ à legitimis tribunalibus abſtractæ fuerunt, niſi per commiſſiones & avocationes Pontificias. Denique Capite XXI. declaratur, Synodum verbis illis, *Proponentibus Legatis*, quæ libertatis Concilii vitalia feriebant, non hoc intendiſſe, *ut ſolita ratio tractandi negotia in generalibus Conciliis ulla ex parte immutaretur &c.* Sed declaratio illa facto contraria eſt. Non enim ſicut in Tridentino, ita in veteribus etiam Conciliis prohibitum fuit, ne aliis quàm Pontificijs Legatis quidquam proponere fas eſſet. Meritò igitur declaratio illa irriſa fuit à multis, dicentibus; *perinde hoc eſſe, ac ſi quis maritum illum, cujus uxor cum alio conſuêſſet, ſolari capiens, diceret, id in ipſius injuriam minimè factum eſſe.* Præterea declaratio illa nunc demum, cùm amplius prodeſſe non potuit, publicata ſimilis eſt pharmaco, quod mortuo jam applicatur.

QUÆSTIONES THEOLOGICÆ

Ad Decreta Fidei Seſſionis XXIV.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

QUÆSTIO I.

An Matrimonium ſit verè & propriè dictum N. T. Sacramentum, à Christo Domino inſtitutum?

ASSerit Canon 1. Non vetamus quidem, quò minùs latè Sacramentum dicatur matrimonium, quatenus eſt à Deo inſtitutum rei Sacræ

cræ ſignum, & auguſtius ac ſanctius quid eſt in Eccleſia quàm apud Gentiles, alióſque profanos. Propriè autem & ſtrictè eſſe Sacramentum eo modo, quo baptiſmus & Cœna Sacramentum vocantur, negamus. Etenim. 1. Sacramenta N. T. à Chriſto ſunt inſtituta eo tempore, quo in carne verſabatur, ut ſint Sacramenta. At matrimonium à Chriſto nuſpiam legitur inſtitutum, ut ſit Sacramentum. 2. Sacramentum propriè dictum habet externum aliquod, materiale, ſeu corporale ſignum. At matrimonium ejusmodi ſignum non habet. Nam perſonæ quidem contrahentes eorúmque corpora Sacramentale ſignum eſſe non poſſunt, cùm ipſæ ſint ſubjectum recipiens Sacramenti. Neque etiam copula carnalis ſignum eſſe hujus Sacramenti poteſt, tum quia eam neceſſariam eſſe plures adverſarij negant: tum quia Lombardus *4. Sent. diſt. 26. ait*, inter Mariam & Joſephum tantò fuiſſe ſanctius conjugium, quantò à carnali copula immunius. 3. Omne Sacramentum efficaciter ſignificat & applicat gratiam juſtificantem. At matrimonium hoc non facit. Fatentur multi, nominatim Gaufridus, Hoſtienſis, Bernardinus, Durandus. Eckius dicit, matrimonium dare gratiam *avariter minimam & exiguam*. 4. Sacramenta N. T. ſunt bona Eccleſiæ N. T. At matrimonium etiam in V. T. fuit æquè Sacrum, & poſtquam Chriſtus ſponſus Eccleſiæ dici voluit, æquè typus unionis cum Chriſto, nec quidquam ei in novo fœdere ſuperadditum, quod majorem ejus excellentiam argueret. Quin & fatetur Synodus, *Dominum firmitatem perpetuam indiſſolubilis nexus matrimonii, ab Adamo inſtinctu Divini Spiritus olim pronuntiatam confirmâſſe his verbis: Quod ergo Deus conjunxit, homo ne ſeparet, Matth. XIX. 6.* Agnoſcit igitur, non novum aliquod inſtitui Sacramentum, ſed ad antiquam matrimonij, atque adeò primigeniam inſtitutionem homines à Chriſto revocari: neque aliam nunc matrimonij vim eſſe, quàm quæ ei in originali inſtitutione indita eſt. Imò extra ipſam Eccleſiam matrimonium verum obtinet. 5. Sacramentum ve-

matrimonij cauſam efficientem. Benedictionem Sacerdotalem eſſe de eſſentia Sacramenti hujus affirmat Guilielmus Pariſienſis, Canus & Canoniſtæ plerique: at negant Major, Bellarminus, Scholaſtici plerique, docentes, Miniſtros hujus Sacramenti eſſe marem & fœminam, non Sacerdotem benedicentem. Lombardus & Canoniſtæ ſtatuunt, Sacramentum hoc gratiam adjutricem non conferre. At conferre pertendit Bonaventura & Thomas, quibus Tridentini aſtipulantur. Qui Cadmeorum fratrum pugnam penitius cognoſcere avet, doctiſſimum Forbeſium *Hiſtorico-Theolog. lib. IX. cap. 81.* conſulere poterit. Argumenta porro, quibus Durandus negat, matrimonium eſſe Sacramentum, ſunt, quòd id quod in matrimonio exteriùs agitur, naturalem cauſam habeat, cùm ſecus res habeat in Sacramentis: quòd Sacramenta cætera conſiſtant in re ſacra, quæ extrinſecus à Miniſtro ſuſcipienti applicatur, cùm in matrimonio nihil tale appareat: quòd ſi matrimonium Sacramentum eſſet gratiam conferens, majoris foret gratiæ quàm continentia: quòd matrimonii non baptizatus haud capax ſit, &c. 8. Veteribus fuiſſe incognitum hoc Sacramentum probat Eraſmus, quia Dionyſius, enumerans ſingula Sacramenta, matrimonii non meminit; deinde quia nec Latini nec Græci Patres iis locis, quibus de matrimonio tractant, Sacramentum nominant; denique quia Jovinianus ſic impensè favens matrimonio, ut hæreticus propterea judicaretur, hoc argumento, quod palmarium & plauſibile fuiſſet, uſus non legitur. Videntur igitur matrimonium Sacramentum feciſſe, ut hoc prætextu cauſas matrimoniales ad forum Eccleſiaſticum traherent.

OBJICITUR I. *Matrimonium eſſe Sacramentum propriè dictum, innuit Paulus Epheſ. V. 32. ubi conjunctionem viri & uxoris Sacramentum nuncupat, hoc eſt Sacrum & viſibile ſignum unionis Chriſti cum Eccleſia tanquam rei ſignatæ.* Reſp. 1. Verbis illis Apoſtoli deſcribi Sacramentum propriè dictum N. T. disertè negant Scotus 4. *ſent. diſt.* 26. *q.* 1. *n.* 12. Duran-

dus ibidem *quæſt.*3. Cajetanus *Comment. ad h. l.* aliíque. 2. Matrimonium eſſe ſignum rei ſacræ, conjunctionis Chriſti cum eccleſia, fatemur. At Sacramentale ſignum non eſt, uti rationes ſupra allatæ evincunt. 3. Paulus non *Sacramentum* vocat, ſed μυςήριον, *myſterium*, rem arcanam ſeu ſecretam. *Verè autem*, inquit Cajetanus, *myſterium horum verborum magnum eſt. Continent enim indiviſibilitatem conjugii, jus naturæ, officium debitum &c.* 4. Imò Paulus ne quidem conjugium, ſed arcanam conjunctionem Chriſti cum eccleſia *myſterium* nuncupat. Sequitur enim diſertè: *Ego autem dico* εἰς χριςὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, *in Chriſtum & eccleſiam.* Hujus conjunctionis conjugium eſt ſignum ſimilitudine quadam illud repræſentans, ſed non in illum finem ſanctificatum ac inſtitutum, nec efficax ejusdem ſigillum. Non enim per ſe conjunctio viri cum muliere id ſignificat: ſed, quia Chriſtus ſponſus eccleſiæ dictus eſt, iccirco verba illa ad myſterium hoc transferre convenit.

II. *Matrimonium habet promiſſionem gratiæ juſtificantis. Eſt enim ſacrum ſignum conjunctionis Chriſti cum eccleſia ſpiritualis. Non poteſt autem ſpiritualem conjunctionem ſignificare, niſi virum inter & uxorem ſpiritualis ſit conjunctio animorum, quæ ſine gratia ſalvifica haberi nequit. Tum Paulus docet* 1. *Tim.* II. 15. *ſalvari uxorem per filiorum generationem, ſi permanſerit in fide, dilectione, ſanctificatione, tanquam videlicet in ipſo matrimonio acceptis.* Reſp. 1. Falsò ſupponitur, matrimonium eſſe ſignum ſacrum à Deo in Novo demum Teſtamento inſtitutum; ac præterea nihil poſſe ſpirituale quidpiam ſignificare, niſi id ipſum ſit ſpirituale & in animo ſitum. Quot in V. T. ſigna erant futuri Chriſti, quæ neque ipſa ſpiritualia, neque in animo ſita erant? 2. Quòd ſi Deus gratiam largitur, ut ſpiritualiter uniantur animi conjugum, & Divinam benedictionem experiantur, non tamen iccirco ſpiritualis illa unio eſt Sacramentum. Deus enim ſuis etiam largitur

gratiam

gratiam ad virginitatis, ſervitutis, & ſimiles conditiones ornandas, quæ non propterea Sacramenta ſunt. 3. Salvatur mulier per τεκνογονίαν, non virtute ipſius liberorum generationis, quæ communis eſſe poteſt etiam infidelibus; ſed fidei, orationis & ſanctificationis, quæ non per conjugium, ſed ſolam Dei gratiam donantur, & in veris Sacramentis obſignantur. Aliâs etiam per afflictiones ſalvamur. Neque tamen illa Sacramentis annumerantur.

III. *Etiam Patres, Leo, Chryſoſtomus, Ambroſius, Siricius, Innocentius, Auguſtinus, alii matrimonium Sacramentum nuncupant.* Reſp.1. Si qui hoc nomine matrimonium exornant, illi Sacramenti nomen latiori & impropria notione uſurpant. Ante Lombardum enim, fatente Caſſandro, non temerè reperiri poteſt, qui definitum Sacramentorum numerum ſtatuerit. 2. Exemplo ſit Auguſtinus. Is *lib. de bono conjugali cap.* 24. Sacramentum matrimonii ponit in ipſis nuptijs Adami & Evæ, quorum tamen conjugium Sacramentis haud quaquam οἱ ἐξ ἐναντίας accenſent. Sed & Sacramenti nomine apud ipſum veniunt ſignum crucis, ritus in baptiſmo adhiberi ſoliti, unctio &c. *lib.* 19. *contra Fauſtum, cap.* 14. Ubi verò de Sacramentis propriè dictis agit, baptiſmum tantùm & Euchariſtiam numerat, veluti *Epiſt.* 118. *ad Jan.* Videſis Patrum de eo ſententiam fuſiùs exponentem Forbeſium *Inſtruct. Hiſt. Theol. lib. IX. cap.* 8.

IV. *Etiam ratio oſtendit matrimonium Sacramentum eſſe; tum quia matrimonium non aliam ab cauſam eſt indiſſolubile, quàm quia ex Divina inſtitutione ſignificat indiſſolubilem Chriſti cum eccleſia conjunctionem: tum quia conjugii finis proprius eſt liberorum educatio, & ſcortationis vitatio, quarum neutra ſine gratia Dei obtinetur: tum denique quia ab exordio eccleſiæ matrimonium inter Sacrorum ſolennia Sacerdotum miniſterio celebrari ſolitum eſt.* Reſp.1. Conjugium παρεκτὸς λόγου πορνείας etiam in V. T. ex Dei inſtitutione fuit indiſſolubile

Matth. XIX. 3. Imò apud ipſas etiam gentes naturæ ipſius Jure Divinitus impreſſo indiſſolubile fuiſſe arguit ratio Thomæ 4. *Sent. diſt. 33. q. 2. art. 1.* Neque tamen vel in V. T. vel apud gentiles Sacramentale fuiſſe conjugium concedunt. 2. Eadem eſt ratio finis conjugij, qui utique etiam in V. T. obtinuit, & ad quem æquè gentiles obſtringuntur. Non poteſt ille obtineri ſine gratia Dei. poteſt tamen ſine gratia Sacramentali, hoc eſt, gratia Evangelio propria de remiſſione peccatorum, externo ritui annexa. 3. Neque etiam ſufficit ad Sacramentum, ut res aliqua Sacra ſit. Plura requiri notorium eſt. 4. Quin communis eſt Scholaſticorum ſententia, à Bellarmino etiam defenſa, quòd benedictio Sacerdotalis non ſit de eſſentia hujus Sacramenti.

QUÆSTIO II.

An præter eos gradus affinitatis & conſanguinitatis, qui in Levitico exprimuntur, etiam aliæ cauſæ & gradus, à Romano Pontifice prohibiti, poßint impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractum?

AFfirmat Canon III. IV. & V. Cùm Divina prohibitio ſe extendat uſque ad gradum ſecundum in linea inæquali, jam olim Pontifices, ſicut videre eſt apud Gratianum cauſa 35. q. 3. & 4. prohibitionem extenderunt ad gradum uſque ſeptimum. Quia tamen nimis latè vagabatur prohibitio, Innocentius III. in Lateranenſi Concilio A. 1215. prohibitionem carnalis copulæ uſque ad gradum quartum incluſivè reſtrinxit, tum in conſanguinitate, tum in affinitate.

nitate. Præterea cauſas matrimonium impedientes faciunt ſpiritualem cognationem contractam in Sacramento Baptiſmi & confirmationis, ac ex definitione quidem noviſſima Tridentini Concilij, *de Reformat. Matrim. cap.2.* inter duos ſuſceptores ac baptizatum ipſum & illius Patrem & matrem, nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatíque Patrem ac matrem. Impedientem cauſam faciunt etiam votum religionis, uti liquet ex Canone IX. Si votum ſimplex, ajunt impediri contrahendum; ſi ſolenne, dirimi contractum. Sed & cap.10. *de Reformatione matrimonii* fit mentio juſtitiæ honeſtatis naturalis matrimonium impedientis, ubi præcipitur, ne prohibitio illa ob juſtitiam naturalis honeſtatis in ſponſalibus puta validis primum gradum excedat, quoniam in ulterioribus gradibus ejuſmodi prohibitio absque diſpendio obſervari non poſſit. Sequenti etiam capite inter impedimenta ejusmodi numeratur affinitas ex fornicatione, quod impedimentum ad eos, qui in primo & ſecundo gradu conjunguntur, reſtringitur. Denique diſparitatem religionis inter impedimenta numerant, ita quidem, ut matrimonia fidelium cum infidelibus nondum baptizatis non ſolùm illicita ſint, ſed etiam irrita, cum hæreticis autem baptizatis illicita ſint, non tamen irrita. Hæ ſunt potiſſimæ prohibitiones Pontificiæ. Nos prohibitiones graduum divinis additas, ſi fiant honeſto vel pio conſilio, ut ſint ſepimentum legis, in proximis gradibus, poſt divinas prohibitiones, ab illis ad quos iſta cura pertinet, pro ratione circumſtantiarum loci, perſonarum factas, non improbamus. Agnoſcimus etiam cauſas matrimonium impedientes, quarum intuitu Eccleſia declarat, non eſſe legitimam ſeu divinam conjunctionem; ut, ſi ſit impedimentum graduum ſive conſanguinitatis, ſive affinitatis, quos Deus prohibuit; ſi conſenſus non ſit liber; ſi accedat error perſonæ; ſi natura non ſit idonea ad matrimonium, & quæ ſunt ſimilia. Prohibitiones verò Pontificias, de quibus dixi, improbamus, ſequentia ob argumenta. 1. Non ſunt ab authoritate

ritate legitima. Promulgatæ enim ſunt à Pontificibus ſecluſo Magiſtratu Politico, ad quem judicium de rebus matrimonialibus, ac cum primis poteſtas legum circa eas ferendarum, æquè pertinet, quod infra ex profeſſo probabitur. 2. Prohibitiones Pontificiæ graduum nimis latè extenduntur, ad quartum videlicet gradum. Jus Divinum ſiſtit in ſecundi gradus linea inæquali. Poteſt igitur ad legis cuſtodiam ſecundus in linea æquali, ac ad extremum etiam tertius prohiberi. Sed quartus ut addatur, omni ratione deſtituitur. Nec vetera Concilia, nec mores gentium ultra gradum tertium procedunt. Neque in ipſo Concilio, teſte Hiſtorico *lib.VIII. pag.675.* defuerunt, qui pertenderent, prohibitionem ad gradum tertium reſtringendam eſſe, cùm conſtet, quatuor illos ſine multis incommodis obſervari non poſſe. 3. Cognatio ſpiritualis nulla ratione ponitur inter cauſas matrimonium impedientes. Etenim ſpiritualiter cognati ſumus omnes fideles, qui habemus unum Patrem, in Cœlis & unam matrem in Terris. Neque tamen cognatio illa maximè ſpiritualis matrimonium impedit. Deinde par ratio eſt baptiſmi, quæ fuit circumciſionis olim. Circumciſio autem ſpiritualem cognationem matrimonium impedientem non induxit. Tum arctiorem conſanguinitatem facit Euchariſtia, quippe *unus panis, unum corpus ſumus multi.* Nec tamen illa unio matrimonio obſtat. Præterea compaternitas eſt ex humana inſtitutione, non ex Divino jure. Non poteſt igitur matrimonio Divino jure licito vinculum objicere. Denique ipſe Pontificiorum varius de hac re ſenſus prodit vanitatem hujus impedimenti. In ipſo Concilio planè tolli impedimentum illud petierunt plures Epiſcopi, allegatâ ratione, quòd ea cauſa, ob quam olim impedimentum illud inductum eſt, haud ampliùs vigeat. Olim enim ſuſceptores fuiſſe eorundem fidejuſſores apud Eccleſiam de eorum futura fide, qui proinde ſoliti ſint familiariter cum perſona baptizata, ejus Parentibus & reliquis ſponſoribus converſari. Inde natam eſſe cognationem,

meritò

meritò habendam in reverentia. At ſequentibus temporibus abolito hoc uſu, cùm vix ſuſceptor baptizatum unquam cerneret, ceſſante reverentiæ cauſa, cognationi huic nihil omnino relictum eſſe. 4. Impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis, quod Becanus definit *propinquitatem quandam ortam ex ſponſalibus de futuro validis*, jus Canonicum extendebat uſque ad illos gradus, ad quos perfecta affinitas pertingit, hoc eſt, usque ad gradum quartum. At Tridentini in primo ſiſtunt. Neque improbamus, ſi de matrimonio contrahendo ſermo ſit. Alia ratio eſt jam contracti & conſummati, quod impedimento hoc dirimendum haud putamus, tum quia nuſpiam in Dei verbo matrimonium cum conſanguineis ſponſi vel ſponſæ initum diſſolvi jubetur: tum quia ex legis Divinæ Levit. XVIII.8. ſententia affinitas, non inchoata, ſed conſummata per גלות ערוה *revelationem nuditatis*, matrimonium impedire ſtatuitur: tum denique quia ſponſus & ſponſa per conjugalem copulam nondum una caro facti ſunt. 5. Sed & affinitas honeſtum videlicet & laudabile humanæ ſocietatis vinculum, ex fornicatione propriè contrahi non poteſt. Interim quia etiam ille, *qui adhæret ſcorto, unum cum illo corpus eſt* 1. Cor. VI 16. illicitam eſſe conjunctionem cum ſcorti conſanguineis in iis gradibus omnibus, qui Divino jure prohibentur, nulli dubitamus. Huc verò ſecundus gradus in linea æquali, utpote verbo Dei non prohibitus, haud pertinet. 6. Nec votum continentiæ ſimplex eſt impedimentum idoneum matrimonii contrahendi. Nam continentia cùm non ſit in poteſtate hominum, injuſtè vovetur. Deinde vota cœlibatus pertinent ad humanam conſtitutionem. Humana autem conſtitutio præcepto Divino, quod extat 1. Cor. VII. 2. 9. 35. non derogat. Quin olim Ancyranum, Neocæſarienſe & Aurelianenſe Concilia non prohibuerunt abſolutè matrimonium iis, qui continentiam profeſſi ſunt. Denique per diſpenſationem Papæ votariis licet contrahere matrimonium, uti liquet ex hiſtoriis, ac proinde vota illa abſolutè non

obligant. 7. Multò minùs votum ſolenne irrita facit matrimonia jam contracta. Nam quos Deus conjunxit, homo ſeparare non poteſt. Deus autem conjunxit eos, qui votum emiſerunt etiam, ſed quia temerè emiſſum, retractârunt. Neque votum cœlibatus cuiquam poteſt eſſe laqueus, quo irretitus graviſſimis tentationibus Sathanæ obnoxius fiat. Et cùm votum ſimplex à ſolenni non diſtinguatur realiter, ſaltem non coram Deo, cur potiùs ſolenne reddat irritum matrimonium contractum, quàm ſimplex? Non dicam ipſos adverſarios vehementer diſſidere, quo jure, Eccleſiaſtico, an Divino votum illud ſolenne matrimonium contractum dirimat? Diſſenſum illum ipſe Bellarminus *de Monachis cap. 34.* turpiter prodit. Et voti ſolennis non majorem hîc vim eſſe, quàm ſimplicis, fusè M. Anth. de Dominis *de Rep. Eccl. lib. II. num. 44. 45. &c.* comprobat. 8. Non eſt etiam diſparitas cultus idonea cauſa contractum matrimonium dirimens, teſte Paulo 1. Cor. VII. 12. Si diſparitas cultus foret cauſa dirimens, Apoſtolus non permitteret Chriſtianos in tali conjunctione manere. Nec leguntur talia matrimonia vel in Veteri vel in N. T. diſſoluta. Unde etiam Nicolaus Papa hac de re conſultus, negavit ullius religionis obtentu debere à conjuge dimitti conjugem. Et Canoniſtis his ſe opponit ipſe Bellarminus *de Matr. c. 23.* aſſerens, *conjugium inter fidelem & infidelem nec Divino, nec naturali, nec Eccleſiaſtico jure irritum eſſe.* 9. Prohibitiones Pontificiæ pleræque non ſpectant niſi confirmationem Papalis primatus in Eccleſia, & ſunt pecuniarum aucupia, uti liquet ex hiſtoria diſpenſationum, quæ intercedente Regina pecunia fiunt. Statuitur equidem *cap. V. Reformat.* ne in contrahendis matrimoniis vel ulla detur diſpenſatio, vel rarò; eaque ex cauſa & gratis concedatur; in ſecundo autem gradu nunquam diſpenſetur niſi inter magnos Principes & ob publicam cauſam. Sed praxis oſtendit, plumbum Papalis diſpenſationis auro facilè impetrari.

OB-

OBJICITUR I. *Eccleſiæ à Chriſto commiſſa eſt admi-niſtratio & diſpenſatio Sacramentorum, adeóque etiam matrimonii. Proinde de ejus cauſis & rationibus diſponere poteſt.* Reſp. 1. Matrimonium non eſſe Sacramentum, jam modò demonſtravimus. 2. Eccleſiæ competit adminiſtratio & diſpenſatio Sacramentorum, nempe particularis & circa exempla ſingularia, non addendo vel detrahendo inſtitutioni Divinæ, ſed eam applicando: non univerſalis circa ipſam Sacramentorum naturam. Eſto igitur matrimonium Sacramentum; non poteſt tamen eccleſia matrimonium inhibere cuiquam ſua ſola authoritate; non etiam permittere: ut non ſit verè matrimonium, ſi contractum legitimè, quantumvis contradicente eccleſia: non ſit adulterinum, ſi contractum illegitimè, quantumvis eccleſia permittente & diſpenſante. 3. In ipſo Concilio Johannes Verdunus, teſte Hiſtorico *lib. VII. pag. 611. 612.* fusè oſtendit, avaritiam & adulationem perſuaſiſſe hominibus, quòd diſpenſare idem ſit quod gratiam facere, ſicut facit Dominus ſervis, aut qui ſuum aliis donat.

II. *Deus in lege Moſaica de hujusmodi gradibus decrevit. Abrogata nunc per Evangelium lege, Chriſtus mancam reliquiſſet eccleſiam ſuam, niſi facultatem ei dediſſet ejusmodi gradus ſecundum naturalem decentiam definiendi & taxandi.* Reſp. Lex Moſis abrogata eſt quoad umbras futurorum, & præcepta politica politiam Iſraelis concernentia; non quoad præcepta vel politica, communi æquitati innixa, vel moralia. At præcepta Moſis gradus matrimonii liciti definientia poſterioris ſunt generis. Proinde in vigore ſuo manent, ut Pontificia nova Legislatione minimè ſit opus.

III. *Cognati ad quartum usque gradum ſibi mutuò reverentiam debent. Ergo eò uſque non debent invicem matrimonium contrahere. Peculiari enim reverentiæ nuptiæ contrariantur.* Reſp. 1. Si ad quartum uſque gradum cognatis reverentia debetur, cur igitur Alexander Papa

non

non quatuor, ſed integros ſeptem gradus prohibuit? 2. Neque etiam omnis reverentia conjugio contrariatur. Ita enim etiam ſamulæ heris ſuis reverentiam debent. Neque tamen iccirco ancillæ cum hero conjunctionem inceſtam eſſe, Abrahami cum Hagare, Jacobi cum Zelpha & Bala conjunctio oſtendit. 3. Ita omnes planè gradus prohibendi forent. Omnibus quippe cognatis debetur & reverentia & peculiaris reverentia, ſingulis nimirum pro dignitate graduum. 4. Quis credat, voluiſſe Deum abolitam omnem reverentiam ultra ſecundum gradum in linea inæquali? Et tamen non ultra Divina prohibitio proceſſit.

IV. *Nemo conjugem ducere eam debet, qua cum licet familiariter verſari. Alioquin facilè pravis ſuſpicionibus locus daretur. At cognatis ad quartum uſque gradum familiariter converſari licet. Ergo.* Reſp. 1. Fas eſſet legitimæ poteſtati hac forte aliiſque rationibus concurrentibus ſecundum, & ad extremum etiam tertium gradum prohibere. 2. Neque tamen hæc ſola ratio evincit juſtam prohibitionem uſque ad quartum gradum, tum quia etiam ancillæ cum heris, & diſcipuli cum magiſtris omne genus artium familiariter converſari poſſunt, quas quasve inter tamen conjunctio minimè inceſta eſt: tum quia Deus ultra ſecundum gradum in linea inæquali omnes eſſe voluit liberos, qui tamen, quod jus familiaritatis eſſe debeat, haud ignoravit. 3. Vera ratio ſuſpicionum tollendarum hæc erit, ſi tollentur ipſa interdicta.

V. *Per matrimonia homines conjunguntur vinculo neceſſitudinis. At ſi inter propinquos contrahantur, perit hic fructus propagandæ neceſſitudinis, quia ad unam perſonam multa vincula inutiliter reſtringuntur, quæ in multos utiliſſimè ſpargi potuiſſent.* Reſp. 1. Amicitiæ ſparſæ pertinent non ad eſſe generis humani, ſed ad bene eſſe. At quæ ad bene eſſe pertinent, non coguntur neceſſitate legis, ſed liberæ voluntati permittuntur. 2. In populo Iſraelitico amicitiæ & neceſſitudinis defectus

fectus nunquam obſervatus eſt,quámvis liberum iis fuerit nubere in ſecundo gradu æqualis lineæ & ſequentibus. 3. Neque etiam tantùm in eos ſpargenda neceſſitudo, qui ſunt alieni à cognatione: Sed etiam renovánda eſt inter eos,in quibus cognationis vinculum paulatim extinguitur.

VI. *Neceſſitudo ſpiritualis major eſt conjunctione corporum. Ergo illa magis quàm propinquitas corporum matrimonium impedit.* Reſp. Inter omnes Chriſtianos eſt ſpiritualis conjunctio, cùm omnes ſint unum in Chriſto, & membra ejusdem corporis; adeóque in Chriſto fratres. Neque tamen hæc tam arcta neceſſitudo eorum matrimonium impedit.

VII. *Susceptus à ſuſcipiente recipit eſſe ſpirituale, ac proinde ei peculiarem reverentiam, quæ matrimonio obſtat, debet.* Reſp.1. Quid hoc ad ſuſcipientes, nec non inter hos & ſuſcepti parentes? 2. Etiam catechumena catechiſtæ peculiarem reverentiam debet. Neque tamen inter illos hactenus conjugium prohibitum eſt. 3. Quid quòd etiam Cardinalis de Turrecremata agnoſcit,eum, qui baptizavit filium in caſu neceſſitatis,poſſe ejus matri nubere; nec non eum, qui imprudenter ſuſcepit. 4. Eſſe ſpirituale eſt Dei gratia. At hanc non dat ſuſcipiens, ſed ſolus Deus.

VIII. *Eccleſia non ſine ratione conſtituit, ut votum ſolenne matrimonium jam contractum dirimat, tum quia votum ſolenne emittentes vitæ ſtatum mutant, & ad perfectius vitæ genus tranſeunt. quibus proinde fas non eſt ad imperfectum redire: tum quia vota ſolennia regulariter, publicè & toto populo teſte fiunt, ac proinde ſine ſcandalo mutari nequeunt: tum quia votum illud nuncupantes ſe Deo & eccleſiæ, à qua proinde cogi poſſunt, ſubjiciunt.* Reſp.1. Nulla juſta ratio eſt ſolvendi conjugium juxta leges Divinas ſancitum. Aliâs eccleſiæ poteſtas ſupra ipſius Dei verbum ſe efferret.2.Votum ſolenne Deo gratum & ſtrictè ſervandum, nec non perfectioris ſtatus eſſe, perperam ſupponitur. 3. Melius eſt

κρῖμα in judicio Dei, inquit Epiph. *hær.*61. Si igitur maximè cum ſcandalo conjunctum videatur poſt ſolenne votum matrimonium inire, tamen coram Dei judicio longè gravius malum eſt uſtionibus, pollutionibus, ſcortationibus ſi non externis, ſaltem internis ſubjectum eſſe. 4. Ipſi Tridentini matrimonia clandeſtina *ſcandalis plena* eſſe aſſerunt; neque tamen eadem irrita pronuntiant.

IX. *Deus in V. T. conjugia Iſraelitarum cum Cananæis prohibuit, Deut.VII.3. Eámque prohibitionem Eſdras ita expoſuit, Eſdr.IX.10. ut ſtatuat, matrimonia etiam inita jam cum infidelibus reſcindenda eſſe.* Reſp. Ipſe Bellarminus Canoniſtis hîc reſpondet, *præceptum illud, quatenus irritum pronuntiavit ejusmodi matrimonium, fuiſſe judiciale, ad Judæos, non Chriſtianos N.T. pertinens.* Idque liquet tum ex eo, quia cum Cananæis, Ammonitis & Moabitis, non autem cum cæteris gentibus talia matrimonia ſunt prohibita: tum quia captiva mulier ex alia gente infideli duci in matrimonium potuit. Deut.XXI.11. tum denique & quia Chriſtus ipſe & Paulus aliter, uti ex Matth.XIX.7. &c. 1.Cor.VII.12. colligitur, diſpoſuerunt.

QUÆSTIO III.

An prohibitiones graduum in Levitico ſint à naturali æquitate, an verò à jure poſitivo per Pontificem Romanum diſpenſabili?

AFfirmat poſterius Canon III. qui Eccleſiæ jus *in nonnullis eorum diſpenſandi* vindicat. Bellarminus hanc Concilij ſententiam expoſiturus *de matrim. c.*27. format hanc propoſitionem: *Non obligant jure Divino Chriſtianos omnia præcepta, quæ de gradibus habentur in Levitico.* Excipiunt verò Adverſarij paucos

cos gradus, quos jure naturali interdictos adeóque indiſpenſabiles ſtatuunt. Tale faciunt conjugium filii cum matre, patris cum filia, fratris cum ſorore vel germana, vel ex altero tantùm parente, privigni cum noverca, & vitrici cum privigna. In reliquis diſpenſare ſolet Papa; ut ex hiſtoriis manifeſtum. Nos affirmamus prius, & contendimus, præcepta in Levitico expreſſa circa gradus cognationis naturalem juſtitiæ normam continere, & per hoc etiam apud Chriſtianos vim habere, ut mutari & diſpenſari non poſſint. Etenim 1. Leges illæ ipſos etiam Gentiles obligârunt, qui quòd eas violâſſent, à Deo ſolenniter exitio ſunt devoti Levit. XVIII. 24. 25. 26. &c. Ergo continent naturalem juſtitiæ normam. Quæ enim omnes homines obligant, etiam eos, qui jus ſcriptum non habent, haud dubiè à naturali æquitate manant. 2. Tranſgreſſoribus illarum legum injunctæ ſunt à Deo pœnæ capitales. Ergo pertinent ad legem moralem. Quamvis enim ſubinde ceremonialibus & judicialibus ſtatutis capitales pœnæ addantur, hoc tamen fit non tam propter materiam illorum præceptorum, quàm propter Majeſtatem præcipientis. In his autem legibus de gradibus manifeſtum eſt, pœnas capitales addi ob præceptorum ipſorum materiam. 3. Interdictorum illorum rationes de legum ipſarum perpetuitate teſtantur. Nituntur enim partim reverentia ſanguinis, partim dilectionis inter homines propagatione. Quorum utrumque officium reducitur ad præceptum illud magnum de dilectione proximi. 4. Nomina quoque inceſtui in illis gradibus à Spiritu S. tributa, moralem turpitudinem arguunt. Vocantur enim זמה *ſcelus* Levit. XVIII. 17. התועבה *abominatio* v. 26. 27. תבל *confuſio* Cap. XX. 12. חסד *ὄνειδος probrum* v. 17. נדה *ſcelus fugiendum* verſ. 21. Ipſæ igitur etiam leges morales ſunt. 5. Leges illæ de gradibus ita ſunt comparatæ, ut qui eas impleverit, vivat Levit. XVIII. 5. At per ſtatuta ceremonialia vel judicialia obſervata nunquam vivere dicimur, imò diſertè negatur, per ea Iſraelitas vivere Ezech. XX. 25. Et manifeſta eſt in Legibus moralibus formula:

mula: *Fac hoc & vives*. 6. Prophetæ ita has leges explicant, ut non obſcurè arguant, petitas eſſe illas ex fontibus legis moralis Ezech. XX. 10. 11. Amos. II. 7. ubi qui contra fecerunt, abominatio dicuntur. 5. Ex legibus illis etiam in N. T. peccata arguuntur, Matth. XIV. 14. 1. Cor. V. 1. At quæ juris poſitivi in V. T. fuerunt, in novo non amplius conſcientiam obligare confeſſum eſt. 7. Gentes moratiores in plerisque illis legibus Levit. XVIII. ſancitis conveniunt. Apud illas prohibita fuere conjugia Parentum & liberorum, fratrum & ſororum, Patruorum & avunculorum in ſecundo lineæ collateralis gradu. 8. Innocentius III. in C. *Literas* Extr. de *Reſtit. Spoliat.* negat, diſpenſari poſſe in gradibus conſanguinitatis lege Divina prohibitis. Cornelius à Lapide in Levit. XVIII. refert, tempore Henrici VIII. multos Theologos & Juriſconſultos ſtatuiſſe, quòd gradus illi jure naturæ abſolutè ſint prohibiti. In ipſo Concilio Johannes Verdunus efficacibus argumentis negavit, Divinam legem exceptioni vel diſpenſationi ullo modo obnoxiam eſſe, fuséque invectus eſt in perverſam opinionem, quòd diſpenſatio eccleſiæ miniſtris conceſſa talis ſit, qualis eſt dominorum, qui ſervis gratiam, quam volunt, faciunt, & quod ſuum eſt donant, quam opinionem adulationi, ambitioni & avaritiæ tribuit. Vide eam in rem plura apud Hiſtoricum *lib. VII. pag. 611. & 612.* Præterea gravis in Concilio pugna oborta eſt, Epiſcopíſne an Pontifici ea diſpenſandi facultas concedi debeat, apud eundem S. Polanum *lib. VIII. pag. 675.* Urgebant Epiſcopi, *Romanam Curiam Diſpenſationes dare etiam ignotis, ſæpe etiam per fraudem eas impetrantibus, merita perſonarum & cauſarum de facto certò non cognoſcere.* Quin & Galli Reformationis ſuæ Concilio exhibitæ *Capite* 28. petierunt, ut diſpenſationibus iis modus imponeretur. 9. Denique totum illud dogma non aliò revera pertinet, quàm ad ſtabiliendam Romani Pontificis potentiam & quæſtum. Unde in ipſo Concilio Epiſcopi, qui poteſtatem diſpenſandi Papæ concedendam eſſe negârunt,

runt, hoc inter alia urſerunt, *diſpenſationes apud omnes malè audire, ob opinionem hominum mentibus impreſſam, quòd nonniſi pecunioſis dentur*, apud S.Pol.pag.675. Idem *lib.I.pag.*61. oſtendit, Pontifices olim diſpenſationibus & repudiorum ſententiis, tam conceſſis quàm negatis, magnam rebus ſuis acceſſionem feciſſe, nomine Vicarii Chriſti obtegentes eos Principes, qui vel inceſtum connubium contrahere, vel uxorem jam ductam repudiare avebant, qui proinde eam ob cauſam authoritatem Pontificum defendere coacti fuerint. In Taxa pœnitentiaria inter alia habetur: *Nota diligenter, quòd hujusmodi gratiæ & diſpenſationes non conceduntur pauperibus.*

OBJICITUR I. *Si præcepta illa omnia eſſent naturalia ac proinde indiſpenſabilia, etiam ante legem latam obligâſſent. Atqui ante legem non obligâſſe docent exempla primorum fratrum, qui ſorores; Abrahami, qui ſororem Saram; Jacobi, qui duas ſorores; Amrami, qui Jochebedam amitam duxerunt. Quòd ſi conjugia illa inceſta fuiſſent, ſequeretur, Sanctos illos ſemper manſiſſe in peccato.* Reſp.1. In Civitate Dei non exemplis, ſed legibus ſtandum. Ex legibus de exemplis, non ex his de illis judicandum. 2. De conjugio primorum fratrum & Abrahami, Diſſertatione peculiari *th.*21.22. nec non *Hiſt. Patr. Tom. I. Exerc. V.*41.42. fusè egimus. Res eò redit, ut dicamus, fratrum & ſororum matrimonia non abſolutè, ſed in certo rerum ſtatu naturæ adverſari. In quo ſtatu cùm non fuerint primi homines, nihil ad eos interdictum attinebat. 3. Etiam amicos Dei in peccato, maximè per ignorantiam commiſſo, ſubinde manere, probant exempla Aſæ, qui rectum fecit in conſpectu Domini, ſicut David, neque tamen excelſa abſtulit, 1.Reg.XV. Joſaphati, *ib.*cap.XXII. Patriarcharum Polygamorum &c.

II. *Quæ prohibentur Jure naturæ, æqualiter puniuntur. At conjugia horum graduum non æqualiter puniuntur. Alia enim puniuntur pœna mortis, alia privatione liberorum, uti ex Levit. XX. liquet.* Reſp.1. Diverſitas pœna-

rum arguit diverſitatem gradus peccatorum, non diverſam juris ſpeciem. Ita aliter puniuntur blaſphemia, aliter mendacium, aliter adulterium, aliter fornicatio, aliter parricidium, aliter furtum. Et tamen hæc omnia naturali jure prohibentur. 2. Levitici XX. agitur de pœnis politicis à Magiſtratu infligendis: non de propriis peccati pœnis, quæ ad Divinum judicium pertinent. 3. Pœnas inceſtus omnes capitales eſſe, ſuperiùs allegata diſſertatione probavimus.

III. *Sub ipſa lege conjugium iniri potuit & debuit cum uxore fratris defuncti Deut. XXV. 5. idque juris Leviratus nomine venit. Id tamen Levit. XVIII. 18. diſertè prohibetur. Proinde prohibitio illa aliæq́ue ſunt juris non naturalis, ſed poſitivi.* Reſp. 1. Non ſi Deo fas integrumque fuit diſpenſare circa legem à ſe latam, id ipſum quoque licet hominibus legi Divinæ ſubjectis. 2. Varias juris Leviratus interpretationes enodavimus eadem Diſſertat. th. 35. ubi oſtendimus, legem de non ducenda fratria eſſe quidem juris naturalis, ſed ſecundarii & in certo rerum ſtatu: & jus Leviratus addere jus gratiæ ad jus naturale, ſecundum modum eccleſiæ illorum temporum. Quanquam & hic valet illud Chryſoſtomi ſecundo contra Judæos: Θεοῦ προστάττοντος οὐ δεῖ περιεργάζεσθαι τὴν φύσιν τῶν γινομένων, ἀλλὰ πείθεσθαι μόνον. *Deo jubente non licet curiosè inquirere in naturam eorum quæ fiunt, ſed duntaxat obtemperare.*

QVÆSTIO IV.

An matrimonii contracti & conſummati vinculum adeò ſit indiſſolubile, ut nequidem propter adulterium alterius conjugis diſſolvi, & alia duci poßit?

AFfirmat Canon. VII. qui anathemate ferit eum, qui dixerit, *eccleſiam errare, cùm docuit & docet, propter adulterium alterius conjugum juxta Evangelicam doctrinam conjugii vinculum non poſſe diſſolvi, & utrumque, vel etiam innocentem, aliud matrimonium contrahere non poſſe.* Cur ita formatus ſit hic Canon, inferiùs dicam. Nos negamus & contendimus, in divortio propriè dicto, facto vel propter adulterium, vel propter malitioſam deſertionem alterius conjugum, ipſum etiam vinculum diſſolvi. Rationes. 1. Chriſtus negat, uxorem dimitti poſſe, & aliam duci, παρεκτὸς λόγου πορνείας, excepto caſu adulterii, Matth. V. 32. XIX. 9. Ubi igitur eſt caſus adulterii, ibi & uxor dimitti poteſt, & alia duci, ſine periculo μοιχείας, adeóque vinculum diſſolvi. Sicut igitur peccat, qui extra caſum adulterii uxorem dimittit & aliam ducit, ita qui poſito eo caſu uxorem dimittit, & aliam ducit, non tantùm non ita graviter peccat, & mœchatur, uti Bellarminus nugatur, ſed prorſus non peccat. Phariſæi enim v. 3. interrogârunt, non, an grave, vel minùs grave peccatum ſit dimiſſio, ſed εἰ ἔξεστι, *an liceat* jure, adeóque citra peccatum & dimittere, &, quod illi ſoliti erant, at jam uxorem ducere. Tum contrariorum immediatorum ea natura eſt, ut, quod de uno affirmatur, ſit negandum de altero, & viceverſa. 2. Apoſtolus 1. Cor. VII. 13. 14. 15. ſciſcit, ſi uxor à viro diſcedit, non juſtam videlicet ob cauſam, manere debere innu-

ptam; & ſi infidelis diſcedit à fideli, ſervituti non eſſe ſubjectum fratrem vel ſororem in hujuſmodi. Si eo tantùm caſu uxor manere debet innupta, cùm ob aliam cauſam quàm adulterium diſcedit, ergo, cùm diſcedit ob adulterium alterius, non tenetur innupta manere, adeóque vinculum diſſolvitur. Deinde verba ſua οὐ δεδούλωται Paulus Rom. VII. 1. 2. &c. 1. Cor. VII. 39. interpretatur per ἐλευθερίαν γαμηθῆναι, & κατάργησιν ἀπὸ νόμου ἀνδρός. Proinde nulla lege pars innocens nocenti manet devincta, & jus liberum habet nubendi alteri. 3. Conjugii eſſentia in eo eſt, ut duo fiant una caro. At adulterium tollit eſſentiam hanc conjugii, quia ibi mulier adultera non manet amplius una caro cum marito, ſed cum adultero. Si conjugij eſſentia per adulterium tollitur, utique & vinculum per illud diſſolvitur, quia lex vinciens pertinet ad eſſentiam conjugii. 4. Tum vinculum ſolvitur, cùm quæ conjugatæ antehac perſonæ fuerunt, ita diſtrahuntur, ut nulla ampliùs vel tentari vel ſperari reconciliatio poſſit. Vinculum enim in eo eſt, ut conjugati ſibi invicem adhæreant, ſe ament mutuò, conveniant, ſibi ſint עֵזֶר *adjutorium*, cui diſtractio opponitur. Atqui diſtractio illa, adeóque etiam vinculi ſolutio, locum habet in divortio thori & cohabitationis, quod ipſi Adverſarij probare ſolent. 5. Sic pars innocens præter meritum & culpam privatur ſuo jure, & tenditur ei laqueus conſcientiæ, qui conjicit hominem in periculum uſtionis & fornicationis. 6. Concilium Neocæſarienſe Can. 7. Arelatenſe Can. 10. Elibertinum apud Gratianum C. *Quadam* 32. q. 7. Tribürienſe apud Gratianum C. *Si quis* 32. q. 7. parti innocenti poteſtatem faciunt ad alia vota tranſeundi. 7. Plerorúmque Patrum eadem eſt ſententia. De Epiſcopis quibuſdam tempore Origenis, Tertulliano, Ambroſio, Zacharia Papa, Thoma Cajetano, Ambroſio Catharino largitur nobis Sixtus Senenſis Biblioth. lib. VI. Annot. 81. His addimus Hieronymum, Pollentium, Leonem, Lactantium, Auguſtinum, Epiphanium, Chryſoſtomum, Euthymium, Theodoretum.

In

In ipſo Concilio Oratores Veneti ob Græcos in Regnis Cypri, Cretæ, Corcyræ, Zacynthi, Cephaloniæ Venetis ſubjectos, quibus ab antiquo tempore in more poſitum fuerit, uxorem adulteram repudiare & aliam ducere, decreto huic interceſſerunt. Unde oborta querela, Græcos inauditos & non citatos ita damnari, & ſententiam Ambroſij anathemate feriri. Diúque de eo certatum, donec temperamentum inventum eſt, ut videlicet diceretur, non eos damnari, qui dicunt adulterio matrimonium ſolvi, & aliud contrahi poſſe, quod Ambroſius, Græci & Orientales ſemper tenuerint: Sed eos, qui dicunt, eccleſiam id ſtatuentem errare. Vide Hiſtoricum *lib. 8. p.* 681. Meritò tamen multos angebat ſcrupulus, quomodo damnari poſſit, qui dicit eccleſiam errare, cùm articulum aliquem docet, cujus tamen contrarium non damnetur. Denique etiam Covarruvias plurimos enumerat ſententiam noſtram amplexos. 8. Petrus Soto in Concilio acerrimè quidem propugnans indiſſolubilitatem quoad vinculum, coactus tamen eſt fateri, nonniſi per traditionem hunc articulum conſtare, nec verba Evangelii tam clara eſſe, ut ad Lutheranos convincendos ſufficiant. Vide Hiſtoricum *lib.* VII. *p.* 607.

OBJICITUR I. *Chriſtus Marc. X. 12. Luc. XVI. 18. diſertè docet, adulterium committere eum, qui uxorem ſuam dimiſerit, & aliam duxerit.* Reſp. 1. Auguſtinus libro *de Conſenſu Evangel.* ſæpius hanc regulam inculcat, *quòd vera interpretatio & ſententia Evangeliſtarum quærenda ſit ex collatione deſcriptionum, quæ apud reliquos Evangeliſtas extant. Ita enim,* inquit, *mutuas operas tradiderunt, ut quod unus breviùs & obſcuriùs poſuit, illud alter ſuppleat, & clariùs explicet.* Conferenda igitur ad mentem Chriſti pernoſcendam eſt etiam deſcriptio Matthæi, in qua exceptio adulterii duobus locis ſupra allatis diſertè reperitur. 2. Atque hinc etiam eſt, quòd in Concilio Petrus Soto ingenuè faſſus eſt, *ſi quis verba Evangelii reſpiciat, non eſſe ea adeò clara, ut ad Lutheranos convincendos ſufficiant*, ac proinde ad traditionem

Apoſtolicam confugiendum cenſuit, apud S. Pol. *lib.* VII. *p.* 607.

II. *Paulus Rom. VII. 2. 3. docet, nunquam vinculum conjugale ſolvi, niſi per mortem, qua demum uxor hactenus ὕπανδρος, & viventi marito lege devincta, liberatur ab ea lege.* Reſp. 1. Paulus ait, mulierem manere ὕπανδρον, *marito ſubjectam*, vel, uti Syrus reddit ראסירה הי בבעלה *vinctam, alligatam marito ſuo*, uſque ad mortem ejus. At ipſi Adverſarii concedunt ejusmodi divortium, quo mulier ante mortem mariti non amplius ſit ὕπανδρος, marito alligata & ſubjecta, ſed ἄπανδρος & ἀπολελυμένη, ab eo *ſoluta*, adeóque dicatur non amplius *eſſe*, ſed antehac *fuiſſe* viri conjux. Reddenda igitur æquè illis ac nobis eſt ratio, quomodo ipſorum etiam doctrina cum verbis Apoſtoli conſiſtere valeat. 2. Dicimus nos proinde, Apoſtolum loqui de matrimonio *integro*, non de *violato* per adulterium vel deſertionem: de eo in ſe accepto, quale eſt ex primæva inſtitutione, non quale eſt ob vitium ſuperveniens. Id nobiſcum etiam agnoſcit Cajetanus, dicens, *verba Chriſti accipienda eſſe regulariter, non in caſu.* Aliâs Apoſtolus & Chriſti exceptionem in caſu adulterii ſuſtuliſſet, & ſibi ipſe 1. Cor. VII. 12. contradiceret.

III. *Idem Apoſtolus 1. Cor. VII. 10. mandat conjugibus, ut uxor à viro non diſcedat, quòd ſi diſceſſerit, maneat innupta, aut viro reconcilietur. Apoſtolum autem loqui non de qualibet diſceſſione uxoris, ſed de ea, quæ fit ob juſtam cauſam, qualis eſt adulterium, manifeſtum eſt, quia Paulus aliâs non diceret de tali fœmina; maneat innupta, aut reconcilietur; Sed, maneat innupta, donec reconcilietur, & omnino ad virum ſuum redeat. Non enim injuſtum divortium Paulus permiſiſſet, utpote qui ne quidem permittere voluit, ut conjuges à carnali commercio ob orationem, & ad tempus, ſine mutuo conſenſu abſtineant.* Reſp. 1. Ex verbis Apoſtoli contrarium ſequitur. Jubet enim diſcedentem manere ἄγαμον. Atqui ἄγαμος neque thoro neque vinculo cum marito conjuncta eſt. Vult enim

ἀγάμους

ἀγάμους manere, ſicut ipſe ἄγαμος erat, v.8. Ipſe autem nec thoro nec vinculo conjugatus erat. Et ἀγάμους jubet γαμεῖν. At qui vel thoro vel vinculo conjugati ſunt, γαμεῖν non poſſunt. 2. Apoſtolus v. 10. monet, ſe repetere præceptum Domini. Ejus autem duæ partes erant, altera propter quas cauſas non licitum ſit divortium: altera, propter quam cauſam licitum ſit. Hujus autem præcepti pars prior duntaxat, non poſterior repetitur. Proinde agit hîc Apoſtolus de iis, quæ diſceſſerunt ob cauſam non juſtam, nec legitimam. 3. Neque inde inferri poteſt, Paulum injuſtum divortium approbâſſe. Quòd enim disjunctivè loquitur, *aut maneat innupta, aut reconcilietur*, intelligendum non de jure, ſed de facto, nec abſolutè, ſed comparatè, hoc videlicet ſenſu, ſi conjux diſcedat à marito, aliam quàm juſtam ob cauſam, puta ob contumaciam, ſævitiam mariti, vel aliam ejuſmodi, & nolit, vel non poſſit reconciliari, à novo conjugio abſtineat. Proinde verba, *maneat innupta*, non vel approbationem vel permiſſionem, ſed monitionem cum abſterritione conjunctam ſignificant. Jubet cogitare de reconciliatione, & interea ad novas nuptias non tranſire. Rectè igitur etiam doctiſſimus Tarnovius lib. III. de matrim. cap. 9. & 28. ex Suida, aliiſque Græcis Authoribus probat, particulam ἢ non ſemper eſſe διαζευκτικὴν, *disjunctivam*, ſed quandoque etiam διασαφητικὴν, præſertim in comparationibus.

IV. *Conſtans hoc fuiſſe eccleſiæ dogma, perpetua traditione propagatum, conſtat ex Clemente Rom. Can. 48. Juſtino & Athenagora in apologia, Clemente Alex. Tertulliano, Conciliis permultis ad Tridentinum uſque.* Reſp. 1. Unica doctrinæ cœleſtis regula eſt Dei verbum. Ritè Hieronymus in Gal. I. *Spiritus S. doctrina eſt, quæ Canonicis literis eſt prodita. Contra quam ſi quid ſtatuant Concilia, nefas duco.* 2. Multos ex Patribus, & Concilia quoque integra nobis ſuffragari, ſuperiùs Sixtum Senenſem confitentem audivimus. Imò in ipſo Concilio multi Patres non obſcurè agnoverunt, Ambroſium & Græ-

cos omnes alia omnia ſentire. Idem largiuntur Alciatus, Cajetanus, Eraſmus, Covarruvias, Catharinus, qui & ipſe Concilii pars fuit. Imò Græcis id ipſum Bellarminus, Becanus & Poſſevinus vitio vertunt. 3. Patres ex adverſo citati plerique omnes vel dubitanter, vel de cauſa divortii non juſta & illegitima loquuntur, vel dubiæ fidei ſunt.

V. *Matrimonium ſignum eſt conjunctionis Chriſti cum eccleſia. Sicut igitur Chriſti cum eccleſia conjunctio prorſus indiſſolubilis eſt: ita mariti cum uxore conjugium.* Reſp. 1. Si ſimilitudo illa ad quodvis tertium extendi debet, excludet igitur quodvis divortium, non quoad vinculum duntaxat, ſed etiam quoad thorum: Imò etiam poſt mortem alterutrius conjugis. Chriſti enim cum eccleſia unio ne ipſa quidem fidelium morte finitur. 2. Chriſti cum eccleſia conjunctio eo ſignificatur, quo vir & uxor ſunt unum in una carne. At Bellarminus agnoſcit, unum eſſe in una carne per carnalem copulam, quæ pertinet ad thorum. Proinde omnino etiam nullam thori ſolutionem eſſe oporteret.

VI. *Si ob fornicationem matrimonij vinculum diſſolvitur, melior igitur conditio efficietur fornicariæ, quàm innocentis & caſtæ. Illa enim ſcelere ſuo libertatem ſortiretur, quàm hæc non habet. Præterea ita aditus aperitur infinitis repudiis, etiam injuſtis, imò & adulteriis.* Reſp. 1. Si melior inde evadit conditio adulteræ quàm caſtæ, illud non ex lege Chriſti vel Moſis, quæ adulteram capitis ſupplicio plecti jubet, ſed ex Magiſtratus indulgentia oritur. 2. Etiam virgo ſolenni voto adſtricta juxta Adverſarios nubere non poteſt. An propterea deteriorem ejus conditionem, quàm illius, quæ non obſtante voto nubere poteſt, judicant? 3. An verò melior eſt conditio adulteræ, quæ nubere poteſt, ac de cætero juſta ignominia notatur, & conſcientiæ grave vulnus inflixit, quàm mulieris caſtæ, Deo & hominibus adamatæ? 4. Neque etiam adultera nubere poteſt ex regula ſtricti juris, ſed ex ſola ἐπιεικεία, habita ratione conſcien-

tiæ

tiæ & periculorum. 5. Leges Dei pro libidine hominum utentium vel abutentium mutari non debent. Novit Dominus & tueri eos, qui juſtè vivunt, & de illis pœnas expoſcere, qui lege ſancta abutuntur in occaſionem peccati, & fomentum carnis.

QUÆSTIO V.

An Eccleſia multas ob cauſas divortium ad certum incertúmve tempus, permittere poſsit?

AFfirmat Canon VIII. Et in Canonico jure plures cauſæ allegantur divortium producentes, hæreſis, votum ſolenne continentiæ, deportatio conjugis, impotentia, frigiditas, ſterilitas, diutina conjugis abſentia, ſententia judicis divortium pronuntiantis. Nos excepto adulterio & deſertione malitioſa, quorum illud *faciendi*, hæc parti deſertæ, poſt omnia tentata media juſta divortii *patiendi* unicáque cauſa eſt, nullam aliam juſtam propriè dicti divortii cauſam agnoſcimus. Cui tamen illud addimus, quod vulgò dici ſolet, aliud eſſe jus fori, aliud jus poli; aliud eſſe forum politicum, aliud forum conſcientiæ. Ita olim Chriſtiani Imperatores ſub vigilantiſſimis Epiſcopis addiderunt Conſtitutiones, in quibus plures concedunt cauſas ſeparationis, ſævitiam, veneficia, inſidias vitæ ſtructas &c. Quando enim duo imminent mala, eligitur levius, & propter σκληροκαρδίαν ſeparatio quoad thorum inſtituitur, donec pia ſequatur reconciliatio. In foro tamen conſcientiæ partes ſeparatæ non abſolvuntur, nec omnino ante reconciliationem pacari poſſunt. Cæterùm licentiam divortiorum & quidem propriè, uti volunt, dictorum in Eccleſia Pontificia impugnamus his argumentis. 1. Deus conjuges conjunxit. Quos

autem Deus conjunxit, homo ſeparare non poteſt; Matth. XIX.6. In adulterio & malitioſa deſertione non homo ſeparat, ſed Deus ipſe. 2. Regula eſt, quam dixi: *Quos Deus conjunxit, homo ne ſeparet.* Chriſtus tamen excepit caſum λόγȣ πορνείας, Apoſtolus deſertionis. Jam vulgatum eſt axioma, quod exceptio firmet regulam in caſibus non exceptis. Cùm igitur illi caſus, quos Canoniſtæ fingunt, à Chriſto non ſint excepti, firma manet regula, & caſus Pontificiorum non ſunt cauſæ divortii. 3. In ſpecie nec ſolenne votum, nec diſparitatem cultus conjugum dirimendi matrimonij cauſam eſſe poſſe, ſuprà probavimus. In crimine ſeu impietate conjugis conſulendum ſanè innocenti parti, ſed mediis licitis. Si non aliter conſuli poteſt, quàm ſeparatione, ea tamen perpetua eſſe non debet. In caſu ſterilitatis, impotentiæ ſupervenientis, morbis incurabilibus &c. utraque pars vocatur ad continentiam, neque Deus patietur eos ſupra vires tentari. 4. Separatio perpetua ſine vinculi diſſolutione objicit periculo uſtionis, & vetat Divinum conſilium in hoc caſu amplecti. Non poteſt igitur ſalva conſcientia vel ſeparantis, vel ſeparandorum inſtitui. 5. Solum adulterium cum eſſentia matrimonii directè pugnat, unitatem carnis, conjugalem fidem, denique matrimonii τὸ πᾶν καὶ ὅλον tollit. Per conjugium quippe duo *una caro* fiunt Geneſ. II. 24. Illam unitatem carnis adulterium rumpit, quia is, qui relicta conjuge ſcorto adhæret, non jam ampliùs cum conjuge ſed cum ſcorto una caro fit, teſte Apoſtolo 1. Cor. VI. 16. Tale quippiam in reliquis caſibus & cauſis monſtrari nequit. 6. Denique & veteris eccleſiæ Doctores ſolum adulterium divortij faciendi, & deſertionem malitioſam patiendi juſtam cauſam agnoſcunt, apud quos reliquæ illæ, quæ obtenduntur, ne quidem uſquam memorantur.

OBJICITUR I. *Chriſtus Matth. V. 32. non ſimpliciter dicit, mœchari eum, qui dimiſerit uxorem, excepta fornicatione, ſed* παρεκτὸς λόγȣ πορνείας, *excepta cauſa fornicationis.* Λόγος *autem in genere ſignificat proportionem*

nem. Innuit igitur hac ratione, non adulterium duntaxat, ſed quicquid cum adulterio proportionem aliquam vel ſimilitudinem habet, ita ut vel æquale, vel gravius eo ſit, divortii cauſam eſſe poſſe. Reſp. 1. At Matth. XIX. 9. ſimpliciter & abſolutè dicitur, *εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, excepta fornicatione.* 2. Etſi alicubi λόγος proportionem ſignificat, hoc tamen loco nihil aliud quàm *rem* ſive *probationem rei*, uſitato Hebræis juxtà atque Græcis pleonaſmo, denotat. Convenit enim cum ערות דבר Deut. XXIV. 1. ubi Græci habent, ἄσχημον πρᾶγμα. Hoc loco igitur πορνείας λόγος idem eſt quod πορνείας πρᾶγμα, *res fornicationis*, ſeu *ipſa fornicatio.* Plura ejuſmodi exempla ex Sacris collegit doctiſſimus Johannes Vorſtius *Phil. S. lib. I. cap.* 14. *pag.* 373. 374. & ex Græcis ac exoticis Cl. Rittershuſius *ad lib. I. Halieut. Opiani ad v.* 105. qui conſuli poſſunt. 3. Chriſto propoſita quæſtio eſt, an liceat uxorem dimittere *κατὰ πᾶσαν αἰτίαν ob quamvis cauſam?* Chriſtus reſpondens, non dicit ex quavis cauſa licere, nec ex nulla licere, ſed fornicationis ſolius cauſam excipit, adeóque reliquas omnes conjugium diſſolvere negat. Si πορνείας nomine aliæ intelligerentur, utique nec rite reſponſum eſſet à Chriſto, nec particula excluſiva rectè addita, nec ſcopum ſuum omnino Chriſtus aſſecutus eſſet. Quilibet enim fingere poſſet hanc vel illam cauſam adulterio æqualem. 4. Coram Deo etiam aſpectus alienæ mulieris, & fornicatio poſt alios Deos æquatur adulterio Matth. V. 27. Deut. XXXI. 16. Si igitur à proprietate literæ heic diſcedatur, etiam illa & graviora coram Deo delicta divortii idonea cauſa erunt. 5. Sunt quidem plura delicta adulterio æqualia, imò & graviora, nempe reſpectu *legis Divinæ*, cum cujus regula & norma pugnant, non reſpectu *conjugii*, cujus nexum & vinculum non ſtatim infringunt.

II. *Apoſtolus 1. Cor. VII. 15. exceptioni Chriſti addidit aliam, nimirum malitioſam deſertionem. Chriſti igitur*

exceptio

exceptio ſtrictè alias non excludit: ac proinde multò minùs exceptio Apoſtoli Chriſti verbis addita. Reſp. 1. Non eadem ratio eſt eccleſiæ ad clauſum & obſignatum Scripturæ Canonem alligatæ, quæ fuit Pauli, qui eodem Capite V.40. de ſe dicere potuit: Δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν, *Exiſtimo & me Spiritum Dei*, adeóque infallibilitatis in præcipiendo ac ſcribendo, *habere.* 2. Aliter divortium Chriſtus, aliter Apoſtolus conſiderat. Chriſtus agit de divortio à parte innocente juſta ex cauſa *faciendo:* Paulus de divortio à parte nocente temerariè & injuſtè facto, ac ab innocente *patiendo.* Chriſtus cauſam divortii *activam:* Paulus *paſſivam* explicat. Non de una eadémque quæſtione, nec de uno eodémque caſu agunt. Phariſæi quærebant: *An ob quamlibet cauſam liceat uxorem repudiare?* Negat Chriſtus, & ſolum adulterium excipit. Corinthii quærebant: *An ob infidelitatem divortium faciendum ſit?* Negat Apoſtolus, atque ita Chriſti ſententiam confirmat. Sed occupatione utitur, & reſpondet ad caſum, qui objici poterat: *Quid ergo ſi infidelis fidelem* deſerat? Reſpondet, partem injuſtè deſertam ſervituti non eſſe obnoxiam. Non ergo de eadem quæſtione, cauſis nimirum divortii agit Apoſtolus, ſed præſuppoſito illegitimo infidelis divortio, perſonæ innocentis & fidelis conſcientiæ conſulit.

III. *Veteris eccleſiæ Epiſcopi non oppoſuerunt ſe Imperatoriis illis legibus, in quibus à Chriſtianis Imperatoribus propter cauſas alias, quàm fornicationem, conceſſa erant divortia. Ergo nec hodie eccleſia id facere debet.* Reſp. 1. Scilicet Romani Pontifices Imperatorum ſanctiones pro norma habent. 2. Non omnia veteris Eccleſiæ, Epiſcoporum & Doctorum dicta & facta fideles in tabulas relata ſunt. 3. Ambroſio non erat obſcurum, quas divortii cauſas fixerint Imperatores Valentinianus, Gratianus, Honorius, Theodoſius. Illas tamen in conſcientiæ fore ſatisfacere, negat *lib. 8. in cap. 16. Lucæ*, ubi ab hominum obſequio ad Dei legem revocat.

QVÆ-

QVÆSTIO VI.

An clandeſtina matrimonia, imprimis contra Parentum conſenſum contracta, ſint rata & vera matrimonia, quamdiu eccleſia ea irrita non fecerit?

AFfirmat Caput 1. Decreti de Reformatione, quo anathemate feriuntur, qui ejuſmodi matrimonia vera ac rata eſſe negant: additúrque, vera etiam matrimonia eſſe, quæ præſente Sacerdote ac duobus vel tribus teſtibus, etiam non præcedentibus tribus in eccleſia proclamationibus celebrantur. Ut ita clandeſtina matrimonia à Synodo hac & ſancita & definita eſſe, nemo ambigere poſſit. Nos verò ejuſmodi matrimonia ut qui maximè improbamus, ac imprimis ad matrimonii validitatem parentum conſenſum neceſſariò requiri, ita tamen ut de diſſenſus injuſtitia eminenti poteſtati ſalvum judicium maneat, pertendimus. Etenim 1. non tantùm in genere liberi parentibus jubentur in omnibus obedire Coloſſ. III. 20. Exod. XX. 12. Deut. V. 16. ſed etiam in ſpecie mandatur, ut parentes liberis ſuis nubant Deut. VIII. 3. Jerem. XXIX. 6. 1. Cor. VII. 38. Quin Num. XXX. 4. 5. Parenti fit poteſtas reſcindendi votum à filia nuncupatum, proinde etiam promiſſionem conjugalem. 2. Jure naturæ filii ſunt ſub poteſtate paterna, adeóque alieni juris. Qui alieni juris eſt, in re tanti momenti nihil poteſt diſponere ſine voluntate ejus, cui ſubeſt. Arguit etiam naturalem æquitatem, quòd pleræque gentes conſenſum hunc Parentum faciant neceſſarium, ut videre eſt apud Cujacium Obſervat. III. 5. In quo enim gentes conſentiunt, illud haud dubiè per naturam innotuit. 3. Qui invitis Parentibus nubit, is de familia paterna diſponit pro ſuo arbitrio. Mas enim transfert conjugem in familiam Patris: fœmi-

fœmina ſeipſam transfert in familiam alienam. Hoc autem injuſtum, ac proinde irritum foret. Sic diſtrahendæ pecuniæ, agrorum vendendorum &c. nulla eſt liberis facultas. 4 Divinis legibus & naturali juri conſona ſunt exempla ſanctorum, qui liberis ſuis nupſerunt, vel Parentis conſenſum requiſiverunt, ut Abrahami, Bethuelis, Iſaci, Labanis, Calebi, Samſonis. Ipſi Iſmaëli, homini utut fero & agreſti, nupſit tamen Hagar. 5. Leges civiles neceſſitatem conſenſus paterni clarè aſſerunt, uti in confeſſo eſt. Urgent autem tum pàtriam poteſtatem, propter quam liberi ſui juris non ſunt, tum hæreditatis ſucceſſionem, ne patri invito hæres agnaſcàtur. Canoniſtæ quidem plerique omnes conſenſum paternum requirunt, ut *honeſtum*, non ut *neceſſarium*. Inſignes tamen habentur canones, qui requirunt ut neceſſarium. Vide decretum Evariſti C. *Aliter* 30. q. 5. Canonem concilij Carthag. IV. C. *Sponſ.* 30. q. 5. Concilij Toletani III. cap. 10. C. *Hoc ſanctum* 32. q. 2. Epiſtolam Nicolai Papæ ad conſulta Bulgarorum C. *Noſtrates* 30. q. 5. ubi clandeſtinæ nuptiæ declarantur irritæ. 6. Ipſum Concilium Trid. C. 1. *de Reformat. Matrim.* clandeſtina matrimonia vocat deteſtanda. An deteſtanda matrimonia non ſunt irrita? An manent etiam ſacramenta? De clandeſtinis nuptiis graviter olim conqueſti B. Rhenanus ad Tertull. lib. 1. ad uxor. Caſſander, ſcribens, *Mundum & Cœlum & totam machinam literatorum contra nuptias clandeſtinas clamare.* Gratianus Can. *Non omnis* 3. q. 2. paternum conſenſum adeò deſiderari ait, ut ſine eo legitimæ nuptiæ haud habeantur. Addo, leges Hiſpaniæ non tantùm pro irritis habere ejuſmodi matrimonia, ſed etiam graviſſimas pœnas contrahentibus imponere; & Gallos Tridentinæ Synodi decretum rejicere conſtanter: Pariſienſem quoque & Tholoſanam Curiam graviſſimam pœnam ſine parentum conſenſu nubentibus definiviſſe, uti ex Coraſio Arniſæus *de jure connub. cap. 3. ſect.* 10. *num.* 44. docet. Canus quoque *adulterina contubernia* vocare non veretur. Sed & Claudius Eſpenſæus conſilio ad Michaëlem

chaëlem Hoſpitalium Franciæ Cancellarium edito, ejuſmodi matrimonia nulla, invalida & irrita, & jure Divino ac humano prohibita multis rationibus & teſtimoniis evicit. 7. In Concilio gravibus rationibus in noſtram itum ſententiam à Cardinalibus Lotharingo & Madrucio, Epiſcopis Segovienſi, Mutinenſi, aliiſque. Imò non aliam ob cauſam decretum illud inter Capita Reformationis relatum eſt, quàm quia plures clandeſtinis matrimoniis refragabantur. Et primò quidem plerique omnes, propoſitis efficaciſſimis pro patrio jure & conſenſus neceſſitate, argumentis eam in ſententiam manibus pedibúſque iverunt, adeò ut jam eam in rem decretum formatum fuerit. Poſtea duas in partes ſciſſa ſunt ſuffragia. Alii enim irrita pronuntiari voluerunt, ſi eccleſiæ ita videretur. Alii verò nulla habita ratione ſententiæ eccleſiæ irrita pronuntiari petierunt. Priores ita vicerunt, ut tamen LVI. Præſules conſtanter & ad extremum uſque reclamârint. Varia de eo certamina refert Hiſtoricus, in primis *lib. VII. p.* 604. 605. 606. *lib. VIII. p.* 673. 674. 680. 682. 705. 706. *&c.* 8. Si Eccleſia poteſt matrimonia clandeſtina reddere irrita, poteſt igitur mutare Sacramenta, quæ à Chriſto dicunt inſtituta eſſe. Fusè hoc in Concilio argumentum agitantem Pariſienſem Decanum vide apud S. Pol. *lib. VII. p.* 602.

OBJICITUR I. *Plura in Sacris occurrunt exempla ſine paterno conſenſu nubentium. Veluti Eſavi Geneſ. XXVI. Jacobi, qui tres uxores duxit inſciis & minimè ſuadentibus parentibus, Geneſ. XXIX. XXX. Tobiæ, qui in peregrina regione, inſciis parentibus nupſit. Neque tamen horum parentes, vel alii matrimonia irrita reddiderunt.* Reſp. 1. Eſavi & Tobiæ exempla nihil efficiunt. Ille enim fuit βέβηλος *profanus, nequam*, Hebr. XII. 16. Neque inſciis vel invitis parentibus illum nupſiſſe Scriptura habet, ſed tantùm immorigeras fuiſſe ejus uxores poſt nuptias. Agnoſcit Pererius, *offenſioni fuiſſe illas Iſaco & Rebeccæ ob impietatem, quòd more illius gentis deditæ eſſent idololatriæ.* Quòd ſi invito parente nupſit

nupſit, indulgentiæ ejus tribuendum, quòd irritum matrimonium non reddidit. Tobiæ exemplum eſt ex libro apocrypho & fabuloſo. 2. Jacobo parentes poteſtatem dederunt eligendi ſibi uxorem quam vellet, ſed ex Meſopotamia, Geneſ. XXVIII. 1. 2. Non verò determinatus eſt uxorum numerus. Certus igitur fuit Jacobus de voluntate Patris, etſi peculiariter actualem conſenſionem non habuerit ſuper hac vel illa uxore. 3. Argumentum hoc merè negativum eſt, nempe ab ἀγράφῳ, quale ne in dogmaticis quidem Adverſarii admittunt.

II. *Conjugia ejuſmodi in Jure Canonico probantur. Ibi enim Clemens III. de puella nubili ait, quia liberum arbitrium ſit in electione propoſiti, parentum voluntatem eam ſequi non cogi. Et Ambroſius lib. 1. de Virginibus ait:* Cui licet maritum eligere, non licet Deum præferre? *Innuit, integram virginibus eligendi mariti electionem eſſe debere?* Reſp. 1. Juris Canonici authoritate nos premi haud patimur. Divina tantùm authoritate conſcientia tenetur. 2. Clemens III. negat cogi puellam debere, ut parentum voluntatem ſequatur. Id ipſum & nos agnoſcimus. Interim nec liberorum eſt voluntatem parentum cogere, & paternum jus violare. 3. Ambroſius quoque electionem mariti filiæ integram relinquens, id intelligit de libertate cum limitibus in Dei verbo præſcriptis congruente.

III. *In matrimoniis ejuſmodi nihil deeſt eorum, quæ ad eſſentiam matrimonij requiruntur. Adeſt enim conſenſus contrahentium; intentio miniſtri; materia ſeu perſonæ ad matrimonium idoneæ; forma, puta verba ſeu ſigna mutui conſenſus. Parentum verò conſenſus haud requiritur, quia filius in his, quæ ad vitæ hujus ſtatum pertinent, æquè ac pater ſui juris eſt, adeóque de re propriè ſua diſponere poteſt.* Reſp. 1. Nec conſenſus talis legitimus eſt, nec materia idonea, utpote quæ non habet conſenſum eorum, in quorum eſt poteſtate. 2. Filium in diſponendo vitæ ſuæ ſtatu eſſe αὐτεξούσιον & ſui juris, fal-

falſum eſt. Alioquin quomodo pater potuiſſet vendere filium, Exod. XXI. Quomodo pater filiæ, maritus uxoris votum irritum facere potuiſſet. Num. XXX? Ne quidem bona parentum alienare filius poteſt, ne dum ſeipſum. Et in Senatuſconſulto Macedoniano ſalubriter conſtitutum eſt, ut ſi quis filię familiâs mutuam pecuniam dederit, ejus reſtitutionem in judicio repetere nequeat. Quanto minùs rata erit filii promiſſio de ſtatu vitæ ac perſonæ ſuæ alteri facta?

IV. *Conjugium ſervorum invitis dominis initum eſt ratum firmúmque. Ergo multò magis conjugium tale filiorum familiâs. Major enim eſt ſubjectio ſervorum erga Dominum, quàm filiorum erga parentes.* Reſp. 1. Servi, ſi mancipia ſint, nec Divinis nec civilibus legibus ſine voluntate Domini nubere poſſunt. Ita Exodi XXI. 4. Levit. XXV. 44. Domino datur poteſtas ſervo uxorem dandi. 2. Servorum verò ſimpliciter talium & liberorum diſpar ratio eſt, quia inter herum & ſervum ejuſmodi obligatio eſt mere civilis: at inter parentes & liberos naturalis. Nec quæ pro neceſſitate paterni conſenſus attulimus, pro neceſſitate conſenſus herilis in ſervorum nuptiis pugnant.

QUÆSTIO VII.

An cœlibatus ſuâ naturâ & intrinſeca ratione, non tantùm reſpectu finis, commodi & utilitatis, ſit excellentior & melior conjugio?

CAnon X. ſimpliciter negat, conjugium eſſe melius cœlibatu. Hoc autem noſtrûm nemo unquam ſimpliciter aſſeveravit. Quin meliorem docemus eſſe cœlibatum conjugio in iis, quibus datum eſt ſe continere, ratione συμφέροντος, commodi multiplicis & utilitatis. Cæterùm in hac quæſtione

Pontificii ita præferunt cœlibatum conjugio, ut eum faciant opus ſuâ naturâ melius & ſanctius conjugio, ſatisfactorium pro peccatis, meritorium remiſſionis peccatorum tum propriorum tum alienorum, uti liquet ex forma abſolutionis Monaſticæ, Roſario Bernhardini, nec non ſcriptis Theologorum. Per cœlibatum docent ſupererogari. Ipſa opera in cœlibatu facta minima, qualia ſunt ſedere, ſtare &c. præferunt maximis in conjugio factis ex præſcripto primæ, vel ſecundæ tabulæ, uti affirmat idem illud Roſarium. Hoc igitur ſenſu negamus quæſtionem. Etenim 1. cœlibatus eſt ex eo rerum genere, quibus bene vel malè utuntur homines, pro ratione intentionis & affectus diverſi. Et pretium ejus æſtimatur non ex intrinſeca natura, ſed ex adjuncta conditione obſervationis ſabbathorum, beneplaciti & fœderis Dei Eſaj. LVI. 4. Ergo ſuâ naturâ non eſt moraliter bonus, adeóque nec melior conjugio. 2. Apoſtolus 1. Cor. VII. hanc tractans quæſtionem, cœlibatum non facit ſuâ naturâ meliorem & ſanctiorem conjugio, nec aliter eum commendat, quàm quia συμφέρει conducit, tùm ob inſtantem neceſſitatem, tùm ob tribulationem carnis, quæ eſt in moleſtiis conjugii, tum denique ob exercitia pietatis, quibus cœlibes tutiùs vacant. 3. Quæ intrinſecè bona, ſancta & meritoria gratiæ ſunt, ea conducunt omnibus regeneratis. At cœlibatus non omnibus conducit, ſed tantùm iis, qui ſpeciale donum habent 1. Cor. VII. 2. 7. 9. 20. 36. Proinde ſuâ naturâ non eſt conjugio ſanctior. 4. Si ſuâ naturâ cœlibatus ſanctior eſſet conjugio, Apoſtolus non juberet virginem ſuam dare nuptui eum, qui exiſtimat ſuper ea ſe ἀσχημονεῖν, *turpem videri*, videlicet judicio ſequiori hominum, 1. Cor. VII. 36. Quæ enim intrinſecè bona ſanctáque ſunt, ob iniqua judicia hominum impediri non debent. 5. Conjugium æquè eſſe poteſt inſtrumentum virtutum, ac cœlibatus. Cùm enim ſit ſchola crucis, plures occaſiones præbet exercendæ fidei, ſpei, invocationis, dilectionis. In educatione liberorum conjuges eam præſtant charitatem,

quam

quam non cœlibes. Conjuges per Dei benedictionem generant Eccleſiæ cives. Quin caſtitas tutior eſt in conjugio, quàm in cœlibatu. Denique nihil eſt, quo fideles conjuges ſuum ſtatum commutare debeant cum ſuperbo, Phariſaico & impuro cœlibatu aliorum. 6. Veteribus, qui cœlibatum nimis ἀφειδῶς laudârunt, occaſionem dediſſe videntur Ethnicorum impuritas, perſecutionum atrocitas, conjugiorum multorum impuritas, denique impudentia adverſariorum cœlibatum deprimentium, quales fuêre Jovinanus, Gnoſtici, Nicolaitæ, &c. 7. Si Adverſariis credimus, matrimonium eſt Sacramentum propriè dictum N. T. gratiam æquè ac cætera ſacramenta conferens ex opere operato. Quomodo igitur nunc illi ipſi infra cœlibatum illud detrudunt? Argumento hoc motus Durandus, matrimonium ſacramentum eſſe negavit.

OBJICITUR I. *Paulus 1. Cor. VII. 1. dicens, bonum eſſe homini, ut mulierem non attingat, neque aliter habendam eſſe uxorem, quàm propter fornicationes; ſatis innuit, cœlibatum ſuâ naturâ bonum eſſe; conjugium nonniſi per accidens, ad vitandam fornicationem.* Reſp. 1. Paulus καλὸν *bonum* vocat id, quod eſt commodum & expediens, propter aliud. Ita abſtinere à vino bonum eſt. Neque tamen abſtinentia illa moderata vini uſui præferenda eſt. Quòd autem καλὸν *bonum* hîc non moralem bonitatem ſignificet, ipſa matrimonii inſtitutio, quæ benedictionem conjunctam habuit, ſignificat. 2. Etiam hominem ſolum, adeóque cælibem eſſe, לא טוב *non bonum* eſſe pronuntiat ipſe Creator Geneſ. II. 18. Vel ergo verè ἀσύστατα hæc erunt, vel *bonum* erit id, quod per ſe indifferens, propter aliud efficitur vel bonum vel malum. Quo ſenſu & matrimonium & cœlibatus diverſo reſpectu & propter aliud bonum & non bonum dici poteſt. 3. Ipſe Paulus innuit, bonum eſſe cœlibatum non per ſe & moraliter, ſed συμφέρον *commodum & conducibile* v. 35. & διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην *propter inſtantem neceſſita-*

tem,v.26. qua videlicet ingruente dici poterit: *Beatæ ſteriles, & ventres qui non genuerunt, & ubera quæ non lactârunt*, Luc.XXIII.29.

II. *Idem Apoſtolus* 1.*Cor.VII*.31.32. *&c. docet, cœlibem curare ea, quæ ſunt Domini: conjugatum verò ea, quæ ſunt mundi. Ergo cœlibatus conjugio præſtat*. Reſp. 1. Certum eſt, nec omnes matrimonio junctos ea tantùm curare, quæ mundi ſunt, uti liquet exemplo Abrahami, Iſaci, Jacobi, Zachariæ, Apoſtolorum plerorumque, aliorúmque plurimorum: nec omnes cœlibes ea tantùm curare, quæ ſunt Domini, uti manifeſtum faciunt exempla Pontificum, Cardinalium, Epiſcoporum, Sacrificulorum, qui plerique alia omnia, quàm quæ Domini ſunt, curant. niſi forte ad ea *quæ Domini ſunt*, pertinent bona, cenſus, reditus eccleſiæ propriam in rem verſi, dominatio temporalis, πραγματεία τοῦ βίου, &c. 2. Non igitur cœlibatus quilibet & per ſe id præſtat, ut magis curentur quæ ſunt Domini, quàm alia omnia: Sed in certo ſubjecto, eo nimirum, quod & dono continentiæ & Spiritu Dei præditum eſt, adeóque ſe propter regnum cœleſte eunuchizat. Neque etiam matrimonium quodlibet & per ſe id præſtat, ut curentur non ea quæ ſunt mundi, non tantùm quæ ſunt Domini; ſed matrimonium inæquale inter fidelem & infidelem, de quo Apoſtolus loquitur, quodque haud dubiè multa pietatis exercitiis impedimenta objicit.

QUÆSTIO VIII.

An Christianis cœlibatum ſolenni voto profiteri liceat?

AFfirmat Canon IX. Nos negamus. Rationes. 1. Cultus Dei eſt ex fide. Fides nititur verbo mandati & promiſſionis. Quæ igitur res nec mandati, nec promiſſionis verbum habet, non

non poteſt eſſe pars cultus Dei, ſed ἐθελοθρησκεία eſt. Tale autem eſt votum cœlibatus. 2. Cœlibatus eſt donum & chariſma Dei, gratis datum, non gratum faciens, pendens unicè à gratia Dei Matth. XIX. 11. 1. Cor. VII. 7. 17. Ergo ab hominibus non poteſt voveri. Votum enim earum eſt rerum, quæ noſtræ ſunt optionis & arbitrii. Perinde igitur facit vovens cœlibatum, ac qui vovet, ſe locuturum linguis, vaticinaturum, miracula editurum. 3. Votum cœlibatus pugnat cum chriſtiana libertate, in qua perſtare jubemur. Cùm enim auferat poteſtatem matrimonii in caſu neceſſitatis contrahendi, apparet ſanè laqueum conſcientiis injici, contra voluntatem Pauli 1. Cor. VII. 35. Impedit etiam uſum conſilii Apoſtolici: *Si ſe non continent, nubant*, 1. Cor. VII. 9. &c. 4. Periculum ingens voti manifeſtè arguit experientia. Quibus enim malis ac flagitiis occaſionem dederint ejuſmodi vota, cùm querelæ horrendæ adverſariorum, Gerſonis, Alvari Pelagii, Nicolai de Clemangis, Petri de Aliaco, aliorum, quorum querulas voces Wolphius in *Lectionibus Memorabilibus* collegit, patefaciunt, tum dies Domini pleniùs olim manifeſtabit. 5. In ſpecie multis modis vitioſa ſunt Papalia vota. Etenim patiuntur ea nuncupari ab impotenti ætate, quam judicii raró comitatur maturitas, in qua re & Paulus iis refragatur 1. Tim. V. 9. 11. 14. & vetera Concilia, Romanum, Cæſaraugustanum, Agathenſe. Eſtque id cum manifeſta Dei tentatione conjunctum. Vovere ſolent illi, qui in Patria ſunt poteſtate, & votum illud vel invitis Parentibus ratum habetur, contra legem Dei Num. XXX. 4. vocem Pauli 1. Cor. VII. 37. & veteres Canones. Vovent prava perſuaſione meriti, ſatisfactionis, ipſis etiam ſanctis. Denique per votum cœlibatus in eum ſtatum ſe collocant, in quo eſt iners otium, abundantia, ſaturitas panis, ex quibus radicibus qui fructus oriantur, docet Ezechiel.

OBJICITUR I. *Etiam in V. T. votum cœlibatus in uſu fuiſſe arguit exemplum Jephtæ, qui filiam ſuam perpe-*

tuæ virginitati devovit, Jud. XI. 39. Reſp. 1. Jephtam voviſſe non cœlibatum filiæ, ſed oblationem in holocauſtum, poſt Jnterpretes Græcos, Syrum, Jonathanem, Uzielidem, Joſephum, Thalmudicos, Patres pleroſque Græcos & Latinos, plures etiam Pontificii Theologi cenſent. Unde Bellarminus, Becanus, Baronius argumentum hoc urgere ſuperſederunt. 2. Si tamen, quod R. David Kimchi, Levi Gerſon, Lyranus, alii probabilius cenſent, filiam ſuam à mundo abſtractam Deo, precibus & jejunio conſecravit, non tamen inde cœlibatus votum ſtabiliri poterit, tum quia non exemplis, ſed legibus ſtandum: tum quia alioquin etiam concludi poſſet, parentibus fas eſſe, liberos inſcios & invitos perpetuæ virginitati conſecrare: tum quia Scriptura exemplum hoc recitat, at non laudat: tum quia certum eſt, Jephtam incautè egiſſe, qui non cogitaverit id, quod Levit. XXVII. 3. 4. habetur, ſi quis ſuam vel alterius perſonam ſub ſua poteſtate conſtitutam Deo voverit, eam certa pecuniæ ſumma redimi poſſe: tum denique quia, ut de lege nihil dicam, aliud ſimile exemplum in tota lege Moſaica nuſpiam occurrit.

II. *Chriſtus Matth. XIX. 12. docet, Eunuchos eſſe qui ſe caſtrant propter Regnum Cœlorum. Eunuchos innuit non tales vel natura, vel communi lege, ſed peculiari inſtituto, adeóque voto. Proinde in ea verba commentati Patres, nominatim Cyprianus, Chryſoſtomus, & Auguſtinus mirificè efferunt virginitatis præmium in cœlis compenſandum. In eundem ſenſum Auguſtinus illud Eſaj. LVI. 3. applicavit.* Ita poſt Bellarminum arguit A. Reding *Diſſ. XIII. pag* 727. 728. Reſp. 1. Ex hoc loco contrarium infertur. Chriſtus enim Apoſtolis quiritantibus, intutum eſſe nubere, ſi nupta repudiari non poſſit, reſpondet v. 11. *non omnes ſermonem eum capere, ſed quibus datum eſt*, innuens cœlibatum eſſe δοθὲν, *datum*, adeóque chariſma. 2. Eunuchos ſe ipſos propter regnum cœlorum caſtrantes Chriſtus intelligit eos, qui

ad

ad conjugium apti, liberè tamen & ſponte ab eo abſtinent, ac deliberato animi propoſito, non voto, quandiu donum continentiæ habent & ſentiunt, à conjugio abſtinent, non minùs quàm ſi corpore eunuchi eſſent. Ita illud εὐνουχίσαν ἑαυτοὺς interpretatur Apoſtolus 1. Cor. VII. 37. Firmum verò illud propoſitum non pugnat cum propoſito nubendi, ſi caſus inciderit, quo prius propoſitum rectè pièq; ſervari non poſſit, aut ſi ſervatum pugnet cum fine cœlibatus, quem Paulus præſcripſit. Non debet enim ejuſmodi propoſitum homini eſſe laqueus, uti Apoſtolus 1. Cor. VII. 39. monuit. Atq; ita ſine ullo voto multi S. Martyres, virgines, ipſe Paulus ſe eunuchizârunt. 3. De Clericis verò jure queritur Eraſmus: *Multos Clericos hodie eccleſiaſtici cenſus potiùs quàm pietas caſtrant.* Et Monachis propter regnum cœlorum ſe haud caſtrantibus, expediret eſſe eunuchis duobus primis modis à Chriſto citatis, ſiquidem tertium falsò ſimulantes, ſub ejus prætextu mille ſcelera operiunt. 4. Patres vel voti omnino non meminerunt, vel per votum impropriè dictum intelligunt ipſum firmum animi in ſervando cœlibatu propoſitum, ſine abjuratione conjugii in perpetuum, quicunq; tandem caſus, & quæcunq; neceſſitas inciderit.

III. *Etiam B. Virginem Mariam cælibatum voviſſe liquet ex Luc. I. 35. ubi audiens ex Angelo, ſe concepturam ac parituram Filium, admirabunda reſpondet*: Quomodo iſtud, quia virum non cognoſco? *Quibus verbis impedimentum aliquod matrimonii cauſatur, quod aliud eſſe quàm votum cœlibatus non potuit. Verba enim illa*, virum non cognoſco, *haud aliud innuere poſſunt, quàm obſtante voto nubere ſibi non licere. Obſtabat enim illi aliqua lex. At non communis, uti in confeſſo eſt. Ergo particularis, adeóque votum.* Reſp. 1. Opinioni de voto B. Virginis Mariæ validè repugnat deſponſatio facta Joſepho Luc. I. 27. propter quam Joſephus vocatur ἀνὴρ Μαρίας *vir Mariæ*, Matth. I. 16. & Maria γύναιξ Ἰωσὴφ *Mulier Joſephi*, Matt. I. 20. Luc. II. 5. Quæ deſponſari voluit, uti-

que votum cœlibatus non emiſit. Quòd enim tricari ſolent, *datam eſſe Mariam Joſepho in cuſtodiam, non autem in matrimonium deſponſatam*, frigidum eſt. Repugnat enim proprietas verborum μνηστεύεσθαι *deſponſari*, συνέρχεσθαι *convenire*, uti propoſitum erat, ἀνὴρ *vir*, γυνὴ *mulier*. quæ omnia non tutori ac pupillæ, ſed ſponſo & ſponſæ, marito & uxori conveniunt. Imò diu poſt deſponſationem, quando jam inventa eſt ἔχειν ἐν γαστρὶ *impregnata*, Angelus conjugium in tutelam ac patronatum mutavit, copulans Mariam Joſepho *non in fœdus ſolenne conjugij, ſed in conſortium communis habitaculi* , uti Chryſoſtomus loquitur. 2. Si B. Virgo votum ſolenne cœlibatus emiſiſſet, apertè utique & ſine circutione reſpondiſſet Angelo , ob emiſſum votum non integrum ſibi eſſe nubere viro, adeóque filium gignere. Imò ſi vel maximè in corde votum nuncupâſſet, edocta per Angelum voluntatem Dei, qua erat erga Deum pietate & reverentia, minimè votum hoc prætendiſſet. 3. Non igitur B. Virgo verbis illis, *virum non cognoſco*, ſignificavit ullam impotentiam moralem, ob votum aliquod interveniens; ſed negavit conjugalem cum viro copulam, quaſi diceret: *Quomodo id fiet, cùm deſponſata equidem ſim, at cum viro nondum conſueſcere ſoleam. Inuſitatum verò virginibus talia promittere, quæ actu conſueſcentibus promitti ſolent.* Proinde rei futuræ prorſus inſolitæ, & ordinem communem tranſgredientis modum rationémque ſciſcitatur.

IV. *Paulus 1. Timoth. V. 11. docet, vitandas eſſe adoleſcentiores viduas, quia cùm luxuriatæ fuerint contra Chriſtum, nubere velint, damnationem habentes, utpote quæ* πρώτην πίστιν *primam fidem irritam fecerint. Ubi* prima fides *notat eam, quæ per nuptias violatur, adeóque continentiam. Non autem notat ſimplex propoſitum continentiæ, tum quia tale non habet relationem ad aliud, nec fides dici poteſt: tum quia propoſitum ſæpe ſine ulla culpa mutare licet. Ita locum illum intelligunt etiam*

S. Patres

S. Patres, Cyprianus, Baſilius, Epiphanius, Ambroſius, Chryſoſtomus, Auguſtinus &c. Concilium Carthaginenſe IV. & Toletanum IV. Aug. Reding *pag.* 728. 729. Reſp. 1. Paulum per πρώτην πίστιν *primam fidem* nequaquam intelligere continentiæ votum, abundè conſtat, tum quia voti illius altum ubique eſt in Scriptura ſilentium: tum quia vocabulum πίστεως *fidei* nuſpiam pro voto propriè dicto ſumitur: tum quia vota ejuſmodi laqueum conſcientiæ injiciunt, quod ſua doctrina Paulus 1. Cor. VII. 35. effici noluit: tum quia hoc ipſo loco à profeſſione viduitatis rejicit juniores v. 14. ac minorem ſexaginta annis recipi in collegium vetat v. 9. quod cum Adverſariorum praxi pugnat: tum quia junioribus in Collegium illud fortè receptis & cœlibatum facto profeſſis non interdicit conjugio, neque alia continentiæ remedia præſcribit, ſed vult eas nubere v. 14. ne occaſionem Diabolo præbeant: tum quia regula Apoſtolica 1. Cor. VII. 9. *Si non continent ſe, nubant*, perpetua eſt: tum quia non *primam, ſed ſecundam* fidem dixiſſet, cùm prima in ipſo Baptiſmo Deo data & obſtricta ſit: tum denique quia viduis illis minimè tribui poteſt, quòd ſub opinione meriti ac ſupererogationis viduitatem elegerint, quia alebantur ſumptibus eccleſiæ, reliquis labores manuum ſuarum manducantibus. At majoris meriti non eſt accipere quàm dare. 2. Intelligit igitur Paulus per πρώτην πίστιν *primam fidem*, vel fidem Deo datam in ſuſceptione Baptiſmi & Chriſtianiſmi profeſſione, quam tales viduæ per apoſtaſiam à Chriſtiana religione, & per peccata contra conſcientiam irritam faciebant: vel fidem datam eccleſiæ de officio diaconiſſæ in perpetuum faciendo: vel, quod magis placet, eam fidem ſeu promiſſionem Chriſto & eccleſiæ datam, quod velint viduæ eſſe ad honorem Chriſti & eccleſiæ cum omni gravitate, honeſtate & modeſtia, quam violârunt, dum καταστρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, *luxuriatæ fuerunt in Chriſtum*, hoc eſt, cum

ignominia Chriſti leviter, ſtultè & inordinatè ſe geſſerunt, adeóque damnationem habent. qualis varia eſſe poteſt, inprimis verò infamia, quæ ipſis obſtat, quò minùs ſuo tempore, ſi ita res ferat, inter viduas honoratas ſine ſcrupulo & pudore cenſeri non poſſint. Quòd ſi ad ætatem maturam pervenientes denuo fidem dare volunt, ut inter viduas honorentur, & recipi eas in catalogum honeſtarum viduarum contingat interpoſita fide, hæc erit δευτέρα πίστις *ſecunda fides*, relatè ad primam. 3. Quòd verò *nubere volentes damnationem incurrere* dicuntur, non ita intelligendum, quaſi nuptiæ ſint cauſa damnationis, cùm ipſe Paulus v. 14. nuptias injungat; ſed quia laſcivia, quæ occaſio eſt nuptiarum, damnationis cauſa exiſtit. In eo enim Apoſtolus incommodum ponit, quòd priùs quàm velint nubere, levitatem ſuam, ſtultitiam, moroſitatem & intractabilitatem cum Chriſti injuria oſtendant, & ad ſolvendum vinculum honeſtatis & redargutionis Epiſcoporum eccleſiæ ad nuptias confugiant. 4. Nec Patres, nec Concilia ulla per *primam fidem* intelligunt ſolenne cœlibatus votum, cum conjugii abjuratione conjunctum. Patres Concilii Carthaginenſis IV. *can. 104.* & Toletani IV. *can. 55.* non dirimunt nuptias earum, quæ virginitatem & viduitatem profeſſæ erant, ſed aliis pœnis levitatem ab illa promiſſione diſcedendi temerè coërcent. Cyprianus lib. 1. epiſt. 11. de Virginibus *Deo dicatis* ait, ſi perſeverare nolint aut non poſſint, melius eſſe *ut nubant, quàm ut in ignem ſuis deliciis cadant*. Epiphanius *hær.* 25. traditionem profert, *peccatum eſſe poſt decretam virginitatem ad nuptias reverti, ac proin multi temporis pœnitentiam nubentibus imponendam.* Hoc vocat κρῖμα. Sed addit, *melius eſſe habere* κρῖμα *quàm* κατάκριμα, *melius eſſe lapſum à curſu palàm ſibi uxorem accipere, quàm occultis jaculis ſauciari ab improbitate, quæ ipſi à Diabolo infertur.* Hoc ipſi eſt κατάκριμα, quando malūt occultè ſcortari, quàm apertè confundi.

di. Cogitent Sacrificuli & Monachi, annon & ipſi huic κατακρίματι juxta S. Epiphanium ſe obnoxios reddãt?
V. *Quicquid gratum Deo eſt, voveri poteſt. At caſtitatem Deo gratam eſſe docent tum S. Literæ 1. Cor. VII. 3. 39. 40. tum S. Patres, qui caſtitatem vocant honorabilem, ſacrarium Dei fructuoſum, florem eccleſiaſtici germinis &c.* Aug. Reding *pag.* 726. 727. Reſp. 1. Non quicquid Deo gratum eſt, voveri poteſt, ſed quod ita Deo gratum eſt, ut ſimul ſit in poteſtate voventis. At cœlibatus eſt Dei ſingulare donum & χάρισμα. quod proinde voti materia idonea eſſe nequit. 2. Perperam caſtitas matrimonio opponitur, cùm & illi caſtitas Deo grata, non minùs quàm virginitati ineſſe poſſit. 3. Patres cœlibatum acri tibia decantantes vel hyperbolicè locuti ſunt, vel odio hæreticorum & gentilium eum devoventium, ſolitâ etiam optimis quibúſque ἀμετρίᾳ τῆς ἀνθολκῆς, eum nimis laudârunt. Votum certè peremptorium & irrevocabile, cum abjuratione matrimonii conjunctum, nuſpiam ſuaſerunt.

QUÆSTIO IX.

An Clericis, in Sacris ordinibus conſtitutis, Eccleſia legem cœlibatus figere poſſit?

Affirmat Canon IX. & per Sacros ordines intelligit ordines majores, puta Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum. Nos de miniſtris Eccleſiæ negamus. Rationes. 1. Voto non licere profiteri cœlibatum, probavimus. Ergo nec Eccleſia lege cœlibatum imperare poteſt. Eadem utrobique ratio. Ut enim propterea votum illegitimum eſt, quia cœlibatum facit neceſſarium, ſic iniqua ob eandem cauſam lex Eccleſiæ. 2. Matrimonium ſine diſcri-

diſcrimine omnibus, qui donum continentiæ non habent, adeóque cœlibatus capaces non ſunt, & permittitur & imperatur, & in iis laudatur Matth. XIX. 12. 1. Cor. VII. 2. Hebr. XIII. 4. Atque eadem permiſſione uſi Apoſtoli quidam conjuges habuerunt, & qui non habuerunt, ſibi facultatem competere demonſtrârunt *ἀδελφὴν γυναῖκα ſororem, uxorem* circumducendi 1. Cor. IX. 5. Ubi genuinas conjuges, non mulieres iis inſervientes, uti Redingius pertendit p. 718. 719. intelligi, liquet ex eo, tum quòd honeſtas nō ferebat ejuſmodi mulieres circumducere, quas etiam in contubernio habere Synodus Nicena vetuit: tum quia *περιάγειν circumducere* dicitur, non qui ſecum mulierem habet, ſed qui cum authoritate & poteſtate ducit: tum quia ejuſmodi mulieribus Apoſtoli Ecleſiam non onerâſſent: tum quia de genuinis uxoribus interpretantur Clemens Alexandrinus, Tertullianus, aliíque. Clementis Alexandrini locus exſtat *Strom. lib. III. pag. 448. edit. Pariſ.* quem ad verbum expreſſit Cl. Vedroſius *Man. pag. 97.* Ei tamen inſultat tanquam *perfido capiti*, & qui crimen falſi in citatione commiſerit Redingius pag. 718. 719. Accuſat eum, quòd vocem *ſororem* omiſerit, & mulierem in τὸ *conjugem* tranſverterit. Sed verò Redingi, inſignem hîc vel impudentiæ & audaciæ, vel cæcitatis notam mereris. Clementis verba ita habent: καὶ ὅ γε Παῦλος οὐκ ὀκνεῖ ἔν τινι ἐπιστολῇ τὴν αὐτοῦ προσαγορεύειν σύζυγον, ἣν οὐ περιεκόμιζεν διὰ τὸ τῆς ὑπηρεσίας εὐσταλές· λέγει οὖν ἔν τινι ἐπιστολῇ. Οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν &c. *Et Paulus quidem certè non veretur in quadam epiſtola ſuam appellare conjugem, quam non circumferebat, quod non magno ei opus eſſet miniſterio. Dicit itaque in quadam Epiſtola: Non habemus poteſtatem ſororem mulierem circumducendi? &c.* Planè igitur, ſicut Cl. Vedroſius bona fide citavit, *συζύγου conjugis* primò, ac deinde *ἀδελφῆς γυναικὸς ſororis uxoris* Clemens meminit, adeóque *ſororem uxorem* clarè interpretatur *σύζυγον conjugem.* Subjicítque tales circumductas à quibuſdam Apoſtolis, cir-

cumdu-

cumductas non ut γαμετὰς *uxores*, ſed ut ἀδελφὰς *ſorores, quæ unâ miniſtraturæ eſſent apud mulieres, quæ domos cuſtodiebant &c.* Senſus ejus perſpicuus eſt, Apoſtolos quoſdam veras conjuges circumduxiſſe, ſed perinde ac ſi eſſent non conjuges ſed ſorores, quarum operâ etiam in gynæceum abſque mala ſuſpicione doctrina Domini ingredi poſſet. Sed & Tertullianus *Exhort. ad Caſtit. cap. 8.* ex hoc loco Apoſtoli concludit: *Licebat & Apoſtolis nubere, & uxores circumducere.* Quòd ſi alibi, nempe *lib. de Monogamia* aliter ſenſit, non id arguit, Cl. Vedroſium *falſi criminis* in allegando priori loco reum fuiſſe, uti denuo malignè infert Redingius; ſed Tertullianum ſententiam mutâſſe, & quidem in deterius, utpote qui à Catholicis ad Montaniſtas degeneravit. Sed nunc ex longiori digreſſione in viam redeamus. 3. Eccleſia Chriſti non figit legem, quæ à Paulo dæmoniorum doctrinis accenſetur. Talis autem omnino eſt lex de cœlibatu, 1. Tim. IV. 1. 2. 3. Ubi Paulus notat & inſignit ſpiritum κωλυόντων γαμεῖν, *prohibentem nubere.* Et Daniel. XI. 37. Spiritus S. Antichriſto tribuit, quòd על חמדת נשים *ad concupiſcentiam mulierem* non attendat, & hac etiam ratione ſe ſuper omnia magnificet. 4. Paulus validè commendans cœlibatum, non ſuſtinuit tamen cuiquam legem cœlibatus figere, ſed diſcretione facta inter eos qui continent, & qui non continent, iis *ſuadet*, non *præcipit* cœlibatum, his verò diſertè mandat conjugium, 1. Cor. VII. 9. 25. 26. 38. Non eſt autem laxior poteſtas Eccleſiæ, quàm Apoſtoli θεοπνεύστου. 5. Poteſtas conjugii omnibus facta eſt tum jure Divino Geneſ. I. 28. tum jure naturæ, uti patet ex inſito omnibus appetitu habendi adjutorium ſe dignum, videndi liberos, ſemen ſanctum, & progenitoribus gratias referens. Iniqua autem eſt lex, quæ poteſtatem tam ſolenniter factam infringit: nec valet ulla obligatio contra jus naturæ. 6. Lex Eccleſiaſtica prohibens conjugium cauſa eſt ingentium malorum, mundum impuritatibus, Eccleſiam ſcandalis replens. Teſtes habemus hujus rei

gra-

graviſſimos, ipſos Romanos Pontifices. Pium II. teſte tum Platina in ejus vita, tum Sabellico, *Enneade 10. lib. VI.p.502.* Paulum II. teſte Stanislao Orichovio apud Balæum; Salvianum, Paphnutium, Huldericum Auguſtanum, Gratianum, Bernhardum, Polydorum Vergilium, Agrippam, Caſſandrum, qui queritur, *vix centeſimum inveniri Sacerdotem, qui omni abſtineat commercio fœminarum*; Quinqueccleſienſem Epiſcopum, qui faſſus eſt, *ſacrificulos libidinibus & vita ſordibus contaminatos in ſumma impietate conſeneſcere.* Quin ipſos Epiſcopos & officiales ſacerdotibus concubinas pretio conductos permittere, Campegius olim faſſus, & latè Eſpenſæus quiritatur. Et durante Concilio Maximilianus II. Pio IV. inter varia argumenta cœlibatum diſſuadentia, objecit, *vix inter multos unum reperiri, qui caſtum cœlibatum præſtet.* Orator Bavaricus oratione in ipſo etiam Concilio Anno 1561. habita, dixit, *Clerum gulæ libidinibúſque indulgere, & in contemptum Dei hominúmque omni genere vitiorum ſe cooperire, ob libidinem liberam & notoriam infamem haberi.* Sigiſmundus etiam ſub Baſileenſis Concilij tempus faſſus eſt, ex Calixti decreto multa in Eccleſiam mala exundâſſe. Fruſtra verò heic quærit Redingius: *An ob plurium tranſgreſſionem lex abroganda ſit?* pag. 709. Quidnî enim lex tyrannica, quæ injungit id, quod in hominum poteſtate non eſt, & ex qua venenati fructus apud eos, qui chariſmate deſtituuntur neceſſariò pullulant, abrogari debeat? Alia ratio legum Divinarum, politicarum, eccleſiaſticarum, quæ tyrannidem ejuſmodi conjunctam non habent. 7. Etſi legem cœlibatus nunquam non ſuperſtitio Eccleſiæ propinavit, tamen diu in Eccleſia veteri non eſt recepta. Permiſere Clericis conjuges Apoſtolici Canones. Synodum Nicenam legem hanc ferre cogitantem graviter dehortatus eſt Paphnutius, Thebarum Epiſcopus, in cujus ſententiam itum à Patribus illius Concilii, & unanimiter improbatus cœlibatus, teſtibus Gelaſio Cyziceno in actis ejus Concilii, Socrate & Sozomeno, cujus Concilij tum canonem tum hiſtoriam inferiùs vindicabi-

dicabi-

dicabimus. Paulò poſt Gangrenſe Concilium legem de cœlibatu, quam Euſtachius in Armenia, Paphlagonia, Ponto, aliiſque locis firmaverat, inſiſtens veſtigiis Nicenorum Patrum, abrogavit. Demum Siricius & Innocentius in Eccleſia Romana legem illam pertulerunt, quod ingenuè etiam fatetur Petrus de Marca, nuperus Pariſienſis Archiepiſcopus, *de Concord. Sacerd. & Imperij lib. I. cap. 8.* ubi ait, *quod in Concilio Niceno tentatum fuerit, ratione temporum ſuadente Siricium in neceſſitatem vertiſſe, & conſuetudini vires leges addidiſſe, pœnis in contemptores inflictis, ſedis ſuæ authoritate.* Secuti Pontifices aliis Eccleſiis citiùs, aliis tardiùs, nec ſine magnorum Virorum contradictione, qualis Huldericus Auguſtanus, & alii, legem cœlibatus obtruſerunt. Græci nunquam ſe paſſi à Romanis eo jugo onerari. Germani demum poſt tempora Hildebrandi, & Pontificiis fulminibus, & temporali gladio Henrici V. parricidæ ſubacti, legem acceperunt. Magna nempe ſævitia & crudelitate ibi introductam eſſe legem, fuse teſtatur Sigonius de Regno Italiæ. Epiſcopi uxorati per convitium *Nicolaitarum* nomine venerunt. Obſervatu tamen digna eſt conſtitutio vetus, quâ *Presbyteris præpoſituræ Thuricenſis* (Tigurinæ) *ſanctorum Felicis & Regulæ uxores ducere fuit permiſſum, undequaque velint, modò eſſent legitimè natæ,* quam Ottoni Conſtantienſi Epiſcopo, qui Hildebrandino interdicto graviter reſtitit, ſunt qui acceptam ferunt. In Anglia etiam, poſtquam diu Romanenſibus artificiis hæc acta fabula eſt, demum ſub tempora Dunſtani Cantuarienſis hæc lex obtinuit, gladio Regis Edgari introducta, teſte Baleo in Centuriis. Quin & notorium eſt, in veteri eccleſia conjugatos fuiſſe Polycratem, Spiridionem, Carterum, Gregorium Gregorii Nazianzeni Patrem, Gregorium Nyſſenum Fratrem Baſilii, Syneſium, alios, quorum exempla Chamierus *Panſtratiæ Tom.* III. *lib.* XVI. *cap. 13.* Molinæus *de Nov. Pap. lib.* VII. *p. 4. cap. 8.* proferunt & vindicant. 8. Ante Concilium ferventibus votis conjugii libertatem reſtitui optârunt plurimi, iique præſtan-

ſtantiſſimi Viri. Frizius in Apologia ſua laudat in hanc rem Innocentium IV. Virveſium, Polydorum Vergilium, Salvianum, Aquinatem, Panormitanum, alios. Æneas Sylvius Papa factus, Platina in ejus vita teſte, author eſt illius proverbii: *Sacerdotibus magna ratione ademptum conjugium, majori reſtituendum eſſe.* Idque Platina non quâ Æneæ Sylvio (uti Redingius *p.* 710. temerè fingit) ſed quâ Pio II. Papæ tribuit. Quanquam ſi Papa factus mutâſſet dictum, mirari non deberemus, cùm Papatus linguæ bovem intrudere facilè potuerit. Sigiſmundus quoque in Baſileenſi Concilio matrimonia permitti juxta ritum occidentalis eccleſiæ petiit. Caſſander in Conſultatione totus in eo eſt, ut lex cœlibatus abrogetur, quia ſit occaſio vagæ & effrenatæ libidinis: quia jam alia Cleri diſciplina quàm olim fuerit: quia ſine conceſſione conjugii nulli ſint futuri idonei Eccleſiæ Miniſtri, Viris bonis, cùm & infirmitatis ſuæ rationem habeant, & exemplis moveantur turpitudinum ac ſcelerum, hac lege ſeſe adſtringi nolentibus. Denique in ipſo Concilio Quinqueccleſienſis Epiſcopus, nomine tum Imperatoris, tum Bavariæ Ducis, nec non Orator Ducis Bavariæ, Archiepiſcopus Pragenſis, Galli Oratores & Lotharingus, quibus injunctum erat, ut ſaltem diſpenſationem pro Cardinali Borbonio depoſcerent, Patres pro relaxatione hujus legis interpellârunt. Quamvis autem Patribus pleriſque eò jam animus inclinaverit, *diſpenſari ſaltem poſſe cum Presbytero, ut uxorem ducat,* teſte Hiſtorico *p.* 615. tamen intercedente mandatis ſuis Papa nihil impetrari potuit, *quod manifeſtum eſſet, permiſſo Presbyterorum conjugio futurum, ut omnes affectum & amorem ſuum in uxorem & liberos, adeóque familiam & Patriam convertant. Inde ceſſaturam arctam illam ordinis clericalis cum ſede Apoſtolica conjunctionem, ut matrimonium concedere Epiſcopis non ſit aliud, quàm Hierarchiam de Eccleſia tollere, & Pontificem redigere ad Romæ ſolius Epiſcopatum.* Ita in Concilio multos locutos eſſe, docet Hiſtoricus *lib.* VI. *p.* 615. Et Cardinalis

Car-

Carpenſis apud eundem *lib. V. p.* 417. ita ratiocinabatur: permiſſo cœlibatu ſecuturum, *ut familiam, uxores ac liberos alentes, ad Principis quiſque ſui obedientiam reſpiciens, Pontificis obſequium detrectet: ut intra breve tempus Apoſtolica ſedes Urbis Romanæ cancellos non egrediatur. Ante inſtitutum cœlibatum Sedem Romanam nullum ex aliis civitatibus ac regionibus fructum percepiſſe. Per hunc ademptum dominatum omnium Sacerdotiorum, quæ matrimonium exiguo tempore illi eriperet.* Tam egregiè illi nobis dogmatis hujus arcana produnt. Tot verò Imperatorum, Regum, Principum, aliorum ſerias ſolicitationes, uti lex illa cœlibatus abrogetur, callidè eludere conatur Redingius *pag.* 710. quòd *perſpectis incommodis Concilij & Pontificis voluntati acquieverint, nec Pſeudo-Reformationi, ſed puriori Spiritui in Clero reducendo, authoritatis ſuæ brachio intenti fuerint, ſecuti in eo exempla Juſtini, Honorii, Theodoſii Imperatorum.* Sed noverit ille, non victos incommodis inde ſecuturis, ſed nimiâ Curiæ Romanæ potentiâ, vel certè cæcâ obedientiâ ductos acquieviſſe. Imò Reges Galliæ Concilio non acquieviſſe, & Ferdinandum Imperatorem poſt Concilium conſilia agitâſſe de Reformando Papatu, decretis Concilii penſi non habitis. 9. Denique quo jure, Divinóne an eccleſiaſtico poſitivo cœlibatus nitatur, ipſi Adverſarii graviter diſſentiunt, nec Concilium diſſenſum illum ſuſtulit. Divino jure niti pertendunt Joh. Major, Torrenſis, Perenſius, Medina, alii. Contra eccleſiæ decreto niti docent Thomas, Cajetanus, Dominicus & Petrus uterque Soto, Valentia, Coſterus, Bellarminus, alii. Quin & poſteriores hi abeunt in partes. Alii enim, puta Dom. Sotus, Bellarminus arceſſunt legem eam ab ipſis Apoſtolis: alii, puta Clichtovæus, gloſſa juris Canonici à Siricio: alii ab alio principio.

OBJICITUR I. *Eccleſia poteſtatem habet ferendi leges ſtatui Clericorum congruos. Porro legem Cœlibatus Sacerdotum ſtatui illorum prorſus congruam eſſe, patet tum ex eo, quòd in V. T. quando res aliqua ſacra facienda*

vel tractanda erat, ab uxoribus abſtinere debuerunt Exod. XIX 15. *1.Sam.* XXI. *3. tum ex eo,quòd V.T. Sacerdotes officium præſtituri à domo & uxoribus aberant 1.Paralipom.* XXIV. *Luc.*I.*8. tum ex eo, quòd Paulus 1.Cor.* VII.5. *de conjugatis dixit, ne ſe fraudent invicem,niſi fortè ex conſenſu ad tempus,ut vacent orationi. Unde Origenes,Epiphanius,Hieronymus inſerunt,multò magis decere,* ut *Sacerdotes Divinis rebus ex officio ſuo addicti ſemper uxoribus abſtineant: tum ex eo, quòd Paulus 2.Tim.*II.4. *ait, neminem militantem Deo ſe ſecularibus negotiis implicare: tum denique ex eo,quòd lex ejusmodi de facto lata eſt in Eccleſia ab ipſis Apoſtolis Tit.* I.7.8. *ubi ab Epiſcopo requiritur,ut ſit* ἐγκρατὴς *continens &* σώφρων *ſobrius, hoc eſt, temperans, cœlebs, ut Hieronymus exponit.* Aug.Reding. *Differt.* XIII.*p.*705. 706. Reſp. 1. Qualis ferendi leges poteſtas eccleſiæ competat, ſuperiùs vidimus. Ad eam verò poteſtatem minimè pertinere legem cœlibátus liquet, tum quia Chriſtus & Apoſtoli eccleſiæ vigilantiſſimè providentes, legem hanc minimè tulerunt: tum quia Chriſtus Matth. XIX. 12. dicens: *Qui poteſt capere, capiat*, non obſcurè innuit, ejuſmodi legem figi haud debere, jubens, ut ſtatuere cuique permittatur, quid capere poſſit: tum quia Paulus 1. Cor.VII.37. à conſilio virginitatis retinendæ vult abeſſe ἀνάγκην *neceſſitatem*, qualem lex Cœlibatus imponit: tum quia idem 1. Tim.IV.3. legem illam non ducendi uxorem apertè annumerat doctrinæ dæmoniorum: tum quia lex hæc Spiritum cohibet & chariſmata coërcet, cùm propter eam uxorati chariſma ſuum eccleſiæ per miniſterium impendere non audeant: tum denique quia legem ejuſmodi, *Ne tangas* videlicet mulierem, Paulus Col. II.21. refert inter illa, quæ non admittenda ſunt, quæque feruntur ab iis, qui caput Chriſtum non retinent. Eodem ſpectant omnia argumenta ſuperiùs allata. 2. In V. T. quam immunditiem conjugalis conſuetudo attulit, ea tota legalis & Levitica fuit,

fuit, quæ cum translato Sacerdotio expiravit non minùs, quàm impuritas ex contactu mortui. Tum ſi quid efficerent illa V.T. exempla, ſequeretur, legem abſtinendi ab uxoribus non extendendam eſſe niſi ad illud tempus, quo ſe ad publicum cultum proximè parant, vel publico cultui vacant. Nam extra tempus illud toti populo & Sacerdotibus V.T. uxoratis eſſe utique licuit: tametſi æquè illis incumberet diu noctúque legem meditari. Præterea ἐφημερίαι illæ ſeu vices Sacerdotum V.T. non inſtitutæ ſunt ideo, quòd conſuetudo conjugalis Sacerdotes ad miniſterium indignos redderet, cùm vices illæ quadringentis poſt Moſen annis inſtitutæ fuerint, & ipſe Pontifex, cujus erat ſingulis diebus manè ac veſperi Domino Sacrificium offerre Exod. XXIX. 38. conjugatus fuerit; neque lex ulla extiterit, quæ Sacerdotibus prohiberet conſuetudinem conjugalem, vel juberet abeſſe domo propria tempore ἐφημερίας ſuæ, vel ex domibus venientes ſe purificandi neceſſitatem illis imponeret. 3. Paulus 1. Cor. VII. 5. neutiquam innuit, Miniſtros V. D. cultui publico & precibus vacare non poſſe, ſi in matrimonio vivant. Quomodo enim matrimonium *mundum, ſanctum, honorabile in omnibus* hominibus 1. Cor. VII. 14. 1. Tim. II. v. ult. Tit. II. 4. Hebr. XIII. 4. obſtare poſſit pietatis exercitiis & precibus? Sicut Miniſtri eccleſiæ verbo præire & Sacramenta diſpenſare debent: ita viciſſim fidelis populus Verbum Dei audire, Sacramenta percipere, precibus vacare. quibus officiis non obſtantibus, ſi plebeji uxorati eſſe poſſunt, nihil impediet quò minùs & Eccleſiæ miniſtri tales eſſe poſſint. Loquitur igitur Paulus non de quibúſvis precibus, ſed de *ſolennibus*, nimirum *oratione* ac *jejunio*, quæ vel ob inſignem aliquam publicam, vel domeſticam calamitatem, vel ob miniſtros eccleſiæ deligendos, vel ex alia neceſſitate ſuſcipiebantur, in quibus cum Propheta Joële cap. II. 16. monendum & ſuadendum, *ut Sponſus de thalamo*

ſuo, & *Sponſa de cubili ſuo egrediatur.* Quæ Orationes cùm ad dies aliquot producerentur, ſuaſit Paulus mutuo conſenſu ut abſtineant invicem conjuges; non quòd conjugium per ſe preces impediat, ſed ut poſthabitis omnibus negotiis, etiam licitis voluptatibus ſe totos dedere poſſint ſtudio pietatis, ardori precum, & interiorum affectuum culturæ. Proinde non edixit hoc Paulus ex imperio, ſed ex conceſſione: non de abſtinentia perpetua, ſed de eà quæ ad tempus: nec de precibus ordinariis, ſed de extraordinariis: nec clericis duntaxat, ſed etiam laicis; jubétque, ut iterum conveniant in unum, ne eos Sathanas tentet. 4. Paulus 2. Tim. II. 4. vetat ἐμπλέκεσθαι ταῖς τȣ͂ βίȣ πραγματείαις *implicari negotiis hujus Seculi*, nempe immodicis, nimiis, à pietate, ſanctitate, obeundo munere avocantibus. qualia ſunt negotia Epiſcoporum, forenſibus litibus, Juriſdictioni temporali ſe ſimplicantium, ſplendorem pluſquam Perſicum oſtentantium, bella conflantium, equos, canes alentium &c. Quid ad hoc matrimonium *mundum, ſanctum, honorabile?* Sanè etiam Paulus artem mechanicam σκηνοποιητικὴν exercens, curabat πραγματείαν τȣ͂ βίȣ, modicam videlicet. neque tamen ad prædicandum Evangelium ineptus fuit. 5. Legem cœlibatus ab Apoſtolis latam eſſe non agnoſcunt Claudius Eſpenſæus, Clichtovæus, Polydorus Vergilius, Cuſanus, alii, qui diu poſt Apoſtolorum tempora invectum cœlibatum fatentur. Cúmque ii plerique uxorati fuerint, & cœlibes facultatem nubendi ſibi vindicaverint, an putabimus, eos Phariſæorum more vera aliis impoſituros, quæ ipſi non attingerent? Neque epitheta illa Epiſcoporum σώφρων & ἐγκρατὴς 1. Tim. III. 2. Tit. I. 8. tale quid evincunt. Nam σώφρων vel opponitur μαινομένῳ *furenti*, & tum ſignificat eum, qui mentis compos eſt: vel ἀκολάςῳ *diſſoluto*, & tum *temperantem* nempe eum, qui modum ſervat in cibo, potu, καὶ ἀφροδισίοις, ſignificat. qualis in matrimonio æquè ac in cœlibatu eſſe

poteſt.

poteſt. Ἐγκρατὴς verò eſt non is duntaxat, qui à venere prorſus temperat, ſed etiam is, qui ab illicitis voluptatibus, in quibus nemo pius legitimum conjugii uſum numerare poteſt, abſtinet. Et ſanè ſi his verbis cœlibatum eccleſiæ Miniſtris Apoſtolus indixit, cur *unius uxoris maritum* & *filios habentem* ad Epiſcopatum ibidem admiſit?

II. *Apoſtoli poſtquam miniſterio Chriſti ſe addixerunt, uxores ſuas reliquerunt Luc.XVIII.29. Matth.XIX.29. teſte etiam Hieronymo contra Jovin.lib.I. Ergo univerſis etiam clericis, ut uxores relinquant, incumbit.* Reſp. 1. Si Apoſtoli uxores reliquerunt, pro tempore præferentes religionis negotium, non iccirco eas dimiſerunt, vel repudiârunt. Separationem enim quoad tempus cum conſenſu Apoſtolus 1.Cor.VII.5. non improbat. At dimiſſionem niſi ob fornicationem Matth. XIX.9. prorſus vetat. 2. Apoſtolos, præſertim Petrum uxores circumduxiſſe, ex 1.Cor.IX.5. conſtat 3. Neque aliter ſecundum Salvatorem relinquendæ ſunt uxores, quàm parentes ac liberi, idque ab omnibus æquè ac miniſtris. 4. Hieronymo opponimus Clementem Alexandrinum, & Tertullianum confitentem, quòd ἀδελφὴ γυνὴ apud Apoſtolum uxorem denotet.

III. *Cœlibatus Sacerdotum ſancitus eſt veteribus Conciliis, puta Neocæſarienſi Can.I. Niceno I. can.3. Elibertino, Arelatenſi II. Carthaginenſi II. & V.* Aug. Reding *pag.*707. Reſp. 1. Nulli Concilio poteſtas competit ejuſmodi legem tyrannicam, verbo Dei & naturali juri repugnantem figendi. 2. Quòd ſi cœlibatus Conciliorum decretis omnino ſancitus eſſet, non alia tamen quàm eccleſiaſtica lege niteretur. Cujus proinde legis incommoda cùm nunc manifeſta ſint, non immeritò ipſe Pius II. Sigiſmundus II. & in Concilio hoc Orator Bavariæ, Archiepiſcopus Pragenſis, Epiſcopus Quinqueccleſienſis, aliique plures judicârunt, *ab eccleſia Occidentali olim ademptum Sacerdoti-*

bus conjugium, nunc meliori jure reſtituendum eſſe. Sed & teſte Lindano Gerſon judicavit, *multa olim ſevero rigore ſtatuta eſſe, quæ nunc in pejora defluentibus moribus non modò inutilem, ſed etiam impoſſibilem executionem habent.* 3. Adverſarii non alia Concilia quàm Latina & Occidentalia, eáque non Oecumenica, ſed Provincialia duntaxat, objicere poſſunt. Cur vero Græca, ſive Oecumenica, ſive particularia, nulla objiciunt? De Niceno enim ſtatim dicemus. 3. Canon 1. Neocæſarienſis jubet τῆς τάξεως μετατίθεσθαι *ordine removeri* presbyterum, ἐὰν γάμῃ *ſi uxorem duxerit.* Prohibentur nuptiæ poſt initum ordinem contrahendæ, non contractarum uſus. Imò Ancyranus canon ne illas quidem præcisè, ſed tantùm ſi ordinandus promiſerit ſe non contracturum. 4. Miror verò, adeò Adverſarium perfricuiſſe frontem, ut adhuc Niceno Concilio inniti non dubitet. Quid enim manifeſtius eſt, quàm Concilii illius Canone III. non aliam eccleſiæ Miniſtris prohiberi mulierem, quàm συνείσακτον *ſubintroductam*, quam *Focariam* Synodus Veſt, monaſterienſis appellat, qualémque P. Samoſathenum habuiſſe narrat Euſebius *Hiſt. Eccl. lib. VII. cap.* 24. Veram autem mulierem conjugem non prohiberi eo canone liquet, tum quia vera mulier conjux non eſt συνείσακτος *ſubintroducta*: tum quia talem mulierem prohibet ὅλως ἑνὶ τῶν ἐν κλήρῳ *omnibus qui in clero ſunt*, cùm Pontificii minores Ordines à cœlibatus lege immunes eſſe dicant: tum quia etiam laicis interdicitur mulier συνείσακτος, uti probatur ex reſponſis Eliæ Metropolitani Cretæ, *lib. I. Reſponſorum*, quæ extant tomo primo Juris Græco-Romani. porro iis uxorem habere licet: tum quia Novellâ 123. uxor ſeparatur à συνεισάκτῳ: tum quia hoc genus mulierum συνεισάκτων à ſolis iis habebatur, qui profitebantur non vel voto, vel lege, ſed libera voluntate ἀγαμίαν *cœlibatum*, uti conſtare poteſt ex Concilii Carthag. I. can. 3. Balſamone in Baſilii Epiſtolam,

Novella

Novella 123. Photio in Nomocanone *titulo* 8. *cap.* 14. quæ etiam cauſa eſt, quòd Canon uxorem non excipit, ſed tantùm matrem, ſororem, reliquas. Quid verò multis? Gelaſius Cytzicenus in actis Concilii Niceni Pariſiis impreſſis *Cap.* 3. *pag.* 170. teſtatur, Concilium illud *de quaſtione hac tacuiſſe, & eorum arbitrio reliquiſſe, qui volunt ex mutuo conſenſu à propriis uxoribus abſtinere; nec ut quidem Epiſcopi urgebant, hac de re legem ferre voluiſſe.* Idque factum eſſe tum ipſe Gelaſius, tum Socrates & Sozomenus narrant ea occaſione, quòd Epiſcopis quibuſdam ejuſmodi legem molientibus, inſurrexit Paphnutius, inclamavítque, *μὴ βαρὺν ζυγὸν ἐπιθεῖναι τοῖς ἱερωμένοις ἀνδράσι, τίμιον εἶναι τὴν κοίτην, καὶ αὐτὸν ἀμίαντον τὸν γάμον λέγων, grave jugum ſacris viris caverent imponere. Honorabile eſſe etiàm cubile, nuptiáſque impollutas &c.* Sicut igitur in Tridentino Concilio: ita etiam in Niceno non deerant legis hujus & machinatores & oppugnatores. Sed Niceni Patres Paphnutio verbum Dei prædicanti paruerunt. At Tridentini Oratorem Bavariæ, Archiepiſcopum Pragenſem & Quinqueccleſienſem Epiſcopum, legem illam ex Dei verbo oppugnantes, vix æquo animo audiverunt, nedum verbo Dei victas manus dederunt. Quid verò ad hanc Concilii & Paphnutii hiſtoriam à Cl. Vedroſio objectam Redingius? In cæteris ſatis audax, hîc tamen apertè negare hiſtoriæ veritatem non ſuſtinet. Noverat, fortè, Stapletonum, Gabrielem Vaſquez, Medinam, Eſpencæum & nuperime Petrum de Marca *de Concord. Sacerdot. & Imper. lib. I. cap.* 8. alióſque hiſtoriam agnoſcere & contra tribules ſuos defendere. Suſpectam tamen reddere conatur *p.* 712. Paphnutii, quem *bonum ſenem* malus Sophiſta vocat, hiſtoriam, & Concilii ſenſum genuinum oppugnat primò ex Epiphanio *hæreſ.* 59. conquerente, quòd adhuc Epiſcopi generent, & quidem contra Canones eccleſiaſticos. Atqui contra Canones eſſe, ut Epiſcopi generent, non

dixit Epiphanius,ſed τὸν τεκνογονοῦντα οὐ δέχεσθαι, μάλιστα ὅπου ἀκριβεῖς κανόνες οἱ ἐκκλησιαστικοὶ, *liberos gignentem non recipi, maximè ubi canones eccleſiaſtici ſeveri ſunt.* Indicat igitur, non ubique terrarum clericis ἀγαμίαν impoſitam eſſe, innuítque Canones non univerſales, ſed locis quibuſdam particulares. Deinde inducit Baſilium *Epiſt.* 17. allegato Concilii Niceni Canone probantem, *non debere mulierculas cohabitare viris, cœlibatum nominetenus profeſſis.* Sed primò infeliciter Baſilii verba citantur. Non enim ad Paregorium ſuum ſcribit, *non debere mulieres cohibitare viris*, ſed, non debere cohabitare viris *Deo dicatis.* quod Adverſarius, ſi Baſilium ipſum inſpexiſſet, in rem ſuam proclivius vertere potuiſſet. Deinde vetat Baſilius *cœlibatum nominetenus profeſſos mulierculas habere*, nempe, juxta Concilii Canonem, qui ſtatim citatur, συνεισάκτους. Ubi Balſamon annotavit; *Eas autem introductitias appellavit tertius dicta Synodi Canon, quæ introducuntur in ædes ſacratorum hominum, qui uxores non duxerunt, & cum iis cohabitant.* Ergo quoſdam cœlibatum profeſſos non voto, non lege, ſed libera voluntate, vetat Baſilius alere domi ſuſpectas mulierculas & focarias. Quid quæſo hoc ad Sacerdotum cœlibatum? Tam purgatis naribus viro, & deſperatam cauſam ſuam tam ſuperbè, támque confidenter agenti ſtramineæ ejuſmodi & pueriles ratiunculæ ne in mentem quidem venire debuerant. Interim agnoſcet deinceps, Niceni Concilii Canonem & Hiſtoriam Sacerdotum conjugio palàm favere, cujus vel ſoli umbræ reliqua particularia & Provincialia, quæ oggeruntur, Concilia meritò concedunt. 5. Elibertinæ Synodi Canonem mala fide Adverſarius ita recitat: *Placuit prohibere Epiſcopis, Presbyteris, &c. in Monaſterio, abſtinere ſe à conjugibus &c.* At in Tomis Conciliorum ita legas: *Placuit prohibere Epiſcopis &c. poſitis in miniſterio*, id eſt, dum miniſtrant, dum funguntur officio. Pro *miniſterio* inſigni & craſ-

ſa fraude non erubuit ſcribere *monaſterio*. 6. Carthaginenſe II. & V. jubent Epiſcopos abſtinere κτ̀ τὰς ἰδίας ὅρας *ſecundum propria* (non *priora* , uti iterum peſſima fide allegat Redingius) *ſtatuta*, hoc eſt, *in praſtitutis unius cujuſque vicis diebus* , uti Balſamo, imò non obſcurè etiam ipſum Concilium Trullenſe Canone 13. interpretantur.

IV. *Patres quoque teſtantur, convenire Sacerdotibus, ut in cœlibatu vivant. nominatim Clemens Rom. Can.* 25. *qui ſolis lectoribus & Cantoribus conjugium permittit. qui canon allegatur in Concilio Trullano Can.* 6. *Hieronymus lib. I. contra Jovin. cap.* 7. *Origenes Homil.* 23. *in lib. Num. Euſebius lib, I. Dom. Evangel. cap.* 9. *Baſilius in Can.* 6. *ad Amphiloch. Cyrillus Catech.* 4. *Epiphanius contra hæreſ. Gregorius Nyſſenus de Virg. Cap. ult. Chryſoſtomus , Ambroſius , Auguſtinus lib. II. de Adult. Conjugio cap.* 20. Aug. Reding. *pag.* 707. 708. *&c.* Reſp. 1. Si qui Patrum in ea ſententia fuerunt, ii Chriſto & Apoſtolis, qui libertatem nubendi omnibus concedunt, totiq; adeò eccleſiæ præſcribere neutiquam poſſunt. 2. Neq; verò diffitemur, Patres quosdam ſeveritatis ſuę exemplo pręiviſſe Papiſtis. ac inprimis Hieronymum, de quo Eraſmus, eum fervido quodam affectu interdum ita raptum eſſe, *ut piis viris videatur lædere matrimonium.* Et Jeſuita Acoſta *lib. II. de Chriſto revelato cap.* 20. ait, eum in medio certamine poſitum, *ardore feriendi adverſarios, premere interdum etiam ſocios, conjugio iniquiorem.* Id tamen certum eſt, poſtremos quoſque fuiſſe duriſſimos, longiſſiméque à primis, Græcos maximè abiiſſe. 3. Clementis Romani locum mala fide Adverſarius citat. Extat lex *lib. VI. cap.* 17. ſatis, fateor, mirifica, quámque ne Redingius quidem, ſi inſpicere gravatus non eſſet, probaret, hunc videlicet in ſenſum, *ut* Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, *poſt ordinationem, ſi uxores non habent, amplius non ducant; ſi verò antea duxerant conjugem, ea ordinati contenti ſint. Miniſtri verò, cantores, lecto-*

res & janitores monogami ſint; ſi verò ante conjugium ad clerum acceſſerint, uxores ducant, ſi eis cordi eſt, ne cùm deliquerint, pœnas pendant. Ne etiam quiſquam ex clero in matrimonium accipiat ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτιν, ἢ χήραν καὶ ἐκβεβλημένην *peregrinam, amicam, viduam vel repudiatam.* An hæc tua, Redingi, palato ſapiunt? Præterea Conſtitutiones Clementis eſſe opus ſpurium & adulterinum, non noſtri duntaxat, imprimis Cl. Rivetus & Dalléus probârunt, ſed etiam in Papatu agnoſcunt Bellarminus, Baronius, Perronius, Petavius, ne dicam de veteribus, Humberto, Gelaſio, aliis. Origenes l.c. allegorizat, & ſacrificium intelligit ſpirituale precum purarum, quas negat rectè obiri niſi ab iis, qui ſunt indeſinenter caſti. Loquitur de omnibus promiſcuè, & caſtitatem ejuſmodi commendat, cui etiam in conjugio locus eſſe poteſt. Euſebius Demonſtrat. Evang. lib. I. cap. 9. ait, τοὺς ἱερωμένους, καὶ περὶ τὴν τοῦ θεοῦ θεραπείαν ἀσχολουμένους ἀνέχειν λοιπὸν σφᾶς αὐτοὺς προσήκειν τῆς γαμικῆς ὁμιλίας, *eos qui ſacrati ſunt, atque in Dei miniſterio, continere ſe deinceps debere à commercio uxoris.* Quibus verbis intelligit non clericos, ſed quodcunque genus Chriſtianorum, perfectionem pietatis peculiariter profitentium, uti ex præcedenti capite, ubi perfectiores Chriſtianos deſcribit, liquere poteſt. Cyrillus Hieroſolymitanus ex Jeſuitarum officina prodiit, qui ipſum pro lubitu loquentem introducunt. Epiphanii, Chryſoſtomi, Gregorii Nyſſeni, aliorum loca ſolidè diſcutientem M. Anthonium de Dominis Spalatenſem Archiepiſcopum *de Rep. Eccl. lib. II. cap. X. ſect. 79. 80. &c.* vide. Id duntaxat moneo, paucorum quorundam, nominatim Chryſoſtomi, Ambroſii, Hieronymi, aliorúmque ſequioris ævi tantum momentum haud eſſe, ut tantam tyrannidem fovere oporteat, maximè oppoſitis aliis multis, tum ex Dei verbo, tum ex purioris eccleſiæ conſenſu ac praxi, argumentis.

QUÆSTIO X.

An cauſæ matrimoniales pertineant ad ſolos judices Eccleſiaſticos, excluſo Magiſtratu Politico?

AFfirmat Canon XII. quem Canonem ita interpretatur Bellarminus *de matrim. cap. 32.* ut diſtinguat inter cauſas matrimoniales *politicas*, quales ſunt de dotibus, ſucceſſionibus, hæreditatibus &c. *Spirituales*, ut de partibus Sacramenti, benedictione &c. & *mixtas*, partim ſpirituales, partim politicas, ut de gradibus cognationis, divortiis, impedimentis &c. *Primi* generis cauſas ad politicum, *ſecundi* ad eccleſiaſticum, *tertii* ſimpliciter ad eccleſiaſticum, & ſubordinatè etiam ad politicum Magiſtratum pertinere dicit. Nos, benedictione excepta, reliqua ad ſummi Magiſtratus politici tribunal pertinere aſſerimus, ita tamen, ut ob conſcientiæ caſus crebrò incidentes ad cauſarum conſultationem etiam eccleſiaſtici delegari debeant. Igitur ſupremum cauſarum matrimonialium judicium ad politicum Magiſtratum pertinere probamus. Etenim 1. Magiſtratus politicus eſt utriuſque tabulæ cuſtos, Deut. XVIII. 18. Joſ. I. 7. 2. Reg. XI. 12. Rom. XIII. 4. Ergo judex etiam rerum matrimonialium. Conjugium enim in lege Divina ſancitur, confirmatur, & violatio ejus graviter prohibetur. 2. Conjugium etſi quoad repræſentationem eſt res ſacra, ſuâ tamen naturâ eſt civilis contractus. At leges de rebus civilibus promulgandi, & de contractibus ejuſmodi judicandi poteſtatem Magiſtratus utique habet. 3. Chriſtus & Apoſtoli nuſpiam ejuſmodi judicium ſibi arrogârunt. Imò Chriſtus non obſcurè ejuſmodi cauſas Joh. VIII. 3. 4. à ſe rejecit. 4. Judicium cauſarum matrimonialium pertinet ad poteſtatem architectonicam leges ferendi,

ferendi, puniendi, cogendi. Hæc autem poteſtas propriè Magiſtratui politico competit. 5. Πρῶτον ψεῦδος eſt, quòd matrimonium Sacramentis accenſent. Hinc enim ejuſdem cauſas ad Sacerdotes Sacramentorum diſpenſatores pertinere colligunt. Ruente igitur falsâ hypotheſi, ipſum, quod ei ſuperſtruitur, dogma evaneſcit. 6. Quondam multæ de matrimonio leges à Magiſtratu Politico ſunt conditæ, & judicia de matrimonio à Magiſtratu Seculari ſunt exercita. Demonſtrat id ſola lectio Codicis Theodoſiani, Juſtiniani & Novellarum. Conſule de his Anthonium de Dominis de Rep. Eccleſ. lib. VI. 6. 30. Inter Caſſiodori formulas reſtant memoriæ verborum, quibus uſi Reges Gothorum, cùm de gradibus prohibitis diſpenſarent. Et Concilium Milevitanum in quæſtione de cauſa divortii lege imperiali opus eſſe ſancivit. Paulatim verò ad ejuſmodi cauſas judicandas, partim per commiſſionem, partim per negligentiam Principum & Magiſtratuum, Clerum ſibi ſoli aditum feciſſe, ex hiſtoriis abundè conſtat.

OBJICITUR I. *Matrimonium eſt eccleſiæ Sacramentum. Nec apud Chriſtianos contractus legitimus matrimonii à Sacramento matrimonii diſtingui debet. Ergo judicare, an contractus aliquis matrimonii ſit legitimus, eſt judicare, an ille contractus ſit Sacramentum. Cùm igitur judicium de Sacramentis ad eccleſiam pertineat, ſequitur etiam de illo contractu judicium ad eccleſiam pertinere.* Reſp. 1. Argnmentum totum falſis hypotheſibus ſuperiùs profligatis innitur. 2. Si is demum contractus matrimonii legitimus eſt, qui Sacramentum eſt: non igitur legitimè contraxerint olim Patriarchæ, Sancti homines; quorum contractum Sacramentalem eſſe ipſi Adverſarii plerique negant.

II. *Matrimonii cauſæ ex legibus Divinis dijudicandæ ſunt, & ad conſcientiam potiſſimùm ſpectant. Ergo earum judicium ad Paſtores animarum pertinet.* Reſp. 1. Quot leges civiles Divinis legibus innituntur, ex iis judicandæ ſunt, & ad conſcientiam referuntur? An

An idcirco judicium de iis, ut & circa eas factum hominum deciſivum ad eccleſiæ miniſtros pertinet? Ita totum tribunal politicum eccleſiaſtico ſubjici poſſet. 2. Neque aliud inde concludi poteſt, quàm reſponſa ad caſus conſcientiæ pendentia ex interpretatione Scripturæ, ab eccleſiæ miniſtris repetenda eſſe, ſupremo Magiſtratui cognitione cauſæ, jure leges condendi, judicio ultimo & deciſivo ſalvis manentibus.

III. *Chriſtus Matth.V. & XIX. nec non Paulus 1.Cor.VII. de cauſa conjugii judicârunt. Plena etiam ſunt Concilia & Pontificum reſcripta legibus & ſententiis in cauſa matrimonii, uti ex Decretalibus conſtat.* Reſp. 1. Chriſtus Joh.VIII.6. ipſo facto oſtendit, ſe cauſarum matrimonialium judicium ſibi haud arrogare, adeóque veniſſe *non peccatorum damnatorem, ſed medicum & Salvatorem,* ut Auguſtinus loquitur. Hinc v.11. adulteram in foro conſcientiæ inſtruit, at ſententiam in foro ſoli juxta legem Moſaicam haud fert. Neque etiam vel ipſe, vel Apoſtoli novas leges tulerunt, ſed primævam conjugii inſtitutionem urſerunt, & hominum ex eo conſcientias informârunt. Neque quicquid Chriſto Domino eccleſiæ licet, etiam Chriſti & eccleſiæ miniſtris, quibus ejuſmodi dominatio interdicta eſt, fas eſſe putandum. 2. Concilia & Paſtores veteris eccleſiæ, quo tempore Juriſdictio penes judices ac Dominos gentiles fuit, ex neceſſitate tales quandóque cauſas judicârunt, à litigantibus Chriſtianis ad judicium, ſeu mavis arbitrium ſuum, juxta Apoſtoli præſcriptum 1.Cor.VI.4. delatas. Poſtea Chriſtiani Imperatores, quia præfecti, Senatores, judices tum Romæ, tum in Provinciis, non obſtante ipſorum Imperatorum erga fidem & eccleſiam Chriſtianam favore, plerique in gentiliſmo perſiſtebant, plura ejuſmodi ad Epiſcopalem audientiam abs ſe conſtitutam relegârunt. Secundum quam fidelium lites ſe judicâſſe teſtatur Auguſtinus *lib. de Op. Mon. cap.29.* Ipſos verò Imperatores ſibi ultimum, deciſivum

vum & coactivum judicium reſervâſſe, ſuperiùs oſtendimus. At ſequioribus Seculis, cùm neceſſitas illa non ampliùs urgeret, conſuetudini longæ eccleſiaſtici inhæſerunt, creſcente ſuperſtitione eccleſiæ & avaritia Sacerdotum, ex his cauſis lucrum captantium, donec tandem accedente figmento Sacramenti operi huic colophon impoſitus eſt.

SESSIO XXV.

Quæ eſt nona ſub Pio IV. P. M.

Cœpta die 3. abſoluta die 4. Decembris 1563.

Decretum de Purgatorio.

P*Racipit ſancta Synodus Epiſcopis, ut doctrinam de Purgatorio ubique prædicari ſtudeant, & difficiliores atque incertas quæſtiones evulgari non permittant.*

Decretum de veneratione reliquiarum, invocatione Sanctorum & imaginibus.

Iiſdem mandat, ut doceant Sanctorum invocationem, reliquiarum honorem, & imaginum uſum, & eos qui aliter docent, impiè ſentire prædicent. Id quod Conciliorum, præſertim verò ſecundæ Nicenæ Synodi decretis contra imaginum oppugnatores, eſt ſancitum. Si quis antem his decretis contraria docuerit aut ſenſerit, Anathema ſit. In has autem ſanctas & ſalutares obſervationes, ſi qui abuſus irrepſerint, eos prorſus aboleri ſancta Synodus cupit. Et ut hæc fidelius obſerventur, ſtatuit nemini licere ullo in loco, vel Eccleſia, etiam quomodolibet exempta, ullam inſolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, niſi ab Epiſcopo approbata fuerit.

Nulla

Nulla etiam admittenda eſſe nova miracula, vel novas reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, vel approbante Epiſcopo.

De Regularibus.

Caput 1.

Omnes regulares, tàm viri quàm mulieres, ad regulæ quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant.

Caput 2.

Iis non licet bona immobilia vel mobilia tanquam propria poſſidere. Quod ſi quis aliter quicquam tenere deprehenſus aut convictus fuerit, is biennio activa & paſſiva voce privatus ſit, atque etiam juxta ſuæ regulæ & ordinis conſtitutiones puniatur.

Caput 3.

Concedit ſancta Synodus omnibus monaſteriis, exceptis S. Franciſci fratribus Capucinis, & Minoribus de obſervantia, ut deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat. Nec de cætero ſimilia loca erigantur, ſine Epiſcopi, in cujus diœceſi erigenda ſunt, licentia priùs obtenta.

Caput 4.

Ne quis regularis ſine ſui ſuperioris licentia, quovis prætextu ſe alicui ſubjiciat. Illi autem, qui ſtudiorum causâ ad univerſitates mittuntur, in conventibus tantùm habitent, alioquin ab ordinariis contra eos procedatur.

Caput 5.

Univerſi Epiſcopi clauſuram ſanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & conſervari procurent, etiam cum invocatione ſecularis brachii, ſi opus fuerit. Nemini ſanctimonialium liceat ſine approbatione Epiſcopi à monaſterio diſcedere. Neminique liceat ſine Epiſcopi licentia intra ſepta monaſterii ingredi.

Caput 6.

Caput 6.

In electione quorumcumque ſuperiorum fiat electio per vota ſecreta, ita ut ſingulorum eligentium nomina non publicentur.

Caput 7.

Omnis præpoſita eligatur non minor annis quadraginta, quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Nulla duobus monaſteriis præficiatur: ſi qua plura obtinet, cogatur intra ſex menſes, uno excepto, cætera reſignare.

Caput 8.

Monaſteria, quæ immediatè ad ſedis Apoſtolicæ protectionem diriguntur, infra annum ſeſe in congregationes redigere, & certas regulares perſonas deputare teneantur. Quod niſi fecerint, Metropolitanus ea convocet, in cujus defectum Epiſcopi ſubdantur.

Caput 9.

Monaſteria ſanctimonialium ſanctæ ſedis Apoſtolicæ immediatè ſubjecta, ab Epiſcopis tanquam dictæ ſedis delegatis, gubernentur: Quæ verò à deputatis in capitulis generalibus, vel ab aliis regularibus reguntur, ſub eorum cura & cuſtodia relinquantur.

Caput 10.

Attendant diligenter Epiſcopi, & cæteri ſuperiores monaſteriorum ſanctimonialium ut in conſtitutionibus eorum admoneantur Sanctimoniales, ut ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & ſacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant, ut eo ſe ſalutari præſidio, muniant ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter ſuperandas.

Caput 11.

In monaſteriis ſeu domibus virorum ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſecularium, perſonæ tàm regulares quàm ſeculares hujuſmodi curam exercentes,

centes, ſubſint immediatè juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cujus diœceſi ſunt, excepto monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus. Et exceptis etiam his monaſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates generales aut capita ordinum ſedem ordinariam principalem habent, atque aliis monaſteriis ſeu domibus, in quibus Abbates aut alij regularium ſuperiores juriſdictionem Epiſcopalem & temporalem in parochos & parochianos exercent.

Cap. 12.

Cenſuræ, quæ à ſede Apoſtolica vel ab Epiſcopo mandantur, à regularibus in illorum Eccleſiis publicentur & ſerventur.

Caput 13.

Controverſias omnes de præcedentia tam inter regulares, quàm ſeculares, Epiſcopus amota appellatione componat.

Caput 14.

Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui vel extra vel intra clauſtra cum ſcandalo degit, ſeverè puniatur intra tempus ab Epiſcopo præfigendum. Sin minùs, ab Epiſcopo puniatur.

Caput 15.

In omni regione profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum. Profeſſio autem ante facta nulla ſit.

Caput 16.

Nulla quoque renunciatio aut obligatio antea facta, niſi cum licentia Epiſcopi, ſive ejus vicarii fiat, intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non aliàs intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione. Finito tempore noviciatus, ſuperiores novicios, quos habiles invenerint ad profitendum, admittant, aut eo monaſterio eos ejiciant.

Caput 17.

Si puella, quæ habitum regularem ſuſcipere voluerit, major duodecim annis ſit, non ante eum ſuſcipiat, quàm Epiſcopus aut ejus vicarius de ejus voluntate diligenter cognoverit.

Caput 18.

Qui virginem, vel viduam monaſterium ingredi, aut habitum ſuſcipere, quomodocumque impediverit, Anathema ſit.

Caput 19.

Quicumque regularis prætenderit, ſe per vim & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, velitque habitum dimittere, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia ſuperioris, non audiatur: niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis, & tunc non aliter niſi cauſas quas prætenderit, deduxerit coram ſuperiore ſuo & ordinario. Nemo etiam regularis cujuſcumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem: nec detur licentia cuiquam regulari, occultè ferendi habitum ſuæ religionis.

Caput 20.

Abbates, qui ſunt ordinum capita, Epiſcopis non ſubjecti, quibus eſt in alia inferiora monaſteria prioratúſve legitima juriſdictio, eadem illa ſibi ſubdita monaſteria & prioratus, ſuo cuique loco & ordine, ex officio viſitent.

Caput 21.

Illi, qui in præſenti monaſteria, quæ capita ſunt ordinum, ſive Abbatiæ, ſive Prioratus, filiæ eorum nuncupatæ, in commendam obtinent, niſi ſit eis de regulari ſucceſſore proviſum, infra ſex menſes, religionem ſolemniter profiteri, aut iis cedere, teneantur.

Caput 22.

Omnia monaſteria, hæc quæ hactenus ſancita ſunt, obſervare teneantur. Et ſi quid executioni mandatum non ſit Epiſcoporum negligentia, Concilia provincialia ſuppleant. Regularium verò capitula provincialia & generalia, in defectum aliorum provideant. Quibus ut auxilium & authoritatem interponant, Reges & principes hortatur ſancta Synodus.

De-

Decreta reformationis generalis in eadem Seſſione publicata.

Caput 1.

Epiſcopi, cateríque Eccleſiaſtici ex reditibus Eccleſia, conſanguineos familiareſve augere non ſtudeant.

Caput 2.

Omnes Eccleſia Primates in prima Synodo provinciali qua hic definita ſunt, palàm recipiant, & omnes hareſes publicè deteſtentur. Idem faciant qui in Synodo diœceſana convenire debent.

Caput 3.

Excommunicationes nemini prorſus praterquam ab Epiſcopo decernantur. Neſas autem ſit ſeculari magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico judici, ne quem excommunicet.

Caput 4.

Liceat Epiſcopis, & Abbatibus generalium ordinum pro ſua conſcientia Miſſarum magnum numerum, quibus celebrandis ſingulis diebus in una Eccleſia ſuffici non poteſt, quicquid magis ad honorem Dei viderint expedire, decernere & ſtatuere.

Caput 5.

Qualitatibus, qua in beneficiorum electione requiruntur, ut oneribus illis injunctis, non derogetur.

Caput 6.

Decretum Pauli 3. quod incipit, Capitula Cathedralium, obſervetur.

Caput 7.

Nemini impoſterum acceſſus aut regreſſus ad beneficium Eccleſiaſticum concedatur. Quod in coadjutoriis poſthac obſervetur.

Caput 8.

Omnes Eccleſiaſtici hoſpitalitatis officium pro beneficiorum proventu & ſundationis præcepto, adminiſtrent. Adminiſtratio autem hoſpitalium uni & eidem perſonæ ultra triennium deinceps non committatur, niſi aliter in ſundatione cautum recipiatur.

Caput 9.

Titulus juris patronatus ex authentico documento, & ſecundum juris diſpoſitionem oſtendatur. Item liceat Epiſcopo præſentatos à patronis, ſi idonei non ſint, repellere.

Caput 10.

In his locis, in quibus propter longinquitatem perſonarum notitia haberi non poteſt, perſonæ Eccleſiaſticæ committantur, quæ de eisdem cognoſcant.

Caput 11.

Omnes beneficiorum locationes in ſucceſſorum præjudicium validæ non intelligantur, neque liceat jurisdictiones Eccleſiaſticas locare.

Caput 12.

Decimæ impoſterum ſub excommunicationis pœna integrè perſolvantur.

Caput 13.

Quarta, quæ ſuneralium dicitur, cathedrali aut parochiali Eccleſiæ ſolita perſolvi, in toto jure perſolvatur, etiamſi ſuerit aliis Eccleſiis conceſſa.

Caput 14.

Clerici ne concubinas, aut alias mulieres impoſterum habeant, alioquin puniantur.

Caput 15.

Non liceat filiis Clericorum, in Eccleſiis ubi eorum patres beneficium Eccleſiaſticum habent, beneficium obtinere.

Cap.

Caput 16.

Beneficia ſecularia, quæ curam animarum habent, in ſimplex beneficium non convertantur.

Caput 17.

Epiſcopi, tam in Eccleſia quàm in foris, ſuum ordinem & gradum retineant, & principes paterno honore proſequantur.

Caput 18.

Canones exactè obſerventur, de quibus non niſi juſta ratione diſpenſetur.

Caput 19.

Quicunque duellum conceſſerit, excommunicetur.

Caput 20.

Omnia Concilia, & ſacri Canones diligenter obſerventur.

Caput 21.

Poſtremò ſancta Synodus omnia & ſingula, ſub quibuscunque clauſulis, quæ de morum reformatione, atque Eccleſiaſtica diſciplina, tam ſub ſanctiſſimis Paulo 3. & Julio 3. quàm beatiſſimo Pio 4. maximis Pontificibus, in hoc ſacro Concilio ſtatuta ſunt, declarat ita decreta fuiſſe, ut in his ſalva ſemper authoritas ſedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur.

Decreta publicata in eadem Seſſione die 4. Decembr.

Decretum primum.

I*Ndulgentiarum uſus in Eccleſia retineatur. Et ſi quis abuſus irrepſerit, cohibeatur.*

De-

Decretum 2.

Ciborum delectus & jejunia, & dierum feſtorum religioſa celebratio, retineatur.

Decret. 3.

Catechiſmi, Miſſalis, & Breviarii negotium ad Romanum Pontificem remittatur.

Decret. 4.

Declarat ſancta Synodus, ex loco aſſignato oratoribus tam Eccleſiaſticis, quàm ſecularibus, in ſedendo, incedendo, aut quibuscunque aliis actibus, nullum cuiquam eorum factum fuiſſe præjudicium, ſed omnium illorum, ut Imperatorum, Regum, Rerumpublicarum, ac Principum ſua jura ac prærogativas illæſas ſalvas eſſe & in eodem ſtatu permanere, prout ante præſens Concilium reperiebantur.

Decret. 5.

Principes, quæ ab hac ſancta Synodo decreta ſunt, ab hæreticis depravari non ſinant.

Decret. 6.

Decreta, quæ ad dogmata & morum reformationem ſtatuta & definita ſunt temporibus Pauli 3. & Julii 3. max. Pont. lecta & approbata fuere à ſancta Synodo.

HISTO-

HISTORIA SESSIONIS XXV.

DIe 15. Novembris Cardinalis Moronus Congregationem domi ſuæ habuit, advocatis Legatis, duobus Cardinalibus, Epiſcopis XXV. ſelectis, Nationis cujuſque primariis. His propoſuit, *quid videretur de finienda Synodo, ejúſque finiendæ modo?* quandoquidem Imperator, Rex Romanorum, Lotharingus, omneſque Principes, ut finis ei imponatur, cupiant. Cardinalis Lotharingus reſpondit, *neceſſariò finiendam eſſe, ne diutius orbis ſuſpenſus teneatur & ut formula Interim in Germania tandem tollatur. Quoad modum, abſolvi omnia unica Seſſione poſſe, tractato Reformationis reſiduo, expedito Catechiſmo & librorum prohibitorum Indice, reliquis verò ad Papam remiſſis; articulis etiam fidei reliquis generalibus verbis comprehenſis.* Secuti reliqui, excepto Granatenſi, qui dixit, eam rem ſe Oratori Regis ſui remittere. Diſceptatum, an & quo modo hæretici anathematizandi? Archiepiſcopus Hydruntinus eorum duces tam mortuos, Zuinglium, Lutherum, quàm viventes nominatim anathematizandos eſſe pertendit. Refragatus huic eſt Lotharingus, ſufficere ajens, ut cunctis hæreticis anathema dicatur. Conſilium de finienda Synodo mox Moronus Oratoribus aperiendum curat, quod uno excepto Lunenſi Comite diu repugnante, & ad extremum nonniſi certa conditione conſentiente, omnes approbant Congregationes mox habitæ de Capitibus Reformationis, in quibus ſumma cum brevitate & conſenſione omnia pronuntiata ſunt. Die 20. Novemb. in Congregatione propoſitum, *anne petenda ſit à Pontifice confirmatio decretorum ſub Paulo, Julio & Pio conditorum?* Cúmque conveniſſet, omnino petendam eſſe, de modo etiam & tempore, quo petenda ſit, anxiè quæſitum, ut eadem Seſſione & confirmatio petatur, & Synodus dimittatur. Poſt conſtitutum Reformationis negotium Cardinali Warmienſi aliiſque

octo Prelatis negotium datum eſt formandi decretum de Purgatorio, invocatione Sanctorum &c. Quamvis autem omnes id agerent, ne quidquam in medium, quod difficultatem pareret, proponeretur: tamen evitari non potuit, quin in pleriſque capitibus diſſenſus aliquis ſe proderet, de quo in quæſtionibus ipſis locus dicendi ſe offeret. Actum etiam in peculiaribus Congregationibus eſt de Indice librorum, Catechiſmo, Miſſali & Agendis. Quæ omnia, ne Concilium detineri debeat, ad Pontificem remittenda Legati contendebant, diſſuadente licet Epiſcopo Ilerdenſi, qui longa oratione demonſtrabat, *ſi quidquam proprium eſſet Concilii, catechiſmum id eſſe: ritualibus verò libris locum ſecundum deberi, in quorum proinde emendatione opus ſit exquiſita cognitione antiquitatis & conſuetudinis omnium regionum, quæ in Romana curia haud facilè, at in Concilio faciliùs inveniantur.* Sed effecit finiendi propoſitum, ut parùm æquis auribus talia exciperentur. Die 25. Novembris Comes Lunenſis apud Legatos queritur de nimia in finienda Synodo feſtinatione, ſimúlque minas jactat, & ad Vargam, ut idem apud Pontificem ipſum agat, ſcribit. Sed Vargas id ſupervacaneum duxit, eò quòd paucos ante dies idem apud Pontificem ſolicitans iniquè acceptus eſſet. Cùm enim Vargas dixiſſet, expedire ut Concilium apertum maneat, eò quòd univerſus mundus id expetat: Pontifex percunctatus erat, *quiſnam ille mundus eſſet?* Subjungente Varga: *Hiſpania id vult: Totus mundus id vult*; excepit Pontifex probroſis verbis: *Scribite in Hiſpaniam, ut Ptolomæum emant, eúmque perlegant. Invenient certè, Hiſpaniam non eſſe totum mundum.* Die 1. Decembris Tridentum Roma nuntium allatum eſt de gravi Pontificis morbo. Unde magis etiam Concilio finem imponere feſtinârunt Legati, ne durante Concilio novi Pontificis, quam Galli moliebantur, electio in ipſo Concilio attentaretur. Igitur poſtridie mane Congregatio habita, & in ea lecta ſunt decreta de Purgatorio & Sanctis, reformatio fratrum, reliquáque Reformationis Capita. Propoſitúmque

que deinceps eſt de legendis in Seſſione omnibus Decretis ſub Paulo & Julio factis, quò videlicet approbarentur. Sed repugnabat Mutinenſis Epiſcopus, aſſerens, *eo pacto authoritati Concilii illorum temporum derogatum iri, ſi qua tum decreta erant, nova Patrum confirmatione indigere ſtatuatur, ac præterea id arguere, Concilium hoc non eſſe idem cum illo, quandoquidem nemo res proprias confirmet.* Placuit igitur, ut Decreta ſolummodo prælegerentur, nec quicquam aliud diceretur. Ita apertè unitatem Concilii declarari, & difficultatem tolli, quam vox *confirmandi* adhibita adferre poterat. Poſtremò propoſitum eſt de anticipanda Seſſione, eáque poſtridie celebranda; & ſi tum expediri omnia non poſſent, de eadem Seſſione ſequenti die continuanda, perinde ac ſi unica eſſet; déque dimittendis Patribus; ac ut die Dominico omnes actis Concilii ſubſcriberent. Reclamabant XIV. Epiſcopi Hiſpani & Comes Lunenſis, qui tamen ad extremum multis ultro citróque habitis verbis aſſenſus eſt, duabus conditionibus appoſitis; unâ, *ut decernatur, Papam iis, quæ reſtabant, proviſurum:* alterâ, *ut in tractatione de indulgentiis non adjiceretur, gratis dandas, aut aliud, quod Bullæ Cruciatæ in Hiſpania officere poſſet.* Ita igitur die 3. Decembris anticipato ſucceſſit Seſſio XXV. ſequenti die continuata poſtrema, in qua concionem habuit Hieronymus Ragazzonus Epiſcopus Nazianzenus, qua totum orbem habitabilem ad admirandum feliciſſimum diem, *quo templum Domini refectum, & navis in portu ex maximis turbinibus & fluctibus collocata ſit*, inclamavit, ſimúlque omnia Concilii decreta ſummatim recenſuit. Lecta deinceps decreta fidei & Reformationis, nec non de Indice librorum, Catechiſmo, Miſſali & Breviario, ut videlicet ea ſumma Pontifici exhibeantur, & ejus judicio ac authoritate terminentur. Poſtea Principes monentur, operam navent, ut decreta illa ab omnibus recipiantur & obſerventur. Decreta etiam ſub Paulo & Julio in eo Concilio facta recitantur. Poſtremò Secretarius cùm in medium proceſſiſſet, rogavit, *an placeret*

ceret Patribus, ut Synodo illi finis imponatur, & ejus nomine per Legatos & Præſidentes omnium, quæ ſub Paulo III. Julio III. & Pio IV. decreta ſunt, confirmatio à R. Pontifice petatur. Reſponſum eſt non ſigillatim, ſed ab omnibus una voce, *Placet.* Cardinalis Moronus omnibus, qui aderant, indulgentiam plenariam conceſſit, & benedicens Synodo, Patribus dixit, ut poſt gratias Deo actas irent in pace. Acclamationes à Cardinali Lotharingo compoſitas idem præcentor ex chartis præivit & intonuit, quibus inter alia fides Concilii Oecumenici Tridentini, tanquam fides S. Petri, Patrum & Orthodoxorum commendatur. Uno ſolo verbo anathema *omnibus hæreticis* dictum eſt. Poſtero etiam die habita quaſi congregatione & appoſitis chirographis Patres CCLV. Concilio ſubſcripſerunt. Tametſi verò jam ante conſtitutum eſſet, ut poſt Patres etiam Oratores ſubſcriberent, placuit tamen deinceps, ne ad ſubſcriptionem invitentur, tum quia non aderat Gallus, tum quia Comes Lunenſis jam ante ſe abſolutè non ſubſcripturum ſignificaverat.

NOTÆ

Ad Hiſtoriam & Decretum Seſsionis XXV.

IN Hiſtoria Seſſionis hujus id potiſſimùm primò animadvertendum, quòd Legati & Lotharingus, ex præſcripto Pontificis, artificioſè omnia non tam ad finiendam, quàm præcipitandam Synodum componunt. Supererant præcipua capita, quorum διάσκεψις non exiguam moram, quod ipſi nonnulli Patres monebant, poſtulaverat. Hæc omnia ambiguis & generalibus verbis, qua fieri potuit maxima brevitate Patres complectuntur, & pertæſi tum laboris tum periculorum, quibus non ſemel in Concilio Papatus laboravit, receptui canunt, indignante etiam Hiſpano Oratore Comite Lunenſi, qui in ſcripto Legatis exhibito graviter queſtus eſt, *quòd materiæ præ-*

præcipua, ob quas Concilium congregatum erat, omitterentur: quòd in paucis illis, quas tractabant, præcipites ferrentur: quòd finis quæratur inſcio Rege. Romæ etiam Vargas objiciens Pontifici, *Hiſpaniam, totum mundum petere, ut Concilium apertum maneat*, deridiculo habitus, & probroſis verbis ad Ptolomæum amandatus eſt. *Secundò* indignum & illud, imò ſupinitatis argumentum fuit, quòd emendandi catechiſmi & Ritualium curam turpiter ab ſe neglectam, ad Pontificem Synodus remiſit, non aliam ob rationem, quàm ut abrumpendi Concilii mora omnis præcideretur. Quod ipſum pluribus argumentis prudenter Epiſcopus Jlerdenſis diſſuaſerat, ajens, nullam Concilio digniorem curam eſſe, quàm conficiendi tum *Catechiſmi*, qui liber poſt Symbolum Apoſtolicum primum in Eccleſia locum tenere debeat: tum *Ritualis*, qui proximo poſt Catechiſmum loco cenſeatur. In horum emendatione opus eſſe exquiſita cognitione antiquitatis & conſuetudinum omnium regionum, quæ in Romana curia haud inveniantur. *Tertiò* anathema pronunciatum eſt *cunctis hæreticis*, non ſigillatim his vel illis. Id in ipſo Concilio Archiepiſcopus Hydruntinus monuit adverſari veteri Conciliorum praxi & rationi, quia in eo Concilii opera conſiſtat, ut nomine tenus qui hæretici ſint, exprimantur. Proinde id ſi negligatur, *fruſtra Concilium laborâſſe.* Lotharingus excepit, *hæreticorum capita eſſe Reginam Angliæ, Reginam Navarræ, Principem Condæum, Electorem Palatinum ad Rhenum, Electorem Saxoniæ &c. Hos nominandos, ſiquidem hæretici nominatim anathematizandi ſint. Atque id turbis occaſionem daturum.* Sed Paulus ἀπροσωπολήπτως etiam Angelis aliud Evangelium prædicantibus anathema dicturus erat, Gal. I. 8. Agnoſcimus igitur Dei providentiam, qua refrenati ſunt homines illi, ne nominatim nobis anathema dicere ſuſtinerent. Quanquam verendum non fuerat, ne maledictione ſua Divinam nobis benedictionem interverterent illi, qui aliud quàm Paulus Evangelium prædicantes, ipſi anathemati ſubjacebant, & in quibus impleta eſt prophetia, אלה

וכחש

וכחש *Execrantur & abnegant*, Hoſ. IV. 2. Quibus proinde occini potuiſſet Canon Felicis Papæ *c. 24. q. 1. Excommunicatus alios excommunicare non valet.* Noſtro verò ſolatio inſervit id, quod Valeriano Epiſcopo & Martyri dixit Alexander II. *Excommunicatus te excommunicare non potuit, & non poteſt dejicere quenquam jam proſtratus &c.* *Quartò* paucis Decreta Reformationis nonnulla excutiemus. Sunt autem ea duorum generum. Alia enim *Regulares & Moniales* concernunt, ſuntque numero XXII. alia denuo *Epiſcopos*, ejúſque generis alia, numero XXI. Prioris generis decreta, ſubtracto fundamento, ſtatu Monachatus, quem inferiùs oppugnabimus, ſua mole ruunt. Capite *primo* præcipitur, *ut omnes Regulares tam viri quàm mulieres ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, ac inprimis, quæ ad ſuæ profeſſionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis & caſtitatis, nec non alia Ordinis peculiaria vota & præcepta, fideliter obſervent.* At mox Capite *tertio* omnibus monaſteriis & domibus tam virorum quàm mulierum, *exceptis domibus Fratrum S. Franciſci, Capucinorum, & eorum, qui Minorum de obſervantia vocantur*, conceditur, *ut deinceps bona immobilia iis poſſidere liceat.* Inſtabat primùm etiam generalis Jeſuitarum Lainezius, ut excipiatur etiam Societas Jeſu, quoad domos profeſſas, in quibus propriè Societas conſiſtat, quæ niſi ex mendicato, & ſine cujuſcunque boni ſtabilis poſſeſſione vivere poſſit. Ei cùm aſſentirentur Patres, pœnitudine ductus poſtridie reverſus petiit, ut exceptio illa tolleretur, dicens, *Societatem ſuam in domibus profeſſis perpetuò in mendicitate ſe conſervaturam, non tamen id penſi habere, ut hoc nomine mundi applauſum conſequatur*, teſte Hiſtorico, *lib. VIII. pag.* 721. Monachorum igitur omnium paupertatis votum profitentium, Capucinis & Minoritis exceptis, domibus Synodus indulget, *ut bona immobilia poſſidere iis liceat.* Proinde paupertatis voto obſtricta, & bonorum immobilium poſſeſſio, hoc eſt, veriſſimæ & certiſſimæ divitiæ, ſi Patribus his fidem habemus, probè cohærere poſſunt. At conſtat ſatis, in veteri eccleſia Mo-

nachis

nachis nec mendicare licuiſſe, nec immobilia bona conceſſa eſſe, ſed quemque eorum labore manuum & ſudore vultus ſui vitam tolerare debuiſſe. Baſilius *de Inſtit. Monach. Serm. 1.* mandatum & præceptum eſſe docet, ut Monachi ex manuum labore vivant. Alibíque id ipſum graviter & ſeriò docet. Neque ipſe ſolus, ſed Auguſtinus etiam *de Opere Monach. cap. 1. 16.* &c. fusè probat, quòd ſicut reliqui Apoſtoli de Evangelio victitârunt, Paulus verò ex labore manuum ſuarum: ita Clerici quidem de bonis eccleſiæ meritò nutriantur, & Monachi contra Paulinum vivendi morem amplexi ſint. Et *cap. 25.* ejusdem libri ait, Chriſti documentum illud, *vade & vende*, nec non Pauli & præceptum & factum *ſufficere debuiſſe ad exemplum derelinquendi priſtinas facultates & manibus operandi.* Meritò igitur Camuſius Bellicenſis Epiſcopus libro *de paupertate Evangelica*, nec non alio *de Expropriatione ſive proprietatis abdicatione Clauſtraſi* docet, ſtatum Monachalem qualemcunque nihil minùs eſſe quàm ſtatum paupertatis, cùm nemini vel ſecuriùs vel opulentiùs proſpectum ſit quàm Monachis, ſive fundos & cenſus annuos, ut Benedictini & Jeſuitæ poſſideant, ſive ex mendicitate vivant, ſive fuerint mixti generis amphibii. Quantis divitiis opus ſit alendæ millioni Monachorum mendicantium, qui in 34. Ordines diſtincti ſunt, reputet qui voluerit cum Camuſio, demonſtrante, illam multitudinem quotannis inſumere centum milliones coronatorum aureorum, præter ſumptus, qui in ædificia, templa, aliáque ejusmodi inſumuntur. Nihil hîc dicam de mendicitate Jeſuitarum profeſſorum, de qua adeò gloriosè locutus eſt Lainezius. Meritò ſane Nobilis quidam Landspergius dixiſſe fertur: *Si mendicare vellem, cum Jeſuitis mendicarem. Illi enim non obolum unum vel alterum, ſed mille coronatos plerunque una vice à Principibus aſſortant.* Regales eorum divitiæ notiores ſunt orbi, qui hactenus ſibi illud; paſſus eſt, quàm ut commemorari debeat. *Decimo ſexto* poſt ſancitum de Novitiis, ſi inventi fuerint, habiles, vel ad

ad profitendum adigendis, vel è Monaſterio ejiciendis, additur exceptio de Jeſuitis hæc in verba: *Per hæc tamen ſancta Synodus non intendit aliquid innovare aut prohibere, quin religio Clericorum Societatis Jeſu, juxta pium eorum inſtitutum à Sancta ſede Apoſtolica approbatum, Domino & ejus eccleſiæ inſervire poſſit.* Quibus artibus exceptionem hanc, verbis pluralis Numeri, *Per hæc &c.* expreſſam, ut tum ad proximam, tum ad ſuperiores etiam leges extendi poſſet, Lainezius Jeſuitarum Generalis obtinuerit, narrat Hiſtoricus *lib.* VIII. *pag.* 722. Porro cùm nóvum Jeſuitarum ordinem approbant Patres, manifeſtè delinquunt contra Lugdunenſis Concilii, Pontifice Gregorio X. Anno 1273. habiti decretum, quo prohibetur, ne ulli deinceps novi religionis Ordines excogitentur & inſtituantur. Quo quidem Concilio ſuppreſſi fuerunt ii etiam Ordines, qui Romani Pontificis authoritate jam pridem invaluerant, exceptis Dominicanis & Franciſcanis, qui in eo tanquam utiles Romanæ eccleſiæ aſſeclæ approbati ſunt. De Jeſuitarum porrò thraſonico titulo, typho, vafritie, inſtitutis, ſtratagematibus, *πολυπραγμωσύνῃ*, periculoſis in Theologia tum Pontificia tum Morali dogmatibus, artibus Mercurialibus, praxi ſcilicet mendaciorum, æquivocationum, mentalium reſervationum, inſidiis adverſus Reges & Principes, formidabili etiam Regibus ipſis potentia, ſcripſerunt multa in ipſo Papatu Arnoldus celebris advocatus Pariſienſis, ipſa Academia Pariſienſis, Stephanus Paſchaſius, Lud. Montaltius, Thuanus, Grammondus, Canus, Arias Montanus, Alphonſus Vargas, Sciopius, alii. Súntque ejuſmodi ea omnia, ut meritò mirandum nobis eſſet, ſectam illam Concilii ſuffragio probatam eſſe, niſi etiam graviora ab eo admiſſa ac deſignata eſſent. Sequuntur reliqua XXI. Reformationis capita, ex quibus digniora notatu conſignabimus. Capite 1. Epiſcopis *modeſtia, frugalitas, continentia & Sancta humilitas* commendatur, præcipitúrque, *ne ex reditibus eccleſiæ* conſanguineos, fratres, nepotes *augere ſtudeant.* Cum demandata illa *ſancta humilitate* parum convenit

venit id, quod Capite XVII. ſubjicitur, ubi queruntur Patres, *Epiſcopos aliquos ſui ſtatus oblitos, Pontificiam dignitatem non leviter dehoneſtare, qui cum Regum miniſtris, Regulis, & Baronibus in eccleſia, & extra indecente quadam demiſſione ſe gerunt, & veluti inferiores miniſtri altaris, nimis indignè non ſolùm loco cedunt, ſed etiam perſonaliter illis inſerviunt.* Quæ omnia ita deteſtatur Synodus, ut graviter præcipiat tum Epiſcopis, *ut tam in eccleſia quàm foris ſuum gradum & ordinem præ oculis habeant, ubique ſe Patres & Paſtores eſſe meminerint*; tum Principibus reliquíſque omnibus, *ut eos paterno honore ac reverentia proſequantur.* Egregia ſcilicet humilitas, quâ miniſtri eccleſiæ extolluntur ſupra dominantes hujus mundi, dixerit licèt ipſe Chriſtus: VOS AUTEM NON SIC, quod dictum validius eſt, quàm ut ulla vi ſubverti, apertius, quàm ut ulla fraude obſcurari poſſit. Neque vel naturæ, vel gentium jura ejuſmodi πϱοεδϱίαν Epiſcopis & Sacerdotibus permittunt. Neque moror ſive rationes (ſi tamen λόγοι ſunt, qui ſunt ἄλογοι) quibus Caſſanæus *in Catal. Glor. Mundi Parte IV. Conſiderat. 2.* contendit, quòd *ſtatus eccleſiaſticus in omnibus ſtatui temporali ſit præferendus*, ſive exorbitans illud dictum: *Aurum non tam pretioſius plumbo, quàm regia poteſtate ſit ordo Sacerdotalis altior*; Cap. duo ſunt 10. diſt. 96. Quæ comparatio ſi juſta eſt, nullus tam miſerabilis Sacerdos eſt, quin præcedere ipſum Imperatorem debeat. Sicut enim quælibet auri particula omni plumbo dignior eſt, ita ultimus quiſque paſtorculus præſtantiſſima ove ſuperior erit. Apageſis verè Phariſaicum hoc ſupercilium, quod Patres hujus Concilii planè inverecundè fovent. Non tali tumida gravitate veteres Epiſcopi ſe venerabiles reddiderunt, ſed ſincera munerum functione, & veræ pietatis exercitiis. Præterea quæ de immodica largitione bonorum eccleſiæ vitanda Synodus ſciſcit, quàm parùm religiosè obſerventur, vel ſolum Pontificum, qui Epiſcopi Epiſcoporum haberi volunt, exemplum, ac libelli in *Nepotiſmum* illorum ab ipſis Pontificiis luſi & vulgati comprobant.

bant. Capite III. conſtituitur, tum *ne excommunicationis gladius temerè ſtringatur:* tum *ut ſolus Epiſcopus monitoria & excommunicationes decernat, pro rebus amiſſis aut ſubſtractis prodendis ac recuperandis:* tum denique, *ne Secularis quilibet Magiſtratus prohibeat Eccleſiaſtico judicio, ne quem excommunicet aut mandet, ut latam excommunicationem revocet.* Rectè equidem monetur, ut excommunicationis gladius *ſobriè & magna circumſpectione* exerceatur, eò quòd experientia doceat, *ſi temerè aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni* quàm formidari, & perniciem *potiùs quàm ſalutem parere.* Bene eſt, quòd agnoſcunt & tantùm non fatentur, excommunicationis gladium antehac à Pontifice & Epiſcopis temerè & parùm ſobriè ac circumſpectè diſtrictum eſſe, quo videlicet uſi ſunt tanquam ſubſidio ſtabiliendæ ſuæ tyrannidis ac potentiæ, non ſalutari ſcandalorum & impietatis remedio. Memorare poſſem fulmina illa Romuleja in ſacra etiam, uncta & coronata capita ſine cauſa jactata, & ab iiſdem validè ſpreta. Et Majores etiam noſtri fortiſſimi Seculo XIII. brutos anathematiſmos Pontificis excipere, quàm datam Friderico II. fidem frangere maluerunt. Ommitto maſculam Tigurinorum apologiam, qua Alexandri anathema in Regem Galliarum, ejúſque amicos evibratum, An. 1496. feliciter, fortitérque retorſerunt. Illud verò omnes tyrannidis numeros implet, quòd toties Pontifices ob Principum ſive verum, ſive fictitium delictum, innocentem etiam eorundem populum ſacris interdixerunt. Quomodo Petrus Damianus queritur *lib. I. epiſt. 7.* omnes Anconitanos excommunicatos eſſe propter unius culpam, *cùm non debeat,* inquit, *ſævire gladius niſi in paucos pro multitudine.* Quòd verò *ſolis Epiſcopis* Pontificiis monitoriorum & excommunicationum jus, à Seculari Magiſtratu nullatenus inhibendum tribuitur, id ipſum quoque recipi non poteſt, tum quia Pontificiis Epiſcopis aliud quàm Pauli Evangelium prædicantibus, adeóque ipſo jure excommunicatis, alios excommunicandi poteſtas non eſt, juxta canonem

Felicis

Felicis Papæ: *Excommunicatus alios excommunicare non valet:* tum quia excommunicandi jus toti eccleſiæ, non excluſo etiam ipſo ſupremo Magiſtratu, competit. Ita olim temerariis Pontificum cenſuris non ſolùm imperio & minis, ſed aperta etiam vi reſtiterunt Henrici, Friderici, Ludovici, Philippi, Veneti, aliíque, quibus adſtipulatus eſt prudentiſſimus Gerſon *de auferibilit. Papa ab eccleſia Conſid.* 14. ubi inter alia ita habet: *Jubebit, exempli gratiâ, ſummus Pontifex, quòd vaſtetur regnum Franciæ igne & gladio. Dicimus, quòd Regis erit reſiſtere, & jubere, quòd ei non obediatur, ſed reſiſtatur. Hoc enim fas eſt agere cuicumque, in quem vim illicitam vellet inferre etiam verus Papa.* In Gallia quoque, non obſtante Tridentini Concilii ſanctione, ſuprema Curia appellantem *ab abuſu* ſuſcipit, & adverſario injungit, ut ſuis ſumptibus abſolutionem illi procuret: nî pareat, gravibus pœnis coërcetur. Capite XII. Synodus hortatur *omnes & ſingulos pro Chriſtiana charitate, debitóque ergo paſtores ſuos munere, ut de bonis ſibi à Deo collatis Epiſcopis & Parochis, qui tenuioribus præſunt eccleſiis, largè ſubvenire ad Dei laudem & Paſtorum ſuorum dignitatem non graventur.* Quantò verò æquius fuerat aurem vellicari Epiſcopis, quibus lautior fortuna affulget, ut illi ex abundantia ſua tenuiorum inopiæ ſuccurrant, quando jam ſatis emunctum eſſe populum abundè conſtitit. Adeò inſatiabilis eſt clericalis avaritiæ vorago, ut tantùm non Salomonis *quatuor inſaturabilibus* adjicienda videatur. Capite XVI. præcipitur, ne beneficia curata, quæ animarum curam annexam habent, in ſimplicia deinceps convertantur, útque vicario, in quem translata animarum cura fuerit, aſſignetur congrua portio. Cæterùm beneficia curata in ſimplicia, mera ignaviæ alimenta, jam converſa, Patres nec improbant nec tollunt, ſed relinquunt, ne videlicet Romani Pontificis offenſam incurrant, & ipſi ſuam ſtultitiam Epiſcopi, qui mali hujus authores extiterunt, damnent. Capite XVIII. Epiſcopis aliiſque Præſulibus poteſtas fit *cum aliquibus decretis diſpenſandi, ſi urgens*

juſtáque ratio & major quandoque utilitas poſtulaverint, & cognita cauſa ac ſumma maturitate, atque gratis. Ex hoc igitur canone contra quælibet, duriora inprimis Concilii hujus Decreta Pontificius clerus remedium petere, & triſti faſtidio ſuo occurrere poteſt. Integra enim relinquitur iis, ad quos diſpenſatio pertinet, diſpenſandi poteſtas. Neque unquam juſtæ & rationabilis cauſæ, quam *viri boni arbitrio* Canoniſtæ, uti hîc Barboſæ *Remiſſio* docet, definiunt, artificioſa προφάσις deerit. Capite XIX. ipſum Jmperatorem, Reges ac Principes duella permittentes, anathemate feriunt, imò & dominiis ſuis ac feudis privant, adeóque temporalem poteſtatem, nullibi ſibi conceſſam, uſurpant. Et tamen ipſimet tenent, in quibusdam caſibus licere duellum, meretricium, aliáque ejuſmodi delicta permittere, ut videlicet majora mala permittantur. Capite XX. monentur Principes, *ut Canones ad immunitatem, favorem, libertates eccleſiaſticas ſpectantes diligentiſſimè obſervari curent, útque Barones aliósque vaſallos, Canonum illorum violatores, ſeverè coërceant: adeóque hac ratione veros ſe eccleſiæ & fidei Catholicæ patronos & defenſores, ſuorúmque piorum majorum imitatores exhibeant, qui non modo eccleſiæ bona imminui paſſi non ſint, ſed & liberalitate ac munificentia ſua eadem ſemper amplificaverint.* Ita Principibus Chriſtianis perſuadere conantur, hac demum ratione Eccleſiæ Catholicæ protectores & Patronos illos exiſtere, ſi Clericos in poſſeſſione bonorum, privilegiorum ac immunitatum ſuarum tueantur, eaſdémque etiam amplificare ſtudeant. Adeò nihil de immunitatibus & privilegiis injuſtè acquiſitis decidi patiuntur, ut ea etiam augeri & accumulari velint, ac tantùm non imperent. Cæterùm de eccleſiaſtica juriſdictione & κοσμικῆς illius ἐξουσίας typho ſuo loco fuſiùs egimus. Denique Capite XXI. declarat Synodus, *omnia & ſingula, ſub quibuſcunque clauſulis & verbis quæ de morum Reformatione atque eccleſiaſtica diſciplina ſub Paulo III. Julio III. & Pio IV. in hoc Sacro Concilio ſtatuta ſunt, ita decreta*

creta eſſe, ut in his SALVA SEMPER AUTHORITAS SEDIS APOSTOLICÆ *& ſit, & eſſe intelligatur.* De hoc decreto nulla in Congregatione verba facta eſſe teſtatur Hiſtoricus *lib.* VIII. *p. 731.* Proinde clanculum intruſum fuerit, Patribus ob nimiam feſtinationem facilè acquieſcentibus, inprimis quia eadem Sedis Apoſtolicæ exceptio etiam Seſſ. VII. in Prologo Reformationis admiſſa fuit. Interim exceptio illa, *Salva ſemper authoritate Sedis Apoſtolica*, id omne convellit & labefactat, quod in Decretis Reformationis ſalubriter conſtitutum curiam Romanam, in qua omnium malorum radicem fixam eſſe palam Epiſcopi in Concilio dictitabant, tangere videbatur. Valent nempe decreta non aliter quàm *ſalva authoritate Sedis Apoſtolica,* quæ ſi per illa detrimentum patitur, ut *ſalva* eſſe non poſſit, actum & conclamatum eſt de decretis, refiguntur & abolentur penitus. Verbi gratiâ. Statutum erat in Concilio, *ne quis plures eccleſias Cathedrales recipere poſſit, & ſimul retinere. Qui autem plures habent, unâ, quam mallent, retentâ reliquas miſſas facerent*, Seſſ. VII. cap. 2. At vi exceptionis illius, *Salva authoritate Sedis Apoſtolica*, Paulus III. decretum illud ita interpretatus eſt, ut manifeſtè illud eluderet, nimirum, *ut qui relicturus eſſet eccleſias, fructus omnes ſibi reſervare poſſet, aſſignans tantùm aliquid reſignatario pro ſua dignitate utcumque tuenda: poſſet etiam regreſſum retinere, ut ſi accideret reſignatarium cedere vel decedere, ad reſignantem eccleſia regrederetur, alteri ceſſura, cui reſignans conſentiret.* Quam fraudulentam interpretationem ſecutus Cardinalis quidam quinque Epiſcopatus & Abbatias totidem poſſidens, fructus recipiens, aſſignavit reſignatariis ſuis pro ſua cuique ſcilicet dignitate vix ac ne vix quidem tuenda, teſte Claudio Eſpenſæo Doctore Sorbonico *in Cap. I. ad Titum.* Sic igitur fraude facta Concilio beneficiorum ſacrilega pluralitas, palam obtinet. Unde Clero in Gallia A. 1614. Concilii receptionem urgenti inter alia reſponſum eſt: *Si adeò illis Concilii decreta cordi ſint, ipſi primi illa obſervarent, able-*

gatis erroribus, qui non ſine ſcandalo apparent, & potiſſimùm pluralitate beneficiorum. Sed quotuſquiſque ea ablegavit? *Ut ſic conſtet, non bono eccleſiæ, ſed ſuorum duntaxat commodorum cauſa de Concilii admiſſione illos anxios eſſe,* verba ſunt Michaelis Rouſſelii, *Hiſtor. Juriſd. Pontif. lib. II. cap. 13. pag. 295.*

QUÆSTIONES THEOLOGICÆ AD DECRETA FIDEI SESS. XXV.

QUÆSTIO I.

An detur Purgatorium ſeu locus, in quo fidelium animæ poſt mortem, antequam ad Regnum Cœlorum aditus pateat, detineantur, à reliquis ſive peccatis ipſis, ſive temporalibus peccatorum pœnis purgentur, & fidelium ſuffragiis, ac potiſſimùm altaris ſacrificio, adjuventur?

Affirmat Synodus tum Seſſ. VI. can. 30. tum Seſſ. XXII. can. 3. tum denique fuſiùs hac Seſſione XXV. Decreto *de Purgatorio,* ubi præcipitur Epiſcopis, *ut hanc de purgatorio doctrinam à Chriſti fidelibus credi, teneri, doceri, & ubique prædicari diligenter ſtudeant.* Et priores quidem Seſſionum canones anathematiſmos conjunctos habent: at poſtremæ Seſſionis decretum non item. De loco verò & foco ſeu igne Purgatorii, nec non de remiſſione culpæ, an pœnæ duntaxat, aliquid definire Patres non ſuſtinuerunt, *quòd res ea non careret difficultate, nec facilè verba*

verba inveniri poſſint, quæ omnibus ſatisfacerent, uti S. Polanus teſtatur *lib. VIII. pag.* 720. Monuítque Archiepiſcopus Lancianenſis, cùm in Canonibus de Miſſa declaratum ſit, *ſacrificium illud pro defunctis in Chriſto, nondum ad plenum purgatis offerri*, nihil reſtare amplius, quàm ut Epiſcopis ejus doctrinæ prædicandæ neceſſitas imponatur, in cujus ſententiam decretum formatum eſt. Adeò timidè & ſuſpenſo gradu Patres illi incedunt. Nos verò ejuſmodi purgatorium, qualecunque in illo ſupplicium ſtatuatur, quod à Pontificiis nondum definitum eſt, refutamus ſequentibus argumentis. Etenim I. Purgatorium ejuſmodi revelatione & ſuffragio Scripturæ, quæ unicus eſt fidei ac morum canon, prorſus deſtituitur. Nec nomen, nec res nomine ſignificata uſpiam occurrit. De nomine palam eſt, quia Scripturæ non alium *καθαρισμὸν purgatorium* ſeu *purgationem* agnoſcunt, quàm Jeſu Chriſti pretioſum ſanguinem Hebr. I. 3. & 1. Joh. I. 7. De re ipſa fatentur Petrus à Soto, qui Concilio inter fuit; *Lect. 1. de Purg.* Cæſar Bullengerus, Pereſius, Fiſcherus, Epiſcopus Roffenſis, qui diſertè *art. 18. contra Lutherum* ſcribit, *diligentiſſimos inquiſitores hactenus latuiſſe Scripturam aliquam* purgatorium probantem; quæ ejus verba Redingius vafrè diſſimulat pag. 575. affingens ei, quòd negaverit tantùm in promptu eſſe locum, qui *protervientibus ingeniis* ſatisfacere poſſit. Unde Cottonus Jeſuita ex ipſo Diabolo percontari non erubuit, quis locus Scripturæ aptè purgatorium probet, locuplete teſte Thuano, ne *calumnioſum* id eſſe ſine ulla ratione Redingius amplius aſſerat. Tum purgatorium *ἄγραφον* eſſe inde etiam liquet, quia iis in locis, quibus purgatorii, ſi quod exiſteret, mentio propemodum neceſſaria videbatur, ne minimo quidem digito attingitur, veluti cùm deſcribuntur funera, mors ſanctorum, ſacrificiorum varia genera, ſtatus defunctorum. Denique ſi Purgatorii Scriptura comprehenderetur, utique claris & diſertis verbis, quæ ad credendum pios & cautos quoſque obligarent, res tanta revelari debuiſſet. Ubi

verò clara illa revelatio continetur? 2. Neque tantùm in ſcripturis revelatum non eſt, ſed etiam iiſdem vehementer repugnat, utpote quæ non agnoſcunt medium ſtatum, ſed duos tantùm faciunt hominum ordines, alios credentes, qui ſalvantur, alios incredulos, qui damnantur, Joh. III. 16. 17. duo duntaxat loca, vel conſolationis vel tormenti, quæ inter ingens chaſma eſt Luc. XVI. 25. 26. Uſitata quin etiam diſtinctio eſt inter mortem Sanctorum pretioſam & peſſimam, benedictionem & maledictionem, vitam & mortem, neque quidquam inter hæc extrema occurrit, quod purgatorii ſtatui convenire poſſit. 3. Poſt hanc vitam nullus ſupereſt locus reſipiſcendi, bene operandi & merendi Eſaj. LV. 6. Eccleſ. IX. 5. 10. Matth. XXV. 10. Joh. IX. 4. Gal. VI. 8. 10. Ergo nec locus erit peccata purgandi, & pro iis ſatisfaciendi. 4. Juſtis & fidelibus peccata omnia remittuntur obedientiæ & mortis Chriſti merito Rom. III. 24. 25. 1. Joh. I. 7. II. 2. At quibus remiſſa ſunt peccata, eos nullum amplius manet *κατάκριμα condemnatio*, nullum *ἔγκλημα accuſatio* Rom. VIII. 1. 33. 34. eorum peccata ne quidem recordationem Dei ſubeunt Ezech. XVIII. 23. 24. Quos autem nulla condemnatio manet, quorúmque peccati Deus ne quidem amplius recordatur, illi propter peccata oblivione ſepulta pœnas & grave illud *κατάκριμα judicium* purgatorii amplius ſuſtinere non debent. 5. Fideles ilico poſt mortem recipi in Cœlum, Paradiſum, ſinum Abrahæ, locum beatitudinis & quietis, domum non manu factam æternam in Cœlis, cœleſtem Hieroſolymam, locum conſummationis, teſtatur Scriptura Pſal. XXX. 6. CXVI. 7. Luc. II. 29. XVI. 22. XXIII. 43. Act. VII. 59. 2. Cor. V. 1. 2. 8. Phil. I. 23. Hebr. XII. 23. Apoc. XIV. 13. Non igitur purgatorii piaculares flammas ſubeunt. Perſpicuè inprimis Paulus Rom. VIII. 10. loquitur: *Si Chriſtus in nobis, corpus quidem mortuum eſt propter peccatum: Spiritus autem eſt vita propter juſtitiam.* Corpori imminet *mors* ad abolitionem peccati, non ſpiritui, qui *vita* eſt etiam tum, quando corpus moritur.

ritur; quoad & ipſum reſuſcitatur v. 11. non autem ſpiritus ex pœnis infernalibus eripitur. Sanè Spiritus in pœnas infernales deſcendens non eſt *ζωὴ vita*.6. Purgatorium tum præcipuos fidei articulos ſubruit, nominatim articulos de miſericordia & juſtitia Dei, ſufficientia meriti Chriſti, Evangelio, quod eſt lætum de plenaria peccatorum remiſſione nuntium: aliiſque; tum falſis innititur hypotheſibus, quales ſunt, quòd remittatur culpa non remiſsâ pœnâ; quòd Chriſti ſatisfactio non proſit fidelibus ad perfectam remiſſionem, ſed tantùm uſq; ad Baptiſmum, poſt eum autem pœnas æternas in temporales convertat; quòd afflictiones fidelium ſint verę pœnę & ſatisfactiones; quod per merita, ſatisfactiones, eleemoſynas, preces, ſacrificium miſſæ, aliaq; viventium ſuffragia pœnæ purgatorii leventur & finiantur, quæ ſuo loco ſolidè diſcuſſa ſunt: tum deniq; pugnat cum ipſis Pontificiorum hypotheſibus de indulgentiis, de remiſſione peccati per totalem ejuſdem ablationem, de juriſdictione illimitata Papæ in ipſum etiam Purgatorium, quam ſi Papa habet, tyrannum eſſe oporteat, qui miſeras animas ex eo confeſtim non liberet. 7. Primitivæ eccleſiæ incognitum fuiſſe purgatorium Pontificium, argumentis irrefragabilibus conſtat. Qualia ſunt, quòd neque in ſymbolis, neque in Conciliis veterum dogmatis illius veſtigium ullum extat: quòd à Græcis aliiſque orientalibus nunquam agnitum fuit, uti de Græcis & Armenis nominatim Thomas in Opuſculo, quod contra eos ſcripſit, Guido Carmelita, Concilium Florentinum, Sebaſtianus Medices, Alphonſus à Caſtro, apologia Græcorum Baſileenſi Concilio oblata, aliaque, de quibus inferiùs, fidem faciunt: quòd purgatorii nullam veteres iis locis mentionem faciunt, quibus commemorandum omnino fuerat, ſi creditum fuiſſet: quòd quæ purgatorii hypotheſin neceſſariò vel comitantur vel ſequuntur, ea nunquam apud veteres Patres occurrunt: quòd ea Scripturæ loca, quibus purgatorium ſuum probare nituntur, veteres diverſiſſimo ſenſu interpretati ſunt:

quòd fidei, ſpei, charitatis operibus aut meritis nullum poſt fidelium mortem locum eſſe ſtatuunt: quod pœnitentiæ vel remiſſioni peccatorum nullum hominibus poſt mortem relictum locum definiunt: quòd paſſim affirmant, homines ibi æternùm manſuros, quò morientes inciderint: quòd pios nulla manere poſt mortem tormenta vel ſupplicia crediderunt: quòd piorum animas poſt mortem purgari diſertè negant, nominatim Gregorius Nazianzenus *Orat.XV.tom.I.pag.229.* Chryſoſtomus *homil.8. de pœnit. quæ eſt 56.* Auguſtinus *de Civ. D.lib. XXI. 13.* quòd paſſim amicos in fide Domini mortuos quieſcere & fidelitate frui affirmant. Quæ omnia teſtimoniis diſertis ipſorum Patrum ſolidè corroborata vide apud Forbeſium *Inſtruct. Hiſt. Theolog. lib. XIII. cap. 11.* Dalléum *de Pœnis & Satisfact.* libro VI. aliíſque. Non patitur enim inſtitutæ brevitatis ratio teſtimonia, quæ ibi allegata inveniri poſſunt, repetere. 7. Juvabit etiam originem purgatorii, ejus nimirum ſemina, conceptionem & nativitatem paucis eruere. Olim ex Sacris gentilium & Philoſophorum Scholis in ſeneſcentem jam & inclinatum Judaiſmum ejus *ſemina* invecta ſunt. Unde non Bellarminus duntaxat *lib. I. de Purgat. cap. 11.* ſed Redingius etiam *pag.* 578. Philoſophos Paganos Platonicos, Judæos, imò & Muhammedanos purgatoriũ agnoſcentes imprudenter ad partes advocat, quaſi videlicet dogmati ἀγράφῳ & ἀντιγράφῳ excæcatorum Judæorum, blaſphemorum Muhammedanorum & idololatricorum gentilium, addi poterat, & Diabolorum, qui ſæpius de purgatorio teſtificati ſunt, conſenſus veritatis argumentum ſuppeditet. Pontificium & Platonicum purgatorium quàm bellè conveniant, fusè Forbeſius *loc. cit. cap.* 2. demonſtrat. Poſt Apoſtolorum deceſſum ex iiſdem Paganiſmi & Judaiſmi reliquiis in eccleſia ſcripta apocrypha ſub nomine Jacobi, Andreæ & Hermæ ſpargi cœperunt, in quibus purgatorium tantùm non *conceptum* eſt. Ex iis aliiſque fabuloſis traditionibus Patribus nonnullis dicta minùs conſiderata exciderunt,

runt, qualia ſunt Clementis Alexandrini, *omnem locum, ſive hic ſive alibi pœnitentia agatur, miſericordia vacare*; Origenis varias poſt hanc vitam purgationes fingentis; Lactantii, Ambroſii, Hieronymi, *quòd Sancti juxta ac impii omnes, nullis, ne quidem, B. Virgine Martyribus & Apoſtolis exceptis, ejuſmodi ignem tranſituri ſint, quali olim omnis pii ardebunt*; Auguſtini dubitantis, non definientis, *an animabus de ſeculo exeuntibus ſuperſit aliquod rerum, quas impenſiùs in mundo dilexerant, deſiderium, arcanúſque doloris velut ignis.* His obſtetricantibus, accedente etiam uſu precum pro mortuis, alio longè fine primitus inſtitutis, Purgatorii Romani dogma tempore Gregorii I. R. P. ortum, à Beda, aliíſque fabularum avidioribus, incrementa habuit, diúque titubavit, donec accedentibus fictitiis revelationibus & apparitionibus purgatorianorum ſpectrorum, quibus aurea Legenda, quam Lombardicam appellant, Jacobi de Voragine, ſpeculum exemplorum, Brigittæ revelationes, &c. ſcatent; in eam, qua hodie eſt, formam ac modum, recentiorum Paparum authoritate redactum eſt. 9. Interim de Purgatorio, ejúſque accidentibus mirifice ipſi inter ſe Adverſarii digladiantur. Illud ex Scripturis probari poſſe negant Roffenſis, Petrus à Soto, Pereſius: affirmat Synodus noſtra decreto de Purgatorio, ubi *ex Sacris Literis* Eccleſiam purgatorium edoctam eſſe ſtatuit. Veteri eccleſiæ incognitum fuiſſe purgatorium, ait idem Roffenſis, negant alii. In purgatorio tam bonos quàm malos, ipſam B. Virginem, omnes denique, uno Chriſto excepto, purgari debere, ex Patribus probare conatur Franciſcus Middenſis *Elucid. verit. Cathol.* negant alii, inprimis Bellarminus *lib. 2. de Purg. cap. 1.* De miniſtro purgatorii variæ ſunt opiniones. Alii nempe putant, ſui duntaxat exilii vi & ignis vehementia affligi: alii ignem flatu omnipotentis excitari: alii animas purgatorii à dæmonibus torqueri: alii aliter ſtatuunt, & Bellarminus *Lib. de Purg. cap. 13.* ita ἐπιχείρεται: *Manet & hoc inter ſecreta, quæ ſuo tempore nobis aperientur.* Materiam purgatorii alii

ignem eſſe dicunt : alii , & ipſum etiam Florentinum Concilium negant : alii aquam eſſe volunt, cujus flumine animæ purgentur. Qui ignem eſſe volunt, diſceptant, quomodo ignis ille animas amburat, & an ac quomodo ab infernali differat? De ſtatu animarum in purgatorio contendunt, an videlicet ibi mereantur nec ne, affirmantibus Thomiſtis, negante Bellarmino: an & quomodo certæ ſint de ſua ſalute, Bellarmino eodem iis tribuente certitudinem mediam inter eam, quæ eſt electorum in hac vita & Cœlitum: aliis, veluti Dionyſio Carthuſiano, Baijo, Gerſone, omnem iis certitudinem derogantibus. Locum purgatorii alii faciunt loca ea, in quibus peccârunt: alii hunc mundum, in quo animæ manent in corpore tanquam in carcere: alii conſcientiam accuſantem & punientem peccata: alii vallem Joſaphat: alii aëra caliginoſum: alii intra terræ viſcera vicinum inferno, quam opinionem communem vocat Bellarminus. In Legendis & Speculo exemplorum memoratur, alias animas relegatas eſſe in vepres, alias in montes, alias in convalles, alias in puteos, alias ſub umbras arborum, alias in aëra, alias ſub ſtillicidia, alias in glaciem &c. Tempus purgationis durantis Dominicus à Soto annis decem, Antoninus tot annis, quot peccata durârunt, alii multis annorum millibus definiunt. Mitto vexatiſſimas de gravitate pœnarum in purgatorio quæſtiones & diſſenſiones. Non diſſimulavit hoc contradictionum ulcus ipſa Synodus, quæ in Decreto Epiſcopos hortatur, *ut incerta, vel quæ ſpecie falſi laborant, evulgari & tractari non permittant: ea verò, quo ad curioſitatem quandam aut ſuperſtitionem ſpectant, vel turpe lucrum ſapiunt, tanquam ſcandala & fidelium offendicula prohibeant*. Interim quæ certa, quæve *incerta* illa ſint, Synodus declarare non ſuſtinuit. 10. Denique dogma illud adeò à Scriptura & ratione alienum, in Papatu quæſtûs tantùm gratiâ foveri, arguit tum quod ipſa Synodus non obſcurè fatetur, antehac illo dogmate ſacrificulos ad lucrum uſos eſſe, prohibens ea, quæ in eo *lucrum ſapiunt*: tum quia Græci jam olim, uti refert

Cardi-

Cardinalis Aureolus *in 4. d.21. art. 1. pag.151. d.* Latinos graviter accuſârunt, *quòd purgatorium propter lucrum invenerint*: tum quia indulgentiarum & magnæ miſſæ partis nundinatio Purgatorio tanquam baſi ſuæ ſuperſtructa eſt. *Suis prædicationibus decipiunt ſimplices, & aurum ſubtili vel fallaci potiùs ingenio ab iis extorquent, de purgatorio mendaciter extrahendo animas, quæ ſunt Dei judicio reſervatæ*, uti de quæſtoribus illis jam olim queſtus eſt author *oneris Eccleſiæ*, qui Salisburgenſis & Chemenſis Epiſcopi ſuffraganeus fuit.

OBJICITUR I. *Animas fidelium juvari poſſe ſacrificiis & precibus vivorum conſtat ex 2. Machab. XII. 34. ubi Judas legitur duodecim millia drachmarum miſiſſe Hieroſolymam, ut offerretur pro peccato ſacrificium. Ergo fidelium animæ poſt mortem non ſunt in ſtatu beatitudinis, utpote qui ſuffragiis ejuſmodi non indigent, ſed pœnali, qualis etiam eſt in purgatorio.* Aug. Reding *pag.569.* Reſp. Abundè huic argumento ſatisfecimus ſuperiùs, pag.788.789. Unum hoc addo, ſacrificium illud Judæ, ſi maximè pro mortuis oblatum eſſet, neutiquam purgatorio favere, tum quia mortui illi obiverunt in peccato mortali, ſacrilegio nimirum, utpote qui acceperant ἱερώματα idolis Jamnienſium conſecrata; at in purgatorio non alia quàm venialia purgari ipſi docent: tum quia Judas dicitur *conſiderâſſe, his qui cum pietate obdormiunt*, κάλλιστον ἀποκείμενον χαριστήριον, *optimam repoſitam eſſe gratiam*, quale certè χαριστήριον neutiquam eſt in flammis purgatorii: tum quia milites illi temporali pœna à Deo affecti erant v.42. ut alia pœna temporali opus non fuerit: tum denique, quia ſi maximè in V. T. locus ejuſmodi medius fuiſſet, non tamen ſequeretur, ſine nova revelatione etiam in N. T. talem locum eſſe debere.

II. *Deus Zachar. IX. 11. dicitur ſanguine Teſtamenti ſui eduxiſſe vinctos ſuos de lacu, in quo non eſt aqua. Ubi* בור *lacus ſive ciſterna illa commodè ſignificare poteſt purgatorium, in quo non eſt aqua conſolationis.* Reſp. 1. Ipſi adver-

adverſarii ambigunt, de limbo an purgatorio locus ille explicari debeat. 2. Purgatorium eo loco non indigetari liquet, quia nec de mortuis, nec de animabus, nec de peccatis levioribus & venialibus ſermo eſt: & ſanguine teſtamenti, adeóque merito Chriſti, non propria purgatione, expiatione & ſatisfactione ex ciſterna liberari dicuntur. Ne dicam illos, quos Deus liberâſſe dicitur מבור *ex ciſterna*, dici in eodem אסירים *vinctos*, cùm animas purgatorianas vagari & frequenter nos inviſere, ex Gregorii Dialogis illi nugentur. 3. Vel igitur ſenſus eſt, Chriſti morte, ſeu teſtamenti ſanguine nos in peccato mortuos ex merita ciſterna æternæ mortis liberatos eſſe: vel morte Chriſti fideles N T. liberatos eſſe ex timore mortis, cui fideles V. T. toto vitæ ſuæ decurſu obnoxii erant, accuſante lege, ſacrificiis peccatorum quotidie memoriam refricantibus, elementis mundi captivos tenentibus &c. à quibus liberatis haud poſtremo Novi Teſtamenti bono potiuntur.

III. *Chriſtus Matth. XII. 32. docet, peccatum in Spiritum S. nec in hoc nec in futuro Seculo remitti. Inde ſequitur, in futuro etiam Seculo remiſſioni locum eſſe. At non in Cœlo, quia nemo, cui peccata remiſſa non ſunt, illuc admittitur: non in inferno, quia damnatis peccata non remittuntur. Ergo in purgatorio. Id quoque ex eo loco colligit S. Auguſtinus lib. 22. de Civ. D. aliíque Patres* Reſp. 1. Eſto, peccata quædam in futuro Seculo remittantur. Inde Purgatorium minimè conficeretur, tum quia in purgatorio peccata non *remitti*, ſed *purgari* & puniri dicuntur, quod remiſſioni oppoſitum eſt, uti liquet ex Exod. XX. 6. tum quia in extremo etiam judicio, adeóque futuro Seculo locus poteſt eſſe remiſſioni, hoc eſt publicæ & glorioſæ teſtificationi, ac ſolenni declarationi, quòd credentibus propter Chriſtum peccata remiſſa ſint. Scripturæ enim tum extremum diem nomine futuri Seculi indigetant Luc. XX. 35. tum docent etiam, miſericordiæ, deletioni pecca-

peccatorum tempore refrigerii locum eſſe poſt hanc vitam in die judicii, 2. Tim. I. 10. Act. III. 19. Sicut in Cœlo ratam habet ſententiam, quæ hîc pronuntiatur in terra, Matth. XVIII. 18. ita olim declaraturus eſt, ſe illam ratam habere, Rom. II. 16. Neque quidquam obſtat, quo minùs diverſo modo & reſpectu remiſſio iterari dicatur. 2. Futilis etiam eſt conſequentia: *Si peccatum in Spiritum S. nec in hoc nec in futuro Seculo remittitur: Ergo alterius peccati remiſſio fit vel in hoc, vel in futuro Seculo.* Quidnî ita potiùs concludere liceat: *Ergo peccatum aliquod & in hac, & in altera vita remittitur.* Ea nempe eſt natura copulativarum negantium, ut geminam admittant contradictionem affirmativam, nempe conjunctivam ſeu copulativam unam, disjunctivãm alteram, illam plenam, hanc dimidiatam. Nôrunt hoc Dialectici omnes, quorum proinde tribunal hîc declinans Bellarminus, provocat ad *regulam prudentiæ.* Sed prudentiam Jeſuiticam nimis irregularem nos penſi non habemus. 3. Genuinum phraſeos ſenſum nobis reddit Marcus cap. III. 29. *Qui blaſphemat Spiritum S. non habet remiſſionem in æternum.* Spem igitur omnem tam flagitioſæ nequitiæ præcidit. Proinde Matthæus uſitato Hebraiſmo, quo עולם הזה והבא *Seculum præſens & futurum* æternitatem ſignificat, docet, blaſphemiam in Spiritum S. in æternum haud remiſſum iri. 4. Auguſtini quæ citantur verba ſuſpicione νόθείας laborant, quia Lud. Vives in antiquis ea Codicibus haberi negat. Deinde per *futurum Seculum* alibi non purgatorium, ſed extremum judicium intelligit.

IV. *Chriſtus idem Matth. V. 22. diſtinguit genera peccatorum, quorum aliud convitium Stultitiæ alicui factum pœna gehennæ: alia verò nempe iram & convitium ῥακὰ judicii & Synedrii pœna digna facit. Dantur ergo peccata quædam non mortalia ſed venialia, adeóque cum ſtatu gratiæ compatibilia, quæ temporali pœna expiari poſſunt. Quòd ſi ille temporalis pœnæ reatus hac in vita non diluitur, neceſſariò dilui debet in altera vita, adeóque*

in ſtatu aliquo medio, qualis eſt purgatorium. Aug. Reding *pag.*571. Reſp. 1. Eſto, dentur peccata venialia temporali pœna digna, cur non æquè imò magis quàm mortalia Chriſti morte in ſolidum expiata dicamus? 2. Ipſe Suarezius *tom.*4. *in Thom. diſp.*45.*pag.*557. ſcribit, hunc locum non pertinere ad controverſiam de purgatorio, *cùm probabile ſit, omnia illa membra judicii, Concilii, gehennæ ſignificare æternam damnationem & pœnam majorem vel minorem pro qualitate delictorum.* Ita eſt. Chriſtus gradus ut peccatorum, ita etiam pœnarum, manente eadem ſpecie, ex comparatione civilium pœnarum inter Judæos uſitatarum, quales erant דין *judicium* quodvis, סנהדרין pœna à *Synedrio* ſeu ſupremo Senatu infligenda, & כרת *excidium*, quo devovebantur peccatores *gehennæ*, explicat, atque ita minimam charitatis eclipſin iram Dei & pœnam mortis mereri oſtendit. Secus quàm Judæi, perverſi legis gloſſatores, qui ne homicidas quidem omnes, ſed eos duntaxat, qui in propria perſona alios interficiebant, *Synedrio*, ſeu capitali ſupplicio in ſupremo Senatu infligendo dignos reputârunt, quorum pravam hac in re praxin ex Thalmudicis oſtendit doctiſſimus Ligtfootus *Hor. Thalmud. ad h. l.* 3. Quòd ſi judicium exercetur in purgatorio, ubi ergo Synedrium? Tertius ita pœnarum locus fingi debebit. 4. Neque etiam ira & convitia iræ ſigna peccatis venialibus accenſeri debent, cùm Paulo judice Gal. V.20. excludat θυμὸς regno Cœlorum. 5. Denique credentes in Chriſtum ὀ κϱίνονται *non judicantur* Joh. III.18. εἰς κϱίσιν ὀκ ἔϱχονται *in judicium non veniunt*, Joh. V. 24. Si igitur maximè *judicium* hoc loco purgatorium notaret, nihil tamen ad verè fideles attineret.

V. *Eodem Capite Matth. V.24.25. Chriſtus ſuadet reconciliationem cum fratre, ne irreconciliabilem judex tradat miniſtris, & hi in carcerem conjiciant, unde non datur egreſſus usq; ad ſolutum* ἔσχατον κοδϱάντην *ultimum quadrantem. Ubi* φυλακὴ *carcer notat purgatorium: extremus quadrans*

drans peccata venialia in eo luenda. Aug. Reding *p. 571.* Reſp. 1. Locum hunc per ſe nihil probare agnoſcit Sonnius, *quia non loquatur claro ſermone de ſtatu animarum poſt hanc vitam, & aliam apud Patres interpretationem recipiat.* Etiam Stapletonus illum accenſet levioribus, quibus pauló alieniùs uſi ſint Patres. 2. Nihil cogit, ut à litera diſcedamus. Senſus igitur clarus eſt, eum qui adverſario ſuo ob debita pecuniaria obſtrictus eſt, cum illo maturè conciliari, & quemlibet proximo ſuo promptè ſatisfacere debere, ne in judicio experiri, & reus malè mulctari neceſſum habeat. quod & reo noxium erit, & debitum nimis exactè urgenti, utpote qui hac ratione fratris malè habiti adverſus ſe ſuſpiria excitabit. 3. Purgatorium notione φυλακῆς *carceris* indigetari heic, dilutum eſt, tum quia in purgatorio peccata venialia purgari aſſerunt, at in carcere illo irreconciliabilitas, quæ mortale peccatum eſt, expiari debuit: tum quia totius debiti exactionem Chriſtus urget, non ſolius extremi quadrantis, cùm totum debitum in gehenna expungi debere ſtatuant. Multò minùs ἔσχατος κοδράντης *extremus quadrans* peccata venialia notat, quia non cumulantur varia peccata, ſed unicum, pertinacia nempe in negligenda reconciliatione fratrum perſtringitur: neque peccatum illud unicum minutas in partes ſecatur, ſed agitur de pœna, cujus ridigiſſima exactio, & plenaria ſolutio urgetur.

VI. *Chriſtus Luc. XVI. 9. hortatur nos, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, ut cùm defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula. Quem locum S. Patres, Hieronymus, Ambroſius, Auguſtinus, alii exponunt de Sanctis cum Chriſto regnantibus, quatenus iſti poſſint precibus juvare illos poſt mortem, qui in vita illis eleemoſynas præſtiterunt.* Aug. Reding *pag. 570. 571.* Reſp. 1. In Parabolis argumentum non licet petere niſi ex ſcopo. Porro parabolæ hujus ſcopus eſt, ut ex injuſto mammone largas eleemoſynas decidamus, ut pau-

peres

peres nos diſpenſatione noſtra perfunctos in tabernacula æterna recipiant, hoc eſt, ut nos tum precibus ſuis in hac vita, tum ſuffragio & teſtimonio ſuo in die judicii æternam ſalutem noſtram promoveant. 2. Purgatorium verò ex his verbis neutiquam accendi poteſt, tum quia parabola illa dicta eſt ad *μαθητὰς diſcipulos* Chriſti v. 1. proinde etiam ipſi Apoſtoli, quod adverſarii credere vetant, in purgatorium detruſi eſſent: tum quia pauperes precibus ſuis in hac vita, & ſuffragio in extremo judicio in æterna tabernacula nos recipere poſſunt, ſi maximè in purgatorium non deſcendamus: tum quia Sancti, quando deficimus, ſeu morimur, ſtatim in æterna tabernacula nos recipiunt: tum denique quia per *amicos* non Sanctos cum Chriſto regnantes, ſed pauperes in terra adhuc viventes intelligi, liquet ex ipſa parabola, quæ jubet amicos parare ex mammona iniquitatis. Nos verò erga Sanctos in Cœlo ex mammona iniquitatis benefici eſſe non poſſumus. 3. Neque etiam quiſquam Patrum de purgatorio locum hunc explicat. Auguſtinus *de Civ. D. lib. XXI. cap. 27.* nec purgatorii meminit, nec liberationem, quæ amicorum interceſſione conceditur, dicit eſſe liberationem ex pœna aliqua temporali, ſed exemptionem ex æterna damnatione.

VII. *Paulus 1. Cor. III. 12. docet, eos, quorum opera malè inædificata comburuntur, & detrimentum patiuntur, ſalvos futuros tamen, ὡς διὰ πυρὸς tanquam per ignem. Ubi ignem temporalem ſalvandorum, adeóque purgatorium intelligi, etiam Patres ſtatuunt.* Aug. Reding *pag. 571.* Reſp. Purgatorium ex hoc loco, qui eſt adverſariorum Ἀχιλλεὺς λεγόμενος, minimè ſtatuminari poſſe, argumento multa ſunt. Eſt enim 1. locus figuratus & metaphoricus. Ex talibus autem locis argumenta apodictica peti nequeunt, niſi ipſa Scriptura metaphoram alibi clarè explicet. 2. Omnis fidei articulus genuinam ſedem habet, in qua propriis, claris & perſpicuis verbis proponitur. Quippe omnibus

bus notum eſt, principium ſciendi concluſione notius eſſe debere, nec fieri poſſe, ut fides certa, & ἀμετάπτωτος, quæ ab omnibus etiam ſimplicibus requiritur, principio aliquo δυσνοήτω nitatur. At hunc locum eſſe difficilimum & multis obſcuritatibus ſeptum, fatentur Auguſtinus *lib. de fide & Operibus cap. 15.* ubi locum eum inter δυσνόητα Pauli numerat; Bellarminus, qui fatetur, *locum eum unum eſſe ex difficilimis*, de quo etiam diſcrepantes Patrum aliorúmque ſententias affert; Becanus *Manual. lib. I. cap. 1. n. 18.* alii. 3. Singula textus membra contra purgatorium clamant. Salvabuntur enim illo igne non quilibet fideles, ſed *architecti*, ἐποικοδομοῦντες *ſuperſtruentes*, v. 10. 12. hoc eſt, in ſpecie doctores eccleſiæ, uti ex v. 5. 6. 9. 10. &c. liquet: θεμέλιος, *fundamentum* v. 11. eſt Chriſtus, cui architecti ſuperſtruunt. *Aurum, argentum, pretioſi lapides* notant ſinceram & ſolidam de fidei articulis doctrinam: *lignum, fœnum, ſtipulæ* opiniones humanas, incertas & falſas, præter fundamentum invectas. *Dies cujuſque opus manifeſtans* eſt tempus tribulationis, probationis. Denique πῦρ *ignis* non poteſt purgatorium notare, tum quia an ignis ſit in purgatorio, definitum illis non eſt: tum quia, teſte Bellarmino, nec Patres, nec Pontificii conſentiunt, ſítne ignis ille proprius, an metaphoricus: tum quia v. 13. πῦρ *ignem* ſpiritualem probationis notare ſtatuit etiam Bellarminus; at v. 15. metaphoricum ignem ſignificari, ipſa verba ὡς διὰ πυρὸς *tanquam per ignem* apertè indicant: tum quia aliâs omnibus hominibus, etiam Sanctiſſimis purgatorium tranſeundum eſſet, cùm Apoſtolus in genere pronuntiet v. 13. *Unius cujuſque opus manifeſtum erit*: tum quia purgatorii ignis ſtatuitur urere *operantes*, at Apoſtolicus hic ignis ἔργα *opera*: tum denique, quia reliqua omnia, *architectus, fundamentum, aurum, argentum &c.* metaphorico hîc ſenſu capiuntur. 4. Patrum varias loci hujus interpretationes diſcuſſas vide apud Forbeſium *Inſtruct. Hiſtor. Theolog. lib. XIII. cap.*

12. *Sect.*22.23. *&c.* De vero & materiali igni,quo animæ ante extremum judicium purgentur, nemo ſanus Apoſtoli verba explicavit.

VIII. *Purgatorium ex Scriptura textibus hactenus citatis etiam Patres agnoſcunt,nominatim Tertullianus de Anima cap.32.ubi modicum quodque delictum mora reſurrectionis expendi docet: Cyprianus lib.4.Ep.2. ubi peccata quædam emendari & purgari igne ait; Origenes homil. 14. Baſilius ad Cap.4. & 9. Iſajæ,ubi peccati meminit, digni planè quod devoret purgatorius ignis; Gregorius Nyſſenus lib. de Anima & Reſurrect. Hilarius in Pſal. 118. Hieronymus lib.1. contra Pelagium, clarè inprimis Auguſtinus lib.1. de Geneſi contra Manich.cap. 20. de Civ.Dei lib.XXI.13.18.24. Enchirid. ad Laur. cap.110. Quæ omnia Patrum teſtimonia ita proferunt verum & Orthodoxum Scripturæ ſenſum, ut ſimul atteſtentur de viva circa dogma hoc fidelium fide.* Aug. Reding. *pag.*572.573. Reſp. 1. Patrum quorundam opiniones præter & contra Divini teſtimonii tabulas,articulum fidei condere non poſſunt. 2. Dubiis & incertis quorundam dictis opponimus argumenta plurima ex totius eccleſiæ veteris ſenſu ſuperiùs delibata. 3. Viva circa dogma aliquod fides principium ſuum in Chriſto,& Apoſtolis figere debet. Id verò quorundam opinio non facit. 4. Ex purioris ævi Patribus, Ignatio,Juſtino,Irenæo, Clemente Alexandrino,aliis ne umbram quidem teſtimonii afferunt. Primus Tertullianus allegatur,qui *loc. cit.* diſertè fatetur, eam traditionem, *quòd modica delicta reſurrectionis mora expendantur,* (quibus tamen verbis ne quidem Pontificium purgatorium deſcribitur) ſe à Paracleto ſuo, Montano hæreſiarcha hauſiſſe. Hoſce ſermones aliquo modo palliatos & fucatos paulatim alii receperunt,neque tamen eo ſenſu, ut Pontificio purgatorio patrocinentur. 5. Cyprianus *l.cit.* agit de lapſis, quos ait *ad veniam ſtare, ac velut in carcerem quendam miſſos pro peccatis longo dolore cruciatuum emendari, ac diuturno*

turno quaſi igne purgari, antequam pacem eccleſiæ conſequantur. Canonicam ſatisfactionem in hac vita manifeſtè *purgatorii ignis* nomine inſignit. 6. Reliqui ignem tranſitorium & ultimæ conflagrationis, per quem ſanctis quibuſque graſſandum putârunt, intelligunt. Exemplo ſit S. Auguſtinus, in cujus conſenſu ambitiosè nimis triumphant. Ejus verba ſunt *de Civ. D. lib. XXI. 16.* ab adverſario etiam citata: *Temporarias pœnas alii in hac vita tantùm, alii poſt mortem, alii & nunc & tunc, veruntamen ante judicium illud ſeveriſſimum noviſſimúmq; patiuntur. Non autem omnes veniunt in ſempiternas pœnas, quæ poſt illud judicium his ſunt futuræ, qui poſt mortem temporales ſuſtinent. Nam quibuſdam quod in iſto non remittitur, remittitur in futuro Seculo, id eſt, ne futuri Seculi æterno ſupplicio puniantur.* Nihil hæc ad purgatorium Romanenſe, in quo eam tantùm culpam remitti vel pœnam pendi ajunt, cujus reatus æternum ſupplicium non erat allaturus. *Temporales* pœnas vocat illas, quas poſt mortem & ante diem judicii, & uſque in diem judicii patiuntur animæ, habentes reatum peccati mortalis & ſupplicii æterni. His ſolis poſt mortem pœnas temporales attribuit, eaſdémque futuras dicit poſt judicium pœnas ſempiternas. Quamvis nonnullis remitti exiſtimet in futuro Seculo, id eſt, in die noviſſimi judicii, reatum aliquem peccati mortalis & ſupplicii æterni nondum ante illud tempus remiſſi. Clariùs id liquet ex ejuſdem Capitis verbis, cùm dicit, *purgatorias pœnas nullas futuras, niſi ante illud ultimum, tremendúmque judicium.* Sed ex reliquis locis, quæ allegari ſolent, veluti *de Geneſ. contra Manich. lib. II. 20.* & *in Pſal. 37.* cuilibet attento lectori apparebit, ejuſmodi purgatorium & fluvium igneum ab ipſo intelligi, per quem omnes in die judicii ultimi tranſituros eſſe veteres multi exiſtimârunt. Ne dicam, S. Auguſtinum alibi, nominatim in Enchiridio, quod ſenex ſcripſit, *cap. 69.* dubitare de igne aliquo purgatorio poſt hanc vitam: & *de Civ. D.*

XXI.24. ἀποφηνάμενον *dicere. Non redarguo, quia forſitan verum eſt:* alibi verò talia effari, quæ cum Pontificio purgatorio directè pugnant. Loca multa collegit Forbeſius *Inſtruct.lib.XIII.6.*

IX. *Orandum & offerendum eſſe pro defunctis, & viventium ſuffragiis eoſdem adjuvari, vetus eccleſia credidit, uti liquet ex Dionyſ. Areopag. de Hierarch.Eccl.cap.7. Clemente Rom. Epiſt. 1. Concilio Niceno I. Can.65. Carthaginenſi III. cap.29. Tertulliano, Cypriano, Euſebio, Cyrillo, Gregorio Nazianzeno, Chryſoſtomo, Auguſtino, aliis. Ergo agnovit ſtatum medium Sanctorum, in quo illis viventium ſuffragia prodeſſent, qualis eſt in ipſo purgatorio.* Aug. Reding *pag.*529.532. & 570. Reſp. 1. Suffragia pro mortuis ſublevandis Scripturarum ſuffragio deſtituuntur, imò & damnantur, utpote in quibus tum ſolus Chriſtus nobis proponitur paracletus & λυτρωτὴς τέλειος *redemptor perfectus*, tum animos defunctorum in fide cæleſti ſtatim beatitudine frui, adeóque ejuſmodi ſuffragiis haud indigere, aſſeritur. Quos Chriſtus non juvat, quis tandem juvare poterit? 2. De oblationibus pro defunctis ſuperius pag. 787. &c. fusè à nobis actum. Singula heic Patrum loca diſcutere nihil attinet. Fatemur oráſſe ſatis maturè fideles pro mortuis, ſed *pro omnibus*, non, ut Adverſarii, *pro quibuſdam*; & non, *ut mortuos ex purgatorio liberarent*, ſed alio prorſus animo, ut ſcilicet iis vel *in inferis & in ſinu Abrahæ ſolatium*, vel *in prima reſurrectione ſortem*, vel *ut adverſus ultimi diei flammas præſidium*, vel *in terris ad honeſtam famam*, vel *ad beatiſſimam & ultimam reſurrectionem jus*, vel denique *in judicio ſupremo miſericordiam atque Clementiam Divinam* (quæ totidem Patrum verba ſunt) quærerent, impetrarentque. De purgatorii civibus ne quidem cogitârunt, qui ante Gregorii Romani, & Bedæ Angli, poſterorumque deliria ac viſiones orbi Chriſtiano non magis innotuerunt, quàm vel ante Mori literas *Utopia*, vel ante Galilæi teleſcopia & Keppleri ſomnia *Levania*,

niæ,hoc eſt, *Lunæ incolæ*,æquè fabuloſi omnes. Triplex autem fons fuit orationum per defunctis. *Primus*. quòd animas ante ultimum judicium faciem Dei non videre; *Secundus*, quòd Martyres reſurrecturos, & per mille annos cum Chriſto in terra regnaturos; *Tertius*, quòd animas ultimo die igne luſtratum iri putârunt. Quos tres errores à Sibyllis Diaboli vatibus hauſtos eſſe, Blondelli indicio ex ipſis Sibyllarum carminibus oſtendit Cl. Dalleus *de Pœnis & ſatisfact. lib. V. cap. 7.* quo toto etiam libro ſingula Patrum loca ſolidè ventilat. Conſule ſis etiam, quæ eandem in rem doctiſſimè ſcripſit Forbeſius *Inſtruct. lib. XIII. cap. 9. 10.*

X. *Orientales, ac inprimis Græcas eccleſias purgatorium credere, conſtat ex reſponſionibus ad Cardinalem Guiſium de A. 1560. ex confeſſione fidei Æthiopicæ edita à Zagazabo; ex Gabrielis Alexandrini Patriarchæ Epiſtola ad Clementem VIII. de A. 1595. & fidei profeſſione à Ruthenorum Legato edita A. 1595. prout latè docet VVetvveis in Speculo veræ eccleſiæ lib.* VIII. *cap.* 4. *Quin & Synodo Florentinæ, quæ purgatorium definivit, iidem Græci ſubſcripſerunt.* Aug. Reding *pag.* 576. 578. Reſp. 1. Veteres nec Occidentales, nec Orientales purgatorium credidiſſe, ſupra manifeſtum fecimus. Quantum igitur proderit, ſi recentiores Græcos, inprimis *Latinizatos*, uti vocantur, ὁμοψήφους illi habent? 2. Quæ tamen recentiorum Græcorum de purgatorio mens fuerit, liquidò apparet ex Apologia Græcorum περὶ καθαρτηρίου πυρὸς *de purgatorio ignis* à Græcis, qui Florentino Concilio interfuerunt, profecta (uti ex hiſtoria Concilii Florentini à Sguropulo, qui ei interfuit, ſcripta, conjiciunt eruditi,) & Concilio etiam Baſileenſi per Marcum Epheſinum exhibita. Quam quidem apologiam ſuſpectam reddere, quaſi videlicet à Lutheranis compoſita eſſet, cùm conaretur Allatius, ita is nuper à Viro doctiſſimo Elia Vejelio *Defenſ. Exercit. p.* 164. 165. temeritatis convictus eſt, ut ſuperſtitem adhuc impudentiæ ſuæ pudere debuerit. Ita autem in apolo-

gia illa mentem ſuam exprimunt: Πῦρ καθαρτήριον καὶ κόλασιν διὰ πυρὸς πρόσκαιρον καὶ τέλος ἕξουσαν ὅλως, ἡμεῖς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων οὐ παρειλήφαμεν διδασκάλων, οὐδὲ τὴν τῆς ἀνατολῆς ἐκκλησίαν ἴσμεν φρονοῦσαν. *Ignem purgatorium & punitionem per ignem temporarium finémque omnino habiturum, nos à noſtris doctoribus traditum non accepimus, neque orientalem eccleſiam ita ſentire ſcimus.* Deinde variis argumentis purgatorium oppugnatur. 3. A Concilii Florentini initio nonnullos Græcorum pronos in concordiam cum Latinis, præ metu imminentis internecionis reipublicæ ſuæ, ſenſim ſe ad Latinorum dogmata componere cœpiſſe, non ignoramus. Unde in Excerptis ex actis octavæ Synodi Græci ajunt, *ſe purgatorium non ignem, ſed obſcurum quendam locum ac laborum plenum eſſe cenſere, in quo animæ lumine divino priventur, donec adjuvante eccleſia expientur.* Sed communem hanc & ex ipſa patria allatam, ac poſtea domi probatam fuiſſe Græcorum ſententiam haud facilè oſtenderis. Súntque *Excerpta* illa à Latino quodam ſcripta, & quidem èo, qui ſtudium partium haud diſſimulare potuit. Ex Laonico Chalcondyla *lib. 6.* conſtat, omnem illam cum Latinis Florentiæ conflatam unionem reliquis Græcis & diſplicuiſſe, & ſtatim reſciſſam eſſe. Quod ipſum etiam accidit unioni A. 1595. per Ruſſiæ Polonicæ nonnullos tentatæ, & ab Adverſario laudatæ, quippe de quo Paulus Piaſecius Epiſcopus Præmislienſis in Chronicis pag. 164. ſcribit, eam Ruſſitis populis adeò exoſam fuiſſe, *ut querelæ perennes pro Unione & contra Unionem Remp. Polonicam perturbaverint.* 4. Zaga Zabo in *Confeſſione Æthiopum* purgatorii nullo apice meminit. Quòd ſi & ipſe & alii à Wetvveiſio, quem Allatius Græculus ἐν οὐδενὶ ἀριθμῷ ponit, citati preces pro defunctis admittunt, non iccirco purgatorii patronos facere licet, judice ipſo Allatio *Diſſert. 2. de libb. Eccleſ. pag. 333.* ubi Græcos increpat, quòd admittentes ſuffragia pro mortuis, ne cogerentur purgato-

rium

rium fateri, in perniciosiorem ſententiam verſi ſint, ut dicerent, *illas animas illis operibus non à pœnis purgatorii, ſed inferni liberari.* Si prolixioribus eſſe liceret ex Caleca, Gabriele Philadelphienſi, Coreſio, Bryennio, Goare, nec non decretis ipſis ſub Berrhoenſi & Parthenio An. 1639. & 1642. editis, in quibus dogmata Cyrilli Lucaris proſcribuntur, aliiſque clarè demonſtrare poſſemus, Græcos etiam modernos juxta fidem πατροπαράδοτον Purgatorium nequaquam agnoſcere, imò & averſo ab eo animo eſſe.

QUÆSTIO II.

An bonum & utile ſit, Sanctos unà cum Chriſto regnantes ſuppliciter invocare, & ob beneficia impetranda à Deo per Filium ejus Jeſum Chriſtum, ad eorum orationem, opera auxiliúmque confugere?

AFfirmat Decretum de Invocatione Sanctorum & addit, impiè ſentire illos, qui negant Sanctos invocandos eſſe. Rem ſanè magnam paucis, generalibus & jejunis verbis perſtringunt, præter ſolitam in reliquis capitibus diligentiam. Nihil de cultu Divorum, Angelorum in ſpecie, de duliæ & hyperduliæ ſubtilitatibus, de eximiis Divæ Virginis Mariæ honoribus. Nimiâ feſtinatione hæc omnia ſicco pede tranſeunt. Nos verò de propriè dicta invocatione, per quam religioſo cordis affectu Sancti in auxilium, imò in cor hominis vocentur, quomodo invocationem deſcribere amant Hieronymus & Auguſtinus, quæſtionem ſimpliciter negamus. Etenim 1. Sanctorum cum Chriſto regnantium invocatio nec mandatum, nec promiſſionem

nem, nec exempla juſta & probata ſcripturarum habet, adeóque ad ἐντάλματα ἀνθρώπων, cultum Dei electitium, & ædificata excelſa Baalim pertinet. De mandato & promiſſione videtur largiri Bellarminus, docens, illa aliunde ſuppleri poſſe. Quin Bannes & Eccius *nec expreſsè nec involutè* id in ſcripturis haberi: A ſoto verò *non doceri, ſed innui* invocationem hanc in S. Literis, fatentur. Quin ipſa Synodus non præceptum Divinum cauſatur, ſed nudè dicit, Sanctos piè & utiliter invocari. Exempla quidem Sanctorum invocantium proferunt, ſed quæ minimè ad rhombum faciunt. Præterquam quòd ad exercendum cultum Deo gratum claro & expreſſo mandato opus eſt. 2. Invocatio religioſa eſt honor ſoli Deo debitus, Deut. VI. 13. Matth. IV. 10. coll. cum 1. Sam. VII. 3. ubi לבדו *ſoli* exprimitur: nec non Pſal. L. 15. Eſaj. LV. 6. Unde idololatriæ poſtulantur, quotquot eum cultum aliò referunt, & aliò quàm ad Deum religioſum cultum referre vetantur omnes, Deut. XVII. 3. 2. Reg. XVII. 35. Rom. I. 25. Gal. IV. 8. Col. II. 18. Apoc. XXII. 19. 20. Et patet ex re ipſa, quia invocatio eſt ſpecies latriæ & ſacrificii, quæ in ſolum Deum competere in confeſſo eſt. Futilem verò diſtinctionem *latriæ* Deo, & *duliæ* ac *hyperduliæ* Sanctis, uti volunt, competentis, non moramur, tum quia Matth. IV. 10. non λατρείαν, ſed προσκύνησιν quamcunque petenti Sathanæ, Chriſtus ſententiam illam legis oppoſuit: tum quia apud profanos & ſacros ſcriptores promiſcua eſt λατρείας & δουλείας ſignificatio; fatente etiam Bellarmino, quòd Gal. IV. 8. δουλεία pro cultu ſolius Dei accipiatur: tum quia δουλεύειν plus eſt quàm λατρεύειν, cùm illud non tremorem tantùm potentiæ, ſed etiam ſubjectionem ſignificet. 3. Qui invocat Sanctos pro interceſſione apud Deum, & impetratione beneficiorum per eorum opera, hoc eſt, merita & auxilium, is Sanctos facit ſe inter & Deum mediatores, tum interceſſionis, tum ſatisfactionis. De interceſſione largiuntur. De ſatisfactione probatur, quia ſatiſfaciendo mediator eſt, quiſquis interpoſitis ſuis operibus præſtat no-

nobis tum temporalia comoda, tum ſpiritualia beneficia, quod de Sanctis innuit & Concilium & praxis publica. Quo poſito, ſequitur, grandem fieri injuriam Chriſto, qui mediatoris & intercedentis & ſatisfacientis ſolus in Scripturis 1. Tim. II. 6. Eph. III. 12. Hebr. IV. 16. 1. Joh. II. 2. nomenclaturam habet, & dignitatem poſſidet. 4. Sanctorum nulla ſunt merita, nec ſi quæ eſſent, ea ſuperſtitibus in hac vita communicari & prodeſſe ullo pacto valerent, cùm juſtus per propriam fidem juſtificari debeat. 5. Qui invocantur religiosè pro impetratione beneficiorum, eos oportet tribus his facultatibus eſſe ornatos, ſcientia videlicet rerum noſtrarum, item eas curandi voluntate, ac viribus & potentia naturæ, quibus eas curare valeant. Abſque his qui ſunt, nec exaudient, nec beneficia conferent, nec conferre poterunt. At in Sanctis defunctis ſingula hæc deficiunt. Quippe ignorant, quid ſigillatim vel patiantur vel petant Sancti in Terris Eſaj. LXIII. 16. 1. Reg. VIII. 39. 2. Reg XXII. 20. Et ſanè ſcientia actionum, eventuum vel poſtulatorum noſtrorum non competit Sanctis, quia nec per naturam, nec per operationem ſunt præſentes, nec per revelationem quidquam earum rerum, quæ ad felicitatem eorum non pertinent, cognoſcunt. Multò minùs ſcientiæ iſtius fundamentum eſt ſpeculum S.S. Trinitatis, de quo tam multa impunè ἄπερ γραφῶν καὶ λόγε fabulantur, contradicentibus etiam in ipſo Papatu Lombardo, Altiſiodorenſi, Thoma, Bannes, Eſtio, aliis, eò quòd Sancti in Deo plura videre neceſſe non habeant, quàm quæ ad eorum beatitudinem pertinent. Voluntas etiam deeſt Sanctis nos juvandi. Quippe voluntas eorum eſt ex vocatione. Vocatio nonniſi ex mandato & promiſſione cognoſcitur. Ubi verò docetur, Sanctos res noſtras curare ex mandato Dei, & conſcientia promiſſionis? Denique nec eam poteſtatem Sanctorum habent animæ, ut ad tam varia, tam multa aliter, quàm ſucceſſivè poſſint attendere. Infinitæ virtutis eſt, uno intuitu tam diſſita, tam diſſidentia & capere & curare. 6. Invocationis San-

ctorum, fundamentum habetur canonizatio ſeu apotheoſis Sanctorum, quâ Sancti ab eccleſia invocandi à R. Pontifice certis ceremoniis, per auream potiſſimùm ſcalam in Cœlum illati declarãtur tales, qui invocari debeant. Quod impium impiæ gentilitatis & Judaiſmi imitamentum nec in Scriptura, nec in pia antiquitate ullum fundamentum habet. & terreſtrem homuncionem, qui de ſua ipſe ſalute dubitare tenetur, cœleſtium honorum diribitorem facit. Agnoſcítque Bellarminus *de Sanct. Beatitud. lib. I, cap. 8.* Sanctos Apoſtolos & Patres non per canonizationem̄ Papalem, ſed *ſanctitate propria* in Cœlum conſcendiſſe, & in Calendario locum inveniſſe: & Sanctos veteres cœpiſſe coli non lege aliqua, ſed conſuetudine, adeò ut, teſte Sulpitio in vita Martini, conſuetudo obtruſerit damnatum quendam latronem, & ebrium loco Sanctorum colendos. Primus Apollio per Nicolaum I. ſi fides eſt Troilo Malveſio, canonizatus eſt &c. Bellarminus primatum eum defert Suiberto per Leonem III. ἀποθεωθέντι. Revera tamen primatum tenet Bernhardus, quem ſequuntur Dominicus, Franciſcus, alii partim ſcelerati, & perduelles etiam, ut Thomas Beket Regis ſui proditor &c. alii qui nunquam in rerum natura fuerunt, velut Gregorii, Chriſtophori, Longini &c. Si Deos faciendi poteſtatem haberent Pontifices, priùs ſeipſos Deos facerent, quod olim homo naſutus non inſipidè Thaſiis Ageſilaum Deum facientibus dicebat. De impio hoc ritu vide sîs quæ ſcripta ſunt à Viris doctiſſimis, Hoſpiniano *de Orig. feſt. cap. 6.* & Johanne Prideaux *Oratione* 13. aliiſque paſſim. 7. Nec Apoſtolicæ Eccleſiæ, nec vicinæ Apoſtolicæ conſuetudo fuit, ut ſanctos defunctos religiosè invocaret. Patet ex teſtimonio tum vetuſtiſſimorum Patrum, Jgnatii, Juſtini, Athenagoræ, Tatiani, Jrenæi, qui negant invocari oportere niſi ſolum Deum in Chriſto: tum Smirnenſium Fratrum, qui nomine ſuæ Eccleſiæ ad Eccleſias Ponti ſcribunt, neminem ſe venerari poſſe præter ſolum illum, qui paſſus pro omnibus toto orbe ſalvandis, apud Euſeb. Hiſt. Eccl. IV. 14. Primus Origenes, malus dogmatiſtes, ſe à ſeniore quo-

dam didiciſſe ajebat, ſanctos συνεύχεσθαι, *unâ nobiscum Deum precari.* Cyprianus Origenem ſecutus, ſuperſtites epiſtola 57. oravit, *ſi quis illorum prior Divinæ dignationis celeritate præceſſerit, ejus pro fratribus & ſororibus apud miſericordiam Patris ne ceſſet oratio.* Neuter tamen, nec quiſquam alius eo tempore vel invocavit ſanctos, vel invocandum eſſe tradidit. Et oſtendit hoc manifeſtè, quòd iis temporibus opinio invaluerit, ſanctos clara Dei viſione ante extremum judicium non perfruituros. Jam verò invocationis ſanctorum beatifica viſio Dei fundamentum eſt. Opinionem tamen Origenis & Cypriani adoptavêre Athanaſius, Euſebius, Hilarius. Cauſæ iis fingendi particularem interceſſionem videntur fuiſſe, tum Platonici dogmatis imitatio, tum ſomnium Judæ in Scriptura Apocrypha narratum, tum miracula ad Martyrum memorias facta, tum denique falsò jactatæ animarum apparitiones, de particulari ſua interceſſione apud Deum fidem facientes. Neque tamen hactenus perſuaſio viguit, propter interceſſionem illam invocandos Sanctos eſſe. Demum circa annum Chriſti 370. ad invocationem Sanctorum præivêre, in Græca quidem Eccleſia Baſilius, Nyſſenus, Nazianzenus; in Latina verò Ambroſius Mediolanenſis. Cauſæ iis fuerunt tum eæ, quas jam narravi; tum zelus & imperitia miſcens cum cultu Chriſti Helleniſmi reliquias, Poëtarum Chriſtianorum licentia, Oratorum Eccleſiæ Rhetoricationes, hyperbolicæ laudationes & apoſtrophæ ad Sanctos, quas imperitum vulgus malè diſtinxit; imprudentia Epiſcoporum, qui Angelorum Sanctorúmque nomine obtento ſuperſtitionis gentilitiæ ſanctificabant officia. Poſt ea tempora etſi publicè nota fuit Sanctorum invocatio, tamen non defuerunt, qui errorem maſculè confutarent. Quippe damnatus eſt in Concilio Laodiceno capite 35. Carthaginenſi III. canone 23. à privatis etiam Doctoribus, Vigilantio Barcinonenſi Presbytero (qui quidem modum non cuſtodiit) Epiphanio, qui fatuiſſimam ſectam Collyridianorum Mariam invocantium,

tium, eiſque κολλυρίδα, panis genus, offerentium, hæreſi 79. Scripturis & rationibus ſolidis perſtrinxit, Auguſtino, qui etſi interceſſionem Sanctorum agnoſceret, fundamenta tamen irrumpentis erroris maſculè evertit, unúmq; Deum & invocandum & adorandū paſſim docuit, Sanctis verò non alium quàm ſocietatis & dilectionis cultum tribuit. Honorandos eſſe propter imitationem, non adorandos propter religionem *lib. de vera relig. c. 55.* graviter monuit. Singula hæc fusè Voſſius Polyhiſtor, in Theſ. Theol. Diſp. X. demonſtrat. Addi poſſunt, quæ ex pia antiquitate trium primorum ſeculorum contra invocationem Sanctorum argumenta irrefragabilia colligit Cl. Dalleus *De Relig. cultus objecto libro* III. toto, qualia ſunt, *quòd in genuinis Patrum monumentis nulla mentio occurrat Templorum, altarium, ſimulachrorum, feſtorum, ſodalitiorum, donorum, thuris incenſorum &c. Divis dicatorum: quòd B. Virginis cultus ante IV. Seculum nullum in eccleſia locum habuerit: quòd Paulus & vetuſtiſſimi Chriſtiani, non æquè ac Tridentini, Epiſcopos juſſerint populum diligenter docere de Divorum cultu: quòd in explicando primo præcepto & Oratione Dominica non æquè ut Latini precum ad Divos religioſarum meminerint, neque etiam iis locis, quibus de religioſa prece copiosè diſputant: quòd Ave Maria & preces ad Divos nuſpiam de ſuggeſtu fidelibus commendaverint: quòd in Euchariſtia Divos non invocaverint: quòd in publico eccleſiæ cultu uni ſolique Deo hymnos cecinerint: quòd litaniæ & hymni in miniſtrorum ordinationibus, altarium conſecrationibus, reliquiarum depoſitionibus, pœnitentiæ actibus &c. inſueti fuerint: quòd deploratis temporibus ad ſolum Deum, non etiam ad Divos confugerint: quòd in operibus ſuis Martyrum encomiaſticis, aliiſque ſolius Dei non etiam Divorum invocandorum meminerint: quòd Divorum conſecratio & canonizatio, res ad invocationem Sanctorum neceſſaria, apud veteres inaudita prorſus & incognita fuerit: quòd plerique piorum & Sanctorum animas extra Cœlum uſque ad reſurrectionem carnis degere putârint: quòd Ori-*

genes

genes inter obſcura & arcana Dei reliquerit, an ſancti Spiritus aliquid pro nobis agant: quòd vetuſtiſſimi de tertio & forte etiam ſecundo, ſed extremo Seculo, Deum pro Sanctis, Martyribus, Apoſtolis, pro ipſa B. Virgine oraverint: quòd Paganis Deum ſummo, miniſtros ſecundo loco colentibus conſtanter ita reſponderint, ut præfractè negarent alium niſi Deum unum ſummum ſe adorare, neque cultum Dei à cultu miniſtrorum uſpiam diſtinguerent: quòd Pagani Divorum cultum ante quartum Seculum Chriſtianis nuſpiam objecerint: quòd Chriſti ſolius cultum ipſis objecerint: quòd ea Paganis Divos colentibus objecerint, quæ directè cum cultu Sanctorum militant, qualia ſunt, quòd homines naturâ eſſent, & quidem mortui, quibus hunc à Deo honorem datum eſſe non conſtet, hominum decreto canonizati &c. quod Smyrnenſes fideles teſtantur, ſe non alium, quam Chriſtum σέβειν colere, cúmque quidem προσκυνεῖν adorare, at Martyres ἀγαπᾶν diligere &c. Læta argumentorum ſeges adverſus eos, qui ubique antiquitatem ad ravim uſque crepant. Quibus etiam opponimus argumenta communia, quæ lib. I. ex tribus prioribus Seculis vir ille doctiſſimus deprompſit.

8. Negari nequit, invocationem Sanctorum Papiſticam idololatriæ Gentilium per eſſe ſimilem. Fatetur Ludovicus Vives. Et notum eſt, Mantuani carmen: *Ut Martem Latii, ſic nos Te Dive Georgi.* Apotheoſis Gentilium eſt canonizatio Papiſtica Sanctorum invocandorum. Cùm Ethnici olim præter ſummum Deum coluerunt imos, medioxumos, Conſentes; cum diverſis Provinciis, morbis, vitæ ſtatibus, ventis, montibus diverſos Deos præfecerunt, de quibus prolixè agit Lilius Gyraldus de *Diis Gentium*; cùm Divos ſuos invocârunt per battologias; cùm Templa iis, altaria, feſta ordinârunt, peculiaria munera obtulerunt, non viam eos Papiſticæ invocationi præiviſſe, quod & ipſe Salmero fatetur, putabimus? Videtur id ingenuè agnoſcere Aug. Reding. pag. 776. 777. ubi maculam hanc abſtergere conatur diſtinctione ceremoniarum *materialiter* & *formaliter*, hoc eſt, cum intentione colendi veros vel falſos Deos, gentilitiis &

Judai-

Judaicis ſimilium, quarum illas non has rectè à ſe admitti probare conatur exemplo Apoſtolorum, legem Judaicam de ſanguine & ſuffocato etiam Chriſtianis præcipientium. Eadem nempe ratione etiam eccleſiam ceremonias gentilitiis *materialiter* ſimiles, *quatenus regulantur ſecundùm intentionem orthodoxæ fidei conformem* amplecti. Hac videlicet diſtinctione Iſraelitæ ſuum Jehovam in vitulo, more Ægyptiaco colentes, ſolidè ſe excuſare potuiſſent, modò tam beati fuiſſent, ut illis in mentem incideret: imò & eccleſia univerſas abominationes Paganorum & Judæorum, mutatâ tantùm intentione poſtliminio reducere poſſet. Quin Apoſtoli in Gentilium & Judæorum converſione occupati, magno cum fructu ceremonias illorum, mutato tantùm fine ſeu intentione, probare potuiſſent. At illi 2. Cor. VI. 28. negant Chriſto cum Beliale conſortium aliquod, adeóque etiam in ceremoniis Dei colendi harmoniam intercedere. Lex de ſanguine & ſuffocato συγκαταβάσεως ἕνεκα, ad cavendum ſcandalum & σύῤῥαξιν ad tempus ab Apoſtolis rogata eſt, in re videlicet ſuâ naturâ adiaphora, nec bona nec mala. At ſimilem rationem eſſe ceremoniarum ejuſmodi, inprimis cultus Sanctorum, quem nos ſuâ naturâ eſſe idololatricum ſcimus, probare, non nudè aſſerere debuiſſet. 9. Eruditi in Papatu viri errores ſuæ ſectæ circa Sanctorum invocationem, quos ſanè Tridentini Patres non damnârunt, notant. Inter eos Caſſander ſequentes numerat vulgatos in Eccleſia Papiſtica errores; quòd paſſim Sanctorum meritis confidentes preces ad Deum non adjungunt: quòd homines non mali, certos ſibi ſanctos, tanquam tutores & patronos delegerunt, in quorum meritis & interceſſione plus quàm in Chriſti merito fiduciam ponunt: quòd meritis Sanctorum nonnulli vim tribuunt ſanctificandi & redimendi: quòd Divini honores ſanctis tribuuntur, ut cùm Templa, aræ, ſacrificia, Sacerdotia, vota, feſti dies, non tantùm memoriæ, ſed cultui etiam & honori Sanctorum conſecrata putantur, &c. *Conſultat. pag.* 970. 971. Sed & durante Concilio in Provinciali

vinciali Synodo Moguntina auſpiciis Sebaſtiani Electoris A. 1551. tertia à Paſchate hebdomada celebrata, cap. 45. ſancitum eſt, *Cœlites eſſe quidem honorandos, ſed civili & dilectionis cultu, non ſecus atque Viros Sanctos in hac vita colimus, niſi quòd Sanctis beatitudinem adeptis cultum magis religioſum tribuimus, utpote in ſtatu magis tranquillo conſtitutis*, teſte S. Polano *lib.* III. *pag.* 267. Hinc forte eſt, quòd etiam Walenburgii Fratres, quorum alter Moguntii degit, *Meth. Aug. cap.* 32. aſſerunt, *Pontificios non aliter invocare Sanctos demortuos, quàm Reformati Sanctos viventes.* Denique ipſum Concilium nudè aſſerens, *piè & utiliter invocari Sanctos*, invocationem Sanctorum ex articulorum fidei ſerie eliminare videtur.

OBJICITUR I. *Sanctis Cœlitibus eccleſiæ militantis neceſſitates notas eſſe, & pro iiſdem eoſdem orare, adeóque conſequenter, ut pro nobis orent, invocandos eſſe, liquet tum ex Pſal. XCI. 11. ubi Angelis mandatum dicitur, ut cuſtodiant electos in viis ſuis: tum quia S. Angeli perambulant terram Zach. I. 11. tum quia Angelus Raphael pro Tobia oravit cap. XII. 12. tum quia par ratio eſt Sanctorum omnium, quæ eſt Angelorum, cùm in altera vita ſint* ἰσάγγελοι *ſimiles Angelis Matth. XXII. 30. tum quia XXIV. Seniores coram agno effuderunt phialas aureas plenas odoramenti, quæ ſunt Orationes Sanctorum, Apoc. V. 8. tum denique quia 2. Machab. ult. Onias mortuus viſus eſt pro populo Judæorum orare.* Aug. Reding *pag.* 765. 766. 767. Reſp. 1. Res tanta, in qua agitur de adoratione alius quàm ſolius Dei, non talibus conſequentiarum trochleis, ſed claro & omnibus noſcibili præcepto confici debuerat. 2. Notitia neceſſitatum noſtrarum neceſſarium quidem requiſitum, at non fundamentum eſt religioſæ adorationis. Nam & viventes amici viventium quandoque neceſſitates nôrunt, neque tamen propterea religioſè adorari poſſunt. Neque etiam Divorum pro nobis interceſſio eos invocandi neceſſitatem imponeret, tum quia præcepto & promiſſione deſtituimur: tum quia preces

noſtras

noſtras non exaudiunt: tum quia nec vivi pro nobis orantes invocari debent: tum denique quia intercesſio illa divos non convertit in Deum, qui ſolus adorandus eſt. 3. Confunduntur etiam S. Angeli cum beatis hominibus. Illis enim tanquam πνεύμασι λειτουργικοῖς *ſpiritibus miniſtrantibus emiſſis ad ſalutem electorum* Hebr. I. 14. neceſſitates quædam piorum, quando ad eos ex Dei mandato mittuntur, compertæ ſunt: his, qui miniſterio huic non adhibentur, adeóque in Cœlo beatitudine ſua fruuntur, nihil eorum, quæ ſub ſole contingunt, ſciunt, non item. Neque obſtat, quòd Sancti homines in Cœlo ſint ἰσάγγελοι, *Angelis ſimiles*, quia ſimilitudo illa non in officiorum communione, ſed in immortalitatis talis, quæ conjugium, generationem, aliáque ejuſmodi conſervandæ ſpeciei ſubſidia non requirit, prærogativa conſiſtit. Apoc. V. 8. viginti quatuor Seniores dicuntur coram agno procidiſſe, habentes citharas & phialas aureas refertas ſuffitibus, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων, *quæ ſunt orationes ſanctorum*, non eorum, qui in terris degunt, ſed ipſorum Sanctorum Cœlitum & Seniorum, non αἰτητικαὶ & ἱλαστικαὶ *propitiatoriæ* pro aliis, ſed *euchariſticæ*, uti v. 9. innuit.

II. *Deus dicit Jerem. XV. 1. Si ſteterit Moſes & Samuel coram me, non erit anima mea ad populum iſtum. Ergo Moſes & Samuel, adeóque Sancti omnes poſſunt orare pro viventibus, licèt propter eorum malitiam non ſemper exaudiantur. Similia habentur Apoc.* VIII. 3. 4. *ubi Angelo dati dicuntur ſuffitus multi, ut det precibus Sanctorum omnium, &c. Idipſum etiam poſtulat communio Sanctorum, quæ non tantùm in eccleſia militante, ſed inter militantem etiam & triumphantem obtinet, & hujus interceſſionem, illius verò implorationem poſtulat.* Aug. Reding *pag.* 767. 768. Re p. 1. Interceſſionem Sanctorum ſive generalem ſive ſpecialem pro fidelibus in terra militantibus, adorationis eorundem ſoli iam baſin non eſſe, ſuperiùs oſtendimus. 2. Jerem. XV. 1.

agitur

agitur de Sanctis, quos in limbo Patrum deſudantes beatifica viſione deſtitutos fuiſſe ipſi aſſerunt: quos etiam intercedere pro populo κατηγορικῶς & rotundè non dicitur, ſed exaudiendos, ſi vel maximè non mortui, ſed vivi adhuc intercederent, negatur: quóſque non interceſſiſſe tum pro populo ipſa conditionalis locutio, אם יעמד *ſi ſteterit &c.* validè arguit, interceſſuros proculdubio, ſi ad munus Sanctorum & eorundem cum ſuperſtitibus communionem id pertineret. Non aliud inde concludi poteſt, quàm olim illos, ſuperſtites adhuc pro populo interceſſiſſe, uti conſtat ex Exod. XXXII. 10. 11. Pſal. CVI. 23. 1. Sam. XII. 13. at ſi nunc ſuperſtites adhuc eſſent, & eodem ardore intercederent, operam illos perdituros eſſe. 3. Apoc. VIII. 3. 4. Angelo, facierum nempe, Chriſto *data ſunt thymiamata multa, ut daret orationibus Sanctorum omnium ſuper altare,* hoc eſt, datur ipſi, ut per merita ejus valeant precationes Sanctorum omnium, *ut det in altare aureum, quod eſt coram throno,* hoc eſt, ut per dignitatem divinitatis, quæ *aureum altare* eſt, merita ad exauditionem precum ſint efficacia. Chriſtum per Angelum illum intelligi, ex ipſo textu probavi *Apologia* meæ *diſſert.* VII. *th.* 13. Sed Redingius ea attingere tutum non putavit, quia nimis clara ſunt. Et ipſe Primaſius de Chriſto locum explicat. Quòd ſi tamen de Angelo creato explicaremus, non aliud hinc colligi poſſet, quàm orationes noſtras ab Angelis afferri Deo, & ab iiſdem exauditionis nuntium interdum afferri, uti Dan. IX. 22. X. 12. Act. X. 4. factum legimus. 4. Nec communio Sanctorum invocationem Cœlitum poſtulat, tum quia Patriarchæ, Prophetæ, Apoſtoli communionis ejus tenaciſſimi nuſpiam Sanctos invocâſſe leguntur: tum quia Sancti viventes comunionem arctè cuſtodire poſſunt, etiamſi ſe mutuò non invocent: tum quia Apoſtoli Eccleſiæ triumphantis, & militantis communionem accuratè deſcribentes, nuſpiam invocationis hujus meminerunt.

III. *Chriſtus docet Matth. XVIII. 10. Angelos perpetim videre faciem Patris ſui in Cœlis, hoc eſt, per cognitionem, quam vocant matutinam, videndo Verbum cognoſcere eſſe rerum, non tantùm quod illa habent in Verbo, ſed etiam, quod habent in propria natura; adeóque quæ in Terris fiunt, omnia cognoſcere, meritóque proin, ut neceſſitates noſtras Deo commendent, invocari. Quæ autem Angelorum, eadem Cœlitum omnium ratio eſt.* Aug. Reding *pag.* 768. &c. Reſp. Ratiocinio huic Sophiſtico tanta res, invocatio Sanctorum, ſuperſtrui minimè poteſt, tum quia nec notitia neceſſitatum alienarum interceſſionem, nec interceſſio invocationem intercedentium neceſſariò arguit: tum quia Angeli ſemper videntes faciem Dei, non tamen vident diem extremi judicii, adeóque non omnia, quæ in Deo ſunt Marc. XIII. 32. tum quia qui Deum, ejúſque increatam Sapientiam vident, non per communicationem naturalem, velut in ſpeculo, res vident, ſed per communicationem voluntariam, tanquam in principio libero cuilibet gratiam admetiente prout vult: tum quia ipſe Bellarminus fatetur, Sanctos non alia in Deo videre, quàm quæ aliquo modo ad ipſos pertinent: tum quia aliâs erunt omniſcij, omnipræſentes, & τὰ πάντα *omnia:* tum quia Thoma ipſo fatente, Sancti Deum quidem vident, at non comprehendunt: tum denique quia Becano teſte *Theol. Schol. p. I. cap. 9. q.* 11. Beati Deum videntes non tamen vident quælibet & libera ejus conſilia & decreta, adeóque etiam non ea, quæ à libera Dei providentia dependent. Speculum hoc SS. Trinitatis, uti vocant, ſpeculationis Scholaſticæ abortivum fœtum, ipſe Occamus repudiavit, & judice eodem Becano, S. Auguſtinus, temerè proin à Redingio ad partes vocatus, cùm in loco ab ipſo laudato non aliud dicat, quàm Sanctos *legere in facie Dei ſine ſyllabis temporum, quid ejus voluntas velit,* non quid in univerſum velit, ſed quid velit pertinens ad eorum ſtatum & officium. Ait enim Becanus,

nus, Auguſtinum *lib. de cura pro mortuis cap.15.* docere, quòd tribus modis beati, quæ circa nos fiunt, cognoſcant, nempe ex relatione hominum decedentium, relatione Angelorum, & peculiari revelatione Dei. *Si putâſſet*, inquit Becanus, *eſſe alium nempe videndi creaturas in Deo, tanquam in objecto cognito modum, non utique diſſimulâſſet.*

IV. *Jacobus Patriarcha invocavit Angelum, qui ipſum eruit ab omnibus malis, ut benedicat pueris ſuis, Geneſ.XLVIII.16. Intelligi autem Angelum creatum liquet, tum quia ille invocandi modus ſignificat Phyſicam Angeli actionem, cujusmodi non erat per Chriſtum quâ hominem: tum quia eodem capite v.16. Jacobus etiam ſui ipſius & Patrum ſuorum poſt mortem invocandorum meminit, his verbis: Et invocetur ſuper eos nomen meum &c.* Aug. Reding. pag. 769. 770. Reſp. 1. Stupidè & imprudenter ex V. Teſt. hæc aliáque ejuſmodi verba Adverſarii obtrudunt, cùm unanimiter tradant, ſanctos in V. Teſt. limbo ad Chriſti adventum uſque incluſos fuiſſe. In limbo autem Divinæ faciei viſione deſtituti quomodo cognoviſſent neceſſitates viventium? Regerit Reding. pag. 773. *illos in limbo per charitatem & gratiam ſanctificantem Deo fuiſſe conjunctos, adeóque ad intercedendum aptos: ab Angelis etiam, vel Deo iis neceſſitates viventium revelatas eſſe.* Sed quô tandem delabemur, ſi quidvis comminiſci & aſſerere tutum eſt? Et tamen fideles V.T. fatentur ipſi Eſaj. LXIII.16. *Abrahamum neſcire illos, & Iſraëlem non agnoſcere eos.* Proinde à ſanctis ad Jehovam ſolum ſe convertunt, ut quamlibet & naturalem & revelatam iis negari notitiam, planè perſpicuum ſit. 2. Si de Angelo creato ſermo eſt, S. Jacobus non Angelum invocavit, ſed Deum, ut per Angelum ipſum è cunctis malis eripientem, eripiat etiàm nepotes, & illis benedicat. Adeóque ita Deus eſſet invocationis objectum, Angelus benedictionis conferendæ miniſter. 3. Sed Angelum, de quo ibi ſermo eſt, fuiſſe Angelum fœderis, prædi-

cata quæ ei tribuuntur probant. Vocatur enim המלאך הגואל *Angelus ἀγχιστεύων, redemptor, vindex* nimirum Chriſtus, & quidem מכל הרע *ab omni malo*, adeóque etiam à peccato, judicio Dei, poteſtate Diaboli, quæ liberatio non alij, quàm Chriſto tribui poteſt. Neque obiter & ſeorſim loquitur de Angelo, ut optet ab Angelo cuſtodiri filios Joſephi, nempe ut Miniſtro mittendo ad eorum ſalutem; ſed de induſtria, cùm dixiſſet, *Deus ille, coram quo ambulârunt Patres mei: Deus qui paſcit me,* antequam quidquam à Deo petat, adjungit: *Angelus qui aſſerit me*, non, *Deus, qui miſit Angelum, mittat eum futurum cuſtodem nepotum horum.* Similiter à Deo & Angelo benedictionem mittit. Cavillatio verò Redingii, quòd eadem ratione conſecratio Sacelli ſui, quæ *Angelica* vocatur, Chriſto tribui poſſit ex iis, quæ *Apolog. diſſert. IV. th. 10.* à me dicta ſunt, abundè refellitur. Sed & Athanaſii ac Cyrilli, qui hoc loco Chriſtum intelligi conſentiunt, teſtimoniis frigidè reſpondet, Chriſtum poſſe intelligi, *quatenus univerſa in V. T. benedictio Divina fluxerit ex Chriſti meritis à Deo Patre jam tum acceptatis.* Sed Patres à me citati ita benedictionem illam tribuunt Chriſto, ut negent Angelo creato tribui vel tribui poſſe. Neque prædicata patiuntur id omne alii, quàm Chriſto tribui. Ipſe Moſes Gerundenſis cæcus aliâs verpus ad h. l. fateri coactus eſt, Deum intelligi. Sed *invocandi modus*, inquit Adverſarius, *phyſicam Angeli actionem, cujuſmodi non erat per Chriſtum quâ hominem, in V. T. moraliter duntaxat in vi meritorum anticipatè à Deo Patre acceptatorum operantem, arguit.* Sed Scriptura *phyſicæ* & *moralis* operationis tuæ diſcrimen nuſpiam pandit. Scimus Chriſtum κατὰ σάρκα *ſecundum carnem*, adeóque in natura humana hypoſtaticè unita in V. T. operatum haud eſſe. Verùm ſi λόγος nondum unita ipſi carni in V. T. mediationis ſuæ apud fideles partes nullas obiviſſe ſentis, næ Scripturarum rudis nimium es. Legas, rogo, loca clariſſima

Eſaj.

Eſaj. LXVIII. 16. LXIII. 9. Joh. VIII. 25. 1. Pet. III. 19. Hebr. I. 1. &c. & rectius ſenties, téque inſcitiæ damnabis, me verò ab hæreſeos crimine, quod *pag.* 772. mihi impingis, ultrò, ſi probus es, liberabis.

4. Quòd verò S. Jacobus *nomen ſuum ſuper nepotes ſuos invocari* petit, non ſe ab illis invocari vult poſt obitum, uti Redingius, aliíque Hebraiſmi, cujus veſtigia Eſaj. IV. 1. occurrunt, imperitiâ turpiter hallucinantes colligunt, ſed id intendit, *ut vocentur de nomine Jacobi, & ſint duo capita tribuum inter filios Jacobi*, uti etiam Toſtatus, Ribera, Cajetanus, Cornelius à Lapide, Arias Montanus, Hector Pintus, alii agnoſcunt. Qui S. Jacobum invocationem petiiſſe affirmant, & tamen præterito ipſo invocant Franciſcum, Dominicum, Borrhomeum &c. quàm rectè faciant, ipſi viderint.

V. *Moſes etiam Exod. XXXII.* 12. *cùm ſe non exiſtimaret ſufficientem ad placandum Deum, adhibuit patrocinium Patriarcharum, Abrahami, Iſaci & Jacobi, verbis illis:* Recordare Abraham, Iſac & Iſraël, &c. *De iiſdem Sanctorum patrociniis locum eum interpretantur etiam S. Theodoretus q. 76. in Exodum, & Auguſtinus q. 149. in Exodum. Porro non pactum duntaxat Dei cum antiquis Patribus initum, ſed Sanctorum eorundem merita etiam pondus habuiſſe, ex Pſal. CXXXI.* 10. 2. *Paralip.* VI. 42. *&c. cognoſci poteſt.* Aug. Reding *pag.* 773. Reſp. 1. Moſes S. Patriarchas illos non invocat, ſed commemorat propterea, quia promiſſa iis facta erant poſteros, adeóque populum ejus concernentia. Perinde ac ſi dixiſſet: *Recordare, ô Deus, & pacti cum iis initi memor Moſcholatris poſteris miſericorditer ignoſce.* Etenim Moſes diſertè ad *juramentum Dei*, quo Patriarchis fœdus gratiæ cum iis initum confirmaverat, provocat. Eundem planè ſenſum S. Theodoretus reddidit, qui ne verbo quidem patrocinii meminit. 2. Eodem modo Pſal. CXXXII. 1. Synagoga precatur: *Memento Davidi* את כל ענותו *omnem moleſtiam*

leſtiam ejus, ſtudium nimirum & cum moleſtia conjunctum in reſtituendo Dei cultu. Pro quo beneficio orat, ut Deus ei ſive vivo ſive mortuo remunerationem fidelitatis dare dignetur. Ita quod v. 10. dicitur, בעבור דוד *propter Davidem ſervum tuum ne avertas faciem Chriſti tui*, explicatur ſtatim v. 11. *Juravit Jehova ipſi David veritatem &c.* Orat ergo propter Davidem, hoc eſt, propter promiſſionem Davidi de Meſſia factam. 3. Denique etiam 2. Paralip. VI 14 Solomon non ad merita Davidis, ſed ad promiſſionem & pactum cum eo initum unicè provocat.

VI. *Etiam Jobi cap V. 1. Eliphazus Jobo ſuadet, ut ad aliquem Sanctorum ſe convertat. Et cap.* XIX. 21. *inclamat amicos, hoc eſt, interprete Auguſtino, Angelos. Denique & cap.* XXXIII. 23. *introducitur Angelus loquens pro Jobo, unus de millibus, Ergo jam Jobi tempore invocatio Sanctorum uſitata fuit.* Aug. Reding *pag.* 769. &c. Reſp. 1. Si tempore Jobi jam uſitata fuit Sanctorum invocatio, per certè mirum accidit, quòd in Jobi libro formulæ invocationis, *Sancte Abrahame* &c. *ora pro nobis* &c. quales Pontificiis euchologiis ubiq; inſeruntur, nuſpiam occurrunt. 2. Jobi cap. V. 1. Eliphazus non loquitur de invocatione defunctorum, ſed advocat vivos ſuffragantes, è quibus negat Jobum ullum ſanctum ſecum conſentientem producere poſſe, qui affirmet, Deum innocentes & juſtos affligere. Ita Sancto viro inſultat. Concinit id planè cum c. IV. 7. Quin & ipſe Eliphazus ſtatim v. 8. ſubjicit, ſe requiſiturum Deum, & ad ipſum eloquium ſuum poſiturum. Sed Redingius indignabundus mihi objicit, anne putem, *meam interpretationem præponderare expoſitioni S. Auguſtini.* At verò id occinere debuit Marianæ, Eſtio, aliis communionis ſuæ ſociis, qui de Angelis negant intelligi poſſe. Tum S. Auguſtinus quam parum tribuat his in Jobum expoſitionibus, ex *Retract. lib.* II. *cap. 13.* ubi eas tanquam *mendoſas*

doſas & *obſcuras* rejicit, & à ſe nunquam editas optat, liquet. Præterea originalis textus ignarus LXX. Interpretes non potuit non ſequi, qui ita habent : Εἰς τινα Αγγέλων ἁγίων ὄψει. Denique ſi cum S. Auguſtino ad Angelos referremus, nihil inde pro invocatione Angelorum concludi poſſet. Senſus enim eſſet juxta ipſum Auguſtinum, *adeò immundum eum eſſe corde, ut invocanti non Angeli reſpondere, aut ſe demonſtrare dignati ſint*, nedum Deus, ob diſtantiam inter Jobum & Angelos, nedum Deum. 3. Jobi cap. XIX. 21. per רעי *ſocios*, quorum miſericordiam implorat, non vel Angeli vel Sancti Cœlites intelliguntur, utpote qui ejus *ſocii* & familiares non fuerunt, ſed eos, quos olim ſocios & amicos habuit, quos ad συμπάθειαν graphicè invitat, Unde v. ſequente de iiſdem amicis queritur, minimè queſturus de Angelis. Denique Jobi cap. XXXIII. 23. illе מלאך מליץ אחד מני אלף *Angelus advocatus unus ex millibus* non alium notat, quam Angelum fœderis, Chriſtum, cùm ei tribuantur prædicata illa, miſereri, orare liberationem, indicare homini rectitudinem, intercedere cum oſtenſione כפר *lytri*, & quidem עליו *apud eum*, hoc eſt, לפנים *coram, apud faciem Patris*. Perperam enim Redingius regerit, *potuiſſe etiam Angelum creatum prò Jobo intercedere cum oſtenſione lytri per Chriſtum in cruce offerendi.* Quippe v. 24. Deus ita loquitur : *Redime illum, ne deſcendat in foveam.* מצאתי כפר *Inveni lytrum.* Hæc verba ad Chriſtum redemptorem dicta ſunt, qui ſolus λύτρον habet, jam ab æterno à Deo Patre acceptatum. Atque eodem modo Gregorius M. Com. lib. XXIV. 2. Gloſſa ordinaria & Hugo Cardinalis textum illum de Chriſto magni conſilii Angelo interpretantur. Proinde ſi in ea expoſitione *aperta hæreſis & blaſphemia* continetur, uti Adverſarius impudenter criminatur, hæreſeos ejuſdem & blaſphemiæ etiam Gregorius M. Romanus Pontifex reus erit. Sed eſto, Angeli intelligantur. Sermo erit de ipſorum Miniſte-

rio, quo Deus in voluntate ſua hominibus annuntianda, & converſione eorum promovenda utitur, ex quo, ut etiam generali Angelorum interceſſione, religioſa eorum invocatio nullatenus concludi poteſt.

VII. *Sancti non eodem, quo Deus cultu, ſed illi dulia, hic latria afficiuntur, quæ λατρείας & δουλείας diſtinctio ab eccleſia, cui ſemper licuit contra hæreticos nova invenire vocabula, ad confuſionem vitandam, quia voces cultum Dei & ſanctorum ſignificantes promiſcuè uſurpabantur, inducta eſt, & in eo fundatur, quòd Deus invocandus ſit, quâ primum univerſorum principium ac finis ultimus, abſolutúſque Dominus: Sancti verò non aliter, quàm quatenus Divinæ excellentiæ & ſanctitatis participationem quandam analogicam præ ſe ferunt. Latria igitur ſoli Deo tanquam Deo: dulia verò & Deo & ſanctis diverſa ratione convenit, uti Auguſtinus quæſt. 94. ſuper Exodum docet. Sed & eccleſia poſterioris temporis ob hæreticorum importunitatem à dulia diſtinxit hyperduliam, cultum beatiſſimæ Virgini ob ſublimiorem tum maternitatis Divinæ, tum ſanctitatis excellentioris præ reliquis ſanctis prærogativam debitum.* Huc ferè redit verboſa & perplexa Aug. Redingii *de cultu latriæ & duliæ* diſſertatio XIV. pag. 744. 745. &c. Reſp. 1. De nominibus latriæ, duliæ, hyperduliæ controverſiam nemini moveremus, ſi res fidei analoga iis ſubeſſet & ſignificaretur. Prudenter Calvinus monet, *de re, non de voce quæſtionem eſſe.* Daremus igitur hoc paci eccleſiæ, ne vocum moroſa diſceptatio eam vel tantillum labefactaret. Fatemur etiam ultro, neceſſitatem quandoque urgere, ut vocabulis ἀγράφοις, ſignificantibus tamen, orthodoxæ eccleſiæ ſenſus contra hæreticos declaretur. Nunc verò quando alio, quàm olim ſenſu adhibentur ad incruſtandam & fucandam idololatriam, meritò ab illa diſtinctione ἀγράφῳ & ſi ſenſum ſpectes, novitia abhorremus, *odio habentes etiam tunicam à carne*, verba ab idololatria *contaminata*, Jud. 23. Tali enim ſchemate omnes idololatræ factum ſuum ornare & pingere poſ-

poſſent, nimirum ſe Divis ſuis non latriæ, ſed duliæ cultum impendere, eóſque adeò invocare, non ut Deum ſummum, ſed quatenus Divinam excellentiam ἀναλόγως participant. Neque etiam dubitari poteſt, quin δουλεία plus ſit quàm λατρεία, adeóque etiam religioſa δουλεία ipſam λατρείαν includat. Ex proprietate enim Græci idiomatis δουλεία dicitur de ſervo, qui totus eſt heri: λατρεία verò de mercenario, qui operam ſuam liberè locando ad tempus ſervit. Ita Suidas ait, λατρείαν δουλείαν εἶναι ἐπὶ μισθῷ, *ſervitutem eſſe mercenariam.* Et Phavorinus eundem in ſenſum, λατρεύειν κυρίως τὸ δουλεύειν. Λάτρης ὁ μισθῷ δουλεύων. Λύτρον γὰρ ὁ μισθός. Neque aliter hæc diſtinguunt Sophocles, Æſchylus, Theodectus & Euripides. Xenophontis etiam teſtimonium producit ipſe Lud. Vives *in Aug. de Civ. Dei lib. X. cap.* 1. Rectiſſimè proin Martinus Pereſius *lib. de Tradit. pag. 3. conſid.* 7. ſcribit, *non multum ſibi probari nomen duliæ pro cultu ſanctorum ſumptum, cùm dulia propriè ſignificet ſervitutem, & nos non ſimus ſervi, ſed conſervi ſanctorum*, juxta reſponſum videlicet Angeli ipſius Act. XIX. 10. An fas eſt, ut ſervus σύνδουλον *conſervum ſuum* adoret? Si ita videtur Pontificiis, at non Angelo ita viſum eſt, qui vatidico ſpiritu Sophiſticam iſtam diſtinctionem prævißam à ſe eliſit. 2. Quòd verò cauſantur, ſe latriam Deo, tanquam Deo, at duliam & Deo quâ Domino, & ſanctis quâ ἀναλόγως Dominis vendicare, planè abſurdi ſunt. Annon enim etiam Angeli & homines paſſim in ſcriptura nomine אלהים & *Deorum* veniunt? An putant, Iſraëlitas vitulum, Gentiles Divos ſuos ita coluiſſe, quaſi ſummam in illis Deitatem exiſtere reputarent? Annon Sathanas tentator Chriſto objicienti, *Dominum Deum adora*, Matth. IV. 10. regerere potuiſſet, ſe non *latriam* ut Deum, ſed *duliam* ut Dominum, utpote cui tradita ſint regna terræ, poſtulare? Sed argutiores nunc ſunt Tarpeji Jovis flamines. 3. Sanctos qui in cœlo & terra ſunt, eſſe κοινωνοὺς τῆς θείας φύσεως, *Divinæ naturæ participes*,

2.Pet.I.4.adeóque excellentiæ,ſanctitatis,dominii Divini ἀναλόγως participes,novimus. Sed ob communionem illam analogicam tam non ſunt Divinorum honorum participes,quàm non ſunt ipſe Deus. Inter Dei & ſanctorum excellentiam infinita diſtantia eſt. Neque hominum,ſed ſolius Spiritus S.eſt definire,qui honores ſanctis ob excellentiæ hujus communionem debeantur. At Spiritus S. invocationis honorem adeò non aſſignat ſanctis,ut etiam ubique contra eum graviter proteſtetur. 4. Sed & in praxi, in qua cultus Dei verſatur,diſtinctionis illius nulla ratio habetur. Nam B. Virginem, Angelos & Sanctos perinde ut Deum ipſum invocant.Etenim eos adorant,invocant,perinde ac ſi omniſcii eſſent,& uno momento tam multas, tam diſſitas,& tā diſſentientes preces perciperent,& ita perciperent,ac ſi preces ſimulatas à veris ubiq; & exquiſiti ſemper diſcernant, quod ſolius Dei πλεονέκτημα eſt: eosdem templis,altaribus,ſtatuis,imaginibus,thure colunt; in eorum meritis confidunt,illis ſacrificant,vota nuncupant,neque reapſe Deo præ illis eximium quidquam relinquunt. Hinc adeò eſt,quòd Jeſuita Tannerus ſanctos certo reſpectu etiam latria coli poſſe aſſerit *Diſput.4. in 2.2.Thomæ pag.* 677. & Redingius *pag.* 751.752.&c. hanc identitatem cultus ſibi à Cl.Vedroſio meritò objectam non aliter diluere potuit,quàm oſtendendo non ex ſcriptura,quàm ſibi adverſari ſenſit , ſed ex Patribus nonnullis obtorto collo raptis, ſanctis etiam vota nuncupari,in iis fiduciam poni poſſe &c.contra ſcripturæ,quæ adorationis, fiduciæ,votorum , ſacrificiorum &c. objectum non alium quàm Deum facit, ſuffragium,mandatum , promiſſionem & probata exempla. 5. S. Auguſtinus omnem ſervitutem, quæ ad religionem pertinet, ſoli Deo vindicat, & *latriam* appellat. Alteram verò illam ſervitutem, quam *duliam* vocat, nuſpiam conſtituit ſpeciem religioſæ ſervitutis,aut cultus ſacri,ſed ei eam ut contradiſtinctam opponit. Et hanc ipſam duliam, quæ non

reli-

religioſa,ſed civilis eſt, vel ad ſervitutem propriè dictam refert, quæ Dominis à Servis debetur, vel ad cultum dilectionis, ſocietatis, honorificæ recordationis: ad exhibitionem honoris per imitationem, & per charitatem, quam inter nos invicem debemus. Et hunc ſolum cultum & honorem concedit Angelis & Sanctis defunctis pariter atq; viventibus, qui propriè non ſervitus eſt, ſed charitatis officium. Ideo etiam dicit, *nos honorare Angelos charitate, non ſervitute.* Meri porro logi ſunt Adverſarii, regerentis *pag.* 753. quòd agnoſci debeat *cultus in ſupernaturalium etiam communicatione fundatus, adeóque in ſuperiore ordine collocandus, qui dulia dicatur.* Etenim ſuperior ille ordo non mutat ſpeciem cultus, nec ex humano Divinum & religioſum, ex finito infinitum facit. Hoc ipſi probandum incubuerat. Hîc rhodus, hic ſaltus!

VIII. *In utroque Teſtamento ſæpe viventes à viventibus invocatos legimus. Ergo nunc invocare etiam licebit eoſdem Sanctos cum Chriſto in Cœlo regnantes, neque hoc cum injuria Chriſti magis, quàm illud conjunctum fuerit. Inprimis cùm defuncti majori flagrent charitate, & felicioris ſint ad auxiliandum conditionis.* Eccius argumentum hoc vocat *Achillem Catholicorum.* Reſp. 1. Ipſum hoc argumentum ſolutionem ſuppeditat. Si enim viventes à viventibus invocari poſſunt, quia in utroque Teſtamento id factum legitur: ergo defuncti à vivis invocandi non ſunt, quia in neutro id Teſtamento factum legitur. Illud facimus, quia legimus: hoc non facimus, quia non legimus, juxta illud Salvatoris Luc. X. 26. *In lege quid ſcriptum eſt, quomodo legis?* 2. Neque tamen uſpiam legimus, vivos à viventibus religioſè invocatos. Eſt advocatio, liceat ita loqui, ſocialis, quæ ſupponit affectus, defectus aut deſiderii noſtri notificationem per mutuam commercii conſuetudinem, quæ vivos inter & defunctos haud intercedit. Ita parvuli à parentibus viventibus & videntibus panem petunt. An iccirco etiam à defunctis, præſertim

ſi à Papa canonizentur, idem expoſcent? Divos igitur compellare poſſumus vel viva voce, vel per literas, vel per internuntios. At defunctos religioſè invocare non poſſumus, niſi iis omniſcientiam tribuamus, adeóque gloriam Dei & Chriſti mediatoris obſcuremus.

IX. *Sanctos invocandos eſſe etiam vetus eccleſia credidit. Seculo I. Dionyſius Areopagita Hierarch. Eccl. cap. 7. ad Sanctorum preces obtinendas requirit, ne Sacras operationes naturæ eorum conſentaneas abigamus. Idem probant liturgiæ Apoſtolicæ. Seculo II. Juſtinus Martyr Apol. 2. ait, Chriſtianos præter Deum bonorum Angelorum exercitum & Spiritum Propheticum colere & adorare. Irenæus quoque lib. V. 29. Virginis Evæ Mariam virginem advocatam dicit. Seculo III. Origenes lib. 2. in Job. adorat Jobum. Cyprianus de ſtella & Magis, Protomartyres Clementiam Dei pro noſtris exorare laboribus. Seculo IV. Athanaſius Serm. de Deip. Mariam invocat. Hilarius in Pſal. 129. infirmitatem noſtram Angelorum interceſſione indigere ait. Videantur Baſilius homil. 20. in 40. Martyres, Euſebius, Ephren, Nazianzenus, &c. Seculo V. Chryſoſtomus homil. 26. in 2. ad Cor. Auguſtinus Serm. 17. de verbis Apoſtoli, alibíque paſſim &c.* Aug. Reding *pag. 774. 775.* Reſp. 1. Pontificiam Sanctorum invocationem apud vetuſtos Patres ne Argus quidem invenerit. Ecquis enim Patrum Sanctos religioſè invocavit, ut dignitate & virtute meritorum ſuorum auxilium illis præſtent? Ecquis omniſcientiam, omnipræſentiam illis tribuit? Ecquis ſpem & fiduciam in iis collocandam docuit? Certè Epiphanius, Chryſoſtomus, Auguſtinus & ipſe Hieronymus fortiter reclamant, ne religioſæ adorationis cultu quiſquam præter & extra Deum afficiatur. 2. Repeto etiam, quod & ſupra validiſſimè probatum, & à me etiam in apologia dictum Adverſarius *pag. 775.* audaciæ inſimulat, tribus primis & purioribus Seculis ne veſtigia quidem invocationis Sanctorum apparere. Ipſe

Ipſe ex Seculo I. Dionyſium Areopagitam & Liturgias Apoſtolicas allegat. Sed eas recentioris ſequioríſque ævi eſſe, non ſemel hactenus probavimus. Juſtini Martyris verba, quæ extant *Apol. II. pag. 56. edit. Pariſ. Sylb.* ita ſonant: Τὸν πατέρα καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ υἱὸν ἐλθόντα, καὶ διδάξαντα ἡμᾶς ταῦτα, καὶ τὸν τῶν ἄλλων ἑπομένων καὶ ἐξομοιουμένων ἀγαθῶν Ἀγγέλων στρατὸν, πνεῦμα τε τὸ προφητικὸν σεβόμεθα καὶ προσκυνοῦμεν. *Patrem, & qui ab eo venit, atque iſta nos, & aliorum obſequentium exæquatorúmque bonorum Angelorum exercitum docuit, Filium & Spiritum propheticum colimus & adoramus.* Locus memorabilis eſt pro invocatione S. Trinitatis. Sed de Angelis iſtic non aliud dicit, quàm in Chriſti elogio παρενθετικῶς illud, eum ut nos, ita Angelorum exercitum docuiſſe. Sanè ſi Juſtinus Angelos invocandos credidiſſet, ſaltem extremo eos memorâſſet loco, non inter Patrem & filium medios collocâſſet. Proinde Bellarminus provocare maluit ad Irenæum, qui loco ab Adverſario etiam allegato, Mariam dicit fuiſſe *Evæ advocatam.* Ad eum locum cùm jam reſponderim *Vindic. Reſ. Theol. Sect. 7.* Adverſarius reſponſum meum alatus prætervolát, & ſatis habet denuo locum objicere. Irenæus haud dubiè παράκλητον *conſolatricem* Evæ B. Virginem vocaverat, non quidem καθ' αὐτὴν, ſed per metonymiam aut Synecdochen, quâ ſalutaris ἐνανθρωπήσεως organum futurum erat. Hoc vetus Interpres *advocatam* vertit, quia advocare veteribus idem erat quod conſolari, uti ipſe etiam Rigaltius *Not. ad Tertull. de Pat. cap. 11. pag. 166.* obſervavit. Ex Seculo III. Origenes & Cyprianus producuntur. At illi non de invocatione Sanctorum, ſed particulari eorum interceſſione, quæ non invocatio ipſa, ſed ad eam gradus fuit, loquuntur. Primus ita invocationi prælufit Origenes, *bonus interpres, ſed malus dogmatiſtes*, uti eum Hieronymus vocat, quíque dogma illud ſe non è Scriptura, ſed à Seniore quopiam didiciſſe fatetur homil. 16. *in Joſuam.* Illud item quo

loco

loco haberi debeat, oſtendit, quod in *Epiſt. ad Rom. lib. II. cap.* 11. utrum animæ ad Angelorum ſimilitudinem laborent, refert non inter fidei capita, ſed dogmata ἀπόκρυφα, atque ut ipſe loquitur, *inter occulta Dei, nec chartulæ committenda myſteria.* Manet igitur firmum ratúmque, invocationem Sanctorum eccleſiæ trium primorum Seculorum prorſus incognitam fuiſſe. 3. De ſequentium Seculorum Patribus quid ſentiendum ſit, ἐπιτόμως τε καὶ ἀποτόμως oſtendimus ſuperiùs *ratione* VII. Neque hîc operam ludimus. Unum addidiſſe ſuffecerit, quàm iniquè Adverſarius ubique conſenſum cum Vigilantio *hæretico*, ita eum inſignit, orthodoxæ de invocatione ſolius Dei ſententiæ affricare ſtudeat. De Vigilantio pluſcula dixi *Vind. Theol. Ref. th.* 8. quæ perinde ac ſi lecta non eſſent, ſtrenuè vel diſſimulat vel prætervehitur. Utrumq; & Hieronymum, à quo nihil humani alienum fuit, & Vigilantium peccâſſe τῇ ἀμετρίᾳ τῆς ἀνθολκῆς, pertendimus. Et Vigilantius quidem, ſi ex adverſarii ſcriptis judicium ferri debet, regiam viam haud tenens, dum luxuriantem Sanctorum honorem intra modum coercere ſtudet, infra modum ipſe ſubſidens, non ſatis honori Sanctorum conſuluit: aliqua etiam ad fidei ſummam non pertinentia, quæque probabiliter credi poterant, vehementi nimis ſtudio impugnavit. Non probamus igitur, ſi dixit Vigilantius, *Sanctorum reliquias nullo honore dignandas: contactu earum hominem pollui: Orationes mortuorum pro eccleſia, ſeu interceſſionem* (ſi generalem intellexit) *non exaudiri: Eccleſiaſticos debere, velint nolint, eſſe uxoratos: nunquam expedire, ut omnia relinquantur, & pauperibus dentur.* Hæc aliáq; ejuſmodi eo, quo Vigilantio imputantur, ſenſu accepta minimè probamus. Contra Hieronymus feſtinantiſſimè in chartam conjiciens, quicquid ei nocte una, non ſemper Zelus ſecundum ſcientiam, ſed etiam ſplendida bilis dictaverat, nunc quidem negat fieri, quæ quanquam non ab omnibus, vulgò tamen fieri conſtaret:

nunc

nunc etiam eo uſque prolabitur, ut ad reliquiarum cultum & interceſſionem Sanctorum defendendam dicere ſuſtineat, *beatas animas tumulis ſuis adeſſe, & Angelorum in modum celerrimè per loca maximè diſſita vagari, eventúſque & poſtulata hominum ibidem cognoſcere.* Verba ejus ſunt Tom.II.pag.122. *Si agnus ubique, ergo & hi, qui cum agno ſunt, ubique eſſe credendi ſunt.* Quæ etſi Bellarmino, aliiſque Pontificiis diſpliceant, Redingio tamen arrident, hac Hieronymi defenſione *pag.*779. utenti, quòd *præſentiam animarum non realem, ſed intentionalem, qua videant in verbo res creatas, utique extra Deum exiſtentes,* intellexerit. Sed ſorte Hieronymo nihil dum ſuboluit de illo Divinitatis ſpeculo, quod Scholaſtica ſpeculatio in ſcenam produxit. Neque adeò ἀκύρολογος fuit, ut ubique eſſe eum diceret, qui in verbo res creatas extra Deum ubique exiſtentes cognoſcit. Non enim ſicut Baſilius M. ab Adverſario citatus, de *viſione* omnium loquitur. Denique Sanctis eandem præſentiam tribuit, quam agno. At huic realis, non intentionalis duntaxat omnipræſentia convenit. Rectiùs alii ſenſum Hieronymi fuiſſe animadvertunt, quòd animæ paſſim ſeu ubilibet ſint. Ita Maximus Turonenſis *in Natali SS. Martyr. Taur.* ait, *univerſos ſanctorum ubique eſſe, & omnibus prodeſſe, & ſemper nobiſcum eſſe, nobiſcum morari.* Quod tamen μάλαγμα culpam Hieronymi minuit veriùs, quàm tollit. Fateamur igitur oportet, utrumque & Hieronymum & Vigilantium æſtu diſputationis abreptum, quod optimis quandoque accidit, humanitus aliquid paſſum eſſe. Interim Adverſarius Vigilantii hæreſin nobis impingens, meminerit, probandum ſibi incumbere, quòd Vigilantius ſive ab Hieronymo, ſive ab univerſa eccleſia in Concilio aliquo hæreſeos damnatus fuerit eo nomine, quòd ſolum Deum adorandum, Sanctos verò & reliquias eorum non adorandas ſtatueret. Conſtat enim, S. Hieronymum nunquam hoc ipſi impegiſſe, ac ne ipſum quidem ex in-

interceſſione Sanctorum eorundem invocationem uſpiam concluſiſſe.

QUÆSTIO III.

An ſanctorum Martyrum & aliorum cum Chriſto regnantium corpora, aliaq́ reliquiæ, à fidelibus religioſo cultu ſint veneranda?

AFfirmat decretum idem. Conſiſtit autem in eo religioſus ille cultus, quòd corpora, cineres, ſeu oſſa ſanctorum ex ſepulchris eruta elevant, & in conſpicuo loco, ac ſæpe ſupra altare collocant, auro, argento, ſerico exornant; quòd in proceſſionibus & ſupplicationibus reliquias illas circumferunt, à Chriſtiano populo tangendas, oſculandas vel ſpectandas; quòd coram illis geſtu & animo adorabundi procidunt; quòd in illis reliquiis gratiam & beneficia Dei quærunt; quòd eis pretioſa dona offerunt; quòd ad loca, ubi reliquiæ eſſe putantur, religioſas peregrinationes ſuſcipiunt; quòd in altari includunt ad ſanctitatem Euchariſtiæ conciliandam; quòd portant in collo ex devotione & fiducia ad Deum & Sanctos; quòd tactis reliquiis juramenta faciunt. Ejuſmodi religioſæ reliquiarum venerationi gratiam, beneficia, efficaciam precum apud reliquias fuſarum, opera & remiſſionem peccatorum pollicentur. Hanc ſententiam publicam eſſe, eccleſiæ Pontificiæ Synodus non palam quidem definit, ſed tectè admodum & verſutè. Ait enim, *Sanctorum* defunctorum *corpora veneranda eſſe*, & damnat eos, qui affirmant *Sanctorum reliquiis venerationem & honorem non deberi*: vel *eas aliáque excrementa à fidelibus inutiliter honorari*. Verſutè, inquam. Non enim de *veneratione*, *honore* reliquiarum, ſed de ſpecie *honoris & venerationis* illius ambigi probè noverunt,

anne

anne videlicet religioſa adoratio iis competat. Competere certè credidit Synodus, ſed verbis exprimere erubuit, quia inhumanum erat à Synodo nomen Chriſti profitente quenquam ideo damnari, quòd hominum mortuorum corpora adorare refugiat. Nos ergo ut aliquo cum colore damnarent, finxerunt eos nos eſſe, qui Sanctorum corporibus nullum honorem habeamus, hoc eſt, ea velut inſepultà abjiciamus, quod propriè eſt *Sanctorum corporibus honorem debitum negare.* Sed quicquid ſit, nos reliquias religiosè colentes & adorantes impugnamus argumentis ſequentibus. 1. Cùm Scriptura ſit canon & regula fidei, cultum tamen ejuſmodi reliquiarum non ſancivit vel mandato vel promiſſione. Quin gratiam & beneficia jubet quæri fide & invocatione ad Deum, non reliquiarum cultu. Deum adorari vult non efficaciùs uno quàm alio in loco; nec preces nec Sacramenta, nec juramenta ſanctificari aliter quàm animo & fide ſentit, non oſſium vel cinerum contactu. 2. Quoties in V. vel N. T. defunctorum memorantur exempla, illorum corpora terræ mandata dicuntur, ſine ulla translatione, oſtentatione, religioſa veneratione. Evidenter id comprobant exempla Scripturæ, Abrahami, Iſaci, Jacobi, Joſuæ, Davidis, Johannis Baptiſtæ, Stephani Protomartyris &c. Quin Moſis corpus Deus ipſe ſepeliit Deut. XXXIV. *6.* ne Judæi illud propter Viri ſanctitatem & miracula ad ejuſmodi cultum raperent. Neve argumentum hoc *ex particularibus* procedere ulteriùs Redingius clamitet, inferiùs etiam exempla in contrarium allegata diſcutiemus. 3. Deus corpora defunctorum jubet mandari Terræ, Geneſ. III. *19.* Eſaj. XXVI. 20. LVII. 2. Perperam igitur producuntur, oſtentantur, oſculis, cereis, ſericis &c. honorantur. 4. Cultus quem reliquiis tribuunt, honos eſt non creaturæ & quidem inanimatæ, ſed ſoli Deo competens. Vetat autem Deus graviter honorem ſuum aliis tribuere. Neque obſtat Adverſarii cantilena & *ἐπιχερία συκλην pag. 795.* negantis, ſe Reliquiis cultum ſtrictè di-

ctum & propriè religioſum, ſeu adorationem latreuticam, quæ ſolius Dei ſit, tribuere. Scriptura enim *latereutica, duleutica, abſoluta, relativa* adorationis differentiam non agnoſcit, & ſimpliciter religioſam adorationem ſoli Deo vindicat. Nihil prodeſt poteſtatio contraria facto. Dei judicium erit ſecundùm veritatem, non ſecundum ingenioſas illas præciſiones & intentiones hominum prævaricantium, πεϱφασιαζόντων. Etiam Baalem oſculantes tantùm, eum adoràſſe dicuntur 1. Reg. XIX.8. & propter religioſum illud oſculum idololatriæ rei peraguntur. Sed & nota eſt Durandi oratio ante Veronicam, hoc eſt, ſudarium, in quo facies Chriſti expreſſa & Veronicæ exhibita fertur, recitanda, quæ ita incipit: *Salve ſancta facies &c.* Quam devotè recitantibus Johannes XXII. promiſit decem millium dierum indulgentias. Denique & praxis publica, & confeſſio Vaſquezii, aliorúmque ingenua oſtendit, omnino *adorationis* cultu reliquias affici, quicquid etiam Bellarminus & ex eo Redingius tergiverſentur. Quanquam Redingius ſibi contradicit *pag.* 756.ubi diſertè ait, de reſpectivum latriæ cultum (quem reliquiis Chriſti deberi ſæpiùs aſſerit) in eo ſe tenere, *quòd res inanimata habens reſpectum ad Chriſtum, propter hujus excellentiam eatenus colatur, imò ſecundùm ſacras literas ADORETUR, ut tamen cultus ejuſmodi non terminetur in re inanimata* &c. 5. Reliquiarum cultus ſapit tum Phariſæiſmum Matth.XXIII.27.ubi Phariſæi dicuntur exornàſſe ſepulchra Sanctorum tum Gentiliſmum. Olim enim ſoliti Gentiles transferre reliquias, uti conſtat exemplo Demetrii, teſte Sabellico, ex Syria in Græciam, Theſei ex Scyro Athenas translati. 6. In veteri Eccleſia puriori religioſam venerationem reliquiarum in uſu non fuiſſe, probat vel una Epiſtola Eccleſiæ Smyrnenſis apud Euſebium Hiſt. Eccl. IV. 15. quæ agit de Polycarpi oſſibus Terræ reconditis, cum proteſtatione, illa coli non poſſe. Manifeſti ſunt etiam Concilii Elibertini canones 34. & 35. quibus prohibetur accenſio cereorum in Cœmeteriis

meteriis & vigiliæ. Cúmque Vigilantius Eccleſiæ imponeret, quòd religiosè colat reliquias, graviſſimè Hieronymus de injuria eſt conqueſtus. Plurima ex vetuſtate trium priorum Seculorum argumenta, eáque graviſſima contra ſceletolatriam propoſui *de Relig. Peregrinat. pag.* 74. 75. &c. quæ Redingius Baldingeri patrocinium ſuſcipiens, vi veritatis ſubactus ſtrenuè diſſimulavit. 7. Qui hodie reliquias colunt, venerantur quod ignorant. Quæ enim certitudo poſt tot fraudes & impoſturas detectas, eſſe eorum Sanctorum reliquias, quorum eſſe jactantur? Sanè fatetur Caſſander, avaritiæ causâ ad ſimplicem populum alliciendum falſas reliquias ſuppoſitas eſſe; & ficta miracula prædicata, iiſque miraculis alitam populi ſuperſtitionem. Videsîs Sacrarium Colonienſe, à Nicolao Gallaſio Latinè redditum, nec non librum *de Spoliis, exuviis & reliquiis Sanctorum* A. 1525. editum, & Wolphii Lectionibus Memorabilibus *Cent.* 16. *pag.* 232. inſertum. Contra ejuſmodi fallacias jam pridem uſitatas, in Concilio Lugdunenſi & Carthaginenſi V. gravia ſunt formata decreta. Cùmque paucæ omnino ſint veræ & compertæ reliquiæ, & vera earum veneratio parùm pietati, plurimùm ſuperſtitioni & quæſtui ſerviat, judicârunt cordati Viri in ipſo Papatu, rectiùs fuiſſe facturam Synodum, ſi reliquiarum cultum planè ſimpliciterque prohibuiſſet.

OBJICITUR I. *Mors Sanctorum pretioſa eſt in oculis Domini Pſal. CXVI. 15. Ergo eorundem corpora in pretio & honore habenda ſunt, utpote quæ & mortem jam ſubierunt, & exanimata pretioſam mortem ſuam clarè repræſentant.* Aug. Reding *p. 789.* Reſp. Defunctorum in Domino corpora in honore & pretio habenda eſſe conſentimus: at religiosè colenda & adoranda eſſe negamus. Honor iis juxta verbi Divini præſcriptum debitus in eo conſiſtit, ut honorificè & cum benigna teſtificatione ſpei noſtræ de futura eorum glorioſa reſurrectione terræ mandentur, & quantum fieri poteſt, ab omni injuria vindicentur, &

ἄσυλα reddantur. 2. Cùm omnium electorum mors ſit pretioſa in oculis Domini, omnium illorū reliquiæ religiosè venerandæ fuerint, ſi argumentum iſthoc valet.

II. *Et Jacobi & Joſephi Patriarcharum oſſa ex Ægypto in terram Canaan translata ſunt, Geneſ. L. 5. 25. Exod. XIII. 19. Qui translationis honor in ipſos illos Patriarchas, & conſequenter Deum ipſum redundavit.* Idem *ibid.* Reſp. 1. Quid quæſo translationi oſſium non oſtentandorum, vel ad religioſum cultum proſtituendorum, ſed denuo recondendorum & humandorum, cum religioſo eorundem cultu & adoratione commune eſt? Varias de translationis illius Patriarcharum vera cauſa ſententias Hebræorum & Chriſtianorum *Hiſtor. Patr. tomo* II. *Exercit.* XXII. 2. 3. expendimus. Fidem ſuam erga Dei promiſſiones de terra Cànaan hæreditario poſſidenda, & Meſſia in ea naſcituro hac ratione teſtificari voluerunt. 3. Redundavit igitur ea translatio in honorem Patriarcharum, at non in religioſum oſſium ipſorum cultum, quod ſolum eſt τὸ κρινόμενον. Oſtendere debuit Adverſarius, factum eſſe reliquiis ſuis, quod nunc reliquiis ſuis Papicolæ faciunt.

III. *Deus per Eliſæi corpus mortuum, tanquam inſtrumentum evidentis miraculi mortuum ſuſcitavit 2. Reg. XIII. 21. Meritò igitur corpora defunctorum Sanctorum in honore & pretio habentur. Qui honor redundat in ipſorum animum, imò ipſum Deum.* Idem *ibid.* Reſp. 1. Habeantur ſanè in pretio, at neċ adorentur, nec religiosè colantur. 2. Neque ante neque poſt miraculum illud quiſquam ad ſepulchrum Eliſæi inviſiſſe, vel oſſa religioſo adorationis oſculo excepiſſe legitur. Manſerunt ſuo loco, manebúntque ad reſurrectionis uſque diem. 3. Miraculum apud oſſa Eliſæi divinitus editum eum in finem, ut vaticinii ejus præcedentis de ſucceſſura Moabitarum irruptione fides confirmaretur, & veri nominis miraculum fuit, & omni ſuſpicione falſi vacat. At quæ Pontificij apud reliquias ſuas edita

edita miracula dicunt, vel veri nominis miracula non ſunt, vel gravi ſuſpicione falſi fictique laborant.

IV. *Olim arcæ peculiaris honos habitus eſt Pſal.* XCVIII. 1. 1. *Paralip.* XXVIII. 2. *&c. nec non terra, in qua Deus ſive Angelus ejus ſtetiſſe legitur, reſpectu nimirum ipſius Dei. Ergo etiam inſtrumenta paſſionis Chriſti, ejus crux, ſepulchrum, aliaque ejuſmodi reliquiæ propter reſpectum ad ipſum Chriſtum, in honore habenda ſunt.* Idem *ibid.* Reſp. 1. Si vera paſſionis Dominicæ inſtrumenta in promptu ſunt, honorentur, ſed non adorentur. Neque enim vel arca vel terra, in qua Jehova ſtetit, relationem ſuam ſuſtinens, vel adorata vel religioſo cultu propriè & ſtrictè dicto affecta fuit. 2. Cultus abſoluti & relativi commentum confutavimus *de Peregrinat. Relig. pag.* 243. &c. Nihil ſub ſole eſt, quin reſpectum ſeu relationem ad Deum habeat. Quæ σχέσις ſi religioſi cultus fundamentum eſt, omnes creaturæ, etſi diſpare gradu religiosè venerandæ fuerint. Cui argumento irrefragabili Adverſarius *pag.* 755. 756. *&c.* longo verborum ſtrepitu non aliud ferè opponere potuit, quàm confeſſionem meam, *quòd etiam Symbolis & inſtrumentis Divini cultus propter arctiſſimam connexionem, quæ inter religionis exercendæ actum, & ejuſdem inſtrumentum intercedit, reverentia debeatur.* Proinde me in re ipſa ſecum conſentire, at verbis diſcrepare pertendit. Fruſtra & Sophiſticè omnia. Ego de Symbolis & inſtrumentis cultus Divini ita ſtatui. Illi de oſſibus & reliquiis Sanctorum, de imaginibus &c. quæ cultus Divini Symbola & inſtrumenta à Deo conſtituta non ſunt. Ego de reverentia Symbolis debita, quæ impropriè & latè religioſus honos dici queat, locutus ſum. Illi de reverentia tali, quæ cum vera adoratione, & certis adorationis ſignis & actibus conjuncta, & reſpectiva quidem, attamen vera latria eſt, & loquuntur, & ſentiunt, & quod ſentiunt, ipſa praxi quotidiana exprimunt. Toto igitur Cœlo reſpectivus latriæ cultus & reverentia à me

explicata diſtant. Quòd ſi re ipſa mecum ſentit Adverſarius, multum & ipſi & mihi gratulor. Sed tum deſinet panem euchariſticum adorare, reliquias Sanctorum, quæ Divini cultus Symbola non ſunt, & Deiparam ſuam Eremitanam religiosè colere. Ita demum hoc quidem in capite δεξιὰν ἐπιβάλλειν integrum nobis fuerit.

V. *Hamorroiſſa Chriſti fimbriam tangens ſanata eſt Matth.* IX. 21. *propterea, quia fimbriæ ſeu veſtimenti ejus tactus in ipſum Chriſtum redundavit. Ergo eadem ratio eſt inſtrumentorum paſſionis Dominicæ, quæ non minorem quàm fimbria veſtimenti, ad Chriſtum relationem habent.* Idem *ibid.* Reſp. 1. Fimbriæ tactus miraculoſæ ſanationis ſymbolum extraordinarium fuit. At nec hoc, nec ullum aliud Divinorum miraculorum Symbolum à quoquam fideli & pio adoratum vel religiosè cultum eſt. Cedo enim, quis baculum Moſis, pallium Eliæ, ſputum Chriſti, unguentum Apoſtolorum, fimbriam ipſam Chriſti adorâſſe uſpiam legitur? 2. Neque par ratio etiam eſt veſtimenti Chriſti, & Papiſticarum reliquiarum. Illo Chriſtus indutus, ad Divinæ ſuæ potentiæ demonſtrationem uti voluit. At hæ vel incertæ, vel ſaltem à Chriſto vivo ſeparatæ, haud eandem vim & rationem obtinere poſſunt.

VI. *Actor. V. 19. umbra Petri curabat infirmos. Et Act. XIX. 11. ſudaria & ſemicinctia Pauli ſuper languidos delata, eoſdem ſanabant. Ergo multò magis devotio & honos corporibus Sanctorum habitus ita in Sanctos referetur, ut Deus eum ratum habeat, & miraculis quandoque approbet.* Idem *ibid.* Reſp. 1. Umbra Petri & Semicinctia Pauli miraculoſæ & extraordinariæ ſanationis ſymbola fuerunt. Neutra propriè dictarum reliquiarum nomine venire poſſunt. Neutra propter Symbolicum hoc officium vel ut adorarentur, mandârunt Apoſtoli, vel à quoquam adorata eſſe conſtat. Apoſtoli non permiſerunt, ut coram ipſis homines procumberent, multò minùs paſſuri, ut coram umbra ſua vel

ſemi-

ſemicinctiis ad illorum eſſentiam ne quidem pertinentibus cernui proſternerentur. Hic Redingius verè ad incitas redactus opponit Cyrillum. An verò ille alterutrum adoratum docet? Nihil minùs. Corporibus etiam mortuis ineſſe virtutem quandam exemplis corporis Eliſæi, umbræ Petri & ſemicinctiorum Pauli probat. At propterea religiosè colenda, adoranda eſſe, quod eſt τὸ ζητούμενον, neutiquam innuit. 2. Neque ab umbra Petri, ſemicinctiis Pauli viventis, docentis, miracula virtute Chriſti operantis, ad reliquias incertas Sanctorum argumentum duci poteſt. Ratio gemina. Prior, quia cauſa, cur Petro & Paulo mediantibus iis Symbolis miracula patrandi poteſtas concederetur, erat miniſterium à viventibus obitum, cui Deus hoc ratione fidem facere voluit. Ubi hinc decedunt Sancti, corpora patribus ſuis appoſita corruptionem ſentiunt Act. XIII. 36. quæ διαφθορὰ *corruptio* teſtatur, nullam iis ineſſe virtutem θαυματοποιητικήν, niſi Deo forte lubuerit apud ea tanquam ſymbola operationis virtutes ſuas edere, quod factum in corpore Eliſæi; cui tamen non infuit *vis illa vivificatrix*, uti perperam Adverſarius pertendit, cùm omnis illa virtus à Deo proceſſerit, neque corpus Eliſæi aliam potentiam habuerit quàm *obedientialem*, uti vocant, ut nimirum Symbolum eſſet Divinæ operationis. Poſterior, quia umbram Petri & ſudaria Pauli ſanâſſe ſuo ſenſu ægrotos dubitari nequit: at reliquiæ Pontificiæ pleræq; omnes ſuſpectæ, dubiæ & ſubleſtæ fidei ſunt. Excipit quidem Adverſarius, *me hoc dicentem intellectualium virtutum eſſe imperitum, neque diſtinguere poſſe inter fidem & prudentiam. Fidei eſſe in genere dogma, quòd cultus ſacris reliquiis delatus referatur in ipſorum Sanctorum animas. Prudentiæ in particulari decernere, an hæ vel iſtæ ſint vera Sanctorum reliquiæ. Atque hic ſufficere certitudinem moralem. Quæ*, inquit ille, *licet Heideggerus fateatur ſe non intelligere, non iccirco credendum eſt, ſufflata eſſe vel ſolo Miniſtri hujus halitu.* Ego

verò quid Sophiſmata hæc ſibi velint, probè intelligo, ſed vera, ſana & ſolida eſſe, non intelligo, imò falſa & veteraria eſſe, penitus per gratiam Dei ſcio. Neq; etiam pædagogiam illam, quam in Cl. Vedroſium & me paſſim petulanter exercet, moror. Hæc præſidia eorum ſunt, quos recta ratio deſerit. In cultu Divino fidem comitatur φρόνησις καὶ σύνεσις, *prudentia & intelligentia* Epheſ. I. 8. Coloſſ. I. 9. Utraque conjunctam habet πληροφορίαν *plenam certitudinem* Rom. XIV. 5. Col. II. 2. Hebr. X. 22. Ad hanc πληροφορίαν minimè ſufficit certitudo moralis, *quæ*, ut loquitur, *ſpeculativè ex rationibus utrinque probabilibus verſari poteſt contradictoriè, licet tum formaliter quoad rationem prudentialem nulla ſubſit oppoſitio.* Paulus enim exigit Rom. XIV. 5. πληροφορίαν τοῦ νοός *plenam perſuaſionem & certitudinem mentis*, quæ nulla eſſe poteſt, ſi intellectum ut rationes contradictoriæ probabiles exerceant & concutiant. Si igitur religioſus relquiarum cultus Deo gratus eſt, non tantùm certitudine fidei conſtare debet, reliquias eſſe venerandas, ſed etiam, quorum & quæ reliquiæ venerandæ ſint. Quomodo minimè ſufficit, ut quis certitudine fidei cognoſcat, Numen venerandum eſſe. Conſtare etiam certitudine fidei debet, non Jovem, non Saturnum, non Apollinem, ſed Deum Iſraelis verum illud Numen eſſe. Quæ certitudo à ſolo Spiritu Dei ejúſque φωτισμῷ dependet. At quæ nunc certitudo fidei, imò quæ moralis ſubeſt, reliquias eorum eſſe, quorum eſſe dicuntur? Quæ pro reliquiis Chriſti, Mariæ & Apoſtolorum publicè venditantur, de illis altum in hiſtoria Evangelica & Seculorum aliquot Scriptoribus ſilentium. Et quinquaginta circiter poſt Chriſti mortem annos Hieroſolyma everſa & expilata fuit. Ubi interim reliquiæ illæ aſſervatæ fuerunt? Pontificum, Epiſcoporum approbatio fallax eſt, cui proinde cultus religioſus ſuperſtrui nequit. Miracula, quæ apud illas edita jactantur, non minus quàm ipſæ reliquiæ incerta, dubia & ſuſpecta ſunt.

ſunt. Omnia fraudum plena ſunt. Integra Sanctorum corpora diverſis locis oſtenduntur. Petri corpus integrum Romæ in Vaticano exiſtere, Baronius ad An.69. Dimidiatum haberi in alio loco Romæ in via Oſtienſis, & Caput in Baſilica Lateranenſi: partem capitis in eccleſia S.Praxedis, Onuphrius *de ſeptem urbis eccleſiis Cap, de Baſil, S.Pauli*; Particulas aliquas Conſtantinopoli ex Chryſoſtomo Bellarminus; Mandibulam ejus cum barba Pictavii in Gallia Gallaſſus; Dentes, in variis Romæ eccleſiis Onuphrius; articulum digiti gigantis in Anglia ad D.Parathalaſſiæ Eraſmus, memorant. Taceo innumera ejuſmodi, quæ non alia certitudine fidei quàm Pontificiæ, carbonariæ nimirum innoteſcunt. Perizomata illa ex ficulneis Scholaſticarum diſtinctionum foliis contexta ſtrictiora ſunt, quàm ut impoſturarum, quæ in reliquiis committuntur, turpitudinem tegere poſſint.

VII. *Ex Orthodoxis etiam Patribus reliquiarum cultus probari poteſt. Juſtinus Martyr queſt.28. ad Orthodoxos teſtatur, Sanctorum corpora & ſepulchra Martyrum dæmonum amoliri inſidias, & morborum deſperatorum ſanationes conferre. Eccleſia Smyrnenſis circa A. C.150. in Epiſtola ad Ponti eccleſias ſcripſit, qualiter decorârit corpus S.Polycarpi. De ejus corporis, aliarúmque Sacrarum reliquiarum veneratione & miraculis commemorat multa Euſebius lib.IV.15.VII.14. Hiſt. Eccl. Pius I. circa An.142. Juſtino Sanctorum corporum curam commendat. Athanaſius in vita S.Anthonii ejus veſtes cultas eſſe docet. Baſilius homil. in Pſal.115. ſanctificationis participem fieri docet, quiſquis Martyrum oſſa attigerit, ob gratiam corpori inſidentem. Cyrillus Hieroſol. Catech. 18. Sudaria, ſemicinctia ægrotos ſanâſſe dicit. Gregorius Nyſſenus S.Theodori Martyris corpus cum multo honore & cultu compoſitum, in auguſto ſacróque loco ſitum eſſe ait. Gregorius Nazianzenus Orat. in Jul. Apoſt. Sanctorum corpora idem poſſe quod animæ Sanctæ, ſive manibus contrectentur, ſive honorentur &c. ait. Denique*

que Concilium Gangrenſe Can.20. memorias Sanctorum commendat. Concilium Nicenum II. Act.3. reliquias vocat ſontes ſalutares, quibus Deus multa beneficia hominibus praſtat. Idem *pag.*793. *&c.* Reſp. 1. Eccleſiæ trium primorum Seculorum λειψανολατρείαν prorſus incognitam fuiſſe, loco ſuperiùs citato evidenter probavimus. Loca quidem, quibus inſigniuin Martyrum reliquiæ humatæ erant, maturè frequentari cœperunt, non ob religioſum reliquiarum cultum, ſed *tum ob memoriam eorum qui certârunt, tum ad futurorum exercitationem ac praparationem*, uti loquitur Smyrnenſis eccleſia apud Euſebium lib IV. 15. Quæ Juſtino tribuuntur *Quaſtiones ad Orthod. & Reſp.* non Juſtini, ſed recentioris authoris eſſe, fatentur Poſſevinus & Bellarminus. Meminit Origenis & Irenæi Martyris, quo utroque Juſtinus prior fuit. Smyrnenſis eccleſia diſertis verbis proteſtatur, *ſe non alium quàm Chriſtum colere: Martyres verò ut Domini diſcipulos & imitatores diligere.* Quæ verba omni exceptione majora ſunt. 2. Procedente tempore translationes reliquiarum cœptæ ſunt propter commonefactionem de ſpe futuræ reſurrectionis & gloriæ; & ad παροξυσμὸν fidei ac conſtantiæ, uti docet Chryſoſtomus ſerm. in Babylam. Paulatim ſibi Patres liberiùs aliquid indulſerunt, & quædam, quæ non probârunt, tolerârunt, teſte Auguſtino *Epiſt.* 119. *et de Civ. D.XXII.*8. Athanaſius in vita B. Anthonii ait, ſibi ab eo Legatum pallium tritum, ſéque per id veſtimentum imaginem ſanctitatis ejus recolere. Nihil de religioſo cultu. Nihil de adoratione. Epiphanii *de vita Prophetarum* lib. V. dubiæ fidei eſt. Certè puerilia multa complectitur. Neque tamen Ezechielis reliquias adorari docet. Reliqui, qui allegantur, Patres contra contemptum reliquiarum diſputant, nuſpiam religioſè adorandas eſſe ſciſcunt.

VIII. *Multa olim miracula apud reliquias contigerunt. Sic Juventii & Maximi vultus, teſte Chryſoſtomo, poſt mortem*

mortem ſplenduerunt. Hilarionis corpus poſt decem menſes compertum integrum, teſte Hieronymo. S. Vincentii corpus expoſitum feris à corvo defenſum eſt, teſte Auguſtino. Sic alia multa. Hodiéque crebra apud reliquias miracula contingunt. 1. Miracula, quæ forte apud reliquias contigerunt, eaſdem religiosè colendi neceſſitatem haud imponunt. Si enim vivi adorandi non fuerunt, quantò minùs mortui? 2. Multæ etiam paſſim de miraculis iis fictitiæ narrationes occurrunt. De quibus multa à me diſputata *de Peregrinat. Relig. pag.* 94. *&c.* heic repetere nihil attinet. De miraculis apud reliquias in Africa patratis, & à S. Auguſtino narratis egi *ibid. pag.* 129. *&c.*

IX. *Olim reliquiæ, veluti Gervaſii & Protaſii, Stephani, Nicodemi &c. Sanctis, Ambroſio, Luciano &c. divinitus revelatæ ſunt. Sed & ex uno in alium locum translatas eſſe conſtat exemplis variis, inprimis Petri & Pauli ad Catacumbas, & Catacumbis ad Vaticanum tranſportatarum. Tum & ſub altaribus conditas eſſe, ex Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino & Concilio Carthaginenſi V. colligitur. Denique uſus cereos & lampades coram reliquiis accendendi, antiquus eſt, uti liquet ex objectione Vigilantii contra Hieronymum, conquerentis, quòd moles cereorum Sole fulgente accendatur. Hæc omnia reliquiarum venerationem indicant.* Reſp. 1. Indicant hæc omnia reliquiarum venerationem. At religioſum cultum & adorationem non indicant. Neque eam inde veteres collegiſſe conſtat. 2. Revelationes ejuſmodi & ſerò factæ ſunt, non ante Ambroſium. Quò longiùs à primordiis itum, & acceſſum eſt ad ea tempora, quibus imaginum cultus uſurpatus & confirmatus eſt, hoc frequentiùs. Primis & puriſſimis temporibus ne fando quidem auditæ ſunt. Eadem ratio etiam translationis eſt. Gregorius ex VI. demum Seculo Petri & Pauli translatorum teſtis eſt, cùm tamen teſtentur vetuſtiores, utrumque ſtatim poſt martyrium ſepultum eſſe, alterum in Vaticano, alterum ad

viam

viam Hoſtienſem. 3. Sed & reliquiarum ſub altari conditarum nullum exemplum Ambroſio antiquius extat. Adoratas verò reliquias, vel aras ipſas, Chriſtiani veteres ignorârunt. Neque illud Tertulliani *aris adgeniculari*, eò pertinet; ſed tantùm ad denotandum ſitum eorum, qui Deum precarentur. 4. Denique quod cereos attinet, ii olim in uſu fuerunt, non in honorem Sanctorum, ſed in ſolatium noctis, quia noctu ſæpiſſimè coibant. Unde *vigiliæ* dictæ ſunt. Ea initia paulatim in abuſum verterunt, *propter imperitiam* & *ſimplicitatem Secularium hominum, vel certè religioſarum fœminarum* uti ipſius Hieronymi verba Vigilantio oppoſita ſonant.

X. *Corpora Sanctorum fuerunt organa animarum ad omne opus bonum; inſtrumenta ad Dei miracula; pignora patronorum; exuviæ cariſſimorum; trophæa triumphantium, deſtinata ad incredibilem gloriam, ut Sole clariora evadunt. Ergo utique veneranda ſunt.* Reſp. 1. Ratio hæc non pro omnibus reliquiis, ſed pro ſolis corporibus militat. An enim Zona, pectines, crepidæ B. Virginis, fuerunt ejus organa ad bona opera, aut trophea triumphantis, aut ad incredibilem gloriam deſtinata? 2. Neque hæ prærogativæ corporum defunctorum afficiunt, ut religiosè coli & ad orari debeant. Corpora certè anima deſtituta infra gloriam viventium, animorúmque fidelium ſubſidunt, ac proinde ſuo quidem in pretio haberi, at ab aliis adorari minimè debent.

QUÆ

QUÆSTIO IV.

An Chriſti, Deiparæ Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum imagines in Templis ſint habendæ, & honore, ac veneratione impertiendæ?

AFfirmat Decretum idem, addítque id faciendum eſſe, *non quòd credatur aliqua iis ineſſe divinitas, vel virtus propter quam ſint colendæ; vel quòd ab eis aliquid ſit petendum, vel quòd fiducia in imaginibus ſit figenda, veluti olim fiebat à gentibus, quæ in idolis ſpem ſuam collocabant; ſed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræſentant: ita ut per imagines, quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoremus, & Sanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur.* Porro quo honore, qua veneratione ipſas imagines impertiendas velit, non exprimit. Illa enim verba *imaginibus debitum honorem & venerationem impertiri, eas oſculari, coram iis procumbere, caput aperire*, ambigua eſſe omnes vident. Imò eam verborum ambiguitatem conſultò delectam eſſe, ex ipſa hiſtoria conſtat. Poſtquam enim Lainezius Jeſuitarum Generalis aſſeruit, præter eum honorem, qui imaginibus dedicatis & in loco adorationis poſitis convenit, in ordine ad Sanctos, aliam iiſdem propriam venerationem competere, & illam quidem adorationem *relativam*, hanc verò *objectivam* appellari, eámque ſententiam argumento à vaſis & veſtibus, quæ dignæ ſint reverentiâ quadam ſibi propria, reſpectu conſecrationis, etſi ſanctum nullum repræſentent, confirmavit: Archiepiſcopus verò Lancianenſis alium iis honorem non deberi niſi relativum pertendit; Legatis, ac inprimis Cardinali Varmienſi, ut utrique parti ſatisfieret, viſum eſt, ut ea, quam Archiepiſcopus Lancianenſis expreſſerat, ſenten-

ſententia, tanquam facilis & clara, in Decreto exprimatur, interim verò verba nulla adhibeantur, quæ Lainezii ſentententiæ præjudicent, teſte Hiſtorico *lib.VIII.pag.* 270. Ergo quis proprius honos, quæ veneratio imaginibus debeatur, Synodus non expreſſit. Quia tamen ad ſecundam Synodum Nicenam provocat, judicium inde de mente Concilii ferri debet. Niceni autem olim decreverunt, imagines eſſe adorandas, eſſe illas *aquè venerabiles ac Evangelia.* Quàm magnificè de imaginibus ſenſerint, indicio eſt, quòd varia earum miracula, loquelam, curationem morborum, punitionem contemptorum prolixè extollunt. Act.2. citatur Baſilii illa ſententia ſuppoſititia: *Sanctos Prophetas, Apoſtolos &c. ſuſpicio &c. Quam ob cauſam & hiſtorias imaginum illarum honoro, & palam ADORO.* Denique & confirmata eſt ibidem ſententia Taraſii Patriarchæ Conſtantinopolitani, monitúſque ille, *ut deinceps etiam venerandas imagines Chriſti, Deiparæ Virginis & Sanctorum colere & adorare pergat.* Ergo ſimpliciter imagines Nicena Synodus *adorandas* cenſuit. Ac proinde eadem mens fuit Tridentinæ. Inter Theologos Scholaſticos de cultu imaginum non bene convenit. Alii, iíque meliores colendas ſciſcunt non imagines, ſed coram imaginibus exemplar, ut Alexander, Durandus, Alphonſus Caſtrenſis. Alii craſsè eundem cultum imagini deberi pertendunt, qui Archetypo, quos inter Thomas, Cajetanus, Bonaventura, Marſilius, Catharinus, Capreolus, de quibus agit doctiſſimus Forbeſius *Inſtruct. Hiſtor. lib.* VII. *cap.* 14. Cæteri plerique, & ferè communiter hodie Bellarminum ſecuti, minorem paulò faciunt cultum imaginis quàm exemplaris, ejuſmodi tamen, qui analogicè reductivè pertineat ad cultum exemplaris. Ad praxin ſi reſpicimus, conſtat imagines dedicari, illis nomen prototypi imponi, beneficia ab hac magis quàm illa imagine expectari, ſertis & coronis eas ornari, pro lue avertenda eas circumgeſtari, altaria iis erigi, Templa & delubra extrui, ferias ſacras illis inſtitui, oſcula figi, alloquio,

ſup-

ſupplicatione, obſecratione eas honorari, thus iis adoleri, cereos accendi, vota nuncupari &c. Notabilis eſt conſecratio imaginis B. Mariæ in Ceremoniali Romano ita ſonans: *Sanctifica Deus hanc formulam B. Virginis, ut tuis fidelibus ſalutaris auxilii opem ferat, tonitrua aut fulmina, ſi invaluerint, nocentia celeriùs expellantur, pluviarum quoque inundatio, aut civilium bellorum commotio, ſeu Paganorum devaſtatio ad præſentiam ejus comprimantur.* Similis ratio conſecrationis *Agni Dei*, quæ ibidem ita ſonat: *Sicut agnus innocens Jeſus Chriſtus in ara crucis immolatus protoplaſtum noſtrum de diabolica poteſtate eripuit: Sic iſti agni immaculati virtutem iſtam accipiant, quos conſecrandos offerimus in conſpectu Divinæ Majeſtatis. Tu eis benedicere, ſanctificare & conſecrare digneris, ut tua larga benedictione ſanctificati EANDEM virtutem accipiant contra omnes Diabolicas verſutias & fraudes maligni Spiritus, ut illas devotè ſuper ſe ferentibus nulla tempeſtas eiſdem prævaleat, nulla adverſitas dominetur, nulla aura peſtilens, nulla aëris corruptio, nullus morbus caducus, nulla maris procella, nullum incendium, neque ulla iniquitas dominetur iis &c.* Vulgus quod attinet, ſimpliciter & bona fide, ut ita loquar, colit imagines, in eáſque effundit, quicquid animo religionis concepit; ut conſtet planè, non aliter illud imaginem, quàm exemplar venerari. Nam ſubtiles quidem Scholæ diſtinctiones ignorat. Reverentiùs adorat pulchras, quàm turpes, novas quàm veteres, ornatas vetuſtiori auro & purpura quàm nudas. Pauperes & abjecti negant ſibi fas eſſe adorare magnificas; Divites verò ad imagines abjectas haud facilè ſe dimittunt. Alio atque alio loco poſitam ejuſdem prototypi imaginem efficaciorem reputant, ac propterea ad eaſdem peregrinationes inſtituunt in loca remota, etſi domi ſimiles non deſint. Agnos Dei tanquam præſentiſſimum adverſus varia mala remedium geſtant. Perſuaſi à Sacrificis firmiter credunt, imagines interdum ſe movere, annuere, abnuere, lachrymari. Quæ ſingula teſtantur, vulgus imagines venerari

nerari ipſas, tanquam eſſent Divinitatis participes. Nos negamus imagines quaſcunque vel habendas in Templis religionis gratiâ, vel honore ac veneratione qualicunque religioſa impertiendas eſſe. Rationes. 1. Diſerta extat in verbo Dei prohibitio, ne vel faciamus religionis ergò imagines, vel eas adoremus, vel colamus, Exod. XX. 4. Deut. IV. 15. 16. Pſal. CXIII. 12. Act. XVII. 25. Rom. I. 33. Quibus locis prohibemur facere פסל γλυπτὸν *ſculptile* quodvis, & תמונה *ſimilitudinem* quamlibet, exprimentem ſeu repræſentantem qualicunque effigie ſpeciem aliquam ſive in Cœlis, ſive in terris, ſive infra terram. Ratio etiam redditur, cur Deus nulla ſit imagine effingendus, quia nulla ejus ſit ſimilitudo animadverſa. Denique prohibetur diſtinctè tum adoratio, tum cultus. Eſtque certiſſimum deſperatæ cauſæ indicium, quòd præceptum illud gravibus adeò verbis Decalogo inſertum illi ſacrilegè diſpungunt & enervant. 2. Verbo Dei omnis idololatria eſt damnata 1. Cor. X. 14. 1. Joh. V. 21. Colit idola, qui colit imagines, cùm ex Scripturæ, Eccleſiæ veteris & authorum profanorum uſu idolum ſit omnis imago pietatis cauſâ effecta. Colit etiam idola, quiſquis vel coram imaginibus incurvatur & procumbit, Eſaj. II. 9. vel eas per ſe quolibet religioſo cultu propriè dicto, qui quocunque nomine veniat, uni ſolíque Deo convenit, adorat. Imò qui imagines non per ſe quidem coluerunt, ſed in imagine prototypon, idololatriæ in ſcripturis accuſantur, Exod. XXXII. 4. Jud. XVII. 3. Hoſ. II. 16. Et Gentiles quamvis coram imaginibus prototypon adorarent, nihilo ſecius idololatriæ crimine juſtè arceſſiti ſunt. Denique idololatricus cultus eſt, quo Deus colitur, modo non debito, ſed illicito & prohibito. Viderint igitur, qui religioſum cultum imaginum mandant, an ab atroci illo crimine, ex una & altera prædictarum cauſarum vacent. 3. Omnis ἐθελοθρησκεία ſeu ſuperſtitio damnatur Coloſſ. II. 22. 23. Cultus religioſus imaginum eſt ſuperſtitio, quia caret mandato, promiſſione, exemplis.

Fatetur

Fatetur Adrianus 1. in Epiſtola ad Conſtantinum & Irenen, Actis Synodi Nicenæ II. inſerta, ac poſt eum Thomas & Marſilius. 4. Imagines religioſe coluntur vel propter ſe, vel propter exemplar. Non *propter ſe*, tum quia hæc Gentilium idololatria & craſſior quidem: tum quia ſunt infra dignitatem hominis: tum quia cura hominum & fiunt & conſervantur: tum denique quia ratione materiæ ſunt creatura inanimata, manui & phantaſiæ artificis ſubjecta; ratione formæ verò res mandax, quippe forma ſunt membrorum hominis, nec ipſæ tamen ſunt membra hominis. Non *propter exemplar*, quod ſunt vel Deus vel Sancti. Nam *Deus* in imagine, in qua nomen ſuum non poſuit, coli non vult, & in imagine materiata non poteſt repræſentari. Unde Iſraëlitæ & Jeroboamus verum & vivum Deum in vitulis colentes idololatriæ rei peracti ſunt. *Sancti* verò nec per ſe nec in imaginibus, ut ſuprà probatum, adorandi ſunt. 5. Scriptura à cultu rejicit ea omnia, quæ vitam non habent, & vivifica non ſunt. Deus eſt vivus & vivificus. Quis ei vel aſſimilabit rem vitâ & Spiritu carentem, vel dabit organon tale, in quo non appareat vita & vivificatio? Videsîs Pſal. CXV. 3--7. CXXXV. 15--18. Habac. II. 18. 19. Eſaj. XL. 18. 19. 20. XLII. 1--17. XLIV. 10--20. In quibus locis quæ dicuntur contra imagines & earum cultum, in omnibus imaginibus, etiam quæ fiunt Deo vero & vivo, & per quas is coli putatur, locum habent. Eæque rationes, quibus utitur Spiritus S. valent ſemper, & oſtendunt, præceptum illud non eſſe δεσποτικοῦ θελήματος, ſed perpetuum, quia ſimulachrum Dei eſt commutatio veritatis & gloriæ Dei, Rom. I. 23. 25. quod proin etiam in N. T. obligat. 6. Vanitatem dogmatis arguit inextricabilis ſententia Sophiſtarum, aſſerentium, imagines *in ſe & propriè* honorari debere, ſed *cultu imperfecto*, qui *analogicè & reducivè* pertineat ad ſpeciem ejus cultus, qui exemplari debetur. Cedo, quid eſt adorare imperfectè, obliquè, analogicè, reductivè? Quis eruditus, nedum plebejus vim harum vocum intelligit? Etenim omnis

analogia conſiſtit in quadam participatione inter id,quod analogicè reducitur, & ad quod reducitur. Si igitur imagines Dei & Chriſti *analogicè* adorandæ ſunt, participabunt de adoratione debita exemplari,puta Deo vel Chriſto. 7. Fundamentum cultus imaginum vulgò ſtatuitur, quòd imagines ſint formæ prototyporum. *Aliâs*, inquit Billetus Pariſienſis Theologus, *mentiremur in litera laicorum*, *ſcilicet in picturis.* Et ſanè illæ ſolæ veræ imagines ſunt, quæ ſpeciem archetypi quàm proximè repræſentant. Atqui ſimilitudo imaginis cum prototypo non poteſt eſſe fundamentum cultus religioſi, tum quia externa lineamenta extra prototypum nihil habent venerabile, & excellens: tum quia potiſſima pars prototypi, mens, quæ ſola venerabilis, in imagine non repræſentatur. Deinde Pontificiæ imagines ne quidem formas prototyporum habent. Crux Chriſti, & ipſe Chriſtus olim uſque ad Concilium VI. Generale non exprimebantur imagine, ſed ſymbolo aliquo & typo, uti probat ex Paulino Caſſander. Chriſtus igitur non figura humana depictus, ſed figuratus in ſpeciem agni. Pariter crucis ſignum corona fuit floribus undique texta. Nulla igitur vera fuit vel Chriſti, vel crucis imago uſque ad Concilium Generale VI. Unde igitur deprompta illa, quam circumferunt, Chriſti & crucis imago? Nam quòd imaginem à Chriſto expreſſam, & ad Abgarum Edeſſæ Regem transmiſſam attinet, eam gravibus rationibus commentitiam eſſe, probat Caſaubonus *Exercit.* XIII. *Sect.* 31. Idem dici poteſt de B. Virginis, Apoſtolorum & Sanctorum imaginibus. Unde enim conſtat, eſſe eas exactas formas Prototyporum? Certè pleræque imagines non aliam differentiam habent quàm habitus, inſignium & barbæ, quibus demptis ex qualibet feceris quálibet. Atqui habitus & inſignia ad corporis non pertinent ſimilitudinem, nec barbarũ differentia ſufficit ad differentiam individuorum. 8. In veteri Eccleſia uſq; ad quarti Seculi exitum, religioſus imaginum uſus nullus obtinuit, ſi excipias Cappadoces, Ponticos, Campanos,

panos, qui prope finem quarti Seculi, teſte Prudentio & Paulino, Martyres in ædibus ſacris depinxerunt, non tam ut religioſi eſſent cultus inſtrumenta, quàm ut monumenta eſſent rerum geſtarum, ídque ad συγκατάβασιν, quò faciliùs homines à gentili ſuperſtitione ad Chriſti cultum traducerent. Probatum id eſt efficaciſſimis argumentis, tum artificialibus, tum inartificialibus à Johanne Dalleo Pariſienſi Theologo. Artificialia ipſi ſunt, quòd Patres cultum imaginum paſſim probrosè Paganis objiciunt: quòd Gentiles Chriſtianis probrum hoc objicientibus reſpondentes, cultum imaginum, ſi apud Chriſtianos uſitatus fuiſſet, allegâſſent, ad tollendam aut mitigandam ſuæ in idola ſuperſtitionis invidiam: quòd Judæi in diſputationibus cum Chriſtianis, imaginum cultum, quem aliâs inviſiſſimum habebant, objeciſſent; quòd eas, quæ ex imaginum cultu oriuntur, difficultates, nunquam ſolvere vel expedire Patres allaborârunt: quòd Patres multa cum cultu imaginum pugnantia ſcripſerunt, quale inprimis illud, quòd pingendi artificium alii ut abſolutè illicitum, alii ut vanum & inutile damnârunt: quòd Patres diſputárunt contra Gnoſticos, qui imaginem Jeſu factam à Pilato colebant: quòd in priſcarum Eccleſiarum ſuppellectile imaginum mentio nulla fiat, ut cùm Euſebius deſcribit Templum Tyri à Paulino, Hieroſolymæ à Conſtantino ædificatum, cùm Athanaſius Eccleſiæ Alexandrinæ direptionem narrat &c. quòd Veteres fateantur ſibi ignotam veram genuinámque Chriſti, Pauli, B. Virginis formam eſſe: denique quòd Armenii, antiquiſſimi inter eos, qui à communione Eccleſiæ Romanæ diſceſſerunt, non modò non venerantur imagines, ſed earum cultores excommunicant. Argumenta inartificialia ducit à teſtimonio Origenis, Concilii Eliberitani, Euſebii Cæſarienſis, Epiphanii, Chryſoſtomi, Amphilochii, Theodoti Ancyrani, Optati Milevitani, Auguſtini. Cúmque poſt ea tempora occaſione facti Philippici Imperatoris imagines ſex Synodorum confringentis, certamina de

cultu & uſu imaginum Eccleſiam valde vexarent, Conſtantinus Copronymus, & Epiſcopi Orientis in Generali VII. Synodo decretum contra imagines fecerunt. Qua Synodo per Irenen in Antiſynodo Nicena II. abrogata ſucceſſit Carolus verè Magnus, qui & volumine ſingulari (ſive is manu ſua illud exaravit, ſive ejus juſſu compoſitum eſt, certè nomen ejus præfert) eruditiſſimè imaginum cultum impugnavit, & Synodo A. 794. Francofordiæ indicta contra quendam Felicem Orgelitanum, decretum contra imaginum cultum fecit, quod diu poſt in Gallia & Germania obtinuit, uti ex Jona Epiſcopo Aurelianenſi, Walefrido aliiſque probat Caſſander. Et verè Pithœus Præfat. in Hiſtor. Pauli Diaconi: *Sanè ſi verum ſeriò volumus, nuper admodum noſtri homines* (intelligit Gallos) *imaginoſi eſſe cœperunt.* Quin & doctiſſimus Forbeſius *Inſtruct. Hiſt. lib.* VII. 12. hiſtorica de imaginibus à tempore Concilii Francofurtenſis ad XIII. uſque Seculum continuata narratione oſtendit Gallorum & Germanorum uſque ad Seculum illud XIII. in rejiciendis imaginibus conſtantiam. 9. Ante Concilium Tridentinum Viri graviſſimi in venerationem imaginum & abuſus notorios circa earum uſum invecti ſunt, ut Guilelmus Duranti Epiſcopus Mimatenſis, Johannes Billet Theologus Pariſienſis, Gerſon, Gabriel Biel, aliiſque. Quin durante Concilio Sebaſtianus Elector Moguntinus Provincialem Synodum habuit, in qua Cap. 41. 42. docet iterátque: *Imagines non ad adorationem aut cultum iis deferendum in Templis proponi, ſed ad ea tantùm in memoriam revocanda, quæ adorari oportet. Quòd ſi ad imaginem quandam populus confluat, cui homines opinionem quandam Divinitatis tribuunt, eam hoc caſu inde auferendam eſſe*, apud Petrum Suavem lib. III. p. 267. Eodem durante Catharina Medicea Galliæ Regina die 4. Aug. A. 1561. ad Pium IV. literas dedit ἀξιομνημονεύτους, quibus inter alia petiit, *ut imaginum uſus à Deo vetitus & à B. Gregorio damnatus è loco adorationis prorſus tolleretur.* Eadem Regina die 14.

Febr.

Febr. 1562. Valentino & Sagienſi Epiſcopi, nec non Butillerio, Eſpencæo & Picherello Theologis præceperat, ut de ratione ineundæ cum Proteſtantibus concordiæ conſultarent. Illi igitur inter alia hoc caput propoſuerunt, *ut S.S. Trinitatis effigies è Templis tollatur: ut corona & veſtes imaginibus non imponantur, ad eas vota, oblationes non fiant: in ſupplicationibus non circumgeſtentur: crucis ſignum non ampliùs colatur.* Sed & poſt Concilium pudere videtur iconolatriæ hujus Adverſarios emunctiores. Hinc enim tot diſtinctiones, prætextus & fucos commenti ſunt, ut iis decantandis haud ſibi ſatisfacere poſſint. Imò Bellarminus *de Imag. lib. II. cap.* 22. 23. *&c.* concedit, ſi *de reipſa* agatur, imagines poſſe coli impropriè vel per accidens, eodem genere cultus, quo exemplar colitur. Sed *quoad modum loquendi* ad populum dici non debere, *imagines ullas adorari debere latria.* Non dicit, populo non profitendum, *non debere dulia vel hyperdulia adorari.* Ita igitur docet, aliud reipſa tenendum, aliud coram plebe profitendum.

OBJICITUR I. *Sancti in V. T. adorârunt Deum vel Angelos ſub viſionibus, figuris & imaginibus corporalibus ipſis apparentes, Geneſ. XVIII. 1. 2. XIX. 1. Exod. III. 2. 3. &c. Joſ. V. 15. Daniel. X. 6. Ergo etiamnum imagines, ſeu figuras corporeas Dei & Sanctorum venerari licet.* Aug. Reding *pag.* 803. Reſp. 1. Deus ſub viſibili quandoque forma apparens, graviter tamen Deut. IV. 15. 16. prohibuit, ne ullam ſui imaginem Iſraelitæ fabricarentur. Nempe Deus potuit ſibi facere ſermonem, corpora, glorias, quibus ſingularem ſuam præſentiam teſtaretur. Non tamen propterea etiam homo Deo facere poteſt imaginem & ſtatuam, in qua ſe homini exhibeat: quemadmodum nec vocem formare poteſt, quæ Dei vox ſit. Neque etiam imago Deo facta vel Deo ſimilis eſt, vel illi organo, in quo ſe Deus manifeſtavit. Non enim ſpecies aſſumpti corporis oſtendit Deum vel loquentem vel agentem, ſed ipſa Divina verba & verborum efficacia, operationes.

aliáque gloriæ ſigna. Ita Abrahamus non vultu cognovit Jehovam ſibi apparentem, cùm tres homines videret: ſed ſermone aut Spiritus Sancti intra animum indicio. Una eſt Dei imago, animus nimirum Deum cognoſcens, & quod apud Deum immutabiliter verum eſt, & ea veritate ſe oblectans. Sed ea imago teſtatur, Deum eſſe majorem omnibus rebus & præſtantiorem, & lucem habitare inacceſſam, adeóque nec videri, nec comprehendi poſſe. Species etiam corporeæ viſionis non eſſentiam Dei aut perſonas, ſed opera, externámve gloriam aliquatenus adumbrârunt; fuerúntque non ordinariæ & perpetuæ, ſed extraordinariæ, temporariæ, non palam propoſitæ, ſed huic vel illi, maximè in Spiritu oblatæ. Meritò igitur Durandus *q. 2. in diſt. 9. libri 3. Sent.* pronuntiat, *fatuum eſſe Deo facere imagines, aut eas venerari:* allegans etiam Damaſcenum, *quòd inſipientiæ ſummæ & impietatis ſit figurare, quod eſt divinum.* 2. Nemo unquam Sanctorum Angelos rite adoravit. Vel enim Angelus à Sanctis religiosè adoratus Jehova fuit, uti ſemper prædicata ipſa inſinuant: vel adoratio fuit minimè religioſa, ſed merè civilis, qualis fuit illa Geneſ. XIX. 1. At Sancti qui Angelum Jehovam adorârunt, vel coram Angelis creatis humana ſpecie apparentibus ſe inclinârunt, & incurvârunt, nuſpiam tamen eorundem imagines pinxerunt religionis gratia. Imò ne id facerent, Deus in lege ſeveriſſimè interdixit. 3. Quòd ſi tamen Sancti Angelos humana ſpecie apparentes religiosè coluiſſent, non iccirco hodiéque imagines, in quibus ipſi non apparent, adeóque arbitrio pictoris effictæ, religiosè coli poſſent. 4. Imaginum Dei & Angelorum exemplar ſeu prototypon, uti quidem volunt, eſt forma corporea, in qua illi præſentiam ſuam teſtati ſunt. Cùm igitur Synodus ipſa definiat, *honorem imaginibus exhibitum referri ad prototypa, quæ illæ repræſentant*, neceſſum erit, ut Dei & Angelorum imagines honorantes & adorantes, non Deum

& An-

& Angelos adorent, ſed exemplar ac prototypon imaginum illarum, formas nimirum corporeas, quas ſolas imagines repræſentant.

II. *Deus ipſe Moſi præcepit, ut faceret duos Cherubim aureos, qui utrumque latus propitiatorii tegerent, Exod. XXV.18.22. Et Moſes jubente Domino, fecit ſerpentem æneum, & poſuit eum pro ſigno, ut aſpicientes eum ſanarentur, Num. XXI.9. Et Cherubini quidem & arca repræſentabant Deum: æneus ſerpens Chriſtum futurum. Utrique reverentia & honos debebatur, uti liquet ex Joſ. VII.6. 1.Sam.VI.19. 2.Sam.IX.7. Ergo hodiéque imagines Dei, Chriſti, Sanctorum religioſè venerandæ ſunt.* Idem *pag.*704.705. Reſp. 1. A Cherubinis & ſerpente æneo ad imagines concludi non poteſt, quia illæ non erant imagines. Quid enim Cherubini repræſentârunt? Angelos repræſentâſſe divinant nonnulli, ſine fundamento tamen, certè nulla neceſſitate. Serpens quoque æneus non imago propriè, ſed typus futuri Chriſti fuit. Typos porro & ſymbola futurarum rerum, nec non externa Templi ornamenta, Deus ſalvo præcepto imagines prohibente conſtituere potuit. 2. Neque etiam vel Cherubini, vel ſerpens æneus adorati ſunt, fatente ipſo Vaſquezio. Non *Cherubini*, quia fuerunt extra conſpectum populi ſupra arcam in Sancto Sanctorum. Neque ſi arca à quoquam adorata fuiſſet, quod tamen factum eſt à nemine, etiam Cherubinos adoratos eſſe conſtaret. Aliâs etiam aurum, quod ſuper arcam erat, adoratum fuiſſet: & Papiſtæ quoque veſtes, imò aliquando etiam muſcas imaginibus inſidentes adorare deberent. Veteres facie ad Orientem verſa orabant, neque tamen ipſum Orientem adorârunt. Non *ſerpens æneus*, tum quia, ut arguit ipſe Vaſquez, *tantùm propoſitus fuit populo aſpiciendus; ſimplex autem ille aſpectus, etiam gratia recipiendi ſanitatem non fuit ſubmiſſionis, adeóque nec adorationis nota*: tam quia cùm adorari cœpit, ab Ezechia Rege dejectus & contritus eſt, 2. Reg.

 XVIII.

XVIII.4. Sanati igitur Iſraelitæ fuerunt non religioſa ſerpentis cultu, ſed ejuſdem tanquam typi Chriſti aſpectu ſecundum Dei voluntatem facta. Neque obſtat, quòd in ſublimi loco poſitus fuit. Poſtulabat id ratio typi. Tum etiam Sol & aſtra ſublimi loco conſiſtunt: ambo etiam latrones cum Chriſto crucifixi. Neutri tamen propterea adorandi.

III. *Nomini Dei debetur honor & reverentia Exod.XX.7. Phil.II.15. quia nimirum eo repræſentatur ipſe Deus. Ergo etiam in imaginibus Deum repræſentantibus.* Idem *p.*805. Reſp. Frivola argumentatio! Vel enim nomen Dei de Syllabis & literis, vel de re ſignificata intelligis. Si priùs, ineptè loca allegata de literis & Syllabis interpretaris. Religioſum cultum iis tribuere, magiam ſaperet. Si de re ſignificata, quid hoc ad rem? Ita Levit. XXIV.6. interficiendus dicitur נקב שם יהוה *exprimens, execrans nomen Jehovæ*, hoc eſt, Jehovam, ejúſque Majeſtatem & gloriam. Nomen Dei inter creaturas eſt id, quod de Deo cognoſcitur, vel Deo docente aut revelante creditur. Unde Hebræi ipſum Deum שם *Nomen* nuncupant.

IV. *Scriptura docet, creaturas quaſdam religiosè adorari propter ſolam relationem ad Deum. Ita Pſal.XCIX.5. jubet adorare ſcabellum pedum ejus. Ergo propter ſimilem relationem ad Deum etiam imagines adorari debent.* Reſp. 1. Si religiosè colenda ſunt, quæ ad Deum relationem habent, non igitur imagines Sanctorum, utpote quæ relationem ad creaturas, non ad Deum habent. 2. Imagines ad Deum habere ſimilem relationem, quam habet Cœlum, terra, arca, templum negamus. Haberent eam vel ex natura, vel ex inſtitutione Divina. Non ex *natura*, quia nullam naturalem cum Deo connexionem habent. Non ex *inſtitutione Divina*, quia Deus imagines nuſpiam inſtituit, ſed potiùs interdixit. 3. Dicit David Pſal.XCIX.5. השתחוו להדום רגליו προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, *Incurvate vos ſcabello pedum ejus*, vel, *rectiùs, adorate ad*

ſca-

ſcabellum pedum ejus, hoc eſt, להר קדשו *ad montem ſanctitatis ejus*, v.9. Templum videlicet, in quo Deus ſe revelabat, & in quo erat arca. Locus publicæ adorationis, non objectum deſignatur. Quomodo etiam Paraphraſtes Chaldæus reddit: *Adorate in domo Sanctuarii ejus.* Et Pſal.CXXXII.7. Græci eadem verba reddunt: προσκυνήσομεν ἐις τὸν τόπον &c. *Adorabimus ad locum, in quo ſteterunt pedes ejus.* Regerit Adverſarius pag.748. unum idémque eſſe, *proſternere ſe ad ſcabellum, & adorare ſcabellum.* Quo verò id argumento probat? Nullo. Αυτός ἔφα. Ita igitur etiam Pſal.V.8. David ſe incurvans Templo, Templum adoraverit. Deinde objicit, arcæ utique competiiſſe reverentiam. Fateor. Sed non propriè religioſam. Neque eadem ratio imaginum, quæ arcæ. Illæ ſunt ex inſtitutione & libidine hominum. Hæc ex Divina inſtitutione fuit. 3. Auguſtinus, Hieronymus, Lombardus, alii intelligunt per ſcabellum pedum Dei humanitatem Chriſti. Rectè, ſi de ἀντιτύπῳ. Caro enim Chriſti Templo typico præfigurata fuit. Proin hodiéque adoramus ad ſcabellum pedum Dei, quando Chriſtum, in quo eſt plenitudo Deitatis corporaliter, in quo habitat & invenitur Deus, adoramus.

V. *In Sacra etiam Scriptura creaturæ quædam nuncupantur Sacræ & Sanctæ, propter relationem ad res Sacras. Ita locus, in quo Deus ſtabat, ſeu terra vocatur* אדמת קדש *terra Sancta* Exod.III.5. *Eodem modo Paſcha, veſtimenta Sacerdotum, Scriptura &c. Sancta appellantur. Quod autem Sanctum eſt, venerabile eſt. Proinde etiam imagines propter relationem ad prototypon Sanctæ, venerabiles ſunt.* Reſp. 1. Quod Sanctum eſt, venerabile eſſe poteſt, at non religiosè colendum & adorandum. Nam & Aaron omnéſque Sacerdotes Sancti erant, non tamen religiosè colendi & adorandi. 2. Imagines verò nemo Sacras dixerit, niſi vel manifeſtè idololatra, vel à ſinceritate Chriſtiana deflectens. Nuſpiam enim à Deo ad repræſentandum aliquid inſtitutæ ſunt.

VI. *Imagines opportunè docent rudiores & plebejos. Nam teſte Gregorio, pictum in eccleſiis habetur, ut qui literas neſciunt, ſaltem in picturis videnda legant, quæ in codicibus legere non valent: quia quod legentibus Scriptura, hoc idiotis præſtat pictura cernentibus.* Reſp. 1. Nullius utilitatis prætextu integrum eſt facere id, quod Divina lex prohibet. Etiam Ethnici crediderunt, idola ſua utilia eſſe. Sed commodi prætextus illos non purgavit. 2. Hiſtoricum imaginum ſuo loco collocatarum uſum agnoſcimus. Sed religioſum & cum religioſo cultu conjunctum non item. Scriptura non *laicorum doctores*, ſed *vanitatis magiſtros* appellat, Neque ex viſis imaginibus plebs niſi edocta priùs, quicquam diſcere poterit. 3. Quin hic idololatriæ color originem habet ab Ethnicis, quibus Athanaſius Oratione contra gentes teſtatur imagines fuiſſe *ὡς γράμματα τῆς ἐπὶ θεὸν θεωρίας, pro literis ad Divinitatem ſpeculandam.*

VII. *Imaginis honor totus tranſit ad primitivum, uti habet axioma Synodi Nicenæ Act. 6. Quòd ſi erectis ſtatuis homines vivos honoramus, quidni etiam Chriſtum, cui omnis honor debetur, & Sanctos Divos imaginibus honorare conveniet?* Reſp. 1. Axiomati Niceno opponimus axioma legis Divinæ, inter tonitrua & fulmina denuntiatæ, quo vetamur ſculptile & imaginem quamcunque facere, honorare, & adorare. Deinde eidem reſponſum Caroli M. & Synodi Francofurtenſis opponimus, in opere Capitulari lib. III. 16. *Dicant igitur, quibus hoc tam peculiare eſt dicere, quòd imaginis honor in primam formam tranſit: dicant, ubi hoc legerint, aut quibus valeant teſtimoniis approbare. Dominus namque & Salvator noſter non ait: Quandiu feciſtis imaginibus, ſed quandiu feciſtis uni de minimis iſtis, mihi feciſtis. Nec ait, qui imagines ſed, qui vos recipit, me recipit. Nec Apoſtolus ait, Diligamus imagines, ſed Diligamus nos invicem.* Addo illud Agobardi lib. de Picturis & Imag. *Summopere notandum eſt, quia ſi opera manuum*

Dei

Dei non ſunt adoranda & colenda , nec in honore Dei, quantò magis opera manuum hominis non ſunt adoranda, nec in honore eorum, quorum ſimilitudines eſſe dicuntur. Cùm igitur Divina lex omnem imaginũ cultum vetet, neque Chriſtus teſtatus ſit, gratum ſibi eſſe honorem per imagines ad ſe tranſeuntem, relinquitur, honorem & adorationem , quæ in prototypon tranſire putatur, in imaginibus manere , terminari , quieſcere, adeóque qui vel eas, vel coram iis adorant , etiam præter opinionem ſuam , ex rei nimirum veritate adorare opus manuum hominis, aurum , argentum , ligna , lapides, picturas. Addo, adorationem , quæ per imagines tranſire ad prototypon putatur, imagines ſaltem attingere, adeóq; eas verè adorari, atque ſic honorem ſoli Chriſto debitum nefariè ſi non alienari, at certè cõmunicari : ac præterea colorem hunc cõmunem eſſe omnibus idololatris. Hoc probè expendat Redingius, qui tertio quoque verbo *tranſitivum* ſuum cultum crepat. 2. Neque etiam ex opinione colentium omnem cultum tranſire in prototypon, ſuperiùs ex ſententia Concilii Niceni II. Scholaſticis, inprimis Alexandro Alenſi *par. 3. q. 30. memb. 3.* Thoma *3. pag. q. art. 3.* Cajetano, Bonaventura, Marſilio, Carthuſiano, Capreolo, aliis, docentibus, quòd imago Chriſti & crucis adoranda ſit cultu latriæ, eodem qui & Deo debetur : & publica praxi, oſtendi. Communis ſententia eſt à Bellarmino expreſſa , imagines eſſe venerandas non tantùm per accidens, ut purpura Regis, in qua non eſt ratio venerationis, ſed per ſe, ut in iis ſit ratio venerationis. Venerandas eſſe non impropriè , id eſt, loco exemplaris, ſed propriè, id eſt, verè, ratione ſui. Terminare in ſe venerationem. Imbellis verò eſt defenſio Redingii, quòd qualemcunque cultum Thomas, Bellarminus, alii tribuant imaginibus , is ſemper tranſeat ad prototypon, *eò quòd cultus illis tribuatur non aliter quàm imaginibus : ut imaginis ſit totum quod eſt , ita referri in rem effigiatam, ut proinde non adoretur propter ſe ipſam , ſed*

propter

propter prototypon. Unde non veretur Cl. Vedroſio Thomæ & Bellarmino abſolutam adorationem aſſerenti, impudentiæ & perfidiæ notam impingere *pag. 810.* Sed Bellarminus ipſe candidior Redingio, veteres Scholaſticos ita ſenſiſſe fatetur, *lib. de Imag. cap.* 22. eóſque non aliter excuſat, quàm quòd Synodum Nicenum II. & Adriani I. epiſtolam non viderint. Ipſe verò diſertè pertendit, imaginibus præter relativum etiam *proprium* honorem competere. Id ipſum quoque in Concilio aſſeruit Lainezius, quem Synodus propterea minimè damnavit. Verum eſt, imagini cultum non aliter tribui, quàm quâ imagini. Sed ex mente Scholaſticorum & Bellarmini imagines aliquatenus ſunt *objectum* proprium cultus, *ratio* verò colendarum illarum ſeu *fundamentum* eſt, quòd ſunt imagines. Quæ Adverſarius diſtinguenda eſſe probè noverat. Sed amant ita lubrici Sophiſtæ prehenſi, ex manibus tenentium fugere & elabi: quanquam artificium prudentibus & cordatis ſemper pellucet.

VIII. *Imagines colendas eſſe, ſancitum eſt publicis Conciliis, Conſtantinopolitano VI. Romano ſub Gregorio* III. *& Stephano* III. *Niceno* II. *Cui poſtremo non obſtant libri contra imagines ſcripti, qui Caroli M. nomine veniunt. Etenim librorum illorum Carolum non eſſe authorem conſtat, tum quia ex Adriani Papæ libro iis oppoſito colligitur, eos ad Papam à Carolo miſſos eſſe, ut refutentur: tum quia in præfatione librorum author ſub nomine Eliphili probare conatur, Carolum eſſe authorem, qua re opus non fuiſſet, ſi à Carolo compoſiti fuiſſent: tum quia Romani Pontifices eo tempore ſe in tutelam Francorum contulerunt, & Imperium à Græcis ob iconomachiam ad Francos tranſtulerunt, minimè id facturi, ſi Carolus eadem, qua Græci hæreſi laboràſſet.* Aug. Reding *pag. 813.* Reſp. 1. Concilia quæ allegantur, quia & à verbi Divini regula deflectunt, & remotiora ſunt, exiguum momentum habent. Conſtantinopolitanum

litanum VI. cui excepto unico hoc canone nullam authoritatem conſtare Bellarminus pertendit, proximè ad Seculum VII. acceſſit: reliqua etiam exceſſerunt, & in corruptiſſima ac turbulentiſſima tempora inciderunt. Nicenæ verò Synodi coactæ à Conſtantino Imperatore vixdum ephebo, ejúſque matre Irene, muliere ſuperbiſſima, crudeliſſima, & paucos ante annos facta Chriſtiana, ut Imperatori nuberet, nullam authoritatem tribuit ipſe Carolus M. Imperator, ſcriptis contra eam (ſive ipſe manu exaravit, ſive ſcribendi author fuit, parum refert) Synodum 4. libris, & in Francofurtenſi Synodo, cui trecenti Epiſcopi interfuerunt, omni religioſo imaginum cultu damnato. Quòd verò Redingius frivolis conjecturis innixus libros illos νοθείας poſtulat, temeritatem ejus arguit. Editi ſunt illi libri Lutetiæ A. 1549. à Johanne Tilio Pontificio Meldenſi Epiſcopo, ex codice manu exarato vetuſtiſſimo, quem in Præfatione narrat *in Templo quodam majore auguſtiſſimo, ac totius Galliæ antiquiſſimo repertum.* A Carolo ſcriptos eſſe quoſdam contra imagines libros fatentur Eccius *Enchir. Loc. Comm. art.* 16. Bernhardus Lutzemburgus Ordinis Prædicatorum frater *in Catal. hær. l. c. 14.* Auguſtinus Steuchus Eugubinus, Papalis Bibliothecarius *lit. 2. num. 60. de Donat. Conſt.* ac inprimis Hincmarus Rhemenſis *contra Hincm. Laud. c. 20.* Igitur Caroli nomen præferunt omnia exemplaria, inprimis duo MS. Vaticanum & Tilianum. Et perſonam Caroli librorum iſtorum author ubique gerit, neque aliter quàm Carolus ipſe loquitur. Quod etiam fieri potuit, ſi maximè non ipſemet eos ſcripſit, ſed aliis illos ſcribendi author fuit; quomodo eidem & Ludovico filio tribuuntur Capitula legum Eccleſiaſticarum, quæ tamen non compoſuerunt ipſi, ſed eorum authoritate Epiſcopi in Synodis. Quòd verò Adrianus Papa, qui libros refutavit, Carolum eorum authorem eſſe nuſpiam memorat, parum obſtat, quia nemo non

videt

videt, interfuiſſet Adriani, ne Carolum læderet. Ad Carolum etiam à Græcis Imperatoribus defecerunt Pontifices, tum ob potentiam & compertam beneficentiam ejus: tum quia in reliquis nihil auxilii fuit contra hoſtes præſentes: tum quia cum Iconoclaſtis non fecit, ſed mediam inter illos & Iconolatras Nicenos viam inivit. Cujus proinde ſententia proclivius ab illis diſſimulari potuit.

IX. *Primitivæ eccleſiæ Patres imaginum cultum probârunt. Canon Apoſtolorum in Synodo* VII. *relatus, jubet pingere Divinam humanámque manufactam, impermixtam effigiem Dei vivi & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ipſiúſque Servorum. Dionyſius Areopagita quæſt. ad Titum, jubet intra Sacra ſigna congruentem rebus cogitationem ſuſcipere, & ea quæ ſunt Divinarum formarum notæ atque exempla, & perſpicuæ arcanorum ſpectaculorum imagines, non contemnere. Tertullianus lib. 2. contra Marcionem cap. 22. meminit Cherubinorum & Serpentes ænei. Euſebius lib. V. Dem. Evangel. ſcribit, locum quercus Mamre, apud quam Deus Abrahamo apparuit, tanquam Divinum celebrari, & hoſpites ab Abrahamo exceptos pictura ibi expreſſos eſſe. Athanaſius lib. Interrogat. & Reſp. ad Antioch. cap. 38. ait, Chriſtianos imagines colere ea ratione, qua filios noſtros & patres oſculamur, animi deſiderium indicantes. Baſilius lib. contra Julian. fatetur, ſe hiſtorias & characteres imaginum honorare & adorare, idque ab Apoſtolis traditum eſſe. Gregorius Nyſſenus Orat. de laudibus S. Theodoreti narrat, in Templo depingi fortia facta martyris, & ſolere picturam tacentem in pariete loqui, maximéque prodeſſe. Chryſtomus in liturgia memorat, Sacerdotem converti ad Chriſti imaginem inter duo oſtia inflexo capite cum exclamatione. Ambroſius lib. de Dom. incarnat. Sacram. cap. 7. ait, in Chriſto nos imaginem crucémque Dei venerari. Hieronymus quoque refert, Helenam ſe proſtraviſſe coram cruce.* Aug. Reding *pag. 806. 807. &c.* Reſp. 1. In ipſo Papatu viri

docti

docti, Eraſmus, Caſſander, Polydorus, Vergilius, alii faſſi ingenuè ſunt, *ad ætatem uſque Hieronymi fuiſſe probatæ religionis viros, qui in Templis nullam ferre voluerint imaginem, nec pictam nec ſculptam, nec textam, ne Chriſti quidem, propter Anthropomorphitas.* Plura etiam ex antiquitate adverſus imagines argumenta ſuperiùs attulimus. 2. Canonem Apoſtolicum ὑποβαλιμαῖον eſſe, multis argumentis Viri docti, inprimis Cl. Dalleus *de Pſeudepig. Apoſt. lib.* III. *25.* demonſtrârunt. Sufficiat monuiſſe, triplicem eſſe canonis diverſámque lectionem, & in Synodi VII. antiqua translatione Canonis hujus nullam omnino mentionem fieri imaginum. Tantùm ait, *certandum eſſe ante* στήλην *columnam Domini noſtri Jeſu Chriſti,* quæ verba difficilem & obſcurum ſenſum habentia, de imaginibus certè non loquuntur. Anaſtaſius verò Bibliothecarius imaginum fautor, canonis ſenſum ad imagines detorſit, & pro *certandum* ille *imaginandum*, pro *columna Dei hominíſque Jeſu Chriſti* idem *Deivirilem Chriſti ſtatuam* ſuppoſuit. Dionyſii Areopagitæ librorum quæ fides ſit, ſæpius jam oſtendimus. Tertullianus *loc. cit.* docet, quæ differentia ſit inter Cherubinos & Serpentem æneum, ac imagines lege Dei prohibitas. Quas ille adeò non probavit, ut ἀμετρίᾳ τῆς ἀνθολκῆς omnes imagines damnaverit, uti liquet inſpicienti loca *de Spectac. cap. 23. de Idolol. cap. 3. 4. 5. contra Marcion. lib. 4. cap. 22.* & ipſum locum ab Adverſario citatum. Euſebii verba *Demonſtrat. Evangel. lib.* V. *9.* de Filio Dei apud quercum Mamreh Abrahamo apparente ita ſonant: Ὅθεν εἰσέτι καὶ νῦν παρὰ τοῖς πλησιοχώροις, ὡς ἂν θεῖος ὁ τόπος εἰς τιμὴν τῶν αὐτόθι τῷ Ἀβραὰμ ἐπιφανέντων θρησκεύεται, καὶ θεωρεῖται γε εἰς δεῦρο διαμένουσα ἡ τερέβινθος. Οἱ γὰρ τῷ Ἀβραὰμ ἐπιξενωθέντες, ἐπὶ γραφῆς ἀνακείμενος, δύο μὲν ἑκατέρωθεν, μέσον δὲ ὁ κρεῖττον ὑπερέχων τῇ τιμῇ. Hæc Franciſcus Vigerus Jeſuita ita ad verbum tranſtulit: *Qua de cauſa hodie quoque à vicinis & in proximo*

proximo habitantibus, quaſi Divinus colitur atque obſervatur is locus, honoris illorum gratia, qui Abrahæ in illo viſi ſunt: atque etiam nunc ibidem permanens terebinthus conſpicitur. Qui enim ab Abraham hoſpitio excepti ſunt, ut habet Scriptura, recumbentes erant duo quidem utrinque, medius autem excellentior, & qui reliquos anteiret. Hæc poſtrema verba ita allegat Redingius: *Spectatur adhuc ibi firma terebinthus, & qui ab Abraham excepti ſunt hoſpitio,* PICTURA *ſic expreſſa* &c. Pro *Scriptura* ſuppoſuit majuſculis literis PICTURA, atque inde tres illos hoſpites in loco illo *pictura expreſſos* inſinuavit. Fateor quidem, vocem γραφὴ, qua utitur Euſebius, & *Scripturam* & *picturam* notare poſſe. Sed hoc loco *picturam* intelligere vetat tum connexio, tum hiſtoria ipſa. Nam & Hieronymus, & Nicephorus aliíque hiſtoriam terebinthi illius memorant, ſine ulla tamen mentione picturæ, quam, ſi verè ibi extitiſſet, memoratu utique digniſſimam omiſſuri haud fuerant. Quæſtiones ad Antiochum Athanaſio tributas ſuppoſititias eſſe fusè probat Poſſevinus, & agnoſcunt etiam Maldonatus *in Joh. cap.* IV. 23. & Bellarminus *lib. de Script. Eccleſ.* Eadem ratio eſt loci ex Baſilio citati, qui ab Adriano Pontifice iconolatrarum Principe ſolo jactatus eſt. Gregorius Nyſſenus *Orat. de laudibus Theodoreti* picturæ meminit, at religiosè cultæ & adoratæ non item. Liturgia Chryſoſtomo attributa ſequioris ævi eſt. Habentur in ea preces pro Nicolao Pontifice, qui diu poſt Chryſoſtomum vixit. Neque Epiſtola Hieronymi 27. quæ Helenam coram cruce ſe proſtraviſſe memorat, γνήσιος eſt. Quanquam crucem ab ipſa adoratam eſſe, nemo idoneus teſtis oſtendi poteſt.

QUÆ-

QVÆSTIO V.

An memorias Chriſti & Sanctorum, impetrandæ eorundem opis cauſâ, frequentare, & ad eas ex remotis locis peregrinari liceat?

AFfirmat Decretum *de Invocatione* &c. & eos, qui memorias eas fruſtra frequentari ſtatuunt damnat. Poteram ſanè hac quæſtione, quam ſeorſim tractavi, & adverſus Bernhardum Baldingerum & Auguſtinum Reding vindicavi, ſuperſedere. Quia tamen Redingio viſum eſt contentionis ſerram reciprocare, & Baldingeri etiam patrocinium ſuſcipere, occaſione hac non invitante, ſed impellente, bonum factum putavi, denuo argumenta mea paucis repetere, & pulverem ab Adverſario iis offuſum diſcutere. In prologo queritur, *Tigurinum Profeſſorem non ex Sacris literis, ſeu Patrum Orthodoxorum allegationibus procedere*, quaſi videlicet *Sacræ literæ* & *Patrum allegationes* idem ſint & valeant. Sed injuriam mihi facere virum, cognoſcet, quiſquis vel mea legere dignabitur, vel Adverſarium ipſum, qui argumenta mea repetens, omnia tanquam ex Scripturis & antiquitate petita retulit *pag. 817. 818. &c.* Quòd verò alicubi ad Scholaſticum certamen deflexi, id ipſi Adverſario imputare debeo, qui me importunè provocans, invitum ægrúmque animi, huic Sacro minimè Sacro præter viam facere, & in piſtrino hoc molere coëgit. Sed nunc ad rem. Peregrinationes igitur ad memorias Sanctorum religioſas illicitas eſſe denuo contendo. Etenim 1. mandato & promiſſione Dei deſtituuntur, ſine quibus quicquid in religione præſtatur, non cultus, ſed ſuperſtitio eſt, Deut. XII. 8. 32. Eſaj. XXIX. 13. Matth. XV. 9. Col. II. 22. 23. Exce-

perat nonnulla adverſus hoc argumentum Baldingerus. Reſpondi *pag.*138.139. Succollat ei Redingius pag. 824.825. *Primò* enim ex umbris Petri & ſudariis Pauli argumentum nectit, quod inferiùs ventilabimus. *Secundò* loca à me allegata eludere conatur. *Deut.XII.* inquit, *prohibetur cultus idolorum, indicitur tamen veri Dei cultus per religioſas peregrinationes exhibendus.* Ubi verò indicitur? In V. Teſt.? Fateor. Ibi enim mandatum occurrit. In N. Teſt.? Nego. Ibi enim locorum diſcrimen diſertè ſublatum eſt, & conſequenter etiam mandatum V.T. utpote ceremoniale & temporarium abrogatur. *Eſajæ XXIX. & Matth XV.* ita pergit, *queritur Deus, cor Judæorum longè eſſe à ſe, ut non timeant ſe niſi mandato & doctrinis hominum. At Confeſſio Helvetica cap.27. fatetur, eccleſiæ ſuæ ſuas eſſe inſtituere ceremonias circa Sacramentorum adminiſtrationem. Ergo etiam cor Miniſtrorum ſuæ reformationis longè erit à Deo.* At ego diſcrimen inter conſtitutiones eccleſiaſticas, quæ in Confeſſione noſtra probantur, generalique mandato Dei innituntur, & cultus religioſos commentitios fusè aſſerui *pag.*344.345. Adverſarii fuerat ad ea reſpondere, non cramben recoquere. *Coloſſ. II.22.23.* ita inſtat, *ille cultus voluntarius prohibetur, cujus ratio ſapientiæ ex pura humana inventione procedens adverſatur verbo Dei. Atqui peregrinationes non adverſantur verbo Dei, quia proteſtantur de excellentia Dei tum in ſe tum in Sanctis laudanda.* Imò verò damnatur ἐθελοθρησκεία *cultus voluntate propria, non Dei ſuſceptus.* Neque peregrinationes proteſtantur de excellentia Dei, tum quia is modus proteſtationis nuſpiam inſtitutus eſt: tum quia loco, reliquiis, Sanctis honorem ſoli Deo debitum tribuit. 2. Religioſæ ejuſmodi peregrinationes, quæ loci unius præ alio majori ſanctitati innituntur, conditionem eccleſiæ N.T. evertunt. In V. quidem Teſtamento locus unus ſacratior alio fuit. At in N.T. locorum diſcrimen ſublatum eſſe, docet Scriptura Joh.IV.21. 23.1.Tim.II.8. Adverſus hoc argumentum tricatus nonnihil fuerat Baldingerus, cui pag.140–143. reſpondi. Sed Baldingerum hîc deſerit Redingius, & aliter ipſe

excipit *pag.*833. Exceptionis ſumma huc redit: *Deum etiam adorari apud Symbola eucharistica, & ibi, adeóque in reliquis cultus Divini inſtrumentis, ſpecialiter etiam in N. T. præſentem eſſe: tum etiam in V. T. Deum ubique fuiſſe, & tamen ſpecialiter præſentem fuiſſe quibuſdam locis.* Quæ de Dei in euchariſtia ſpeciali præſentia ad nauſeam uſque ingeminat, ſolidè à me diſcuſſa ſunt *Vindic. pag.* 255. *&c.* Cur crambem toties coctam denuo reponit, & reſponſum meum piſce mutus magis præterit, imò me negatæ Sacramentorum efficaciæ, imò & Sacrilegii *pag.* 829. improbè inſimulat? Quæ de ubiquitate Dei eadem in V. & N. T. ſubjungit, minimè omnium ad rhombum faciunt. Non enim in N. T. Deo ubique locorum cultus publicus præſtari poteſt, quia is ubique eſt (nam & in V. T. ubique fuit) ſed quia in N. T. ubique locorum ad ſe puras manus levari, & ſolenniter ſe invocari voluit: at in V. T. cultum publicum uni loco adſtrinxit. Pendet hoc à ſolo puróque arbitrio εὐδοκίας Divinæ, non ab ubiquitatis diverſitate ulla. 3. Chriſtus ipſe Matth. XXIV. 23. munit nos adverſus voces illas Pſeudoprophetarum: Ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστὸς, ἢ ὧδε. *Ecce hîc eſt Chriſtus, aut hîc.* Perinde ac ſi clariſſima voce cavendas etiam nobis injunxiſſet voces dicentium: *Ecce Romæ, Laureti, Compoſtellæ, Eremi!* Argumento huic occurrere conatus eſt Baldingerus. Reſpondi *Vind. pag.* 143. 144. Occurrere conatus eſt ipſe etiam Redingius. Reſpondi & illi *Vindic. pag.* 408. 409. 410. Quid hîc tum ſuo, tum Baldingeri nomine Redingius? Reſponſa mea perinde, ac ſi non legiſſet, ſtrenuè diſſimulat. Stet igitur invictum argumenti robur. 4. Locorum ſanctitas cum fide aſcenſionis Chriſti in Cœlum ut thronum ſuum conſiſtere nequit. In V. T. Deus Hieroſolymitano Templo cultum affixit, propter typicam Chriſti in ea habitationem. In N. T. Chriſtus Salvator in Cœlum aſcendit, & ad dextam magnificentiæ Dei conſedit. Proinde non amplius in terra vel *typicè*, hoc eſt eo modo, quo in Templo Hieroſolymitano inter Cherubinos, vel *realiter* habitat.

Unde conſequens eſt, ceſſante fundamento ſanctitatis locorum, ipſam etiam ſanctitatis differentiam ceſſare, adeóque nullum alio locum ſacratiorem amplius eſſe. Obſtrepuit huic argumento Baldingerus, maximè verò Redingius. Utriuſque exceptionibus ſatisfeci, illius quidem *Vindic. pag.* 144. 145. hujus verò *Vindic. pag.* 255. &c. nec non *pag.* 341. *&c.* Deſideráſſes haud dubie reſponſum aliquod tanti viri, & Baldingeri patrocinium ex profeſſo ſuſcipientis, & diſſertationum ſuarum vindicias tam animosè ſpirantis. Fruſtra deſideras. Ne conatus quidem eſt, ne auſus quidem eſt contra reſponſiones meas hiſcere. Satis habuit eandem incudem tundere, & quæ antehac de ſpeciali gratiæ Divinæ in Sacramentis operatione, Deíque in iis potiùs quàm *cubilibus* præſentia (ubi probè animadvertet lector, Adverſarium fœdas Monachorum libidines & abominationes ex teſtimoniis Pii IV. & Maximiliani II. aliáque à me *p.* 407. per περιτροπὴν τȣ̃ λόγȣ ipſi objectas, purgare auſum non eſſe) muſſitavit, quæque ſolidè diſcuſſi, denuo reponere. Ita igitur clariſſimè veritas triumphat. 5. Samaritani quondam ſine Dei mandato cultum ſuum proferentes in montem Garizim, & locum eum ſuo arbitrio ſanctificantes, meritò idololatriæ damnati ſunt. Si idololatria fuit, ſtantibus adhuc ceremoniis, Deum colere in loco ſuo arbitrio delecto & ſanctificato: quid non erit adorare quaſi Deum & quaſi Chriſtum cum fictione habitationis in hoc magis quàm alio terreſtri loco, quando non amplius umbræ obtinent, ſed ipſa veritas venit? Regeſſerat Baldingerus, *Samaritanos idololatriæ reos fuiſſe, eò quod aureos vitulos velut Deos adoráſſent.* Expendi exceptionem ad immotos Scripturæ calculos, oſtendique evidenter, quòd Samaritani in vitulis verum Deum coluerint *pag.* 146. 147. *&c.* Hic quoque Redingius Baldingerum deſerens, linum lino nectit, & exceptionem quidem Baldingeri reponit, at reſponſionem meam ſcapha magis mutus tranſit. Maneat ergo & hoc argumentum in immota veritatis arce. 6. Cùm Deus non procul abſit

ſit ab uno quoque noſtrûm Act.XVII.27. propinquusque Jehova invocantibus eum Pſal.CXLV.18. & fideles ipſi Templa ſint viventis in iis ac ſpirantis Chriſti & Spiritus S. Gal.II.20. temeritati utique & inſaniæ proximum eſt, ſine ſontica cauſa, ſine ſpeciali vocatione, cum præſentiſſimo vitæ, valetudinis, pudicitiæ diſcrimine ad peregrina & procul diſſita loca curſitare. Leve quid regeſſerat Baldingerus, cui *Vindic.p.*149. ſatisfeci. Sed & hic ab Hyperaſpiſte ſuo deſtituitur. *Quærant igitur alii* (liceat inſignis Theologi verbis uti) *veſtigia, pedem Chriſti, nos veſtigia voluntatis: illa impreſſa lapidibus, hæc inſculpta cordibus: illa ſuſpecta falſi & ſolatium inane oculorum, hæc indubitata veritatis & remedium præſens animarum. Vult Chriſtus inhabitare corda fidelium, imò ipſi ſumus Templum Chriſti. Quid tu ergo tantopere quæris oculis, quem corde circumfers? Túne cùm ſis Dei Templum ſpirituale, tam operosè quæris turbata & vix apparentia Templi materialis veſtigia? En habes Chriſti membra in pauperibus! quicquid his præſtatur, Chriſtus ſibi imputat. Pecuniæ verò in imagines & ſepulchra impenſæ non ſe facit debitorem.* 7. Religioſæ peregrinationes inſtituuntur non ad adorandum verum Deum Iſraelis, ſed venerandos Sanctos, eorúmque reliquias. Sicut igitur religioſus Sanctorum & reliquiarum cultus idololatricus eſt: ita peregrinationes ad illa loca ſuſceptæ idololatriæ crimine non magis vacant. Accedunt perverſæ opiniones de merito votis, ſatisfactione peregrinationum, in ipſius Chriſti meritum injuriæ. Pluſcula huic argumento indignabundus obvertit Baldingerus, non probatione aſſertionis, ſed nuda inficiatione defunctus. Reſpondi ἀνὰ μέρος *Vindic. pag.* 150. 151. *&c.* Omnia alto ſilentio & ſaltu tranſvolat Redingius, uno excepto, quòd cultum religioſum, qui Sanctis, imaginibus, reliquiis, locis impenditur, adeóque eorum adorationem, dixi ſiſtere & quieſcere in Sanctis, à Deo acceptam minimè haberi, atque proinde verè idololatricam eſſe. Hoc me ait *ſupponere.* At non ſuppoſui, ſed probavi cértis argumentis. Cur argumenta mea ad ver-

bi Divini libellam non exigit & explorat? Cauſatur *hoc adverſari doctrina Pontificia.* At proteſtationem eſſe contrariam facto, & confeſſam fidem erroneo dogmate ſubverti, neque adeò de ipſorum confeſſione, ſed de rei veritate heic agi, demonſtravi. Cur demonſtrationem meam prætervehitur? 8. Conſentientem piam antiquitatem habemus. S. Auguſtinus *Serm. 3. de Martyr.* egregiè, *Dominus non dixit,* inquit, *vade in Orientem, & quare Juſtitiam: naviga uſque ad Occidentem, ut accipias indulgentiam. Nihil à Te extra te quare.* Occurrit Redingius pag. 837. *Auguſtinum docere his verbis, ad remiſſionem peccatorum ita ſufficere actus interiores, ut exterioribus v.g. peregrinationibus non ſit opus. Alibi verò, veluti de Civ. D. XXII. 8. ipſum probare peregrinationes miraculis probantes.* De locis aliis infra viderimus. Accipimus verò confeſſionem de Auguſtini ſententia. Si peregrinationibus non eſt opus ad remiſſionem peccatorum, poſſunt igitur ſine damno omitti, neque damnandi ſunt, qui eas fruſtra ſuſcipi aſſerunt. In cultu Dei omittendum eſt id, quo vera fides opus non habet. Quid dixiſſet Auguſtinus, ſi intellexiſſet, peregrinationibus etiam meritum, remiſſionem peccatorum, efficaciam ſatisfactionis tribui? Hieronymus Epiſt. ad Paulinum: *Non fuiſſe Hieroſolymis, ſed Hieroſolymis bene vixiſſe laudandum eſt. Et de Hieroſolymis, & de Brittannia aqualiter patet aula caleſtis.* Sed & Gregorius Nyſſenus Epiſtolâ περὶ τῶν ἀπιόντων εἰς Ἱεροσόλυμα *de iis qui adeunt Hieroſolymam* ſcriptâ, efficaciſſimis argumentis peregrinationes oppugnat. De ſolis Monachis utrumque loqui regerit Adverſarius. At contrarium de Hieronymo oſtendi *Vindic. pag. 85. & 155. 156. &c.* De Gregorio Nyſſeno itidem tum pag. 158. 159. &c. tum in mea pro Epiſtola Gregorii adverſus Gretſerum, Baronium, Richeomum, Bellarminum prolixa Apologia, ipſi Epiſtolæ ejuſdem ſubnexa. Tanto heroi, qui tertio quoque verbo perfidiam, ſacrilegium, blaſphemiam, falſitatis reatum & quid non, mihi innocenti impingit, conveniebat vel ea omnia haud intacta præ-

prætermittere, vel veritati meridiano jubare clariori herbam porrigere. Quid enim ad rei ſummam juvat, eadem duntaxat chorda oberrare, & exoletam cantiunculam ſemper canere? Chryſoſtomi interiorem animi mentem expreſſam erui ex homilia I. in Epiſtolam ad Philemonem, ubi docet, ad ὁδὸν λύσεως ἁμαρτημάτων *viam remiſſionis peccatorum non opus eſſe in longinqua peregrinando tranſire, nec ad remotiſſimas ire nationes, &c.* Hinc verò non refutari religioſas peregrinationes, nudè aſſerit Adverſarius, nec aſſertionis ullam rationem edit. Alibi quidem Chryſoſtomus figuris Rhetoricis cordis, aliorúmque S. Pauli membrorum cineres extollendo, ſanctas eorum actiones, quarum hæc inſtrumenta fuerunt, celebrat, ſed peregrinationes ad ejuſmodi λείψανα nuſpiam commendat. Anthonius, Athanaſio in ejus vita teſte, negat *ullam transfretandi fluctus neceſſitatem imminere*, aitque *in omni ſede terrarum conſtituta eſſe Regna Cœlorum.* Quæ verba non de Græcorum ad terras alienas ſtudiorum cauſa ſuſceptis itineribus, uti Adverſarius contendit, ſed de religioſis peregrinationibus, quibus videlicet *Regna Cœlorum* aucupantur homines, Anthonium accepiſſe apertum eſt. 9. Denique peregrinationum religio lacinia eſt à Judæis, Paganis & Muhammedanis emendicata, & ab hypocritis texta, ac integræ Chriſti tunicæ aſſuta. Probavi liquidò *Vindic. pag.* 160. 161. *&c.* Neque hoc aſſerens orthodoxæ antiquitati, uti ὁ δεῖνα criminatur, injuriam facio. Si qui enim olim peregrinationes religioſas non omnino improbârunt, illi tamen Pontificias peregrinationes toto ab illis cœlo diſtantes ſuffragio ſuo neutiquam probârunt, uti tum in Diſſertatione Synodali, tum in ejuſdem Vindiciis manifeſtum feci.

OBJICITUR I. *In V. T. peregrinationes religioſæ præcepta fuerunt. Deut. XVI. 16. 2. Paralip. VI. 36. VII. 15. In quo quidem præcepto id quod ceremoniam ſapit, abrogatum eſt, moralis verò ratio & ſubſtantia ejus, nimirum religionis virtus, quæ peregrinando exercetur, inviolabilis & perpetua manet.* Aug Reding *pag.* 821. Reſp-

1. Baldingero argumentum hoc urgenti accuratè à me reſponſum eſt *pag.* 58. 59. *&c.* Summa huc redit, peregrinationes religioſas V. T. & Pontificias διὰ πασῶν differre, & præceptum Iſraelitis quondam divinitus latum temporarium fuiſſe, neque ſublatâ per claram Salvatoris noſtri vocem locorum differentiâ, amplius vigere. Hîc igitur Adverſarius lacertos movere, & reſponſioni meæ facere ſatis, vel manus dare debuit. 2. Fruſtra verò præcepti Iſraelitis lati ſubſtantiam moralem eſſe, & ad exercitium virtutis Religionis pertinere pertendit. Non enim veræ religionis exercitium ex ſomniis & inſtitutis hominum, ſed ex Dei verbo dirigitur. At Scriptura non tantùm teſtis nuſpiam eſt, Deo probari peregrinationes ad reliquias Sanctorum venerandas, ſed etiam locorum differentiam, cui illæ ſubnituntur, penitus tollit. Eadem ratione Judæus aliquis conficeret, etiam Paſcha, circumciſionem, Sacrificia, utpote in quibus Dei quoque veneratio & infinitæ præſtantiæ ac excellentiæ ejus proteſtatio, ad eóque ipſius religionis exercitium vertebatur, abolito typo, quoad ſubſtantiam integra illibatáque vigere.

II. *Deus etiam in N. T. virtuali ſua præſentia in uno potiùs quàm alio loco exiſtit ſecundum ſpeciales gratiæ effectus, qui in una re vel loco ſecundum Divinam providentiam collati ſunt vel conferuntur. Ita Act. V. 15. & XIX. 12. legitur, ex umbra Petri & ſudariis Pauli, per virtutem Dei & Chriſti ad Patris dexteram ſedentis, dæmones ejectos & ægros ſanatos fuiſſe: & ad illa ægrotos acervatim curſitâſſe. Quòd ſi enim id eis facere licuit ad recuperandam valetudinem corporis: quantò magis licet ad reliquias Sanctorum venerandas commeare, atque ita Divinæ excellentiæ proteſtationem edere. Major enim habenda ratio eſt cultus Divini, quàm amoris proprii.* Aug. Reding *pag.* 822--826. Reſp. 1. Baldingero idem argumentum acri tibia decantanti, prolixè & cum cura reſpondi *Vindic. pag.* 65. 66. &c. Summa huc redit: Umbram

bram Petri & ſemicinctia Pauli ſymbola fuiſſe miraculoſæ ſanationis: ea ſymbola à convaleſcentibus minimè adorata eſſe, nec ad ea ut religionis ergo quiſquam peregre veniret, ab Apoſtolis vel deſideratum vel injunctum eſſe. Neque fas eſſe ab umbra Petri & ſemicinctiis Pauli viventis utriuſque, ad reliquias mortuorum argumentum nectere, tum quia mortui corruptionem ſentiunt, quæ ipſa teſtis eſt, nullam corporibus eorum virtutem θαυμοποιητικὴν inſidere; tum quia reliquiæ pleræque dubiæ & ſuſpectæ ſunt, neque quiſquam de iis πληροφορεῖσθαι poteſt. Eadem ratione abſolvendam fore omnem Paganorum in mundi elementa, per quæ Deus maxima homini beneficia impertitur, pietatem. Ex miraculo extraordinario religioſi cultus fundamentum peti non poſſe. Miraculorum donum fuiſſe temperarium non perpetuum. Apoſtolos ipſos viventes non potuiſſe pro arbitratu miracula edere, quantò minùs ejuſmodi ordinariam & perpetuam vim ineſſe eorum reliquiis? Denique umbram Petri & ſemicinctia Pauli ſymbola fuiſſe non remiſſionis peccatorum, ſed miraculoſæ ſanationis, ad fidem extraordinario muneri in novo eccleſiæ ſtatu faciendam. Ex concatenatis hiſce reſponſionibus pauca non ſuo loco, ſed ſparſim (parùm nempe tutum ipſi viſum eſt ordinem in retexendis meis cuſtodire) Adverſarius vellicavit, quæ ſuperiùs à me ad partes vocata repetere nihil attinet. 2. Cùm Divina promiſſio extiterit fore ut miraculorum donum initio eccleſiæ Chriſti plantandæ floreret, integrum utique & pium erat Chriſto & Apoſtolis dono miraculorum præditis accurrere. Diſpar ſequentium temporum, quibus non tantùm promiſſio exhibendorum miraculorum nulla amplius extat, ſed etiam gravis eorum ob pſeudoprophetas & deceptores futuros aucupandorum prohibitio intercedit, ratio eſt. Nec valetudinis igitur amplius, nec remiſſionis peccatorum impetrandæ gratia loca & memoriæ

Sanctorum, quantumvis prodigia prætendantur innumera, ſectanda ſunt. Quam in rem multa in Vindiciis noſtris ex Dei verbo & experientia copiosè diſſeruimus.

III. *Peregrinari ad reliquias Sanctorum licet, quamvis mandatum nullum extaret. Ita ſine mandato David ſepties in die Deo laudes dixit; Deo Templum extruere ſtatuit; Salomon boum viginti duo millia, & arietum centum viginti millia in dedicatione Templi obtulit; Paulus Act. XX. 16. feſtinavit, ut ſi poſſibile eſſet, diem Pentecoſtes Hieroſolymis celebraret; Chriſtiani diem Dominicam celebrant; Confeſſio denique Helvetica ceremonias ab eccleſia citra Dei præceptum ſancitas obſervandas injungit.* Aug. Reding *pag.* 828. Reſp. Præpoſtera eſt tota argumentatio, quæ procedit ab externis circumſtantiis & accidentibus ad ipſam ſpeciem & ſubſtantiam cultus. Accidentia Divini cultus, veluti tempus, locus aliæque ceremoniæ liberæ & circumſtantiæ Sacrificiorum in V. T. precum & cultus Divini in utroque, non indigent niſi generali mandato & regula ordinis, honeſtatis & ædificationis. At peregrinatio ad reliquias conjuncta cum opinione meriti, ſatisfactionis, vota ſanctis nuncupata, invocatio Divorum, aliáque ejuſmodi habentur iis *gravis Dei cultus*, uti vocat Stapletonus, adeóque ſpecies cultus Divini, quæ ſine ſpeciali Dei mandato figi nulla poteſt. Cultus enim talis arbitrio humano non Dei præcepto innixus, in Scriptura nomine ἐθελοθρησκείας damnatur.

IV. *Religioſas peregrinationes tum Paulus, tum eccleſiæ veteris Doctores & exemplo & verbis confirmarunt. Paulus enim Act. XX. 16. legitur feſtinâſſe, ut Pentecoſten ageret Hieroſolymis. Ex hoc Pauli facto peregrinationes religioſas ad loca Sacra probat Hieronymus Epiſtola ad Marcellam, ubi docet, multos Epiſcopos, Martyresr, eloquentes Viros veniſſe Hieroſolymam, putantes minus ſe religionis, minus habere ſcientiæ, niſi in illis Chri-* ſtum

*ſtum adorâſſent locis, de quibus primùm Evangelium de patibulo conſecraverat. Concordat exemplum Alexandri Epiſcopi circa A.C.*200.*Conſtantini M. Helenæ, Theodoſii. Eodem faciunt ſententiæ Baſilii in Reg. fuſ. diſput. Reſponſ. 40. Chryſoſtomus homil. 66. ad pop. Antioch. Auguſtinus de Civ. D. lib. XXII. 8. ubi miracula multa facta in reliquiis terræ Sanctæ & corporibus Martyrum Gervaſii & Protaſii recenſet.* Aug. Reding *pag. 831. &c.*
Reſp. 1. De Paulo Hieroſolymas ad feſtum commeante reſpondi *Vindic. pag.* 62. 63. ipſum alióſque etiam tum Hieroſolymas frequentâſſe ex præcepto legis, Synagogâ necdum honeſtè ſepultâ: aliúmque prorſus in finem, quàm quem Pontificii peregrinantes propoſitum habent. Cùm igitur & hîc reſponſionem meam ſilentio transmiſerit Adverſarius, robur ſuum in ſolidum obtinet. 2. De primævæ Eccleſiæ tum ſententia, tum uſu circa religioſas peregrinationes abundè ſatisfeci *Vindic. pag.* 73.-90. Summa huc redit: In Civitate Dei vivendum eſſe legibus, non exemplis. Methodum eam probandi dogma aliquod ex longæ ætatis uſu, cum gentilium ſimili methodo convenire. Actiones finibus dijudicandas eſſe: diverſiſſimos autem Patrum & Pontificiorum peregrinantium fines fuiſſe. Id inde maximè conſpicuum eſſe, quòd tribus primis & purioribus Seculis ne quidem mentio ulla reperiatur cultus Divorum, reliquiarum & imaginum. Alexandrum Cappadocem Hieroſolymas profectum *κατάτι θεοπρόπιον ex Divina diſpenſatione & revelatione*, eáque Dei revelantis intentione, ut ibi Epiſcopatum capeſſeret, non reliquias vel imagines adoraret. Quarti & ſequentium Seculorum de peregrinatione ſenſum tolerabilem fuiſſe, donec ſuperſtitio invaleſceret. Ei verò invaleſcenti cordatè & maſculè ſeſe oppoſuiſſe celeberrimos quoſque Patres, quorum longum catalogum *p.* 83. *&c.* texùi. His omnibus idoneis teſtimoniis & rationibus à me demonſtratis nihil, quod vel ſpeciem veri haberet,

ὁ δεῖνα

ὁ δεῖνα reponere potuit. De Alexandro tantùm cavillatur, fateri me, *aſcendiſſe ipſum Hieroſolymam, ſi non voti, ſaltem adorandi cauſâ.* An vero etiam faſſus ſum, aſcendiſſe ipſum gratiâ adorandi Sanctos, imagines, reliquias, cum opinione ſacratioris loci meriti, ſatisfactionis? Imò ne hoc quidem faſſus ſum, aſcendiſſe ipſum adorandi gratiâ, ſed in dubio reliqui, utrùm Euſebius ita ſcripſerit ex mori ſui Seculi, an ea fuerit genuina intentio & propoſitum Alexandri? Denique adeò copiosè ex viſceribus verborum Euſebii, quàm parum illud exemplum Adverſariis velificetur, oſtendi, ut pudere Adverſarium cauſæ tam turpiter deſertæ debeat.

V. *Religioſa peregrinationes miraculis veluti Divinis ſuffragiis probantur & confirmantur.* Reſp. Huic quoque argumento nervos omnes & poplites ſucciſos videſis *Vindic. pag. 94--136.* Tanta cum cura argumentum illud, in quo cauſæ ſuæ proram & puppim collocant, diſceptavi, ut mirari ſatis nequeam, ipſum tot verbi Divini, Patrum & Pontificiorum teſtimonia à me laudata, plenis velis prætervectum, tam ferociter adhuc mihi inſultare auſum eſſe. Dixeram inter alia multa, ſi veri nominis miracula forent omnia, quæ illi jactant, non magis propterea reliquias Sanctorum adorandas eſſe, quàm mandibulam aſini Samſonis, aquam Jordanis ſanantem Naaman, Eliſæi oſſa, Petri umbram, Pauli ſudaria. Punctim igitur ex me quærit: *An iſta omnia agnoſcam fuiſſe Divina virtutis ſymbolica repræſentativa?* Utique. *Annon igitur*, infert, *ſua Reformationis Spiritus ex Divina virtutis ſymbolis, effectu etiam miraculoſo exhibitis ſe attollit in ipſam Dei virtutem colendam & venerandam adeóque Deum ipſum in ſpiritu & veritate adorandum? Si affirmet*, inquit, *confecta res erit, quòd Sanctorum reliquia quâ Divina virtutis Symbola inſtrumentaliter ad Deum adorandum conducant.* Sed verò à ſtatu quæſtionis turpiter aberrat. Non enim id quæſtioni eſt, an miraculorum Divinorum Symbola mentem hominis ad

Deum adorandum elevent? quanquam non tam ſymbola quàm miracula ipſa huncce effectum præſtant. Imò potiùs in eo quæſtionis cardo vertitur, an propter ſymbolicum illud rerum inanimatarum, ſi quæ tales adhuc verè extarent, officium fas piúmque eſſet, ad illa ſine prævio mandato & promiſſione ex remotiſſimis quandoque locis decurrere, coram iis procumbere, eas religiosè venerari, atque inde meriti, ſatisfactionis &c. ſpem concipere, Sanctis vota nuncupare, donaria offerre? Ad has verò lineas decurrendum fuerat. Demonſtret tale quid veris Divinorum miraculorum ſymbolis factum eſſe, & ejuſdem notæ γνήσια eſſe, quæ decantant illi, miracula, atque ita demum victas manus dabimus. Meritò poſtulavi, ut hodiéque verum ſuſcitati alicujus mortui miraculum nobis idoneis rerum documentis prodant. Ille primò S. Auguſtinum teſtem de Euchario Presbytero ex contactu reliquiarum S. Stephani vitæ reſtituto allegat. At de eo jam ex ipſo S. Auguſtino reſponderam *pag. 130*. Paucis verbis S. Pater, tempora nimirum diſtinguendo, hoc diluit: *Poſſem quidem*, inquit, *dicere neceſſaria fuiſſe, priuſquam crederet mundus. Quiſquis adhuc prodigia, ut credat, inquirit, magnum eſt ipſe prodigium, qui mundo credente non credit.* Deinde *talia*, inquit, *miracula frequentiora, & quidem his ipſis temporibus à Thaumaturga Einſidlenſi patrata legitimis teſtimoniis in promptu eſt demonſtrare, nec Heideggerus ejuſmodi dixiſſet conficta & Diabolica, niſi ex Spiritu Antichriſtiano locutus fuiſſet.* Quandoquidem in probatione idonea miraculi veri, quale eſt ſuſcitatio ex mortuis, non parum ſitum eſſe cognoverat, quî fit, quòd fani vicini Pontifex, probationem miraculi alicujus non attentavit? Quòd ſe non purgavit ab impoſturis publicis tum in Synodali Diſſertatione, tum in Vindiciis meis *pag. 391. 392.* jure meritò objectis? Miracula quædam (non omnia) conficta, quædam etiam maligni genii

nii operâ edita ingenuè dixi. An iccirco ex Antichriſtiano Spiritu locutus ſum? Atqui non nudè dixi more tuo, ſed probavi *Vindic.pag.* 98. 99. &c. nec non *pag.* 111. 112. &c. Ubi etiam miracula nonnulla Pontificia ad Sathanæ præſtigias referentes Doctores Pontificios, Gabrielem Biel, Gerſonem, Franciſcum de Victoria, Alexandrum Hales, Caſſandrum (cujus authoritatem quamvis paſſim Adverſarius elevat, nôſſe tamen debuerat, ejus Conſultationem, ex qua mea decerpſi, à Colonienſibus Theologis in Præfatione A. 1577. edita laudari his verbis, *quòd accuratè & ſepoſitis præjudiciis, ac amotis animi perturbationibus ſcripta ſit, eoq́; nomine plurimi fieri debeat.*) nonnulla etiam conficta eſſe fatentes Ludovicum Vivem, Melchiorem Canum, Caſſandrum, Lyranum, Vallam, Dantem Florentinum, Ordines Imperii Papiſticos induxi. An & hi omnes Antichriſtiano Spiritu, dic ſodes, incaluerunt?

VI. *Peregrinationes religioſæ non mediocres utilitates afferunt. Primò enim cedunt in honorem Dei & Sanctorum non mediocrem. Manifeſtum nempe ſignum eſt, eos magni à nobis fieri, cùm ad inviſendas eorum reliquias laborem & pericula itinerum ſponte ſuſcipimus. Augent etiam devotionem, quia præſentia loci Sancti vix dici poteſt quantam reverentiam excitet. Ipſa quoque novitas ad excitandam devotionem juvat &c.* Reſp. 1. Rite veteres dixerunt, quicquid de Chriſti perſona præter & extra Scripturam prædicatur, etſi honor videatur, injuriam eſſe. Ita & nos dicimus, quicquid opinione cultus præter & extra verbum Dei ſuſcipitur, etſi in honorem Dei & Sanctorum vergere creditur, injuriam tamen eſſe. Pontificias Peregrinationes non tantùm præter, ſed etiam contra Dei verbum militare, veritati liquidò dedimus. Eadem Dei oracula docent, quomodo Sancti honorandi ſint, non religioſa utique invocatione, quæ ſoli Deo debetur, nec ſuperſtitioſa ad eorum reliquias peregrinatione,

quæ

quæ Dei mandato, promiſſo & exemplo probato deſtituitur, ſed *Dei in Sanctis glorificatione*, Gal. I.23.24. & *virtutum*, quæ in iis nobis proponuntur, *religioſa imitatione*, Hebr. XIII.7. Hunc honorem ſolum Deus in Filio ſuo acceptum habet. 2. Aliud eſt verus & ſalutaris Dei timor, aliud δεισιδαιμονία & ſuperſtitio. Ad priorem nihil peregrinationes conferunt, ſed ad poſteriorem duntaxat. Quinimò Gregorius Nyſſenus probatum dedit, peregrinationes illas eſſe veræ pietati & timori Domini exterminando.

QUÆSTIO VI.

An cultus religioſus in peregrinationibus Hieroſolymitana, Lauretana & Eremitana, tanta certitudine nitatur, quanta ad cultum verè Divinum requiritur?

ID quidem Synodus haud definivit, quæ ut alia multa, ita etiam ſpecies peregrinationum præcipiti feſtinatione definire omiſit. Et tamen grande pretium operæ factura erat, ſi certi quid populo ſuo inter varias dubitationes, & tot hederas hinc inde ad reliquias, oſſa, pannos, imagines, ſuſpenſas, miſerè fluctuanti demonſtrâſſet. Poteramus & nos hanc quæſtionem intactam prætermittere, tum quia ex ipſo genere proclive eſt de ſpecie judicium: tum quia in Synodali Diſſertatione ejúſque Vindiciis tum has, tum Romanas etiam & Compoſtellenſes (quas poſteriores haud attigerunt Adverſarii) peregrinationes ita proſtravimus, ut Adverſarius celebris nil niſi repetitam crambem, & eodem revolutam argumentationem, nec non futile *Corollarium finale*, quo præter omnem diſputandi methodum, novo & callido argumenta non ſolvendi, ſed eludendi, lectoriq; im-

imponendi artificio, abs me dicta partim ſequiorem in ſenſum detorquentur, partim ita ſophiſticè proponuntur, ut vis argumentationis meæ non appareat, partim deniq; velut ex tripode, ſine ulla ratione exſibilantur, reponere potuerit. Cui rei ut fidem faciam, è re viſum eſt, paucis argumenta mea peregrinationibus illis oppoſita comprehendere, & an ſolidi quicquam Adverſarius in medium afferre potuerit, diſpicere. Multa ille de habitu fidei & prudentiæ præfatur non ex Dei verbo, ſed ex Ariſtotelis philoſophematis, perinde ac ſi prudentia carnis & ſapientia mundi, quam ſolam Philoſophi exploratam habuerunt, eadem eſſet cum prudentia ſpirituali, quæ in cultu Dei exercendo, tanquam potiſſima pars Divinæ imaginis verſatur. Nos verò illa jam ſuperiùs diſcuſſimus, quæque certitudo fidei & prudentiæ ſpirituali appendeat, oſtendimus.

HIEROSOLYMITANAM igitur peregrinationem ſequentibus ſpecialibus argumentis oppugnatum iveram. 1. Religioſæ peregrinationis fundamentum eſt Sanctitas, quæ exiſtimatur ineſſe loco. At terra Canaan & Civitas Hieruſalem olim Sancta erat, utpote ſuſtinens tot typos & ſymbola rerum futurarum & æternæ vitæ. At Chriſto crucifixo & ad dexteram Dei deſertâ terrâ recepto, adeóque non amplius vel typicè vel realiter terram incolente, ſimul omnis illa typica & ſymbolica ſanctitas terræ Canaan & Civitatis Hieroſolymæ expiravit, adeò ut Paulus Hebr. XIII. 13. 14. fidelibus exitum & fugam ex illa urbe ſuaſerit, & Deus ipſe Ezech. XXII. 5. non amplius *Sanctam* dici debere, ſed טמאת השם *impuram nomine* prædixerit. Baldingero adverſus argumentum hoc inſtanti reſpondi *Vindic. pag.* 173. &c. Reſponſiones meas expendere Hyperaſpiſtes ejus planè debuerat. Sed vadimonium deſerit, & fumum imperitis venditare annititur, *Annon*, inquit, pag. 857. *Symbolica Sanctitas ex operationum & paſſionum Chriſti, ac Divinorum myſteriorum ibi peractorum impreſſione, non minùs adhuc moraliter ineſt terra*

San-

Sancta, Chriſti ſepulchro, ejúſque paſſionis inſtrumentis, quàm Aharonica virga ex Divina virtutis operatione impreſſa fuit ſanctitas ſymbolica? Sanctitatem ſymbolis impreſſam fuiſſe quòd aſſerit, nimis crudum eſt. Ita enim interna illa & inhærens, non externa & relativa fuerit, quod planè ἄτοπον & ἀθεόλογον, eſt. Tum omnium inſtrumentorum, ſymbolorum & ſignorum dignitas, efficacia & ſanctitas in uſu, qui relationis ad internum Dei cultum unicum fundamentum cluet, conſiſtit. Tolle uſum, tollis virtutem & ſanctitatem. Sublato igitur uſu ſymbolico terræ Canaan & Civitatis Hieroſolymæ, ejuſdem dignitas & ſanctitas evaneſcit, eóque magis, ſi in locum uſus ſuccedat abuſus, uti ſerpentis ænei hiſtoria probat. *Hebr.* XIII. 13.14. ita inſtat, *ſermo eſt de mentis à corporalibus abſtractione, & ad Divina ac cæleſtia elevatione. Vana ergo eſt illatio, quâ infertur, Hieroſolymitanam peregrinationem adeò execrabilem eſſe, ut Deus juſſerit ex Hieruſalem exire, non illuc peregrinari.* Hieroſolymitanam peregrinationem execrabilem eſſe nuſpiam dixi. Si tamen de *Pontificia*, non qualibet, ita locutus eſſem, fortè rem acu tetigiſſem. Eſto, intelligantur verba Apoſtoli de mentis à corporalibus abſtractione, & ad cœleſtia elevatione. Inde utique manifeſtum evadit, animi intentionem non eſſe figendam in terreſtri Hieroſolyma, quaſi videlicet illa ſanctitatem quandam impreſſam haberet, & multùm reliquis terræ locis antiſtaret. Ubique locorum, ubi verbum Dei purè prædicatur, & Sacramenta legitimè adminiſtrantur, mentem ad Deum elevare licet. *Quod autem*, ita pergit, *intentionem tuam conatus fueris firmare ex Threnorum Jeremiæ cap.4.v.15. ideo convenio te, ut vel unum apicem in allegato Pauli capite alleges, ex quo probes, Apoſtolum præadductum 13.& 14. capitis 13. verſum ex præinſinuatis Jeremiæ verbis deprompſiſſe.* Quid verò ſibi volunt *præinſinuata illa* Jeremiæ verba? Non ex Threnis Jeremiæ, ſed ex Jeſajæ cap. LII. 11.&c. parallelum locum contuli, uti palam eſt inſpicienti ea, quæ ex illuſtri illo, quem

ipſe etiam Judæus Abarbanel Chriſtianis hiſce oculatior de mandata ex Hieroſolyma egreſſione interpretatur, loco à me allegato, & cum verbis Apoſtoli comparato *Vindic. pag.* 186. &c. Fraudem hîc Adverſarii, qui imponere fortè iis, quibus mea legere integrum non eſt, conſtituit, an incuriam ſuſpectam habere debeam, neſcio. Denique Ezech. XXII. 5. cauſatur, terram Canaan & inſtrumenta paſſionis Dominicæ טמאת השם *impuram nomine vocari, quatenus videlicet erant inſtrumenta malitiæ Judæorum, non quatenus inſtrumenta erant Dominicæ paſſionis.* At Baldingerus contenderat, urbem eam ita vocari non à Deo, ſed à gentibus eam irridentibus. Cum illo ergo priùs tranſigat. Sed mavult ille diſtinctionis ſcuto ſe protegere. At Deus apud Ezechielem loquitur de terra, quam abſolutè ipſum os veritatis *impuram* vocat. Ille verò puram & ſanctam haberi vult, quia Dominicæ paſſioni inſerviit. Id ſi verum eſt, ipſum Judam & Pilatum, viva & animata Dominicæ páſſionis inſtrumenta *puros ſanctóſque* haberi conveniet. 2. Deus ipſe terram Canaan, ejúſque ſtabile dominium & imperium permittens infidelibus, ſuperſtitionem hanc refutavit reali, omníq; exceptione majori argmento, perinde atque olim horribili excidio Templi & urbis Hieroſolymitanæ, totiúſque illius terræ alienatione, tanquam reali & irrefragabili agumento, cultum Leviticum & V. T. œconomiam contudit & abolevit. Regeſſerat heic nonnihil Baldingerus. Reſpondi ipſi *Vindic. pag.* 189. Hyperaſpiſtes ejus tacet. 3. Poſt excidium & tot mutationes urbis Hieroſolymitanæ nemini pro certo conſtare poteſt de ſepulchro Chriſti, aliíſque paſſionis Dominicæ inſtrumentis, ob quæ Hieroſolymitana peregrinatio ſuſcipi ſolet. Longa demonſtratione argumentum hocce contexui, & in oſtentandis Dominicæ paſſionis inſtrumentis turpes impoſturas in aprico collocavi *Vindic. pag.* 164. 165. 166. &c. Juvabit & hîc Adverſarii nonnulla ex mea illa demonſtratione vellicantis ſtrophas excutere. Impudentiæ ante

omnia

omnia me inſimulat, *quòd tam audacter negem authenticam Sanctæ crucis tempore Conſtantini ab Helena inventæ hiſtoriam*, pag. 855. Fabuloſam eſſe inventionem crucis Helenæ tributam, argui ex ſilentio tum Euſebii, qui omnia, quæ Conſtantinus & Helena Hieroſolymis geſſerunt, curatiſſimè deſcripſit, utpote utriúſque coætaneus, Cæſareæ inſuper vicinæ Epiſcopus; at inventæ ab Helena crucis ne uno quidem apice meminit: tum eorum omnium, qui Conſtantinum & Helenam noverunt, & iiſdem cum utroque temporibus vixerunt. Alia atque alia ejus rei argumenta attuli, & ad teſtimonia authorum ab Adverſario objectorum, nominatim etiam locum ψευδεπίγραφον Euſebii in Chronico, reſpondi. Hæc priùs expedire Adverſarius debuit, quàm mihi ferociter adeò inſultaret. Argumentorum enim notis, non convitiis cernendum. Falſum dicit, *quòd Cyrilli, Ambroſii, Nicephori de cruce per Helenam inventa ſaltem in ſubſtantialibus ſit diſcors narratio.* At diſcordem illam narrationem etiam in præcipuis ad oculum demonſtravi *pag.167.* Calumniam vocat, *quòd* dubia *vel mendax ſit de inſtrumentis paſſionis Dominicæ aſſertio, quòdque pleraque fictitia ſint.* At id ipſum quoque clariſſimè probavi *Vindic. pag.* 168. 169. &c. Cur adeò evidenter probationes meas ubique alatus prætervolat? An putavit Pythagoricum ἀυτὸς ἔφα & nudas ac imbelles aſſertiones continuis convitiis aſperſas tantum negotium conficere? Næ nimium nimiúmque fallitur. Addo nunc, à Bellonio Chriſti, B. Virginis & Apoſtolorum veſtigia in terra Canaan talia oſtendi, de quibus nec Cyrillus, nec Johannes Hieroſolymitanus, nec Hieronymus, qui bonam ætatis partem illic exegit, ὀδὲ γρῦ ὀδὲ μῦ habent. Sed *eſto*, inquit, *quòd aliquibus in locis vera Chriſti Domini paſſionis inſtrumenta, vel horum reliquiæ ac nudæ particulæ, alibi verò eorundem duntaxat imagines colantur, nihil evincis, cùm crucis Chriſti, ac inſtrumentorum paſſionis ipſius non tantùm originalia, ſed etiam imagines ſint reſpectivo in Chriſtum tranſitivo cul-*

tu veneranda, ipſiſque etiam dæmonibus tremenda. Atqui longa inductione demonſtraveram, eaſdem inſtrumentorum Paſſionis Dominicæ reliquias, non reliquiarum utique imagines, à variis non ſine acri concertatione & mutua inſectatione oſtendi. Si crucis fragmentula in acervum redigerentur, vix unam navim onerariam ea vecturam, Eraſmus olim ſalsè dixit. Clavos tres crucis ab Helena inventos, veteres narrant. At quatuordecim hinc inde oſtenduntur. Neque aliter Baronius hoc ſoluere potuit, quàm occinendo illud Ambroſii, *fides purgat facinus.* Sed carbonariam Baronius intellexit. Taceo ea, quæ de cuſpide Sariſſæ, ſpinea corona, purpura Chriſti, tunica inconſutili, teſſeris militaribus, ſudario Chriſti, prorſus fictitia in aprico poſui. Sed quid audio? Etiam reliquiarum imagines tranſitivo cultu venerandæ ſunt. Imò juxta alios etiam imaginum imagines. O væſanam idolomoniam, cui vix par apud gentiles! Quò ſuperſtitio rapit homines verbi Divini negligentes! Sed velim ſcire, cùm imaginum illarum prototypon ſint ipſæ reliquiæ, res inanimatæ, & cultus illis decernatur non abſolutus, ſed tranſitivus, cultus porro tranſitivus ad exemplar tranſeat: annon inde efficiatur, imaginum illarum adorationem & cultum terminari in ipſo exemplari, reliquiis nimirum Sanctorum? Unum addo, cujus in diſſertatione Synodali obiter memini, nimirum Hieroſolymitanas peregrinationes admodum hodie frigere. Cùm enim ad ſtationes Romanas Pontifex contulerit infinitum indulgentiarum cumulum, erga loca tamen, quibus Chriſtus natus aut ſepultus eſt, mirè parcus fuit, nec ullas ejuſmodi indulgentias ibi locavit. Sciebat nempe, tantundem Romæ ſubtrahi, nec ex ſtipe in Syriam collata quidquam ad ſe redundare. Imò liber indulgentiarum Romæ excuſus citat hanc ſententiam ex quadam Bonifacii epiſtola: *Si ſcirent homines indulgentias eccleſiæ Lateranenſis, quòd tot eſſent, non iis opus eſſet, ut irent ad Sepulchrum Domini.* Intereſt enim Papæ, peregrinorum

rum donaria Romam potiùs quàm Hieroſolymam deferri. Neque omittenda etiam hîc eſt horrenda cauponatio & religionis Chriſtianæ ὑπώπιον, quod Bellonius Vir Pontificius refert in Obſervationibus, Peregrinos videlicet Sanctum ſepulchrum ingreſſuros pendere in capita novem ducatos, & vectigalis ejus redemptorem Sultano quotannis aliquot eo nomine ducatorum millia numerare. Quj fructus etſi ad Turcam hodie redit, impoſitum tamen eſt hoc tributum à Chriſtianis Italis, antequam Turcæ in Palæſtina rerum potirentur. Secutus eſt veſtigia Imperator Turcarum, nec putavit habituros Chriſtianos quod conquererentur, ſi vectigal, quod ipſi ſibi indixiſſent, ab iis exigerent. Liquet igitur in univerſum, quid de Hieroſolymitana illa peregrinatione ſentiendum ſit. Neque adeò ſine Numine factum putabimus, quod mulieres primò omnium Chriſti ſepulchrum inviſentes, nihil illic repererunt præter Angelum, qui illos reprehendit, quòd verborum Chriſti parum memores eſſent, & Chriſtum ibi quærere juſſit, quò iturum ſe antea promiſerat Marc. XVI. 1. 2. &c. Idem & nobis dictum putemus, ut nempe ipſum quæramus, ubi eſt, adeóque non aliò quàm in Cœlum animos per fidem evehamus.

LAURETANA Peregrinatio ſuſcipitur Lauretum, ad domum B. Virginis Mariæ, ſi credere fas eſt, in qua illa nata, educata, ab Angelo ſalutata, à Luca depicta, & in qua ipſe Chriſtus ad annum uſque ætatis XII. enutritus fuerit. Eam Nazarethi ab Apoſtolis in Templum dedicatam, invaleſcente Muhammedana impietate per varios raptus tandem ab Angelis eò translatam, ubi nunc viſitur, affirmant. Pluſcula de ea dixi tum in Synodali Diſſertatione, tum in ejuſdem Vindiciis, quæ repetere hîc nihil attinet. Nam & Redingius hîc Baldingerum deſeruit, ut opus non ſit longiori ἐπεξεργασίᾳ. Tantùm ait, *domum Lauretanam coli ex reſpectu Symbolico incarnationis Divinæ in B. Virgine intra domum illam peracto. Sive autem Joſephus tranſierit in domum B. Vir-*

ginis ſive hæc in domum Joſephi, parum referre. Manere ſemper, illam domum eſſe ipſiſſimam, quam verbum Divinum incarnatum Virgineo Mariæ utero conceptum inhabitarit, pag. 858. Imò verò multum refert, Joſephúſne tranſiverit in ædes B. Mariæ, an B. Maria in ædes Joſephi. Etenim ſi B. Virgo deſponſata tranſivit in ædes Joſephi Sponſi, Camera igitur Lauretana minimè ea erit, in qua Maria nata & educata eſt: neque eadem erit camera nativitatis & educationis ac ſalutationis B. Virginis Mariæ, & camera nativitatis & educationis Salvatoris. Et tamen eandem eſſe, diſertè narrat tabula Lauretana fano affixa, & à Rutilio Benzonio Romano, Epiſcopo Lauretano interpolata. Miſſa igitur Lauretana peregrinatione ad Eremitanam ſeu Einſidlenſem moveamus.

EREMITANAM igitur ad Sacellum Deiparæ, quòd ab ipſo Chriſto cum Angelorum & Divorum choro ex Cœlo illuc veniente ſolennibus ceremoniis conſecratum & dedicatum pertendunt, Peregrinationem pluribus tum hiſtoricis tum Theologicis argumentis oppugnavi. Potiſſima repetere, & ab exceptionibus iteratis Adverſarii, qui nunc fani illius Pontifex eſt, aſſerere operæ pretium fuerit. Et 1. quidem Petrus Act. III. 21. teſtatur, oportere Chriſtum δέξασθαι οὐρανὸν ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως *capi cœlo uſque ad tempus reſtitutionis omnium.* Quomodo igitur verum eſſe poteſt, quod dicunt illi, Chriſtum Dominum de Cœlo ad Sacellum Eremitanum corporaliter celebrandi Sacri officii ergo deſcendiſſe? Reſponderat Adverſarius, *Chriſtum poſt ſuam in Cœlum aſcenſionem non ſemel in terra viſum eſſe, adeóque ſecundum virtualem præſentiam manentem in throno ſuo, in terra identidem ſecundum quantitativam locationem apparuiſſe.* Reſponſioni huic ita ſatisfeci, *pag. 327--336.* ut Adverſarius in putido ſuo Corollario finali *pag. 870. 871.* non tam recto Marte, ſolvendo videlicet ea, quæ ad ipſius argumentationem propoſueram, mecum ampliùs pugnare ſuſtinuerit, quàm fugitivi inſtar & velut poſt tergum deploratas

has

has voces emiſerit: *Poſito, ſed minimè dato* (perinde ac ſi Ariſtophanicum illud, *Non perſuaſeris nobis etiam cùm perſuaſeris,* occineret) *Chriſti in Sacello Einſidlenſi præſentiam fuiſſe non tam quantitativam quàm virtualem, hinc tamen minimè evacuatur Sacelli hujus reſpectiva Sanctitas. ſicut ex eo etiam, quòd Deus in Templo Salomonis, nec non in arca fœderis virtualem ſuam præſentiam ſpeciali ſigno comprobârit, oportebat exinde ſpeciali veneratione reſpectiva ea honorari.* At in Templo Salomonis & arca fœderis Deus præſentiam ſuam ſpecialem ita teſtatus eſt, ut & in eo *Jehova* typicè *inter Cherubinos* habitaverit, & memoriale nominis ſui conſtituerit, & ad eum locum, quem delegerat, venturum ſe promiſerit, & eò etiam ex remotis locis fideles commeare juſſerit, & cultum denique publicum ei loco aſtrinxerit. Simile quid etiam in Sacello hoc locum habere, demonſtrari debuit. Tum Chriſtus duobus vel tribus in nomine ſuo congregatis *virtuali* ſua *præſentia* medius intervenit: in cordibus electorum habitat: cum fidelibus eſt uſque ad conſummationem Seculorum. An igitur *virtualis* ejuſmodi *præſentia* religioſi cultus fundamentum haberi poteſt? Denique Chriſtus Dominus *virtuali præſentia,* virtute nempe & gratia, præſentiſſimus eſt, quoties loca Divino cultui conſecrantur & dedicantur. An propterea ad omnia ejuſmodi loca religioſæ peregrinationes inſtitui debent? Id ſi verum eſt, nulla omnino Sacelli hujus prærogativa manebit. Inſtat, *falsò me ſupponere, quaſi Chriſto in terris poſt aſcenſionem ſuam corporaliter apparente, Pontificii non aliam virtualem ipſius in Cœlis præſentiam aſtruerent, quàm per meriti ſui efficaciam etiamnum exhibeat in terris. Contra illos ſentire, Chriſtum ibi manſiſſe non tantùm ſuæ operationis virtute, ſed throni etiam ſui ibidem fixi jure, uſque ad omnium reſtitutionem prorſus immobili.* Primò qui Pontificii ita ſentiant, explicari debuit. Hoc enim unius Redingii χρηστόφυτον eſſe videtur. Tum explicari debet, an qui ex Cœlo corpore deſcendit, eodem tamen Cœlo tem-

pore abſentiæ ſuæ *δέχεσθαι recipi*, & in eo, non alibi, veram *παρουσίαν præſentiam* ſuam habere dici poſſit, non aliam ob rationem, quàm quia in eodem cœlo virtute & jure throni ſui ibidem fixi immobilis manet? Hæc enim quàm inepta ſint & ἀσύστατα, quivis ſana mente præditus videt. Denique non præſentiæ duntaxat quoad *virtutem*, ſed etiam quoad *jus throni fixum* validè repugnant argumenta mea *pag.* 333. 334. *&c.* allata. Manet igitur invictum palmarium argumentum meum, recenſeóque illud jure in triumphis meis, quòd non tantùm à me contra *virtualem* in cœlo & *corporalem* in terra præſentiam dicta diſſolvere non potuit, ſed etiam iis paucas eáſque leves & jejunas ſpeculationes, nec Dei verbo, nec rationi ſobriæ innixas, ad incitas videlicet redactus oppoſuit, non alium in finem, quàm ne planè obmuteſcere cogeretur. 2. Scriptura damnat omnem ſuperſtitionem. At dedicationes Pontificiæ & ritus, quos Chriſtum & Sanctos Sacellum hoc dedicantes imitatos eſſe contendunt, meræ ſuperſtitioni deputari debent, cùm nec in Scriptura, nec in pia antiquitate ullum fundamentum habeant, uti *Vindic.p.* 346. 447. *&c.* fusè oſtendi, & Adverſarius non obſcurè agnoſcit, utpote qui iis, quæ ex Dei verbo & antiquitate ibidem diſſerui, nihil reponere habuit. Objecerat, Chriſtum ritibus Pontificiarum dedicationum ſe ſubjeciſſe, *ut talem authoritativam ceremoniarum à ſponſa ſua eccleſia inſtitutarum approbationem faceret.* Σοφὸν hocce φάρμακον *pag.* 349. 350. ſolidè diſcuſſi. Quid verò hic regerit Adverſarius? *Supponit*, inquit, *quaſi Chriſtus thriumphator utendo ceremoniis eccleſiæ, dicatur ſe ſubjeciſſe eccleſiæ legibus, cùm tamen ad illas ſe authoritativè habuerit.* At nec eccleſiæ legibus, iiſque ſuperſtitioſis ſe ſubjeciſſe, nec ad eas *authoritativè*, uti Redingius ex cerebro ſuo nugatur, ſe habuiſſe, certis argumentis probatum dedi. Vel igitur apertæ veritati lauream concedere, vel ad argumenta mea reſpondere, non crambem recoquere debuit. 3. Chriſtus in conſecratione Sacelli dicitur

ſo-

ſolenne altaris officium, ſeu Miſſæ Sacrificium celebrâſſe, adeóque ſe ipſum in ſtatu gloriæ ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri denuo ſacrificâſſe & obtuliſſe. At nec miſſa, uti ſuperiùs apodicticè probatum, vel Scripturæ vel antiquitatis teſtimonium habet ullum, & prorſus ἀσύςατον eſt, quòd Chriſtus & quidem in ſtatu gloriæ ſe ipſum obtuliſſe dicitur. Operæ pretium fuiſſet, quæ ex Scriptura & recta ratione monſtroſo huic dogmati ibidem oppoſui, ordine lectori proponere, & ea non Sophiſticè duntaxat explodere, ſed rationes cum rationibus, & cauſam cum cauſa, uti probum Theologum decebat, contendere. Nunc ſatis habuit potiſſima, in quibus cardo rei vertitur, tranſmittere, dum minutula quædam perſtringeret. Quæſiveram inter alia, *quomodo Chriſtus ſeipſum extra ſe vel producere, vel unire accidentibus panis & vini potuerit, cùm is, qui aliquid extra ſe producit vel unit, ab eo quod producit, ſeparatus adeóque realiter diſtinctus eſſe debeat.* Occurrit ille: *Quomodo igitur Chriſtus quâ Deus ſe ipſum hypoſtaticè unire humanitati potuit? pag.* 872. In promptu ratio eſt, quia λόγος ante incarnationem ſeorſim exiſtebat, & poſt incarnationem unitus carni, ab eadem tamen realiter diſtinctus manſit. At Chriſtus idem à ſe ipſo nec ſeparatur unquam, nec diſtinguitur. Dixeram, manducationem veram & propriè dictam locum non habere ſine nutritione, tanquam ejus fine & effectu. *Quomodo igitur,* regerit, *Chriſtus jam impaſſibilis nec adeò nutritionis capax dicitur Luc. XXIV. manducâſſe?* Locutus ego ſum de vera, propriè dicta, Sacramentali manducatione. Ille de impropria & οἰκονομικῇ excipit. Aberrat igitur à lineis. Tranſſubſtantiationis dogma impugnavi, refutatis omnibus modis, quibus panem in corpus mutari aſſerunt Scholaſtici. Ille reponit, *fallacia me accidentis uti, argumentando à modo ad ſubſtantiam.* At cùm omnes modi mutationis illius à Scholaſticis circa eos mirè diſſentientibus, effictí, ſint abſurdi, contradictioni obnoxii, & ſanæ rationi quàm maximè repugnantes; ipſi porro Scholaſtici

omnes cognitionem hujus modi tanquam neceſſariam inquirant, quid de ipſa re ſentiendum ſit, facilè apparet. Si tranſſubſtantiationem inter myſteria numeratis, oſtendere ex Scriptura myſterium, & modum ejus ſeu τὸ πῶς Deo relinquere, non vexatiſſimis diſputationibus inveſtigare vobis conveniebat. Dixeram, id quod verè manducatur, & quidem per modum ſacrificii, deſtrui oportere. Excipit is, *me cum Capernaitis non aliam manducationem agnoſcere, quàm immediatam, quâ Chriſti corpus laceratur dentibus. Agnoſcendam eſſe mediatam, Sacramentalem & realem ſub ſpeciebus Eucharisticis Corporis Chriſti manducationem.* Sed mediata talis manducatio non ſupponi, ſed probari debuit. Non minùs in rei veritate Capernaitica eſt quàm prior & craſſa illa. Nec Chriſtus corrigens Capernaiticam opinionem, mediatam ejuſmodi manducationem inſinuavit, ſed toto VI. Capite Johannis non aliam corporis Chriſti manducationem commendat, quàm eam, qua Chriſtus tanquam ſpiritualis cibus fide recipitur, & in ſpiritualem ſuccum ſanguinémque convertitur. Alias ejuſmodi Redingii tricas Scholaſticas nudè aſſertas, & diſtinctione aliqua generali veſtitas ac in ſcenam productas, ut miſſas faciam, hoc unum addere libet. Dixeram *Vindic. pag.* 373. Chriſtum ſe ipſum manducantem utique dici debere factum ſui ipſius *ſecundum identitatem* participem; adeóque nugatoriam eſſe ejus diſtinctionem participationis ſecundum identitatem & accidentarium motum. Non nudè hoc dixi, ſed probavi. Ille neglecta probatione mea exclamat: *O ſtupidum Philoſophum, non volentem diſtinguere identitatem ab accidentaria motus ſeu manducationis participatione*; p. 873. Cur verò *ſtupidum Philoſophum* illuminatiſſimus alter Subtiliratum Apex meliora non docuit? Imò cur *ſtupidi* iſtius *Philoſophi* rationibus non reſpondit? Jam olim Paccuvius ævi ſui philoſophos moroſo dicterio ita traduxit: *Odi homines iſtos, ignavâ operâ, philoſophâ ſententiâ.* Quid diceret, ſi hodie cerneret homines in myſteriis fidei philoſophicis terminorum præſtigiis

ſtigiis tam nefariè ludentes, & in argutiis ſuis captos ac deprehenſos reſtitantes, non rerum notionibus, ſed terminorum inanium monſtris belligerantes, & ad extremum nil niſi convitia evomentes? Sed quid ego moror hanc diſtinctionum ſpeluncam? Probat potuiſſe Chriſtum eodem tempore ſimul in Cœlo exiſtere eóque contineri, ſimul in Sacello ſeipſum, hoc eſt, ſuam ipſius eandem numero ſubſtantiam univerſam comedere, participem eſſe ſui corporis ſecum ipſo convenientis. Neque tantùm potuiſſe, ſed etiam voluiſſe. Hic enim rhodus, hic ſaltus! 4. Ipſa hiſtoria apparitionis & dedicationis Sacelli à me in dubium revocata eſt pluribus argumentis. *Primò* quia ejuſmodi dedicationes quaſi ex Cœlo factæ, plures circa illa ipſa tempora effictæ ſunt. *Secundò* quia miraculoſæ illius dedicationis nemo Seculi illius, quo contigiſſe dicitur, ſcriptor meminit etiam iis locis, quibus omitti non potuiſſet. Unde Adverſarii non alios facti hujus teſtes, quàm Hermannum Contractum, & Martinum Pœnitentiarium, quorum ille integro poſt dedicationem Seculo, hic verò plus quàm tribus vixit, allegare poſſunt. Et tamen Contracti teſtimonium planè adulterinum eſt. *Tertiò* quia Otto I. Imperator in diplomate Anno 965. adeóque decimo ſeptimo poſt dedicationem ſcripto, quo Monaſterio Eremitano *immunitatem & authoritatis ſuæ privilegium* impartivit, miraculi hujus recenti omnium memoriæ, ſi verum fuit, inſculpti, non meminit, cujus tamen ad confirmandam æquitatem immunitatis donatæ mentionem fieri plurimum referebat. *Quartò* quia ipſa traditionis de dedicatione hac varietas falſitatis conjecturam ſuppeditabat, uti fusè Synodalis diſſertatio oſtendit. Alia etiam νοθείας argumenta in Vindiciis addidi, ubi etiam Adverſarii exceptiones eliſi. Ille tamen à me in Vindiciis dicta in lepido illo *Corollario finali* num. 16..28. non tam ſolvere, ut ingenuo diſputatori conveniebat, quàm exſibilare annititur, neque alia ferè profert, quàm quæ in ipſis jam Vindiciis diſcuſſa ſunt, uti candidus lector Vindiciarum mearum
&

& Corollarii illius ultro animadvertere poteſt. De Hermanni Contracti teſtimonio ſolidè à me ventilato & νοθείας convicto, conciſè reſpondet, num. 17. *non concedi Tigurino illi doctori, ſua Bibliotheca exemplaria eſſe puriora illo, ex quo Hermannus teſtimonium illud deprompſit.* Sed bone Vir! Quatuor ego Codices indicavi, qui de dedicatione Sacelli neque gry neque my habent, non à me utique fictos, ſed ex antiquiſſimis exemplaribus, nominatim etiam Cœnobii Sanctogallenſis, & Bibliothecæ S. Georgii Herciniæ Silvæ erutos. Tu verò unum fide dignum Codicem in lucem prolatum, in quo verba illa extent, oſtende. An quatuor Codicibus ex antiquiſſimis exemplaribus deſcriptis publicatíſq; nulla fides conſtabit: at conſtabit vobis nullum fide dignum Codicem proferentibus? Quæ cauſa fuiſſet vel Sanctogallenſi Cœnobio, vel S. Georgii Herciniæ Sylvæ Bibliothecariis, longè ante reformationis tempora tale quid expungendi? Quòd Otto Imperator in Diplomate dedicationis hujus non meminerit, rationem hanc reddit Adverſarius num. 20. *quia hic Imperator rem non ſui, ſed Pontificii fori eſſe agnoverit, ac proinde nihil decernere in ſuo Diplomate voluerit.* At nuper aliam ſilentii hujus cauſam reddiderat, quam *Vindic. p.* 285. expendi. Nunc eo præſidio depulſus aliud χρησφύγετον comminiſcitur, æquè infirmum atque prius illud. Etenim conſtat Diploma Ottonis confirmatoriam Bullam Leonis duorum duntaxat menſium intervallo ſecutam eſſe. Non erat autem, cur quidquam Imperator poſt bullam illam decerneret. At quæ pietas fuiſſet, non memorare ſaltem, prædicare, commendare tantum miraculum, occaſione non invitante duntaxat, ſed flagitante? Tandem nec inſignem pervicaciam in convitio mihi faciendo Adverſarii omittere poſſum. Criminatus fuerat, me dicentem, adulteros & fornicatores illos, quibus ex una peregrinatione Eremitana ſeptem ſpurii provenerant, perinde feciſſe, *ac ſi non tam Divam Virginem, quàm Mylittam Venerem imploratum iviſſent,* B. Virginem Mylittam Babyloniarum Venerem blaſphe-

mè

mè nuncupâſſe. Horribilem calumniam apertiſſimè diluî *Vind.pag.*270.271.*&c.* Speravi bonis quibuſque me ſatisfeciſſe, & ipſi Adverſario eum candorem ſupereſſe, ut injuriam mihi factam agnoſceret. Quid verò ille? Ad juſtiſſimam defenſionem meam reſpondere equidem non ſuſtinuit, & tamen me blaſphemâſſe B. Virginem pertinaciter affirmat. Hìc certè frontem & æquitatem Adverſarii deſiderare magnopere cogor, eúmque manifeſtæ & gravis quidem calumniæ reum pronuntio, donec vel reſpondeat defenſioni meæ, vel intentato crimine me ſolenniter exſolvat.

OBJICITUR I. *De Christo, ejúſque ſepulchro ita vaticinatur Eſajas:* Ipſum gentes deprecabuntur, & erit ſepulchrum ejus glorioſum, *Cap.XI.v.*10. *Quam prophetiam non tantùm intelligi de ſepulchro Domini pro triduo mortis, quo in illo Christi corpus jacebat, ſed pro tempore ſequenti, quo fideles ex Gentibus deſcendentes illud venerabantur, eruitur ex ipſo textu. Hinc etiam Hieronymus Epiſt. ad Marcellam cap.* 3. *ubi eam hortatus eſſet ad migrandum in Bethlehem, Chriſtíque ſepulchrum venerandum, ita diſſeruit:* Venerabantur quondam Judæi Sancta Sanctorum, quia ibi erant Cherubim & Propitiatorium, & arca Teſtamenti, Manna, Virga Aaron, & altare aureum; nonne tibi venerabilius videtur ſepulchrum Chriſti, quod quotieſcumque ingredimur, toties jacere in ſindone Salvatorem cernimus? *En igitur* ſepulchri Chriſti *cultum reſpectivum, ita ei delatum, ut ferretur in Chriſtum ipſum ultimatè adorandum.* Aug. Reding. *pag.*853. hoc argumento Hieroſolymitanam peregrinationem tuetur. Reſp. 1. Eſajæ verba authentica ita ſonant והיה ביום ההוא שרש ישי אשר עמד לנס עמים אליו גוים ידרשו והיתה מנחתו כבוד *Et erit in die illa* egrediens de *radice Jeſſe, qui ſtabit in vexillum populorum.* Επ' ἀυτῷ (ita Græci reddunt) τὰ ἔθνη ἐλπιοῦσι. καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις ἀυτοῦ τιμή. *In ipſo Gentes ſperabunt*, ad verbum, *ipſum gentes requirent,*) *& erit requies ejus gloria.* Egrediens è radi-

è radice Jeſſe Chriſtus eſt, ἡ ῥίζα τοῦ Δαβὶδ *radix Jeſſe* Apoc. V. 5. XXI. 16. Stetit in vexillum populis, quando populi ad ipſum tanquam vexillum Dei in N. T. confluxerunt, eíque per fidem adhæſerunt. Eſtque ejus *requies gloria*, locus puta requiei Chriſti, quia poſt paſſionem in Cœlum aſcendens in gloriam intravit. Ibi enim vera, ſolida & glorioſiſſima ejus requies, ad dextram Dei Patris conſidentis locum habet. Ejúſque typus fuit requies in arca inter Cherubinos, de qua ſimilimam locutionem videſis Pſal. CXXXII. 8. Requies in ſepulchro ad ultimum gradum exinanitionis, non ſtatum gloriæ & exaltationis pertinuit. Et qualis quæſo hodiéque gloria eſt ſepulchri Chriſti, quod ab infidelibus tantùm non captivum poſſidetur, ad quod proinde exiguus vel nullus confluxus eſt peregrinantium, qui Romam potiùs, propoſitis infinitis indulgentiis, quæ nullæ Hieroſolymas proficiſcentibus promittuntur, aliáque in loca invitantur & traducuntur? 2. Hieronymo Marcellam Hieroſolymas invitanti opponimus Hieronymum Paulinum in Epiſtola ad ipſum ſcripta à peregrinatione illa Hieroſolymitana efficacibus argumentis dehortantem.

II. *Domus Lauretana tum aliis, tum fidelium obſervantia continuata argumentis creditur eſſe illa ipſa, in qua Divinæ incarnationis myſterium eſt peractum. Ergo non minùs veneranda eſt, quàm olim ipſa arca, cujus adorabilitas per prudentialem ſuper fidelium Iſraelitarum obſervantia fundatam rationem in fidei principium reducebatur, arca adorabilitatis demonſtrativum, ex contactu pedum Dei, id eſt, Divinæ operationis.* Aug. Reding *pag.* 854. Reſp. 1. Arca fœderis ut adoraretur, nuſpiam præceptum eſt. Neque etiam à quoquam adorata ipſa eſt: ſed Jehova ſolus inter Cherubinos habitans. 2. Neque in Lauretana domo, tanquam ſacratiori Chriſtus, ſicut apud arcam Jehova, adorari debet, tum quia arca peculiari deputatione & mandato Dei conſtituta eſt ſolēnis adorationis locus, Lauretana domus

non

non item: tum quia Jehova non tantùm ad arcam ſe venturum, & in ea nominis ſui memoriam poſitu-tum promiſit, ſed etiam revera ad eam venit, & præſentiam ſuam irrefragabilibus argumentis omni tempore teſtificatus eſt, quorum neutrum in domo Lauretana factum. Imò potiùs illa locorum differentia in N. T. penitus ſublata eſt. Certè Apoſtolos, & fideles Dei in primitiva eccleſia adoratores eo modo ad domum incarnationis Chriſti confluxiſſe, quo modo ex Dei mandato fideles V. T. ad arcam ſe contulerunt, neminem idoneum teſtem habemus. 3. Lauretanam domum eam eſſe, in qua Chriſtus natus & educatus eſt, *credunt* equidem ſuperſtitioſi Sacrificulorum oraculis dementati. At hiſtoriæ illius domus, nec non translationi ejus fidem omnem derogârunt viri docti, & poſt eos Synodalis Diſſertatio *Sect.* 11. 12.

III. *Sacellum Einſidlenſe Deiparæ Virginis Mariæ à S. Meinrado conditum, ab ipſo Chriſto ex Cælo illuc deſcendente Idibus Septembris A. 948. conſecratum eſt, uti Romæ Conradus Epiſcopus Conſtantienſis teſtificatus eſt. Cujus adeò teſtimonium Leo VIII. R. P. de conſilio Antiſtitum Germanorum ac Italorum, aſſiſtente Imperatore, Ottone I. ejúſque filio Ottone II. uxore Adelheide, Principibúſq; tum Teutonicis tum Italis, ratum firmúmque habuit, & Bullâ corroboravit. In cujus quidem Bullæ authentico tranſſumpto An.* 1383. VIII. *Kal. Jan. Indict. V. atteſtatur, ſibi plenariè conſtare de omnimoda veritate, nec non de ſuſpicionis carentia, & diuturna eorundem obſervantia. De hoc ipſo Conſtantienſis Epiſcopi tranſſumpto tanquam legitimo Eugenius* IV. *à Thuricenſi oppidi, aliiſque Helvetiæ Oratoribus requiſitus, teſtatus eſt An.* 1433. *&c.* Aug. Reding. *pag.* 854. 855. Reſp. Argumento huic pro Eremitana ſeu Einſidlenſi peregrinatione decantato ſatisfeci in Synodali Diſſertatione *Sect.* 15. 16. *&c.* ejúſque Vindiciis, ubi nec hiſtorica nec Theologica fide de conſecratione hujus Sacelli conſtare probavi, & Leonis VIII. Bullam nec

yn-

γνήσιον, nec ſi vera & germana eſſet, validam, utpote à Leone Pontifice dubio profectam, eſſe aſſerui. Quæ omnia κατὰ πόδα in timore Domini expendere Adverſarius debuerat. Id verò non præſtitit, ſed hinc inde pauca vellicare & eludere duntaxat ſategit. Conradi Epiſcopi librum *de Secretis Secretorum* eſſe ſecretum & apocryphum, neque ejus utpote fallacis hominis authoritatem ad conſtituendam religionem ſufficere dixi, ejúſque viſiones & miracula haud eſſe omni exceptione majora oſtendi. Regerit ille pag. 858. me non ſpirare *niſi ineptas conſequentias.* Quomodo verò? *Quis ſanè mentis*, inquit, *dicat, omnes Scripturas in archivis conditas eſſe apocryphas? Quis ſana mentis à libris aliquibus ſuppoſititiis alium hactenus receptum & à nemine in controverſiam vocatum argumentatus eſt? Quis ſana mentis ab authoritate negativa argumentum nectit?* Non erat neceſſum, ut ita declamares, Redingi. Quin potiùs oſtende, quibus in archivis lateat hic liber, & quòd ab omni fraudis ſuſpicione ſit immunis. Id ſi feceris, primus ego conjecturas meas delebo. Nunc Tibi aliíſque, quorum intereſt, talem librum exiſtere, & authoritate idonea præditum eſſe, nudè aſſerenti quantum fidere debeam, probè ſcio. De miraculis etiam & viſionibus Conradi tam probabiles ſunt conjecturæ meæ, ex Huldrici Conſtantienſis epiſtola & Calixti II. Bulla Canonizationis arceſſitæ, quàm tua earundem explicatio. Quid enim? Annon Huldricus potiùs, vel certè æquè miraculis & viſionibus Conradi, ac ejuſdem converſationi inniti debuit? Annon miracula ſunt Dei ipſius vox & ſuffragium? An igitur illa fas fuit floccipendere, vel poſteriore loco amandare, ſi vera fuerunt? Annon Calixtus Conradum in Divorum numerum adoptans ipſe priùs ſcire debuit, vera eſſe Conradi miracula? Cur demum poſt Canonizationem miraculorum examen delegavit Epiſcopo? Vides ergo, me ita conjectantem non planè cucurbitas lippiviſſe. Dixi, *Leonis* VIII. *Ottonis Imp. aliorúmque*

que, qui præſentes finguntur fuiſſe, teſtimonio non plus veritatis ineſſe potuiſſe, quàm ipſi relationi Conradi, cui proinde ſi ἀξιόπιστος non fuit, nullam fidem illud conciliare queat. Neque conſtare, an Leo Papa, Otto & alii in rebus conſiderandis maturum judicium adhibuerint, cùm ipſe Redingius fateatur, Conradum in relatione ſua confuſè proceſſiſſe. Reſpondet ille, *Conradum potuiſſe ſua Ordinaria Authoritate de Divina illa conſecratione facere deciſionem: attamen pro majori authoritate illi conciliandа Pontificiam quoque authoritatem conſuluiſſe.* Concedo majorem authoritatem viſioni Conradi ab Imperatore & Principibus approbatæ conſtituram fuiſſe, nempe ſi illa per ſe ἀξιόπιστος & fide digna fuiſſet. At ἀξιόπιστον haud fuiſſe, idoneis argumentis comprobavi. Manet igitur, quod dixi, plus fidei alienæ relationis teſti, quàm ipſi alienæ relationi falſæ, vel *teſti* ipſi *de viſu* ineſſe non poſſe. Cúmque fateatur Adverſarius, non tam privatam viſionem Conradi, quàm cœleſte Oraculum illud, CESSA FRATER, &c. ter à populo auditum teſtimonium pro judiciali conſecrationis illius approbatione ſuffeciſſe, ipſe autem Leo Papa populum non audiverit, quomodo miraculum maturè expendiſſe dici poteſt? *At Conradus authoritate Ordinaria teſtimonium populi retulit*, inquit ille. Imò populi præſentis teſtimonium neceſſarium fuit, quia in ore non unius, ſed duorum vel trium adeóque plurium veritas conſiſtit. Calumniam vocat, *quòd Otto & Hugo Conſtantienſes Epiſcopi An. 1430. & 1515. Divinam Sacelli Einſidlenſis conſecrationem oppugnaverint.* Divinam Sacelli Einſidlenſis conſecrationem Epiſcopos, hoſce oppugnâſſe, nuſpiam dixi. Temerè id ad conflandam mihi invidiam fingitur. De Bulla Leonis controverſiam ab Epiſcopis illis motam eſſe aſſerui pag. 224. Hoc verum eſſe, ex ipſis Einſidlenſium Manifeſtis nuper in publicum miſſis didici. Argumentum ab authoritate negativa petitum, quatenus videlicet validum ſit, in Vindiciis expoſui, ne-

que hîc operam ludo. Neque vetuſtatem religionis Eremitanæ quidquam juvare, fusè *pag.*228.229. *&c.* demonſtravi. Excipit ille *pag.*860. rationem prudentialem ex vetuſtate deductam cohærere cum verbo Dei & veritate fidei. At hoc eſt τὸ ζητούμενον, quod probari, non ſupponi debuit. Leonem VIII. authorem Bullæ dubium fuiſſe Pontificem, imò *Pſeudo-Leonem, qualis eſt canis Leonis nomine inſignitus*, uti vocat Baronius, tum Synodalis Diſſertatio, tum ejuſdem Vindiciæ aſtruunt. Perſtat tamen Adverſarius, fuiſſe ipſum poſt mortem Johannis XIII. ſi non *formali*, ſaltem *virtuali* electione in Papam ſubrogatum, adeóque legitimum Pontificem. Sed rogo id mihi expediat, an ſi hodiéque Imperator hominem laicum, nunquam ordinatum, qualem Leonem fuiſſe teſtantur Hiſtoriæ, faceret Pontificem, cúmque Apoſtolicæ ſedi obtruderet, an Cardinales talem agnituri ſint pro legitimo ſucceſſore Petri? Non *virtualem*, credo, ejuſmodi electionem nuncuparent, ſed *vitioſam*, ſed *Simoniacam*, ſed *jure nullam*, uti Leonis electionem Baronius inſignivit. *Sed eſto*, inquit, *non fuiſſe verum Papam. At ratio prudentialis ex argumentis coram Conſiſtorio Pontificio deductis & judicio tot Epiſcoporum probatis deprompta, & religionis ſufficienter directiva locum adhuc habere poteſt, accedente præſertim poſteriorum Pontificum confirmatione.* Inducatur igitur primùm Bulla Leonis, dubius dubii Pontificis fœtus. Dein & ipſa argumenta coram Conſiſtorio deducta qualia fuerint, & quòd pondus *religionis directivum* iis inhæſerit, demonſtretur. Denique ſequentium Pontificum, qui relationem Conradi explorare haud potuerunt, confirmationem Leonis Bullæ veluti fundamento ſuo innixam, plus fidei mereri, quàm ipſam Leonis Bullam, apertæ veritati detur. Quæ *pag.*861. ſubjiciuntur de errore materiali non obſtante actioni, cui ſubſint argumenta rationem prudentialem fundantia, verba ſunt aëra duntaxat verberantia. Hic enim quæ-

ſtionis

ſtionis noſtræ ſtatus eſt: An ſi ea in re, in qua ſubſtantia cultus verſatur, periculum erroris ſubeſſet, ipſe cultus ex fide certa procedere, adeóque Deo gratus & acceptus eſſe poſſit? An ſi dedicationem Sacelli Eremitani authore Chriſto factam eſſe, plenè ſolidéq; non cognoſceretur, religioſus ejuſdem cultus legitimus foret? Non fore, neque eſſe omnino legitimum pertendo, quia certam fidem & πληροφορίαν ad actionem Deo placentem requiri, ubique Scriptura teſtificatur.

QUÆSTIO VII.

An Monachatus ſit religioſus vitæ ſtatus, in quo per obſervantiam votorum paupertatis, cœlibatus & cæcæ obedientiæ, Evangelica perfectio, ſupererogatio meritorum, & ſatisfactio pro peccatis acquiri poſſit?

SYnodus in fidei decretis Monachatus nullam omnino mentionem fecit. Ne tamen dubius eſſet ille ſtatus, inter Reformationis decreta multas de Regularibus & Monialibus conſtitutiones retulit. Solent autem paſſim Adverſarii diſtinguere quatuor perfectionis gradus. Primum videlicet, quo ſe Deus ipſe amet: Secundum, quo cœlites Deum: tertium, quo ii, qui inter Chriſtianos ſe totos Deo conſecrârunt: quartum denique, quo omnes promiſcuè Chriſtiani Deum timere teneantur. Tertii porro gradus homines faciunt duûm generum. Alios enim profiteri perfectionem amoris illius jam adeptam, puta *Epiſcopos*: alios verò adipiſcendam, ſcilicet *Religioſos*. Unde *Religio*, quam hi profitentur, definiri ab iis ſolet, quòd ſit *ſtatus hominum ad Chriſtianam perfectionem tendentium*. Sed ipſos Reli-

gioſos quoque pro diverſo vel contemplandi, vel agendi duntaxat, vel & contemplandi & agendi ſtudio diſtinguunt in tres ordines, quorum aliis votum eſt nil niſi contemplari, aliis tantùm agere, aliis utrumque. Vota quoque ipſa diſtinguunt in *ſubſtantialia* & *communia* omnibus, puta vota paupertatis, cœlibatus & obedientiæ: & *accidentalia*, quæ ſubſtantialibus addita, mira varietate multiplicant in religiones prope innumeras. Suntque poſterioris generis vota in veſtibus, tum forma tum colore curioſiſſimè diſtinctis: in diæta ſive victu: in exercitiis tum animæ, tum corporis, qua noctu qua interdiu. Ita in immenſum multiplicatos ordines diſparant generali diſtinctione in *Eremitas* ſeu *Anachoretas*, quos Durandus vocat *girovagos, vagabundos & circumcelliones*; & in *Cœnobitas*. Illi in eremis & deſertis locis, procul ab humano & rationali comercio ſolitariam vitam egunt, & alii quidem ſub Priore degunt in remotis & abditis locis, ſinguli ſingulas cellas veluti ſepulchra inhabitantes; alii antris, ſpeluncis & parietibus ſe includunt; alii denique ſqualores ſolitudinum requirunt, in beſtiali ferarum conſortio herba paſcuntur, pelle carnis pro operimento utuntur, & algore noctis, ac calore ſolis in modum Æthiopum denigrati, velut tympanum obrigeſcunt. Hi verò inter ſe familias inſtituunt & communitatem alunt, & in locis quidem plerumque commodiſſimis & amœniſſimis, & magnificentiâ quandoque cum Regum palatiis certantibus. Atque hos omnes in religioſo illo vitæ ſuæ ſtatu docent & *ſupererogare*, hoc eſt, plus facere quàm lex poſtulet, ita ut tum pro ſe eminentiorem in vita æterna gradum mereantur, tum merita etiam acquirant, quæ aliis applicari poſſint: & *ſatisfacere pro peccatis*, non quidem, ut Bellarminus loquitur, tollendo culpam, ſed ſolam pœnam. Aſſerúntque etiam Summiſtæ, teſte Azorio *pag. 1. lib. XII. cap. 5.* per profeſſionem *omnia vitæ priſtinæ peccata deleri: per habitum vitæ monaſticæ ſuſceptum reſtitui hominem in eum ſtatum, in quo eſt quiſpiam, cùm Sacro baptiſmate renaſcitur;*

tur: nec Monachum rationem de peccatis ante profeſſionem admiſſis redditurum &c. Hunc igitur Monaſticum, ſeu religioſum vitæ ſtatum in vera Eccleſia locum ullum habere, nos negamus. Etenim 1. nec vox Monachi nec res ea voce denotata uſpiam in Scriptura occurrit. Nuſpiam reperire eſt vel præceptum, quod ipſi fatentur, vel conſilium, vel laudatum aliquod Monachatus exemplum. Eſt autem Scriptura perfecta regula & credendi & faciendi ſeu vivendi, uti Apoſtolus 2. Tim. III. 16. 17. nervosè oſtendit. Aliter Chriſtus & Apoſtoli quoad regulas credendi aut vivendi à Dominico, Franciſco, aut Ignatio Lojola corrigendi eſſent. 2. Monachatus religionis ſpeciem mentitus, cum legis Divinæ præceptis pugnat. Etenim lex Divina vetat habere alios Deos, jubétque in ſolum Deum credere, à ſolo eo pendere, normam ac regulam fidei & vitæ mutuari, ei ſoli religionis gratia obedire. At Monachi alios ſibi, à quorum nutu & præſcripta regula pendent, quibúſque religionis gratiâ cæcam obedientiam jurant, faciunt Deos, puta Franciſcum, Dominicum, Lojolam, Claram &c. Lex Divina jubet omnem animam ſubeſſe ſupereminenti poteſtati. Monachi pietatis in ſeceſſu exercendæ prætextu ſe legitimæ poteſtati ſubducunt. Eadem Lex jubet liberos obedire parentibus, eoſdem amare, obſervare, colere officiis, & ſi caſus etiam poſtulet, beneficentiâ. At Monachi religionem profeſſi eximuntur ab omni parentum obſequio, quod Phariſaicum dogma à Chriſto Matth. XV. 4. & Marc. VII. 10. graviter reprehenſum redolet. Lex Dei commendat amorem proximi, eíque connexam beneficentiam, hoſpitalitatem & virtutes homeleticas alias. At Monachi, inprimis Anachoretæ, ex inſtituto ſuo, abdicati mundi prætextum præ ſe ferentes, ſibi vivunt, ſagenæ tantùm ſuæ ſacrificant, neque ullam proximi fovendi, adjuvandi, promovendi, civilibus ſtudiis proſequendi curam ſuſcipiunt: Rempublicam deſerunt, civilia onera in alios derivant, denique nihil pro bono & honeſto cive faciunt.

Lex vetat mendicum eſſe in Iſrael, & jubet quemque laborare, & in ſudore vultus ſui panem lucrari. At Monachi quidam mendicitatem profitentur, laborem verò tergiverſantur omnes, & in pingui otio ætatem conterunt. Lex jubet eos, qui continentiæ donum non habent, nubere. At Monachi, de permanente continentiæ dono incerti, etiam cœlibatum vovent, matrimonium ejurant, eíque fornicationem præferunt. 3. Scriptura cultus electitios damnat Deut. XII. 32. Coloſſ. II-23. At Monachi novum & fictitium cultum promerendi Dei cauſa inſtituunt; nullo vocationis Dei intuitu, nullâque ejus approbatione vivendi genus, quale libet, ſibi ipſi comminiſcuntur, & unâ cum cucullo mille ſuperſtitionum laqueos ſibi induunt. Eſtque obſervatu digniſſimum, quòd Paulus Coloſſ. II. 21. 22. 23. voluntarium cultum perſtringens, ideam fictitiæ religionis Monachalis veluti digito demonſtrat. Damnat enim cultum eorum, qui vetant *tangere*, mulierem nempe conjugem; *contrectare*, rem puta dominii ſui; *guſtare* certos cibos ſive omnino, ſive certis diebus. Quibus adde votum obedientiæ in præcepta hominum *καταβραβευόντων præjudicium foventium*, *πεισμονῆς οὐκ ἐκ καλοῦντος*, *obſequii quod non eſt ex vocante*, ib. v. 18. cum Gal. V. 8. Divino igitur mandato & promiſſione deſtituti & voluntarium ejuſmodi cultum deligentes nihil hic faciunt ex fide, neque habet eorum conſcientia, quo ſe apud Deum ſuſtineat. 4. Monachi à Magiſtris hominibus vitæ ſuæ regulam ſortiti, deſertis fidelium cœtibus peculiaria inſtituta, quæ nec Chriſtus approbavit, nec eccleſia obit, ſectati, & ab hominibus denominati, non obſcurè ſe ipſos à Chriſto & univerſa eccleſia reliqua abſcindunt. Paulus ſanè Corinthios acriter tanquam *σαρκικοὺς carnales* carpit, quòd quidam eorum dicerent: *Ego ſum Pauli, alii ego ſum Apollo, alii ego ſum Cephæ*; 1. Cor. I. 12. Hieronymus dial. contra Lucifer. *Sicubi audieris eos, qui dicuntur Chriſtiani, non à Domino Jeſu Chriſto, ſed à quoquo alio nuncupari, ut Marcionitas, Valentinianos, ſcito non eccleſiam*

eccleſiam Chriſti, ſed Antichriſti eſſe Synagogam. Chryſoſtomus quoque homil. 33. in Act. Apoſt. *Nobis nullus Vir nomen dedit, ſed fides ipſa.* Viderint igitur, qui à Franciſco, Dominico, Benedicto &c. denominari amant, annon idem, quod olim Corinthii, Marcionitæ &c. crimen incurrant? Chriſti fides in unum nos corpus compegit. Et Baptiſmo in unum corpus baptizati ſumus, ut dicamur Chriſtiani. Si Paulus ne ab Apoſtolis quidem Chriſtianos denominari voluit, quantò minùs hodie ferret, alios dici Benedictinos, alios Franciſcanos, alios Dominicanos? Dixiſſet, ita Chriſtum dividi, unitatem corporis ejus lacerari, crucem & baptiſmum ejus profanari. Neque obeſt, quòd Monachorum nomina non à doctrinæ authore, ſed à ſeverioris diſciplinæ inſtitutore deſumpta cauſantur. Hoc enim non impedit, quò minùs ſint ſchiſmatici. Saltem in diſciplina vivendíque modo diſcrepant, & pluris novi ſui inſtitutoris, quàm Chriſti nomen faciunt, dum nomini omnibus filiis Dei communi vel hominis, vel loci, vel novæ alicujus inventionis nomen præferunt. Et quis inficias ire poteſt, Monachatum eccleſiæ unitatem ſcindere, cùm Monachi Anachoretæ quidem ἀπάνθρωποι cœtus exercendæ communi concurſu pietati, tum à Chriſto tum ab Apoſtolis inſtitutos, & ab iiſdem frequentari ſolitos negligant: Cœnobitæ verò ſibi ipſis peculiares conventus inſtituant, & ſeorſim à reliqua, in quibus ſunt privati ritus, privata ſacra, privatæ ædes, in quibus illa omnia privatim peraguntur? Ne quidem Monachorum ordines inter ſe communicant. Accedit variarum ſectarum inſtitutio. Eccleſiæ quidem ea natura eſt, ut non ſit nomen generis ſub ſe continentis ſpecies differentiis diſtinctas: ſed potiùs ſpeciei continentis ſub ſe individua multa nonniſi numero diſparata, uti liquet inſpicienti loca Joh. XVII. 21. 2. Cor. XIII. 11. Phil. III. 15. 16. At Monachatus inſtituto factum, ut diſtinguantur etiam propriis differentiis, planè ſicut in ſectis & hæreſibus factum. Monachiſmus enim genus eſt, cujus ſpecies ſunt Eremitæ, Cœnobitæ, & Cœnobitarum

tarum Baſiliani, Auguſtiniani, Benedictini, Franciſcani, & hi ipſi rurſus diſcreti in varia nomina. Quid eſt Chriſtum dividere, & inconſutilem ejuſdem tunicam lacerare, ſi hoc non eſt? 5. Vota quoque ſubſtantialia Monachatus verbo Dei contrariantur. De voto cœlibatus ſuperiùs à nobis actum. Votum *paupertatis*, ſeu abdicatio dominii voluntaria pugnat tum cum Dei mandato, & jubentis in ſudore vultus veſci pane, Geneſ.III.19. cum 2.Theſſ.III.10. & vetantis, ne indigens & mendicus reperiatur in populo Dei, Deut.XV.4. tum cum Sapientis voto, paupertatem deprecantis Prov.XXX.8. tum cum Pauli ſententia, quòd beatius ſit dare quàm accipere Act.XX.35. quódque non laborantes ambulent ἀτάκτως *inordinatè* 2.Theſſ.III.11. Impedit etiam hoc votum majus bonum, quia ſufflaminat officia charitatis in fratres, & proximos quoſque. Unde Chriſtus Marc.VII.10. damnat Scribas & Phariſæos, qui prætextu religionis inhibebant ſibi ipſis officia charitatis in egenos. Et Sapiens Eccleſ.VII.1.2. docet, bonam eſſe Sapientiam cum hæreditate, hoc eſt, meliorem eſſe conditionem ejus, cui adeſt Sapientia, non deſtituta rerum proprietate. Votum *obedientiæ*, cumprimis cum ſubjectione judicii proprii & voluntatis in judicium & voluntatem alterius, uti Bellarminus definit, & tali quidem, uti Lojola *in Epiſt. ad Fratr. in Luſit. de Obed. Sect. 9. & 12. nec non in fine regulæ ſocietatis p.*142. definit, ſubjectione, *ut quiſq; ſecum ſtatuat, quicquid ſuperior præcipit, ipſius Dei præceptum eſſe & voluntatem*, *atque ut ad credenda quæ Catholica fides proponit, toto animo aſſensúque ſtatim incumbit: ſic ad ea facienda, QUÆCUNQUE ſuperior dixerit, CÆCO quodam IMPETU voluntatis parendi cupidæ, ſine ULLA prorſus diſquiſitione, exemplo Abrahami Iſacum immolalare juſſi, feratur*, tale, inquam, cæcæ obedientiæ votum pugnat non tantùm cum præcepto Apoſtoli, qui vult ſervos ſecundum carnem ſuæ in Chriſto libertatis eſſe memores 1.Cor.VII.22. imò libertatem quærere, ſi poſſint v.25. & omnino cum Chriſtiana libertate Gal.
V.1.

V. 1. & cum ſtatu Novi Teſtamenti, in quo non eſt δοῦλος καὶ ἐλεύθερος *ſervus & liber* Gal.III.28. hoc eſt, quoad religioſam ſervitutem, diſcrimen liberi & ſervi: ſed etiam cum ipſa obedientia, quæ ſoli Deo debetur Matth.IV.10. & cum bona conſcientia, quæ poſtulat τὰ διαφέροντα δοκιμάζεσθαι *probari ea, quæ meliora ſunt* Rom.II.18. Phil.I.10. Paulus ſanè juſſit captivare intellectum noſtrum, ſed in obſequium Chriſti, non in obſequium hominis. Ne dicam, cæcam illam obedientiam fontem eſſe facinorum audacium ac deſperatorum, ab iis patrandorum, qui mandata Superiorum ἀβασανίστως exequi tenentur, adeóque de iis, bona an mala ſint, judicare non audent. Irridetúrque Deus apertè, cùm ei quis vovet, quòd hominem ipſius Dei loco habiturus ſit. Jam & votum cucullæ, habitus & tonſuræ certæ, inprimis verò muliebris, quem ſexum *cæſariem tonſam* decere jam olim Ambroſius in Hexaëmero negavit, contra bonos mores, modeſtiam & Chriſtianum pudorem apertè militat. Denique vota Monaſtica voto in S. Baptiſmo nuncupato derogare, ſuperiùs manifeſtum fecimus.

6. Baſis Monachatus totius conſiſtit in conſiliis Evangelicæ perfectionis, hoc eſt, ut illi definiunt, *in operibus haud equidem in lege præceptis, at in Evangelio ad conſequendum ſupremum ejus gradum commendatis, quæ omittere peccatum non ſit, nec pœnam habeat; facere autem majoris ſit meriti, ſive præmium majus, aureolas videlicet habeat.* At conſilia ejuſmodi nihil aliud ſunt, quàm *præceptum hominum condocefactum* Eſaj.XXIX.13. & revera עצה הרשע *conſilium improbi*, Pſal.I.1. utpote quæ ſub ſpecie augendæ religionis homines à lege Dei, & conſequenter à Chriſto, in quo legis complementum eſt, & à vera reſipiſcentia ad falſa merita, ad aliud χάραγμα, *ſignaturam aliam*, divinæ legis παραχάραγμα *adulterium*, ad alias ſatisfactiones, aliam denique viam, hoc eſt, ἀποστασίαν *defectionem* abducunt. Nemo poteſt implere legem Dei, ut inde juſtificetur, multò minùs excedere dilectionem eam, quam lex præcipit. Præterea conſilia ejuſmodi vel

pertinent ad amorem Dei, vel non. Si poſterius, præpoſtera & prava ſunt. Si prius, præcepta ſunt. Lex enim præcipit amoris Divini omnes gradus, adeóque etiam eminentiſſimum, perfectiſſimum. Jubet enim Deum diligere ex toto corde, toto animo, totis viribus. Ad quam proinde amoris Divini perfectionem aſpirandum eſt omnibus ſine diſcrimine electis & fidelibus, quanquam ſummus amoris gradus in hac vita, obſtante concupiſcentia, quæ noviſſima exuitur, à nemine obtinetur, adeóque cæleſti vitæ proprius & eximius eſt. 7. Monaſtices profeſſio, ſtatus & exercitium totum eſt hypocriticum & Phariſaicum. Etenim *primò* profitentur ſupererogationem, & obſervantiam conſiliorum mandatorum tenorem excedentium illi, qui præcepta ipſa nec implent perfectè, neque etiam implere poſſunt. Certè nemo repertus eſt, quem interior cordis ſenſus non peccati alicujus manifeſtum & conſtrictum tenuerit; juxta ſententiam etiam Apoſtoli 1. Joh. I. 8. Cur igitur tot homines, etiam impuri & ſcelerati majorem perfectionem, quàm quæ in lege requiritur, vovent? Ita nempe cum Phariſæis *omiſſo Dei mandato tenent traditionem hominum*, Marc. VII. 6. 7. Et loco pietatis inanis ceremoniarum larva deligitur, in iisque veræ pietatis operibus neglectis, ſumma totius religionis conſtituitur, uti jam olim etiam Caſſander Colonienſis Canonicus faſſus eſt. *Secundò* vovent Monachi paupertatem. Sed revera nihil aliud agunt, quàm ut incerta ſtabiliant, dum privata bona relinquentes communionem divitiis affluentem ingrediuntur; ſtatim enim atque cuculla induitur, vera paupertas exuitur. Eóque res pervenit, ut etiam Monachi nonnulli paupertatis voto illigati *Principes S. R. I.* ſalutari ament. Jeſuitarum quoque Collegia ingreſſus, vel regulas Societatis Jeſu perlegens animadvertet, mirè his pauperibus curæ cordíque eſſe, ut bene habitent, delicatè ægri ſaníque habeantur, commodè ſint veſtiti, bene loti, ita ut magna iſta regularum pars, provincialium & præfectorum inſtructioni impendatur,

datur, ut quæcunque ad reditus augendos & confirmandos fieri poterunt, diligenter curent præfecti refectorii ſimiléſque miniſtri: omnia nitida, terſa, & abundanter parata habeant, & ut verbo dicam, ne quicquam iis deſit. Quòd ſi quidam mendicantes fiant, præterquam quòd ferè omnes hodie reditibus fruuntur, ita ſe componunt, ut quandiu ignis purgatorius non extinguitur, ollam perpetuò ebullientem habeant. Et nihil minùs quàm pauperes eſſe Monachos, validè arguit iners eorundem, in quo pingueſcunt, incraſſantur, & computreſcunt, otium, quod illis colere haud liceret, niſi de omnibus rebus abundè jam iis proviſum eſſet. *Tertiò* etiam caſtitatem Monachi vovent. Quàm verò parùm voto impura eorundem vita reſpondeat, & mille Pontificiorum querelæ, & experientia clamat.

Myſtæ vaſrique cuculli
Quos caſtos decet eſſe, palam cum pellicibus, vel
Furtim cum pueris, matronis virginibúſque
Nocte dieque cubant.

Ita olim queſtus eſt Palingenius ad Ducem Ferrariæ, Zodiaci vitæ *lib. 9.* Petrus de Alliaco lib. de *Reform. Eccl.* quæritur, *Monachos ſuis immunditiis eccleſiam commaculâſſe.* Gerſon clauſtra Monialium *proſtibula meretricum* vocat *in tract. declar. defect. Eccl.* Quòd ſi qui corpore caſtos ſe gerunt, ſi recluderentur eorum mentes, libidinum faces, & animus malis cupidinibus æſtuans ac dilaceratus apertè conſpiceretur. Hoc nempe accidere neceſſum eſt iis, qui remedium concupiſcentiæ ab ipſo Deo conſtitutum ejurare & devovere non erubeſcunt. *Quartò* obedientiam cæcam vovent homini aſcititio. At Deo, Magiſtratui, Parentibus, quos natura iis præfecit, obſequi detrectant. *Quintò*, inſignem quoque hypocryſin produnt, quòd in externo habitu, veſtitu, & certæ formæ ac coloris affectatione ſingularem ſanctitatem collocant, & hiſtrionicis ſuis veſtibus vim ineſſe jactant benedictionis, imò & infallibilitatis in fide (uti id jactantes Alph. de Caſtro *adv. hær. lib. I. cap. 9.* inducit)

cit) non ſuæ duntaxat profeſſionis hominibus, ſed aliis etiam ægris ſaníſve eaſdem induentibus conciliandæ. Jam olim Hieronymus Euſtachio ſcribens, ita affectatas ejuſmodi veſtes traduxit: *Sunt quæ ciliciis veſtiuntur, & cucullis fabrefactis, ut ad infantiam redeant, imitantur noctuas & bubones. Sed ne videar tantùm diſputare de fœminis, viros quoque fuge, quos videris catenatos, quibus fœminei contra Apoſtolum crines: hircorum barba, nigrum pallium, & nudi patientia frigoris pedes. Hæc omnia argumenta ſunt Diaboli.* Et paulò poſt: *Apud hos affectatá ſunt omnia, laxæ manicæ, caligæ focillantes, veſtis craſſior, crebra ſuſpiria, viſitatio virginum, detractio clericorum.* Meſſalianos quoque ſacco conſpicuo indutos Epiphanius hær. 80. perſtringit. *Oportebat*, inquit, *colere Deum occultè videntem occulta, & retribuentem in conſpicuo, atque hoc honeſto habitu, propter externos.* Ἀλλότριον γάρ ἐςὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας σάκκος περιφανής. *Alienus eſt ab eccleſia Dei ſaccus conſpicuus.* Quid dicturos exiſtimemus, ſi hodie ſub acuminato cucullo ſuperbiſſimum caput, cum caprina barba, tunica neglecta, nudis pedibus incedentes, & habitui tali miram ſanctitatem affingentes cernerent? Imò ſi vidiſſent tres Papas, Nicolaum III. Clementem V. & Johannem XXIII. in regula Franciſci, de Monachorum habitu, interpretanda anxiè laborantes, nec tamen controverſiam ita decidentes, quin colorum & manticarum varietas remanſerit? *Sextò* deníque & in eo hypocryſis Monachatus manifeſtò conſpicitur, quòd homines ſtatui vitæ ab ſe invento vim merendi, ſatisfaciendi, peccata abolendi tribuere non dubitant: cùm tamen ejuſmodi vim ne ipſa quidem opera Divinitus præcepta obtineant 8. Monachatus, qualis à multis jam Seculis in eccleſia P. viget, primitivæ eccleſiæ laudato exemplo & praxi prorſus deſtituitur. Ante omnia ſatis conſtat, Chriſtum ad Monachatum neminem vocâſſe, Apoſtolos Monachos nec fuiſſe, nec alios inſtituiſſe, Epiſcopos quoque & eccleſiam veterem Monachalem vitam nemini unquam præſcri-

pſiſſe.

pſiſſe. Paulatim tamen Monachatum privato ſtudio & arbitrio, vel ſecedendi ob flagrantes perſecutiones neceſſitate, in eccleſiam invectum eſſe, non diffitemur. Conſtatque, primum Paulum Thebæum circa A.C. 260. in eremum ſeceſſiſſe, ſecutúmque eſſe in Ægypto Anthonium, & utrumque illum plures ſanctos & præſtantes viros, alios verò etiam minùs laudatos. Mox etiam cœnobia erigi cœperunt, quibus certam formam primus præſcripſit Baſilius, qui ob novum inſtitutum tum Euſebii, tum Eccleſiæ Neocæſarienſis reprehenſionem incurrit. Caſſianus *Collat.* 18. *cap.* 4. tria in Ægypto numerat Monachorum genera, quorum duo facit optima, tertium verò, cum quo hodierni Monachi aprime conveniunt, tepidum & planè evitandum. Primum ipſi eſt *Cœnobitarum*, qui in congregatione pariter conſiſtentes unius Senioris arbitrio regebantur. Secundum *Anachoretarum*, qui prius in cœnobiis inſtituti, poſtea ſolitudinis ſecreta elegerint. Tertium reprehenſibile *Sarabaitarum*, Monachalis & anachoreticæ vitæ dedecus, qui Ægyptiaca lingua ita nuncupati ſunt, quòd à cœnobiis ſegreges terrenis & propriis neceſſitatibus inhiarent, & nomine Monachorum cenſerentur abſque ulla ſtudiorum æmulatione. quos fusè apud Caſſianum Piammon Abbas deſcribit. Quanto autem intervallo hodierni Monachi à veteribus tum Cœnobitis tum Anachoretis diſtent, ſequentia indicant. *Primò* veterum Monachorum vita erat privata ſeceſſio in pœnitentiam; neque illi de cætero à laicis diſtabant. Hieronymus adverſus Vigilantium: *Monachatus non Doctoris, ſed plangentis habet officium: qui vel ſe vel mundum lugeat, & Domini pavidus præſtoletur adventum.* Unde olim lapſos clericos cujuſcunque gradus, & incorrigibiles, Eccleſiaſtici canones in Monaſteria Monachorum, ad agendam cum illis pœnitentiam detruſerunt. Et Chryſoſtomus *homil. 7. in Epiſt. ad. Hebr.* negat, Monachos à Secularibus diſcrepare aliter, quàm quòd hi matrimonii vinculis ſe conſtringunt, illi verò his liberi

beri

beri perdurent. Imò *homil. 2. in Pſal. 50.* docet, quoſcunque fideles, etiam uxoratos, Monachos eſſe poſſe. *Omnes vos*, inquit, *fieri volo Monachos, non ut conjuges non habeatis, ſed ut cæteras virtutes provideatis. Monachus enim non tantùm propterea dicitur, quia uxorem non habet: ſed quia religioni Dei & ſervitio ipſius mancipatus eſt.* Cenſet igitur Monachos in ordine privatorum, ſecularium, laicorum. *Secundò* Monachi olim completi & perfecti cenſebantur, antequam ulla ſe externa profeſſione ulli manciparent: ſola mentis & ſuæ voluntatis facta ad mundi voluptates contemnendas mutatione. Id cùm ex aliis, tum ex Ivonis *Epiſt. 41.* liquet. Profeſſio publica & votorum ſolennitas haud requirebatur. *Tertiò* nulli olim Ordines vel à Papa, vel à quoquam alio confirmabantur. Quam enim putas confirmationem habuiſſe olim Cœnobia Monachorum in Ægypto ſub Anthonio, Pachomio, Macario, Hilarione, aliis? In Occidente quoque Benedicti inſtitutum per tot ordines Nigrorum, Cluniacenſiū, Ciſtercienſium, & aliorum diu floruit & viguit ſine ulla Sedis Apoſtolicæ confirmatione. *Quartò* Monachi nihil olim cum Clericis conſtitutum habebant, neque Sacris etiam ordinibus initiabantur. Baſilius *Conſtit. Monaſt. cap. 9.* Clericatum à Monachatu alieniſſimum eſſe oſtendit. Unde etiam prædicatio ſpeciali inhibitione Monachis vetita eſt. Demum Monachos ad Clericatum aſſumi moris erat. Quo facto Monachi eſſe deſierunt, neque amplius in monaſterio tanquam ſepulchro ſuo delituerunt. *Quintò* neque proprias neque communes facultates, divitias & latifundia poſſidebant: Sed ſinguli manuum ſuarum labore ſibi victum & amictum parabant. Hieronymi enim inſtitutio, quam ad Ruſticum Monachum ſcripſit, quæque pro lege ſervanda Monachis in Jure Canonico *de Conſecr. diſt. 5. cap. nunquam* poſita eſt, ita habet: *Facito aliquid operis, ut te ſemper Diabolus occupatum inveniat. Si Apoſtoli habentes poteſtatem de Evangelio vivere, laborârunt manibus ſuis, ne quem gravarent, & aliis tribue-*

tribuebant refrigeria, quorum pro ſpiritualibus debebant metere carnalia; cur tu in uſus tuos ceſſura non prapares? Varia ibidem opera, quæ à Monachis exerceri poſſint, commemorat. Opponebat Ruſticus, *in urbibus eſſe viros eccleſiaſticos, qui bonis fruantur eccleſia.* Reſpondet ille breviter, *ſe in præſenti opuſculo non de Clericis diſputare, ſed Monachum inſtituere.* Et Heliodoro ita reſpondet Epiſtola 1. *Alia Monachorum eſt cauſa, alia clericorum. Clerici paſcunt oves: Ego paſcor. Illi de altari vivunt. Mihi quaſi infructuoſæ arbori ſecuris ponitur ad radicem, ſi munus ad altare non defero.* Et Epiſtol. 77. *Manu quotidie & proprio ſudore quærimus cibum ſcientes ab Apoſtolis ſcriptum eſſe, qui autem non operatur, nec manducet.* Baſilius in Monachorum inſtitutione idem diſertè & multis verbis inculcat, & Divino mandato injunctum eſſe Monachis, ut ex labore manuum vivant, pertendit. Neque aliter Auguſtinus *de Opere Monach. cap. 16.* Ubi planè poſtulat, ut Monachi, ſecluſo gravi & legitimo impedimento, omnes ad opera manuum tenerentur, omnéſque prætextus ipſis adimit, tandémque docet, orationem & pſalmodiam manuali opere non impediri, cùm inter laborandum facilè quiſque & orare & pſallere poſſit. Imò *cap.* 30. deterret fideles pios & liberales, ne Monachis abſque gravi neceſſitate temporalia ſubminiſtrent, vocátque liberalitatem erga Monachos, otioſos videlicet & non laborantes, *perverſam miſericordiam, quæ vitæ eorum futuræ magis noceat, quàm præſenti ſubveniat.* Paucis multa *in Pſal. 99.* complectitur de Monachis: *Cum lectione,* inquit, *illis res eſt; laborant manibus ſuis, inde ſe tranſigunt, non avarè aliquid petunt.* Si reviviſceret S. Auguſtinus, non amplius *de Monachorum Opere* ſeu labore, ſed de eorum *otio* ſcribendum ipſi foret. Neque verò regulam illam nihil poſſidendi in commune, & manuum labore victum & amictum comparandi ex neceſſitate, uti Bellarminus aliique tricantur, ſed ex libera voluntate natam eſſe, indicio eſt, quòd inter tot millia Monachorum procul-

dubio,

dubio, plurimi fuerunt divites, qui æquè bona ſua in commune conferre potuiſſent, atque hodie conferri ſolent. *Sextò* idem Auguſtinus docet, à vero Monachiſmo abeſſe debere omnem rigidam exactionem earum rerum, quæ nobis in verbo Domini liberæ reliquuntur. Nihil omnino in veſtitu, victu, aliíſque ejuſmodi ſuâ naturâ adiaphoris rebus veteres Monachi affectârunt. *Septimò* Auguſtinus talem Monachatum requirit, qui nihil aliud ſit, quàm exercitium & adjumentum ad pietatis officia, quæ Chriſtianis in univerſum omnibus commendantur. Cúmque ſummam & prope unicam ejus regulam faciat charitatem, minimè laudat eam conſpirationem, quâ pauci homines inter ſe devincti ab univerſo eccleſiæ corpore ſeparantur. *Octavò* Epiſcopis etiam Monachi ſuberant. *Nonò* Monaſteria ſeminaria etiam erant eccleſiaſtici ordinis. Ex Auguſtini enim exhortatione, facta tum ad Monachos Caprariæ Epiſt. 81. tum ad Aurelium epiſt. 76. liquet, Cœnobia eccleſiæ Clericos miniſtrâſſe. *Decimò* mores plerorunque erant inculpati, vita exemplis bonis feraciſſima, Monaſteria eorum *gymnaſia pietatis & virtutis cultorum*, uti loquitur Ruffinus *lib. II. 9.* *Undecimò* vitam Monaſticam, quando ita neceſſitas poſtulabat, relinquere poterant, uti liquet ex Hieronymo in vita Malci, & in Epiſtola ad Euſtachium; ex Epiſtola Athanaſii ad Dracontium, aliíſque S. Patrum Scriptis & Epiſtolis, quibus eos, qui Monachatum deſeruerunt, redire jubent, at nullibi cogunt. In his omnibus & ſingulis (ut alia prætercam) moderni Monachi à veteribus immane quantum diſcrepant, uti res ipſa omnium oculis ſubjecta non loquitur, ſed clamat. Neque minùs nunc cucullati à veteribus illis Monachis, tum quoad profeſſionem ipſam, tum quoad mores differunt, quàm ſimiæ ab hominibus. Meritóque M. Anthonius de hodiernis Monachis pronuntiavit, eos nec cum Cœnobitis, nec cum Anachoretis veteribus, ſed cum tertio genere veterum Monachorum, quos Caſſianus aliíque vocant *Sarabaitas*, quoſque apud

cun-

eundem Caſſianum Pianimon Abbas fusè deſcribit. *Si noſtri Minoritæ,* inquit de Rep.Eccl.lib. 11.cap.12.Sect. 77. *Dominicani, Carmelitæ, Servitæ, Minimitæ ac ſimiles, non ſunt ipſiſſimi Sarabaitæ (bonos, ſi quis eſt inter ipſos verus cœnobita, excipio) quinam erunt, aut jam diu fuerunt? Etiam Benedictinos, quiſnam non videt ferme pleniſſimè jam diu in veros Sarabaitas degeneraſſe? Ubi ſumma paupertas eorum etiam in communi? Ubi labores manuum? Ubi auſteritas victus & amictus? Quid Monachis cum clericatu? Quid cum tot deliciis? Hi in curribus & equis: priſci verò in nomine Domini Dei noſtri invocârunt.* Et *lib. IX. cap. V. Sect. 72.* hodiernos Monachos cum veteribus comparatos vocat *Hermaphroditas Religioſos Mendicantes, hoc eſt, neque veros Clericos, neque veros Monachos, ſed utrumque imperfectè, ac perfectè Pſeudoclericos & Pſeudomonachos.* Eſſétque proclivius, hodiernos Monachos vel cum Phariſæis veteribus, quorum cum illis in nominibus, cognominibus, dogmatibus & habitu convenientiam poſt alios Cl. Hottingerus *Theſ. Philolog. lib. 1. c. 1. pag. 27.* demonſtravit: vel cum Monachis Muslimicis, quorum inſtituta haud diſſimilia apud Arabicarum rerum ſcriptores, & Hoſpinianum videre eſt; vel cum Gentilium Cynicis, Gymnoſophiſtis, Dactylo-Idæis, Fratribus Arvalibus, Curetibus &c. contendere. Caſſander etiam Conſult. 25. *Quàm longè,* inquit, *Monachatus hodie à prima ſui origine degeneraverit, & quantis abuſibus contaminatus & deformatus ſit, ſatis per ſe manifeſtum eſt. Nam paulatim religio vera & ſolida in ſuperſtitionem & religionis ſpeciem converſa eſt, & accreſcentibus opibus decrevit pietas, & in ejus locum larvæ ceremoniarum ſucceſſerunt, in quibus veræ pietatis operibus pœnè neglectis ſumma totius religionis conſtituta eſt, quarum ceremoniarum inanis obſervatio adeò veram apud pleroſque Monachos religionem imminuit, ut nuſquam ferè licentior & profanior vita, quàm in nonnullis monaſteriis reperiatur.* Meritò igitur Johannes Ferus monuit, Monaſteriis idem, quod Gedeonis Ephod accidiſſe. Quæ enim à bonis bo-

na intentione inſtituta ſunt, in abuſum & ſuperſtitionem vertiſſe. 9. Neque adeò in ipſo Papatu defuerunt, quibus Monachatus inſtitutio diſpliceret. Gerſon Pariſienſis Cancellarius *part. 1. contra Prop. Mat. Grat. propoſ.* diſertè aſſerit, *quòd religio Chriſtiana non requirit ad perfectiorem ſui obſervationem tam in præceptis quàm in conſiliis, quòd ſuperaddatur alia religio, quales dicuntur obſervationes inſtitutæ per S. Baſilium, Auguſtinum, &c. quales Anshelmus vocat RELIGIONES FACTITIAS.* Author Opuſculi Tripartiti, quod ſecundo tomo Conciliorum annexum eſt, Lateranenſi ſub Innocentio IV. celebrato, dicebat: *Totus ferè mundus obloquitur & ſcandalizatur de tanta multitudine religioſorum pauperum, qui introierunt in mundum, qui jam non religioſi ſed trutannii vocantur, quod cedit in maximam vilipenſionem religionis ſacræ.* Caſſandri de hodierno Monachatu ſententiam jam modò laudavimus. Ipſe Mantuanus Monachus in eos invehitur, *qui nomen de religione ſuperbum uſurpant.* Conventuales Ordines abolendos eſſe, Cardinales à Paulo III. Pontifice ad reformationem eccleſiæ delegati ſtatuerunt. Johannes Petrus Camuſius Bellicenſis Epiſcopus Vir multis ſcriptis clarus, contra Monachos multa, quæ inter ejus in Auguſtini tractatum de Monachis obſervationes, & liber, cui *Directoris* titulum indidit, eminent, emiſit, & bellum cum iis ἄσπονδον diu geſſit. Cardinalis quoque Toſſatus quàm contemptim de Monachatu non ita pridem judicaverit, ex ejus Epiſtolis luci publicæ donatis liquet. 10. Denique hodie Monachatus religionis & pietatis ſpeciem mentitus, politicum potiùs vaframentum, quàm religioſum inſtitutum eſt. Exceptis enim paucis bonis viris, quos ſuperſtitio dementavit, ut animarum ſaluti ita conſuli poſſe perperam confidant: pleroſque alia omnia quàm religionis cura Monachos facit. Alii enim vi in monaſteria detruduntur, vel ſponte etiam ad ea concedunt, ut vel familiarum dignitas conſervetur, & patrimonia ac hæreditates inter paucos diſtributæ lautiores & opimiores exiſtant: vel facultas

ſit

ſit otio liberiùs indulgendi, & ſucorum adinſtar paratum & quæſitum mel abſumendi. Unde Jmperator Juſtinianus Novella 133. meritò inter alia Monaſticam vitam *Jmperio utilem* eſſe, ad priorem ſcilicet finem illum reſpiciens, ait. Alios deſperatio eodem compellit, ſive ſcelerum admiſſorum juſtam pœnam reveritos, ſive honorum, divitiarum, fortunæ ſpe, magníſque auſis fruſtratos. Arcanum Monachatus nobis quoque reſerat Gallorum poſt finitum Concilium querela: *Hoc eſſe perpetuum artificium curiæ Romanæ, bona ſecularibus erepta, ad Clerū primò, dein etiam Romam pertrahere. Id ſcilicet principiò ſatagere, ut prætextu voti paupertatis Monachi exiſtimationem acquirant, quaſi nullam rem temporalem intueantur, ſed omnia charitatis causâ faciant in populi ſervitutem: poſt exiſtimatione parta, curiam cum ipſis de voto diſpenſare, unde facilè diteſcant: cúmque bene opulenta facta ſunt Monaſteria, demandari in commendam, & id omne denique in curiam affluere*, apud Suavem Pol. lib. VIII. pag. 740.

OBIICITUR I. *Vita Monaſtica adeò antiqua eſt, ut ante diluvium ea adumbrata ſit in* Enoſcho, *qui cœpit invocare nomen Domini, Geneſ. IV. 26. in lege verò Moſis expreſſa ſit in* Nazaræis, *ſe ipſos Domino conſecrantibus Num. VI. 2. Elia, Eliſæo & filiis Prophetarum 1. Reg. XVII. 1. &c.* Rechabitis, *qui prohibiti ſunt domos ædificare, agros ſerere, vineas plantare, vinum bibere, Jerem. XXXV. 18.* Machabæis *2. Machab. V. v. ult. ubi Judas ſeceſſiſſe dicitur in deſertum locum, ibíque inter feras vitam degiſſe*; Eſſenis *denique, ſive Judæi illi, ſive Chriſtiani fuerint.* Reſp. 1. In Enoſcho uxorato & liberis abundante, quemadmodum Monachatus adumbrari potuit? Geneſ VI. 26. nihil tale proditum legimus. Tantùm Enoſchi tempore cœptum dicitur invocari nomen Domini, nempe in ſolenni cœtu, qui hominibus jam multiplicatis, & Cainitis ſecedentibus, colligi occœpit. Eum locum fusè *Hiſt. Patr. tom. I. Ex. III. 7. 34.* expoſuimus. 2. Nazaræis nihil cum Mona-

ſticis votis commune fuit. Nam & bona poſſederunt, & in matrimonio vixerunt, & homini nulli ſe mancipâſſe leguntur. Ritibus quidem nonnullis ex Dei inſtitutione ſe voto obligabant. An verò placet nulla eſſe vota, quin totidem ſint peculiares religiones? Certè Nazaræi communem fidelium cœtum haud deſeruerunt, neque cœtus proprios fecerunt. Pertinuítque eorum inſtitutio ad ceremonias Moſaicas, & pædagogiam veteris populi, quæ tota in N.T. evanuit. 3. Neque in Elia, Eliſæo, & Prophetarum filiis vel umbra eſt Monachatus, etſi eos principes, & duces Monachorum etiam Hieronymus olim fecerit. Quæ ſcriptura de illis memorat, non perpetua inſtituta fuerunt, ſed peculiaria facta & extra ordinem, ob peculiarem & extraordinariam vocationem ſuſcepta. Non magis poſteris ſimile exemplum reliquerunt, quàm vel Samſon incendens ſegetes, vel Gedeon lagenas complodens. Herbis agreſtibus uſi ſunt compellente magna fame. Caſulas ædificârunt Elias & Eliſæus, non tamen filii prophetarum, habitantes in urbibus, & quidem peculiares ob cauſas, non ex ullo voto. Sine uxoribus etiam & ſine divitiis, omníque proprietate & rerum dominio, eos vixiſſe in mundo, nuſpiam dicitur, quanquam de filiis Prophetarum, utpote Scholaſticis תלמידי נביא *diſcipulis Prophetæ*, uti vocat Chaldæus, probabile ſit, ſed haud mirum. 4. Rechabitæ verò, quorum figuram geſſerunt? An Eremitarum? At illi in eremo non errârunt. An Cœnobitarum? Atqui familias habuerunt, & genus propagârunt. Neque agros ſeverunt, neque vineas plantârunt, neque vinum biberunt. At Monachi plerique & agros conſerunt, & vineas plantant, & vinum cyathis genialitérque bibere amant. Deinde Rechabitæ domeſtica & politica (nam ſerere, plantare, ædificare, poſſidere actus utique ſunt politici, non religioſi) inſtituta ſua ita cuſtodierunt, ut tamen religionem nullam peculiarem, vel ſeorſim

ſim à Judæis habuerint. 5. Judæ Machabæi ſeceſſus in deſertum ob perſecutionem flagrantem tam feliciter Monachatum fulcit, quàm exemplum Davidis cum armata manu per deſertum errantis. 6. Eſſeni quales fuerint, parum refert. Judæos tamen & Hemerobaptiſtas, variiſque erroribus implicitos fuiſſe, probârunt multi, inprimis Scaliger in Elencho Trihæreſii, & Chamierus *Panſtrat. lib. XX.* 20:67. *&c.* Unde Joſephus *Antiq. III. 9.* eos Judæorum ſectariis annumerat, & eoſdem Becanus *Sectarios Synagogæ* nuncupat. Talibus Patriarchis Monachi, quantum voluerint, glorientur licet.

II. *Etiam Johannem Baptiſtam Monachum Anachoretam fuiſſe arguit victus, amictus & habitatio, immenſæ auſteritatis omnes. Victus enim ei fuerunt locuſtæ & mel ſilveſtre: amictus indumentum è pilis camelorum, & zona pellicea circa lumbos: habitatio eremus, Matth. III. 1, 4. Marc. IV. 1, 6. Unde principem Monachorum eum faciunt Nazianzenus Orat. in Baſilium: Chryſoſtomus homil. I. in Marcum: Hieronymus ad Euſtochium, Caſſianus, Sozomenus, alii.* Reſp. 1. Johannis Baptiſtæ vocatio ſingularis & extraordinaria notas quoque ſingulares & extraordinarias conjunctas habuit. Interim nec ad cœlibatum, nec ad paupertatem, nec ad cæcam obedientiam ſe voto obſtrinxit: nec in ſtatu ſuo Evangelicam perfectionem, meritum, ſupererogationem uſpiam aucupatus legitur. 2. Johannis *victus* erant tum ἀκρίδες, hoc eſt, vel herbarum & plantarum ſummitates, uti Iſidorus Peluſiota, Theophylactus, aliíque; vel locuſtæ, quibus fumo & ſale duratis in Oriente veſci ſuetum erat, ut alii explicant: tum μέλι ἄγριον *mel agreſte*, ab agreſtibus apibus confectum, non domeſticum & humana diligentia percolatum, de cætero naturam mellis ſuavitatémque guſtus retinens. His tamen expreſſis non propterea negantur reliqua omnia eduliorum genera, ſed lautitiæ tantùm, quibus plerique hodie Monachi abun-

dant,removentur. *Veſtitus* fuit è pilis camelorum, humilis & ruſticus,non ex pelle hiſpida,ſed ex pilis textus: non ſingularis & monſtroſus,ſed agreſtibus hominibus uſitatus: non cilicium,cùm cameli ſetos non habeant, & cilicium non in uſu ordinario, ſed extraordinariis luctibus locum habuerit. *Habitatio* fuit *deſertum*, non abſolutè, ſed comparatè ita dictum, hoc eſt, locus hominibus quidem cultus, ſed minùs, uti ſolent montana, Fuit enim in eo deſerto,ſeu ὀρεινῇ patria urbs Judæ,uti ex Luc.I. 39.40. liquet. Neque etiam in eo deſerto, patria videlicet, ſemper manſit,ſed tantùm ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ισραήλ, *uſque ad dies demonſtrationis ejus Iſraeli* factæ, quo tempore etiam in aulis viſus eſt. 3.Eſto tamen,vixerit Johannes ſibi uni viſus & cognitus.An iccirco ex uno homine tot populos,& populorum examina derivabimus? Ab ipſo vitam eremiticam inſtitutam affirmabimus? Atqui vitam Johannis nemo unquam imitatus eſt: cùm teneantur Monachi fundatorum ſuorum inſtituta ad unguem ſervare. Circumſtantiæ quoque evincunt, fuiſſe inſtitutum hocce uni Johanni proprium. Cauſæ peculiares & privatæ non poſſunt communia effecta gignere. 4.Hieronymus quidem Johannem Eremitarum principem facit, ejúſque exemplo ex poſterioribus aliquot. Inſtituiſſe tamen ipſum Eremitarum ordinem nec Chryſoſtomus, nec Nazianzenus, nec Caſſianus habent. Mirum non eſt,homines rei à ſe inventæ,in qua mirè ſibi placebant, undecunque colorem quæſiviſſe.

III. *Apoſtoli & primi Chriſtiani coluerunt vitam cœnobiticam, hoc eſt, fidelium coadunationem ſub voto paupertatis fidelium,uti liquet ex Act.IV.32.ubi multitudinis credentium cor fuiſſe unum, & anima una, nec quemquam eorum,quæ poſſidebant, aliquid ſuum eſſe dixiſſe,ſed communia illis omnia fuiſſe ſcribitur. Atque id ipſum mediante voto factum eſſe, teſtatur Auguſtinus*

*nus in Pſal.132.*Aug.Reding.*pag.*726.*&*730.Reſp. 1. Cœnobiticæ vitæ ἀφορμὴν *occaſionem* fortè hæc primorum Chriſtianorum communio,accedente,uti ſolet,cacozelia,præbuit. At in ea inſtitutam eſſe negamus, tum quia communionis illius finis erat, ne vel miniſterium Evangelii deſtitueretur, vel pauperes fideles contumeliæ Judæorum propinarentur, Act.IV. 32.34.35. VI. 1. vitæ autem cœnobiticæ finis longè diverſus: tum quia cœnobitica vita nullas patitur familias,unáque in ea familia et vita eſt omnium; at in prima illa communione fuiſſe familias inde liquet, quia Ananias Saphiram uxorem habuit: tum quia primi illi Chriſtiani nullos habuerunt ſive Abbates, ſive Archimandritas, ſive alios, quibus cæcam obedientiam voverent: tum quia vita cœnobitica non habet omnia communia omnibus Chriſtianis, ſed propria ſingulis ordinibus; at prima illa communio talis fuit,ut omnia omnibus communia fuerint: tum quia veteres Chriſtiani ad communionem illam,vel cœlibatum etiam nullo ſe voto obſtrinxerunt: tum quia vita cœnobitica non eſt una & eadem omnium Chriſtianorum,ſed Chriſtianos in varios ordines ſive ſectas dividit; & prima illa Chriſtianorum vita eadem fuit omnium,nec diſtinguebat Chriſtianos à Chriſtianis,teſte Luca cap.IV.32. ubi negat, quenquam eorum,quæ habebat, ſuum aliquid dixiſſe: tum denique quia prima illa communio non tam erat κτήσεως *poſſeſſionis*,quàm χρήσεως *uſus*,cùm & pauperum curam diaconi gerere debuerint, & κατ' οἶκον *domatim*, modo apud hunc, modo apud illum ſobriè epulari conſueverint, Act.II.41. & communio illa eò uſque proceſſerit,non ut nemo eorum quæ poſſidebat, abſolutè quidquam poſſideret, & dominia prorſus extinguerentur,ſed ut nemo eorum quæ poſſidebat, quicquam ſuum ſimpliciter reputaret, uti liquet ex Act.IV.32.& cap.V.4. Quòd enim dicitur cap.IV. 34. poſſeſſores agrorum & ædium eas vendidiſſe,id

non de omnibus, ſed de pleriſque & ditioribus, nec de omnibus poſſeſſionibus, ſed iis, quibus in frugali vita carere poterant, intelligi debere, Petrus Lintrenſis, aliíque agnoſcunt, & multa ſunt quæ arguant. 3. Vitam Cœnobiticam ex prima illa Chriſtianorum communione fluxiſſe, veteres nonnulli aſſerunt, imitatione puta, non inſtitutione, non quòd inſtitutam putaverint ab Apoſtolis, ut eſſent ordines Chriſtianorum diſtincti, aut ab aliis, aut inter ſe: ſed quòd inde poſteri nonnulli occaſionem ſumpſerint. 4. Votum, ſi quod interceſſit apud illos, qui vendiderunt ſive multa ſive pauca, non illud paupertatis votum fuit, ſed liberalitatis, quòd proin cum Monaſticis votis commune nihil habet.

IV. *Deo gratam eſſe paupertatem votivam, ſeu abdicationem proprietatum, liquet tum ex Matth. cap. V. 3. ubi beati prædicantur pauperes ſpiritu, hoc eſt, propriè pauperes & actu & affectu, uti liquet ex Luc. VI. 20. 24. ubi iis divites opponuntur: tum ex Matth. XIX. 21. ubi Chriſtus juveni oſtendit, ad perfectionem requiri, ut vendat omnia quæ habet, & det pauperibus.* Reſp. 1. Nullius voti uſpiam mentio. Neque enim ſtatim vovendum eſt id, quod Deo gratum eſt, ita videlicet, ut actu ſit perpetuum. Ita grati Deo ſunt lugentes, perſecutionem patientes &c. Neque tamen propterea luctus actu perpetuus, perſecutio nunquam actu ceſſans voveri poteſt. Sufficit talis *affectu* continua, *actu* autem, quoties Deo viſum fuerit. 2. Paupertas Deo grata eſt, non arbitraria videlicet, ſed divinitus immiſſa. Quomodo luctus & perſecutionis patientia Deo grata eſt, nempe neceſſitate impoſita, non arbitrio vel jumento ſuo arceſſita. 3. Neque etiam Chriſtus Matth. V. 3. paupertatis Monaſticæ ſtatum perpetuum indigetat. Nuſpiam enim ſcriptura voce πτωχοῦ *pauperis* eum indigetat, qui ipſe ſibi rerum dominio aut uſu interdicit. Pauperes igitur intelliguntur non χρήμασι *facultatibus*, ſed πνεύματι *ſpiritu*, non propriè ſed impro-

propriè tales, contriti & ob peccatorum ſenſum humiles, quos עֲנִיֵּי רוּחַ *pauperes Spiritu* ipſe Deus Eſaj. LXVI.2. inſignit. Idque etiam inde liquet, quia Luc. VI.24. pauperibus illis opponuntur *divites*, tales, quibus væ denuntiatur, adeóque non propriè dicti. Aliâs nemini Chriſtiano eſſe diviti liceret. 4. Præceptum Chriſti Matth. XIX.21. pertinet non ad ſtatum paupertatis votivæ, ſed ad actum, erátque *perſonale* ad hominem, & διακριτικόν ad detegendam interrogantis latentem avaritiam & fucum, non *generale*, quoſvis abſolutè obligans, niſi in tali caſu, ubi aut omnia ſunt deſerenda, aut Chriſtus relinquendus.

V. *Obedientia religioſa Deo placet, tum quia illa mediante ſequimur Chriſtum, utpote qui factus Deo eſt obediens uſque ad mortem Phil. II.8. tum quia Chriſtus ſua obedientiæ imitationem commendavit Matth. XIX.25. his verbis*: Si vis perfectus eſſe &c. veni, ſequere me, *& ſui ſequelam ſtatuit in abnegatione ſui Matth. XVI. 24. tum quia Paulus 2. Cor. VIII.5. laudat eos, qui ſe primò dederunt Domino, deinde propter voluntatem Dei etiam Apoſtolis; & Hebr. XIII.1. jubet obedire Præpoſitis ſuis. Ex quibus textibus S. Patres, Baſilius, Gregorius Nazianzenus, Ambroſius, Auguſtinus, alii obedientiam Superioribus praſtitam vocant veram obedientiæ Chriſti imitationem, eámque ſeu ſingulare virtutis bonum ſeriò urgent. Meritò igitur obedientia religioſa, tanquam Deo grata vovetur.* Auguſt. Reding *pag.* 729.730. Reſp. 1. Obedientiæ rationalis erga Superiores, legitima poteſtate ſive in eccleſia ſive in Republica præditos, neceſſitas rectè his argumentis probatur: at cæcæ erga homines, quorum nulla eſt in eccleſia vel republica authoritas legitima, non item. Sequendus eſt Chriſtus, Deus, abſolutè, & qui ejus loco præſunt, non cæco, ſed oculato ſtudio: & quidem non à paucis, ſed ab omnibus æquè Chriſtianis. Quippe ſine abnegatione ſui & imitatione Chriſti Chriſtianus nemo eſſe poteſt. Et obedientia erga præ-

poſitos non libera eſt ſed præcepta, adeóque non conſilii, ſed mandati. 2. Primi Chriſtiani ſicut vitam nullam noverant ſeorſim à communi fidelium, ſic nec obedientiam promittebant niſi Prælatis eccleſiæ. Poſt Monachatum verò inſtitutum multa facta & dicta ſunt aliter quàm priùs. Quia igitur in eccleſia optima ſunt quæ prima, dubium eſſe non poteſt, quin hæc mutatio fuerit corruptio. Interim nec Patres obedientiam commendantes, de cæca loquuntur. Baſilius enim *Conſtit*.22. obedire jubet ductorum mandatis, *ὅταν ἁμαρτίας ᾖ καθαρὰ, cùm erunt abſque peccato*. Atque è lege parendum eſſe legitimis Præpoſitis, ipſi quoque pertendimus.

VI. *Conſilia Evangelica & ſupererogationis opera non præcepta ſed libera majoríſque meriti dari, liquet ex Matth. XVI.24. & cap.XIX.16.20. nec non ex* 1.*Cor*.VII.25. *ubi negat Paulus, ſe de virginibus præceptum dare, & conſilium dare aſſerit; &* 1.*Cor*.IX.12. *ubi Paulus prædicans plus præſtitiſſe innuitur, quàm præceptum erat. Atqui conſiliis illis vita Monaſtica ſuperſtruitur.* Reſp. 1. Abnegatio ſui & Chriſti ſequela ac patientia crucis à Chriſto Matth.XVI.24. demandata non libera ſed neceſſaria, adeóque præcepta eſt, quia ſine ea nemo vel Chriſto dignus, vel ejus diſcipulus eſſe poteſt Matth.X.38. & Luc.XIV.27. De loco Matth.XIX.16. ſupra vidimus. Conſilia quoque, quorum 1.Cor.VII.25. mentio eſt, ſunt propriè dicta præcepta, non quidem communia & abſoluta, ſed perſonalia & conditionata, quæ non omnibus competunt, ſed *χωροῦσι capacibus* Matth.XIX.11. nec ſunt ultra præceptum generale, ſed citra, tanquam media ad impletionem præcepti ducentia. 2. Neque etiam Paulus 1.Cor.IX.12. oſtendit, ſe ſtipendium non accipientem plus feciſſe, quàm præceptum erat, adeóque ſupererogâſſe. Quamvis enim ei liberum & ſolutum fuerit ſtipendia ab eccleſiis accipere, ſi res in ſe abſtractè conſideretur: tamen ratione ſcandali & propter propagandum Evangelium

lium hoc illi liberum non fuit, imò abſtinere debuit certis in locis, & ratione certarum perſonarum, ne gloriæ Dei & propagationi Evangelii officeret. Aliter ſi feciſſet, certè peccâſſet, & Domini ſui gloriam haud procurâſſet. Nempe res per ſe adiaphoræ ratione loci, temporis, perſonarum, aliarúmque circumſtantiarum, neceſſariæ vel illicitæ fieri poſſunt.

VII. *Poſt Apoſtolorum tempora Monachatum commendârunt Dionyſius Areopagita Hierarch. Eccl. cap. 6. Tertullianus libro de velandis virginibus; Cyprianus de habitu Virginum; Athanaſius in vita Anthonii, aliíque plures.* Reſp. 1. Tempore Chriſti & Apoſtolorum Monaſticam vitam nullam obtinuiſſe, vel commendatam etiam Chriſtianis eſſe, certum eſt. Chriſto & Apoſtolis ſapientiores videri, & oculos configere velle nemo debuit. Neque etiam proximis temporibus Anthonium Eremitam præcedentibus Monachos ullos fuiſſe à reliqua eccleſia vitæ inſtituto ſeparatos probari poteſt. Dionyſium Areopagitam remotioris ævi ſcriptorem ſuppoſititium fuiſſe, ſæpius probavimus. Tertullianus & Cyprianus virgines memorant: at Moniales non item. Tertullianus enim velari jubet omnes virgines Chriſtianas, non aliquas tantùm: & initium velandi vult eſſe ab ingreſſu non clauſtri, ſed pubertatis, *cap.* 1. & 11. denique velari jubet omnem mulierem, adeóque etiam omnem virginem *cap.* 7. & 8. Diſtinguit quidem *virgines mundi* & *virgines Dei*, & per illas non virgines quaſcumque *ſeculares*, ſed omnes non Chriſtianas; per has verò non *ſanctimoniales*, uti Pamelius perperam explicat, ſed quaſcunque Chriſtianas intelligit. Cypriano idem virginum genus propoſitum fuit, ſed diverſus finis. Agit enim de univerſo corporis ornatu, nec tamen quicquam vel imperat vel conſulit, quod non omnibus Chriſtianis non conſuli tantùm, ſed etiam imperari poſſit. Quòd verò *cap.* 3. meminit virginum, *quæ ſe Deo dicaverint, & à carnali concupiſcentia recedentes tam*

carne

carne quàm mente ſe Deo voverint, id quoque eundem, quem Tertulliani verba, ſenſum habet. Omnes enim Chriſtiani ſe Deo vovere & dicare debent. Quòd ſi tamen vel Tertullianus vel Cyprianus votam à nonnullis virginitatem diceret, non tamen inde ordo religionis ſeparatæ, ſed privatæ tantùm vitæ inſtituendæ ratio probaretur. Quæ porro Cyprianus habet *Epiſt.* 11. quæque etiam Redingius *pag.* 736.737. in rem ſuam vertere conatur, firmum propoſitum virginum, non per honeſtum matrimonium accedente tentatione interruptum, ſed perſcortationem clanculum violatum redarguunt, uti totam epiſtolam legenti evidenter liquere poteſt. 2. Immane porro diſcrimen inter Monachatum tertio Seculo exortum & à Patribus laudatum, & ſequiorum temporum Monachatum Sarabaiticum ſuperiùs ὀφθαλμοφανερῶς oſtendimus. Conſtátque ex iis, longè aliter catulos, aliter ſues olere. Si qui longiùs progreſſi ſunt, illi communi temporis errore velut tyrannico edicto decepti, & ſe & alios fefellerunt. De quibus uſurpari poteſt triviale illud Ictorum: *Qui errat, non conſentit.* Et ſanè interim quid potuerit hypocriſis, ambitio ac avaritia, voluptas & otium, & quò tandem reciderint omnia, ſatis quoque conſtat. Piè igitur prudentérque factum ab eccleſia, quæ humanum inſtitutum in hac cumprimis mundi fœce, & extremo Seculi fine, in quo draco ille abyſſi hominum impietate mirificas vires omnia corrumpendi acquiſivit, non tam reformavit, quàm penitus abolevit.

OBJECTIONES reliquæ ſuperiùs, *ubi de voto cælibatus*, diſcuſſæ ſunt.

QUÆ

QUÆSTIO VIII.

An à Chriſto Eccleſiæ ſit conceſſa poteſtas indulgentias diſpenſandi?

AFfirmat decretum de indulgentiis, & iis, qui inutiles eſſe aſſerunt, vel eas concedendi in eccleſia poteſtatem eſſe negant, anathema dicit. Deinde abuſus corrigi jubet. Ita ſtrictim & ex conſilio Mutinenſis Epiſcopi, omiſſis quæ in hoc argumento incidere potuiſſent, difficultatibus, rem magni momenti Patres tranſigunt. De quo videsîs Hiſtoricum *lib.* VIII. *pag.* 722. Nos quidem faciles permittimus Eccleſiæ facultatem indulgentiarum, quales olim uſitatæ fuerunt, videlicet remiſſionem Canonicarum ſatisfactionum, quas Eccleſia pro ſcandalo peccatori injungit, quatenus animadverſa pœnitentis diligentia vel infirmitate, Eccleſiæ conducere videtur, de rigore Eccleſiaſticarum pœnarum aliquid detrahere & imminuere. Improbamus verò omnibus modis Papales indulgentias, quas dicunt interpoſito pretio vel opere aliquo, relaxare peccatorum etiam graviſſimorum, (*ut ſi quis per impoſſibile matrem Dei violâſſet*, uti Tezelius æruſcator Pontificius apud Sleidanum lib. 1. blaſphemè dictitabat) pœnas Deo debitas, & in Sacramentali abſolutione nondum remiſſas, ſive totas, ſive earum partem, & vel hîc viventibus, vel in purgatorio degentibus; ídque per ſupererogata merita Chriſti & Sanctorum in theſauro Eccleſiæ, uti vocant aſſervata. Dantúrque ejuſmodi indulgentiæ varias ob cauſas, puta viſitantibus loca ſacra; certas preces certo numero dicentibus; præſentibus, quando monſtratur Veronica, aut aliæ ſacræ reliquiæ; militantibus in bello ſacro; ad pios uſus pecunias conferentibus, ſeu, uti loquitur Sixtus IV. in bulla, extante in Extravag. com. lib. 5. tit. 9. *manus adjutrices porrigentibus*,

tibus, &c. Ejuſmodi igitur indulgentiarum diſpenſandarum poteſtatem Eccleſiæ conceſſam eſſe, negamus. Rationes. 1. Peccata, eorundemque pœnæ tum æternæ, tum temporales remittuntur gratis, gratiâ, Dei, per ſanguinem Chriſti, tanquam placamentum & λύτρον, uti ſuprà, ubi de juſtificationis cauſis egimus, abundè probatum eſt. Nullæ ergo ſunt Papales indulgentiæ. Ne quidem applicatur gratia Dei & meritum Chriſti per indulgentias, ſed à parte Dei applicat nobis Spiritus S. à parte noſtra accepat fides. 2. Papalium indulgentiarum totum negotium nititur falſis, abſurdis & impiis hypotheſibus. Tales ſunt; remiſsâ culpâ remanere pœnam temporalem: Eccleſiam habere poteſtatem remittendi peccata per judicialem actum: Sacerdotem in confeſſione, injunctis ſatisfactionibus peccata redimentibus abſolvere; quæ efficaciter jam ſunt refutata. Accedit hypotheſis de theſauro Eccleſiæ, cùm tamen ſancti nec pro aliis ſatisfacere poſſint, nec præſtent plus quàm debeant, nec ipſius Chriſti dentur ſatisfactiones nondum applicatæ in conſilio, pacto & acceptatione Dei Patris. Sanè etiam Durandus Sanctorum paſſiones excludit è theſauro duobus argumentis, 1. *quia hæc non fuerit ipſorum intentio. 2. quia quicquid pœnæ ſuſtinuerint ſancti martyres ultra quàm peccata ipſorum meruerunt, eis vel planè remuneratum, vel reſumpto corpore remunerandum ſit,* in 4. Sent. Diſt. 20. q. 3. ſ. 7. Cúmque reatus peccati infinitus ſit, neceſſaria fuit infinita ſatiſfactio Chriſti. Supra autem & præter infinitum debitum nihil erogari poteſt. Meritò igitur S. Scriptura per μυκτηρισμὸν Apoc. IX. 2. theſaurum ejuſmodi vocat *clavim putei abyſſi.* Denique implicatur etiam hypotheſis de plenitudine poteſtatis Papæ, per indulgentias Eccleſiæ theſaurum applicantis. Sanè cordati viri in Papatu jam olim conqueſti ſunt, quòd plenum indulgentiarum tribuendarum jus ab Epiſcopis ad ſolum Pontificem delatum ſit. 3. Indulgentiarum Papalium nullum eſt in S. literis fundamentum. Patet tum ex re ipſa, tum ex confeſſione Durandi de

S. Portia-

S.Portiano,Antonini, Roſſenſis, Silveſtri Prieriæ, Alphonſi de Caſtro,Cajetani,qui poſtremus *Opuſc.15.cap.1.* diſertè ait, *nullas Scripturas S. nullam priſcorum Doctorum Græcorum aut Latinorum authoritatem ſcriptam indulgentiarum ortum ad noſtram notitiam deduxiſſe : Sed à trecentis tantùm annis hoc ſcripturæ commendatum eſſe de vetuſtis Patribus,quòd B.Gregorius indulgentias ſtationum inſtituit.* 4.Indulgentiæ Papales fœdè corrumpunt & adulterant claves Regni Cœlorum. Cùm enim per eas peccata declarentur remiſſa, eam declarationem irritam faciunt indulgentiæ, & de integro remiſſionem vel vendunt,vel alia ratione applicant. 5.Papales indulgentiæ enervant ſtudium reſipiſcentiæ, veræ ac ſolidæ pietatis, & hominibus ſecuritatis pulvillos ſub axillis conſuunt. Indulgentiæ enim dicuntur relaxare ſatisfactiones. Satisfactiones iis ſunt inter alia etiam opera laborioſa, eleemoſynæ, jejunium,preces, quæ Synodus Seſſ.VI.14.vocavit *fructus dignos pœnitentiæ.* Proinde indulgentiæ relaxant ſtudium eleemoſynarum, precum, jejunii, ſeu *fructus dignos pœnitentiæ*, quos tamen Johannes Baptiſta tanquam neceſſarios & prædicavit & imperavit Luc.III.8. Atqui quod Deus præcepit,Papa relaxare non poteſt, quia nulli hominum poteſtas diſpenſandi contra legem Dei competit. 6. Indulgentiæ Papales vanis promiſſis lactant peccatores. Promittunt remiſſionem pœnarum temporalium. At pœnarum, quæ in hac vita infliguntur,nemo unquam exſors fuit,ſi vel maximè in indulgentias impetrandas omnes ſuas facultates erogâſſet. Pœnæ poſt hanc vitam in purgatorio nullæ ſunt. Et ſi quæ eſſent, cur ſeipſum Papa ab iis non liberat? Imò cur non omnes fideles interpoſito ex theſauro illo pretio? Barbarus & crudelis ſit oportet, qui quidquam reliqui faciat ad liberandum miſeros ex infernalibus illis Purgatorii tormentis. 7. Univerſæ Eccleſiæ primitivæ conſenſu deſtitui indulgentias,fatentur Durandus, Antonius, Magiſter Angularis, Cajetanus, alii. Altum etiam de indulgentiis ſilentium apud poſteriores qui

qui ante Seculum XIII. ſcripſerunt, Bernhardum, Rupertum Tuitienſem, Lombardum, Gratianum ipſum. Etſi verò quondam ſolita eſt Eccleſia dare relaxationes à Canonicis ſatisfactionibus, tamen ejuſmodi relaxationes & remiſſiones à Papalibus indulgentiis alieniſſimæ erant. Quippe non dabantur ex theſauro Eccleſiæ, nec compenſabantur largitionibus vel operibus pœnitentium, nec peccata coram Deo redimere, vel temporales pœnas exſolvere credebantur, nec à Papa ſolo diſpenſabantur, nec erant denique fœdarum nundinationum, ſicuti poſtea factæ ſunt, materies. Tale enim indulgentiarum Eccleſiæ primitivæ incognitarum genus cœpit demum ſub annum 1200. quo tempore dari cœperunt, ſub conditione eleemoſynarum ad dedicationes Templorum vel Hoſpitalia, peregrinationum, & in genere, tinnitus munerum. Ab eo igitur tempore Pontifices hunc theſaurum aperuerunt, quo ipſis theſauros colligere decretum fuit, eóſque puduit dicti Petri, *Aurum & argentum non habeo*, Act. III. 6. Arduæ autem fuerunt inter Scholaſticos diſputationes, aliis indulgentias oppugnantibus, aliis eas tolerantibus ut *pias fraudes, quo plebs officioſo errore trahatur ad pietatem*, aliis defendentibus, & aſſerentibus in univerſum, per indulgentias remitti vel pœnas vel ſatisfactiones peccatorum debitas, pro pœnis injunctis vel injungendis, ſive ex arbitrio Sacerdotis, ſive à Divina juſtitia, vel in hac vita, vel in Purgatorio; ſi videlicet pœnitens viſitaret Baſilicas vel reliquias certas, celebraret feſta, audiret miſſas & prædicationes, defenderet terram Sanctam, erogaret eleemoſynas ad Hoſpitalia, Templa &c. Ac eo proceſſere eæ nundinationes, ut Synodus Viennenſis eas graviſſimè notare cogeretur. Sed fovere perrexerunt Pontifices, per inſtitutionem Jubilæorum, quæ nihil aliud quàm indulgentiarum nundinæ ſunt, quæque primò Bonifacius VIII. in ſingula Secula inſtituit, mox Clemens VI. à centeſimo ad quinquageſimum, tandem Paulus II. & Sixtus IV. à quinquageſimo ad viceſimum quintum reduxit.

Iis

Iis enim temporibus dari cœperunt pleniſſimæ indulgentiæ à ſolis Pontificibus viſitantibus Romæ Baſilicam Petri & Pauli, Eccleſiam Lateranenſem, & Mariæ majoris. Quin ea facultas diſpenſandi indulgentias plenarias vendita eſt certis Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Conventibus, Hoſpitalibus, Confraternitatibus, & Univerſitatibus. Denique eâ impudentiâ fœdiſſimæ illæ nundinationes indulgentiarum, ſeu potiùs emulgentiarum, exercitæ ſunt, ut non aliunde Deo viſum fuerit judicium ſuum in Eccleſiam Romanam auſpicari, quàm à deſtruendis illis operâ ſelectorum Dei organorum, Huldrici Zvvinglii, & Martini Lutheri trapezitarum menſis. Nam immenſis illis quæſtuum Pontificiorum cupiditatibus noſtris juſtam reformandi anſam datam eſſe, nôn diſſitetur illuſtris Thuanus, Guicciardinus, Jovius, aliique. Quin ferrei aliâs oris Monachus Carthuſianus Surius, non auſus diſſimulare, *importunos indulgentiarum Prædicatores turpis quæſtus causâ pro concione temerè multa dixiſſe.* Denique ipſum Concilium decreto de *indulgentiis* fatetur, *abuſus irrepſiſſe emendandos & corrigendos*, ſtatuítque, *pravos quæſtus omnes pro indulgentiis conſequendis, unde plurima in Chriſtiano populo abuſuum cauſa fluxit, omnino abolendos eſſe: reliquos verò abuſus colligendos & ad Pontificem deferendos eſſe.* Quàm verò ſegniter correcti illi abuſus ſint, etiam poſt Concilium, Cl. Hottingerus *Hiſtor. Eccleſ. tom. VII. pag.* 370. *&c.* fusè oſtendit.

8. Omnibus temporibus fuerunt, qui contradicerent indulgentiarum impoſturis. Nam & Lateranenſe, &, authore Durando Speculatore, Viennenſe Concilium modum licentiæ illi præſcripſerunt. Notæ querelæ Waldenſium, Wiclefi, Ruthenorum, Huſſi & Hieronymi Pragenſis. Quin Bohemi impudentes nundinatores in carcerem compegerunt. Tota Schola Pariſienſis Clementi VI. contradixit, &, teſte Aventino, Indulgentiarias ejus Bullas ſolenniter adhibitis tubis & campanis damnavit. Et notus eſt Weſſelus Groninganus, qui ob ſuas contra indulgentias diſputationes dictus eſt *Magi-*

ſter contradictionis. Recitat is Monachorum ſui temporis opinionem, *quòd indulgentiæ ſint piæ fraudes, & dolus non malus, quo plebs officioſo errore ad pietatem trahatur.* Poſt Weſſelum Johannes Veſalienſis, Profeſſor Erfordienſis, propter acrem indulgentiarum reprehenſionem ad ignem damnatus eſt. Quomodo & Savanarola ob eandem inter alias cauſam flammis confutatus eſt. Johannes Sarisburienſis in Policratico paſſim queritur, *quòd Romæ menſas auro & argento ornent, & exultent in rebus peſſimis, quòd peccata populi comedant, eis veſtiantur &c.* Abbas Urſpergenſis pridem applauſit Romæ: *Gaude mater noſtra Roma, quoniam aperiuntur cataractæ theſaurorum in terra, ut ad Te confluant rivi & aggeres nummorum in magna copia. Lætare ſuper iniquitatem filiorum hominum, quoniam in recompenſationem tantorum malorum datur tibi pretium.* Et apud Thomam Aquinatem *in Suppl. 3. p. q. 25. art. 3.* fuerunt, qui dicerent, *indulgentiam eccleſiaſticam nullam pœnam remittere per ſe, nec in foro Eccleſiæ, nec in foro Dei: ſed eſſe piam quandã fraudem &c.* Tandem tota natio Germanica A. 1510. apud Imperatorem Maximilianum, inter cætera gravamina de Indulgentiis eſt conqueſta. 9. Incertitudo doctrinæ de indulgentiis ex ipſorum Pontificiorum circa eam magno diſſenſu cognoſci poteſt. Sutlivius quinquaginta quatuor contradictiones annotavit. Solus Bellarminus *de Indulg. ab initio uſque ad pag. 58.* plus quàm triginta ſuggerit. Joſeph Angles *in 4. Sent. quæſt. de Indulg.* quinque narrat opiniones contrarias de indulgentiarum valore, duas de theſauro, duas de cauſa efficiente, duas de diſpoſitione recipientis, duas de tempore, quo incipit eſſe ſub gratia, duas de ſufficientia eleemoſynæ pro bello ſacro datæ. 10. Denique indulgentiarii vinea ſua cædunt, & hypotheſes proprias convellunt. Etenim ſi, uti Papa loquitur, in Bulla Jubilæi An. 1600. edita, *ſuper indulgentias contingit pleniſſima omnium peccatorum indulgentia, remiſſio pœnæ,* cur, qui eas conſecuti ſunt, jubentur adhuc de remiſſione ſua & ſalute dubitare? Si Papa abſolutam poteſta-

tem

tem habet per indulgentias è purgatorio, quas velit, animas liberandi, cur tam durus eſt, ut non confeſtim omnes liberet, & purgatorium evacuet? Si paſſiones Sanctorum aliis imputari poſſunt, cur non etiam, quod illi negant, juſtitia Chriſti credentibus? Si ſatisfactio à confeſſario impoſita eſt utiliſſima, quia, ut Bellarminus loquitur, *coërcet à peccato, conducit ad habitus vitiorum eradicandos, ad iram Dei placandam*; næ indulgentias oportet eſſe pernicioſas, utpote quæ ſatisfactiones illas remorantur.

OBJICITUR I. *Paulus Coloſſ.I.24. teſtatur, ſe pati pro Coloſſenſibus, & adimplere ea, quæ deſunt paſſioni Chriſti in carne ſua, pro corpore ejus, quod eſt eccleſia. Ergo ſancti paſſionibus ſuis proſunt aliis ad ſatisfactionem, ita ut per indulgentiarum diſpenſationem aliis applicari poſſint.* Reſp. 1. Bellarminus *lib.1. de Indulg. cap.3.* fatetur, verba illa Pauli ita exponi poſſe, ut ſignificent, Apoſtolum multa paſſum eſſe propter electos & propter eccleſiam, quia non potuit Evangelium prædicare, niſi ſe multis periculis exponeret: & rurſum, paſſum eſſe propter electos & propter eccleſiam, ut exemplo ſuo infirmos confirmaret, & ad brabeum ſupernæ vocationis accenderet. Quod verò ſubjungit, rectè etiam exponi de communicatione ſatisfactionum, id nos negamus, quia nemo merus homo vel pro ſe ipſo, vel pro aliis ſatisfacere juſtitiæ Dei, & ſolutione ſufficientis pretii vel ſe vel alios debitis pœnis eximere poteſt. 2. Paulus igitur ſignificat, ſe tanquam unum aliquod corporis myſtici ſub Chriſto membrum implere *ὑστερήματα τῶν παθημάτων reliquias paſſionum Chriſti*, hoc eſt, myſtici corporis Chriſti, cui ac inprimis Paulo, uti Act.IX.16. liquet, ſuum etiam crucis demenſum Deus deſignavit. Idque fecit non ad *ἱλασμόν ſatisfactionem*, quia ad plenam ſatisfactionem nihil Chriſti paſſionibus defuit, Joh.XIX.30. & infinito illarum valori addi nihil potuit; ſed ut myſtico corpori prodeſſet ad ædificationem in fide & verbo

Evangelii, ut fideles perſecutionibus illis Apoſtoli in ſuſcepta Chriſti religione confirmarentur; uti ipſe ſe Paulus explicat 2. Cor. I. 6. Phil. I. 12. Neque etiam pro aliis patiendo meruit, quia, ut Cyprianus loquitur, Chriſtus in nobis & luctatur & coronatur. Unde Paulus dicit, ἀνταναπληρῶ, hoc eſt, *viciſſim* & gratitudinis lege *impleo*.

II. *Satisfactio Chriſti fuit infiniti pretii, & pro omnibus hominibus ſubita. Cùm igitur non omnes ſalventur, & una ſanguinis guttula toti mundo redimendo ſufficere poſſit, ſequitur non totam ſatisfactionem applicari, ac proinde ſatisfactiones non applicatas vel reſervari in theſauro eccleſiæ, qui per indulgentias diſpenſatur, vel, quod abſurdum, in ventos diſſipari.* Reſp. 1. Cùm theſaurus eccleſiæ nec in Scripturis nominatus, nec à Patribus agnitus, & poſtremorum Seculorum putidum commentum ſit, nihil vel in eo aſſervari, vel ex eo diſpenſari poteſt. 2. Impium eſt dicere, Satisfactiones Chriſti ab hominibus iis applicari, quibus ipſe Deus & Chriſtus eas applicare non dignatur. An igitur hominibus, qui ipſi peccatores & mortis rei ſunt, plus poteſtatis eſt in ſanguinem Chriſti, quàm ipſi Deo & Chriſto? 3. Sanguis Chriſti utpote infiniti pretii κειμήλιον per ſe non uni tantùm, ſed mille mundis, ſi Deus eos creare voluiſſet, ſufficeret. An igitur magna pars ſatisfactionis, quia non exiſtentibus aliis mundis applicari non poteſt, propterea in ventos diſſipatur? Apage impietatem! 4. Sanguis Chriſti infiniti pretii eſt ad redimendos homines non à pœna tantùm, ſed etiam à culpa. Conſequeus igitur foret, partem ejus non applicatam à Chriſto, & in theſauro reſervatam valere ad diſpungendam non pœnam duntaxat, ſed etiam culpam. At ipſis Sophiſtis hoc neutiquam placet. 5. Nulla pars ſanguinis Chriſti reſtat, quæ ex intentione & pacto Dei & Salvatoris noſtri applicata non ſit. Unicuique enim totus Chriſti ſanguis, qui infiniti pretii eſt, applicatur. Non enim guttatim nos rede-

redemit Chriſtus, ſed totius ſanguinis profluvio, ita ut unuſquiſque rectè dicat: *Sanguis Jeſu Chriſti me purgat ab omni peccato.* Idque liquet à conſideratione tum *mortis*, quæ ſingulis tota applicatur, Rom.V. 10. tum *Sacramenti* partim *baptiſmi*, in quo ſinguli perfunduntur non guttâ, ſed toto ſanguine Chriſti; partim *Euchariſtiæ*, in qua quiſque non guttam ſed totum Chriſti ſanguinem bibit; non particulam, ſed totum Chriſti corpus comedit. Ut quiſque totum edit & bibit, ſic & pro unoquoque totum corpus datum, totus ſanguis effuſus eſt. Ita uno eodémque ſolido ſolis lumine tum univerſus orbis, tum unuſquiſq; hominum illuſtratur. Temerarium igitur & audax facinus eſt, diſſecare redemptionis noſtræ pretium, quod Deus ſolidum & indiviſum eſſe voluit. 6. Denique Chriſtum pro omnibus & ſingulis mortuum haud eſſe, ſupra oſtendimus. Clementis verò Papæ ratio, quòd unica gutta ſuffecerit toti mundo redimendo, prorſus impia & blaſphema eſt. Scriptura enim redemptionem noſtram non effuſæ guttulæ, ſed mortis noſtro loco ſubitæ ubique adſcribit. Et modica illa guttula annon etiam pro expiatione reatus pœnarum temporalium, quas per indulgentias tolli dicunt, ſufficere potuiſſet? Etenim ſi modica illa guttula ſuffeciſſet pro redemptione totius generis humani, neque tamen illud totum redemptum eſt, annon quod ſuffeciſſet pro omnibus omnium culpis & æternis pœnis, ſufficit pro omnibus culpis & pœnis tum æternis tum temporalibus minoris partis generis humani, electorum puta? Præterea ſi una gutta ſuffeciſſet pro omnibus omnium culpis & pœnis æternis; annon altera gutta ſuffeciſſet pro omnibus reſiduis pœnis temporalibus? Quid igitur de reliqua Chriſti paſſione fiet? Ergóne Chriſtus δωρεὰν *gratis* mortuus eſt?

III. *David Pſal.CXIX.63. ait, ſe participem eſſe omnium, qui timent Deum, & mandata ejus cuſtodiunt. Innuit, ſe piis operibus timentium Dominum communicare, tanquam*

quam ſocium & membrum ejuſdem eccleſia. Ergo fidelibus aliena ſatisfactiones proſunt. Reſp. 1. Davidem nullas ſive proprias ſive alienas ſatisfactiones agnoviſſe, ex Pſal. CXXX. 3. aliiſque locis conſtat. Certè theſaurum operum ſupervacaneorum in eccleſia depoſitum eſſe, nuſpiam teſtatur. 2. David ſe vocat חבר *ſocium* timentium Dominum. Societatem intelligit non ſatisfactionum, ſed pietatis, charitatis, ſalutis & quidem mutuam. Ipſe verò nec alienas ſatisfactiones ſibi, nec ſuas aliis applicari vel petiit vel voluit,

IV. *Chriſtus Petro & Succeſſoribus tradidit claves regni Cœlorum, hoc eſt, poteſtatem ſolvendi & ligandi, remittendi peccata Matth. XVI. 19. XVIII. 18. Joh. XX. 23. Cùm igitur modus unus remittendi peccata ſit, quo peccatorum pœnæ temporales propter ſatisfactiones alienas in theſauro reſervatas remittuntur, ſequitur, clavium poteſtate eundem remittendi modum Pontificibus à Chriſto conceſſum eſſe.* Reſp. 1. Textus hos non pertinere ad indulgentias, ſed ad forum pœnitentiæ, Durandus 4. *Sent. diſt.* 20. *q.* 3. fatetur. Et ſanè ligare & ſolvere, claudere & aperire clavibus nihil aliud eſt, quàm remittere & retinere peccata Joh. XX. 23. Id verò dicunt Papiſtæ pertinere ad poteſtatem *Ordinis*, non ad eam, quam vocant *Juriſdictionis.* At poteſtatem conferendi indulgentias referunt ad poſteriorem illam poteſtatem *Juriſdictionis*, adeò quidem, ut alienas ſatisfactiones diſpenſare poſſit etiam is, qui non habet ordinem, ſeu poteſtatem remittendi peccata in Sacramentis Baptiſmi & pœnitentiæ: etiam merus laicus per commiſſionem Pontificis, uti loquitur Cordubenſis. 2. Et ſanè verba Chriſti explicari non poſſe de poteſtate diſpenſandi indulgentias liquet, tum quia Chriſtus ſuo & Scripturæ more loquitur de remiſſione peccati plenaria quoad culpam & pœnam omnem, non pœnam temporalem duntaxat: tum quia Chriſtus dat poteſtatem uno actu ab æterna & temporali pœna abſolvendi; tum quia Chriſtus loquitur de iis,

qui ſunt in terris, cùm indulgentiæ diſpenſentur pro peccatis etiam mortuorum: tum quia Chriſtus non dat poteſtatem vendendi remiſſionem pœnæ temporalis vicariæ: tum denique quia Chriſtus omnibus Apoſtolis eorúmque Succeſſoribus parem remittendi peccata poteſtatem dat, non ſingularem Petro præ aliis; Papa verò ſibi ſingularum poteſtatem vindicat. 3. Remittendi peccata poteſtatem habet eccleſia. At modus remittendi per indulgentias nec neceſſarius, nec utilis eſt, quia eccleſia aliunde habet plenariam peccatorum remiſſionem. Imò modus ille miſcens ſatisfactiones Chriſti & hominum, gloriam Dei obſcurat.

V. *Paulus quoque diſpenſavit indulgentiam inceſtuoſo pœnitenti 2.Cor.II.10. ubi ſe ei condonâſſe peccatum docet. Ergo idem facere licet eccleſiæ Prælatis.* Reſp. 1. In verbis Apoſtoli ne jota quidem de fictitiis emulgentiís occurrit, ſive eos qui condonant, ſive eum cui condonatur, ſive id quod condonatur, reſpicimus. Condonat enim non ſolus Apoſtolus, ſed etiam Corinthii. Condonat excommunicato; cùm tamen excomunicati non ſint in ſtatu gratiæ, vel in eccleſia, adeóque nec indulgentiarum capaces. Id quod condonatur, erat ſcandalum & triſtitia, quam peccato ſuo produxerat, nec non merita excommunicatio; quam indulgentiæ materiam eſſe negant, eò quòd liberatio ab excommunicatione pertineat ad Juriſdictionem pœnitentialem exteriorem. 2. Indulgentia eſt remiſſio pœnitentiæ, quam Sacerdos in Sacramento confeſſionis poſt remiſſum peccatum injunxit. At Paulus inceſtuoſo nullam poſt remiſſum peccatum pœnam in Sacramento confeſſionis injunxit. Condonatio igitur illa Pauli indulgentia non fuit.

VI. *Inter Sanctos eſt arcta communio ut aliarum rerum, ita etiam afflictionum & paſſionum. Ergo ſibi mutuò paſſiones & ſatisfactiones communicant, eáque communicatio in theſauro eccleſiæ aſſervata per indulgentias diſpenſatur.*

ſatur. Reſp. 1. Communicatio bonorum, quæ inter fideles vigere debet, eſt bonorum communicabilium, non incommunicabilium. Talia autem ſunt opera à nobis juxta Dei mandatum edita, vel paſſiones voluntate ipſius immiſſæ, quas quiſque pro ſe, non pro aliis tolerare debet, Prov. IX. 12. Gal. VI. 5. Satisfacere verò nemo vel pro ſe, vel pro aliis poteſt. 2. Sanctorum *communio* à *communicatione* differt. Communio enim ſupponit rem communem, cujus omnes æqualiter participes fiant, uti liquet ex Epheſ. IV. 4. Communicatio non item, quia fit erga indigentem. Communio igitur Sanctorum hujus vel illius particularem ſatisfactionem evertit, nóſque ad unicam Chriſti ſatisfactionem manuducit. 3. Si Sanctorum communio, quæ mutua eſſe debet, in ſatisfactionum communicatione conſiſteret, ſequeretur, ſicut Sancti, B. Virgo, Apoſtoli &c. ſuas nobis ſatisfactiones communicarent: ita viciſſim nos quoque iis noſtras communicare debere. 4. Satisfactio non eſt bonum abſolutum, ſed ad eum, cui ſatisfit, refertur. Etſi igitur inter membra eſſet communicatio, non tamen ſequeretur, eſſe acceptationem à parte creditoris, abſque qua omnis hæc ſatisfactio inutilis foret.

VII. *Indulgentiarum diſpenſandarum antiquus eſt in eccleſia uſus. Etenim Gregorius M. ſtationibus adjunxit indulgentias, uti teſtantur Thomas & Guilielmus Antiſiodorenſis. Concilia etiam Generalia, Lugdunenſe, Viennenſe & Claromontanum, uſum & valorem earum approbant. Denique olim, Cypriano teſte, Prælati extra Sacramentum remiſerunt pœnitentias alioqui juſtas, quæ ut Deo ſatisfacerent, inſtituta erant; adeóque reapſe indulgentias conceſſerunt.* Reſp. 1. At indulgentiarum apud priſcos mentionem fieri, negant Cajetanus, Alphonſus à Caſtro, alii. Keiſerbergius dicere ſolitus eſt, Patres indulgentiis nullos uſos eſſe, *quia indulgentiis uti ſit propriis ſatisfactionibus neglectis impiè agere.* Roffenſis quoque cauſam incognitarum veteri eccle-

ſiæ

ſiæ indulgentiarum hanc affert, *quòd ipſum quoque purgatorium, ſine quo nulla indulgentia, ſerò in eccleſia cognitum & receptum fuerit.* 2. Gregorium M. ſtationibus indulgentias addidiſſe, nec ex ejus operibus, nec ullo idoneo teſte conſtat. Thomas enim & Altiſiodorenſis Gregorio pluſquam ſexcentis annis recentiores, quique nulla vel revelatione Divina, vel antiquiore teſtimonio inſtructi hoc affirmant, pro legitimis teſtibus haberi nequeunt. 3. Concilia Viennenſe, Lugdunenſe, Claromontanum & ſera fuerunt, & particularia, quibus ex Orientalibus eccleſiis nemo interfuit, adeóque nihil aliud quàm Papalium in ſummo corruptionis & eccleſiaſticæ ignorantiæ vigore, mancipiorum conventicula. Certè duodecim Seculorum primorum Concilia de indulgentiis ejuſmodi ne gry quidem habent. 4. Cyprianus nuſpiam teſtatur, relaxatas eſſe juſtas pœnitentias. Si veram pœnitentiam agerent excommunicati, contrahebatur interdum tempus pœnæ eccleſiaſticæ, quâ eccleſiæ ſcandalo perculſæ ſatisfiebat, ut pœnitentes ante tempus definitum ad communionem admitterentur. At indulgentiæ nec excommunicatis hodie offeruntur, ſed iis qui ſunt in ſtatu gratiæ; & Deo, non eccleſiæ debitas ſatisfactiones relaxare ſtatuuntur.

QVÆSTIO IX.

An ad mortificandam carnem conducat jejunium, conſiſtens in delectu ciborum?

ASſerit decretum de *ciborum delectu.* Nos tale jejunium in delectu ciborum, nominatim piſcium, herbarum ac leguminum, non excluſo quantolibet potu, per prandium etiam & cœnas exactum, veri nominis jejunium eſſe, & ad mor-

tificandam carnem idoneum, planiſſimè negamus. Rationes. 1. Jejunium veri nominis Eccleſiaſticum eſt omnimoda abſtinentia à quolibet cibi & potus genere. Quam definitionem multa ſuadent. Etenim ipſa vox νηστεύειν deſcendit ἀπὸ τοῦ νὴ ἐσθίειν, à non comedendo. Et apud Suidam νῆστις eſt ἄσιτος, impaſtus, qui nihil edit. Tum qui in Scripturis jejunârunt, abſtinuerunt ab omni cibo, uti colligitur ex 1. Sam. XIV. 24. 2. Sam. III. 35. Dan. X. 3. 4. Jon. III. 7. Luc. V. 33. VII. 33. Præterea tale eſſe jejunium oportere evincit, quòd finis ejus ſit afflictio, humiliatio, caſtigatio corporis, afflictio animæ, & deliciarum corporis, quibus caro ferocior redditur, & Spiritui impedimentum objicitur, abdicatio. Olim etiam jejunium ſolviſſe dictus eſt, quiſquis aliquid edit, ſive ex Terræ, ſive ex marium proventu. Denique & Bellarmini ea confeſſio eſt libr. 2. de Bonis operibus Cap. 1. *nomen jejunium abſtinentiam à cibo ſignificare.* Porro jejunium conſiſtens in delectu ciborum, non eſt omnimoda abſtinentia ab omni genere cibi & potus, ne quidem ab iis cibis, qui carni fomenta miniſtrant. Non igitur eſt veri nominis jejunium, nec conducit ad mortificandam carnem. 2. Jejunium præſcribens delectum ciborum tanquam rem neceſſariam & conſcientiam obligantem, eſt res mala, prohibita, dæmoniorum doctrina, Chriſtianæ libertati inimica, denique minimùm ἐθελοθρησκεία Matth. XV. 11. 1. Cor. X. 25. 26. 27. 1. Tim. IV. 1. 2. 3. 4. Coloſſ. II. 21. 22. &c. Non eſt igitur veri nominis jejunium. 3. Ciborum quodlibet genus eſt pars univerſalis dominii dati Geneſ. I. 26. 27. & reſtituti Geneſ. IX. 3. 4. Quod quidem dominium Deus tum in Paradiſo per interdictum arboris, tum poſt diluvium per interdictum ſanguinis, tum in Moſaica lege, diſcrimen ſtatuens inter animantia munda & immunda, ad moralem impuritatem ceremoniali iſta ſignificandam, reſtrinxit. In N. autem T. illud & generali abrogatione Ceremoniarum & exertis verbis ſuſtulit, Matth. XV. 11. Act. X. 11. 12. &c. XV. 18. 1. Tim. IV. 3. 4. Tit. I. 15. Col. II. 16. &c. Nec habet Eccleſia eam

pote-

poteſtatem, ut libertatem hominibus conceſſam Divino jure, ſtricta lege abroget, & obſervationem delectus faciat actum obedientiæ & cultus Divini. 4. Cibi qui in jejunio Papiſtico deliguntur, non conducunt ſanè ad mortificandam carnem. Nihil dicam de potu, in quo & experientia docet eſſe inflammationem concupiſcentiæ, & Scriptura ait eſſe ἀσωτίαν Epheſ. V. 18. Nec diffitentur medici, ac Hippocrates præſertim, *faciliùs eſſe ſatiari potu quàm cibo.* Certè ichthyophagia & Xerophagia non magis contundit corpus, quàm eſus carnium. In piſcibus major eſt delectatio, quàm in carne fumo durata; eorundémque condimenta plus provocant ad libidinem, quàm ſalſedo carnium ſalitarum, durus caſeus & putrida ova. Notúmque eſt, nequiſſimorum & perditiſſimorum adoleſcentum apud Comicos Poëtas convivia potiſſimùm ex ſalſamentis, congris & aliis piſcibus inſtrui. Inde factum, ut heroes ſuos Homerus, quibus, ut ait Plutarchus, εὐτελῆ καὶ λιτὴν ὥσπερ ἀσκηταῖς δίαιταν *tanquam aſcetis vilem & ſimplicem victum* tribuit, nuſquam piſcibus, ſed ſemper carnibus veſcentes inducat. Legumina quoque propter ventoſitatem magis irritant libidinem, quàm carnes. Qui igitur potu generoſo, piſcibus Eois dapibus intonatis, leguminibus, herbis delicatè apparatis, ingluviem ſtomachúmve oblectat, eum quiſquam judicare poteſt *mortificare carnem, jejunare?* Accedit, quòd Alenſis diſertè ait: Excèſſum manifeſtum in quantitate cibi minuere quidem meritum jejunii, non tamen illud ſolvere, *quia*, inquit, *Eccleſia non determinavit quantum debeat ſumi in communi.* 5. Apud omnes Veteres jejunium plenariâ abſtinentiâ definitum eſſe, ingenuè fatetur Bellarminus, aſſerens, uſitatam illis fuiſſe unicam refectionem, eámque cœnam fuiſſe, non prandium. Et teſtatur univerſa antiquitas, non fuiſſe integrum ſolvere jejunium, niſi hora nona poſt ortum ſolis. Quem morem obtinuiſſe adhuc Thomæ Aquinatis ætate, adeóque Seculo XIII. ex ejus verbis, quæ extant 2.2.*q*.147. *art*.6.7. Cajetanus colligit. Mutatus ta-

tamen eſt ante Seculum XVI. ut non cœnare tantùm, ſed etiam prandere licuerit. Bellarminus notoriam hanc mutationem purgat, *quòd rationabilem habeat ſui uſus cauſam.* Quam verò illam? *Quia veteres prandere ſoliti horâ ſextâ, hodie prandetur horâ tertiâ.* At hoc falſum eſt. Ubi horâ ſextâ prandetur, in Italia, Gallia, Germania, univerſo denique Europæo orbe? ſi eos excipias, qui duro & laborioſo opere vitam tolerant, quales nec olim defuiſſe credibile eſt. Neque tantùm prandium admittit jejunium Papiſticum, ſed etiam liberale illud. Sanè Johannes Viringus, Atrebatenſis Presbyter in ſuo de jejunio & abſtinentia opere *lib. III. cap. 3. pag. 52.* teſtatur, cautum eſſe in Synodo Machlinienſi, *ne ultra duas horas ſaltem eccleſiaſtici prandium prorogarent.* An igitur qui duas horas epulatur, jejunare dici poteſt? Certè ejuſmodi jejunium cum geniali prandio conjunctum, apud veteres chimæra, tragelaphus, aut merum prodigium habitùm fuiſſet. 6. Delectus ciborum primi authores fuerunt hæretici, Ebionitæ, Encratitæ, Euſtathiani, Manichæi, Priſcillianiſtæ, de quibus apud Epiphanium, Auguſtinum, Socratem, Tertullianum. Nec ovum ovo ſimilius, quàm Montaniſtarum & Papiſtarum jejunia. Præterea ex Tertulliano, ex Alcibiadis Hiſtoria apud Euſebium, qui aſceticâ ſuâ vitâ, oblectans ſe ſale, pane, aquâ, & cæteris admirationi fuit, & eam, cùm quoſdam offendi videret, commutavit; ex Auguſtino, Juliano, Pomerio, Iſidoro, Theodoreto oſtendit Dallæus, delectum ciborum in veterum jejuniis nullum fuiſſe. Et ſi quando veteres ante ſextum ſeptimúmve Seculum à certo ciborum genere abſtinuerunt, illi tamen nec nudam abſtinentiam à carnibus habebant pro verò jejunio, nec in more habuerunt hunc delectum niſi in quadrageſima, nec potum adhibebant, nec lautè victitabant in cæterorum ciborum apparatu, nec denique ullâ publicâ neceſſariâve lege certum ciborum genus delegerunt. Delectus verò hujus genuina origo hæc fuit. Primi cœlibes plures non à carne tantùm, ſed ab omni ſolidiorum

cibo-

ciborum uſu abſtinuerunt, quod moleſtam & ſuæ continentiæ incomodam materiam iſtis cibis in corpus ſuum invehi putarent. Mox à cœlibum exemplo latiùs aſceſis iſta ſerpſit, donec tandem ex voluntaria quorundam diſciplina lex publica hominum, aliorum libera voluntate, aliorum tyrannide facta eſt. 7. Denique legem iſtam jejunii ipſi adverſarii tantùm non diſſolvunt. Negant enim eâ teneri pueros, ſenes, ægrotos, debiles, mulieres prægnantes, pauperes, concionatores, tutores, confeſſarios, fabros murarios, ferrarios, lignarios, & omnes qui ex officio laborioſis operibus intenti ſunt: item peregrinantes, & conjugatos, *qui non poſſunt reddere uxori debitum jejunando*, uti videre eſt apud Bellarminum lib.II. de Bonis operibus cap.10. Toletum de inſtr. Sacerd. Cap. 1.6. Cap.4. 55. 7. Emmanuelem Sa, alios. Exceptis iis, quantula pars ſupererit ex lege jejunantium? Conqueritur Pereſius, alios ἐπιεικείαις, alios diſpenſationibus ſive diſſipationibus ſe excuſare, ut vix duo, vel nemo ſit, qui ſe ad jejunia obligatum putet. Camuſus Epiſcopus Bellicenſis refert de concionatore nobiliſſimi ordinis, eum quadrageſimæ tempore legem jejunii indicturum, dubium hæſiſſe, quibus ex frequentiſſima corona id oneris imponeret, quòd tot ſint qui excipiantur ab ea lege, ut vix unum ei obnoxium cernere ſibi detur. Diceres, legem illam potiſſimùm Romæ adlubeſcere, ut diſpenſationum ſubſidio pecuniæ corradi faciliùs poſſent. Cui rei fidem facit Taxa Cancellariæ Romanæ, in qua diſpenſationes ejuſmodi certo pretio addicuntur.

OBJICITUR I. *Deus Protoplaſtis interdixit arbore vitæ & carnibus animalium, quas demum poſt diluvium indulſit Geneſ.I.29.30.IX.3. Ergo eccleſia quoque delectum ciborum ad jejunium rectiùs celebrandum inſtituere poteſt.* Reſp. 1. Non idem hominibus in homines, quod Deo in eoſdem jus eſt. Deus enim & hominum & eſcæ ipſius abſolutus Dominus eſt. Homines verò miniſtri & œconomi. 2. Deus in N. T. omnes promi-

miſcuè cibos indulſit; & remoto repagulo res omnes uſibus noſtris liberaliter dedicavit. Qui igitur homines ſunt, qui optimi Domini liberalitatem, & hominum libertatem novis legibus circumſcribere audent? 3. Carnes animalium ante diluvium homini à Deo conceſſas eſſe, fusè Hiſt. Patr. tom.I.Exerc.XIV. probavimus.

II. *Daniel jejunavit abſtinendo à pane deſiderabili, carne & vino, adeóque in delectu ciborum Dan.X.2.3. Ergo eccleſia quoque ciborum delectum præſcribere poteſt.* Reſp. 1. Danielis factum, uti par eſt, laudamus, neque vetamus, quin ſimilibus in cauſis pii imitentur. Attamen nulla lex, vel meriti opinio eccleſiæ ipſum hoc facere compulit. Neque ipſe Daniel alios id ipſum facere juſſit, vel non facientes pro hominibus impiis, profanis & inteſtabilibus habuit. 2. Daniel à carne, aliíſque cibis delicatis & vino, non certis diebus, ſed perpetuò, non religioſi jejunii cauſa, ſed pollutionis in mediis aulæ deliciis metu abſtinuit. Babylonii enim multis cibis veſcebantur lege interdictis, Levit.XI. Deut.XIV. Abſtinuit quoque, ne deliciis ejuſmodi ineſcaretur, & laqueis Diaboli irretitus fidei naufragium faceret: útque in ipſa menſa ſibi perpetuò gentem ſuam in memoriam revocaret. 3. Quoties autem jejunavit Daniel, non certis aliquibus, ſed omnibus cibis, etiam pane & vino abſtinuit Dan.X.3.

III. *Johannes Baptiſta locuſtas & mel ſilveſtre eſitavit, Matth.III.4. Ergo eccleſia quoque delectum ciborum inſtituere poteſt.* Reſp. Non lege ulla, ſed libera voluntate ad faciendam auſteræ vitæ exemplo extraordinariæ vocationi fidem, nec in jejunio, ſed ordinariè hoc cibo Johannes uſus eſt. Neque etiam aliud ipſum non ediſſe, Evangeliſta teſtatur. Ita Iſraelitæ manna, Sacerdotes res ſanctas comederunt. At aliud ipſos non comediſſe inde non rectè colligitur. Denique ad ſimilem temperantiam neminem Johannes adegit; ſecus quàm faciunt mitrati, qui verè Saliaribus

& Ponti-

& Pontificalibus cœnis ſe ſaginantes, reliquis Chriſtianis ſeu vulgo abſtinentiæ legem figunt.

IV. *Apoſtolum Petrum lupinis, Matthæum oleribus & baccis veſci ſolitos: Jacobum vino & carne abſtinuiſſe veteres tradunt. Ergo fas eſt certos cibos deligere.* Reſp. 1. Si vera eſt traditio, delecti ab Apoſtolis fuerint cibi illi non jejunii religioſi vel meriti gratia, & ad tempus, ſed in omni vita. Proinde exempla ejuſmodi virorum Sanctorum frugalitatem & in victu modeſtiam commendarent; quorſum etiam ea attulit tum Gregorius Nazianzenus *Orat. de Paup. om.* tum Clemens Alexandrinus *Pædag. lib.II.1.* non docerent, cuiquam homini licere talis victus vel abſtinentiæ legem univerſis Chriſtianis figere. 2. Eſt enim traditio illa incerta falſæque ſimilis, utpote ex Ebionitarum & fabulatorum lacunis hauſta, uti ex Epiphanio in *hæreſ.* & Euſebio *Hiſt. Eccleſ.II.22.* liquet.

V. *Timotheus ordinariè vino abſtinere ſolitus eſt, uti ex verbis Apoſtoli 1.Tim.V.23. colligitur.* Reſp. 1. At Sacrificuli certè legis hujus authores nec in jejunio, nec extra illud vino abſtinent, ſed Baccho ſtrenuè litant. 2. Neque verò Timotheus vel in jejunio duntaxat, vel religionis & merendi gratia vino abſtinuit: ſed ita fortè ab infantia inſtitutus morem longo inolitam uſu haud facilè depoſuit. 3. Denique quod ipſe fecit, ejus imitandi legem nemini mortalium impoſuit.

VI. *Apoſtoli Act.XV.28.29. præceperunt eccleſiæ abſtinentiam à ſanguine & ſuffocato. Ergo pari ratione eccleſia injungere abſtinentiam à certis cibis poteſt.* Reſp. Abſtinentiam à ſanguine & ſuffocato præceperunt ad tempus Apoſtoli, non ut carnis laſciviam damnarent, vel animum ad orationem & rerum cæleſtium contemplationem componerent, qui proprii Pontificii ciborum delelectus fines prætenduntur; ſed ut ſcandalo à Judæis antiquitátem legis ad animum revocantibus accepto remederentur. Sublato autem ſcandali metu ipſa quoque lex ceſſavit, neque proinde extra

ſimi-

ſimilem caſum eccleſia poteſtatem habet publica lege Chriſtianorum libertatem onerandi.

VII. *Finis jejunii eſt corporis concupiſcentias edomare, & in ſervitutem redigere, uti docet S. Auguſtinus. At non potuit certa regula circa quantitatem cibi ſumendi conſtitui: neque etiam circa lautitias & condimenta ciborum, quæ infinitis modis variantur. Debuit igitur conſtitui regula in qualitate penes abſtinentiam ab aliquo genere cibi, qui ex genere ſuo magis nutrit & magis delectat. qualem eſſe carnem pecorum & avium omnes concedunt.* Reſp. 1. Cùm jejunium verum conſiſtat in abſtinentia ab omni cibo, Pontifex in ferenda de jejunio lege de regula aliqua circa ciborum diſcrimen ſolicitus eſſe non debuit. Omnes cibi prohibendi, non ciborum diſcretio inducenda fuit. Verùm ita placuit, ut aliquod jejunium habere viderentur, qui vero jejunio prorſus deſtituuntur. 2. Regula circa quantitatem vel qualitatem cibi ſumendi, & lautitias, a Deo nulla conſtituta eſt. Proinde neque homines conſtituere debuerunt. Nec in V. T. nec à Chriſto, nec ab Apoſtolis ulla jejunantibus circa cibi qualitatem regula præſcripta eſt. Satis eſt, quòd in genere omnis in victu immodeſtia & intemperantia vetita eſt. Unde quiſque ſibi facilè conſulere poteſt. Neque enim oves Chriſti pecudes ſunt ſui neſciæ, quarum paſtum omnem ac victum aliena manus regere debeat. 3. Ciborum delectus ſeu qualitas lege aliqua eadem omnibus præfigi non poteſt, quia non eadem omnium complexio, nec eadem voluptas omnes capit. *Sunt*, inquit Eraſmus Epiſt. ad Baſil. Epiſc. de interd. eſ. carn. *corpora, quæ laſciviant, etiamſi fœno paſcantur. Sunt quæ vix vivant, etiamſi perdicibus & phaſianis avibus alantur. Nonnullis quilibet piſcis, quod aliis ſcorpius, aut lepus marinus, aut vipera. Opulentis mutatum cibi genus eſt voluptati & faſtidii remedium.* 4. Superiùs quoque, quid ſentiendum ſit de ciborum invicem comparatorum qualitate, oſtendimus.

VIII. *In*

VIII. *In veteris eccleſia jejunio delectum ciborum obtinuiſſe, liquere poteſt ex Philone apud Euſebium Hiſt.Eccl. II.16. 17. teſtante, quòd Alexandrini carnibus & vino abſtinuerint; ex Conſtitutionibus Ap. lib. V.17. ubi Clemens abſtineri diebus jejunii præcepit à carnibus & vino, ejúſque rei praxin in B. Petro oſtendit; ex Canone Apoſt. 51. Euſebio Hiſt. Eccl. V.1. ubi Martyres Lugdunenſes ſe carnibus abſtinere ajunt; Tertulliano de cultu fœm. cap. 9. Epiphanio, Synodo Laodicena can. 50. Cyrillo Hieroſol. Baſilio, Theophilo Alexandrino, Chryſoſtomo, Hieronymo, Auguſtino &c.* Reſp. 1. In Alexandrinis, quorum Philo meminit, nullum omnino eſt xerophagias præſidium. Non enim Chriſtiani illi, ſed Eſſeni adeóque Judæi fuerunt. Tertullianus certè, qui nihil intentatum omiſit, in xerophagiarum ſuarum defenſione acerrima eorum ne quidem meminit. 2. Ex Conſtitutionibus & Canonibus Apoſtolicis conſtat, ea ætate, qua ſcripti ſunt, quoſdam Catholicos vino & carnibus propter aſceſin abſtinuiſſe. Sed eadem ſcripta eſſe ſuppoſititia æquè conſtat. Et ſi qua hîc authoritate pollent, etiam vino piſcibus & pomis jejunantes abſtineant, ſolóque pane, ſale & oleribus veſcantur oportet. 3. Martyres Lugdunenſes carnibus abſtinuiſſe non Blandina apud Euſebium, ſed Ruffinus malus hîc Euſebii interpres dicit, *ζώων αἷμα, animalium ſanguinem*, non carnes ſe non comedere, Martyres aſſerunt. 4. Tertulliano non aliud conſtat, quàm quoſdam aſcetas & publicè pœnitentes ſponte, non ulla lege coactos, non Chriſtianos quovis, carnibus & vino, etiam extra jejunium, abſtinuiſſe. Nihil hoc ad xerophagiam vel Montaniſtarum, vel Pontificiorum jejunium præ ſe ferentium. 5. Reliqui xerophagiam & ichthyophagiam paulatim liberè ſuſceptam, non ulla lege eccleſiæ injunctam arguunt, uſque ad Seculum VII. quo lex jejunandi in delectu ciborum invaleſcere cœpit.

QUÆSTIO X.

An ſtata, iiſdemq́; quotannis diebus recurrentia jejunia ſub peccato mortali, lege unius Eccleſiæ Romanæ, Chriſtianis omnibus indici poſſint?

SYnodus decreto *de jejuniis* hortatur paſtores, ut omni diligentia utantur apud populum, quò iis potiſſimùm ſe gerat obſequentem, quæ faciunt ad mortificandam carnem, *ut ciborum delectus & jejunia.* Per jejunia autem intelligi ſtata, qualia ſunt Quadrageſimæ, feriæ ſextæ & Sabbathi, vigiliarum ſingularum, quatuor temporum, adventus, Rogationum, quæ quotannis dies circiter centum & quinquaginta occupant, patet ex uſu & praxi publica. Nos ejusmodi ſtata jejunia, cum opinione neceſſitatis & cultus Divini, omnes Chriſtianas Eccleſias ſimpliciter obligantis, in tanta etiam multitudine rejicimus. Etenim 1. Chriſtus non obſcurè declaravit, ſibi ſtata illa jejunia diſplicere. Quippe cùm diſcipuli Phariſæorum & Johannis Baptiſtæ cum Chriſto expoſtularent, quod non iisdem ſtatorum jejuniorum legibus diſcipulos ſuos aſtringeret, Chriſtus non tantùm non approbat ſtata illorum jejunia, ſed etiam legales ejusmodi Pædagogias comparat cum veteri panno, qui non ſit aſſuendus novo, Matth. IX. 16 & innuit v. 15. crucem, calamitates ac perſecutiones, ablato ſponſo, præbituras cauſam, & monſtraturas jejunii tempus. 2. Dierum diſcrimina diſertè notantur & abrogantur, Gal. IV. 10. Coloſſ. II. 16. Paſſim etiam antiquata veteris legis σκληραγωγία libertas Eccleſiæ Chriſtianæ commendatur. Major autem rigor eſt legis Pontificiæ de ſtatis jejuniis, tum quoad ſanctionem legis, tum quoad numerum dierum, quàm in Eccleſia Judaica unquam fuerit. Etenim dimidia ferè pars anni quadam, ut

ut ita loquar,angaria & velut atro carbone funeſtatur, cùm in V.T. ubi corporales illæ exercitationes ex voluntate Divina vigebant,una tantùm dies lege Dei fuerit ad jejunium ſepoſita.Fruſtra hic eſt Redingius *pag.* 696. ubi ait, ſe à certis cibis abſtinere, & ſtatos dies obſervare, non ex legis ceremonialis obſervantia ab Apoſtolo hîc vetita, ſed alio fine, aliáque intentione. Neque enim Apoſtolus Judaicam tantùm obſervantiam dierum,ſed promiſcuè quamlibet redarguit.Nam & Ethnici,& Turcæ & Genethliaci dies obſervanr. An hos non tangit Apoſtolus? Si hos cur non etiam Papiſtas? Univerſale igitur axioma eſt, prohibens dierum diſcrimen,quòcunque fine conſtitutum. Aliæ pleræque Judaicæ ceremoniæ mutato tantùm fine retineri poſſent. 3. Publica jejunia inſtituenda ſunt, cùm mœror & luctus publicus Eccleſiam exercet. Etenim in ſcripturis ſunt æquipollentia, *jejunare, animam affligere, jejunium, afflictio*,Lev.XVI.29.Pſal.XXXV.12.Matth.IX.15. Tum fatetur Bellarminus, *lætis temporibus minimè jejunium convenire*.Et jejuninm per *actum lugentis* definiunt Toletus,Maldonatus,Janſenius, alii. Denique ritè obſervat Scaliger in Euſeb.pag.124. *Veterum Judæorum jejunia* הצבוית *omnia fuiſſe instituta aut propter* νεομηνίαν, *aut propter incendia,aut aliquam calamitatem,& caſus adverſos,cadéſque piorum hominum.* Cùm igitur non ſint ſtata tempora luctus & mœroris Eccleſiæ, relinquitur, nec ſtata tempora jejunii eſſe oportere. Frivola eſt exceptio Redingii *pag.*697. ſemper Eccleſiam infeſtari, & lugendum ipſi eſſe *ob hæreſes & ſcandala eam invadentia*.Certè

Nunquam bella piis,nunquam certamina deſunt.

At jejunandi neceſſitatem non quælibet, ſed extraordinaria gravis calamitas imponit. Aliâs nullum non tempus jejunio tranſigendum foret. 4. Primitiva Eccleſia nullas certas jejuniorum leges obſervavit.Teſtis Auguſtinus Epiſt.86.ad Caſulanum. Ubi *quibus diebus*,inquit, *non oporteat jejunare,& quibus oporteat.præcepto Domini vel Apoſtolorum non invenio definitum*.Ubi de præcepto

ſcripto, non *tradito* S. Patrem loqui, ineptè cùm Redingius *pag.698.* tum alii tricantur. Etenim Auguſtinus inde concludit, liberam eſſe hanc jejunandi hoc vel illo die obſervationem, imò eorum dierum, de quibus interrogabatur, & ipſius Sabbathici jejunii relaxationem magis expedire. An ita concluderet, ſi præceptum Domini quodcunque tandem de hoc vel illo die extare arbitraretur? Quanquam quid de verbo tradito ſentiendum ſit, ſuperiùs quoque oſtendimus. Euſebius quoque Hiſt. Eccl. V. 17. ex Apollonia Montanum hæreſiarcham accuſat, tanquam νηςείας νομοθετήσαντα, *jejunia legibus ſancientem*. Jrenæus ſcriptor vetuſtiſſimus obſervantiæ varietatem luculenter etiam adnotavit. Socrates quoque Hiſtoricus fatetur, *lectionem nullam de hoc inveniri antiquam*, adeóque *Apoſtolos hoc ſingulorum reliquiſſe ſententiæ, ut unusquisque operetur non timore & neceſſitate, quod bonum eſt*. 5. *Quadrageſimæ* jejunium intra tria priora ſecula incognitum fuiſſe ex Tertulliani & Jrenæi haud paucis locis liquet. Cœpit ante tempora Tertulliani *Antepaſchale* jejunium, ſolenne quidem & publicum jam factum ex *arbitrio*, non ex *imperio*. Et fuit hic primus gradus, ex quo ſenſim erumpens hominum devotio ad *Quadrageſimam* tandem pervenit. Nam primò quidem unius paraſceves fuit jejunium, mox & Sabbathi; poſtea gliſcente hominum ſtudio etiam aliarum ejusdem hebdomadæ feriarum, ac procedente tempore etiam quadraginta dierum ante Paſcha. Jejunii *Sabbathici* mentio primùm occurrit ſub ſeculi quarti annum quintum, & quidem in ſola Hiſpania. Sub finem ejus ſeculi jejunari cœpit Romæ, & in paucis aliis Occidentis locis. Quin Græci A. 707. *Sabbatho* jejunantes ſolenniter excommunicârunt. Et conſtat planè ex Jſidoro & Rabano, *Sabbatharium* jejunium ne anno quidem 800. neceſſarium & legitimum habitum fuiſſe. *Quarta* & *ſexta* feria tempore quidem jam Auguſtini jejunatum legimus, non tamen vel neceſſariò, vel ex lege. Et quartam feriam exoleviſſe patet. *Rogationum* jejunium A. 500. à

Ma-

Mamerto Viennæ in Gallia Epiſcopo, inſtitutum eſſe narrat Gregorius Turonenſis. *Adventus* jejunium Bellarminus ait non tam ex præcepto, quàm ex conſilio, vel voto à multis ſervari. Noverat nempe, id jejunium apud veteres planè ignotum fuiſſe. Neque enim alios hujus jejunii teſtes & vindices laudat quàm Jnnocentium III. ſeculi XIII. hominem. Neque alia ratio jejunii *Vigiliarum*. Jejunii *quatuor temporum* quanta fuerit olim varietas, Sirmondus Jeſuita non diſſimulat, apud Dallæum, de jejuniis lib. IV. 7. ubi etiam ex eadem varietate, nomine & inſtituti abſurditate, jejunium illud non eſſe ab Apoſtolis fusè probatur.

OBJICITUR I. *Jonadab Rechabitatum parens olim filiis et nepotibus prohibere potuit vinum uſque in æternum. Placuitque Deo illud præceptum & filiorum obedientia Jerem. XXXV. 1. 2. &c. Quantò magis mater eccleſia poteſt filiis ſuis aliquos cibos pro tempore interdicere? ita ut & noſtra obedientia, & eccleſiæ præceptum Deo placeat.* Reſp. 1. Diſpar ratio eſt Jonadabi & eccleſiæ N. T. Deus enim nuſquam prohibuit in V. T. ne vel Jonadab vel alius in V. T. familiæ ſuæ vini uſum interdiceret. At in Novo Teſtamento Deus per Apoſtolum interdixit, ne quis eccleſiam à certis cibis abſtinere jubeat. Mater eſt eccleſia. At Deus Pater, cujus in regenda familia Potior ac præcipua eſſe authoritas debet. 2. Si valeret argumentum, poſſet ſimili ratione eccleſia certis cibis in perpetuum Chriſtianis interdicere, eoſdémque non ichtyophagos tantùm, ſed etiam perpetim hamaxabios & Nomades facere. Non enim Jonadab filiis vino, ædificatione ædium, ſatione, plantatione &c. in jejunio duntaxat, ſed perpetuò interdixit. At interdictum ejuſmodi perpetuum poſt ſublatum in Novo Teſtamento ciborum religioſum diſcrimen & reſtitutam eccleſiæ libertatem impium foret. 3. Diſciplinam illam à Jonadabo Rechabitis præſcriptam non religioſam & opinione cultus ac meriti ſuſceptam,

ſed merè œconomicam vel politicam fuiſſe fatentur & Hebræi & Chriſtiani Interpretes plerique, etiam Pontificii nonnulli, inprimis Caſpar Sanctius *Comm. in Jerem. XXXV. num.4. &c.* ubi docet, Rechabitas Cinæos fuiſſe à Jethrone Madianita propagatos, inſtituta Majorum ſuorum in tabernaculis degentium, & rem pecuariam ſequentium ſecutos eſſe, idque tantò impenſiùs, quòd nullum in terra Canaan agrum à Joſua accepiſſent, utpote ex Jacobi ſemine non prognati. Conſtat autem, non idem eccleſiæ jus eſſe in fideles, quod eſt vel Principibus in ſubditos, vel parentibus in filios.

II. *Eccleſia Judaica ex conſtitutione Mardochæi ſuſcepit novum & ſtatum jejunium ac feſtum Purim dictum, in memoriam liberationis ab Hamone Agagita, Eſther. IX.27, &c. Ergo eccleſia quoque Chriſtiana ſtata jejunia indicere poteſt.* Reſp. 1. Feſtum *Purim* inſtitutum eſt à Mardochæo & Eſthere Regina, neutro Sacerdotali genere ſato. Mulieris igitur & viri laici exemplum ad conſtituendam Epiſcoporum in jejuniis indicendi, authoritatem nihil facit. Neque etiam à V. T. arguere licet ad Novum, quo dierum diſcrimen ſublatum eſſe conſtat. 2. Literæ Eſtheris & Mardochæi de jejunio conſtituendo nihil habent. Conſtituunt *obſervari dies Sortium, & ſuo tempore cum gaudio, epulis & conviviis celebrari*, v. 18. 21. 22, 31. Quid jejunio cum epulis, conviviis, feſtiva ſolennitate? Quòd verò verſ. 31. dicitur, Judæos ſuſcepiſſe dies Purim, כאשר קימו על נפשם ועל זרעם דברי הצומות וזעקתם *ſicut receperunt ſuper animam & ſuper ſemen ſuum jejunia & clamorem ſuum*, non aliud ſignificat, quàm iſtos dies Purim, quos ex Mardochæi literis ſe obſervaturos conſtituunt, monumento futuros ejus ſalutis, quam jejunio & clamoribus à Deo conſecuti fuerant. 3. Eſto tamen, etiam jejunium ſuſceperint die Purim Judæi, adeóque plus quàm illis à Mardochæo injunctum fuerat, quò ita & lætorum & triſtium memoriam

moriam agitarent, non aliud tamen inde concludi poſſet, quàm integrum eſſe populo alicui ad repræſentandam & recolendam extraordinariarum calamitatum memoriam jejunium ſuſcipere. Sed hoc quid ad jejunia Adverſariorum, quæ non una aliqua gens, non plures ultro & ſponte ſuſcipiunt: ſed quæ unus Eccleſiæ Monarcha tantùm non Regia authoritate imponit, non ad celebrandam rei extraordinariæ memoriam, ſed nulla peculiari cauſa, ex ſua potiùs libidine, quàm publico uſu?

III. *In Eccleſia Judaica Deo placuerunt jejunia menſis quarti, quinti, ſeptimi & decimi, etſi non ab ipſo præcepta, ſed ab iis, qui Remp. Judaicam regebant, introducta fuerint, Zach. VIII. 19. Ergo Chriſtiana quoque eccleſia licet ejuſmodi jejunia ſtata indicere.* Reſp. 1. Jejunia illa Judæorum non in perpetuum, ſed ad tempus, ex ipſarum populi rerum ſtatu & qualitate conſtituta fuerunt, hac videlicet lege, ut perſeverante eorum calamitate obſervarentur, deſinente verò, triſtibúſque in lætiora mutatis abrogarentur, uti ex Zach. VII. 3. & VIII. 19. ipſe Sanctius, aliíque colligunt. Quæ quidem ipſiſſima eſt jejuniorum N. T. ex noſtra ſententia ratio. 2. Quin & jejunia illa non ab ordinariis eccleſiæ Miniſtris, ſed à Jeremia & Ezechiele Prophetis inſtituta videntur. Quorum, cùm ſingularis & extraordinaria fuerit authoritas, eorum utique facta & inſtituta ad amplificandam poteſtatem eorum, quorum non eſt alia quàm communis & ordinaria vocatio, trahi minimè poſſunt.

IV. *Chriſtus Matth. IX. 15. quærentibus diſcipulis Johannis, cur diſcipuli ejus non jejunent, reſpondet, tum demum illos jejunaturos, cùm ſponſus ab iis ablatus fuerit. Quærebant diſcipuli Johannis de jejuniis ſtatis. Proinde etiam Chriſtus de iiſdem reſpondens innuit, ſtatos jejunii dies in N. T. futuros eſſe.* Reſp. 1. Chriſtus minimè eadem jejunia confirmat poſt ablatum Sponſum, de quibus Johannis diſcipuli loquebantur. Loquebantur enim

illi de jejuniis Phariſaicis, uti ex v. 14. liquet. Jejunabant illi bis in Sabbatho Luc. XVIII. 12. Et in jejunio illo præcipuam ſanctimoniam collocabant. Numquid igitur Phariſaica ejuſmodi jejunia confirmare in animo habuit? 2. Abſurdiſſimum verò eſt reſponſionem Chriſti ad jejunia ſtata reſtringere, tum quia illa, quæ à Chriſto affertur, Sponſi præſentia omni omnino jejuniorum generi, non ſolis ſtatis & ex certa lege ſumptis jejuniis ex æquo repugnat: tum quia Chriſtus negat poſſe filios Sponſi præſente Sponſa πενθεῖν *lugere*, adeóque ejuſmodi jejunia innuit, quæ ſint cum luctu & mœrore conjuncta, qualia ſunt non tam jejunia ſtata, nullo dolore vel mœrore perfuſa, quàm extraordinaria ob præſentes afflictiones ſuſcepta: tum quia ſimilitudo *v. 16. 17.* propoſita de panno rudi inveteratæ veſti haud aſſuendo, & vino novo in veteres utres haud infundendo, non obſcurè arguit, aliam ſe jejunii diſciplinam à Judaica longè diverſam & rigidiorem (quid enim facilius fuit ſtatis Judæorum & Phariſæorum jejuniis, qualia etiam Eſſeni, Montaniſtæ, Manichæi obiverunt, obeúntque Muhammedani diligentiſſimè) inſtituere, puta Evangelicas ſub cruce diſciplinas ſalutaris mœroris pleniſſimas, quæ ſunt perpetui inſtar jejunii, ſub quo etiam extraordinariæ illæ afflictiones intelliguntur.

V. *Veteres ſtata jejunia habuiſſe & probâſſe, illud argumento eſt, quòd eandem ob cauſam Aerius ab eccleſia ſeceſſit.* Reſp. 1. Fuiſſe apud eos ſtata quædam jejunia, haud negamus. Sed alieni fuerunt ab his erroribus, quibus Pontificii hodie implicati tenentur. 2. Etſi verò ſtata jejunia indicere & celebrare minùs decorum & ad res ipſas, uti oſtendimus, appoſitum ſit: tamen propterea veteres nulli damnamus, utpote qui nondum ipſius eventus experimento inſtitutionum hujuſmodi periculum cognoverunt. Imprudentes igitur, ſed innocentes tamen ejuſmodi nonnulla jejunia obiverunt.

VI. *Qua-*

VI. *Quadrageſimale jejunium ſtatim poſt Apoſtolorum tempora in uſu fuiſſe, abundè conſtat ex Canone Apoſtol. 60. S.Ignatio* in Epiſt. ad Phil. *Origene* Homil.20. ſuper Levit. *Athanaſio* Epiſt. ad Orthod. *Epiphanio* in comp. doctr. *Baſilio, Ambroſio, Chryſoſtomo, Hieronymo, Auguſtino &c. quibus addi poſſunt Concilia, Nicenum I. cap.5. Aurelianenſe IV. cap.2. & 29. &c.* Aug. Reding *pag.695.* Reſp. 1. Quadrageſimam ab Apoſtolis inſtitutam non eſſe, tum ex variis teſtimoniis, puta Chryſoſtomi, Auguſtini, Caſſiani, Iſidori Hiſpalenſis, Rabani Mauri, Ruperti Tuitienſis, Socratis & Nicephori: tum ex rebus ipſis, quod videlicet ea non fuerit à Chriſtianis trium primorum Seculorum cognita, nedum obſervata; fusè Cl. Dalleus *de jejun. & Quadrag. lib. III. cap.1.4. &c.* probat. 2. Canonum & Conſtitutionum Apoſtolorum, nec non Ignatii teſtimonia ſunt ſuppoſititia. Origenis verò homilia, ex qua verba illa: *Habemus quadrageſimæ dies jejuniis conſecratos*; Græcè non extat, ſed Latinè ſive à Ruffino, ſive ab Hieronymo, ſive ab alio translata; adeò incerti authoris, ut Cyrilli nomine ab Adverſariis non ſemel & laudata & excuſa fuerit. Id certum eſt, opus illud ab Interprete interpolatum eſſe. 3. Nicenus Canon meminit τεσσαρακοστῆς *quadrageſimæ.* Sed indigetari eo nomine jejunium 40. dierum, non conſtat. Incommodum enim fuiſſet cogi ante quadrageſimam Provinciales Synodos omnes, quod jubent Patres. Hieronymus certè in Epiſt. ad Marcellum, Montaniſtas ait *tres facere in anno quadrageſimas.* ubi quadrageſima notat jejunium quinque dierum. Unde Rigaltius *ad Tertull. de jejun.* omnia veterum Chriſtianorum jejunia *quadrageſimæ* nomine dicta fuiſſe obſervat. Demum poſt Concilium Nicenum circiter An.340. aut 350. quadragrageſima in plures hebdomadas excrevit, ut ex Synodo Laodicena conſtat, cujus poſtea multiplex nulláve lege adſtricta apud quarti & quin-

ti Seculi Chriſtianos obſervatio, uti loco citato *cap.* 10--15. Dalléus demonſtrat.

VII. *Chriſtus jejunavit quadraginta dies. Ergo idem Chriſtiani eo modo, quo poſſunt, imitentur oportet.* Reſp. 1. At Pontificij nullo modo imitantur, quia prorſus non jejunant. Neque enim abſtinent ab omnibus cibis, ſed tantùm à quibuſdam; & non cœnant tantùm quotidie, ſed etiam ad ſatietatem uſque prandent. 2. Chriſti jejunium miraculoſum fuit, & ex ratione ſingulari officii mediatorii ſuſceptum. Proinde nullo modo ſub imitationem cadit. 3. Chriſtus ſemel tantùm tota vita illud jejunium jejunavit. At Papiſtæ quotannis. Chriſtus dies noctéſve omni cibo abſtinuit. Papiſtæ nec noctu nec interdiu abſtinent. Non igitur pro mandato, nedum perfectè Chriſtum imitantur. 4. Denique quod morale eſt in jejunio Chriſti, illud ſolum nobis imitandum eſt. Jejunavit Chriſtus. Jejunemus igitur & nos. Reſtitit tentationibus Sathanæ. Idem & nos faciamus oportet. Sed modum utriuſque imitari velle, non imitatio, ſed κακοζηλία foret. Ratio exempli, non individuus actus imitandus proponitur.

VIII. *Eccleſia jejunium quarta & ſexta feria ad proditionem Chriſti quarto hebdomadæ, & crucifixionem ejuſdem ſexto factam: Sabbathi verò jejunium ad ſepulturam Chriſti commemorandam inſtituit.* Reſp. 1. Quo verò jure nititur axioma illud, ut iiſdem diebus jejunetur, quibus Chriſtus proditus, paſſus & ſepultus eſt? Paſſio certè Chriſti non tantùm peculiaris triſtitiæ adeóque jejunii, ſed etiam lætitiæ propter redemptionis noſtræ perfectionem cauſa eſſe poteſt. Neque ſi Chriſtus ſemel proditus, crucifixus & ſepultus eſt, iccirco ſingularum hebdomadarum jejunio tripartito commemorari debet. 2. Addo non verum jejunium illud eſſe, ſed hypocriticum, utpote in quo non abſtinetur à cibis, ſed tantùm à certis, & prandetur pro lubitu.

QUÆ

QVÆSTIO XI.

An de fide ſit, in Novo Teſtamento præter diem Dominicum, alios eſſe feſtos dies propriè dictos, quorum celebratio per ſe & ratione myſterii, non ratione ordinis vel politiæ Eccleſiaſticæ tantùm ſit neceſſaria?

DEcretum de jejuniis & feſtis mira verborum generalitate, de induſtria haud dubiè delecta, præcipit *devotam & religioſam dierum feſtorum celebrationem*. Patet autem tum ex praxi, tum ex doctrina publica Papatus, ejusmodi feſtos dies intelligi, qui ſint, ut loquitur Bellarminus, verè & per ſe aliis ſacratiores, quíque obligent ratione myſterii, & ſint pars neceſſaria Divini cultus. Ejusmodi dies feſtos propriè dictos nos rejicimus. Cœterùm ſano ſenſu aſſerimus, libertati Eccleſiæ relictum eſſe, an velit anniverſarios dies deligere, quibus Chriſti vel nativitas, vel paſſio, vel aliud ejuſmodi beneficium commemoretur. Ac in eo etiam Proteſtantium Eccleſiæ variant, aliis dies quosdam feſtivitati tali deputantibus, aliis pro ſua libertate ſolam Dominicam diem celebrantibus. Priores quidem non ex neceſſitate fidei, ſed ex imperio prudentiæ, & arbitrio charitatis Dei, generale mandatum de congregationibus ad ſolennes inter alia etiam & feſtos dies applicant. Quos nec poſteriores damnant, ſed ita utrique ſtatuunt, ſicut olim Auguſtinus de jejunio monuit, *ejusmodi rerum diſſonantiam non tollere fidei conſonantiam*. Nec quidquam tamen ſimile habent cum Papiſtis. Non enim ejuſmodi dierum ad cultum Dei deputationes, ſi propriè loquamur, ſunt feſta; non obligantur ad eos homines ſub mortali peccato niſi in generali; non faciunt

ciunt eos partem neceſſariam cultus Divini ; non dies ſacratiores ; non celebrant ſub ratione myſterii , ſed tantùm ordinis & politiæ Eccleſiaſticæ , non obruunt eorum multitudine libertatem Eccleſiæ ; nulla in honorem ſanctorum celebrant ; non adigunt homines ad ſtrictam nimis & ſcrupuloſam ab omni opere ſervili abſtinentiam, quaſi in illa bonum aliquod morale, aut pars aliqua religionis poſita eſſet ; denique pravas ſuperſtitiones circa anniverſarios ejuſmodi dies , quales Pontificii fovent, procul amandant. Adverſariis igitur opponimus 1. Feſta propriè dicta , quæ ſint de neceſſitate fidei , obligantia per ſe & ſub ratione myſterii, oportet ſint verbo Dei mandata. Etenim in hoc negotio nefas eſt addere vel detrahere, & ignorant homines, quo Deus modo coli velit, & carent poteſtate cultum præſtandi, denique in univerſum vitanda ſunt mandata, ac imperia hominum. Feſta autem ſub N.T. nulla ſunt divinitus mandata. Fatetur Bellarminus, & in univerſum patet, quia ipſi Papiſtæ annotare ſolent, à qua Eccleſia quóve authore ſingula feſta proceſſerint. 2. Nec Chriſtus nec Apoſtoli feſta ejuſmodi propriè dicta unquam celebrâſſe leguntur. Non ſunt igitur de neceſſitate fidei. 3. Feſta propriè dicta, celebrata ſub ratione myſterii, diſerta voce Evangelii abrogantur , Rom. XIV. 5. 6. Gal. IV. 10. Coloſſ. II. 16. Nec uſpiam declaratur, Judaicis feſtis alia propriè dicta ſubſtituenda eſſe. 4. Feſtum propriè dictum habet myſticam Divini beneficii in eum olim incidentis repræſentationem, & cum peculiari gaudio commemorationem, nec non ſingularem cultus & officii Divini modum ac ceremoniam. Hæc autem ſingula in feſtis, de quibus controvertitur, deficiunt. Etenim commemoratio nativitatis , paſſionis , reſurrectionis &c. Chriſti non eſt certæ alicui adſtricta diei, nec dies ſanctificari poteſt magis ad hujus quàm alterius myſterii ſignificationem. Tum ſi feſti dies ejusmodi haberent repræſentationem, utique à cæteris diebus per relativam ſanctitatem diſtinguerentur, ſicut aqua bapti-

ſmi

ſimi diſtinguitur ab aqua profana. Tale autem diſcrimen ſine verbo mandati & promiſſionis non poteſt ſtatui. Et ſi ejuſmodi myſtica repræſentatio fundamentum eſſet feſti, & plura addi deberent, cùm indies alios feſtivitate non characteriſatos myſteria etiam inciderint, & detrahi non pauca, in quæ videlicet grandia myſteria non inciderint. Cedo enim, quæ myſteria inciderunt in feſtum Trinitatis, corporis Chriſti, omnium Sanctorum, omnium fidelium defunctorum &c? Non eſt etiam ceremonia ſolennis cuiquam feſto in N.T. Divina authoritate addita. Denique cùm dubii & incerti ſint dies nativitatis, paſſionis, reſurrectionis &c. Chriſti, quî poſſunt ii dies, qui feſtis conſecrati ſunt, myſteria præterita repræſentare? 5. Si non alias ob cauſas, at certè ob pernicioſas ſuperſtitiones Papalia feſta vitium contrahunt. Faciunt feſtos dies per ſe ſanctiores cæteris; fovent opinionem operis operati; affingunt iis merita & peccatorum expiationes; conſecrant eos ſanctis; adeóque eosdem latriæ cultu afficiunt, cùm judice Durando *lib.* 4. *cap.* 39. n. 2. ad latriam etiam *feſtivitates* pertineant, tot feſtos dies faciunt, & tam difficilibus nugis, ſcrupulis & labyrintheis circulationibus diſtrahunt animos, ut magni Viri in Papatu tædio eorum victi graviſſimè queſti ſint; denique feſta inſtituerunt de nationibus apocryphis, dubiis, incertis, commentitiis, quæ ſingula retuliſſe, refutâſſe eſt. 6. Antiquos homines nec ex Chriſti nec Apoſtolorum inſtitutione, ſed pro arbitratu & conſuetudine ob relaxationem à laboribus feſta quædam celebrâſſe, author eſt Socrates Hiſt. Eccl. v. 22. Paſchatis ſanè feſtum antiquum, ſed ex neceſſitate fidei non celebratum. Pentecoſte abſolvebatur 50. diebus poſt Paſcha, adeóque diverſa ab hodierno Pentecoſtes feſto, & tamen *ſolius conſuetudinis patrocinio recepta*, uti loquitur Tertullianus. Inter illos 50. dies erat etiam, teſte Hieronymo, aſcenſionis feſtum. Feſti Epiphaniæ ante Baſilium, Nazianzenum, Chryſoſtomum meminit nemo. Pro varietate tamen Regionum conſtitutæ variæ

me-

memoria Martyrum. Hactenus tamen nec ex neceſſitate fidei obtrudebantur, nec pravis illis ſuperſtitionibus contaminata fuêre. Conſtat enim ex illuſtri teſtimonio Hieronymi, quod extat *in cap. 4. ad Gal.* unum diem altero ſanctiorem minimè habitum, & feſtos eos dies *propter congregationis* ordinem eſſe inſtitutos, & tales fuiſſe *paucos*, & Martyrum dies in diverſis locis diverſos, non univerſales fuiſſe. Procedente tempore variis occaſionibus numerus eorum auctus eſt, uti liquet ex Can. 36. Concilii Moguntiaci, ac cumprimis ex Lugdunenſi Concilio celebrato A. 1240. Poſtremis demum temporibus introducta feſta Inventionis crucis, Corporis Chriſti, quatuor Doctorum Eccleſiæ, Viſitationis, Præſentationis, Conceptionis Mariæ, Anthonii, Nicolai, Catharinæ, aliorúmque, de quibus fusè & accuratè actum à Polyhiſtore noſtro Hoſpiniano in doctiſſimo *de feſtis Chriſtianorum* opere. Síque eo ardore perrexerint Pontifices, quandoque anni menſura mutanda & dilatanda fuerit. 7. In ipſo Papatu fuerunt, qui de feſtorum abuſu & ἀταξίᾳ graves querelas moverent. Nicolaus de Clemangis A. 1416. ſcripto & edito *de novis feſtivitatibus* libro, inter alia probat, *vetera potiùs feſta aliqua abolenda eſſe, propter ingentem abuſum, quàm nova inſtituenda.* Queritur etiam, *tam multa de ſanctis legi & dici in Templis, ut jam S. Literarum lectio planè omittatur. In antiqua eccleſia planè diverſum fuiſſe morem. Itaque Deum jam ſuo loco detruſum & deturbatum eſſe, & ſanctos pro eo in Templis regnare.* Petrus de Aliaco Cardinalis Cameracenſis *de Reformat. Eccleſia* inter alia monet Primores Eccleſiaſticos Concilii Conſtantienſis, *providendum eſſe, ne tot nova feſta ſolennizentur: ut præterquam Dominicis & majoribus feſtis ab Eccleſia inſtitutis liceret operari poſt auditum officium, tum quia in feſtis ſæpe magis multiplicentur peccata in tabernis, choreis & aliis laſciviis, quas docet otium: tum quia dies operabiles vix ſufficiunt ad vitæ neceſſaria procuranda: item ut in hujusmodi feſtis ſcriptura apocrypha vel hymni novi non legerentur &c.* M. Felix

lix Hemmerlin Jurium Doctor & Cantor Thuricenſis libro *de arbore torculari ducenda in die feſto*, inter alia queritur, *in veteri lege in anno ſervari debuiſſe 52. dies Sabbathorum, & ſuper hoc paucos. Sed diebus ſuis eſſe primò 52. Dominicos loco Sabbathorum, & ſuper hoc præſertim in loco Thuricenſi 56. dies feriandos.* Polydorus Vergilius *de Invent. Rer. lib. VI. 8.* ſcribit, *quàm olim ex uſu fuerit feſta inſtituere, tam nunc præſtare videri eadem antiquari, cùm bona pars hominum otium iſtud feſtorum non ad orandum, ſed ad omnifariam bonorum morum corruptelam augendam indies magis magiſque impudenter conſumat.* Eraſmus quoque *Annot. in Matth. XI.* anxiè ea de re quiritatur, & ſtomachaturum S. Auguſtinum dicit, *ſi videret liberum Chriſti populum tot legibus, tot ceremoniis, tot laqueis impetitum. Feriarum nunc nec finem nec modum eſſe, quæ cùm primitus ad pietatis vacationem paucæ ſint inſtitutæ, nunc ad ſcelerum excluſionem tolli debeant, niſi ſacerdotum avaritia ſuis potiùs rebus quàm veræ religioni conſuleret.* Denique ipſe Urbanus VIII. Papa in ſua de obſervantia feſtorum Bulla A. 1642. edita feſtorum *numeroſitatem*, uti vocat, reſtringere conatus, inter alia fatetur, *quæ feſta ad glorificandum Divinum Numen primitus inſtituta fuerint, eo temporis decurſu inimicum hominem corrupiſſe, & in magnam illius offenſionem, gravémque animarum jacturam convertiſſe.* Reformationem poſtea abuſuum, ſed imperfectam molitur, in qua pleraque in ſanctorum honorem inſtituta confirmat.

OBJICITUR I. *In V. T. præter dies feſtos à Deo per Moſen inſtitutos fuerunt alii à Judæis ſponte conſtituti, puta dies Purim, Encænia in memoriam repurgati à Juda Machabæo Templi inſtituta, quorum etiam Joh. X. 22. mentio eſt. Ergo ſimiles ob cauſas eccleſia feſtivas ſolennitates inſtituere poteſt.* Reſp. 1. In eccleſia & cultu Dei conſtituendo legibus, non exemplis vivendum. 2. Non aliud hinc evinci poteſt, quàm certis diebus annuatim recurrentibus publicè & ſolenniter fieri poſſe commemorationem ſingularium Chriſti bene-

ficiorum

ficiorum, modò abſint abuſus, opinio neceſſitatis myſterii & cultus, ſuperſtitio & idololatria. Certè quod Mardocheus & Eſther Regina conſtituerunt, communi conſenſu factum eſſe, liquet ex Eſther. IX. 25. 27. 31. Quod ſatis communem libertatem, non ullam neceſſitatem arguit.

II. *Si dies dominicus feſtus eſt, Deo ſacer & dicatus, ut ſit perpetuum memoriale reſurrectionis Chriſti hebdomadatim recurrens: quidnî alii quoque dies feſti Deo ſacri, quibus aliarum quoque rerum memorabilium eventus annuatim recolantur, ab eccleſia inſtitui poterunt?* Reſp. 1. Dies Dominicus Apoſtolico exemplo ſacratus eſt publico cultui, quia diem peculiarem ei deſtinari ſanctificandi nominis Divini ratio poſtulabat. Quòd igitur ſimul factus eſt reſurrectionis Dominicæ memoriale, id verò factum eſt ſecundariò & κτ̀ συμβεβηκὸς, quia Chriſti reſurrectio eo die contigerat. 2. Chriſti beneficia, omniáque in Evangelio memoratu digna myſteria diligenter recoli debent. At ut id fiat ſpeciali temporis anniverſarii ad id deputatione, nulla neceſſitas poſtulat. Poteſt enim fieri, quoties ſacri cœtus habentur.

III. *Paulus Act. XX. 16. innuit, ſibi neceſſariò Pentecoſten Hieroſolymis celebrandam. Ergo illud aliáque ejuſmodi feſta ab Apoſtolis inſtituta, adeóque neceſſariò obſervanda ſunt.* Reſp. Paulus non innuit, neceſſariò ſibi Pentecoſtes feſtum celebrandum eſſe, ſed feſtinandum tantùm ſibi eſſe, ut die Pentecoſtes Hieroſolymis præſens ſit, non propter feſti celebrationem utique, ſed propter concurſum Judæorum, ut occaſionem & anſam eos convertendi haberet.

IV. *Chriſtus ipſe ſanctificavit dies illos, quibus natus, paſſus eſt, aſcendit. Planè ſicut naſcens præſepe, moriens crucem, reſurgens ſepulchrum ſanctificavit.* Reſp. 1. Eſto ſanctificaverit dies, quibus natus, paſſus eſt, aſcendit. At cùm illi tranſiverint, quid hoc ad anniverſarios ejuſmodi dies? Imò quid ad dies Nativitatis, Paſchatis,

quos

quos conſtat non eſſe præcisè eoſdem, quibus myſteria illa peracta ſunt. 2. Mittimus illas de præſepi, cruce, ſepulchro ſanctificatis nugas. Eadem enim ratione dici poſſet etiam os Judæ oſculantis Chriſtum, & ab eodem contactum, imò ſceleratas quoque militum eum prenſantium manus ſanctificatas eſſe.

V. *Si feſtis diebus nulla relinquitur ſanctificatio, ſignificatio & myſterium, tollendi in univerſum omnes erunt.* Reſp. 1. Tolli debent abuſus & pravæ opiniones. Ipſe verò uſus libertati eccleſiæ relinquendus. 2. Cùm non dies ſeu tempus, quo myſteria illa recoluntur, ſed verbum Dei, quod illo tempore prædicatur & applicatur, nos de nativitate, paſſione, aſcenſione Chriſti admoneat, omnis ſignificatio illa & myſterium non tempori, ſed verbo Dei inerit. Non tamen propterea tempus ipſum prædicationi illi deſtinatum tolli neceſſariò debet. Ita non quia præceptor, non tempus, diſcipulum erudit, iccirco nullum tempus, nullæ horæ conſtitutæ eſſe debent, quibus præceptorem diſcipulus adeat.

VI. *Patres quoque dies feſtos Sanctos, Sacros, Myſticos appellare ſolent.* Reſp. Solent, at non ratione temporis, ſed myſterii, quod in eo prædicatur: nec quòd eo tempore magis quàm quolibet alio efficaciùs myſteria illa doceri poſſe exiſtiment. Pontificii verò contenti actione ſancta, ob quam dies Sancti appellantur, ipſos dies feſtos per ſe ſanctiores reliquis faciunt, adeò ut inter obſervantiam dierum Judaicam & Chriſtianam modicum interſit. Unde Bellarminus aſſerit, *dies feſtos verè aliis ſanctiores eſſe, nec ſublatam in eccleſia Chriſti, ſed mutatam eſſe ſignificationem & diſcretionem dierum legalium.* Tale quid Patribus ne in mentem quidem unquam venit.

VII. *S. Clemens Conſtit. lib. VIII. cap. 39. vult, ut dies S. Stephani totius Martyrum purpurei exercitus ducis celebretur. S. Athanaſius in Orat. de matre Dei teſtatur, Annunciationem Virginis tanquam unum ex primariis*

feſtis celebrandum eſſe. Nota ſunt Martyrum memoria & panegyres. Cyprianus Epiſt. lib. IV. 5. ſingulis annis mortem & feſta Martyrum celebrari monet. S. Gregorius Nicenus in Oratione S. Theodori, populum hujus Sancti feſtum celebrantem, ac templum turmatim, formicarum inſtar frequentantem, commendat. Reſp. 1. Memoriæ Martyrum veteribus uſitatæ nec feſta propriè dicta, ſed conventus ad ſepulchra in Martyrum memoriam condita fuerunt, nec inſtituta etiam, ut Sanctorum, ſed ut Dei virtus imploraretur: non ut ipſis, ſed ut huic gratiæ agerentur. Honor ipſis tributus nihil aliud erat, quàm certaminis illorum commemoratio, & ad imitationem exſtimulatio, uti Smyrnenſis eccleſiæ Epiſtola apud Euſebium *Hiſt. Eccl. lib. IV.* oſtendit. Eratque perſecutionum tempore utile, ut hac ratione ad martyrium quilibet animarentur. Tractu temporis ſenſim in Feſta Conventus illi verti cœperunt. Unde totidem Feſtivitates ortæ, multum juvante Conſtantino M. Erant tamen ejuſmodi feſta non univerſalia toti eccleſiæ, ſed particularia iis eccleſiis & locis, quibus Martyres paſſi fuerunt. 2. Clementis Conſtitutiones apocryphæ & interpolatæ ſunt, ipſis Adverſariis judicibus. Neque poteſt fictitia illa de Feſto S. Stephani conſtitutio cum obſervatione Socratis & Nicephori, negantium, Apoſtolos de feſtis quicquam conſtituiſſe, conſiſtere. 3. Feſtum Annunciationis à S. Athanaſio commemoratum Chriſto, non Virgini dedicatum fuit. Etiam Oratio illa ſuppoſititia eſt. 4. Patrum Panegyrica in martyrum memoriam à S. Baſilio, Ambroſio aliiſque ad Gentilium imitationem facta fuerunt, uti Cyrillus *contra Jul. lib. 6.* oſtendit. A præconio Divorum Gentilium & ſuperſtitionibus vanis ad verum Deum, inſtitutis ejuſmodi Martyrum præconiis, fideles converti ſolitos, conſtat exemplo Gregorii Neocæſarienſis in vita ejus à Gregorio Nicæno deſcripta. Ejuſmodi verò mediis hodie, ut homines Chriſto lucremur, haud indigemus.

BUL-

BULLA PII IV.

Super Confirmatione Oecumenici Generalis Concilii Tridentini.

Pius Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

BEnedictus Deus & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui reſpicere dignatus Eccleſiam ſuam ſanctam, tot procellis & tempeſtatibus agitatam atque vexatam, & graviùs in dies laborantem, apto tandem ei ſubvenit optatóque remedio. Ad plurimas & pernicioſiſſimas hæreſes extirpandas, ad corrigendos mores, & reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam, ad pacem & concordiam Chriſtiani populi procurandam, indictum jam pridem in Civitate Tridentina Oecumenicum & generale Concilium à piæ memoriæ Paulo III. prædeceſſore noſtro, & ſeſſionibus aliquot habitis cœptum fuerat, ab ejus autem ſucceſſore Julio in eandem urbem revocatum, poſt alias ſeſſiones celebratas, variis impedimentis & difficultatibus objectis, ne tum quidem peragi potuerat, itaque diutiùs intermiſſum fuerat, non ſine maximo mœrore piorum omnium, cùm quotidie magis Eccleſia ejuſmodi remedium imploraret. Nos autem poſt ſuſceptum Sedis Apoſtolicæ regimen, tam neceſſarium, ac ſalutare opus, ſicut paſtoralis ſolicitudo monebat, divinæ miſericor-

diæ fiducia perficere aggreſſi, adjuti pio ſtudio chariſſimi in Chriſto filii noſtri Ferdinandi Romanorum Imperatoris electi, & aliorum Chriſtianorum Regum, Rerumpublicarum, ac principum, tandem conſecuti ſumus, quod nec diurnis nec nocturnis curis elaborare deſtitimus, quodque à Patre luminum aſſiduè precati ſumus. Cùm enim eam in urbem undique ex Chriſtiani nominis nationibus conveniſſet, noſtris convocata literis, & ſua etiam ipſorum pietate excitata, Epiſcoporum, & aliorum inſignium Prælatorum maxima, & Oecumenico Concilio digna frequentia, præter plurimos alios pios, & ſacrarum literarum ſcientia, divinique & humani juris cognitione præſtantes viros, præſidentibus ipſi Synodo ſedis Apoſtolicæ legatis, nobis adeò Concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus ſedi Apoſtolicæ propriè reſervatis liberum ipſi Concilio arbitrium per literas ad Legatos noſtros ſcriptas, ultrò permiſerimus, quæ de Sacramentis & aliis rebus, quæ quidem neceſſariæ viſæ ſint, tractanda, definienda & ſtatuenda reſtabant, ad confutandas hæreſes, ad tollendos abuſus & emendandos mores, à S. S. Synodo ſumma libertate, diligentiáque tractata, & accuratè ac maturè admodum definita, explicata, ſtatuta ſunt. Quibus rebus perfectis, Concilium tanta omnium, qui illi interfuerunt, concordia peractum fuit, ut conſenſum eum planè à Domino effectum fuiſſe conſtiterit: Idque in noſtris atque omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam ſingulari Dei munere ſupplicationes ſtatim in alma hac Urbe indiximus, quæ magna cleri & populi pietate celebratæ fuerunt, laudéſque & gratias divinæ majeſtati meritò perſolvendas curavimus: cùm ejuſmodi concilii exi-

tus

tus ſpem magnam & propè certam attulerit, fore,ut majores indies fructus ad Eccleſiam,ex ipſius decretis conſtitutionibúſque perveniant. Cùm autem ipſa ſancta Synodus, pro ſua erga ſedem Apoſtolicam reverentia, antiquorum etiam Conciliorum veſtigiis inhærens,decretorum ſuorum omnium,quæ noſtro, & prædeceſſorum noſtrorum tempore facta ſunt, confirmationem à nobis petierit, decreto de ea re in publica Seſſione facto: Nos ex Legatorum literis priùs,deinde poſt reditum eorum, ex iis, quæ Synodi nomine diligenter retulerunt, poſtulatione ipſius Synodi cognita, habita ſuper hac re cum venerabilibus fratribus noſtris, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, deliberatione matura, ſanctíque Spiritûs inprimis auxilio invocato, cùm ea decreta omnia Catholica & populo Chriſtiano utilia ac ſalutaria eſſe cognoviſſemus, ad Dei omnipotentis laudem, de eorundem fratrum noſtrorum conſilio, & aſſenſu in conſiſtorio noſtro ſecreto, illa omnia & ſingula auctoritate Apoſtolica hodie confirmavimus, & ab omnibus Chriſti fidelibus ſuſcipienda ac ſervanda eſſe decrevimus; ſicut harum quoque literarum tenore,ad clariorem omnium notitiam confirmamus, & ſuſcipi obſervarique decernimus. Mandamus autem in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis à ſacris Canonibus conſtitutis, aliiſque gravioribus, etiam privationis,arbitrio noſtro infligendis, univerſis & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis & aliis quibuſvis Eccleſiarum Prælatis, cujuſcunque ſtatûs,gradûs, Ordinis & dignitatis ſint, etiamſi Cardinalatus honore præfulgeant, ut eadem decreta & ſtatuta in Eccleſiis ſuis, Civitatibus & diœceſibus in judicio & extra ju-

dicium diligenter obſervent, & à ſubditis quiſque ſuis ad quos quomodolibet pertinent, inviolabiliter faciant obſervari: Contradictores quoslibet & contumaces, per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas etiam in ipſis decretis contentas, appellatione poſtpoſita, compeſcendo: Invocato etiam, ſi opus fuerit, brachii ſecularis auxilio. Ipſum chariſſimum filium noſtrum Imperatorem electum, cæteróſque Reges, Reſpublicas, ac Principes Chriſtianos monemus, & per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Jeſu Chriſti obteſtamur, ut, qua pietate Concilio per oratores ſuos affuerunt, eadem pietate, ac pari ſtudio, divini honoris & populorum ſuorum ſalutis cauſa, pro Sedis quoque Apoſtolicæ & Sacræ Synodi reverentia, ad ejuſdem Concilii exequenda & obſervanda decreta, Prælatis, cùm opus fuerit, auxilio & favore ſuo adſint, neque adverſantes ſanæ ac ſalutari Concilii doctrinæ opiniones à populis ditionis ſuæ recipi permittant, ſed eas penitus interdicant. Ad vitandum præterea perverſionem, & confuſionem, quæ oriri poſſet, ſi unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta Concilii commentarios & interpretationes ſuas edere, Apoſtolica authoritate inhibemus omnibus, tam Eccleſiaſticis perſonis, cujuscunque ſint ordinis, conditionis & gradûs, quàm Laicis, quocunque honore, ac poteſtate præditis; Prælatis quidem ſub interdicti ingreſsûs Eccleſiæ, aliis verò, quicunque fuerint, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœnis, ne quis ſine authoritate noſtra audeat ullos commentarios, gloſſas, annotationes, ſcholia, ullúmve omnino interpretationis genus ſuper ipſius Concilii decretis, quocunque modo edere, aut quidquam quocunque nomine, etiam ſub prætextu

majoris

majoris decretorum corroborationis, aut executionis, aliόve quæſito colore, ſtatuere. Si cui verò in eo aliquid obſcuriùs dictum & ſtatutum fuiſſe, eámque ob cauſam interpretatione aut deciſione aliqua egere, viſum fuerit, aſcendat ad locum, quem Dominus elegit, ad ſedem videlicet Apoſtolicam, omnium fidelium magiſtram, cujus authoritatem etiam ipſa Sancta Synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates & controverſias, ſi quæ ex iis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas & decidendas, quemadmodum ipſa quoque ſancta Synodus decrevit, reſervamus, parati, ſicut ea de nobis meritò confiſa eſt, omnium provinciarum neceſſitatibus ea ratione, quæ commodior nobis viſa fuerit, providere: Decernentes nihilominus irritum & inane, ſi ſecùs ſuper his à quoquam quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Ut hæc autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excuſatione ignorationis uti poſſit: Volumus & mandamus, ut hæ literæ per aliquos Curiæ noſtræ Curſores in Baſilica Vaticana Principis Apoſtolorum, & in Eccleſia Lateranenſi, tunc cùm in eis populus, ut miſſarum ſolemnibus interſit, congregari ſolet, palàm & clara voce recitentur, & poſtquam recitatæ fuerint, ad valvas earum Eccleſiarum, itémque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in loco ſolito campi Floræ affigantur, ibique ut legi & omnibus innoteſcere poſſint, aliquantiſper relinquantur. Cùm autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma Urbe ad impreſſionem tradantur, quò commodiùs per Chriſtiani nominis provincias & regna divulgari poſſint, Tranſſumptis quoque earum, quæ manu alicujus publici notarii ſcripta, ſubſcriptáve & ſigillo

ac ſubſcriptione alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munita fuerint, fidem ſine ulla dubitatione haberi, mandamus atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ confirmationis, monitionis, inhibitionis, reſervationis, voluntatis, mandatorum & decretorum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ, apud ſanctum Petrum; Anno incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio. Septimo Kalend. Februarii, Pontificatûs noſtri anno quinto.

HISTORIA CONFIRMATIONIS CONCILII.

POſtrema Seſſione recitatis Concilii decretis, Secretarius in medium procedens rogavit: *Anne placeret Patribus, ut Synodi nomine per Legatos & Præſidentes omnium, quæ ſub Paulo III. Julio III. & Pio IV. decreta ſunt, confirmatio à R. Pontifice petatur?* Reſponſum eſt non ſigillatim per ſuffragia, ſed confusè & promiſcuè una voce: *Placet.* Factum id die 24. Decembris A. 1563. Paulò poſt ante Nativitatis feſtum Legati Moronus, & Simoneta Romam redierunt, actúmque tum ſtrenuè fuit de confirmatione Concilii petenda & concedenda. Papæ, ac inprimis Curiæ Miniſtris ei obſtrepentibus ingens oborta eſt anxietas, expendentibus cum animo ſuo, Reformationis decreta, ſi à Pontifice confirmentur, non exiguo Curiæ damno ceſſura. Ad animum ſibi revocabant, *decreta verbis generalibus & abſque clauſulis concepta ſubtilem interpretationem admittere. Difficultate igitur oborta mundum aſſuetum*

tum jam oblatrare, ſenſum curiæ commodis pernicioſum iis proculdubio afflicturum. Idque tanquam rem ſpecioſam, & reformationis titulo velatam cupidè ab omnibus acceptum iri. Acceſſere ſupplices & memoriales libelli Pontifici oblati ab iis, qui officia mercati, & damnum hoc prævidentes compenſationem petebant. Pontifex de efficaci remedio ſolicitus, an, & quomodo Concilium confirmandum, & quod remedium obortis querelis opponendum eſſet, Cardinales in conſilium miſit. Suaſerunt nonnulli, decreta *Fidei* ilico confirmaret, in reliquis verò cum mora & maturitate quadam procederet. Quædam enim *Reformationis* capita ob exiguam utilitatem, magnámque, quam paritura eſſent, confuſionem, conſideratu digna eſſe: alia propter impoſſibilitatem & ſummam difficultatem crebras diſpenſationes flagitare, quas & indecoras futuras, & ſiniſtris ſermonibus anſam præbituras. Deliberandum etiam de modo executionis, providendúmque, ne cuiquam reformatio damnum aut præjudicium afferat. Conſilio huic audiens Papa, octo Cardinales delegit, iiſque, ut decreta recognoſcerent, injunxit. Eorum major pars eò inclinavit, *moderanda priùs quàm confirmanda eſſe decreta: nonnulla etiam emendanda & abroganda, ut ita omnibus conſtet, non Papam à Concilio, ſed potiùs Concilium à Papa leges accipere oportere.* Sed Papa tum ſua ſponte, tum à Morono & Simoneta inductus, ad confirmationem propenſiore animo fuit. Octo igitur Cardinalibus adjungit Cardinales Aburdiſſerium & Amulium, præcipuóſque Officiales Cameræ, Cancellariæ & Rotæ. Ex horum cenſu quatuor Cardinales cenſebant, *Concilium abſolutè confirmandum eſſe.* Et eam in rem argutè Cardinalis Amulius diſſeruit, abſolutam Confirmationem Concilii urgens hoc argumento, *quòd futurùm ſit, ut Concilii decreta tanquam imperfecta traducantur, & per Concilia vel Nationalia vel Generale aliud ſtatim alia proviſio in publicum prodeat, ſi mox, ut finitum eſt Concilium, de illo emendando agatur, aut etiam non confirmatum quaſi in ancipiti hæreat. Ap-*

probatis verò Concilii decretis, tanquam reformatione quadam perfecta, authoritatem ei conſtituram apud omnes, creditúmque iri, à Concilio reformationem quandam ſanctam, perfectam & neceſſariam inſtitutam eſſe. Interea diſpenſationum beneficio Papam miniſtris ſuis providere poſſe, ſine ulla violatione decretorum Concilii, utpote quæ edita ſint ſalva in omnibus Apoſtolica authoritate. Quin & decreta ipſa clypei inſtar futura ad propulſandas importunas eorum petitiones, quos gratiis indignos judicabit, atque ita res temporis progreſſu ſenſim ſine ſenſu priſtinum in ſtatumredituras. Concluſit, *moderationem minimam, vel emendationem ſuſcipere, vel moram confirmandis interponere, non aliud eſſe quàm mortiferam plagam omnibus infligere.* Curiæ Officialibus damna metuentibus, multúmque refragantibus, etiam Hugo Boncampagnus, Epiſcopus Veſtanus ei ſententiæ, quæ abſolutam confirmationem ſuaſit, acceſſit, ſimúlque qua via omnibus incommodis occurri poſſit, Pontificem monuit, nempe *ſi Pontifex ſtatuat & edicat, ne gloſſarum & interpretationum Concilii ullus ſit locus; imò ne judicibus quidem Decretorum expoſitio permittatur, ſed vel Sanctæ Sedi, vel certè Congregationi Cardinalium ad interpretanda Synodi decreta à Pontifice conſtituendæ reſervetur. Ita fore, ut nemini Concilio in Curiæ prajudicium uti liceat, illúdque uſu & declarationibus idoneis accommodetur ad id, quod ex eccleſiæ utilitate futurum ſit: imò non tantùm authoritas Sedis Apoſtolicæ, & jura ac prærogativæ eccleſiæ non imminuantur, ſed etiam majorem in modum augeantur & amplificentur.* Placuit Pontifici & Cardinalis Amulii, & Epiſcopi Veſtani, qui conſilio hoc fido Cardinalitium galerum meruit, ſententia, in quam proin manibus pedibúſque ivit. Die 26. Januarii An. 1564. Moronus & Simoneta in Conſiſtorio Pontificem nomine Concilii, ut ejus decreta confirmare dignetur, ſolenniter orant. Pontifex Cardinalium ſuffragia rogat, qui exceptis duobus, ſc. Clemente & Alexandrino Cardinalibus, omnes confirmandum eſſe conſentiunt. Quod ipſum mox Bullâ eodem die edita, & pro-

& promulgata, ac à Cardinalibus ſubſcripta præſtitit. Poſtremò etiam Legatis, Cicadæ item Bononienſi & Vitellio Cardinalibus, ut earum rerum, quæ ad Concilii confirmationem & executionem pertinent, curam ſuſcipiant, negotium dedit.

NOTÆ

Ad Hiſtoriam confirmationis Concilii, & Bullam Pii IV.

P*Rimò* & Synodus confirmationem decretorum omnium Concilii ſub Paulo III. Julio III. & Pio IV. conditorum, per Moronum & Simonetam petiit: & poſt longam deliberationem Papa eam editâ Bullâ promptè præſtitit. Et & hoc inter argumenta ſervientis Concilii. Etenim decreta illa à Papa confirmari petierunt Patres, & ipſe adeò confirmavit vel nudo *aſſenſu*, vel *edicto.* Si prius, hoc ipſi commune cum omnibus Epiſcopis, qui in Concilio acclamabant, *Placet*, fuiſſet. Quomodo olim omnes Epiſcopi aſſenſu ſuo Concilia firmabant. Quibus proinde & τὸ ἐπιψηφίζειν & τὸ ἐπικυροῦν paſſim tribuitur. Si poſterius, uti ſanè factum ex ipſo Bullato edicto liquet, dictaturam igitur in Concilium Papa exercuit. Imò ipſum Concilium ſupervacaneum fuit, vel certè Præſules nonniſi ad ornandam ſcenam vocati ſunt. Potuit enim Papa vel ex tripode oracula fundere, vel advocatis Theologis, & auditis eorum ſententiis, quam libuiſſet, ſimpliciter deligere & confirmare. Et ſanè Præſulum ſuffragia vel fuerunt à Spiritu S. & deciſiva, vel non. Si *poſterius*, non major uſus fuit Generalis Concilii, quàm conſultationis cujuslibet, & fruſtra Spiritus S. præſentiam & directionem Synodus jactavit. Neque Præſulum aliæ partes fuiſſent quàm cognoſcentium & conſultantium, ſolius Papæ pronuntiàntis. Quod ipſum totius Concilii eſſentiam tolleret. Si *prius*, decreta deciſiva & à Spiritu S. manantia

tia confirmatione omninò nulla indiguerunt. Addo confirmationem illam cum arrogata Concilio infallibilitate pugnare. Si enim infallibilia fuerunt Concilii decreta, confirmatione Pontificis opus non habuerunt. Neque ſanè confirmatio Concilium reddere infallibile potuit, utpote quæ Concilio poſterior, eíque acceſſoria fuit. Perinde hoc eſſet, ac ſi quis diceret, hominem mortuum mentiri non poſſe. Denique ex univerſa Antiquitate edictum ejuſmodi bullarum, quale Pii IV. fuit, depromi nequit. Imperatoribus potiùs Conciliorum confirmatio, ſeu potiùs obligatio obſequii in foro, non conſcientiæ, ſed externo, ad conſervationem pacis & tranquillitatis publicæ competebat. Ita Conſtantinus M. Nicenum Concilium ἐκράτυνε νόμῳ *lege confirmavit*, apud Theodoretum *Hiſt. Eccl. lib. II.* 4. Concilium Conſtantinopolitanum I. Theodoſium rogavit, ut τῶν δοξάντων ἐπισφραγίσῃ τὸ τέλος *decretorum finem ſigillo ſuo muniat*. Solebant omnino Principes Synodorum acta ἐπικυροῦν, ἐπισφραγίζειν, βεβαιοῦν, *roborare, ſigillo munire, confirmare*. Has quoque partes poſteriorum temporum Pontifices ſibi non pretio, ſed vi rapuerunt, & quam illi confirmationem ad exterius forum, hi ad conſcientiæ tribunal, perinde ac ſi conſcientia hominum decretis Synodi ob ſolam Pontificum confirmationem obligaretur, iniquè traxerunt. Non defuerunt tamen in Tridentino Concilio tres Epiſcopi, qui reſiſterent, contradicerentque, ne confirmatio à Pontifice peteretur, quia Concilium per ſe ſufficeret ad decreta authoritate impertienda, ut eſt in Actis Antuerpiæ à Silvio excuſis, ſed à Binio, Caranza, aliiſque omiſſum. Quid quòd Concilium ipſum in decreto ſuſpenſionis Seſſ. XVI. non interveniente Pontificis authoritate omnes Chriſtianos Principes & Præſules exhortatur, ut *quatenus ad eos ſpectat, faciant obſervari in ſuis regnis, dominiis & Eccleſiis omnia & ſingula, quæ per hoc ſacrum Oecumenicum Concilium fuerunt hactenus ſtatuta & decreta*. Cujus auſi quæſitiſſimus fuit apud Romanam curiam ſenſus, Nuntiiſque duobus Apoſtoli-

cis

cis pro magno imputatum, quòd quæ in Synodo adhuc definita eſſent, rata eſſe ſine Pontificis authoritate interveniente juſſiſſent. Factum tamen eſt, & facto color aliquis evanidus Romæ inductus eſt, uti ſuperiùs *pag.*620. oſtendimus. Meritò igitur in poſtrema etiam Seſſione, ubi de petenda Confirmatione actum, Archiepiſcopus Granatenſis monuit, ſi nunc à Pontifice confirmatio petatur, damnatum iri eos Patres, qui Seſſ. XVI. judicârunt, decreta Concilii exequenda eſſe ſine ulla confirmatione. Nihil jam dicam de modo petendę confirmationis, qui eadem Congregatione decretus, eſt, nimirum *ut Concilium confirmationem peteret, & non expectato reſponſo dimitteretur*, quod plerique monebant aucturum ſuſpicionem, *Papam & Concilium ex compacto agere.* Sed ut ſententia illa vinceret, Cardinalis Lotharingi artibus effectum eſt. *Secundò*, Pontificis cum Cardinalibus Curiæque Miniſtris de confirmando Concilio inſtituta deliberatio notabilis eſt. Ei anſam præbuére gnathonum Papæ de Reformatione in Concilio inſtituta, & commodis Romanæ Curiæ noxia graves querelæ. Commoda igitur ſua ante ſalutem & utilitatem eccleſiæ habuiſſe eos, ſatis etiam inde conſtat. Cauſantur, Reformationis decreta, *generalibus verbis & abſque clauſulis concepta, ſubtilem interpretationem admittere.* Teſtes igitur illi ipſi ſunt fraudis Concilii, decretorum cothurnis orbi Chriſtiano illudentis. In ancipiti & ſacrum inter ac ſaxum hærentibus Papæ & gnathonibus ejus callidis conſiliis Cardinalis Amulius & Epiſcopus Veſtanus ſubveniunt. Suadet Amulius abſolutam confirmationem, *ut ita opinio omnium & fama alatur, Concilium ſanctam & perfectam Reformationem adornâſſe.* Nempe ſicut opinionibus mundus, & fama belligerantes reguntur & creſcunt; ita Concilii authoritati *famam*, *opinionem* alas daturam confiſus eſt, certus de cætero, exiguam vel nullam in Concilio reformationem & graviſſimorum abuſuum emendationem factam eſſe. Videri Concilium perfectum, quàm eſſe maluerunt. Ne verò Pontifici vel Curiæ Reformatio noxia eſſe poſſit,

idem

idem Amulius Papæ ſuggerit diſpenſationum facultatem, eidémque in memoriam revocat tutiſſimum illud aſylum, quòd videlicet Concilii decreta facta ſint *ſalva ubique authoritate Sedis Apoſtolicæ.* Proinde diſpenſationibus apertam januam à Concilio relictam eſſe, neque adeò metuenda eſſe decreta, quæ ſive Pontifici, ſive Curiæ noxia videri poſſent. Ita igitur omnium decretorum illorum vim in unius Papæ arbitrio ſitam fuiſſe apparet. Addit Ammulius, *decreta clypei inſtar futura ad repellendos gratiâ Pontificis indignos.* Gladio igitur Decreta ſimilia fuerunt, obtuſo, qua parte Pontifici obeſſe, acuto, qua prodeſſe potuerunt. Concludit Amulius, futurum hac ratione, *ut res temporis progreſſu ſenſim ſine ſenſu in priſtinum ſtatum redeant.* En decretorum Concilii, imò, ſi credere fas eſt, ipſius Spiritus Sancti, robur! En fraudem illorum, quorum erat tueri Concilium! En ſeriæ reformationis ſtudium! Jam & Epiſcopus Veſtanus vafro conſilio rationem Pontifici ſuggeſſit, qua decretorum Concilii vel Sedi & Curiæ Romanæ noxias, vel ſiniſtras aliorum interpretationes efficaciter eluderet, nimirum *ſi vel ſibi ſoli, vel Cardinalium congregationi ad id deligendæ interpretationem decretorum Concilii reſervet, reliquis verò omnibus, etiam judicibus, eam graviter interdicat.* Quod quidem conſilium univerſa totius Concilii decreta unius hominis libidini mancipans, avidè Papa, uti ex ipſa Bulla conſtat, arripuit. *Tertiò* ipſa quoque Pii IV. Bulla Confirmationis animadverſionem meretur. Non dicam, nullum ei jus competiiſſe confirmandi bullato ejuſmodi edicto Concilium, quod Oecumenicum haberi voluit, fruſtráque & falsò jactare Bullam, *quòd Synodus antiquorum Conciliorum veſtigiis inhærens, decretorum ſuorum confirmationem petierit,* uti ex iis, quæ ſupra diximus, cognoſci poteſt. Alia etiam ei inſunt mali commatis. Veluti quòd impudenter gloriatur Pius, *ſe adeò libertati Concilii faviſſe, ut etiam de rebus Sedi Apoſtolicæ propriè reſervatis liberum ipſi Concilio arbitrium per literas ad Legatos ſcriptas ultro permiſerit.* Subjicitque,

Con-

Concilium tanta omnium, qui illi interfuerunt, concordia peractum eſſe, ut conſenſum eum planè à Domino effectum fuiſſe conſtiterit. Quibus omnibus, utpote inverecundè & thraſonicè dictis, quàm nulla fides conſtare debeat, abundè ex Hiſtoria Seſſionum ſub Pio hoc habitarum, Notíſque ei adjunctis conſtat. Hoc ſolum monere juvabit, Pontificem Epiſcopi Veſtani conſilio obſequentem, *advitandam,* uti Bulla præfert, *perverſionem & confuſionem, quæ oriri poſſet, ſi unicuíque liceret, prout ei liberet in decreta Concilii Commentarios & interpretationes ſuas edere*, Apoſtolica authoritate, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœnis edicere omnibus, *ne quis ſine authoritate Pontificia audeat ullos commentarios, gloſſas, annotationes, Scholia, ullumvé interpretationis genus ſuper Concilii decretis quocunque modo edere, aut quidquam quocunque nomine, etiam ſub prætextu majoris decretorum corroborationis, aut executionis, alióve quæſito colore ſtatuere.* Si verò in eis aliquid obſcuriùs dictum & ſtatutum ſit, eámque ob cauſam interpretatione aut deciſione egeat, *aſcendat*, inquit, *ad locum, quem Dominus elegit, ad ſedem Apoſtolicam, omnium fidelium magiſtram &c.* Quàm iniqua ſit hæc Lex, æqui rerum arbitri judicent. Pleraque Concilii decerta tum fidem tum Reformationem concernentia eſſe generalia, obſcura & ambigua, procedente tractatione noſtra demonſtravimus. Agnoverunt ipſi in Concilio Patres. Quin & ante hanc Bullam de ſenſu quorundam fidei capitum inter Theologos, veluti Vegam & Soto publicis ſcriptis certatum eſt. Faſſi denique ſunt in poſtrema de confirmando Concilio deliberatione Cardinales, *decretorum verba eſſe generalia, abſque clauſulis, parca, ſatis circumſpecta &c.* Quam verò expediendarum difficultatum viam demonſtrat Papa? An cujusquam judicio permittit ſenſus genuini intelligentiam? Neutiquam. An viros pios & doctos in conſilium adhiberi ſuadet? Ne hoc quidem. Imò eorum commentarios, gloſſas, declarationes coercet, & gravibus pœnis propoſitis prohibet. Quid ergo? *Ad locum*, inquit, *quem Domi-*

Dominus elegit, ad ſedem Apoſtolicam, omnium fidelium magiſtram aſcendat. Tam facilis, tam expedita via eruendi genuinum decretorum Concilii ſenſum panditur! Ita igitur Scripturæ ſenſum ex interpretatione Concilii, at interpretationem Concilii nonniſi ex Pontificis ore vel pectoris ſcrinio, ab iis, qui ad Sedem Apoſtolicam aſcendunt, perveſtigare datur. Exploratum enim eſt Papæ omniſcio, quem verborum ſuorum ſenſum Patres de induſtria λοξεύοντες in cordis ſui intimis cubilibus abſtruſerint. Et quid ſi declaratio Pontificis vel Congregationis Cardinalium ipſa quoque obſcuritate laboret? Denuo utique revertendum ad Sedem Apoſtolicam fuerit, atque ſic in infinitum. Quid quæſo fide Papiſtica perplexius, quid intricatius? Quam adeò anceps labyrinthus, circumflexus error, cæca fides, & deſperatio aſſequendæ veritatis agit & exercet! Sed quid multis? Placuit Pontifici totum orbem à ſuo nutu ſuſpendere, & Concilii ipſius τὰ κεκριμένα δόγματα ſuæ unius libidini devovere. Hac demum ratione ipſi licuit eſſe ſecuro, & frui tacito ſuavíque ſenſu Epinicii illius decantati: *Sedeo Regina, & vidua non ero, & luctum haud videbo!*

AD

AD BULLAM
PII PAPÆ IV.
Super Confirmatione Concilii Tridentini

QUÆSTIO UNICA.

An Decreta Concilii Tridentini, tanquam Catholica, & Populo Chriſtiano utilia ac ſalutaria, ab omnibus Chriſti fidelibus devotè ſuſcipienda ac ſervanda ſint?

AFfirmat & jubet Pius IV. in Bulla *ſuper Confirmatione Concilii.* Proteſtantes intrepidè negant. Prima illis ac ſumma ratio eſt, quia decreta Concilii, ſaltem ea, quorum hactenus elenchum dedimus, ad infallibilem verbi Divini normam haud exacta fuerunt. Id confido per Dei gratiam abundè jam demonſtratum. Altera nec minùs contemnenda ratio eſt, quia Tridentinum Concilium non habuit dotes veri, legitimi, Chriſtiani Concilii, multáſque adeò ob cauſas vehementer improbari debet. Etenim 1. & convocatum & directum fuit à Romano Pontifice. Id autem iniquum fuiſſe liquet, tum quia jus convocandi Concilium, & in eo præſidendi Pontifici R. haud competere, *pag.*21.22.&c. fusè demonſtravimus: tum quia ſi maximè jus aliquod ejuſmodi Pontifici conveniſſet, eo ob negligentiam in convocando pio & legitimo Concilio, & præfractam longámque contumaciam, de qua fusè in Notis ad Bullam Pauli III. alibíque egimus, excidiſſet, juxta ſententiam ipſius etiam juris Pontificii, quo in tali

caſu poteſtas convocandi Concilium ad Imperatorem devolvitur: tum quia Papa ejúſque aſſeclæ & accuſati pridem & convicti fuerunt apoſtaſiæ, idololatriæ, Simoniæ, graviſſimorum abuſuum, qui proinde poteſtatem convocandi & moderandi Chriſtianum Concilium minimè habuerunt, cùm idem Præſes, judex, actor & reus eſſe nullo jure poſſit. 2. Concilii hujus judices fuerunt Papa, Epiſcopi, aliíque, quibus hoc privilegium Pontifex ex poteſtatis ſibi arrogatæ plenitudine indulſit. At hi competentes eſſe judices non potuerunt, tum quia ex verbo Dei hanc poteſtatem ſibi competere nunquam probârunt: tum quia prætoriam & deciſivam etiam in conſcientiæ foro poteſtatem ſibi arrogârunt, qualem nemini mortalium convenire *pag.* 31. 32. *&c.* fusè probavimus: tum quia illi omnes accuſati, rei, idololatriæ, Simoniæ, contaminati cultus Dei convicti fuerunt, imò & αὐτοκατάκριτοι, uti *pag.* 280. oſtendimus: tum quia in Concilio potiſſimùm poteſtas, quam illi ſibi arrogârunt, fides eorum & mores, eorúmque reformatio in controverſiam vocanda fuit: tum quia non conſtabat in ipſo Concilio, unde poteſtatem ſuam Epiſcopi habeant, & qui veri legitimíque Epiſcopi ſint. quo argumento etiam Segnenſis Epiſcopus Concilium in ſupicionem adduci poſſe, agnovit apud S. P. pag. 551. tum quia Proteſtantium, quorum cauſa diſceptabatur, hoſtes plusquam Attici & ἄσπονδοι fuerunt, utpote quos jam ante anathemate percuſſerunt, cùm tamen juxta Canonem ex ipſo Nicolao Papa excerptum *C. quod ſuſpect.* 3. q. 5. ſuſpecti & inimici eſſe judices nullo modo debeant: tum quia Epiſcopi omnes unius Papæ jurata mancipia fuerunt: tum denique quia Epiſcopi multi erant titulares & abſque diœceſi, plerique omnes verò Sacrarum literarum & bonarum rerum rudes, & ob vitam malè transactam nonnulli etiam infames. Queritur enim Claudius Eſpencæus, qui Lotharingum comitabatur, *quòd eorum nemo durante Concilio concionari cognitus fuerit*, in 1. Tim. lib. II. cap. 2. pag. 257. Et Didacus Stella *in Luc. VI. in hac*

verba,

verba, *Cæci duo*, ſcribit, Epiſcopos ſecum adduxiſſe doctos Theologos, qui illos illuminarent. Subjungit verò: *In hac quidem re non potui mihi à riſu temperare. Illi Epiſcopi meliùs feciſſent, ſi ſuos Epiſcopatus his Theologis tradidiſſent.* Tanquam Grammatices imperitos à Ferrerio ſalsè perſtrictos fuiſſe, conſtat ex Seſſ. XXIV. hiſtoria. Epiſcopos Gallos Nannetenſem & Claromontanum ne prima quidem Theologiæ rudimenta guſtâſſe, támque ridiculos fuiſſe, quàm moriones, idonei authores teſtantur. Et conſtat planè, controverſias pleraſque bonos fraterculos, Epiſcoporum ſatellites, ex quorum oraculis ipſi pendebant, diremiſſe. *Nunc rudes*, inquit M.A. de Dominis de Rep. Eccl. lib. VII. 3.29. *innumerabiles Romæ fiunt Epiſcopi, curiales homines, avaritiæ & ambitionis mancipia (ſalvo bonorum, qui pauci ſunt, honore) in arte lucrandi & dominandi, aſſentandíque plurimum, in ſacris autem literis nihil exercitati, ad ſummum leguleji in rebus ſacris prorſus peregrini.* Tales omnino fuiſſe Tridentinos, teſtatur etiam Andreas Dudithius, Cæſaris & Cleri Hungariæ in Concilio Orator in Epiſtola ad Maximil. II. *Videre erat*, inquit, *quotidie famelicos & egentes Epiſcopos, ex majori parte barbatulos, adoleſcentes, luxúque perditos, Tridentum volitare, conductos ad ſententiam ſecundum Papæ voluntatem dicendam, indoctos illos quidem & ſtolidos, ſed tamen impudentiâ & audaciâ utiles.* Et paulò poſt: *In ſumma, in eum ſtatum res eſt adducta iſtorum, qui illuc facti inſtitutíque venerant, improbitate, non ut jam Epiſcoporum, ſed larvarum, non hominum, ſed ſimulachrorum, quæ nervis moventur alienis, ut Dædali ſtatuæ, fuiſſe perhibentur. Erant Epiſcopi illi, conductitii plerique ut utres, ruſticorum Muſicum inſtrumentum, quos ut vocem mittant, inflare neceſſe eſt.* Quàm deplorata fuerit vita trium Pontificum, Pauli III. Julii III. & Pii IV. qui per Legatos Concilium moderabantur, quanta Legatorum ipſorum calliditas & improbitas, in noſtris ad Bullas notis, variiſque occaſionibus oſtendimus. Et Clerum univerſum ac Paſtores *non corruptos, ſed corruptores fuiſſe,*

 ipſe

ipſi in ſua admonitione Legati faſſi ſunt, apud S. P. *lib.* 1. pag. 114. Quis igitur ſibi perſuadeat, à Spiritu S. profecta eſſe, quæ vel innumera talium hominum multitudo effutiverit? Vel tales idoneos, competentéſque in cauſa Dei, quæ maxima omnium eſt, judices eſſe potuiſſe? 3. Chriſtiani & legitimi Concilii neceſſaria & unica regula ac norma eſt Scriptura Dei, & vox Spiritus S. ſupremi judicis in Scriptura loquentis. Liquet ex Concilio Hieroſolymitano Act. XV. in quo ipſi Apoſtoli non aliunde ſuum de jugo diſcipulis non imponendo decretum, quàm ex verbo Dei arceſſunt. Et ubique ad legem & teſtimonium nos Spiritus Dei vocat. Unde in veteribus etiam Conciliis in medio conſeſſus thronus fuit, unâ cum libro Evangelii, vice Chriſti, uti etiam Baronius ad An. 325. obſervat. Hanc verò normam Tridentini Patres adeò non adhibuerunt, ut magis ejuraverint. Etenim Seſſ. IV. ſtatuerunt normam fidei verbum Scriptum & traditum, pari cum illo pietatis affectu ſuſcipiendum & venerandum. Et traditum igitur ab hominibus, & Scriptum commendant. Scriptum verò ſtatim enervant, cùm ejus intelligentiam non à Spiritu S. ſed ab eccleſia, Conciliis, ſeu potiùs Oraculo Pontificis ſuſpendunt. Unde in Concilio Proteſtantes, cùm ad Scripturam provocâſſent, reſponſum tulerunt: *Scripturam inanimem & mutam eſſe, adeóque animandam voce infallibilis judicis, puta Concilii.* Pro norma igitur habuerunt non Scripturam, ſed vocem Concilii, cujus infallibilem interpretem ſe geſſit Pontifex, adeóque, verbo dicam, privatum Spiritum, voluntatem & motum Pontificis, quem *Scripturæ animam* protervè dictitârunt. Etiam Theologi, Itali cumprimis, ad diſputandum admiſſi, poſtquam intellexerant, ſibi præſcribi methodum diſputandi ex S. Scripturæ verbis, Apoſtolorum traditionibus, Conciliorum decretis, & Patrum teſtimoniis, negârunt, *tolerabilem eſſe methodum diſputandi ex Scripturis. In thematis diſcutiendis potiùs ſequendum eſſe D. Thomam, D. Bonaventuram, alióſque magni nominis Theologos. Rationem enim ex Scripturis diſputan-*

ſputandi eſſe cum hæreticis communem. Doctrinam poſitivam, quæ verſatur in colligendis Scripturæ & Patrum dictis, eſſe memoriæ laudem duntaxat, imperſectam & pridem deſitam. Imò hac via futurum, ut Lutherani victoriam reportent, &c. apud S. Pol. *lib. IV pag.* 291. Quin adeò abhorruerunt à methodo illa poſitiva, ut à ſpinoſis argumentorum aculeis identidem ad illam, tanquam ad carceres, revocari debuerint. Confer S. Pol. lib. IV *p.* 311. Sed & Canoniſtæ in Concilio invecti ſunt in Theologiam Scholaſticam, quâ Theologi in Concilio uſi erant, eámque dicebant *in Philoſophicis & naturalibus quàm divinis lubentiùs verſari.* Quin & Richardus de Mans Franciſcanus Monachus apertè profeſſus eſt *pag.* 80. fidei dogmata non ex Scriptura, ſed ex Scriptis Scholaſticorum addiſcenda eſſe. 4. Concilii legitimi palmarium ferè requiſitum eſt, ut ſit liberum. At Tridentinum hoc nihil minùs quàm liberum fuit. Etenim *primò* locus ipſe, in quo celebratum eſt, ſuſpectus & inſidioſus fuit. Concilium indictum fuerat in Germanorum potiſſimùm gratiam. In Germania igitur haberi debuit, juxta vetuſtos Canones, quibus cautum eſt, *ut accuſati in ſua provincia, non extra, lite pulſentur & audiantur.* At Tridentum civitas eſt, ſi ſitum & idioma ſpectes, Italica, Epiſcopo Tridentino, jurato Pontificis clienti obnoxia, Papæ ad vim adverſus Proteſtantes à ſe excommunicatos exercendam opportuna, in qua proinde nec Evangelium tutò defendi, nec præcones Evangelii tutò ſubſiſtere potuiſſent. *Secundò* ii proteſtantes, quorum potiſſimùm intererat, legitimè invitati & auditi nunquam ſunt. Conceſſi equidem iis ſunt *Salvi conductus*, uti vocant, ſed eo artificio, ut illis liberum eſſet ſine periculo adeſſe Concilio, & rationes ſui diſſenſus proponere, ſed ut inſtituerentur duntaxa, tceu à dictatoribus & Magiſtris, ab iiſque humili obſequio leges acciperent. Deinde Synodi cautio Imperatoris precibus extorta, adeò ambigua fuit, ut nullo, vel certè niſi leviſſimo nexu adſtringeret. Scripſit ad Legatos Papa, *ut nominaret conductus in genere Germanos, &*

cautionem daret Synodus. Hoc ſic explicari poſſe, ut intelligantur Catholici Germani, non hæretici: ut fidem ſervet Synodus, ſed Pontifici, qui fidem non dedit, liceat pro arbitrio in eos ſtatuere, apud S. P. *lib. IV. pag.* 295. Unde in formula Salvi conductus Seſſ. XIII. prælecta, inſerta eſt clauſula reſervativa, *quantum ad ipſam Synodum ſpectat*, quæ Pontificis machinationi apertam januam relinquit. Præterea Proteſtantes formam Salvi conductus ejuſmodi, qualis in Baſileenſi Concilio Bohemis conceſſa eſt, poſtulantes repulſam tulerunt, apud S. P. *lib. IV. pag.* 331. Etiam qui aderant Proteſtantium Legati, ut audirentur publicè, impetrare non potuerunt, adeóque re infecta diſcedere coacti ſunt. Johannes Brentius aliíq; Theologi ad Concilium profecti ne quidem obtinuerunt, ut Confeſſionem, quam paratam habuerunt, acciperent Legati, nedum ut cum Concilio de dogmatibus in eo comprehenſis agere ipſis integrum eſſet. *Tertiò* contra morem veterum Conciliorum, jura Magiſtratus, vota & proteſtationem Chriſtiani orbis, denique Divina & Gentium jura Concilio illi per Legatos ſuos præſedit Papa, ſimul reus & actor. Quis ei Concilio conſtare libertatem potuiſſe putet, quod ille ipſe, qui corruptus & corruptor, certè ut talis accuſatus, pro Præſidis & primarii judicis munere moderatus eſt? Confeſſi licet quondam Cardinales fuerint, *poſſe Concilium coire, in quo non præſideat Papa, ſed faſces ſubmittat, & villicationis ſuæ rationem reddat*, teſte Guicciardino libro IX. *Quartò* Papæ moderatori ſervierunt pro lubitu Epiſcopi plerique, ad aſſerendam ejus poteſtatem & authoritatem juramento obſtricti. Quòd ſi qui eſſent animoſiores, præſens erat eos opponendi per plura ſuffragia artificium. Inprimis Papæ cauſam ſuſtentârunt Itali, quos ſui beneficii Papa fecit. Evenítque adeò, quod poſterioribus Seculis accidiſſe in Concilio Baſileenſi querebatur Ludovicus Arelatenſis, *ut in Conciliis id demum & neceſſariò fieret, quod Nationi Italicæ placeret, ut quo ſolo omnes nationes reliquas ſuperet*, teſte Æneа Sylvio lib. I. de geſtis ejus Concilii.

Hæc

Hæc eſt illa Helena, quæ nuper Tridenti obtinuit, inquit Cl. Eſpencæus *in Epiſt. ad Tit. cap. I.* Erant autem in Concilio Itali centum & quinquaginta, ex reliquis verò Nationibus omnibus non plures quàm ſexaginta, fatentibus ipſis Legatis, apud S. P. *lib. VIII. pag.* 680. Periculo gliſcente ſolitus eſt Papa novos hinc inde Epiſcopos, etiam Titulares excire, & Romam numerum facturos amandare. Unde cùm de Reſidentia diſceptandum eſſet, ſubitò quadraginta Epiſcoporum auxiliareis copias ſummiſit. Multos ſumptibus ſuis aluit. Addictiores ſibi promiſſis ſplendidis lactavit, & muneribus ac ſportulis Romam miſſis cumulavit. Etiam arcanorum proditores & corycæos pretio conduxit. Epiſcopo Ventimiglienſi negotium dedit ſecretiſſima quæque ſine mora Romam perſcribendi. Neque deerant *muli clitellarii*, quo nomine Epiſcopum Leirenſem & Pacenſem feſtivè Archiepiſcopus Granatenſis perſtrinxit apud S. P. *lib. VII. pag.* 631. Denique bene de ſe in Concilio meritos magnis dignitatibus Papa auxit & ornavit. Finito enim Concilio novendecim Cardinales in Collegium adoptavit, pleroſque in Concilio præclarè de Sede Apoſtolica meritos, quorum catalogo nullum eorum, qui Reſidentiam vel inſtitutionem Epiſcoporum Juris Divini eſſe defenderant, inſeruit. Utque noveris, unius Papæ arbitrio omnia ſerviiſſe, arrogavit is ſibi & confirmationem Concilii, & interpretationem ac declarationem omnium, uti proximè ſupra oſtendimus. *Quartò* Legati ſibi ſolis facultatem proponendi, callido, & ambiguo decreto ſubnixi vindicabant, ita ut nemini integrum fuerit deliberationis cujuſcunque materiam Concilio offerre. Quam inſignem eorum machinationem *libertatis Concilii vitalia ferire* meritò Hiſpani, Cæſarei, aliíque quiritabantur. Hac enim ratione caveri potuit, ne controverſiæ de poteſtate Papæ, Concilii ſuperioritate, aliæque ejuſmodi Pontificis palato minùs gratæ in Concilio moverentur. Licuítque ita Legatis pro animi libidine articulos cudere & concipere, ut ſuffragiorum calculo pro

ſuo arbitrio deciderentur. *Quintò* pleraque omnia, quæ momentum aliquod habebant, antequam in Concilio definirentur, Romæ non modò expendebantur, ſed etiam conſtituebantur. Ea de re toties queſti primùm Cæſarei & Hiſpani, poſtea etiam Galli, qui cùm eam ſervitutem liberis vocibus exagitâſſent, excepti ſunt frigido Italorum ſcommate, dictitantium, *ſe de ſcabie Hiſpanica incidiſſe in luem Gallicam.* Cardinalis Lotharingus graviter queſtus eſt, *Concilium minimè liberum eſſe, cùm neque tractari, neque decerni quicquam poſſit, niſi quod Legatis placeat, & Legati nihil niſi de voluntate Papæ faciant,* apud S. P. *lib.VII.pag.596.* Notiſſimum etiam & teſtatiſſimum fuit infame illud eo tempore ab ipſis etiam Papiſtis jactatum proverbium: *Spiritum illum Sanctum, qui Tridentina conſilia gubernat, in mantica clauſum ſubinde Roma mitti.* Illinc nempe reſponſa tanquam Delphis aut Dodonâ expectabantur. Unde, teſte Dudithio in Epiſtola ad Maximil. II. ridiculum quiddam accidit, ut, quoties propter aquarum inundationes tabellarius Roma Tridentum expeditè reverti non poſſet, diceretur, *Spiritum non ſuper aquas, ut eſt in Geneſi, ſed ſecus aquas ferri.* Exempla plurima oraculorum Româ arceſſitorum & formularum, quibus decreta concinnare oporteat, præſcriptarum, in Hiſtoria narravimus. Pendebat igitur Concilium totum à Spiritu Papæ, cujus etiam, ſeu Legatorum ejus *Sigillo* munitum fuiſſe p.73.74. oſtendimus. *Sextò* conſtat, Theologis & Præſulibus nonnullis liberiùs animi ſui ſenſa evolventibus, in Concilio & poſt illud vim factam eſſe. Marinatus contra traditiones liberè diſſerens, à Cardinali Polo acriter objurgatus eſt. Cúmque etiam poſthac libertatem retineret, palam Lutheraniſmi accuſatus, coactus eſt παῤῥησίαν ſuam deponere. Bracius Martellus Epiſcopus Feſulanus, ob orationem liberam Romæ accuſatus, morbi obtentu, ad declinandam tamen revera invidiam & imminens ſibi periculum, Tridento diſcedere coactus eſt. Perezius Segovienſis Epiſcopus contendens, Epiſcopatum jure Divino immediatè inſtitutum eſſe, adeò Papæ incurrit odium, ut cùm Romæ in

Rota quædam ejus cauſa proponenda eſſet, eam ſuſcipi propterea Papa prohibuerit. Melchior Amoſvodianus Epiſcopus Guadicenſis aſſerens, eſſe quoſdam veros & legitimos Epiſcopos, qui à Papa nec vocati nec confirmati ſint, audire coactus eſt voces Caſtelli Epiſcopi Cavenſis, Patriarchæ Veneti: *Ejiciendum eum eſſe tanquam ſchiſmaticum.* Taceo, quòd adverſantium Papæ ſuffragia literis conſignata Romam miſſa ſunt, uti factum in quæſtione de Reſidentia per Camillum Olivum, apud S.P. *lib.VI.pag.*451. Hiſce ſimilia plura in Hiſtoria narravimus. *Septimò* Papa toties Concilium conatus eſt ſuas in ditiones transferre, actúque Paulus III. ſibi addictos Bononiam ob Schiſma Tridentinos inter & Bononienſes tranſtulit. *Octavò* Papæ prenſationes interceſſerunt. In quæſtione de Reſidentia Epiſcopi Mutinenſis, Nolanus & Brixienſis à Legatis Pontificiis inducti, Epiſcopos multos privatim ad mutandam ſententiam, quamvis irrito conatu, pellexerunt. Jeſuita Salmero Legatorum authoritate munitus, Epiſcoporum ſuffragia pro oblatione Chriſti in Cœna Domini facta, domatim emendicavit. Taceo privatas Congregationes Epiſcoporum Pontificiæ cauſæ addictorum, famoſum & factioſum Archiepiſcopi Hydruntini convivium, aliáque ejuſmodi. Omitto etiam fœdera Papæ cum Cæſare, & Rege Galliæ, durante etiam Concilio ad extinguendos Proteſtantes inita, & bellum cum iis geſtum, quæ ſanguinarium Papæ animum prodiderunt, aliáque ejuſmodi libertatis violatæ & penitus ſublatæ indicia. Silentio etiam involvam innumeras ferè & acerbas Cæſaris, Regis Galliæ, Epiſcoporum ipſorum, Hiſpanorum inprimis & Gallorum de oppreſſa Concilii libertate, & cum fœda ſervitute commutata querelas, gravéſque proteſtationes, quas in ipſa Concilii Hiſtoria idoneis locis memoravimus. Denique ipſius Pii IV. ingenuam Confeſſionem, de qua pag.665. diximus. 5. Charitatis unicè à Chriſto nobis commendatæ nullam curam Concilium hoc habuit. Teſtantur dira & perpetua illa anathe-

mata, quibus in rebus etiam leviſſimis, & ad ſalutem parum conducentibus luſerunt haud ſecus quàm pueri aſtragulis, & fœnum ac Scholæ ſtipulas in fundamenta, rixas in ritus, problemata in fidei articulos converterunt. V. G. Anathema triſte intonant iis, qui negant imprimi characterem per Sacramenta: qui negant baptiſmum Chriſti à baptiſmo Johannis diſtingui: qui negant matrimonium eſſe Sacramentum: qui negant, dari Ordines majores & minores; & ſi quæ his ſimilia multa ſunt, quæ vel ſimpliciter ſine anathematum fulminibus definienda, vel libertati opinandi relinquenda erant. Eſt autem ea res manifeſtiſſima in quæſtione *de uſu calicis*, quem Imperator, Reges, Principes, integræ gentes, piorum quorumque deſideria ardentiſſimis votis & precibus nequicquam expetierunt. Et tamen notorium erat, quàm recens & ſacrilega eſſet privatio calicis, contra Chriſti inſtitutionem, & tot Seculorum uſum in maxima eccleſiæ corruptione inducta. 6. Finis Concilii ſtatuitur Seſſione I. *incrementum & exaltatio fidei & religionis Chriſtianæ, extirpatio hæreſium, pax & unio eccleſiæ, Reformatio Cleri & populi Chriſtiani, extinctio hoſtium Chriſtiani nominis.* Quis ſcorpius ſub viridi hac herba lateat, abundè in Notis ad Decretum & Hiſtoriam Seſſionis I. dictum. Hoc unum nunc dicam, ſegniter Patres, quod intendiſſe videri volebant, executos eſſe. Etenim hæreſes adeò non extinxerunt, ut etiam ſeminaverint, & errores profligatos, ante Concilium formatos, tot anathematibus veritati ejúſque confeſſoribus dictis, firmaverint. Reformationem verò quod attinet, eam ſeriam totus Chriſtianus orbis *in capite & membris* expetiit, eámque etiam unicè neceſſariam eſſe ipſe Adrianus VI. Cardinales conſilii de emendanda eccleſia authores, Legati Pontificii Concilii Præſides, quorum omnium voces *pag.* 59. 60. adſcripſimus, agnoverunt. Nunc verò Reformationem in Concilio attentatam totam ludicram, deſultoriam, hypocriticam, & in Papæ, qui author fuit corruptionis & abuſuum arbitrio poſitam

tam fuiſſe, ipſa Concilii hiſtoria, noſtræque ad eam continuæ notæ manifeſtum faciunt. Omnium pœne malorum radicem in Papa & Curia Romana & utriuſque tyrannide, avaritia, luxu, ambitione fixam non attingere, nedum tollere Patres auſi ſunt. Si qua ſalutaria decreta & Pontificem curiámque obliquè ferientia cudi viſa ſunt, iis nervos ſuccidit omnes tum ſecutum *Seſſ.XXV.cap.*21. decretum, *ut in omnibus de morum Reformatione & eccleſiaſtica diſciplina decretis ſalva ſemper Sedis Apoſtolicæ authoritas & ſit & eſſe intelligatur:* tum jus interpretandi & declarandi ſingula Concilii decreta, quod Synodo indulgente ſibi Papa reſervavit; quæ duo efficere poſſe, ut omnia Papæ & Curiæ nòxia decreta in nihilum recidant, & ſenſim ſine ſenſu in antiquum cuncta ſtatum redigantur, Pontifici de confirmando Concilio anxio Cardinalis Amulius, & Epiſcopus Veſtanus ſuggeſſerunt. Si quid vel ab Imperatore, vel à Regibus & Principibus, vel ab Epiſcopis nonnullis Pontificis palato minùs ſapiens deliberandum offerebatur, tergiverſari ille haud ſecus quàm urſus palo alligandus, vim, bella, cædes ſpirare, Concilii translationem, imò & ſolutionem meditari, denique ne quid ſibi noxium proveniret, Cœlum terræ miſcere. Exhibuerunt tum Cæſarei tum Galli varia Reformationis capita. Sed ea penſi non habuere Patres, inprimis verò Legati, qui ut reformandi Cleri neceſſitatem ſibi impoſitam amolirentur, eam ſolicitantibus Principibus, ipſorum Principum ſecularem reformationem comminari haud erubuerunt, atque ſic à poſtulanda reformatione Cleri eos abſterruerunt. Segovienſis Epiſcopus queſtus eſt, Synodum facere, quod imperiti medici ſolent, morbis lethalibus applicare medicamenta anodyna, & oleo inungere, quæ ferro pungenda, apud S.P. *lib.VI.pag.*516. Cardinalis Lotharingus, quamvis jam addictus Pontificiis partibus, tamen Gallorum nomine proteſtatus eſt, *ſe Reformationem accipere ut imperfectam*, apud S.P. *lib.VIII.pag.*706. Multorum abuſuum fontem *non Reſidentiam*, quam ma-

la fide abrogaverint, à nobis in loco dictum eſt. *Iſta Tridentini Concilii Reformatio*, inquit Julius Clemens pag.93. *effecit, ut nunc non ea pecuniarum ſumma in urbem Romanam deveheretur, quæ prius, ac Pontificii reditus ipſimet inde imminuti. An verò hæc imminutio compenſata deinde fuerit auctis ordinariis, ſeu conſuetis olim contributionibus, pro quibus nihil ſtatutum, aut non ſervatis quibuſdam Tridentinis legibus, quæ ipſum Pontificem nullatenus obſtringunt, ut apertè declarârunt* Tridentini *Patres, aut novis officiis in curia conſtitutis, aut aliunde, nôrunt illi, qui illis colligendis præfecti ſunt.* Auctam etiam eſſe hoc Concilio Papæ poteſtatem, idem ille Author *pag.*100.101. probat, tum quia Patres illi Papæ decreta ſua ſubjecerunt Seſſ.VII. initio de Reformatione, & Seſſ.XXV. contra morem præcedentium Generalium Conciliorum: tum quia Seſſ.XXV. cap.2. Patres illi præceperunt omnibus Patriarchis, Epiſcopis &c. *ut in ipſa prima Synodo poſt finem præſentis Concilii celebranda veram obedientiam ſummo Romano Pontifici ſponderent & profiterentur:* tum quia in fine Concilii R. Pontificis judicio committunt, *ſi inciderent etiam, quæ definitionem, nedum declarationem poſtulent, conſulere Provinciarum neceſſitatibus &c.* & plura etiam ad eum remittunt: tum quia Epiſcopi & Ordinarii in nonnullis authoritatem Delegatorum Apoſtolicæ Sedis acceperunt, in quibus frui authoritate Ordinaria videbantur: tum quia de quibuſdam obſequiosè & fraternè duntaxat monent Romanum Pontificem, ut in fine cap.1.Seſſ.XXIV. cùm in Baſileenſi Concilio multa Papæ imperata fuerint. Papalem igitur tyrannidem nutantem jam, & à Concilio ſibi malè metuentem, confirmatam & ſtabilitam haud injuria dixeris. Hinc adeò ſublata pœne ex Scholis eſt quæſtio, *Supra Concilium necne ſit Papa*: nihilque magis Conciones, ſubſellia, pulpita perinde ac Papæ prærogativas, omnipotentiam & infallibilitatem crepant. Non immeritò igitur Papa in Conſiſtorio lætitiam ſuam teſtificatus eſt, & Patribus illis gratias egit. Accedit denique quòd inter cætera, antiquus Canonum Pœnitentialium

uſus, qui magno eccleſiæ malo in deſuetudinem venit, quamvis flagitantibus multis, poſtliminio revocatus non eſt, & eorum loco indulgentiæ ampliſſimæ pœnitentiæ vera ſufflamina, ſurrogatæ ſunt. Qui plura de Reformationis hujus vanitate cognoſcere avet, volvat licet Cl. Conringii diſertiſſimam Epiſtolam, Wicelii viæ Regiæ præfixam, & inter Epiſtolas ejus pag. 183. &c. extantem. 7. Decreta Synodi multa ambigua & flexiloqua, ac talia planè ſunt, qualia Apollini potiùs λοξῶς μαντεύοντι quàm Chriſtiano Concilio conveniunt. Unde Tridentina illa decreta *Herculis cothurnos* nonnemo ex Papiſtis meritò appellavit. V. G. Canones de Natura & Gratia adeò ambiguè concepti ſunt, ut durante Concilio Dominicus Soto & Andreas Vega libros emittentes, in plerīſque è diametro contrariantes, utrique tamen ad Tridentinos Canones animosè provocaverint. Ubi neceſſum eſt, vel ſubtiliſſimos illos viros Concilii, cujus ipſi pars erant, mentem penetrare non potuiſſe, quod fidem ſuperat: vel Conciliaria decreta ſenſus alternantes habuiſſe. Miniſtri intentionem requiri ad Sacramenti integritatem, ſub anathemate Synodus definivit. Et tamen ſtante Concilio Minorenſis Epiſcopus contra intentionis neceſſitatem librum ſcripſit, in quo ipſius Concilii clypeo ſe defendit. Quis hodie feſtivos luſus Janſenitarum & Moliniſtarum in argumento de Natura & Gratia, Contritione & Attrittione &c. in quo utrique totis quamvis diſſidentes caſtris, Tridentini Concilii pro ſe decreta allegant, ignorat? Notus quoque eſt Dionyſii Petavii & Abbatis de interpretandis ex Auguſtini doctrina Concilii decretis conflictus. Meritò igitur dixit Hiſtoricus, *Patres Tridentinos verborum unitatem, non rerum conſenſionem ſectatos eſſe.* Hinc nempe eſt, quòd modernis Sophiſtis tam ampla litigandi ſedes relicta eſt: quódque infauſti nonnulli Henotici, Walenburgii inprimis, ea Tridentinorum decretorum generalitate innixi, ſimplicibus perſuadere laborant, nos in pleriſque ὁμοδογματεῖν, adeóque ferrum luto combinare conantur.

8. Quo

8. Quo Spiritu Concilium hoc àgitatum & tranſactum ſit, docent tot viæ carnis, tot artificiorum humanorum in cauſa Dei & re pietatis adhibitorum luculenta veſtigia, quæ Divino nutu excitatus ad omnem poſteritatem tranſmiſit Paulus Sarpius, Venetus, qui ut formidandas, & plumbeas, imò igneas ſuorum iras effugeret, per ἀναγραμματισμόν, Italica Phraſi obſervata, *Petrus Suavis Polanus audire* voluit. Cui ſanè fidem conſtare oportet, tum quia in communione Romana vixit & obiit: tum quia ex probatiſſimis Authoribus, puta Sleidano, Thuano, Joh. Baptiſta Adriano, Onuphrio, aliis; nec non fide digniſſimis documentis & Memoriis, Archivis, Grammatophylaciis eorum, qui Concilio interfuerunt, puta Oratorum Principum, Cardinalium, Epiſcoporum, inprimis Epiſcopi Fabrianenſis, Card. Montani & Amulii, ac inprimis Caroli de Vicecomitibus Epiſcopi Ventimiglienſis, Epiſtolis juſſu Pontificis de omnibus, quæ in Concilio agebantur, etiam Secretiſſimis pœne quotidie ad Cardinalem Borcomeum exaratis; addo etiam Camilli Olivi Mantuano à Secretis, familiaritate, hiſtoriam eam compoſuit: tum quia in multis eccleſiæ Pontificiæ, ipſíque Concilio favet: tum quia odii & amoris cauſas procul habuit: tum quia fuit inter præcipuos Miniſtros Reipublicæ Venetæ, & Principis illius, qui à Tridentino Concilio, aliiſque Pontificiis, uti oſtendit Author à Stanislao Felic vulgatus *Diſcuſſ.*4. *Judic.pag.*23.24. maximi habitus fuit: tum quia talia ne ab ingenioſiſſimo quidem fingi poſſent, & ficta eſſe nulla juſta ſuſpicio eſt: tum quia viri doctiſſimi poſt editam primùm hiſtoriam illam refutationem aggreſſi, victi veritate, vadimonium deſeruerunt & quia octo annorum luſtris nemo repertus eſt, qui cum Hiſtoria ea aperto Marte confligere ſuſtineret, quamvis conſtet, vindices à Papa quæſitos eſſe ipſéq; Terentius Alciatus, Vir ingenioſiſſimus, triginta añorum ſpatio in Hiſtoria ea refutanda occupatus, non auſus tamen eſt refutationem ſuam luci credere: tum quia Nicolaus Riccardius, S. Palatii Apoſtolici Magiſter, *monſtrum eruditionis*

tionis dictus, rogatus provinciam refutandæ Hiſtoriæ hujus detrectavit, teſte eodem Authore à Stanislao Felic vulgato *Diſcuſſ. 4. judic. pag. 9.* tum quia Scipio Henricus ex ipſo Suavi Hiſtoriam hujus Concilii confecit, in reliquis verò, in quibus eidem Suavi derogare conatus eſt, nil niſi nugatorem egit, uti ex meis vindiciis liquet: tum quia etiam Sforcia Pallavicinus Suavis refutationem operoſis voluminibus aggreſſus, in multis tamen ei conſentit in reliquis verò, quibus Suavi fidem detrahere conatus eſt, vanitatis, arrogantiæ, inſcitiæ, prævaricationis, ineptiarum & putidarum adverſus Suavem calumniarum, ab ipſis Pontificiis ſcriptoribus graviſſimis, inprimis Comite Julio Clemente Scoto, à Stanislao Felic vulgato, Cæſare Aquilinio convictus eſt: tum denique quia etiam poſt Hiſtoriam Pallavicini publici juris factam, apud cordatos in ipſo Papatu viros, Suavis & Pallavicini Hiſtoriam invicem contendentes, Suavis majori quàm antehac unquam in pretio haberi cœpit. Prætereo multa, quæ pro Suave dixit in Præfatione ejus Interpres Adam Neutonus, & in vita ejuſdem Pater Fulgentius. Ne jam dicam, ipſum Pallavicinum, uti teſtantur Pontificii Authores, non diſſimulare multas Patrum Concilii artes, machinationes, propenſiones in Papam, & propria commoda, odia, rixas, diſſenſiones, aliáque pravorum affectuum certiſſima indicia; & malarum ejuſmodi artium conſcientiâ, Papam, Legatos & Præſules, Concilii hujus acta publicæ luci credere auſos non fuiſſe. Jam ut Spiritus S. adſit & præſit Concilio Generali, debent Epiſcopi ad illud vocati *habere affectionem veritatis, ſine privatis commodis & affectionibus humanis, Orationibus communibus præviis diligenter inſiſtere indagandæ veritati fidei & morum per Scripturas, Sacras &c. Tunc enim & non aliter, ut Roſſenſis contra Lutherum, & noſter Horantius ſecundum Hieronymum, Auguſtinum &c. ſentiunt, congregantur in nomine Chriſti, & faciunt quod in ſe eſt, quibus ipſe ſuam aſſiſtentiam promiſit &c.* verba ſunt Cordubæ *lib. 4. Quæſt. Theol. q. 1. Propoſ. 9.* Subſumo: Patres Tridentini

tini congregati ſunt non cum affectione veritatis, ſed cum privatis commodis, affectionibus humanis, malis artibus, politicis technis & Sathanæ ſtratagematibus &c. uti hiſtoria omni exceptione major teſtatur. Non igitur in nomine Chriſti congregati ſunt, neque adeò aſſiſtentem Spiritum S. habuerunt. 9. Concilii illius in ipſo Papatu fructus nullus vel certè exiguus emicuit, & ſi quæ ſalutariter conſtituta videri potuerunt, ea conniventibus Papa & Epiſcopis in nervum haud erupe-runt; denique inde à Concilio res in pejus vergere viſæ ſunt. Id fusè demonſtratum à Scriptore Pontificio doctiſſimo ac in tegerrimo ſæpius laudato, nimirum Comite Julio Clemente Scoto nomine *Stanislai Felic* vulgato, *Not. Moral. &c. pag.* 60. 61. 70. 71. Pauca ex eo excerpere, cùm ab Indice Romano, bonorum librorum jurato hoſte proſcriptus & ἄφαντος factus ſit, non pigebit. *Vt omittatur*, inquit, *aliquot & non exigui ponderis Tridentini Concilii decreta non ſervari, ut de lectione Sacræ Scripturæ, cujus loco alia præcipuè apud Regulares repoſita; de admittendis ad Sacros inprimis Ordines, eccleſiaſticáſque dignitates, de munere ſuo explendo à conſtitutis in Minoribus, de Conciliis Provincialibus ac Diœceſanis, de Diſpenſationibus &c. Obſervant aliqui, poſt Tridentinum Concilium ingentem defectum* 1. Venerationis eccleſiarum, *in qua Catholicis præſtant nedum Græci Schiſmatici, verùm & Hebræi ac Turcæ ipſimet.* 2. Humilitatis Chriſtianæ. *Nam plurimi mercantur etiam titulos, ut aliis ſint pares vel ſuperiores, quærunt nonnulla obſervantiæ & venerationis ſigna olim inſueta, vel non debita, quæ niſi exhibeantur, indignantur, & indignationis argumenta præbent &c. ferè toti ſunt in ſuis, vel ſuæ communitatis laudibus extollendis, ac interdum falſis; humanam duntaxat gloriam in actionibus cæteroquin piis, ut in ædificandis eccleſiis, donanda ſupellectile &c. propoſitam habent.* 3. Dierum feſtorum obſervationis. *Nam cùm illi ſint indicti ad Dei cultum, plerique dæmonem potiùs colunt, indulgentes veneri, gulæ, ludis; quamobrem multi exiſtimant, officinas diebus*

feſtis

feſtis ex præcepto non debere eſſe clauſas, &c. 4. Simplicitatis Chriſtianæ à Deo commendatæ Matth. X. 16. *non ſolùm in veſtitu & victu, in quibus negari non poteſt, quin modo ingens ſit exceſſus, ac indies amplificetur cum animarum & rei familiaris detrimento; verùm in verbis & factis, ita ut vix unus alteri fidem habere poſſit, quod à non paucis adſcribitur ſententiæ hoc Seculo propagatæ de reſtrictione mentali, causíſque ea utendi. Apud pleróſque inducta fuit hinc opinio, quòd liceret publicum & religioſum cultum exhibere idolo, eidem offerre incenſum, flores, &c. dummodo crucem vel in manu geſtaret, vel inter flores aut ſupra pectus repoſitam quis haberet. Quot ſimulationes in vultu, geſtu, aliiſque motibus corporis? & Calliditas & fallacia ſimplicitatis loco ſubrogata &c.* 5. Prudentiæ Chriſtianæ, *quæ dictat nunquam ſalutem æternam poſthabendam eſſe commodis temporalibus; cui ſubſtituta eſt à non paucis Politica quædam falſa ac Ethnica, dictans, dummodo quis temporalem, vel ſui ſtatus felicitatem aſſequatur, nullam juris Divini vel naturalis rationem habendam, ita ut illa ſit omnium prorſus ſuprema lex, quam amplectuntur inprimis illi (quorum hoc Seculo major numerus, quàm Lutheranorum, Calviniſtarum &c.) qui à quibuſdam Politici appellantur, Atheiſmo infecti &c. Utinam non hoc nomine Eccleſiaſticæ dignitates, etiam primariæ, compluribus deferantur!* 6. Charitatis, *quæ apparet tum in non erogandis pauperibus verè ſuperfluis, & qua à tineis vel muribus ſæpiſſime corroduntur, inprimis apud eccleſiaſticos, quibus probatur hæretica opinio, quòd ſola charitate, non ex juſtitia ad ſuperfluorum erogationem in pauperes teneantur: tum in bellis inter Principes: tum in inimicitiis perpetuis non rarò inter præcipuas in Civitatibus familias &c. tum in odiis complurium immortalibus, præſertim inter eccleſiaſticos & Regulares: tum in detractionis communiſſimo vitio, quod à nobiliſſima Societate in alios Clauſtrales manavit.* Hæc latè executus author ille, poſtea allegat judicia tum Franciſci Stadeni, *quòd poſt Tridentinum Concilium aucta fuerit pompa, calliditas & avaritia inter Catholicos:* tum Urbani VIII.

Digitized by Google

Conſtitutione Anno 1625. vulgata multum de ſimplicitatis & ſinceritatis defectu, nec non Alexandri VII. de morum & opinionum in Theologiam Moralem hoc Seculo inductarum licentia indies graſſante & cauterio cohibenda, acerbè quiritantium. Cùm igitur & agnoſcat ultro & probet Vir tantus, poſt Concilium Tridentinum in pejus omnia iviſſe, & ipſorum, ſi quæ fuerunt, ſalutarium Concilii decretorum repagula rupta eſſe; meritò à nobis Concilium illud habetur Lernæa hydra, cujus reſecto uno capite longè plura renaſcentia cernere fuit. 10. Concilii hujus indictio, moderatio, norma, modus agendi, aliáque à veteribus Conciliis, Hieroſolymitano, Niceno, aliíſque probatis Oecumenicis δὶς διὰ πασῶν diſtat. Id tum ex ipſa Concilii hujus & veterum hiſtoria, ſi invicem conferatur, liquidò conſtare poteſt: tum demonſtratum etiam luculenter eſt à doctiſſimo Viro Joh. Jacobo Myllero, in accurata συγκρίσει Concilii Niceni primi, Oecumenici, & Tridentini ultimi, ſaltem quantum ad ſcopum utriuſque & authorem attinet. 11. Neque etiam deſunt Divina Oracula & præſagia, quibus Concilium hoc δακτυλοδεικτῶς notatur & inſignitur. Sanè Danielis XI. Capite, poſtquam Spiritus Dei hiſtoriam Antichriſti futuri prophetico penicillo inde à v. 36. delineavit, & ad vivum expreſſit, ſubjicitur verſ. 45. ויטע אהלי אפרנו בין ימים להר צבי קדש ובא עד קצו ואין עוזר לו: *Et plantabit tentoria cleri ſui inter maria ad montem Sanctum & inclytum. Sed venit ad finem ſuum, nec ei quiſquam opitulabitur.* Ubi vox אפרנו vel notat *clerum voluptarium* ab אפר & ערן, uti doctiſſimus Avenarius conjectavit: vel ſimpliciter *Clerum ſuum.* Radix enim אפך propriè de ornatu Sacro uſurpatur, quo Sacerdotes Sacrificaturi utebantur. Hinc אפר *Ephod*, Sacerdotalis inveſtituræ Symbolum. Unde Rabbi Saadiah Comment. in Danielem docet, אהלי אפרנו *tentoria Appadna* nomen habere מאפידת אפור *a religatione ſacri cinguli, quod genus eſt operimenti cujuſdam facti ad formam Ephod.* Eodem modo R. David Kimchi. Notatur voce hac faſtus ille in re-

gulari veſtitu, puta infulis, galeris, palliis, pedis, crucibus, ſtolis, caſulis albis, diverſicoloribus cucullis, biretis, annulis, liripipiis, & univerſo perſonato Cleri in Concilio conſidentis habitu. Ipſa verò urbs Tridentina circumſcribitur verbis, quibus ipſi tribuitur ſitus בין ימים להר צבי קדש *inter Maria ad montem ſanctum & inclytum.* Notant *Maria* ſtylo Prophetico *populos*, interprete Spiritu S. Apoc. XVII. 1. coll. cum v. 15. *Mons* verò *Sanctus & inclytus*, locum, in quo eſt eccleſia, Europam puta, quæ alibi venit nomine *Inſularum maris*, *Inſularum gentium*, *Inſularum Chittim.* Verè Tridentum eſt *inter maria* populos, puta Italiam & Germaniam duas principes Europæ nationes, cujus utriuſque limitem conſtituit, & ab utroque latere hinc Galliam, illinc tractum Illyricum circumfuſas habet; Hiſpania ab occaſu, Polonia ab ortu, cum interjectis Arctois Regnis ferè æqualiter ab ea, tanquam centro ſuo diſtantibus. Unde Jeſuitæ in Præfatione Canonibus Concilii Antuerpiæ editis præfixa, Tridentum vocant *Germanorum ſentinam & Italorum perfugium.* Eſt etiam Tridentum locus *ad montem decorum & Sanctum*, ſitus in Europæ, eccleſiæ Evangelicæ Sedis, climate, ad latus meridionale orbis Chriſtiani, quâ Româ in Regiones Tranſalpinas tranſitur. His obſervatis manifeſtum eſt, Tridentinum Concilium hoc loco velut ſtigmate notari. In præcedenti verſu Antichriſtum rumores territuri dicuntur ab Oriente & Aquilone, *ab Oriente* videlicet de creſcente potentia Turcarum, qui debellata Ægypto in ipſam Hungariam irruerunt, magnámque ejus partem occupârunt: *ab Aquilone* de prædicatione Evangelii in Germania, aliíſque locis. Hinc exiturus dicitur *cum ira, ut perdat & interficiat multos.* Factum in bello Germanico cum Saxone Electore, & Landgravio Haſſiæ, Hiſpanico cum Belgis, Gallico ſeu Ligæ cum Evangelicis &c. Sequitur v. 45. *Et plantabit tabernacula Cleri ſui inter maria, ad montem decorum & ſanctum.* Hebræis אהלי non tam militum ſub dio degentium tuguria, quàm togatorum domicilia, Muſa-

 rum

rum caſtra notant. Ita igitur ſive hiſtoriæ Antichriſti eo capite deſcriptæ ſeriem, ſive Prophetici ſtyli genium expendimus, hoc loco Tridentinum Concilium planè concinnè circumſcribitur & notatur tanquam *plantatio tentoriorum Cleri inter maria, ad montem decorum & ſanctum.* Sed addit Propheta: ובא עד קצו ואין עוזר לו *Sed venit ad finem ſuum, nec quiſquam ei opitulabitur.* Senſus eſt, molitionum Concilii iſtius conatum in fumum abiturum, effectúque cariturum, quia fatalis periodus immineat, nec quiſquam Antichriſtum à judicio divinitus præſtituto & deſtinato tempore certiſſimè proventuro, liberaturus ſit. Ita conſtat, fruſtra hactenus tentatam executionem decretorum ſanguinariorum Concilii, & perfidiam in capita authorum ſuorum recidiſſe. Neque Oraculorum Divinorum ſumma certitudo ambigere ſinit, quin Antichriſtus ἐν ἰδίῳ καιρῷ in fatalem periodum ſuam impacturus ſit. Neque obſtabunt, ſi qui, Deo permittente, apparentes ſucceſſus ſequentur. Novimus enim ex indubitabili prophetia, Antichriſtum tum demum corruiturum, quando ex inſperato rerum ſucceſſu inſoleſcens, talia de ſe jactabit: *Sedeo Regina, vidua non ero, nec luctum videbo*, Apocal. XVIII. 7. Digniſſimum etiam notatu, quòd ipſi Pontificii, nominatim laudatus ſæpe Comes Julius Clemens, expenſis, quæ in Tridentino Concilio inciderunt, extremis difficultatibus, ſagaciter conjectant, Tridentinum hocce ultimum fuiſſe, neque deinceps Generale aliquod Concilium habitum iri. Quod ipſum quoque agrumentum eſt Antichriſti עד קצו *ad fatalem periodum ſuam* præcipitantis. Cæterum prophetiam illam Danielis de Concilio hoc efficaciſſimè explicatam, apud pientiſſimum & doctiſſimum Conradum Graſerum, Equitem Francum, in *Hiſtoria Antichriſti Exercit. IV.* videre licet. 12. Denique Concilium hoc à minima Chriſtiani orbis parte probatum, confirmatum, receptum & introductum eſt, adeóque non Oecumenicum, ſed particulare, non eccleſiæ Chriſtianæ, ſed conſpirantis adverſus

eam

eam factionis fuit. Etenim *primò* non modica Eccleſiæ Chriſtianæ pars ſunt Orientales eccleſiæ Græcorum, Armenorum, Abyſſinorum, &c. At conſtat, illas ad hoc Concilium nec legitimè vocatas eſſe, nec per delegatos comparuiſſe, ac proinde Concilium Eccleſias Orientales minimè repræſentâſſe. Cùm Seſſione XXIV. diſceptaretur de divortio ſeu diſſolutione vinculi, Oratores Veneti interceſſerunt pro Regnis Cypri, Cretæ, Corcyræ, Zacynthi, Cephaloniæ à Græcis inhabitatis, ne ii verum divortium licitum eſſe certo caſu aſſerentes damnarentur, quæſitum eſt, anne fas eſſet Græcos inauditos & non vocatos damnare? Ibi Cardinalis Varmienſis dicebat, *Papam Nuntium ad Ducem Moſcoviæ invitandum mandâſſe. An cæteros Græcos invitaverit, incertum eſſe. Sufficere tamen generalem invitationem.* At certum eſt, generalem vocationem Papæ ſufficientem haud fuiſſe, & ſpecialem Orientales, utpote Papæ obſequio pridem ſolutos, ratam minimè habituros. Et quid quæſo ad Orientales eccleſias attinent Tridentinæ Synodi decreta, in quibus vulgatæ verſionis, Canonis, Miſſæ, & Latinæ in Sacris Linguæ authentia, neceſſitas notitiæ Latini idiomatis Seſſ. XXIII. 11. totque alia dogmata, à quibus illæ penitus abhorrent, ſtabilita ſunt? Chriſtiani igitur totius & Aſiæ & Africæ, nulla Concilii hujus pars fuerunt. *Secundò* in Europa Proteſtantes ad Concilium illud legitimè vocati non ſunt, neque adeò in eo, ſi paucos æquas habendi Concilii leges impetraturos, excipias, comparuerunt, multò minùs illud firmum ratúmque habuerunt. Pertinent huc eccleſiæ ampliſſimæ, puta Anglicana, Scotica, Hybernica, Danica, Norvvegica, Suecica, Livonica, maxima pars eccleſiarum Germaniæ, Galliæ, Belgii, Bohemiæ, Hungariæ, Poloniæ, Lithuaniæ, Helvetiæ, Rhætiæ, Styriæ, Carinthiæ, Auſtriæ, Tranſſylvaniæ &c. quæ majorem Europæ partem conſtituunt. *Tertiò* inter eos ipſos, qui communioni Pontificiæ addicti ſunt, Concilium reſpuerunt multi, univerſa puta Gallia Pontificiis cæteroquin partibus addicta. Cardinali Lotharingo Tri-

dento Lutetiam reverſo ſeriò graviterque exprobatrum eſt, quod aſſenſum commodâſſet multis Capitibus Galliæ damnoſis. qualia ſint, quòd *Seſſ.XXIV.Cap.1. de Reformat.* dicitur, *Papam gerere ſolicitudinem univerſæ eccleſiæ*, quæque verba præjudicare ſuperioritati Concilii ſupra Papam querebantur; quòd eidem Concilii ſuperioritati præjudicium factum ſit *Seſſ.XXV.Cap.21.* reſervata in omnibus decretis authoritate Sedis Apoſtolicæ: quòd Concilium ſub Pio IV. unum idémque eſſe cum eo, quod ſub Paulo III. & Julio III. habitum eſt, decreverunt Patres; id quod præjudicet proteſtationi Henrici II. &c. Patres quoque Pariſienſis Curiæ in decretis Reformationis multa redarguebant Galliæ juri & libertatibus derogantia. qualia ſunt, quòd Epiſcopis poteſtas datur laicos pœnis pecuniariis mulctandi, & in eorum bona manus injiciendi: quòd in capite de duellis ſibi poteſtatem ſumunt, contra Reges, Imperatorem, alios Superiores procedendi, eóſque anathematis percutiendi, dominiis ſuis exuendi, alios Dominos feudis, & privatorum bona fiſco adjudicandi: quòd in Capite de jure Patronatus pronuntiatum ſit, omnia beneficia libera eſſe, niſi Patronatus probetur. Notata denique alia etiam Capita conſuetudinibus & immunitatibus Eccleſiæ Gallicanæ repugnantia, qualia ſunt reſervatio gravium cauſarum criminalium contra Epiſcopos ad cognitionem ſolius Pontificis: beneficia penſionibus gravata, & reſervationes fructuum: Cauſarum in prima inſtantia extra Regnum ac Papam exportatio: permiſſio, ut mendicantes bona ſoli poſſidere poſſint: cura nimia augendi peculii eccleſiaſticorum; matrimoniorum clandeſtinorum ſanctio, aliáque ejuſmodi. Has aliáſque ob cauſas Gallia conſtanter Concilium hoc tanquam minimè à Spiritu S. profectum repudiavit, teſtibus etiam Auguſtino Barboſa in *Remiſſ. ad Seſſ.24.cap.1. de Reformat. matr.* Carolo Molinæo, Juriſconſulto celebri, qui conſultatione edita demonſtravit, Concilium Tridentinum eſſe *vitio indictum, nullum, habitum & terminatum contra antiqua Patrum decreta*;

decreta; Bochello, Thuano, Paſquiero, Juliano, Brodæo, celebri advocato Pariſienſi, in Annotationibus ad Arreſta Lovetii. Nuperus etiam doctiſſimus Archiepiſcopus Pariſienſis, Petrus de Marca, *de Concordia Sacerd. & Imp. lib. II. 17. 6.* teſtatur, frequentiſſimè totius Cleri Gallicani Conventum, Concilii Tridentini promulgationem à Regibus ſupplicibus libellis poſtulaviſſe, ea lege, ut imperio ſuo ea capita exciperent, quæ moribus Regni, id eſt, Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ adverſarentur. *Quorum deſideriis*, inquit, *Principes, toto hoc negotio ſæpe in conſilium prudentiſſimorum virorum relato, ſe accommodare non potuerunt.* Addit cauſam, *quòd libertas Eccleſiæ Gallicanæ in quàm plurimis Capitibus Concilii hujus Decretis peſſumdetur. Eam perniciem non admiſſis Synodi conſtitutis amoliri tutius eſſe duxiſſe, quàm receptæ ſemel authoritati, quæ pondere ſuo delicata ingenia premere poſſet, exceptionibus quibuſdam jura Gallici Imperii ſubducere.* Ita ſcripſit ille anno adhuc hujus Seculi quadrageſimo primo. Conſtat nempe ex Thuani Continuatione *lib. VII. pag. 460. 461. & VIII. pag. 577. 578.* Epiſcopos Regi Ludovico XIII. publicationem Concilii anno Seculi hujus decimo quarto ſuaſiſſe, & Ordini quidem Equeſtri perſuaſiſſe, at tertium Ordinem plures ob rationes interceſſiſſe; Anno verò ſequente Eccleſiaſticos in altera ad Regem & Reginam matrem facta commonefactione, verba faciente Archiepiſcopo Auguſtopolitano, retuliſſe, *Galliæ Præſules in conventu Tridentinum Concilium ſigillo & jure jurando adhibito recepiſſe*; ſed offenſioni apud Senatum fuiſſe commonefactionem, & Senatum tum Lutetiæ, tum Rotomagi omnia exemplaria excuſa ſecundæ hujus commonefactionis ad ſe deferri juſſiſſe, & ne diſtraherentur, vetuiſſe. Non memorabo Theologorum, inprimis Cl. Sanctii, Lotharingi Cardinalis ſtudiorum & conſiliorum perpetui comitis, dicere ſoliti, *in Tridentina Synodo ſecus quàm in Apoſtolica Hieroſolymitana plus NOBIS quàm Spiritui S. tributum eſſe*; Gilberti Genebrardi, ac inprimis Claudii Eſpencæi, qui ab initio Bononiæ, &

poſtea Tridenti celebrationi Concilii interfuerat, liberas contra Concilium hoc voces, quas quia Hiſtoria Thuani libro huic adjecta *pag. 61. 62. &c.* diſertè repræſentat, heic brevitatis ſtudio ductus omittam. *Quartò* Concilio huic nec Imperator, nec Reges vel Principes, nec eorum in Concilio Oratores ſubſcripſerunt. Conſtitutum equidem in Concilio erat, ut poſt Patres etiam Oratores ſubſcriberent. Verùm quòd & Orator Gallus cum proteſtatione diſceſſiſſet, & Orator Hiſpanus Comes Lunenſis ſe abſolutè ſubſcripturum negâſſet, placuit Legatis, eos ne quidem ad ſubſcriptionem invitandos. Quæ porro Imperatoribus, Carolo V. & Ferdinando, de Concilio hoc animi mens fuerit, haud obſcurum eſt. Etenim poſt publicatas jam Tridentinas de verbo Dei, Peccato Originali, juſtificatione, Sacramentis in genere, Baptiſmo, Confirmatione definitiones, Carolus V. in ſuo INTERIM, haud probatis illis, alia nec parum diverſa ſanciri paſſus eſt. Ejus verò Frater Ferdinandus Cæſar, hujúſque Filius Maximilianus Rex tum Bohemiæ, jam finita & concluſa Tridentina Synodo, de conciliandis religionis diſſidiis alia planè conſilia agitârunt, Georgii Caſſandri & Georgii Wicelii Virorum doctiſſimorum & moderationis quoque laude celebrium, exquiſitis ſententiis. quorum ille *Conſultationem*, hic *Viam Regiam*, utramque poſtea juris publici factam, Imperatori obtulit; quámque utramque magno in pretio ille habuit, atque adeò reapſe oſtendit, ſe placita Tridentina neutiquam deperire. Neque etiam conſtat, illum edicto Imperatorio obſervantiam Tridentinorum decretorum unquam præcepiſſe. Quin eum *de Concilii actionibus malè exiſtimare*, in ipſo Concilio referebat Commendonus apud S. Pol. *lib. VII. pag. 608.* Alias liberimas ejus de Concilio voces in ipſa Hiſtoria paſſim recitavimus. *Quintò* denique non paucos in ipſo Concilio Patres, Hiſpanos inprimis, liberis ſubinde ſermonibus ſuum de Concilio interiorem animi ſenſum prodentes, in ipſa quoque hiſtoria induximus. Confer dicta à nobis

bis pag.671.672. Quin ipſe Papa Paulus IV. non obſcurè Tridentinum Concilium ſugillavit apud S. Pol. *lib.V.pag.*360. hæc in verba erumpens: *magnæ fuiſſe vecordiæ* (en, hominum væcordiæ Spiritum S. quo aſſiſtente Concilium habitum volunt, ſubjicere haud erubeſcit) *ſexaginta Epiſcopos, neque eos maximi nominis, & quadraginta doctores, non omnes de meliori nota, ad montes ablegâſſe, ſicut jam bis factum ſit: ſimul credere, Eccleſiæ doctrinam ab his rectiùs ad rationis normam deſignari poſſe, quàm* Romæ *ab ipſo Chriſti vicario &c.* Georgius Sincout, Segnienſis Epiſcopus, pro Epiſcoporum inſtitutione immediatè Divina uſus eſt hoc argumento: *Si Epiſcopi non ſint à Chriſto, ſed ab hominibus, authoritatem omnium in unum congregatorum eſſe quoque humanam: & cujus aures hoc perſonat, Epiſcopos non eſſe à Chriſto inſtitutos, abeſſe non poſſe, quin exiſtimet, hanc Synodum eſſe congregationem hominum profanorum, cui non præſideat Chriſtus, verùm poteſtas aliqua precaria ab hominibus accepta*, apud S. Pol. *lib.VII.pag.*551. Nunc verò conſtat, Papam, ejus Legatos, iiſque addictos Præſules Italos mordicus in Concilio propugnâſſe eam ſententiam, *quòd Epiſcopi immediatè non à Chriſto, ſed Pontifice inſtituti ſint*: imò & Lainezium Jeſuitarum Generalem, in Concilio aſſeruiſſe, *poteſtatem Juriſdictionis talem integrámque Pontifici Romano datam, nec ejus VLLAM SCINTILLAM quenquam aliorum niſi ab ipſo habere.* Ex qua proinde præmiſſa, judice ipſo Segnienſi Epiſcopo, nec non argumentis irrefragabilibus hactenus in medium allatis, deduci poteſt hoc indubitabile συμπέρασμα, Concilium Tridentinum non fuiſſe *Synodum Oecumenicam, in Spiritu S. legitimè congregatam*, uti Inſcriptio habet, ſed CONGREGATIONEM PROFANORUM HOMINUM, adeóque, ut paucis omnia complectar, CHRISTIANISMI ET CHRISTIANORUM PRINCIPUM SACRUM LUDIBRIUM, cui apud omnes bonos & ſalutis æternæ animarum cupidos nulla prorſus fides & authoritas conſtare debeat.

OBJICITUR I. *Concilium à ſummo Pontifice indictum, gubernatum, & confirmatum ſummam authoritatem habet, ob infallibilitatem videlicet ipſius Pontificis indicentis, gubernantis, confirmantis. At tale fuiſſe Tridentinum, ipſa hiſtoria probat.* Reſp. Falſas & perverſas argumenti hujus hypotheſes in quæſtionibus ad Bullam Indictionis Pauli III. probè diſcuſſimus. Proinde heic operam ludere, pretium operæ nullum ducimus. Unum addo, etiam Mediolanenſe Concilium Liberio Romano Pontifice, Arianorum decretis ſubſcribente, invitante coactum, eíque, ſi Papiſtis fides eſt, Luciferum Epiſcopum Calaritanum, Pancratium Presbyterum, & Hilarium Saronem, tanquam Romanæ ſedis Legatos præfuiſſe: Ariminenſi quoque Oſium Cordubenſem, Arelatenſi Vincentium Romanæ ſedis Legatum ſubſcripſiſſe. An iccirco Mediolanenſe, Arelatenſe, Ariminenſe Concilia legitima fuére? Imò λῃστρικὰ fuerunt, iiſque ſimilima Nicenum II. Lateranenſe, Conſtantienſe, Tridentinum.

II. *Concilium aliquod verum & legitimum eſſe Catholica fide tenetur, quia Concilium ipſum hoc definit. Atqui Tridentinum id definivit, cùm ſe in Spiritu S. congregatum innuit.* Reſp. Hoc argumento Vega uſus eſt, ſed reclamante ipſo Bellarmino *de Concil. lib. II. 9.* eò quòd vetera Concilia nequaquam ſolita fuerint initio teſtari ſuum conventum eſſe legitimè & in Spiritu S. congregatum; poſteriora verò, Conſtantienſe, Baſileenſe, Lateranenſe, Tridentinum id quidem teſtentur, ſed non tanquam decretum aliquod forment de fide. Nuſpiam enim inter Canones propriè dictos, alicujus Concilii Canonem reperiri, quo definiatur, illud ipſum Concilium legitimum eſſe, à quo tales Canones conditi ſunt. Deinde movet Bellarminus difficultatem inſuperabilem. *Aut*, inquit, *conſtat nobis aliunde, Concilium aliquod fuiſſe legitimum, aut non conſtat. Si prius, fruſtra conditur tale decretum. Si poſterius, jam de ipſo decreto dubitare incipiemus. Si enim ambigo, an licitum fuerit*

fuerit Concilium, antequam definiret, ſe eſſe legitimum: ambigo etiam, annon erraverit in eo decreto, quo ſe legitimum eſſe pronuntiavit. Et ſanè ſi juſtum hoc legitimi Concilii argumentum foret, quivis cœtus λῃςρικὸς & malignantium conventus ſe definitionis ejuſmodi ſcuto præmunire, & pro legitimo Concilio venditare poſſet.

III. *In Concilio Tridentino in unum convenerunt Epiſcopi, qui habiti ſunt ab omnibus veri Epiſcopi, convenerunt ex variis provinciis, & vocati ſunt ab eo, qui auctoritatem vocandi habet. Credendum non eſt, permiſſurum Deum, ut in Concilio, quod ab eccleſia legitimum creditur, conveniant Epiſcopi aut omnes, aut pro majori parte non legitimi, aut minùs Catholici.* Reſp. 1. Quales fuerint Epiſcopi Tridentini, ſuperiùs abundè à nobis oſtenſum eſt. Quid igitur tum, ſi viſi ſunt veri Epiſcopi, at non fuerunt? Si fuerunt lupi rapaces, hæretici? Simiæ purpura indutæ homines videri poſſunt, etiamſi ſimiæ maneant. 2. Si Deus permittit, ut hæreſi inficiatur Pontifex, qui Concilium cogit, inſtruit, dirigit tanquam præſes, qui decreta ſuggerit: cur permittere non poſſit, ut omnes, aut pro majori parte Epiſcopi ad Papiſticum Concilium venientes, ſint hæreſi infecti, adeóque non boni Catholici? Si enim Princeps hæreſi infici poteſt, cur non etiam gregales? At Pontifices hæreſi infectos Concilia vocâſſe, direxiſſe, vel unius Honorii exemplo luculenter oſtendit Melchior Canus, Canarienſis Epiſcopus, lib. VI. Loc. Comm. cap. 8. pag. 415. 416.

IV. *Concilium Tridentinum Cæſare & Principibus Chriſtiànis volentibus ac petentibus, Romano Pontifice jubente celebratum eſt. Adſtiterunt Tridenti optimatum fidelium Legati. Aderant Epiſcopi. Doctores in omni eruditionis genere præſtantes in utramqre partem diſſeruerunt. Partes citatæ ſunt. Sententia dicta. Anathemata promulgata. Ei ſubſcripſerunt Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Americæ, Aſiæ, Africæ, Pontifices, Prælati, Imperatores, Principes,*

cipes, civitates, populi. Fuit ergo Concilium legitimum, Generale, Oecumenicum. Reſp. Inſigni faſtu argumentum hoc Moguntini Jeſuitæ Ven. Crocio τῷ μακαρίτῃ oppoſuerunt. Cæterùm quàm futile & deſultorium ſit, ex iis, quæ contra authoritatem Concilii, Ratione inprimis duodecima, diſſeruimus, ultro liquet. Cæſar, Reges, Principes, Reſpublicæ petierunt Concilium, ſed legitimum, liberum, Chriſtianum. Quo verò loco ad extremum Tridentinum hoc habuerint, oſtendimus. Romani Pontificis in cogendo & moderando Concilio jus nullum fuit. Partes legitimè non ſunt citatæ. Quæ comparuerunt, ne quidem auditæ ſunt. Epiſcopi quales fuerint, docuimus. Veri Epiſcopi tum Orientalis, tum Occidentalis eccleſiæ, legitimè vocati, auditi non ſunt. Denegatum iis jus ſuffragandi Theologi plerique omnes, etſi inter eos quidam docti, orthodoxi tamen non fuerunt, nec in verbo Dei, quod flocci penderunt, exercitatos ſenſus habuerunt, deniq; Sophiſticæ potiùs meretriculæ amaſii fuerunt. Nec Imperatores, nec Reges, nec Principes, nec Reſpublicæ ullæ Concilio ſubſcripſerunt, ſed ſoli inſulati illi, qui juramento Papæ dixerant. Tot eccleſiæ Orientales & Occidentales etiam Pontificiæ ipſi repudium miſerunt, vel ſaltem illud non admiſerunt, ut ſi calculus ritè ponatur, vix viceſima pars Chriſtianiſmi decretis Concilii hujus obnoxia computari poſſit. Non igitur *Oecumenicum Concilium* fuit, ſed factio Papalis & Jtalica, qualis fuit olim factio Dioſcori, Ariana, Ariminenſis, cui 600. Epiſcopi impliciti fuerunt, &c. cui proinde in tot reliquas eccleſias non ſubjectas, ſed collaterales, & à communione ejus pridem ſeparatas nulla prorſus poteſtas competiit.

V. *Divinum & ſacroſanctum fuiſſe hoc Concilium liquere poteſt, ſi perpenſis ejus cauſis, rerum & temporum conditionibus, & difficultatibus inde emergentibus, cum aliis antiquioribus Conciliis comparetur. In his enim Epiſcopi ad Concilium convenientes illis locis præerant, in quibus*

bus unus ferè Imperator dominabatur, neque Nationes erant religione, animis, ſive in Concilii celebratione diſcordes: & Principes præſentia ſua favere Concilio, aut adverſari non poterant. Convocabantur etiam Concilia contra unam vel alteram hæreſin, neque omnes S. Scripturæ fontes, omnia Theologiæ arcana aperienda erant. Neque tantùm adverſus Apoſtolicæ Sedis authoritatem quidquam cogitabatur: ſed etiam ejus mandata & decreta, tanquam Divina oracula excipiebantur. In Concilio Tridentino ſecus habuerunt omnia. Principes multi, & inter ſe diſſidentes erant. Hæreſis non una, ſed innumeræ damnandæ fuerunt, abſente Romano Pontifice, collatrantibus hinc inde hæreticorum turbis, & Apoſtolicæ Sedis authoritatem evertere cupientibus. Tam efficax tamen Divinæ miſericordiæ auxilium, & Spiritus Divini afflatus & gratia fuit, ut non obſtantibus his difficultatibus, Apoſtolicæ Sedis authoritas magis ac magis firma permanſerit, hæreſes innumeræ damnatæ, & Eccleſiaſticus ordo ac Chriſtiani mores meliorem ad frugem redacti ſint. Scipio Henricus *Cenſ. Hiſt. Theol. pag.* 176. 177. Reſp. 1. Tridentinum Concilium veteribus Oecumenicis infinitis paraſangis concedere, recta comparatio luculenter oſtendit, & celebrati hujus Concilii Hiſtoria abundè patefacit. In illis cauſa Dei, in hoc alia omnia acta ſunt. In illis veritas, gravitas, ſimplicitas, ſinceritas utramque paginam fecit. In hoc Machiavelliſtica & τὰ βάθη τȣ̃ Σαθανᾶ dominabantur. Illa verè Chriſtiana fuerunt: hoc λῃςρικόν. Extremæ igitur impudentiæ nota eſt, hoc illis tanquam præſtantius anteponere. 2. Ridiculum eſt, quòd in veteribus Conciliis Pontificum mandata & decreta, tanquam Divina Oracula excepta, at in Tridentino in quæſtionem vocata dicuntur. Quæ enim Pontificum decreta, quæ Oracula in primis Oecumenicis inveniuntur? Canon VI. Nicenus Pontificem contra in ordinem redegit. Unde conjicere eſt, Sanctos Patres in illis Conciliis adverſus Pontificem non minùs quàm hære-

hæreticos fulminaturos fuiſſe, ſi talem jam tum ſe geſſiſſet, qualem ſe inde ab aliquot Seculis, nequitia ad ἀκμὴν perducta, geſſit. 3. Divinitas Concilii, & deciſionum veritas nō ab incom̄odis & difficultatibus ſuperatis, ſed à conformitate cum Dei verbo, & pio juſtóque procedendi modo tota pendet. At in Concilio Tridentino neutrum obtinuiſſe, manifeſtum fecimus. Aliâs fieri poteſt, ut æquè mala atque bona cauſa magnas difficultates potiatur, quarum proinde profligatio ipſam cauſam diſcernere per ſe nequit. Nam & Antichriſto ἐνέργειαν πλάνης *efficaciam ſeductionis* Scripturæ tribuunt. 4. Tridentinum Concilium non repreſſiſſe, ſed ſeminâſſe hæreſes in propatulo eſt. Obliquè ſtabilitam & confirmatam R. Pontificis authoritatem, fatemur. Sed perperam Divinæ miſericordiæ efficaci auxilio, & Spiritus S. gratioſo afflatui tribuit Scipio, quod juſto Dei judicio tribuere debuerat. Cavit enim Spiritus S. prædicens, fore, ut ad ultimum uſque excidii & πανωλεθρίας tempus Regibus terræ imperet myſticum illud ſepticolle ſcortum. Imperare autem non poterit Reginæ inſtar, felicia quæque ſibi pollicentis, & ſanguine Martyrum ebriæ, niſi ſalva Divinæ ſuæ poteſtatis & authoritatis exiſtimatione. Debet enim ante ipſum deliquii punctum ſedere ut Regina, quæ nec viduitatem ullam, nec luctum animo ſuo fingit. Non aliter, ſi Divina Oracula reſpectamus, res habere & procedere debuit.

VI. *Libertas Concilii per reſponſa & mandata Pontificum, eorúmque præſidentiam in Concilio violata minimè fuit. Judicium enim Concilii eſt de numero criminalium, in quo Princeps eſt Pontifex, crimen eſt hæreſis; hæretici rei; Judices Epiſcopi in Concilio. At Principis eſt præſidere, mandata ferre &c. Libertatem igitur Concilii, hoc eſt, exemptionem à Pontificis authoritate petere audax, inſuetum & impium eſt. Non Arius, non Neſtorius, non Eutyches in Conciliis antiquis ejuſmodi libertatem poſtulârunt. Si hæc hæreticorum adverſus*

Pontifi-

Pontificem & Epiſcopos valeret exceptio, etiam quilibet latro & parricida poſſet ſuſpectum vocare Principem illos inſequentem. Scipio Henricus *Cenſ. pag.* 179. 180. *&c.* Reſp. 1. Hic Lojolæ Socius in re gravi utitur ejuſmodi principio, quod ne in ipſo quidem Papatu pro certo, & confeſſo ac definito habetur, nempe Papam ejuſmodi Principem eſſe hæreſeos, qui Concilio tanquam ſibi ſubjecto leges ferre poſſit. Ubi enim eccleſia definivit, Papam ejuſmodi Principem & Concilio ſuperiorem eſſe? Ubi verbum Dei homini cuiquam *principatum fidei*, & ſupremum hæreſeon judicium defert? Si ejuſmodi Princeps eſt Papa, cur igitur non ſoli Proteſtantes, ſed ipſi in Concilio Epiſcopi Hiſpani, Galli, alii toties de Oraculis illis & reſponſis Româ Tridentum commeantibus acerbiſſimè queſti ſunt? Cur Imperatores, Reges, Principes, eorum Oratores toties de ſervitute Concilii acres querimonias moverunt? Cur Concilia Papiſtica, Conſtantienſe & Baſileenſe, Concilium Papa ſuperius eſſe declarârunt? Cur dominationis & uſurpatæ poteſtatis argumenta & documenta Papa in ipſo Tridentino Concilio, vel ante illud non deprompſit, ut apparere poſſet, invaſor ne & uſurpator imperii fidei, an verus & cum legitimo titulo Princeps eſſet? Sanè in hanc uſque diem de eo principatu & ſuperioritate Pontificis ſub judice lis manet. Comes Julius Clemens *Not.* 64. *Moral. &c. pag.* 97. 98. ex diverſis Ordinibus, puta Prædicatorum, Minorum, Canonicorum Regularium, Heremitarum S. Auguſtini, Societatis Jeſu &c. producit magna in Papatu nomina, quæ Superioritatem Pontificis haud agnoſcunt. Apud Grammondum *lib. I. Hiſtor. Gall.* Pariſiis An. 1610. in Conciliis Ordinis Prædicatorum Generalibus Hiſpanus Theologus dixit: *Nullo caſu Concilium eſt ſupra Papam.* Propoſitionem eam Galli Doctores accusârunt ut hæreticam. Indignante Nuntio Cardinalis Perronius, molliendæ invidiæ, quæſtionem dixit eſſe problematicam: *Pro*

Sum-

Summo Pontifice Italos omnes, & magnam partem Hiſpanorum; reliquam pro Concilio Europam ſtare. Hanc ergo litem priùs componant, quàm Pontificem fidei Principem nobis obtrudant. 2. Hæreticos veteres non idem, quod Proteſtantes, feciſſe, agnoſco, & hinc colligo, veteribus hæreticis nos ſimiles non fuiſſe. Non erant tum Pontifices, qui Concilia ſervitute intoleranda premerent, & poteſtatem αὐτοκρατορικὴν ſibi arrogarent. Aliâs non hæretici, ſed ipſi Sancti Patres, & Epiſcopi primi adverſus tales inſurrexiſſent.

VII. *Suavis Polanus, qui Hiſtoriam Concilii hujus ſcripſit, hæreticus an Atheus fuerit, dubitatur. Hiſtoriam compoſuit recentibus odiis, ob inflictum ei vulnus & ſtructas à Pontifice inſidias. Nulla ergo fides ei conſtare poteſt.* Scipio Henricus *Præfat. Cenſ.* & Pallavicinus. Reſp. 1. Moris eſt Pontificiis in hæreticorum & Atheorum tribum compingere, & tanquam καθάρματα proſcindere, quotquot Pontificis & Curiæ commodis obſunt, vel ſtrenuè non velificantur. quam noſtri & ſuperioris temporis Politicam perſtringit etiam Author *Not. 64. Moral. pag.* 49. Apud tales igitur Suavis hæreticus & Atheus fuerit. Apud Deum & bonos omnes talem fuiſſe, non ſequitur. 2. Ab infami hæreſeos & gravi Atheiſmi nota Suavem vindicârunt ipſi Pontificii, nominatim Cæſar Aquilinus *de Tribus Hiſtoricis pag.* 18. 19. & Comes Julius Clemens à Stanislao Felic vulgatus *Not. 64. Moral. pag.* 22. 23. & *diſcuſſ. 4. Judic. pag.* 23. 24. Qui poſterior negat, eum hæreſeos crimen ſubiiſſe in exteriori, nedum in interiori & conſcientiæ foro, eò quòd ſe ſubjecerit eccleſiæ *definienti*, etſi ab eccleſia *opinante* in multis diſceſſerit. Attendendum etiam monet, Suavem integerrimam planè vitam duxiſſe, ac inſignia humilitatis & charitatis argumenta dediſſe: optimè de Apoſtolica ſede meruiſſe: ſæpe juribus eccleſiæ Romanæ patrocinatum eſſe: nullum unquam hortatum fuiſſe, ut à Catholica Romana fide recederet: fuiſſe eum inter præcipuos

Mini-

Miniſtros Principis Catholici, & Concilio huic faventis, cui in pretio atque deliciis fuerit, &c. Ex hiſtoria quoque vitæ ejus conſignata à Patre Fulgentio Servita, intimo & familiariſſimo ejus, liquet, fuiſſe ipſum hominem pium, modeſtum, temperantem, in omni genere literarum, puta Sacrarum, juris Civilis & Canonici, Medicinæ, Anatomiæ, ſcientiæ naturalis, Mathematum, Hiſtoriarum &c. ad ſtuporem & miraculum uſque doctum; maximis & Principibus viris, etiam Bellarmíno, qui ipſum de inſidiis Romæ vitæ ejus ſtructis admonuerat, & coram Paulo V. tanquam patronus defenderat; Ferrerio, ipſi Urbano VII. Sixto V. familiarem. Addit in fine ejuſmodi Suavis elogium: *Hic exitus eſt viri, ſui Seculi dotibus ingenii ſtudiorúmque præclariſſimi; cujus dicta factáque laudanda omnia; qui vetus novúmque fœdus verbotenus tenebat; ſcriptáque copioſa Auguſtini omnia percallebat, cæteríſque antiquis Patribus perquam familiaris; juſtitiæ cultor ſummus; libertatis veritatíſque vindex cuſtóſque vel cum periculo vitæ. Et ſi Papæ adulari adſentaríque animum induxiſſet, miniſtrorum Pontificiæ dominationis facilè princeps.* Et Baptiſta Porta Neapolitanus eum *non tantùm Venetæ urbis aut Italiæ, ſed orbis terrarum ſplendorem atque ornamentum* vocat. Qui etiam quantúſque Vir fuerit, ejus Epitaphium ab Anthonio Venerio Patritio Veneto concinnatum, luculenter probat.

3. Conſtat ſanè, Suavem tum ob Epiſtolam ad Magiſtrum Gabrielem Coloſſonem ſcriptam, in qua inter alia familiariter ſcripſit, *Romæ ad magnos honores & dignitates niſi per malas artes perveniri non poſſe; ſéque illas ſummopere deteſtari, nec tanti eſſe, ut purum liberúmque animum iis commaculare velit*: tum ob defenſas contra Pontificios Venetæ Reipublicæ immunitates, & oppugnatum eccleſiaſticarum cenſurarum abuſum, adeò Aulæ & curiæ Romanæ odium incurriſſe, ut aulâ Pontificâ inſidiarum architectâ ſicarii quinque ei adſultaverint, collo ejus duo vulnera inflixerint

tertium per aurem dextram & maxillam ſuperiorem juxta naſum adegerint, qui fuga elapſi in ædibus Nuntii Apoſtolici, & Romæ in aſylo Pontificio ſalutem invenerunt. Aliis etiam appetitus eſt inſidiis. Neque tamen propterea quaſi recenti odio compoſitæ hiſtoriæ ſuſcipione laborare debet. Etenim non fuiſſe ipſum μνησίκακον, imò injurias ſibi illatas facilè condonâſſe authoribus, & pro eorum impunitate interceſſiſſe, ipſi ejus hoſtes & æmuli non ignorârunt. *Non minùs etiam poſt, quàm ante lethale vulnus pro eorum legitimis juribus ſtetit, quibus ipſe cum plerisque patratum facinus adſcribebat*, inquit Author *Not. 64. Moral. pag.* 43. ubi etiam ipſum Pallavicinum teſtem inducit, quòd ante inflictum vulnus ſcriptionem Hiſtoriæ Suavis meditatus fuerit, imò maximam vitæ ſuæ partem in ea impenderit.

VIII. *Idem Suavis author Hiſtoriæ Concilii nonnulla fide Sleidani auhoris hæretici, alia Thuani, minùs catholici, ſcripſit. Reliqua cùm in aliis Scriptoribus non inveniantur, Author iſte, qui neque actis interfuit, neque intereſſe potuit, neque illis temporibus vixit, explicare debuiſſet, unde hæc collegerit, & ex quibus Bibliothecis, vel Archivis hæc manuſcripta habuerit. Vel enim fuerunt ea, quæ in actis poni, & monumentis inſeri neceſſe fuit: vel fuerunt, quæ ſcribi quidem potuerunt, ſed ut ſcribantur, neceſſe non fuit: vel ea, quæ nullatenus ſcribi potuerunt. Primi generis ſunt Acta Concilii, quæ cùm apud Legatos remanſerint, quomodo & à quo ea Hiſtoricus accepit? Secundi generis vel ſunt contentiones inter Patres, vel inter Theologos, vel ſunt dicta vel facta in contemptum, aut in præjudicium Concilii, aut hæreſin & mores continentia, vel his ſimilia. Ita vel à nemine ſcripta ſunt, adeóque ab Hiſtorico ficta, vel ſcripta fuerunt ab his, qui veritatem Catholicam oderunt, & Papæ ac Concilio adverſati ſunt, quæ proinde ut plurimum conficta ſunt. Diſputationes etiam ab Hiſtorico confictas eſſe ſuadetur, tum quia ut plurimum in his quaſi per ambages hæreſium, & falſa*

& falſa doctrinæ ſemina immittuntur: tum quia in his diſputationibus aliquando falſa & dictu impoſſibilia, eo tempore inter Theologos temerè admixta ſunt. Tertii generis ſunt ſecretiſſima colloquia, de rebus maximis, inter ſummos Principes, quæ ad Hiſtorici notitiam pervenire non potuerunt, vel cogitationes hominum, quas ſolus Deus novit. Quæ tamen omnia paſſim ſumma temeritate ab Hiſtorico iſthoc ſcripta inveniuntur. Scipio Henricus *Cenſur. pag.* 131. 132. *&c.* Reſp. 1. Scipio ille Concilii hiſtoriam ex ipſo Suave concinnavit, ipſis ferè Hiſtoriæ verbis, & omiſſis duntaxat iis, quæ palato Jeſuitico minùs ſapiebant. Hiſtoria illa à Scipione concinnata vel vera fuit, vel falſa. Si poſterius, Jeſuita mendacem hiſtoriam pro vera venditavit. Si prius, an & quos authores, documenta, acta, quæ apud Legatos remanſiſſe ait, conſuluit? An Suavi incumbere eorum omnium demonſtrationem, ſibi non incumbere putavit? Scilicet ſoli Jeſuitæ ſunt αὐτόπιστοι, reliqui omnes fidem decoxerunt. 2. Sleidani hiſtoriam optima fide compoſitam eſſe, æqui rerum arbitri fatentur omnes. Ipſe Carolus Imperator eâ perlectâ dixit: *Aut Cancellarii mei proditores mei fuerunt, aut Sleidanus Cancellarius meus fuit.* Hæreticus non fuit, ſed Orthodoxus. *Si* tamen, ita Jeſuita ratiocinantem Authorem *Notarum* 64. *Moral.pag.* 30. audi, *nulla prorſus fides adhibenda eſt narrationibus, quæ de nobis Catholicis leguntur, in hæreticorum libris, nec ab illis fides adhibenda ulla narrationibus, quæ de hæreticis leguntur in Catholicorum libris. Quare nec ullam adhibebunt iis, quæ de Proteſtantium vitiis, aliiſque eorum geſtis latiſſimè in ſuis voluminibus Pallavicinus ſcribit. Quæ ergo utilitas ex illis in hæreticos manabit?* Thuanus quoque *minùs Catholicus* audit Jeſuitis. Sed Thuano viciſſim & majori jure Jeſuitæ *minimè Catholici* audirent. Noverint tamen illi, Thuanum præſtantiſſimum & incomparabilem Hiſtoricum, in Gallia ſatis Catholicum habitum eſſe. In celebri enim Colloquio Fontanablenſi

coram Henrico IV. Mornæum inter & Perronium, habita An. 1600. ex parte Pontificiorum Judex delectus eſt. Grammondus quoque in Hiſtoria ab exceſſu Henrici IV. lib. 8. teſtatur, *illum & viventem & morientem ſe Catholicum geſſiſſe.* 3. Neque tamen Sleidani & Thuani ſolius fide niti Suavem, ſuperiùs oſtendimus. Familiaris fuit Duci Mantuano, gratiſſimus ipſi Urbano VII. & Venetæ Reipublicæ intimus. Quibus non ſubſidiis horum, addo & aliorum, Principum Oratorum, qui per Secretarios, uti vocant, talia conſignare ſolent, operâ & benevolentiâ potiri potuit? Præterea ipſemet dat Notores, paucos illos quidem, ſed omnium inſtar, & omni exceptione majores, puta Epiſcoporum Fabrianenſem *pag.* 22. Cardinalem Montanum, Pauli III. principem Legatum, *pag.* 241. Epiſcopum Ventimiglienſem *pag.* 469. & Cardinalem Amulium *pag.* 731. quorum Ephemeridum, literarum, librorum memorialium copia ipſi non ſine Numine facta eſt. In manum ipſi venerunt 34. ſuffragia ſuper ſola controverſia de Reſidentia. *pag.* 441. raræ ſive induſtriæ, ſive felicitatis exemplo. Cum Camillo Olivo, Cardinalis Mantuani principis in hac Synodo, Pio IV. Pontifice, Legati, Secretario familiaritatem coluit, uti ipſemet *pag.* 470. innuit. Et quis dubitet, quin aliorum etiam Præſulum amanuenſes operam rogati contulerint, viróque tantæ dignationis, & in orbe Chriſtiano exiſtimationis promptè gratificati fuerint? Addo vigente & florente Suave ſuperſtites fuiſſe nonnullos, qui ipſi Tridentino Concilio interfuerunt, à quibus multa oretenus excipere, & ſcripta quoque nullo negotio impetrare potuit. *Quòd ſi etiamnum*, liceat Adami Neutoni hiſtoriæ hujus interpretis verbis ſtringere Scipionem, *fucum tibi factum metuis, dic ſodes, quis ille inventionum tam felix, qui veri adeò ſimilia nobis ab ingenio confingat? aut quis tam imprudens, imò tam duræ frontis & impudens, qui pro veris ea obtrudat, quæ ſi ficta eſſent, ipſæ Regum Principúmque*

que literæ, quarum in medio eſt memoria, facilè vanitatis arguant? Non enim duntaxat conſilia, juſſa, facta, quæ Tridento, aut Româ perſcripta, præſcriptave, hic recenſet, ſed & quæ ex Germania Gallia, Hiſpania, aliíſque Europæ provinciis miſſa: omnia tam diligenter, ut non res ſolas narret, ſed ipſa temporum momenta diſtinguat.

4. Deſinat igitur ineptiarum Scipio, nec evaneſcentibus ſuis ratiociniis claræ rerum geſtarum & bona fide deſcriptarum luci amplius deroget. Cogitétque adeò, eadem ratione non ſuam duntaxat, ſed etiam Sfortiæ Pallavicini univerſam hiſtoriam, quæ & acta Concilii, & contentiones Patrum, & dicta factáque in præjudicium Pontificis, & ſecreta conſilia, aliáque ejuſmodi, uti teſtantur Cæſar Aquilinus, & Author *Notarum* 64. *Moralium*, longè plura, & Papatui etiam perniciosiora complectitur, quæque multa à Suave dicta & à Scipione in tria genera tributa confirmat; alia verò leviter corrigit; adeò quidem, ut in ipſa urbe Roma Pallavicinus ille Suavis *commentator & Amplificator* à nonnullis dictus fuerit; convelli, & in falſitatis ſuſpicionem adduci poſſe. Neque ulla hiſtoria etiam maximè incorrupta & emendatiſſima ſecura eſſe poterit, ſi vanis ejuſmodi & levibus conjecturis locus dabitur.

IX. *Multa ſunt in Hiſtoria Suavi Polano tributa, quorum tamen author ille non eſt, ſed potiùs M. Anthonius de Dominis, qui hiſtoriam hanc MS. ex Italia in Angliam detulit, & An.* 1619. *Londini imprimendam curavit, & interpolavit, additis potiſſimùm digreſſionibus, & pro Proteſtantium opinionibus argumentis. Ita enim ſolent hæretici bonos libros corrumpere & interpolare, uti etiam Londini accidiſſe Matthæi Paris hiſtoriæ teſtatur Poſſevinus. Et poſitis illis Proteſtantium argumentis & digreſſionibus non bene reliqua, quæ Suave in Hiſtoria ſcripſit, cohærerent. Accedit, quòd in Londiniana impreſſione Hiſtoria hæc ſatis diverſam & Pontificibus odioſam retinet inſcriptionem, in aliis editionibus unâcum dedicatio-*

dicatione expunctam. qua de inſcriptione & dedicatione ipſe Suave Polanus adhuc ſuperſtes graviter queſtus eſt. Reſp. 1. Urgent hoc titulo *probabilis ſuſpicionis* Cæſar Aquilinus, & Comes Julius Clemens. Noſtrâ tamen parùm refert, an digreſſiones & argumenta Proteſtantium authore Suave, an M. Anthonio de Dominis conſignata ſint. Cùm enim Digreſſiones pleræque omnes abuſuum tantùm & errorum originem & incrementa pandant, quæ in iis dicuntur, aliunde etiam peti & cognoſci, ac rerum ipſarum documentis manifeſtari poterant. Satis eſt, quòd Hiſtoriam ipſam *planè incomparabilem*, uti meritò nuncupat Cl. Conringius, à Suave ſcriptam eſſe, nemo in dubium revocare potuit. 2. *Probabilem ſuſpicionem* certo argumento refellere licet. Suavis enim poſt editionem Londinenſem primam ſuperſtes fuit quatuor adhuc annos. Queſtus eſt de titulo invidioſo editioni illi præfixo, nec non de Epiſtola Dedicatoria ad Brittanniæ Regem. Si opus ipſum interpolatum, & Digreſſiones, aliáque ejuſmodi à mala manu intruſa fuiſſent, utique non tantùm, & magis quidem de ea perfidia conqueſtus & proteſtatus eſſet: ſed etiam hypobolimæa, ut ſe eccleſiæ Romanæ purgaret, nec tantam ſibi invidiam conflaret, & notâſſet, & reſecari juſſiſſet. Nam quòd Julius Clemens, inter alia levia ſatis, excipit, *Suavem, cùm prodiret primùm in lucem Hiſtoria, jam Septuagenarium, & graviſſimis negotiis ac curis detentum fuiſſe, cui proinde apologiam ejuſmodi condere moleſtum fuiſſet*, dilutum nimis eſt. Si apologiam edere ſeni jam moleſtum fuit, proteſtatio fraudis ſibi factæ ſufficere poterat. Præterea ea fuit promptitudine ingenii, ut nullo negotio tale quid exequi potuerit. Cùm Bellarminus Gerſonis de excommunicatione libellum à Suavi in Italicum idioma tralatum, & præliminari ab eodem epiſtola exornatum, refutâſſet, non ille Harpocratem vel Sigalionem Ægyptium egit, ſed confeſtim pro Gerſone apologiam ſtrinxit. Quid non factu-

facturus, ſi venenata ova nido ſuo imponi, & tantam heic ſibi fraudem fieri intellexiſſet?

X. *Hiſtoriam Suavis Polani duobus grandibus voluminibus confutavit Sfortia Pallavicinus, qui Catalogum mendaciorum Suavis 360. texuit. Nullam igitur Hiſtoria illa Suavis fidem prorſus meretur.* Reſp. 1. Pallavicini gigantea volumina peregrino idiomate Scripta legere & intelligere, integrum hactenus haud fuit. Interim ex indicio, & judicio virorum doctiſſimorum, Cæſaris Aquilini & Julii Clementis in vulgus emiſſo, licet velut ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκειν. Cæſar Aquilinus *de Tribus Hiſt. C. T. pag.* 49. monet, *totam vim & pondus reſponſionis ad Hiſtoriam Petri Suave, quæ in Pallavicini voluminibus invenitur, in diluendis argumentis, & vanis illis digreſſionibus conſiſtere. Reliqua verò, quæ ſcribit, eſſe ſuperflua, inutilia & nonnunquam pernicioſa. Et iſta duo volumina ſatis magna rectè aſſimilari poſſe bubonibus, qui magna quidem aves apparent, non membrorum & carnis magnitudine, ſed inutilium pennarum ſuperfluitate. Pag.* 22. comparat Pallavicinum Suavi 360. errores impingentem, cum pueris in Schola, qui ut æmulis ſuis plures negligentiæ notas impingant, non Salœciſmos tantùm & barbariſmos, ſed etiam quodcunque malè exaratum ob atramenti, calami vel paginæ defectum, quaslibet etiam minimas non bene expreſſas interpunctiones, ſub Solœciſmi nomine traducere amant. Eadem ratione Pallavicinum collegiſſe ſub nomine errorum leviſſima quæque, & ad Concilii Tridentini cauſam nihil attinentia. Numerari ab eo inter errores, quæ ab aliis Hiſtoricis referuntur, ſed ab illo non probantur: Typographorum errata: omnia quæ manu ſcriptis & Notitiis ſuis non contineantur, &c. Plurima falsò, indecorè, ſcandalosè & cum Pontificum ac Concilii injuria ab ipſo ſcripta recenſet. Julius Clemens verò etſi Pontificiis etiam partibus addictus, Notas LXIV. Morales, Cenſorias, Hiſtoricas ad Inſcriptionem, Epi-

ſtolam

ſtolam ad Lectorem, & tredecim Capita interductionis Pallavincini edidit, eruditione varia & ſingularis probitatis indiciis refertas. In iis inter multa alia aſſerit ac probat, Pallavicinum prima Theologiæ elementa ignorare *pag* 12. 52. fidem ſibi in multis adimere *pag*. 39. inprimis in iis, quæ contra Suavem mero livore & malevolentia ſcripſit, *pag*. 3. 4. favere Baſileenſibus Patribus, & tollere primatum Pontificis, *pag*. 11. maledicum & Principibus ac Pontificibus injurioſum eſſe *pag*. 3. 20. 28. 30. 37. 45. inſtar pædagogi errores quoſdam in Suave notare, quoſdam leviſſimas & pueriles, quoſdam ab ipſo etiam Pall. erratos, quoſdam contra Authoris mentem deſcriptos, quoſdam nihil minùs quàm errores, *pag*. 50. 51. calumniatorem eſſe *pag*. 47. imprudentem *pag*. 20. 42. 49. 76. 77. hiſtoriam ejus ſcandaloſam eſſe *pag*. 18. magis pernicioſam quàm ipſius Suavis *pag*. 41. aliáque ejuſmodi, quæ Hiſtoriam Concilii & refutationem Suavis à Pallavicino hoc planè ſublæſta fide exaratam, Poeticam, fabuloſam, ineptam, ſcandaloſam, & ipſi Papatui noxiam eſſe, clariſſimè arguunt. Neque dubito, quin giganteam illam molem enervaturus & penitus profligaturus fuiſſet, niſi primum illud ſpecimen Romæ, uti talia ſolent, peſſimè exceptum, proſcriptum & in ipſa, quoad ajunt, herba ſuffocatum eſſet. Neque tamen deſpero, quin, ubi Latina verſio jam promiſſa prodierit in lucem, Viri docti & pii ſurrecturi, bubonem hunc, uti eum vocat Aquilinus, deplumaturi, & Hiſtoriæ Suavis decus apud infirmiores nonnullorum vanis dicteriis & obtrectationibus, quos ira & furor ob inflictum ex ea Papatui ἀθεράπευτον vulnus dictavit, obſcuratum, in ſolidum vindicaturi ſint.

Atque ita Opus qualecunque, certè animo erga veritatem Evangelii, Deique gloriam ardente, compoſitum lucubratúmque, DEO T. O. M. gratiam & robur Spiritus clementer aſpirante, ad metam proveximus, eo ipſo tempore, quo omnis vis & potentia mundi adverſus unctum

unctum Domini conſpirat, & denuo ſanguinarii Concilii hujus executionem horribili modo machinatur. Liceat igitur coronidis loco DEUM Salvatorem, clypeum unicum & gloriam noſtram compellare pia oratione, quam Petrus Martyr eo ipſo tempore, quo & Concilium Tridenti inchoatum fuit, & religionis cauſa grave & inteſtinum bellum in Germania exortum eſt, ad Pſalmi tertii imitationem pio ardore compoſuit: *Supra modum aucta ſunt copia, DEUS Optime maxime, illorum, qui adoriuntur eccleſiam Tuam. Complures eam jam infeſtare audent & in ipſam crudeliter inſurgunt, non ſanè alio freti conſilio, niſi quòd apud ſe ſtatuunt, non eſſe abs Te ſalutem nobis amplius ſperandam, quaſi tu omnino populum tuum deſerueris, ac omni præſidio & defenſione exarmaveris. Non profectò inficiamur, dum peccata, quibus te offendimus, intuemur, eſſe commeritos, ut auxilio tuo deſtituti, ludibrio, contumeliis & injuriis hoſtium tui nominis exponamur. Sed nihilominus pro fide, quæ in nobis miſericordiâ tuâ ſupereſt, audemus te accedere, & precamur, quò in his adverſariorum exprobrationibus tantum Spiritus & conſtantiæ digneris nobis ſuppeditare, ut te unicum præſidium, decus & vindicem fore populo tuo non dubitemus: qua fiducia confirmatis ſi tuum auxilium invocationibus imploraverimus, è tuo cæleſti habitaculo nobis proculdubio annues, dum ſumus hac tua protectione ſecuri, tantum aberit pavor, etiamſi complures hoſtium myriades nos obſideant, ut ſolito more ſomnum capiamus & expergiſcamus, dum Tibi uni innitimur. Itaque juxta conceptam hanc fiduciam, ô DEUS, exurgas, atque ut conſueviſti, eorum qui adverſum te ſe efferunt, dentes confringas, ne pro libidine eccleſiam tuam dilacerare valeant, oſtendáſque tuam eſſe ſalutem, atque tua bonitate poſſe adhuc his extremis caſibus juvari populum tuum, per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum,*

AMEN.

FINIS.

Locorum Scripturæ, qui citantur, explicantur, objiciuntur & vindicantur.

GENESIS.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	26,27	1212
	28	1023
	29,30	1215
II.	18	1013
	24	1004
III.		567
	8	547
	10	200
	15	136.202.292
	19	256,1107
		1178
IV.		567
	7	188
	26	1189
VI.	5	177,186
		187,196
	9	235
IX.	3	1215
	3.4.	1212
XII.	4.	205
XIV.	20	767
XV.	1.2.6	220
	6	214.215
XVII.	1	235
	7	142.202.241
		292.298.333
	7.10	293
	10	296.447.448
	14	147
XVIII.	1.2	1127
	24	585
XIX.	1	1127.1128
XX.	3	766
XXII.	2	756
	18	202.205
XXVI.		1009
XXVIII.	1.2	1010.
	4.	205.
	40	553
XXIX.		1009
XXX.		1009
XLV.	5	193
	8	192
XLVIII.	16	1093
XLIX.	10	43
	18	225
	33	448
L.	5.25	1110
	20	193
	20.21	192

EXODUS.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	22	142
III.	2.3	1127
	5	1131
VII.		193
VIII.		193
IX.		193
XII.	10	452
	11	447.448.
XIII.	19	1110
XIV.	31	253
XVII.		299
	11	809

Cap.	Verſ.	Pag.
XIX.	15	1028
XX.	4	1122
	6	1070
	7	1130
	12	1007
XXI.		1011
	4	1011
XXIII.		486
XXV.	18.22	1129
XXVIII.	3.40	806
	36	809
XXIX.		290
		767
	38	775
		1029
XXXII.	4	1122
	10.11	1091
	12	1095
	33.34	255
XXXIV.	7	233

LEVITICUS.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	14	293
IV.		290
	26	293
	31	447
VII.		819
	15.16.17	452
VIII.		290
		819
XI.		1216
XIV.	9	910
XV.	14	775
XVI.	29	1221
XVII.	11	293
XVIII.		994
	5.17.27	993
	8	987
	18	996
	24.25.26.	993
XIX.	27.	910
XX.		995
		996
	12.17.21	993
XXIII.	19	775
XXIV.	6	1130
XXV.	44	1011
XXVI.	9	333
XXVII.	3.4	1016
XXVIII.	32	767

NUMERI.

Cap.	Verſ.	Pag.
III.	24.32	925
V.	6	545,567
VI.	2	1189
	8	910
X.	1	22
XVIII.		878
XXI.	9	1129
XXX.		1011
	4	1015
	4.5	1007

DEUTERONOMIUM.

Cap.	Verſ.	Pag.
IV.	2	85
	15.16	1122
		1127
V.	16	1007
VI.	13	471
	13	1082
VII.	3	992
VIII.	3	1007
X.	16	179
	20	471

Cap.	Verſ.	Pag.
XII.		1140
	5	463
	8.32	1139
	31	311
	32	85
		1176
XIV.		1216
XV.	4	1178
XVI.	16	1145
XVII.	3	1082
	8	104
	9.12	33
	9.12	43
	11	31
XVIII.	18	1037
XXI.	11	992
XXIV.	1	1005
XXV.	5	996
XXIX.	4	187
	18	187
	19	187
XXX.	15	189
	19	238
XXXI.	16	1005
	19.20	100
XXXIV.	6	1107

JOSUA.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	7	85
	7	1037
V.	15	1127
VI.		463
	4	463
VII.	6	1129
XXIV.	14	189
	15	189

JUDICES.

Cap.	Verſ.	Pag.
XI.	39	1016
XVII.	3	1122

I. SAMUELIS.

Cap.	Verſ.	Pag.
VI.	19	1129
VII.	3	1082
XII.	13	1091
XIV.		334
	24	1212
XVI.	26	334
XXI.	3	1028

II. SAMUELIS.

Cap.	Verſ.	Pag.
III.	35	1212
VI.		463
VII.		463
	15	245
IX.	7	1129
XI.		244
XII.		244
	7	547
XIV.	10	545
XVI.	10	192
XXIII.	2	100
XXIV.	1	192
		194
	10	547

I. REGUM.

Cap.	Verſ.	Pag.
VIII.		463
	22	809
	39	1083
XI.	1.2.	244
XV.		995
XVII.	1	1189
XVIII.	23	775
XIX.	8	1108
XXII.		995

Cap.	Verſ.	Pag.
XXII.	32	192
II. REGUM.		
IX.		857
XI.	12	1037
XIII.	21	1110
XVII.	33	1082
XVIII.	4	1130
XIX.	4	229
XXII.	20	1083
XXIII.	1	463
XXIV.		1028
XXVIII.	2	1111
II. PARALIP.		
VI.	14	1096
	36	1145
	42	1095
VII.	15	1145
XiX	11	104
XX.	20	253
XXIX.	25	468
XXXIII.	12	547
ESDRAS.		
VI.	40	92
IX.	10	992
NEHEMIAS.		
VIII.	9	103
ESTHER.		
IX.	18.21.22. 27.31.	1224
	25.27.31	1234
JOB.		
I.		193
	22	249
II.		193
IV.	7	1096

Cap.	Verſ.	Pag.
V.	1.8.	1096
IX.	2.3.20	209
	2.3.28	233
	3	262
XI.	2	247
XIII.	15	228
XV.	15	233
XIX.	21	1097
	25	228
XXVII.	6	228
XXXIII.	23	1096
	23	1097
	24	1097
PSALMI.		
I.		246
	1	1179
	3	242
	3	250
II.	6	241
	12	220
III.	15	235
V.	8	1131
	25	192
VII.	3	553
	9	250
VIII.	3	106
XV.	11.15	225
XVI.	4	787
	11	144
XVII.	1	250
XVIII.	21	250
XIX.	8	238
	8	239
	13	233
XXVI.	1	228

Pſal.

Pſal.	Verſ.	Pag.
CXXXII.	1	250
XXX.	6	1064
	8	1178
XXXI.	23	231
XXXII.	2	135
	5	569
	6	233
XXXV.	12	1221
XXXVI.	34	150
XXXVII.	23.24	242
	24	241
XXXIX.	8	221
XL.	3	231
XLIX.	9	580
L.	15	1082
LI.	5	129
	8	177
	8	183
	9	147
	12	552
	17	245
	19	553
	19	555
LXI.	7	231
LXII.	5	809
LXXII.	16	479
	16	480
LXXIII.	24	225
LXXVIII.	8	231
	19	241
	35	200
	36	201
	41	184
LXXXVIII.	6	187
LXXXIX.	29.34.35.	

Pſal.	Verſ.	Pag.
LXXXIX.	36	241
XC.	4	256
XCI.	11	1089
XCII.		246
	13	250
XCIV.	14.15	31
XCVI.	23.30	475
XCVII.	8	475
	19	585
XCVIII.	1	1111
XCIX.	5	476
	5	1130
	9	1131
CVI.	23	1091
CXIII.	12	1122
CXV.	3	183
	3--7	1123
CXVI.		698
	7	1064
	15	1109
CXVIII.	17	228
CXIX.	63	1207
	108	258
CXXV.	24	242
CXXVII.	4	261
CXXX.	3	209
	3	250
	3	262
	3	1208
	9	233
CXXXII.	1	1095
	7	476
	7	1131
	8	1168
	10.11	1096

Pſal.	Verſ.	Pag.
XLII.	13	463
CXXXV.	15.18	1123.
CXL.	8	809
CXLI.	2	772
CXLIII.	2	233
	2	247
	2	250
	2	262
	10	180
CXLV.	18	1143
PROVERBIA.		
I	1	200
	23	184
IX.	12	1210
X.	25	106
XX.	9	228
	9	233
XXIV.	18	229
XXVIII.	14	229
XXIX.	25	199
ECCLESIASTES.		
I.	27	216
V.	5	229
VII.	12	1178
IX.	1	228
	5.10	1064
CANTICUM.		
I.	15	138
IV.	7	138
ESAIAS.		
I	16	448
	16.17	581

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	22	836
II.	3.4	239
	9	1122
	22	103
IV.	1	1095
V.	4	185
VIII.	20	31
IX.	4	234
X.	5.7.8	193
XI.	10	1167
XII.	2	219
	2	220
XVIII.	31	179
XXV.	21	209
XXVI.	3	220
	20	1107
XXVIII.	16	106
	16	214
XXIX.		1140
	13	310
	13	253
	13	1139
	13	1179
XXXIII.	22	44
	22	237
XXXVI.	18	201
XL.	6.7.8	233
	18.19.20	1123
	19	257
XLII.	1-17	1123
	3	229
	3.4	31

Cap.

Cap.	Verſ.	Pag.
XLIII.	15	585
	24	255
XLIV.	10.20	1123
XLVI.	6	547
XLIX.	4.6	241
	23	22
	23	39
LII.	11	1155
LIII.	10.11.12	202
LIV.	8	241
	10.11	241
	13	103
LV.	1	148
	3	334
	3	241
	6	1064
	6	1082
	8.9	150
LVI.	1	103
	3	1016
	4	1012
	5.6	268
LVII.	1.2	256
	2	1107
LIX.	21	100
LX	3	219
	16	1095
	17	925
LXI.	1.2	589
	2	238
LXIII.	9	1095
	16	1083

Cap.	Verſ.	Pag.
LXIII.	16	1093
	20	184
LXIV.	5	766
	6	209
	6	233
	6	247
LXVI.	2	547
	2	1195
	12	219
	19	303
	24	149
	26	144

JEREMIAS.

Cap.	Verſ.	Pag.
II.	13	148
III.		547
	3.4	179
IV.	3	448
V.	21	187
VII.	28	910
X.	24	187
XIII.	24	186
XV.	1	1090
XVI.	10	186
XIX.	5	754
XX.	7	183
		185
XXIII.	6	209
XXIX.	6	1007
XXXI.		481
	18	179
	18.19	555

Cap.	Verſ.	Pag.
II.	18.19	185
	31	43
	31.32	255
	33	100
	34	103
XXXII.	39	334
	39	241
	39.40	246
XXXIIII.	16	209
XXXV.	1.2	1223
	18	1189
THRENI.		
IV.	5	219
	15	1155
V.	2:	551
EZECHIEL.		
XI.	19	552
	19	555
XII.	2	185
	2	187
XIV.		878
XVI.	4.5.6	177
XVIII.	20	143
	21	552
	23	248
	23.44	1064
	24	243
	27	551
	31	552
XX.	10.11	994
	25	993
XXII.		5.9

Cap.	Verſ.	Pag.
XXII.	5	1154
	5	1156
XXIV.	6	130
XXX.		198
XXXIII.	11	551
XXXVI.	26	147
	26	181
	26	552
	27	177
	27	183
	27	555
XLII.	1	459
DANIEL.		
IV.	24	229
	27	553
VI.	10	809
VII.	10	31
IX.	6	233
	7.8	247
	22	1091
X.	2.3	1216
	3.4	1212
	6	1127
	12	1091
XI.		1268
	36	1268
	37	1023
XII.	3	268
	7	766
	11	771
HOSEAS.		
II.	16	1122

Cap.

Cap.	Verſ.	Pag.
II.	19	334
	20	241
IV.	2	1054
XI.	4	183
JOEL.		
II.	12	545
	12	547
	14	229
	16	1029
AMOS.		
II.	7	994
JONAS.		
III.	7	1212
	8	545
	10	561
MICHEAS.		
IV.	2	239
VI.	8	103
VII.	18	585
HABACUC.		
I.	12	187
II.	4	214
	18.19	1123
ZACHARIAS.		
I.	3	179
	11	1089
VII.	3	1225
	12	184
VIII.	19	1225
IX.	11	1069
XI.		878

Cap.	Verſ.	Pag.
MALACHIAS.		
I.	11	772
II.	7	105
	8	105
III.	4	250
IV.	4	92
LIBRI APOCRYPHI.		
TOBIAS.		
V.	12	92
VI.	8	92
XII.	12	1089
JUDITH.		
IX.	2	92
I. MACHAB.		
I.	51.64	142
II. MACHAB.		
II.	24	92
V.	27	1189
XII.		788
	34	1069
	42	1069
XIV.	42	92
XV.		1089
XVI.	39	92
SAPIENTIA.		
VIII.	19.20	92
ECCLESIASTICUS.		
XVIII.	22	265
XLVI.	20	92

MAT-

Cap.	Verſ.	Pag.
MATTHÆUS.		
I.		137
	16	1017
	20	1017
	21	202
II.		475
	16	142
III.	1.4	1191
	2	316
	4	1216
	5	567
	6	336
	6	567
	6	568
	6.7.8.11	316
	8	582
	11	147
	11	318
	11	323
	12	144
	17	196
IV.	10	471,1171
	10	1082,1099
V.		238
		1039
	3	1194
	4	548
	4.6.8	144
	12	261
	16	248
	16.17.19.20	239
	17.	238

Cap.	Verſ.	Pag.
V.	20	105
	22	239
	22	1071
	24.25.26	1072
	28	1005
	32	997
	32	1004
	43	696
	46	261
	48	235
VI.	1	261
	3	220
	9	226
	12	135
	12	255
	12	585
	13	241
	22	233,249.
VII.		906
	13.14	144
	17	250
	18	196
	19	239
	24.25	246
VIII.	11	144
	26	220
IX.	10	135
	12	548
	14	1226
	15	1221
		1225
	15.16	1220

Cap.	Verſ.	Pag.
IX.	16.17	1226
	20	477
	21	1112
X.	1.	598
	10.23	935
	14	492
	28	561
	38	1196
XI.	12	317
	21	179
	28	548
	30	234
XII.	31.32	203
	32	1070
	33.34.35	196
	47.48	135
XIII.	12	253
	20. 21	243
	21	242
	21.23	243
XIV.	4	994
	19	809
	31	199
	31	220
XV.		1140
	4	1175
	9	253
	9	310
	9	1139
	11	1212
XVI.		566
XVI.	2.3	262
	6	105
	18	47
	18	48
	18	105
	18.19	104
	19	44
	19	47
	19	494
	19	1208
	19	566
	19	588
	24	1195
	24	1196
	27	261
XVII.	5	43
	27	493
XVIII.	7	108
	10	1092
	15	564
	15.16	34
	17	34
	17	44
	17	105
	17	492
	17	498.930
	18	44.
	18	48
	18	104
	18	1071
	18	1208
	20	23

Cap.	Verſ.	Pag.
V.	21	585
	23	1212
VI.	20.24	1194
	24	1195
	32	261
VII.	5	534
	30	316
	33	1212
	47	216,217.
	47	262.553
VIII.	50	217
	50	220
IX.	1.2	598
X.	10.11.12.16	591
	20	230
	26	103,1101
	42	289
XI.	2	226
	14	249
	52	105
XII.	28.29	220
	42	492
	47.48	142
	47.48	149
	57	103
XIV.	27	1196
XVI.	1	1074
	8.9	777
	9	1073
	18	999
	22	1064
	24.25.26	203

Cap.	Verſ.	Pag.
XVI.	25.26	1064
	29	85
XVIII.	12	1226
	25	431
	29	1031
XX.	35	263
	35	1070
XXII.	11	78
	19	705,710
	19	791,813.
	19	893
	20	428,706
	25.26	491,915
	26	497
	32	241
	66	922
XXIII.		142
	29	1014
	43	1064
	46	833
XXIV.		475
		1163
	30	711
	44	92
	47	538,547
	47	589
	49	347

JOHANNES.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	4 46	43
	12	216,252
	12.13.	255,258
	14	429

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	17	292
	29	204
	33	316,317
II.	4	135
III.		265
	3.5	177,183
	5	146,299
	5.6	180
	6	177,186
	12	300
	13	424
	14.15	220
	16.17	220,204
	16.17	1064
	18	196,1072
	20	67
	33	220
IV.	2	319
	14	148,242
	21.23	1140
	23.24	772
	24	472
	42	204
V	17	177
	24	256,1072
	25	552
	31	33
	38.39.46	85
	39	103
	44	253
	46	229
VI.		265
VI.		428,448
		482,1164
	33.51	204
	35.51	220
	35.53.57.60.61.	430
	62.63	
	43.44	555
	44.45	183
	51.52	429
	51.53.54	711
	53	698,710
	61.62	424
	63	424
	70.71	203
VII.	19	233
	38	148
VIII.	3.4	1037
	6.11	1039
	19	229
	24.44	203
	25	1095
	32	187
	32.36	329
	34	555
	44	127
IX.	3	600
	4	1064
	6	323
	13	202
X.		333
	3.4	934
	10	43

Cap.	Verſ.	Pag.
X.		50
	11	202
	11.16	878
	12.13	258
	20	334
	22	1233
	28	242
XI.	1.2	334
	42	202
XII.	32	183
	42.43	252
XIII.	4.12	807
	10.11	203
	33	425
	34	240
XIV.	6	292,552
	13	347
	16	242
	17	184
	23	235
XV.	1.2.5	196
	4.5	253
	5	187
		252
	12	240
	13	202
	14.15	255
	16	177
		347
XVI.	8	555
	13	36
		105

Cap.	Verſ.	Pag.
XVI.	23	242
	23.24	347
XVII.	6	202
	9.19	202
	11.15.22	241
	12	203
	19	203,785
	21	1177
XVIII.	28	711
XIX.	21	1096
	30	1205
	34	287,838
XX.		566
	19.26	431
	21	491
		933
		332,591
	21.22	44,323
		894,906
	23	44,48
		307,538
		566,588
		906,1208
XXI.		48,49
	12	429
	15.16	47,934
	29.48	59

ACTA. APOST.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	23	931
II.	23	192,194
	36	43,293
	38	216,297

Cap.	Verſ.	Pag.
II.		298,316
	38,39	292,316
	39	142
	42	455
		711,813
	42,46	484,1193
III.	6	809,1212
	19	1071
	21	425,1160
IV.	12	260
	27	194
	28	192
	32	1192
	32.34.35	1193
V.	4	1193
	15	1112,1146
	31	551
VI	1	1193
	6	931
		893,900
VII.	37	238
	51	184
	53	233
	59	1064
VIII.		142
	14-18	319
	15.16.17	907
	17	893
	17.18.19	347
	22	229
IX.	5	94,431
	16	1205

Cap.	Verſ.	Pag.
IX.	17	907
X.	4	1091
	11.12	1212
	13	220
	15	292
	34	263
	35	250
	43	536
	44.46	907
XI.	15	907
	18	548
XIII.	2	778,926
	3	893
	15	100
	36	1113
	38	233
XIV.	13	147
	23	926,931
XV.		35,67.109
		215,1254
	2.16.22	28
	6.7	103
	9	220,252
		253,548
	10	233,235
	10.11	238
	18	1212
	20.29	41,331
	21	100
	28	35
	28.29	1217
	29	313

Index IV.

Cap.	Verſ.	Pag.
XVI.	4	28
XVII.	11	103
	23	197
	25	1122
	27	1143
	34	920
XVIII.	24	316
XIX.	4	316,318
	4.5	317,347
	6	907
	12	1112,1146
	18	567
	19	568
XX.	7	484
		711,813
	16	1148
	17	927
	17.28	922
	21	547
	27	85
	28	495,934
	35	1178
XXII.	5	922
	16	293
XXVI.	22	85,536
	ROM.	
I.	2.3	448
	16	305
	17	214
	18	264
	18.21	190
	20.21	190
	21	125,186
	23	1122
	23,24	192
	23.25	1123
I.	24	186
	25	1082
II.	5	190,547
	6	261
	11	263
	14	197
	16	1071
	18	1179
	20	85
III.		265
	2	92
	3	305,334
	19	238
	20.28	208
	21	238
	22	214,215
	22.23.24	204
	24	208,211
	24.25	254.550
		576,1064
	27	237,239
	28	214,220
IV.		215
		259,265
	3	209
	4	260,261
	5	215,238
	6	550
	8	209
	10.11	292
	11	296
	13	205
	13.16.17.18	488
	15	558
	16	205
	20	220

Verſ.21

Cap.	Verſ.	Pag.
IV.	21	225
	24	215
V.		265,576
	1	220,561
	1.2	216
	2	220
	2.4	226
	5	210
	6	187
	8.9	255
	10	1207
	12	256,329
	12.19	134
	15.16.17	213
	19	211
	20	558
VI.	3	334
	4.5.6	253
	5	329
	6	209
	12	125,129
	17	85,187.338
	19	187
	20	187
	23	130
		135,260
VII.		213
	1.2	998
	2.3	1000
	5	186
	7	130
	7.8.9	558
	12.14	238
	13	129
	14	234,236
	14.15	233

Cap.	Verſ.	Pag.
VII.	14.17	129
	14 18	233
	17.20.21.23	125
	18	133
	19	133
	20.23	209
	21	128
	22	235
	23	188
	24	256,236
VIII.	1	254,557
	1.33.34	1064
	3	233,234
	5.6.7	187
	7	130
	9	225
	10	132,209
		1064
	11	1065
	14	180,184
	15	225,227.557
	15.16	242
	16	258
	17	260
	18	263
	23	216
	24	226
	29	211,230
	29.30	182
		241,242
	32	202
	34	246
	38	225,228
	38.39	230
IX.	7	202
	11.12	241

Cap.	Verſ.	Pag.
IX.	14	303
	16	177
	18	263
X.	10	223
	11	220
	13.14	216
XI.		231
	6	208,550
	16	142
	21	229
	23.24	177
	25.30.31.32	204
	29	241
	34	150
	35	263
XII.	1	772
	4.5	50
	6	103
	6.7.8	103
XIII.		492
	1	493
	1.4	22
	4	1037
	6	778
	8	235
XIV.	5	1114
	5.6	1230
	15	206
	23	196
XV.	27	778
XVI.	26	92
I. AD CORINTH.		
I.	8.9	241
	12	1176
	23	203
	30	209,213
		260,264

Cap.	Verſ.	Pag.
I.		579
II.	12	108
		225,231
	14	177,186
		187,196
III.	5.6.9.10.11.12. 13.15.	1075
	12	250
	12.15	1074
IV.	1	32,492
	4	228
	6	85
	7	177
	12	31
	21	496
V.	1	994
	7	292
VI.		496
	4	1039
	16	987,1004
	19	242,252
	20	206
VII.		1012,1039
	1	1013
	2	1022
	2.7.9.20.36	1012
	2.9.35	987
	3.39.40	1021
	5	1028
		1029,1031
	7.9.17.35.17	1015
	8.10	1001
	9.25.26.38	1023
	9.35	1019
	10.12	1000
	10.12.15	330

Verſ.12

Cap.	Verſ.	Pag.
VII.	12	988,992
	13	31
	13.14.15	997
	14	142
	35	1005
	19	293
	22.25	1178,1196
	26.32.33	1014
	28	249
	25	1013
	35.37	1017
	37	190,1028
	38	1007
	39	998
	40	1006
VIII.	6	43
IX.	5	1022,1031
	12	1196
	17	258
X.	1.2.3	447
	1-4	292
	2.3	287
	5	262
	9	238
	12	231,232
	13	234
	14	1122
	15.16	829
	16	423,429. 434.437 452,775.814
	16.17	446
	17	424
		483,705
	18	424
	21	777
X.	25.26.27	1212
XI.		761
	2.3.4	88
	13	103
	14	910,912
	18.20.21.26 27.	813
	19	108
	20	814
	20.21.22.	471
	20.25.26	775
	23	312,805
	23.24	705
	24.25	710,446
	24.25.26	791
	25	484
	26	821
		706,829
	26.27	754
	27	297
	28	483
	31	582
	34	312,712
XII.	9.10	907
	12	789
	13	287,447
	21	931
	27	438
	28	914
		919,922
XIII.		558
	2	252
	9	248
	10	248
	13	222,253
XIV.		821

Cap.	Verſ.	Pag.
XIX.		1039
	3	984
	3.9	997
	6	977
	6	1004
	7	992
	9	1005
	9	1031
	11	1196
	11.12	1016
	12	1022
	12	1028
	14.15	142
	16.20	1196
	11	1015
	21	1194
	21	1195
	29	1031
XX.		258
		336
	8	261
	15.16	263
	25	22
	28	576
XXI.	25	316
XXII.		253
	13	144
	28	202
	29	90
	29	103
	30	1089
	37.38	247
XXII.	37.39	234
XXIII.	3	972
	8.9.10	44
	8.10	43
	8.10.11	330
	19	785
	19-20	216
	23	103
	29	1108
	33	203
	37	184
	38	239
XXIV.	23	1141
	23.26	422
	24	241
	27	422
	51	144
XXV.		253
	1.2.3	323
	10	1064
	30	239
	34	262
	41	144
	41	149
XXVI.	11	425
	17	711
	24	203
	26.27	813
	26.27.28	452
	27	705
	28	202
	28	429

Cap.

Cap.	Verſ.	Pag.
IV.	28	481
	29	423
	37	262
XXVII.	3.45	544
	50	833
XXVIII.	2	431
	19	49
	19	318
	19	328
	19	334
	19	338
	19	591
	19.20	330

MARCUS.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	1	317
	1-2	316
	4	316
	4	550
	4.6	1191
	8	318
	15	547
III.	29	1071
V.	36	217
	36	220
VI.	7	598
	13	597
	41	809
VII.	7.8	1180
	10	1175
	33	323
IX.	44	149
X.	11	999
X.	42	491
XI.	34	226
XIII.	32	1092
XIV.	23	705
	25	423
XVI.	1.2	1159
	15.16	316
	16	143
	16	220
	16	227
	16	297
	16	318
	16	334

LUCAS.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	6.8	202
	8	1028
	27.34	1017
	28	137
	39.40	1192
	47	135
	77	316
	79	186
II.	5	1017
	29	1064
	35.48	135
III.	3.4	316
	7	316
	8	482
	8	1201
	16	318
IV.	18	238
	18	589

Cap.	Verſ.	Pag.
V.	21	585
	23	1212
VI.	20.24	1194
	24	1195
	32	261
VII.	5	534
	30	316
	33	1212
	47	216,217.
	47	262.553
VIII.	50	217
	50	220
IX.	1.2	598
X.	10.11.12.16	591
	20	230
	26	103,1101
	42	289
XI.	2	226
	14	249
	52	105
XII.	28.29	220
	42	492
	47.48	142
	47.48	149
	57	103
XIV.	27	1196
XVI.	1	1074
	8.9	777
	9	1073
	18	999
	22	1064
	24.25.26	203

Cap.	Verſ.	Pag.
XVI.	25.26	1064
	29	85
XVIII.	12	1226
	25	431
	29	1031
XX.	35	263
	35	1070
XXII.	11	78
	19	705,710
	19	791,813.
	19	893
	20	428,706
	25.26	491,915
	26	497
	32	241
	66	922
XXIII.		142
	29	1014
	43	1064
	46	833
XXIV.		475
		1163
	30	711
	44	92
	47	538,547
	47	589
	49	347

JOHANNES.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	446	43
	12	216,252
	12.13.	255,258
	14	429

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	17	292
	29	204
	33	316,317
II.	4	135
III.		265
	3.5	177,183
	5	146,299
	5.6	180
	6	177,186
	12	300
	13	424
	14.15	220
	16.17	220,204
	16.17	1064
	18	196,1072
	20	67
	33	220
IV.	2	319
	14	148,242
	21.23	1140
	23.24	772
	24	472
	42	204
V	17	177
	24	256,1072
	25	552
	31	33
	38.39.46	85
	39	103
	44	253
	46	229
VI.		265

Cap.	Verſ.	Pag.
VI.		428,448
		482,1164
	33.51	204
	35.51	220
	35.53.57.60.61.	430
	62.63	
	43.44	555
	44.45	183
	51.52	429
	51.53.54	711
	53	698,710
	61.62	424
	63	424
	70.71	203
VII.	19	233
	38	148
VIII.	3.4	1037
	6.11	1039
	19	229
	24.44	203
	25	1095
	32	187
	32.36	329
	34	555
	44	127
IX.	3	600
	4	1064
	6	323
	13	202
X.		333
	3.4	934
	10	43

Cap.	Verſ.	Pag.
X.		50
	11	202
	11.16	878
	12.13	258
	20	334
	22	1233
	28	242
XI.	1.2	334
	42	202
XII.	32	183
	42.43	252
XIII.	4.12	807
	10.11	203
	33	425
	34	240
XIV.	6	292,552
	13	347
	16	242
	17	184
	23	235
XV.	1.2.5	196
	4.5	253
	5	187
		252
	12	240
	13	202
	14.15	255
	16	177
		347
XVI.	8	555
	13	36
		105

Cap.	Verſ.	Pag.
XVI.	23	242
	23.24	347
XVII.	6	202
	9.19	202
	11.15.22	241
	12	203
	19	203,785
	21	1177
XVIII.	28	711
XIX.	21	1096
	30	1205
	34	287,838
XX.		566
	19.26	431
	21	491
		933
		332,591
	21.22	44,323
		894,906
	23	44,48
		307,538
		566,588
		906,1208
XXI.		48,49
	12	429
	15.16	47,934
	29.48	59

ACTA. APOST.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	23	931
II.	23	192,194
	36	43,293
	38	216,297

Cap.	Verſ.	Pag.
II.		298,316
	38,39	292,316
	39	142
	42	455
		711,813
	42,46	484,1193
III.	6	809,1212
	19	1071
	21	425,1160
IV.	12	260
	27	194
	28	192
	32	1192
	32.34.35	1193
V.	4	1193
	15	1112,1146
	31	551
VI	1	1193
	6	931
		893,900
VII.	37	238
	51	184
	53	233
	59	1064
VIII.		142
	14-18	319
	15.16.17	907
	17	893
	17.18.19	347
	22	229
IX.	5	94,431
	16	1205
IX.	17	907
X.	4	1091
	11.12	1212
	13	220
	15	292
	34	263
	35	250
	43	536
	44.46	907
XI.	15	907
	18	548
XIII.	2	778,926
	3	893
	15	100
	36	1113
	38	233
XIV.	13	147
	23	926,931
XV.		35,67.109
		215,1254
	2.16.22	28
	6.7	103
	9	220,252
		253,548
	10	233,235
	10.11	238
	18	1212
	20.29	41,331
	21	100
	28	35
	28.29	1217
	29	313

Cap.	Verſ.	Pag.
IX.	14	303
	16	177
	18	263
X.	10	223
	11	220
	13.14	216
XI.		231
	6	208,550
	16	142
	21	229
	23.24	177
	25.30.31.32	204
	29	241
	34	150
	35	263
XII.	1	772
	4.5	50
	6	103
	6.7.8	103
XIII.		492
	1	493
	1.4	22
	4	1037
	6	778
	8	235
XIV.	5	1114
	5.6	1230
	15	206
	23	196
XV.	27	778
XVI.	26	92

I. AD CORINTH.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	8.9	241
	12	1176
	23	203
	30	209,213
		260,264
I.		579
II.	12	108
		225,231
	14	177,186
		187,196
III.	5.6.9.10.11.12. 13.15.	1075
	12	250
	12.15	1074
IV.	1	32,492
	4	228
	6	85
	7	177
	12	31
	21	496
V.	1	994
	7	292
VI.		496
	4	1039
	16	987,1004
	19	242,252
	20	206
VII.		1012,1039
	1	1013
	2	1022
	2.7.9.20.36	1012
	2.9.35	987
	3.39.40	1021
	5	1028
		1029,1031
	7.9.17.35.17	1015
	8.10	1001
	9.25.26.38	1023
	9.35	1019
	10.12	1000
	10.12.15	330

Cap.	Verſ.	Pag.
VII.	12	988,992
	13	31
	13.14.15	997
	14	142
	35	1005
	19	293
	22.25	1178,1196
	26.32.33	1014
	28	249
	25	1013
	35.37	1017
	37	190,1028
	38	1007
	39	998
	40	1006
VIII.	6	43
IX.	5	1022,1031
	12	1196
	17	258
X.	1.2.3	447
	1-4	292
	2.3	287
	5	262
	9	238
	12	231,232
	13	234
	14	1122
	15.16	829
	16	423,429. 434.437 452,775.814
	16.17	446
	17	424
		483,705
	18	424
	21	777

Cap.	Verſ.	Pag.
X.	25.26.27	1212
XI.		761
	2.3.4	88
	13	103
	14	910,912
	18.20.21.26 27.	813
	19	108
	20	814
	20.21.22.	471
	20.25.26	775
	23	312,805
	23.24	705
	24.25	710,446
	24.25.26	791
	25	484
	26	821
		706,829
	26.27	754
	27	297
	28	483
	31	582
	34	312,712
XII.	9.10	907
	12	789
	13	287,447
	21	931
	27	438
	28	914
		919,922
XIII.		558
	2	252
	9	248
	10	248
	13	222,253
XIV.		821

Cap.	Verſ.	Pag.
XIV.	2.3.4.5.6	822
	7.11.16	822
	8	829
	16	831
	19.21.22.37	822
	23-26	822
	29	28,103
	40	312
XV.	10	189,264
	22.23	204
	45.47	43
XVI.	22	36
	II. COR.	
I.	6	1206
	21.22	302
		344,348
	22	225,242
	24	31,35
II.	6	573
	10	1209
III.	5	180,187
	6	32
IV.		31
	5	32
	13	302
	16	248
	17	234
V.	1.2.8	1064
	4	219,595
	14.15	253
	15	202,204
	17	178
	17.18	204
	19	204
	20	32,492
	21	213,234
VI.	15	1088
VII.	1	248
	9.10	548
	10	548
	11	582
VIII.	5	1195
IX.	4	221
	12	778
X.	6	496
XI.	5	47
	16.17	219,221
XII.	4	267
	5	429
	7	59,131
	11.12	47,496
XIII.	2	496
	5	225
	11	1177
	AD GAL.	
I.	1.2	926
	8	85,1053
	23,24	1153
II.		265
	6	263
	6.9.11	47
	16	214
		217,220
	20	252,1143

Cap.III.

Cap.	Verſ.	Pag.
III.		215
	2	247
	8	260
	8.16	205
	9	220
	13.14	234,348
	15	241,706
		759
	20.28	108
	21	233
	26	252
	26,27	329
	26.27.28	204
	27	263,298
		317,334
	28	1179
	29	292
IV.	6	225,348
	8	1082
	9	293
	10	1220,1230
V.		236
	1	31,1178
	6	251
	8	1176
	14	235
	17	125,209
		233,248
	20	1072
VI.	5	1210
	8.10	1064
	15	293

Cap.	Verſ.	Pag.
VI.	16	260

AD EPHES.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	3	260
	7	196,576
	8	1114
	13	108
		225,252
	13,14	302
	14	260
	18.19	183
	19	183
	19.20	178
	22.23	43
II.		259
	1.2.5	177
	1.3	186
	3	177
		186,196
	5	183
	5.6	177
	8	180,188
	8.9	208
	10	248
	19	251
	21.23	43
III.	7	429
	12	222,1083
IV.		905
	4	292,1210
	4.5	827
	11	49,755
		914,922

Cap.	Verſ.	Pag.
IV.	11.12	44,122
	18	125,186
	29.30	242
	30	225,302
V.	5	517
	16	447
	18	1213
	25	202
	25.26	147
	26	298,305
	26.27	138,248
	32	981
VI.		602
	16	220

AD PHILIPP.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	1	900,922
	9.10	103
	10	1179
	12	1206
	15.18	905
	16.17	305
	23	256,1064
	29	177,183
II.	8	1195
	12	229
	13	177
		183,188
	15	1130
	16	106
III.	9	260
	12	248
	15.16	1177

Cap.	Verſ.	Pag.
IV.	18	250

AD COLOSS.

Cap.	Verſ.	Pag.
I.	9	1114
	12	263
	18	43
	20.28	204
	23	106
	24	31
		234,1205
II.	2	1114
	11	292
	11.12	287
	12	183
	12.13	178
	13	186
	14	255
	16	331
		465,1212
		1220,1230
	17	292
	18	806,1082
	18.21.22	1176
	19	43
	20.22	329
	21	1028
	21.22	1212
	22.23	310,1122
		1139,1140
	23	1176
III.	20	1007
	24	260

I.THESS.

Cap.	Verſ.	Pag.
I. AD THESS.		
I.	3	251
	4.6.7	262
V.	12.13	878
	19.20	101
II. AD THESSAL.		
	21	103
I.	5	263
II.	10.11	192
	15	87
III.	10	1178
	11	1178
	12	936
	14	88
I. AD TIMOTH.		
I.	5	215
		247,251.253,558
	9	236
	15	225
	18.19.20	244
II.	2.3.4	796
	6	1083
	7	204
	8	43,894
		1140
	15	982,1029
III.		878
	2	1030
	7	931
	8	900
	15	44,104
IV.	1	104

Cap.	Verſ.	Pag.
IV.	1.2.3	1023
	1.2.3.4	1212
	3	1028
	11	497
	14	893
		907,922
V.	8	252
	9	887
	9.11.14	1015
	9.14	1019
	11.12	1018
	14	1020
	17	496
	19	495
	22	893,926
	23	1217
VI.	18	248
II. AD TIMOTH.		
I.	6	893
	6.7	907
	18	1071
II.	3.4.5	4
		1028,1030
	16	584
	17	245
	19	241
	20	250
	25	551
	16	196
III.	6.7	564
	8	85
	15.16.17	238

Verſ.16

Cap.	Verſ.	Pag.
	16	85,617
	16.17	1175
	17	103
IV.	1--6	879
	7	262
	7.8.18	225
	10	244
AD TITUM.		
I.		878
	1	244
	5	926
	5.6.7	922
	8	1028,1030
	15	196,1212
	16	253
II.	4	1029
	11.12	207
	14	253
	15	497
III.	1	493
	4.5	260
	5	132,147
		298,305
		334,447
	5.7	576
AD HEBR.		
I.	1	1095
	2	241
	3	579,1063
	6	475
	7.14	778
	14	1090
II.	3.4	348
	9	204
	10.202,206.759	
	10.11	204

Cap.	Verſ.	Pag.
III.	6	329
	14	219
IV.	12	31,617
	14	492
	16	1083
V.	4	932
	6	492
	6.7.8	755
	8.9	759
VI.	3.4	335
	4.5.9.	244
	6	206
	17	300
	18.19	242
VII.	7.21	925
	18 19	234
	19	291
	24	755
VIII.	6	293
	6.7.8	241
	10	203
	10.12	481
IX.	10	293
	15.16	756
	17.18.19	241
	22	756
	24	770
	25.26.27.28	755
X.		756
	1	292
	1-10	756
	1-19	755
	11.12.13.14.16-19.	756
	14	567
	14.16	203
	17	255

Verſ.19.

Cap.	Verſ.	Pag.
	19	329
	22	1114
	29	206
XI.	1	219
		221.421
	4	780
	6	196,216
		222,257.297.548
	26	257
XII.	1	125,130
	16	1009
	23	585,1064
XIII.	4	1022,1029
	7	1153
		10.755,777.785
	13.14	1154,1155
	15	772
	17	332,492
		497,1195
	20.21.25	241
EPIST JAC.		
I.	6	220
	6.7	199
	13	192
	14.15	127
	15	130,132
	21	242
II.	10	248
	15.16.17.21.23.24	252
	20	251
	24	217,266
III.	2	129,233
IV.	12	238
		329,331
V.	14.15	597,599
	16	568

Cap.	Verſ.	Pag.
I. PETRI.		
I.	5	334
	17	229
	18.19	576
	19	206
	23	242
II.	5	250
	11	130
	13	493
III.	19	1095
	21	296
		317.334.292.298
V.	1	31,922
	1--5	879
	2.3	49
	3	491,493
		915.931
	9	231
II. PETRI.		
I.	4	1100
	10	249
	19	92,100
	19.20	103
	20	106
II.	1	205
	5.6	203
	14.18.22	244
I. JOH.		
I.	6.7	251
	7	262
		1063,1064
	8	129,209
		233,1180
	9	262,569
		335
II.		349

gant Galli, 409.
Apotheoſis Sanctorum, 1084.
Appellationes ad Papam 51. Perſtringuntur à Gropero, 413. 417.
Appellatio ab abuſu, 286.
Appellatio à ſententia interlocutoria prohibetur, 417.
Aquæ mixtura in calice euchariſtico diſceptatur, 835, &c.
Argentinenſes Legati ad Concilium veniunt, 606.
Ariæ Montani præfatio ad Indicem Expurgatorium Hiſpanicum, 649.
Arnoldus Sorbonicus laudatus, 577.
Arcæ circumgeſtatio, 577.
Articuli neceſſarii ex Scriptura haberi poſſunt, 90.
Aſini clitellarii in Concilio, 869.
Aſſervatio Euchariſtiæ refellitur, 451. &c.
Alaides. V. *Georgius Alaides.*
Athenienſes εὐσεβεῖς quo ſenſu? 197.
Atheos quos vocent Pontificii? 1282.
Attritionis dogma fusè refellitur, 557. Ejus crypſis, 558.
Auguſtanum & Tridentinum decretum collidun- tur, 376.
Auguſtana Comitia poſt victoriam Caroli celebrata, 377, &c.
Auguſtini error de pœna infantum, 140. Ejus ſententia de pœna ſenſus à Janſenio vindicata, 145. Præco fuit inſignis gratiæ, 178. 179. Error de neceſſitate baptiſmi, 326 de euchariſtia infantibus porrigenda, 696.
Auguſtini Baumgartneri oratio de ſtatu Bavariæ, & impura cleri vita, 684. 691. ſupprimitur, 690.
Auguſtinus Redingius refutatur in variis capitibus velut de aſſervatione euchariſtiæ, 459. de Feſto Corporis Chriſti, 468. de adoratione euchariſtiæ, 476. &c. de Sacramento pœnitentiæ, 538. &c. de Confeſſione ſecreta, 566. &c. 570. de Satisfactionibus humanis, 577 &c. de Sacrificio Miſſæ, 566. &c. 772. &c. de Canone miſſæ, 799. &c. de Ceremoniis Miſſæ, 806. &c. de voto Cœlibatus, 1016. &c. de Cœlibatu Sacerdotum, 1022. &c. 1028. &c. de Purgatorio, 1063.

1063. &c. de invocatione Sanctorum, 1087. &c. de cultu duliæ & latriæ, 1098, &c. de cultu reliquiarum, 1108. 1109. &c. de cultu imaginum, 1127. &c. de Peregrinationibus religioſis, 1139. &c. de Peregrinatione Hieroſolymitana, Lauretana & & Eremitana, 1153. &c.

Avilæ legatio ad Papam, 868

Aureolæ refelluntur, 266, &c.

Authenticum quid? 96.

B.

Baptiſmus non tollit peccatum originale, 129. 130. Olim differri ſolitus eſt, 130. 131. Ejus abſoluta neceſſitas oppugnatur, 142. 143. 323. &c. Non ſalvat ex opere operato, 296. Johannis & Chriſti & baptiſmus idem fuit, 315. Ejus doctrina in Papatu corrupta, 319. &c. Ritus baptiſmales Pontificii diſceptantur, ib. fluminis, flaminis & ſanguinis diſtinguitur, 326. quo ſenſu liberet à mandatis eccleſiaſticis, 327. Ejus efficacia ſe extendit ad peccata etiam præterita, 333. Derogant ei vota Papiſtica, 338, &c. In eo eſt votum propriè dictum, 340.

Baptiſta Caſtellus appellationum neceſſitatem defendit, 414.

Baſilii & Chryſoſtomi Liturgiæ jubent quædam μυςικῶς proferre, 834.

Bavari Oratores cum Venetis de prȩcedentia contendunt, 659. Eorum poſtulata, 684. 688.

Baumgartnerus. V. *Auguſtinus Baumgartnerus.*

Beneficiorum reſidentiæ & non reſidentiæ abominanda diſtinctio, 173. Pluralitas diſceptatur, 279. Ejus origo, 283 Compatibilium & incompatibilium diſtinctio, 283. Eorundem unio, 284.

Berengarii ſententia de prȩſentia Chriſti, 444.

Biblia expurgata, 650.

Biragus Concilio pacificationem Gallicam excuſat 871.

Bitontini Epiſcopi Oratio, 56. 57, 62. rationes contra Seſſionis III. decretum, 74.

Blondellus laudatus, 337. & alibi paſſim.

Bohemi Presbyteri in Baſileenſi

leenſi Concilio ſuffragati ſunt, 28.

Bonifacii VIII. ſtolida vox, 748.

Bona eccleſiæ iniquè diſtributa, 700. 701. Eorum dominium & adminiſtratio, 749. Immobilia olim Monachis haud conceſſa, 1055.

Bononiam transfertur Concilium, 353. &c. Translationis ejus veræ cauſæ, & prætextus diſcutiuntur, 354. &c. Inſtituta eſt conſcio Paulo III. 356. 357. 627. Bononienſes & Tridentinos inter ſchiſma exoritur, 364. &c. Bononienſium pertinacia, 379. Contra illos Cæſar proteſtatur, 380. Violatæ fidei rei peraguntur, 386.

Bracarenſis Archiepiſcopus contendit de præcedentia, 636.

Bracii Martelli ſententia de ſuffragiis, 116. Romæ propterea accuſatur, ib. & 121.

Brandenburgico Legato Concilium aſtutè reſpondet, 419.

Brentius Tridenti appellit 614.

Brixiani de vulgata verſione judicium, 98.

C.

Cæſarei Legati capita Reformationis XX. exhibent, 678. 688.

Cæſar Aquilinus defendit Suavem Polanum 693. 1289.

Calicis Euchariſtici communio à Julio III. certa conditione permittitur, 388. An concedendus ſit, Concilii Patres diſceptant, 683. 684. Urgetur à Legatis Cæſareis, 685. fusè propugnatur, 704. &c. In Concilio diſceptatur, 736. 737. Legati efficiunt, ut ad Pontificem res tota remitteretur, 738. 750. Cur decretum ea de re inter Reformationis decreta relatum fuerit? ib.

Calvinus Deum peccati authorem nuſpiam fecit, 193.

Camillus Olivus Papæ offenſam incurrit, 682.

Camuſius Bellicenſis Epiſcopus Monachatum hodiernum refellit, 1055. &c.

Canon Miſſæ fusè oppugnatur, 794. Secreta itidem

dem ejus pronuntiatio, 829.
Canonicorum librorum catalogus diſceptatur. 79. Quinam ſint? 91.
Canonicæ Satisfactiones veterum, 574.
Canoniſtarum abuſus, 123.
Canonizatio Sanctorum, 1084.
Caput eccleſiæ Papa non eſt, 42. &c.
Capita doctrinæ omittuntur Seſſione VII. 278. Addi anathematibus petunt Itali, 411. Omitti vult Lancianenſis, 732.
Caranza reſidentiam urget, 170. 878. Malè propterea habetur, ib.
Cardinalium conſilium de emendanda eccleſia, 59. A Julio III. creantur quatuordecim, 606. 609.
Carolus de Vice Comitibus. V. *Ventimiglienſis.*
Caroli M. libri de imaginibus vindicantur, 1135.
Carolus V. inſtituit conventum Norinbergenſem, 16. 23. Fœdus cum Papa init, 169. Bellum Germanicum gerit, 367. Concilium non à Papa indicendum exiſtimat, 374. &c. Poſt victoriam Concilium Tridentinum urget, 377. Ejus in perſuadendis Principibus & Civitatibus, ut ſe Concilio ſubmittant, aſtus, 378 Concilii frequentationem Proteſtantibus imperat, 386. Contra Synodum Bononienſem proteſtatur, 380. 387. Per Proteſtantes Papam in ordinem redigere conatur, 617.
Caſuum reſervatio veteribus ignota, 526.
Catalonius Trivultius ſpoliatur, 64.
Catanei de verſione vulgata judicium, 98.
Catechiſmi conficiendi negotium ad Pontificem, remittitur, 1050. 1053.
Catharini ſententia de peccato Originali, 124. de reſidentia, 170. 879. de intentione Sacerdotis, 304. &c. de certitudine ſalutis, 226. Ejus de Epiſcopis Pontificiis diſſertatio, 924.
Catharina Medicea petit ex baptiſmo tolli exorciſmum, 321. Ejus literæ ad Pium IV. quo uſque Proteſtantibus ſit indulgendum, 634. 639.
Cathedra Petri quid ſit Hieronymo? 55.

Cavillonio Sophiſtica objicitur, 732.742.
Ceremoniæ. *V. Ritus.*
Certitudo fidei & ſalutis defenditur, 224. &c.
Chalcedonenſe Concilium Dioſcuro ſedem inter Epiſcopos negat, 25. Quo ſenſu Papam R. vocet univerſalis eccleſiæ Pontificem, 53. Ejus canon VI. explicatur, 927. &c.
CharacterSacramentalis refellitur, 300. &c.
Charitas inhærens non juſtificat, 207. &c. Ejus cum fide nexus, 251. &c.
Chaſir & Jother, 101.
Cheregati de audiendis Proteſtantibus iniqua ſententia, 58.
Chriſma baptiſmale, 320. 323. Non eſt ſignum Sacramentale 343.346. &c. 350.
Chriſti in nomine quomodo congregemur? 23. Solus eſt eccleſiæ caput, 43. Ex matre peccato infecta purus naſci potuit, 139. Non eſt mortuus pro omnibus & ſingulis, 201. &c. Ejus meritum conſideratur ut victima, vel impendium, 206. Ejus juſtitia nobis imputatur, 207. 208. Non eſt legislator propriè dictus, 237 &c. Satisfactio ejus meriti infiniti eſt, 576. &c. An ſe in prima cœna obtulerit, in Concilio certatur, 731. 760. Nonniſi ſemel offertur, 755. &c. Ejus corporalis in terris præſentia nulla amplius datur, 1160. 1161. Ejus ſepulchrum. 1167.
Chriſtianorum primorum communio qualis? 1192
Circumciſionis neceſſitas, 147. Gratiam contulit, 292.
Citatio non arguit librum canonicum, 94.
Clavium poteſtas, 48. 498. Non favet indulgentiis, 1208.
Claudius laudatus, 744.
Claudius Eſpenſeus laudatus, 820. & paſſim.
Clemens VII. à Concilio abhorret, 15. Nepoti omnia beneficia vacantia integro anno delegat, 284.
Clementis VIII. Index librorum prohibitorum, 647.648.
Clericorum ſeminarium erigi jubet Concilium, 889. Acephali, 916. Eorum cœlibatus diſceptatur, 1022. &c.

Cœliba-

Cœlibatus an conjugio præſtet? 1012. &c. Ejus votum impugnatur, 1014 &c. Sacerdotum cœlibatus fusè diſceptatur 1021. &c.
Colonienſis Elector à Pontifice exauctoratur. 115. 119.
Coma viri dedecus eſt, 912.
Comes Julius Clemens laudatus, 1289. & paſſim.
Commendarum origo, 284.
Commendonii relatio de Ferdinandi malo erga Concilium T. affectu, 865.
Communio calicis. *V. Calicis* communio.
Communionis Sacræ tempus diſceptatur, 484.
Communio laica quid? 717.
Concilium legitimum ſemper Pontifices averſati ſunt, 14. 15. &c. Ejus ſuſpenſio ad beneplacitum Papæ, 18. convocandi jus cui competat 27. Suffragandi in eo jus diſceptatur, 27--30. Ejus definitiones non ſunt judiciales, 30--38. Errare poſſunt, 32. quæ vis ſit anathematum Concilii? 36. Jus in eo præſidendi Papæ non competit, 38. &c. Ejus ſupra Papam ſuperioritas. 46. 47. 1281. Ejus confirmatio unde pendeat? 52. 1245. An repræſentet Eccleſiam univerſalem? 67. 68. Eorum decreta quos obligent? 83. Poſt Tridentinum vix aliud Concilium erit, 1270.
Concilii Niceni Canones quot ſint? 602.
Concilium Tridentinum *V. Tridentinum Concilium.*
Conclaviſtarum privilegium in Concilio oppugnatur, 734. 743.
Concomitantia in Concilio oppugnata, 683. Refellitur, 713. &c.
Concionandi munus injungitur Epiſcopis, 118.
Concupiſcentia veri nominis peccatum eſt, 130. 131. 133.
Confeſſio auricularis materia Sacr. Pœnitentiæ ſtatuitur, 543. fusè impugnatur, 563. &c. Publica an neceſſaria? 573.
Confirmationis Sacramentum refellitur, 341.
Congregationum à Seſſionibus præpoſtera diſtinctio, 66. Particulares diſtinguuntur, 115. 116.
Conjugium Sacerdotibus cur

cur negaverint Tridentini? 866. Ejus ſeparatio, 1004. Non eſt cœlibatu deterius, 1012. &c.
Conradi Epiſcopi liber de Secretis Secretorum, 1170.
Conſecratio in euchariſtia quomodo fiat? 433.
Conſequentia an ſit Scriptura? 90.
Conſilia Evangelicæ perfectionis refelluntur, 1179. 1196.
Conſtantienſis Concilii titulus defenditur, 68.
Contritio an materia ſit Sacramenti pœnitentiæ? 543. An cauſa remiſſionis peccatorum? 550. An ſit dolor ſponte aſſumptus? 554.
Converſio non pendet à libero arbitrio, 177. Ejus gratiæ reſiſti non poteſt, 182.
Corona Sacerdotum, 912.
Corporis & ſanguinis Chriſti præſentia in euchariſtia diſceptatur, 420. &c. Ejus polytopia impugnatur, 425. 431.
Corporis Chriſti feſtum oppugnatur, 463. &c.
Cottonus ex Diabolo probationem Purgatorii ſciſſitatur, 1063.
Creſcentius Legatus cautiones authoritati Pontificiæ conſervandæ proponit, 384. Ejus ferox reſponſum Legatis Pontificiis perhibitum, 609. 617. Ejus mors tragica, 620.
Culpâ remiſsâ quælibet etiam pœna remittitur, 253. &c.
Curiæ Romanæ ludicra reformatio, 662. 665.
Cuſanus laudatus, 462.

D.

Dallæus laudatus, 453. & paſſim.
De Dominis. *V. Marcus Anthonius De Dom.*
Degradatio Clericorum qualis? 418.
Delectus ciborum oppugnatur, 1211. &c.
De Marca. *V. Petrus de Marca.*
Deus peccati author neutiquam eſt, 191. &c. Non accipit perſonas, 263.
Dilectionem Dei qualem lex requirat, 234.
Dionyſii Areopagitæ νοθεία, 551. 919. 920.
Diſpenſatio in gradibus conjugii à Verduno oppugnatur, 865. 866. Fusè refutatur in gradibus

bus divinitus prohibitis, 992.993. &c.
Diſpenſationes Pontificias oppugnat Epiſcopus Lucenſis, 872.
Diſpoſitio formalis, & ſine qua non, 176.
Divortium ob caſum adulterii licitum eſſe, fusè probatur, 997. &c. An plures ob cauſas fieri poſſit? 1003.
Doctorum aureolæ, 268.
Dominicani. *V. Franciſcani.* Eorum ſententia de pœna infantum, 140. de conceptione B. Virginis, ib. de gratia & libero arbitrio, 179. de differentia Sacramentorum V. & N. T. 291. de Præſentia Chriſti in Euchariſtia, 412.
Dubitatio de ſalute fusè oppugnata, 224. &c. Cauſa erroris Pontificiorum, 227.
Dudithius recipitur in Concilium, 658. Oppugnat ordinationes ad titulum, 699.700. Ejus oratio de concedendo calice, 735.737.
Duliæ & latriæ diſtinctio refellitur, 1098.

E.

Eccleſia repræſentativa perſtringitur, 29.
Eccleſia quomodo audienda? 34. quomodo ei aſſiſtat Spiritus S. 36. quale ſit ejus judicium in rebus fidei? 37. Non agnoſcit viſibile caput, 42.43. Ejus authoritas à Tridentinis præfertur Scripturæ, 79 82.
Eccleſiaſticæ poteſtatis ſubjectum, 44. Juriſdictio fusè oppugnatur, 489. &c. Leges eccleſiaſticæ refelluntur, 327. &c.
Eccleſiæ Miniſtrorum vocatio & electio an â ſolis Epiſcopis pendeat? 930. &c.
Eccleſiæ theſaurus refellitur, 1200.1206.
Eccleſiæ Pontificiæ corruptionem agnoſcunt Tridentini Patres, 59. Unitas qualis? 81.120.
Edgarus Angliæ Rex legem cœlibatus Sacerdotum gladio obtrudit, 1025.
Einſidlenſis peregrinatio. *V. Eremitana peregrinatio.*
Eiſengremius ſalutis certitudinem defendit, 227.
Electionis certitudo, 230. &c. 241. &c.
Electio Miniſtrorum eccleſiæ an ſoli Epiſcopo competat?

petat? 930. &c.
E lectores Proteſtantes conſentiunt in Concilium Chriſtianum, 377.
Eleemoſynæ an peccata redimant? 553.
Elias Monachus non fuit, 1190.
Epiſcopatus an ſit ordo? 899.
Epiſcopi an à Papa olim inſtituti & confirmati? 52. Concionandi munus iis in Concilio injungi ur, 118. at per vicarios, 122, Eorum electio fusè diſceptata, 873. An jure Divino ſuperiores ſint Presbyteris? 920. 921. &c. An ſoli ordinare poſſint? 928. &c. An iis ſolis jus competat vocandi Miniſtros eccleſiæ, 930. 931. &c. inveſtituræ pertinent ad Reges, 932.
Epiſcoporum inſtitutio immediata à Chriſto, urgetur in Concilio, 851. De ea diſſident Tridentini, 852. Urgetur efficaciter à Granatenſi, 853. Interrumpitur à Warmienſi, 853. 854. Urgetur denuo, 855. Defenditur ab Epiſcopo Alliphienſi, 858. à Gallis, 859. Contra eam mandata Papæ, 860. 861. Diſputatio de ea recrudeſcit, 873. In ea defendenda perſtant Hiſpani, at à Lotharingo deſeruntur, 874. Certaminis illius cauſa & momentum fusè diſceptantur cum Scipione, 877. &c. Conſectaria doctrinæ ſanioris à Granatenſi pertexuntur, 883.
Epiſcoporum Promotores ad vota ferenda non admiſſi, 61.
Epiſcopi Titulares decreto Synodi illudunt, 531. Fusè oppugnantur, 936. &c.
Epiſcopi Pontificii quales ſint juxta Eſpenſæum, 25. 29. In Concilio certant cum Fratribus Regularibus, de jure prælegendi & concionandi, 116. 120. 121. Eorum enormitates, 280. Tridentini concionari non poſſunt, 281. Juriſdictionis illorum reformatio qualis? 413. In judicio quomodo eos Concilium tractari velit? 418. 419. Veri Epiſcopi non ſunt, 924. Tridentini quales fuerint? 1252. 1253.
Epiſcopi Transmontani diſceſſum

ſceſſum ex Concilio minantur, 670.
Eremitana Peregrinatio fusè impugnata, 1160. &c. 1169. &c. Hiſtoria dedicationis ejus Sacelli 1165.
Eſſeni qui fuerint? 1195.
Evangelii comminationes, 239.
Euchariſtia. An in ea præſens ſit indiſtanter corpus Chriſti? 420. 421. &c. Conſecratio ejus quomodo fiat? 433. Tranſſubſtantiatio in ea impugnatur, 436. &c. In ea non ſunt inanes figuræ, 449. Symbolorum ejus aſſervatio diſceptatur, 451. &c. nec non miſſio ad abſentes, 456. & circumgeſtatio, 460. Feſtum corpori Euchariſtico dicatum impugnatur, 463. &c. Adoratio ejuſdem fusè refellitur, 469. 470. &c. Ejus effectus in remiſſione peccatorum venialium expenditur, 480. &c. Communionis Sacræ tempus, 484. Præparatio ad eam quomodo fieri debeat? 487. &c. Patres quo animo & fine eam infantibus porrexerint, 695. Sacrificium quo ſenſu dici poſſit? 753. Non eſt Sacrificium propriè dictum, 752. &c. 782. Non offerenda pro defunctis, 788. &c. vel in honorem Sanctorum 791. &c. Ceremoniæ euchariſticæ Pontificiorum oppugnantur 801. Nomina euchariſtiæ apud veteres, 815. Peregrinæ in ea Linguæ uſus perſtringitur, 821. &c. nec non ſecreta pronuntiatio, 828. &c. mixtura aquæ in calice diſceptatur, 835.
Excommunicationis jus cui competat? 1059.
Exorciſmus baptiſmalis refellitur, 321. 322.
Expurgatorii Indices. *V. Index Lib. Prohib.*
Extrema unctio fusè oppugnatur, 593, &c.

F.

Faber. *V. Guido Faber.*
Facere non eſt ſacrificare, 776.
Farneſius Proteſtantes cum Turcis comparat, 18.
Ferdinandus Electus Imperator cur vocetur à Pio IV? 627. 628. Ejus de Concilio à Pio IV. indicendo ſententia, 632. 633. Legatorum ejus poſtulata.

ſtulata, 644. Ejus ſiniſtra de Concilio opinio, 865. Ejus literæ ad Pontificem, variæque de Concilio querelæ, 876. 886. Papæ indignabunda ad literas eas reſponſio, ib. 8

Fererius Orator Gallus in Concilio comparet, 668. Orationem habet acrem & pungentem, 857. Proteſtatur contra Concilium, 874. Ejus vox de illiteratis Epiſcopis, 959. Proteſtatio, 960. Proteſtatio contra reformationem Principum, 966.

Feſtum conceptionis, 139.

Feſtum corporis Chriſti fusè oppugnatur, 463. &c.

Feſta Pontificia fusè diſceptantur, 1230. &c.

Fides ſola juſtificat, 213. &c. non eſt prima duntaxat motio & radix juſtificationis, 216. Eſt fiducia Divinæ miſericordiæ, 219. Non eſt nudus aſſenſus, ib. Ejus certitudo, 224. &c. Ejus fulcra, 242. Temporaria quæ, 243. A charitate ſeparata vera non eſt, 251. &c. An ſit pars pœnitentiæ, 546.

Flagellationes, 577.

Fœdus Caroli V. & Papæ contra Proteſtantes 167. Ejus prætextus & veræ cauſæ, 168. 169.

Fontidònii Oratio pro præcedentia Hiſpani, 870. 871.

Forbeſius laudatus, 326. & paſſim.

Forieri blaſphema vox de uſu calicis, 690.

Fracaſtorii conſilium de peſtilentia Tridenti graſſante, 352.

Franciſcus Cheregatus. *V. Cheregatus.*

Franciſcus Torrenſis. V. *Torrenſis.*

Franciſcanorum ſententia de conceptione Mariæ, 134. de Pœna infantum, 140. Vide etiam, ***Dominicani.***

Franciſcani Monachi oratio de cædendis Proteſtantibus, 61. Alterius impia concio, 615.

G.

Galli proteſtantur contra Concilium, 393. 394. Queruntur de mala fide Concilii, 730. 731. de ſervitute Concilii, 733. 734. Papæ poteſtatem in Concilio coercere conſtituunt, 736. Queruntur de Concilio, 850. Eorum de inſtitutione Epiſcoporum

po rm ſententia, 859. Ab Italis odioſè perſtringuntur, 859. Denuo queruntur de Concilio, 863. Reformationis capita exhibent, 861. Papa iis indignatur, 862. Urgent ea Oratores, 864. Non admittunt theſin, quòd Papa habeat curam regendi eccleſiam univerſalem, 864. Deſperant de fructu ex Concilio deportando, 870. Diſcedunt ex Concilio, 870. Concilio ſubſcribere detrectant, 1271.

Galliæ Rex habet jus vocandi Epiſcopos, 932.

Galli & Hiſpani de præcedentia contendunt, 870. 873.

Gallicanæ reformationis capita, 885.

Gallicanæ eccleſiæ Romanas ceremonias non ante Pipinum admiſerunt, 797.

Gehennæ timor propriè dictum peccatum eſt, 198. &c.

Georgius Ataides negat, Miſſam ex verbo Dei probari poſſe, 731. &c. Reſpondet ad argumenta ex verbo Dei pro miſſa objecta, 766. &c.

Gerſon doctor conſolatiſſimus, 143.

Gloriæ augmentum non cadit ſub meritum, 266. &c.

Gradus cognationis in matrimonio qui prohiberi poſſint, 986. 989. 990. Divinitus prohibiti diſpenſari non poſſunt, 992. &c.

Græcorum ſchiſmatis cauſa, 75. An ad Concilium vocati? 956. 964. Divortium verum admittunt, ib. Modernorum de Purgatorio ſententia, 1079.

Granatenſis Archiepiſcopus negat, verba Chriſti Joh. VI. de Sacramento agere, 687. Urget reformationem, inprimis inſtitutionem Epiſcoporum à Chriſto, 851, 853.

Gratia præveniens quid ſit Tridentinis? 176. Excitans quid? 180. Efficaci nullum arbitrium hominis reſiſtere poteſt, 182. &c. juſtificans quid ſit? 208.

Gregorius Ariminenſis tormentum infantum, 140.

Guadicenſis Epiſcopus ob aſſertionem, quòd Epiſcopi legitimè dentur, non inſtituti à Papa, malè

lè habetur, 858. In titulares Epiſcopos invehitur, 872.

Guidonis Fabri Oratoris Galli oratio acris in Concilio habita, 668. 670. 672. Ex Concilio diſcedit, 735.

H.

Habitus acquiſiti tranſmitti poſſunt, 128.

Hæreſis quid notet Pontificiis, 57. 128.

Hebræum idioma negligunt Pontificii, 98. ejus vocales conſonis ſunt coævæ, 100.

Hebraizantes, 98.

Hebraica editio V. T. non eſt corrupta, 99.

Helvetii ad Concilium invitantur, 115. Non parent invitationi, 394. inducti ad id à Rege Galliæ, 395. Orator eorum in Synodo comparet, 657.

Helvetii Reformati ab Adamantio perſtringuntur, 657. 664.

Henrici II. Regis Galliæ proteſtatio contra Concilium Tridentinum, 393. 396. Nuntium Papæ ex Regno ſuo dimittit, 409. 415.

Henricum III. R. G. pudet feſti corporis Chriſti. 466.

Henricus VIII. Rex Angliæ proteſtatur contra indictionem Vicentinam.

Hermanni Contracti Chronicon, 1167.

Heſſelii κρηνοφύγετον de Nectario confeſſionem abrogante, 573.

Hierarchia Pontificia fusè diſceptatur, 913. &c. Eam peperit non Chriſti, ſed Romuli genius, 916.

Hieronymi Canon, 94. Verſio an adhuc extet? 99. Cum Vigilantio diſputatio, 1104.

Hieronymi Bravo diſſertatio de minoribus Ordinibus, 898.

Hieronymus Franchus ad Helvetios legatur, 392. 394.

Hieroſolymitana Synodus non recepit libros apocryphos, 93.

Hieroſolymitana Synodus Apoſtolica quos habuerit ſuffragatores? 28. Decreta ejus qualia? 35. Præſes quis? 41. Decretum, 331.

Hieroſolymitana peregrinatio impugnata, 1154. &c. 1167. &c.

Hiſpa-

Hiſpani in Concilio queruntur de Legatis, 670. 280. Scripto exhibent cenſuram ſuper abuſibus in Sacramento, 280. queruntur de ſervitute Concilii 659. 664. 733. 734. Urgent reſidentiam, 733 Scripto exhibent articulos reformationis, 851. Urgent Epiſcoporum immediatam à Chriſto inſtitutionem, 851. 852. A Rege monentur, ne quid in præjudicium Pontificis tentent, 855. Cum Gallis de præcedentia certant, 870. 873.

Hiſpanus Orator à Pontifice probroſè perſtringitur, 1050.

Honeſtatis publicæ juſtitia quomodo matrimonium impediat? 987.

Hoſtiæ adoratio oppugnata, 469. &c.

Hugonius Gallos Epiſcopos prodit, 858. Corrumpitur à Ventimiglienſi, ibidem.

Hungariæ Cleri Oratores recipiuntur, 658.

Hydruntini authoritas in Concilio, 872. Ejus convivium factioſum, 856. 883.

I.

Jacobi conciliatio cum Paulo in doctrina de juſtificatione, 217.

Jacobus Payva Ataidem refellit, 731.

Jejunium in delectu ciborum oppugnatur, 1211. &c. Stata & quadrageſimale diſceptantur 1220.

Jeſuitica privatarum miſſarum reformatio, 817. Profeſſi qui? 1054.

Imaginum cultus in Synodo Moguntina reſtringitur, 389. Fusè oppugnatur, 1119. &c.

Impoſitio manuum. *V. Manuum impoſitio.*

Impoſſibilia quomodo obligent? 190.

Imputatio juſtitiæ Chriſti, 208. 212.

Index librorum prohibitorum fusè diſceptatur, 642. 643. 645. &c. Regulæ Indicis, 647. 648. Expurgatorii 649. Hiſpanicus 649. Sandovalii, Sotamajor, &c. ib. Indicum illorum cenſura, 650. &c.

Indulgentiæ arguunt ſatisfactiones eſſe à pœnitentia ſeparabiles, 578. Fusè impugnantur, 1199 &c.

In

num ſit Chriſtus? 237. &c.
Leirenſis Epiſcopus mulus clitellarius à Granatenſi inſignitur, 869.
Leo X. averſatur Concilium, 14.
Leo Allatius. *V. Allatius.*
Liberi arbitrii cooperatio ad gratiam juſtificationis refellitur, 176. &c. In ſpiritualibus nullas vires habet, 186. 187. &c.
Libri Prohibiti. *V. Index Lib. Proh.*
Ligthfootus laudatur, 1072
Limbus infantum oppugnatur, 143. &c. Pelagii fœtus eſt, 145. De eo Scholaſtici diſſentiunt, 146.
Linguæ peregrinæ in Sacris uſus oppugnatur, 821. &c.
Liturgiarum Apoſtolicarum authoritas, 782. 803
Lotharingi Cardinalis vox de Superioritate Concilii ſupra Papam, 47. Papatui Oecumenico infenſus eſt, 736. à Pio IV. falsè perſtringitur, 881. Tridenti appellit, 856. mandata ſua exhibet, 857. de inſtitutione Epiſcoporum dubiè loquitur, 858. 859. Guadicenſem Epiſcopum defendit, 858. Romæ accuſatur, 859. formulam decreti de reſidentia format, ſed à Legatis mutatur, 863. queritur de prenſationibus Concilii, ib. Cum Imp. Ferdinando ſecretò agit, 866. Papa callidum conſilium ſuggerit, quo pacto ſe à reformatione extricare poſſit, 868. de variis abuſibus diſſerit, 870. Poſt Pacificationem Gallicam nutat, & Pontificis partibus accedit, 871. cum Hydruntino de Concilii ſuperioritate altercatur, 872. in controverſia de reſidentia & inſtitutione Epiſcoporum Hiſpanos deſerit, 874. animi ſui in deterius mutati cauſam reddit, 955. matrimonia clandeſtina oppugnat, 956. Roma Tridentum revertitur, 961. Proteſtatur contra reformationem Concilii, 961. Ejus cum Pontificiis arcta neceſſitudo perſtringitur, 963. Ejus de finienda Synodo ſententia, 1049. fit præcentor acclamationum & anathematum, 1052. Lutetiam reverſo

verſò multá objiciuntur, 1271. 1272.
Ludovicus Avila. *V. Avila.*
Lunenſis Comes Orator Hiſpanus ad Concilium venit, 869. de præcedentia cum Gallis contendit, 870. 873. propoſito finiendi Concilii ſe opponit, 954. de ſervitute Concilii queritur, 956. ejus cum Legatis velitationes, 964. urget abrogationem decreti *Proponentibus Legatis*, 959. 960. 976.
Luſitani Oratoris proteſtatio de Orientalibus Patriarchis ſuperiorem non agnoſcentibus, 744.
Lutheranorum de partibus pœnitentiæ ſententia conciliata, 547.

M.

Macedonianæ mulieris factum, 716.
Macchabæorum libri quid ad hiſtoriã conferant? 95.
Magiſtratus Paſtor eſt, 40. Ejus cura circa Sacra, 492. jus habet vocandi Miniſtros eccleſiæ, 930, &c.
Malitioſa deſertio anne cauſa ſit divortii, 1005. 1006.
Manichæi an ſub una ſpecie communicaverint, 715.
Mantuanus Cardinalis Concilii Præſes à Papa delegatur, 634. Ei curia Romana ſuccenſet, 660. Papa ſuccenſet, 682. 688. cum Simoneta conciliatur, 730. 741. ejus liberæ ante obitum voces, 865.
Manuum impoſitio an ſignum ſit Sacramenti confirmationis? 343. 347. an ſignum Sacr. Ordinis, 891, 926.
Marinarus malè habetur, 79 81. ejus orthodoxa de voce juſtificationis ſententia 210. Sententiam Orthodoxam de peccato originali in regenitis remanente tuetur, 131.
Marcelli epiſtola de convocatione Concilii, 25. 26. emendatio curiæ R. & eccleſiæ ei curæ fuiſſe perhibetur, 630. 638.
Marci A. de Dominis diſſertatio de pluralitate beneficiorum, 283.
Mariæ conceptio dubia Romam decidenda amandatur, 118. 120. Maculata fusè aſſeritur, 134. &c. non vovit cœlibatum, 1017.
Martyrium triplex, 268. an me-

mereatur,aureolas, 268.
Matrimonia clandeſtina in Concilio diſceptantur, 956. an ſit Sacramentum? 976. &c. ejus contrahendi quæ legitima impedimenta ſint? 984. &c. Gradus cognationis in eo qui prohibendi ſint, 986. &c. an circa gradus divinitus prohibitos diſpenſatio ſit licita? 992. &c. Vinculum ejus propter adulterium diſſolvi poteſt, 997. &c. an plures ob cauſas diſſolvi poſſit? 1003. 1004. &c. Clandeſtina & ſine parentum conſenſu inita fusè oppugnantur, 1007. an Sacerdotibus contrahere illud ſit nefas? 1022. quis cauſarum matrimonialium competens ſit judex? 1037.
Mauritius Saxoniæ Elector fidei Caroli Imp. permittit Concilium, 378. ejus Legati Tridentum veniunt, 606. Eorum poſtulata à Creſcentio rejiciuntur, 607. in Congregatione audiuntur, ib. Diſceptatur, an iis tanquam hæreticis honorificus in Concilio locus cedi debeat? 608. 610.
Mediolani Inquiſitionis tribunal Hiſpanus introducere conatur, 957.
Melchior Luſſi Helvetiorum Orator in Synodo comparet, 657. ejus nomine Adamantius probroſam orationem habet, ib.
Melchiſedecus Miſſæ non præluſit, 766.
Mendozæ proteſtatio contra Synodum Bononienſem, 381.
Mercedis intuitu an operari liceat, 257. &c.
Merita operum fusè diſcutiuntur, 258. &c. meriti requiſita, 260. 261. &c. ei non ſubeſt juſtificationis augmentum, 264. nec gloriæ augmentum, 266.
Methodus nova Theologis in Concilio præſcribitur, 409. 415. 526. 528. 529.
Miniſtrorum eccleſiæ defectus nec verbi nec Sacramentorum efficaciam impediunt, 305. Magiſtratui ſubjecti eſſe debent, 492. ab eodem eligi & vocari poſſunt, 930. &c. *Vide etiam, Ordo.*
Miracula Pontificia diſcutiuntur, 1150. 1151.

Miſſa

Miſſa pro infantibus à baptiſmo decedentibus eorundem peccatum arguit, 131.
Miſſa præſanctificatorum quid? 717.
Miſſæ ſacrificium fusè diſceptatur, 752. &c. vox, 753. 763. Pro defunctis oppugnatur 787. &c. in honorem Sanctorum an celebranda? 791. &c. Canon Miſſæ refellitur, 794. Ceremoniæ miſſaticæ oppugnantur, 801. 802. Veſtes, vaſa miſſatica, 807. 808. Privatæ Miſſæ fusè oppugnantur 813. &c. peregrinæ in miſſa Linguæ uſus diſcutitur, 821. &c. Secreta ejuſdem pronuntiatio, 828. &c.
Monachorum divitiæ, 1055 iis bona immobilia olim haud conceſſa, 1055. eorum ſtatus fusè oppugnatur, 1173. &c. diſtinguuntur, 1174.
Monaſteria Epiſcoporum juriſdictione eximere, arcanum Papatus habetur, 117. Exemptio eorum redarguitur, 169.
Monlucius Catharinæ Mediceæ conſilium de ineunda pace eccleſiæ ſuggerit, 634.
Montaltius laudatus, 588. & paſſim.
Montanus Concilii loco Pauli III. Præſes, ejus translationem promovet, 353. 356. &c. ejus arrogans reſponſum redditum Velaſco proteſtanti Cæſaris nomine, 381. Papa eligitur, & nomen Julii III. aſſumit. 384.
Moribundorum viaticum, 457. 716.
Mors per ſe pœna eſt, 254.
Mors Chriſti non eſt ſubita loco ſingulorum hominum, 201. &c.
Mozarabum miſſa, 804. 825.
Muli clitellarii Epiſcopi nonnulli à Granatenſi vocantur, 886.
Mundus non ſemper notat ſingulos, qui in mundo ſunt, 204. 205.
Murmur ſecretum in Miſſa, 828. &c.

N.

Nazaræi non fuerunt Monachi, 1189. 1190.
Nectarius confeſſionem abrogat, 570. 571. 573.
Nepotiſmus in Concilio fovetur, 526. 530.
Nicenum Concilium non

ſanxit appellationem ad Romanum Epiſcopum, 51. ejus Canon VI. diſceptatur, 52.53. ejuſdem Canon XIV. aliis XVIII. explicatur, 784. Sacerdotum cœlibatum minimè ſanxit, 1033.
Nicolaus Riccardius à Papa rogatus, Suavem Polanum refellere non àudet, 1264.
Nicolai I. vox de laicis in Concilio ſuffragantibus 28.
Norimbergenſis conventus 16.

O.

Oblationes in Euchariſtia factæ non pauperibus, ſed Sacerdotibus impenduntur, 803.
Obſignatio fidelium non eſt character, 302.
Oecumenicus Papatus fusè impugnatur, 42-55. in Concilio jugulatur, 285.
Olaus M. conductitius Archiepiſcopus, 61.
Omnis particula non ſemper exceptionem excludit, 204.
Oneris eccleſiæ author, 1069.
Opera infidelium ante communionem veri nominis peccata ſunt, 195.
Opera non juſtificant, 208. &c. Fidelium imperfecta ſunt, 247. &c. Eorum primarius finis, 257. quo ſenſu mercedis intuitu fieri poſſint, 257. Eorum merita fusè diſcutiuntur 258. &c.
Opus operatum Sacramentorum refellitur, 294. &c
Oratores Principum congregati ſeriam reformationem urgent, 739. ad ſubſcriptionem nulli invitantur, 1052.
Orationes pro defunctis in veteri eccleſia, 789. 1078
Origenis purgationes, 1067.
Orientales Patriarchæ Superiorem haud agnoſcunt, 740. 743.
Orientales Concilio Trid. non obligantur, 888.
Orimaſda quis? 461.
Ordinis externi ſanctio à quo pendeat? 22.
Ordo Romanus, 804.
Ordo an ſit Sacramentum? 890. amitti & iterari poteſt, 892. 898. an ſeptem ſint in eccleſia Ordines. 895. &c. Minores non ſunt gradus ad majores, 898. an conferant gratiam gratum facientem & ſpiritualem poteſtatem characteris beneficio. 904.

904. Ceremoniæ ejus diſcutiuntur, 909. an ordines hierarchiam conſtituant? 913. &c.
Oſcenſis Epiſcopus Romæ accuſatur, 116.
P.
Pacenſis Epiſcopus proditor Hiſpanorum, 858. mulus clitellarius, 869.
Paciecus Cardinalis non conſentit Bononienſi translationi, 354. Bononiam migrare recuſat, 364. &c.
Palatinus Elector cauſam Concilii fidei Imp. Caroli permittit. 378.
Pallavicini hiſtoria qualis. 1265. 1289. cum bubone à Cæſare Aquilino comparatur, ib.
Panis fractio quid, 711.
Papæ non ſubſunt omnes eccleſiaſtici, 24. Non eſt caput eccleſiæ, 42. &c. Non eſt ſucceſſor Petri, 49. Vetat de ſua poteſtate in Concilio agi, 119. Poteſtas ejus in Concilio diſceptatur, 862. Ejus & Chriſti idem tribunal eſſe aſſerit Lainezius, 873. Ejus ſupra Concilium elatio a multis impugnata, 1282. *Vide etiam, Pontifex.*
Papatum dubium reddit dogma de intentione Sacerdotis, 306. Nutans machinis ſuſtinetur, 877. inde à Concilio Tridentino factus eſt deterior, 1266. 1267.
Paphnutii hiſtoria, 1032. 1033.
Parentum conſenſus ad matrimonii validitatem requiritur, 1007. &c.
Parmenſe bellum, 392. 395
Paſcere non eſt dominari, 49. 495.
Paſtoris munus eſt miniſteriale, 32.
Paſtor cur dictus liber 1. Machabæorum, 95.
Paſtoribus quatenus obediendum, 332.
Paſtorum verba conſecrationis proferentium fabula, 831.
Paſtophoria quid? 459.
Patres expurgati, 650.
Pauli III. bulla indictionis, 1-14. Notæ ad eandem, 14-21. à Concilio abhorruit, 16. &c. cur Mantuã profectus ad Carolum V? 19. Sanguinarius fuit ibid. Vitia ejus perſtringuntur, 20. cum Carolo V. agit procaciter, 23. Jubileum publicat, 56. Ejus diploma, quo belli Germanici

ex Concilio revocatur, 395.
Pœna an ob habitum peccati infligi poſſit? 130. Damni & ſenſus malè diſtinguitur, 140. 143. &c. poſt remiſſam culpam nulla ſupereſt, 253. &c. propriè dictas eccleſia non infligit, 492. Ejus timor quomodo ſalutaris, 557. &c.
Pœnitentia quo ſenſu dicatur ſecunda poſt naufragium tabula, 337. 540. Non eſt Sacramentum propriè dictum, 535. &c. materia ejus an ſit contritio, confeſſio & ſatisfactio, 543. &c. terrores à lege incuſſi & fides an ſint ejus partes, 546.
Pœnitentiariæ ludicra reformatio, 662.
Poloni Epiſcopi malè affecti ex Concilio diſcedunt, 635. 639.
Pontifices R. inde à Leone X. à Concilio legitimo ſemper abhorruerunt, 14. 638. &c. Arcana eorum, 117. non idem eſſe Pontificum & Apoſtolicam ſedem tuentur Galli, 409. de ſalute ſua nonnulli dubitant, 638. ejus reformandi neceſſitatem Segovienſis urget, 686. abſoluta ejus poteſtas nullo in Concilio definita eſt, 884. Tridentini eum timidè monent, 972. *Vide etiam, Papa.*
Pontificum mandata ad Concilium & Legatos miſſa. *Vide, Tridentinum Concilium.*
Populus an jus habeat vocandi eccleſiæ miniſtros, 930. &c.
Poteſtas eccleſiæ diſtinguitur, 489.
Papatus an jus habeat vocandi eccleſiæ miniſtros, 930. &c.
Præcepta Dei perfectè obſervari nequeunt, 233. &c.
Prædeſtinationis certitudo defenditur, 230, &c.
Prædeterminantes, 284.
Prælectiones veteres inſtaurari nonnulli petunt, 117. 118.
Præſanctificatorum miſſa, 717.
Præſcientiſtæ, 184.
Præſentia corporis & ſanguinis Chriſti in Euchariſtia, 420, &c.
Præſes Concilii quis eſſe debeat, 38. &c.
Pragmatica ſanctio, 932.

Pres-

Presbyteris ad volvi non eſt confiteri, 571.
Presbyteri an minores ſint Epiſcopis? 920. &c. an ordinare poſſint, 928. &c.
Principes à Deo datos eſſe, tanquam hæreticum in Concilio perſtringitur, 959. Eorum Reformatio in Concilio attentata, *V. Reformatio Principum.*
Proponentibus Legatis. *V. Legati.*
Proteſtantes à Leone prædamnantur, 57. quomodo audiendos putaverint Tridentini, 58. iis Cæſar imperat Concilii frequentationem, 386. cautionem petunt, qualis in Concilio Baſileenſi Bohemis conceſſa, 393. 394. iis ſalvum conductum alii negant, alii certis legibus concedendum putant, 412. qua lege Papa ad Concilium eos admitti voluerit, 527. 529. 530. Salvi conductus ambigua iis formula præſcribitur, 607. 609. 613. 618. iis tanquam hæreticis honorifica in Concilio ſedes negatur, 608. 610. Theologos Tridentum mittunt, 614 illi actionis inchoationem urgent, 615. diſceptatur, an & qualis cautio iis concedenda, 643. 654. 656. 663. 664. à Ferdinando jubentur Concilium frequentare, 859. eos ad ſubſcribendum Concilii decretis invitare Pius IV. renuit, 962. ſigillatim non anathematizantur, 1053.
Proteſtatio coram Papa, & contra ipſum ridiculè diſtinguitur, 381. 387.
Purgatorium fusè oppugnatur, 1062, &c. Ejus origo, ſemina, conceptio, nativitas indagantur, 1066.

R.

Ragazzoni oratio Seſſ. XXV. habita, 1051.
Raſura ſignum ſceleſti hominis, 910.
Rechabitę Monachatui non favent, 1190.
Redemptio Chriſti non eſt univerſalis, 201. &c.
Reding. *Vide, Auguſtinus Reding.*
Reformatio ludicra curiæ à Pio IV. inſtituitur, 662. 663. Ejus capita à Cæſareis exhibita, 678. &c. 688. à Concilio inſtituta

ciæ qualis, 60. Infantum qualis,142.
Sanctorum invocatio fusè oppugnatur, 1081. &c. eorum apotheoſis,1084.
Sandovalii Index Expurgatorius,649.
Sanguinis & Suffocati interdictum, 8.313.
Sarabaitæ qui, 1183.
Satisfactio an materia ſit pœnitentiæ, 543. humanæ fusè refelluntur,574. &c.
Schiſmatis authores ſunt ipſi Pontifices,963.
Scholaſticus olim qui dictus,117.
Scholaſticam Theologiam eliminari petunt Canoniſtæ, 117.123. ejus diſtinctiones, 1164. *Vide, Theologia Scholaſtica.*
Scipio Henricus, Jeſuita Meſſanenſis, Suavis Polani Cenſor, refellitur, defendens contra Suavem Clementem VII.16 Jus convocandi Concilium quaſi proprium Papæ,24.26.prædamnationem Leonis X.57.58.non editionem actorũ Concilii,66.Concilii titulũ, 67. 68. definitionem articulorum à paucis manantem, 82.83. Theologiæ Scholaſticæ & Canoniſtarum abuſus, 123. translationem Concilii Bononienſis, 258. &c. Bullam facultatis Pauli III.362. Bullam ejuſdem invitantem ad Pœnitentiam,388.389. diſſenſum Theologorum,415.416 non admiſſionem ad Concilium Legatorum & Theologorum Proteſtantium, 618.619. Salmeronis & Turriani impia molimina, 692.693. Patrum de Euchariſtia infantibus porrigenda ſenſum à Concilio iis affictum, 695. de uſu calicis, 698. de uſu Linguæ peregrinæ in Miſſa, 825. 826. de reſidentia & inſtitutione Epiſcoporum, 879.880. de ordinandorum qualitate, 888 de Concilii Tridentini authoritate, 1278. 1279. de ejuſdem libertate, 1280.1281. de Hiſtoriæ Suavis Polani bona fide, 1282. &c. de monimentis, ex quibus Suave hiſtoriam ſuam depromſit, 1284. &c.
Scriptura. Articuli de ea propoſiti in Concilio ventilantur,79. Ejus perfectio

fectio aſſeritur, 85. Eam Dei verbum eſſe, non conſtat ex traditione, 88. 89. Canonici ejus libri qui ſint, 92. 93. &c. Verſio vulgata qualis 96. ejus ſenſus unde peti debeat. 102-109. à Theologis Tridentinis exſibilatur & detorquetur, 529. rem mutam vocat Pictavius, 617. eam pro norma Concilium neutiquam habuit, 1254. &c.

Scrutinium competentium 320.

Scurræ in Concilio conducti, ad eludenda ſeria Patrum dicta, 690.

Secretarii Concilii mala fides, 872.

Segnienſis Epiſcopi argumentum pro Epiſcoporum immediata inſtitutione à Chriſto, 854.

Segovienſis Epiſcopus urget neceſſitatem reformandi Papæ, 682. malè habetur, 866.

Seminarium Clericorum, 889.

Septenarii numeri celebritas, 289.

Serapioni euchariſtia mittitur, 456. 716.

Seripandus Præſes Concilii deligitur, 634. principis Legati munus deprecatur, 866. Moritur, 868.

Seſſionum à Congregationibus præpoſtera diſtinctio, 66.

Sfondratus Cæſari Bononienſe Concilium ſuadet, 379.

Siciliæ Regni privilegia, 747.

Sigillum Concilii, 72. 74.

Sigillum Confeſſionis, 564.

Simoneta Concilii Præſes, 635. Tridentum eo ingrediente, prodigium obſervatur, 635. cum Mantuano conciliatur, 730. ambitus ejus in argumento inſtitutionis Epiſcoporum, 854.

Simonia Papæ & eccleſiæ, Pontificiæ, 283. &c. 526. 530. 699.

Sipontinus Papæ Nuntius Concilium ſuſpendit, 616.

Sirmondus cum Aurelio contendit de chriſmate, 343.

Sleidanus Tridentum venit, 528. Hiſtoria ejus defenditur, 1285.

Sophiſtica Cavillonio objecta, 732.

Soto Major Index Hiſpanicus noviſſimus, 649.

Spiritus S. in mantica clauſus

ſus Româ miſſus, 665.
Spiritus privatus quis? 107.
Spiritualis cognatio non eſt impedimentum matrimonii, 986. 991.
Stanislaus Hoſius Concilii Præſes, 634.
Suaſio moralis refellitur, 182. 183. &c.
Suave Polanus vindicatur paſſim adverſus Scipionem Henricum. *Vide, Scipio Henricus.* Hiſtoriæ ejus plena fides aſtruitur, 1264. 1265. Objectiones contra eandem diluuntur, 1282.-1290. Digreſſiones hiſtoriæ ejus ſunt Suavis, non M. Anth. de Dominis, 1288.
Suſceptores & ſuſcepti matrimonio coaleſcere poſſunt, 986. 991.
Symbolum eccleſiæ Romanæ dicis cauſa in Concilio legitur, 74. non eſt Symbolum Nicenum, ib.
Synodorum Provincialium celebrandorum injuſſu Papæ, poteſtatem facit Cæſar, 389.
Synodus. *Vide, Concilium.*

T.

Terentius Alciatus non ſuſtinet refutationem Suavis luci exponere, 1264.
Terrores à lege incuſſi an pars ſint pœnitentiæ? 546.
Theologis in Concilio ſilentium injungitur, 527. iiſdem nova methodus præſcribitur, 741. 963.
Theologia Scholaſtica perſtringitur, 410. 415. 526. 528. 529.
Thomas Aquinas patronus feſti corporis Chriſti, 464. cur ei ad humerum columba pingatur? ib.
Thuani hiſtoria defenditur, 1285.
Tigurinæ eccleſiæ Presbyteris matrimonium vetus conſtitutio permittit, 1025. excommunicatæ apologia, 1058.
Tikun Sopherim, 100.
Timor gehennæ peccatum eſt, 229.
Tireſii Concilii Secretarii mala fides, 872.
Titulares Epiſcopi in Concilio perſtringuntur, 872. fusè oppugnantur, 936.
Tonſura an ſit ordo? 899. an ad ordinationem neceſſaria ſit? 909.
Torrenſis reſiſtentiam defendit, 879.
Tranſſubſtantiatio fusè oppugnata, 436. &c.
Traditiones fusè oppugnantur, 84. &c.

Tridentini Concilii initium, 56. ordo apertionis, ib. Scopus, 57. &c. qua lege Proteſtantes audire voluerit? 58. qua methodo uſum in examinanda ſententia Proteſtantium, ib. Reformationis neceſſitatem agnoſcit, 59. generalis titulum in I. ſtatim Seſſione ſibi arrogat, 61. Trojanus equus eſt, 62. titulus ejus diſceptatur, 65. &c. acta vulgari vetat, 66. 67. præceptum de modo in eo vivendi, 69. de modo veniendi ad propoſitum finem diſceptat, 71. Papæ ſigillo munitur, 74. Sententias non expendit, 121. Scripturam anathemizat, 130. armis decidere controverſias mavult, 172. Seſſione VII. Capita doctrinæ omittit, 278. Simoniæ non medetur, 284. Bononiam transfertur, 352. &c. idque per veteratorias artes, 361. Sub Julio III. reſumitur, 369. 372. &c. 379. Conventus nomine iuſignitur à Rege Galliæ, 393 395. quatuor articulorum definitio ad Proteſtantium uſque adventum per ludibrium differtur, 419. ejus diſſolutionem multi machinantur, 612. 613. Auguſtâ captâ dilabuntur Patres, 615. Suſpenditur Concilium ad biennium uſque, 616. 618 619. decreta hactenus formata, inſcio Papa, confirmat, 616. 620. Elapſo biennio non inſtauratur, 629. 630 Poſt decem annos de eo denuo celebrando conſultat Pius IV. 632. Hiſpanus & Gallus nonnulla deſiderant, 632. novum ſit Concilium à Pio IV. indictum, an continuatum, diſceptatur, 636. 680. In eo Legati aſtutè decretum formant, quo proponendi facultatem ſibi ſolis vindicant, 637. Proteſtantes fraudulenter invitat, 654 recrudeſcit controverſia de continuatione Concilii, 662, 663. 666. 667. de Concilio Papa & Curia queruntur, 667. 680. 681. S. Patres anathemate ferit, 698. Concilio Papa illudit, 741. de remedio Lotharingo & Gallis adventantibus opponendo deliberat, 855.

855. à Pio IV. tanquam hoſtile accuſatur, 857. de reſidentia & inſtitutione Epiſcoporum nova methodo agit, 860. &c. diſſolvere denuo Concilium nonnullii conantur, 863. queritur de calumniis, quibus Romæ laceretur, 866. prenſatione utitur, 873. 883. contra illud Ferrerius proteſtatur, 874. ejus perverſitas plurium querelis probata, 875. ad finem Concilio imponendam omnia parantur, reclamante Lunenſi Comite, 954. 961. 1052. Papam timidè monet, 972. decernitur, finem Synodo imponendum, & quomodo? 1049. de anathematizandis hæreticis agitur, 1049. de petenda confirmatione, ib. de legendis decretis, 1051. finis ei imponitur, 1050. 1051. Epiſcopis diſpenſandi poteſtas conceditur, 1060. confirmationis ejus hiſtoria pertexitur, 1242. interpretandi ejus poteſtatem ſibi arrogat Papa, 1247.

Tridentini Concilii authoritas duodecim argumentis infringitur, 1251. &c. Argumenta contraria refelluntur, 1276. &c.

Tridentini Concilii libertas à Pontifice multis modis læditur, 67. 73. 81. 119. 281. 360. 361. 362. 368. 529. 617. 636. 640. 642. 645. 662. 664. 671. 685. 688. 691. 733. 734. 742. 743. 863. 875. 884. &c. 888. &c. inprimis 1255. 1256. &c.

Tridentino Concilio & Legatis Pontifices mandata mittunt, & leges præſcribunt, veluti de methodo tractandi Reformationem & dogmata junctim, 79. de non promulgandis decretis niſi Romæ priùs viſis & probatis, 115. de immunitate Ordinum Regularium, 117. de reſidentia, 278. de abuſibus Sacramentorum, 280. 281. de Concilio transferendo, 352. 353. de admittendis certa lege Proteſtantibus, 627. 642. 645. 656. de Indice librorum prohibendorum, ib. de libertate Concilii, ejúſque capite, 661. de reſidentia, 662. 664. 665. de eadem

eadem & inſtiturione Epiſcoporum ac Reformatione, 852. 853. 861. 862. 864 de diſceſſu Gallorum, 960. de fine imponendo Concilio, ib.

Tridentini Patres in Concilio diſſentiunt variis de Capitibus, veluti de Catalogo librorum Scripturæ, 91. &c. de peccato originali, 120. de pœna infantum, 140. 141. de reſidentia, 170. 174. de Sacramentis, 282. de Euchariſtia, 410, 415. de præſentia Chriſti in Euchariſtia, 413. 442. de Pœnitentia, 526. de materia ejus, 544. de Indice librorum prohibendorum, 643. de reſidentia, 658. 669. & paſſim; de concedendo calice, 638. 736. de oblatione Chriſti in prima cœna, 731. de miſſæ ſacrificio, 731. &c. de Sacramento ordinis, 852. de inſtitutione Epiſcoporum, 851. &c. 854. & paſſim, aliiſque capitibus multis.

Tridentinorum decretorum cothurni, ſeu generalitas & ambiguitas; veluti in doctrina de efficacia Sacramentorum, 294 de intentione Sacerdotis, 304. de neceſſitate abſoluta baptiſmi, 324. de attritione 559. de extrema unctione, 597. de Concilii continuatione 636. de citandis Proteſtantibus, 654. de Purgatorio, 1062. 1063. de invocatione Sanctorum, 1081. de cultu reliquiarum, 1106. de cultu imaginum, 119. vide etiam pag. 1263.

Tridentum urbem Concilio deligi non vult Cæſar Ferdinandus, 633. non fuit idoneus locus habendo Concilio generali, 1255.

Tridentum urbem brevi univerſale odium incurſurum, prædicitur in ipſo Concilio, 869.

Tridentinus Index Expurgatorius, 649. 651.

Trojani equi cum Tridentino Concilio comparatio, 62.

Turretinus Hiſpanicum Indicem Sandovalii in lucem protrahit, 649.

U.

Vargas Romæ petens, ut Concilium apertum maneat, malè habetur, 1050

Vaſa-Miſſatica, 808.

Vedroſius vindicatur adverſus Aug. Reding in pluribus fidei capitibus. *Vide, Auguſtinus Reding.*
Veglienſis Epiſcopus negat Sacrificium miſſaticum, 762. reſidentiam probat, 860. malè habitus ex Concilio diſcedit, 860.
Vejelius (Elias) laudatus, 1079.
Velaſci proteſtatio contra translationem Bononienſem, 361. contra Synodum Bononienſem, 380.387.
Veneti Præſules à Papa monentur, ne interſint conſultationibus contra ipſum, 661.
Ventimiglienſis Epiſcopus Tridentum à Pontifice ablegatur, expiſcandorum ſecretorum gratia, 682. inſtructio ei data, 690. Hugonium muneribus corrumpit, 858. Romam mittitur, 861. Redit Tridentum multis cum muneribus, 864.
Veralli & Bellaji Epiſcopi Pariſienſis contentio de numerandis ſuffragiis, 668. 671.
Verduni diſſertatio de diſpenſationibus in conjugio, 865.
Vergerio in Concilio conconſeſſus negatur, 80.
Verſionis vulgatæ authoritas ventilatur. 96. 97. &c.
Veſtes Miſſaticæ, 806.
Veteris Teſtamenti Sacramenta in præcipuis conveniunt cum Sacr. N. T. 290. &c.
Viaticum moribundorum. 457.
Vigilantii ſententia de honore Sanctorum, 1104.
Vini & aquæ mixtura in calice Euchariſtico, 835. &c.
Virgo Apoſtolica quid? 496.
Virginum aureolæ, 268.
Virtutum numerus, 289.
Viterbienſis Romam mittitur à Legatis ob articulos Reformationis à Gallis exhibitos, 864.
Unctio fidelium non eſt character, 402. Veterum qualis? 350. extrema fusè oppugnata, 593. &c. miraculoſa veterum, 596. 603. &c. an neceſſaria ordinationis ceremonia? 911.
Unio Ruſſiæ Polonicæ, 1080.
Unitas eccleſiæ Pontificiæ, 120. 282.

Voca-

Vocatio non eſt univerſalis, 203.
Vocatio Miniſtrorum eccleſiæ non à ſolis Epiſcopis pendet, 930. &c.
Voluntarium quomodo eſſe debeat peccatum, 133.
Voſſius laudatus, 1086.
Vota Pontificia baptiſmo derogant, 338. diſtinguuntur, 1174. diſcutiuntur, 1178. eorum hypocriſis, 1180. &c.
Votum non eſt impedimentum matrimonii, 985. 987. 995.
Votum cœlibatus oppugnatur, 1014. &c.
Urbani IV. epiſtola ad Evam, 464. Bulla de Feſto Corporis Chriſti, 464.

W.

Warmienſis vox de ſervitute Concilii, 686.
Wirtenbergici Ducis Legati Tridentum veniunt, 527. poſtulata ſua urgent, 605. rejiciuntur, ib. & 609. 610. 613. Theologi ejus adveniunt, 614. Legati confeſſionis exemplaria diſtribuunt, 615. re infecta diſcedunt, 615. 618.

X.

Xenodochiorum cura ad Epiſcopum non pertinet, 286.

Z.

Zvvinglius non negavit peccatum originale, 122. adverſus Adamantium vindicatur, 657. 664.

FINIS.

ERRATA
Potiora Typographica.

Pag.19. lin.17.lege iter l. 26. miſſis.
20.l.7. ab l. 9.confoſſus. l. 21. celebrem. l.25. non minùs. l, 29. ſtimulis.
61.l.1. apparuit.
102. l. 7. nec.
104.l 1. Pontifices.
124. l.28. vivaciſſimam.
130.l.11. Non baptizati.
173.l.20. 21. alios.
213.l.9. remiſſo.
364. lineæ quartæ præfige titulum ; Hiſtoria Seſſionis IX.
378. l.8. aſſentirentur.
389.l.15. benignitatem.
393. l.1. inter.
413. l. 1. verbis adeò generalibus.
424. l.5. præſentis tum.
636. l.17. veteris.
803. l.28.29. Anthonius de Valtelina Dominicanus.
811. l.22. eadem,qua.
823. l.11.12. contrarium, dicere miſſam.
851. l.14. Pontificiis. Finita.
860. l.5. Roma,
976. l.1. tollente.
1105. l.2. forte.
1165. l.5. Proba.
1217. l.14. Eſt etiam.
1219. l.27. Ex Tertulliano.
1233. l.23. ea temporis.
1259. l.13. dele, ob ſchiſma Tridentinos inter & Bononienſes.
1272. l,28. ad Papam.

JACOBI AUGUSTI THUANI
HISTORIA
CONCILII
TRIDENTINI.

Pio IV. Pontifice Romano, inde à Seſsione XVII. ad finem uſque celebrati.

In Operum Thuani Editione prima, aliíſque ſequentibus nonnullis omiſſa; nunc verò ex MS. & Aurelianenſi editione plenè & accuratè eruta, & ſeorſim impreſſa.

TIGURI.
Typis DAVIDIS GESSNERI,
M DC LXXII.

J. HENRICUS HEIDEGGERUS Lectori Pio & Benevolo S.P.D.

EN Tibi, Pie & Benevole Lector, Iacobi Auguſti Thuani, Hiſtorici non è multis, in quo veritas, παῤῥησία & candor ambiguâ palmâ decertant, Hiſtoriam Concilii Tridentini, Pio IV. Pontifice celebrati. Fruſtra eam in Pariſienſi, Francofurdienſi &c. Operum ejus Editionibus requiras. Omiſſa eſt ſive Authoris voluntate & deditâ operâ, Romani Cleri invidiam non ſuſtinentis, ſive mala aliorum fide. Demum Aureliauenſis Editio ejus copiam erudito orbi fecit. Ego in inſtructa Civium noſtrorum Bibliotheca aliud agens, incidi in Manuſcriptum ex ipſo Thuani, uti prima pagina præfert, αὐτογράφῳ exſculptum, & à Legato Gallicano pridem haſce in oras aſportatum. Contuli cum mantiſſa Aurelianenſi, & collatam ad Anatomes meæ calcem adjicere, ut tum inſtituto meo rectiùs ſervirem, tum bene quoque mererer de iis, qui Operum Thuani hanc adeò præclaram mantiſſam jure deſiderant, uon dubitavi. Tu verò, Lector Optime, opportuniſſimo hoc labore fruere, & Deo mecum gratias age, quòd & huncce malarum in cauſa Dei admiſſarum fraudum teſtem, omni exceptione majorem, vindicémque, Eccleſiæ liberaliter gratificetur.

JACOBI AUGUSTI THUANI HISTORIA CONCILII TRIDENTINI.

Omiſſa initio Libri XXXII.

A. MDLXII.

Concilij Tridentum indicti negotium cùm caleret, Ferrarienſis Cardinalis Pontificis legatus poſt abolitum Januarij edictum, rebus ex voto in Gallia conſtitutis, à Rege petito commeatu, in Italiam rediit, qui cum Carolus Cardinalis Lotharingus cum delecto Theologorum & præſulum numero profectus eſt, cùm priùs de pecunia in belli ſumptus & proximam Aureliani quæ belli arx erat, obſidionem eroganda, cum Pariſienſibus egiſſet, ingenti etiam ſpe de Concilio agitatâ, quò ſcilicet Januarij edicti memoria omnino induceretur, ídque per clauſulam edicto adjunctam fieri poſſe demonſtrabat, quâ cautum fuerat, ut eo uſque valeret, donec ex Concilii univerſalis ſententia de re tota decerneretur. dum in itinere eſſet, L. equites Aureliano egreſſi, ductore Dampetra, impedimenta, mulos, & equos Legati intercipiunt, & repoſcenti per Tubicinem Ferrarienſi à Condæo reſponſum eſt, apparatum magnificum hunc, ac planè militarem non paſtoribus ac Petri ſucceſſoribus, ſed potiùs viris belli ſtudiis innutritis, & qui pro religio-

ne arma ſumpſerunt, convenire: non recuſarē tamen, ſi CC. aureorum M III. viris ad bellum ſibi inferendum commodata ab iis repeteret, & auxiliareis Italorum copias revocaret, quin omnia reſtituantur. cum hoc ridiculo reſponſo contumelioſè remiſſus Tubicen. Concilium ad ſuperioris anni Paſcha indictum, in principium hujus dilatum eſt, procraſtinante ſemper Pontifice, qui non minùs ſibi ab Hiſpanis Epiſcopis, quàm à Concilio nationali Galliæ metuebat. Nam cum poſt cladem ad ſerbenſeis inſulas acceptam, Philippus in Claſſis ſumptus, in mari Mediterraneo ad arcendas piratarum aſſiduas & jam ex eo liberiores excurſiones inſtructæ, ex ſacro Hiſpanorum Eccleſiaſticorum patrimonio quotannis CCCC. aureorum M. dependi, & fundorum certam portionem alienandi facultatem ſibi concedi poſceret, nec pontifex juſta Regis poſtulata in tanta neceſſitate rejicere, aut jure, aut honeſtè poſſet, iiſque conceſſis prævideret fore, ut Hiſpanis præſulibus minùs in Concilij negotio placatis uteretur, ſummopere animi diſcrutiabatur, quippe qui hoc unum omni ratione ſibi potiùs cavendum ſtatuerat, ne dignitas Pontificia imminueretur, quàm ut juſtis tot Nationum querelis ſatisfaceret. Tandem extrema neceſſitate victus miſſis è fratrum gremio, qui ſuam vicem fungerentur, Hercule Gonzaga, Hieronymo Seripando, & Stanislao Hoſſio Epiſcopo Warmienſi Cardinalibus, quibus paulò pòſt adjuncti, Jacobus Simoneta, & Marcus Siticus Altempſius, Concilium inchoari paſſus eſt, & XV. Calend. Febr. hujus anni M D L X I I. factum eſt decretum, ut ſublata quacunque ſuſpenſione, juxta formulam Pontificij diplomatis Concilium Tridenti celebraretur, & in illo,

ſervato

ſervato ordine, ea tractarentur, quæ proponentibus Legatis, atque iis qui præerunt, ad horum temporum levandas calamitates, ſedandas de religione controverſias, linguas doloſas coërcendas, depravatorum morum abuſus corrigendos, Eccleſiæ veram & Chriſtianam pacem conciliandam conducere, ipſi ſanctæ Synodo viderentur. Urgebant noſtri, ut in decreto Concilij generalis, ac liberi, denuò indicendi mentio fieret. hoc enim pertinere ad Proteſtantium in Gallia querelas ſedandas, qui ſuperiorum ſeſſionum decretis ſtare & acquieſcere recuſabant. contrà petebant Hiſpani, ut patres cœptum olim Concilium proſequuturos ſe profiterentur, ea de cauſa medio verbo uſi ſunt, & celebrari Concilium decreverunt. Sed graviter admodum tulêre præſules Hiſpani, qui aderant, quòd eo decreto proponendi facultas ſolis Legatis tribui videretur, ademptâ eâ cæteris Epiſcopis poteſtate, déque illa re cùm apud Philippum expoſtulaſſent, & decretum illud mitigari peterent, rem dignam exiſtimavit ille, de qua per Oratorem ſuum cum Pontifice ageret. Cùm ergò Varga apud Pontificem inſtaret, quò Concilio libertas ſua conſtaret, ut quod abſolutè Legatis tribuebatur, id detorta locutione, & mutato caſu inflecteretur, Pontifex Vargæ petitionem eludens contemptim reſpondit, non vacare ut diſputatione de ablativis abſolutis, & vocum generibus tempus tereret, aliúdque quod agatur inſtare. nec minore ludibrio de Galliæ periculis & calamitatibus intra parietes domeſticos arbitris ſemotis diſſerebat. cùm enim quidam Cardinales ex Galliæ periculo, quòd negligeretur, ſummum Romanæ ſedi periculum imminere præſagirent, eámque proinde ex animo ſe deplorare dicerent, quid tum? inquit

inquit, ſi dum urbis Epiſcopatum tenebimus, nihil ad victûs lautitiam, & fabricarum magnificentiam deerit? cùm urgerent noſtri, ut ad morum emendationem, & corrigendam diſciplinam attenderetur, reſpondit, ea de re ſe plenè Galliæ regno, & ad faſtidium ſatisfacturum, támque prolixè id curaturum, ut emendationis poſtulatæ cunctos aliquando pœniteat. addebat inſuper prævidere ſe futurum, ut ob religionem regnum ſcinderetur, verùm ſe ejus jacturam non aſſis facere. Hæc ex Andreæ Gillarij Inſulani, qui Oratorem tunc temporis apud Pontificem agebat, & Joh. Eberhardi Sanſulpicij, qui eodem tempore in Hiſpania erat, ad Regem literis, quas penes nos habemus, ſumma fide excerpſimus. Miſſus poſtea Romam à Philippo Ludovicus Avila Alcantaræ ordinis princeps, qui ea de re & fundorum eccleſiaſticorum alienatione, cum Pontifice ageret. Secunda ſub Pio IV. Seſſio celebrata eſt IV. Cal. Mart. In qua decretum de librorum delectu, & omnibus ad Concilium fide publicâ invitandis factum eſt. Eo temporis ſpatio delegati IV. qui decreta Concilij conciperent, & ſcriptis mandarent, inſuper XVII. alij præſules, qui de cenſuris ac libris, quid opus facto eſſet, diſquirerent. Oratores Cæſarei jam advenerant, Ant. Muglitius Archiepiſcopus Pragenſis, Georgius Draſcovicius Quinqueeccleſienſis Epiſcopus, Andreas Dudit̀ius Epiſcopus Tinnienſis, admirabili vir ingenio ac doctrina, Sigiſmundus item Tunnius: iique poſtulata à Ferdinando habebant quæ in tempus adventûs Legatorum cæterorum Regum ac Principum exhibere diſtulerunt. Interim impetratum ut nihil decreto infereretur, quo Concilium potiùs continuari, quàm denuo inſtitui ſignificaretur, nec inde arreptâ

occa-

occaſione proteſtantes non convenirent. Impetratum item, ut ſiquidem proxima ſeſſio differri non poſſet, tempus præfiniretur, intra quod comitia, quæ tunc temporis Francofurti celebrabantur, perfici poſſent, nec interea librorum prohibitorum breviculo libri Auguſtanæ confeſſionis comprehenderentur. Secundum hæc IV. Non. Mart. nomine ſanctæ Synodi confecto ea de re diplomate omnibus qui ad illam venire volent, prolixè & idoneè cavetur. actum & magna contentione, ut inſtitutionem Epiſcoporum à Deo ſine ullo medio, & eorum ad gregem ſibi commiſſum paſcendum aſſiduitatem ex jure divino pendere, decreto ſanciretur, ídque Hiſpani maximè omnium urgebant: quod cùm ad Epiſcoporum poteſtatem ſtabiliendam, & Pontificum contra imminuendam ſpectare videretur, Romæ in ſummis anguſtiis verſabatur Pontifex, qui re cum collegis ſæpiùs communicatâ, vota patrum qui Tridenti erant, protelationibus & ambiguis reſponſis diu ludificatus, ad extremum omnino fruſtratus eſt. Venerat jam Philippi nomine Ferdinandus Avalus Piſcariæ Marchio, próque eo Orationem habuit Galeatius Brugora patritius Mediolanenſis XVII. Cal. Apr. & quatriduo poſt Adamantius Auguſtinianus eremita Quinquepagicorum Helvetiorum, & Friburgenſium, ac Solodurenſium nomine, qui oratorem Tridentum Melchiorem Luſſium miſerunt. Is petebat ut ſibi locus in conſeſſu poſt Venetorum Senatûs oratores daretur, ut qui Reipublicæ Helvetiorum nomine veniſſet, & ſupra Bajoari oratorem ſederet. Idem etiam pet'erat adverſus Johannem Strazzium Coſini Florentinorum Ducis Oratorem. Sed ſecundum Bajoarum tanquam Imperij principem

pronunciatum eſt. ob idque cùm conſeſſibus Helvetius non intereſſet, Florentinus locum ſemper poſt Bajoarum ſervavit. Seſſione tertia quæ II. Eid. ejúſdem menſis celebrata eſt, Seſſio in prid. Non. Junij prorogatur, & rurſus in XVII. Kal. Sextil. medio tempore venit à Rege Ludovicus Sangelaſius Lanſacus, Arnoldus Ferrerius claſſium inquiſitoriarum præſes, & Vidus Faber Pibracius, vir ſummâ facundiâ & amœniſſimo ingenio, de quo plura poſtea dicenda erunt. Ij mandata ad doctrinam pariter & diſciplinam ſpectantia habebant quæ premere juſſi ſunt, donec Cæſarei Oratores ſua protuliſſent. nam vero ſimile fiebat, ea in pleríſque cum illis conſentire, quæ ad levandam invidiam, quâ Gallia ob turbas nuper exortas apud Patres laborabat, ab illis proponi malebant. Ubi venit Lanſacus, ad Inſulanum dat literas XIV. Cal. Junias, quibus cum de adventu ſuo certiorem faciebat, & ſibi mandatum dicebat, ut cum omnium Principum Legatis conſilia ſociaret, ac præcipuè cum Cæſareis Oratoribus, propter cauſæ conjunctionem capita conferret. Sed inprimis neceſſarium videri, ne conceptam de Concilio ſpem, contrarius eventus fruſtretur, ut Pontifex Legatis mandet, patientiam in audiendo adhibeant, neque præcipitatione ulla in eo negotio utantur, & Epiſcoporum qui propediem venturi ſunt, adventum præſtolentur: tum in votis emittendis, ac ſententiis dicendis libertatem ſine conditione aut modo, omnibus concedant, neque committant, ut qui conſilio præſunt Spiritum S. in bulgam compactum Româ accerſere dicantur, ac poſtremò ſedulò caveant, ut quæ in conſeſſu patrum ad Dei gloriam decernentur, Romæ ab otioſis hominibus malignâ interpretatione

ne

ne non traducantur aut corrumpantur, quæ ut à Pontifice impetret, hortatur. Verùm Inſulanus minùs æquum ea in re Pontificem habuit, qui cùm à Gallicanis & aliis quibúſdam inaudiviſſet propalàm diſputari, Concilium ſupra Pontificem eſſe, & à noſtris de vectigalibus, quæ pro Cathedralitio exiguntur, tollendis conſultatum fuiſſe, ultra modum exaſperabatur, adeò ut bonorum Eccleſiaſticorum in belli contra Proteſtantes, tunc toto regno inflammati ſumptus alienandorum facultatem omninò denegaverit, aut ita duris conditionibus conceſſerit, ut eâ uti rex minimè conſultum duceret. Petebat Pontifex ut nullum præjudicium poteſtati ſuæ à noſtris Epiſcopis fieret, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ ac Curiæ R. emendatio ſibi uni reſervaretur. quod ut commodiùs facere poſſet, ac de rebus, quæ Tridenti agebantur, indies certior fieret, Bononiam uſque venire decreverat, quæſito rei colore, ut Cæſaris eò venturi inaugurationi intereſſet, ne videlicet plus de autoritate ſua, quàm de cura paſtorali ſollicitus videretur. Pridie Non. jun. Vidus Faber Regis nomine Orationem ad patres habuit, in qua pari eloquentia ac libertate eos officij ſui admonuit, prædixítque quid ſperandum aut timendum ex eorum rectè vel ſecùs in eo negotio factis eſſet: quæ monita, etſi Synodus, ut à tanto Rege profecta in bonam partem accepit, iis tamen oblique ſe ſugillatam diſſimulare non potuit. Tandem XVII. Kal. Sextil. Seſſio V. ab hoc anno, ſi ad inchoatum à Paulo III. Concil. ſpectes, XXI. celebrari cœpit, in qua quæſtio de communione ſub utraque ſpecie, & parvulorum baptiſmo agitata ac deciſa eſt. id jam pridem Germanos malè habebat. Itaque Cæſarei Legati inter capita à ſe

propoſita ea de re egerant, petebántque, ut Pontifex ſeipſum, & curiam R. emendationi ſubjici pateretur, Cardinalium numerum, ſi non ad duodenarium contrahi, uti ab antiquo erat, ſaltem duplicari eum cententus eſſet. Inſuper petitum ne deinceps, quod cum publica offenſione nunc fiat, diſpenſationes, uti vocant, paſſim aut temerè concedantur, exemptiones omnes contra jura communia conceſſa revocentur, & monaſteria cuncta ſub ejus Epiſcopi, in cujus diœceſi ſunt, poteſtate conſtituantur: ne plura uno ſacerdotia cuiquam attribuantur, ſingula collegia, ſingulas ſcholas habeant, nec ſacerdotia conductitiis presbyteris dentur: Epiſcopi ad ſui gregis curam aſſidui ſint, nec niſi extremâ neceſſitate compulſi, munia ſua per alios, quàm per ſeipſos obeant, & totam diœceſis curam non uni, ſed pluribus perſonis demandent, diœceſes ſuas ſedulò viſant, & quotannis Synodos habeant: in Eccleſia cuncta gratis præſtentur, & quæ Sacerdotia ſint adeò tenuis reditûs, ut miniſteria obire, & onera abſque quotidianis emolumentis ſuſtinere non poſſint, aliorum pinguiorum, quæ curam animarum non habeant, adjectione augeantur: veteres canones contra pravitatem Simoniacam in uſum revocentur: excommunicatio niſi in cauſa peccati mortalis & notoriæ irregularitatis temerè non decernatur: preces publicæ modeſtè & graviter non præcipitanter fundantur: Miſſalia & Breviaria purgentur, rejectis iis, quæ non ex ſacris literis deſumpta ſunt: de Clero ad vitam puriorem reducendo ratio ineatur, & monaſticus ordo ad primariam inſtitutionem inſtauretur, nec tantæ Cœnobiorum divitiæ tam flagitiosè prodigantur: maturè cogitet Synodus, annon res efflagitet ut quæ-

dam

dam juris poſitivi, quod ajunt, olim decreta mutentur, & circa communionem ſub utraque ſpecie exterarum Nationum deſiderio conſulatur: item in eſu carnis, jejuniiſq; aliquid de priſtino jure remittatur, & conjugium Clericorum aliquibus nationibus concedatur: breves Evangeliorum explicationes, ex quibus plebani & curiones ad populum conciones habent, per peritos Theologos emendentur, plures Epiſcopatus in latè patentibus Provinciis inſtituantur, & opulenta Cœnobia in eum uſum vertantur: quod ad bona eccleſiaſtica in profanos uſus converſa & diſtracta pertinet, ut eæ injuriæ diſſimulentur: moniti præterea perbenignè patres, viderent, an è re fuiſſet ad evellendum omnem è mentibus ſcrupulum, ſtatui, Præſulum conſtitutiones non habere neceſſitatem obligationis annexam, item an expediat humanarum ſanctionum multitudinem nonnihil contrahi, ſuperfluis rejectis: nec non alicubi Latinis canticis etiam vernaculâ linguâ preces fideliter verſas admiſceri. Jam ante Auguſtinus Pangartnerus Monacenſis Alberti Bajoari Orator Tridenti V. Kal. ſextil. ad patres orationem habuerat, qua tria inprimis ad pacem Eccleſiæ in Germania conſtituendam urgebat, nimirum Eccleſiaſticorum mores emendentur, inſtitutis ſcholis quibus & ſacerdotes inſtrui, & ad meliorem vitam reduci poſſent: concubinatus, qui impurò cœlibatu foveretur, & gravium offenſionum materiam pleríſque præberet, tolleretur, ſacris ordinibus & concionandi facultate caſtis maritis conceſsâ, & ad placandos irritati populi animos, utriúſque ſpeciei uſus permitteretur: ſic enim fore, ut qui harum rerum offenſione ab Eccleſia defecerunt, in viam redeant, & qui in obſequio reman-

remanſerunt, & nihilominus graviter iis rebus offendantur, in officio confirmentur, & Superiore quidem anno cùm Inſulanus orator regius de utriuſque ſpeciei uſu cum Pontifice Reginæ juſſu ageret, hoc reſponſum ab eo tulerat, exiſtimâſſe ſe ſemper Cœnæ uſum, ut & ſacerdotum conjugium, aliter atque aliter uſurpatum olim fuiſſe, potiúſque à patrum decretis, quàm à jure divino pendere, ac proinde pro tempore mutari poſſe, & quia eam ſententiam tueretur, poſtremo conclavi ab imperitis hominibus pro Lutherano habitum fuiſſe, nihil tamen ea in re citra fratrum & collegarum conſenſum pronunciare velle. Addebat Pontifex, Ferdinandum Cæſarem à ſe petiiſſe, ut Maximiliano F. Boëmiæ Regi integræ Cœnæ uſûs gratia fieret: nam quò minùs aliter, quàm à Chriſto inſtitutum fuiſſet, ſacramentum illud perciperet, religione ipſum contineri: eandem poſtea gratiam omnium ſuorum ſubditorum nomine Cæſarem à ſe petiiſſe, quod hactenus illi Cardinales denegaverint. Id in ipſius Inſulani literis VIII. Eid. Novembr. ad Regem datis præſcriptum fuit, tunc verò in ea Seſſione quæſtione agitata, diverſæ ſententiæ fuerunt: Nam L. ex Patribus & ij doctrina inſigniores Cæſaris & Bajoari poſtulatis ſatisfaciendum cenſebant, nec Gonzaga, Concilij Præſes abnuebat, quamvis Cardinales Collegæ diſſiderent. Hiſpani contrariam ſententiam tuebantur. alij Legatos in Germaniam mittendos ſentiebant, qui viderent; an & quibus conditionibus expediret integrum Cœnæ uſum iis populis concedi? Id actum V. Cal. Octobr. Tandem ea ſententia vicit, quæ contra Gelaſij Canonem in Gratiani decretum relatum pronunciavit, anathema eſſe, ſi quis dixerit ſanctam Eccleſiam Catholicam

non

non juſtis cauſis adjutam fuiſſe, ut Laicis atque etiam Clericis non conficientibus ſub panis tantummodò ſpecie communionem permitteret. poſtea Seſſione XXII. XV. Cal. Octobr. celebrata, in qua de ſacrificio actum, cùm Germani peterent uſum Calicis in Cœna concedi, S. Synodus articulos duos propoſuit diſcutiendos, an rationes, quibus adducta Eccleſia ſub panis tantùm ſpecie communionem Laicis & non facientibus ſacerdotibus permittat, ita ſervandæ ſint, ut nulla ratione calicis uſus concedi debeat? Et ſiquidem honeſtis & Chriſtianæ Charitati conſentaneis rationibus concedendus alicui vel nationi, vel regno calicis uſus videatur, quibus conditionibus concedi debeat? quos articulos cùm in aliud tempus diſcutiendos ac definiendos ſervâſſet, tandem ut ſe Germanorum id enixè petentium importunâ moleſtia ſemel liberarét, totum negotium ad Pontificem retulit, qui pro ſua prudentia id efficiat, quod Reipubl. Chriſtianæ ea in re fore judicaverit. In ea Seſſione lecta eſt Syngrapha confeſſionis Abiſij F. Johannis de domo Marcia ex Civitate Gezira in Tigride flumine, Patriarchæ Civitatis Muzalæ in Aſſyria Orientali, quam per interpretem profeſſus erat Romæ Non. Martiis proximis, cùm ad Apoſtolorum limina Pontificem ſalutaturus veniſſet, ut ab eo confirmatus partem de corpore S. Petri acciperet. Is omnium Orientalium trans Euphratem commorantium maximus Patriarcha, ut cujus jurisdictio uſque ad interiores Indos pertineat, vir doctus, & Chaldaicis, Arabicis & Aſſyriis literis expolitus, cùm interrogaretur de difficillimis quæſtionibus, ſcitè reſpondebat, eámque doctrinam ſuos à Thoma & Thaddæo ipſóque diſcipulo Marco edoctos ad hanc diem ſer-

vare

vare dicebat, quod idem antea factitâſſe Simonem Salakam Julio III. Pont. pluribus in ipſius Julij vita memorat Onufrius Panvinus. Inde cùm proximæ ſeſſionis dies prid. eid. Novembr. indicta eſſet, ad Eid. Vltileis inſequentis anni prorogata fuit. Rex verò his de rebus à Lanſaco certior factus cum Avarici Biturigum eſſet, ad eum VII. eid. Septembr. reſcripſit, & laudare ſe quidem quæ hactenus Tridenti geſta ſunt, cæterùm quòd per omnium ora circumferatur, diſſimulare non poſſe. nimirum id in Concilio agi, ut dum lentè ac ſegniter in morum ac diſciplinæ emendatione pergitur, doctrinæ negotium affectatâ præcipitatione tranſigatur, & id conſilij eſſe, ut hoc leviter diſcuſſo, illo omnino omiſſo, finis Synodo imponatur. Atqui hoc non aptum & idoneum remedium eſſe malis & calamitatibus, quæ nunc ubique Orbem Chriſtianum & Galliam inprimis lacerant, in quibus ſanandis cum XXX. ab hinc annis fruſtra laboratum ſit, neque ferro & flammis quicquam profecerint, qui ſeveritatem adhibendam cenſuerant, ad Concilij univerſalis opem tanquam ad ſacram anchoram omnium vota confugiſſe: itaque optare ſe, ut nihil ſub hujus Concilij initium fiat, quo adverſariorum animi ab eo alienentur, ſed potiùs opera detur, ut ad illud conveniendum, quavis ratione & officio invitentur, ſiquidem ſui copiam fecerint, à Patribus tanquam filij benignè & perhumanè accipiantur. nam quorſum ſollicita illa & diligens eorum quæ ad doctrinam ſpectant hactenus agitata diſputatio, cùm de iis nulla ſit inter Catholicos qui adſunt controverſia: ad illos verò nihil faciant, qui ſuas de eadem doctrina ſententias indictâ causâ damnari conquerunter? Igitur conſultum videri, ut ad colloquium

loquium alliciantur, ne membrum illud jam à corpore divulſum cætera membra tractu temporis ſecum trahat. fruſtrà enim ſperari eos decretis, quibus minimè interfuerint, obtemperaturos. Itaq; optimum ſibi videri, ut cæteris omiſſis in morum ac doctrinæ emendationem ſeriò incumbatur. nam rem omnibus gratam fore, neminiq; offenſionem parituram. Mandatum inſuper Lanſaco, ut abſentium, propter motus domeſticos, Gallicanorum Epiſcoporum causâ Seſſionem proximam in extremum menſis Octobr. prorogari poſtulet, quo tempore illi adfuturi ſint: aut ſaltem decretorum publicationem in illum diem rejici. Quæ cum Lanſacus apud Patres expoſuiſſet, poſtremò Regis nomine petiit, ut quoniam nonnihil de antiqua libertate, in conſeſſibus jam celebratis detractum eſſet, in quibus ſemper regibus, principibus, aut eorum oratoribus, quę ex uſu & neceſſitate ſuorum regnorum erant, liberè exponere licuit, ea facultas ſalva illis in eo ſit. Cardinalis Lotharingus cum XL. circiter Epiſcopis & quibuſdam Theologis Tridentum venit Eid. Novembr. cui obviam Legati Pontificij iêre extra Urbem cum præſulibus & principum Oratoribus. In itinere Lotharingus Oenipontem ad Cæſarem diverterat, antequam ille ad Comitia Francofurti indicta profectus eſſet. Ibi ad demerendam Cæſaris gratiam inſigne præjudicium Gallici nominis dignitati factum à Metenſis & Verodunenſis Epiſcopatuum fiduciariis adminiſtratoribus, qui autore, ut putatur, Card. Lotaringo jusjurandum Ferdinando tanquam Imperij beneficiarij ritu ſolemni præſtiterunt, multum repugnante Joh. Morvillerio, qui tunc cum Lotaringo erat, & ſe ab eo conventu cautè ſubduxerat. Inde poſt ſecretos ſermones de religionis negotio

negotio cum Cæſare habitos, Tridentum verſus iter perſequitur Lotaringus, ad cujus famam, tanquam hoſte adventante, omnia Romæ diligenter à Pontifice neceſſaria comparata. nam de novis Legatis deligendis, & novo quaſi delectu Epiſcoporum, qui numero vincerent, Tridentum mittendo deliberatum eſt. ſcripſit & in eam rem ad Philippum Pontifex, ut Epiſcopos ditionum ſuarum moneret, conſilia ac vota ſua cum Italiæ Epiſcopis jungerent, nec ſe ab ultra-montanis, aut numero vinci paterentur. Familiaribus verò cum Inſulano ſermonibus Lotaringum prorſus ridicula comparatione perſtringebat, eum quaſi alterum Pontificem ſubinde appellans, qui ex pluribus Sacerdotiis ad CCC. aureorum M. annui reditûs corraderet, cùm ipſe unico ſacerdotio, quod in Urbis Epiſcopatu conſiſteret, contentus eſſet, ac facile ei eſſe ſaturo ventre jejunia laudare, & alios ut unico ſacerdotio contenti eſſent, admonere. Præmiſſus fuerat à Rege Franc. Bollerius Manius, qui ſuſpiciones ob Lotaringi profectionem in anxio Pontificis animo excitatas dilueret ac removeret, & de conſilij ſui rationibus eum coràm edoceret. nam vulgò jactabatur, Lotaringum eò veniſſe, ut acta ſuperiore anno, in Poſſiaceno colloquio, per Synodum rata haberentur, integræ Cœnæ uſus Laicis reſtitueretur, Sacerdotibus uxores habendi libertàs eſſet, preces publicæ vernaculâ linguâ conciperentur, Epiſcopi uno ſacerdotio contenti eſſent, nulliqne eligerentur, qui non ad populum concionarentur. quod ad primum, Manius colloquium Poſſiacenum excuſabat, & illud ex Reginæ conſenſu à Lotaringo eſſe inſtitutum dicebat, ut extracto per illud tempore motus inteſtini retardarentur, ut ſi ratione

vinci

vinci non poſſent, interea collectis copiis ad officium vi cogi poſſent. Cæterùm in eo nihil ferè conveniſſe, quod ad alia capita, nihil præter mandata, quæ regij Oratores habeant, Lotaringum attuliſſe, nec præjudicatas ullas opiniones in Concilium introducere decreviſſe, de vectigali, quod Sacerdotia Gallica pro Cathedralitio dependere conſueverunt, ſummè angebatur Pontifex, quod ne amplius penderetur à Patribus Regem poſtulaturum rumor erat. Id Pontifex contra fidem datam fieri querebatur, & regem appellabat: nam conveniſſe ut ea de re cum ipſo ſolo ageretur, & amicè transſigeretur, ſed nihil æquè animum illius urebat, quàm quòd ſecretam cum Proteſtantibus pacem tractari inaudiverat, libertate ipſis concionandi conceſſâ, quo fieri prævidebat, ut pacata Gallia, res in Concilio, quod ille præcipitatum malebat, maturiùs agitarentur, & Proteſtantes in eo audirentur, atque adeò Angliæ regina, quod maximè omnium reformidabat: ſic enim exiſtimabant, eo conſilio Ferrarienſem Legatum & Cardinalem Lotaringum in Italiam ablegatos, ne præſentiâ ſuâ tam pernicioſos conatus turbarent, cæterùm quid eorum opera opus eſſet ad Concilij celebrationem, cùm ea maximè utilis & neceſſaria eſſet in aula apud regem? Igitur tanquam in extremo periculo conſtitutus, quantum poterat, Epiſcoporum nulla excuſatione accepta cogebat vota, coadjutoribus etiam & iis, qui jam ſacerdotia ejeraverant non exceptis, ut major numerus votorum eſſet, etiam, quaſi ſui non ſatis eſſent, ab amicis mutuò ſumpti, & in iis M. Antonius Boba Caſalenſis Epiſcopus Ducis Sabaudiæ apud eum Orator, impetratâ ab Hero ſuo veniâ, Tridentum proficiſci rogatus eſt, & Ludovicus Vaninus Theodulius

Britonienſis Epiſcopus doctrinæ & eloquentiæ laude inſignis, qui propter adverſam valetudinem à profectione ſe excuſaverat, quaſi res ad triarios redacta eſſet, ipſe itidem eo ire juſſus. Is Pontificem de ſucceſſu anxium cùm ſolaretur, & bene ſperare juberet, hæc inſuper addidiſſe dicitur, certam eum victoriam de Concilio reportaturum. quibus verbis non mediocriter lætatus Pontifex, & abeuntem deoſculatus eſt, & ut victoriæ promiſſæ memor eſſet, rogavit. Poſtea cùm, neſcio qui rumuſculi de quæſtionibus, quæ in Concilio in Pontificiæ authoritatis præjudicium, ut putabat, ab Epiſcopis agitabantur, ad aures ſuas perveniſſent, ita commotus eſt, ut palam in conſiſtorio coram Cardinalibus, ſe rémque Romanam prodi exclamaverit, hoſtium ſe exercitum numeroſum magnis ſumptibus Tridenti alere dictitans, quo nomine Italiæ Epiſcopos agminatim illuc coactos intelligebat. impetum etiam eum tunc cepiſſe de Concilio inhibendo ſcribit Joh. Baptiſta Hadrianius, idque facturum fuiſſe, niſi eum ab hoc pudendo ac damnoſo conſilio Coſmus demoviſſet. Haud multò pòſt mota quæſtio de honoratiori in conſeſſu loco inter Galli & Hiſpani Oratores. Jam antea Philippus ea de re apud Pontificem egerat, & ob regionum ac potentię amplitudinem principem locum ſibi tribui poſtulaverat. Contra Regem tuebatur antiquitatis prærogativa, cui & accedebat beneficiorum ac meritorum in Romanam ſedem luculenta memoria à vetere ævo repetita. quanquam eorum ratio parùm voluiſſet apud homines, qui ferè fortunam ſequuntur, niſi Regis cauſam adjuviſſet potentia & temporum conditio, quæ talis erat, ut ſi quid indignum Galli à Pontifice pati cogerentur, facilè ſe

ab

ab ejus obedientia omnino fuiſſent alienaturi. Tunc verò ex neceſſitate renovata, eadem quæſtio, cùm Claudius Ferdinandus Quignonius Lunæ Comes, Philippi nomine ad Concilium venturus eſſet, & de loco ſibi tribuendo certus eſſe cuperet. Itaque cùm Pontifex hucúſque Philippi poſtulata Romæ fruſtratus eſſet, Hercules Gonzaga, qui Pontificis nomine cum collegis Concilio præerat, cùm minimè ignoraret quanti momenti eſſet ad Pontificiam, autoritatem tuendam, ut Philippi oratores intereſſent, neque propterea ut Hiſpanorum deſiderio ſatisfaceret, regem injuria afficere vellet, diu re apud ſe volutata, tandem cum Lanſaco agit, & in hoc perplexo & invidiæ pleno negotio quid ſibi videatur, aperit, mediámque viam proponit, qua & Hiſpano conſulatur, nec regi præjudicium fiat, nimirum ut ipſe regis nomine principem locum ſecundum Imperatoris Legatus teneat, Hiſpano ſeorſim locus ex adverſo Legatorum aſſignetur, aut infra Oratores Eccleſiaſticos, ac ſi commodè videatur infra Oratores Laicos, ſed ſeorſim ſella ei tribuatur. Ad quæ Lanſacus reſpondet, eam eſſe inter potentiſſimos principes amicitiæ & conjunctionis neceſſitudinem, ut nulli re lædi eam debere exiſtimet. Sic autem res ſine utriúſque læſura tranſigi poſſe, ſi conſuetus dignitatis gradus à majoribus ſuis uſurpari ſolitus, eis in hoc Auguſtiſſimo conſeſſu tribuatur: nec verò putare, Philippum, qui tot ac recentibus officiis regem amicum demeruerit, in eum quidquam, quod ad dignitatis ſuæ imminutionem ſpectat, ſuſcepturum: quod ipſe ut in animum inducere non poſſit, ſic ſi contra accidat, ut Patres quidquam in Philippi gratiam ea in re decernant, quod in regis præjudicium vergat, conſti-

tuiſſe apud ſe, quamprimùm Tridento cum collegis & Epiſcopis Gallicis diſcedere, proteſtatione prius factâ regem decretis, quæ abſentibus Oratoribus regiis & Epiſcopis fient, non ſtaturum, neque regnum Franciæ iis obligatum iri: quod ad conditiones propoſitas ſpatium ad deliberandum poſcit. Dein re cum ſuis communicata ad Colloquium redit, & conditiones accipere ſe non poſſe demonſtrat: quippe non ſatis eſſe, ut locum priſtinum & antiquum tueatur, & proximè poſt eum ſedeat, quem nullo medio ſequi debeat, niſi is infra ſe ſedeat, quem præcedere debeat. Quòd ſi Hiſpanus ſeorſim ſedeat, in dubium vocari regiæ dignitatis prærogativam, quâ ſecundum Cæſarem univerſos orbis Chriſtiani Principes anteire ſolet. In ea ſententia cùm hæreret Lanſacus, tandem Cardinalis Lotharingus, qui Pontifici Tridentini Concilij finem urgenti gratificari vellet, & Hiſpani benevolentiam nollet amittere, mediæ viæ amplectendæ autor fuit, & cùm Epiſcopos non diſceſſuros oſtenderet, neceſſitate impoſita ad id Lanſacum adegit, ut conditiones à Gonzaga oblatas acciperet: quo nomine magnam apud nos invidiam poſtea ſuſtinuit: quod videlicet rege puero, nominis Gallici dignitati, quantumvis reclamantibus Oratoribus regiis, tam flagitioſo conſilio illudi paſſus eſſet.

Omiſſa initio Libri XXXV.

M D LXIII.

DUm hæc domi gerebantur, Tridenti pridie Non. Jan. legati noſtri, qui quòd ſcirent poſtulata ſua ferè cum mandatis Oratorum Cæſareorum convenire, de ſuis proponendis negotium huc uſque diſtu-

le-

lerant, exſpectantes dum aliquid à Patribus ſuper iis decerneretur, poſtea literis regis moniti, cùm viderent Cæſaris petitionibus aut non ſatisfieri, aut negotium illud longiùs, quàm ſpes fuerat prolatari, rem amplius differendam minimè putaverunt, & quanta fieri potuit ſimplicitate & brevitate verborum, quæ ad rem Chriſtianam neceſſaria ac opportuna viſa ſunt, juxta regis mandata XXXIV. capitibus complexi ſunt, præfati nihil ſibi à Chriſtianorum ſalute præcipuum eſſe, nihílque ſingulare: cupere quidem regem ut petitionum ſuarum omnium ratio habeatur, ſed tamen ita à Chriſtiana diſciplina edoctum, & inſtitutum eſſe, ut Patribus omnia tribuat, rerúmque iſtarum omnium rationem, cognitionem ac judicium ad ipſos ſciat pertinere. Petitiones hæ erant. I. Ut Sacerdotes quos caſtos eſſe oporteat, & ex quorum incontinentia in Eccleſia oriantur magnæ offenſiones, non alij in poſterum ordinentur, quàm qui ſeniores ſint, & à populo bonum habeant teſtimonium, ut ex anteacta vita, quales poſtea ſint futuri, non levis fiat conjectura, & ſacerdotum libidines ac flagitia acerrimis Canonum pœnis coërceantur. II. Caveatur, ne eodem die aut tempore, omnes ſacri ordines uni conferantur. III. Nullus presbyter ordinetur, cui non continuò ſecundum Concilium Chalcedonenſe detur unà cum ordine beneficium aut miniſterium; ſic enim fieri conſueviſſe ordinationes à priſcis illis Patribus, qui titulos multo poſt tempore inventos non agnoverint. IV. Diaconis & aliis ſacris Ordinibus reſtituantur ſua munia, & antiqua functione amplius nuda & in Ceremoniis tantum poſita nomina dicantur. V. Presbyteri & ſacris initiati, & cujuſvis Eccleſiæ miniſterio addicti, in ea vocatione, ad

quam à Domino vocati ſunt, permaneant neque in alio munere & officio, quàm quod Dei miniſterium deceat, verſentur. VI. Nullus eligatur Epiſcopus qui non & ætatis ſit legitimæ iiſque moribus & doctrinâ præditus, ut & populum docere, & ei vitæ exemplar eſſe poſſit, & qui non ſit ſatis iis omnibus inſtructus, quæ ad tantum munus obeundum ſint neceſſaria. Is item creetur plebanus, qui probatæ ſit vitæ, qui ſacrificium ritè celebrare, & ſacramenta ut par eſt adminiſtrare, & eorum uſum & effectum eos, quibus ea adminiſtrat, rectè docere & inſtuere poſſit. VIII. Ad Cœnobium & Prioratum conventualem nemo admittatur, niſi prius in celebri aliquo gymnaſio ſacras literas publicè profeſſus & magiſterium, aut alium gradum adeptus fuerit. IX. Epiſcopus per ſe aut per eos, quos ad prædicationis munus aſſument, qui tot erunt quot pro diœceſis amplitudine videbitur opus eſſe omnibus dominicis & feſtis diebus tempore item quadrageſimæ jejuniorúmque & adventus Domini, quotidie Dei verbum annuntiet, & quotiescúnque id opportunè fieri poſſe judicaverit. X. Idem faciat plebanus. XI. Abbas & Prior conventualis libros V. & N. Teſtamenti interpreretur, Xenodochia & valitudinaria inſtituat, & ita monaſteriis antiquæ Scholæ reſtituantur. XII. Qui hodie ſunt Epiſcopi, Plebani, Abbates, aut alij Eccleſiaſtici, ſi ſuum munus obire non poſſint, accipiant adjutores, per quos illud præſtent aut omnino ſacerdotia à ſe abdicent. XIII. De Catecheſi, ſumma doctrinæ Catholicæ conſcribenda, & brevibus Evangeliorum explicationibus, quas vulgò poſtillas vocant, ea decernantur, quæ Cæſareæ Majeſtati viſum eſt ad hoc ſanctum referre Concilium. XIV. Unum beneficium uni tantùm

con-

conferatur, ſublata eorum, quæ ſimul teneri & non ſimul teneri poſſunt, perſonarúmque differentia, quæ diſtinctio, ut eſt nova & antiquis decretis incognita, ita tanquam Eccleſiæ damnoſa in poſterum tollatur: regularia item regularibus, ſecularia ſecularibus cedant. XV. Qui duo plurave nunc poſſident, aut illud tantùm retineant, quod optaverint, aut in Canonum pœnas incidant. XVI. A Sacerdotali ordine ſordes & omnis avaritiæ labes procul expellantur, nec ullo prætextu pro rebus divinis quicquam exigatur. Curet Epiſcopus per unionem beneficiorum aut per decimarum æſtimationem, &, ſi hoc commodè fieri non poſſit, per parochiarum Symbola, & collectas, ut plebani & cum illis duo pluresve clerici habeant unde vitam tolerent, & hoſpitibus viaticum præbeant. XVII. In ſacrificiis parœcialibus Evangelium apertè & dilucidè pro populi captu copiosè ex ſuggeſtu exponatur: quo in loco, quæ plebano præeunte fient preces, linguâ fiant vernaculâ: peracta autem re divina, latinè & myſticis precibus: linguâ etiam vernaculâ publicæ ad Deum preces fiant, & eo tempore ac aliis præſtitutis cantica pia aut pſalmi Davidici, cantentur itidem populari ſermone, prius ab Epiſcopo diligenter examinati. XVIII. Antiquum Leonis & Gelaſij decretum de communione ſub utraque ſpecie in uſum revocetur. XIX. Ut omnes præcipuè literarum imperiti, uſum & efficaciam Sacramentorum animo percipiant, præcedat ſemper lingua Vernacula, brevis ac dilucida explicatio, quæ Sacramenti quod adminiſtratur rationem reddat. XX. Beneficia ſecundum antiquos canones non amplius exteris & per vicarios conferantur, ſed per ipſos ordinarios quorum eſt in hoc maximè electa induſtria, & illis intra

ſex menſes non conferentibus, poteſtas conferendi ad proximum ſuperiorem devolvatur, & per gradus ad Pontificem juxta Concilium Lateranenſe, neque aliter collatio valeat. XXI. Mandata de providendo, expectativæ, regreſſus, fiduciariæ reſignationes, commendæ revocentur, & tanquam S. decretis contrariæ ab Eccleſia omninò arceantur. XXII. Reſignationes in favorem eliminentur omnino à Curia Romana: quippe cùm à ſacris Canonibus inſtitutum ſit, ne quiſquam ſibi officij quærat aut eligat ſucceſſorem. XXIII. Prioratus ſeculares, aut ut vulgo dicuntur ſimplices, quibus contra inſtitutionem cura animarum adempta eſt, & translata in vicarium perpetuum, parvâ tantùm quadam decimarum aut aliorum proventuum penſione ei aſſignatâ, cùm primùm vacaverint, curam animarum recipiant & in antiquum ſtatum reformentur. XXIV. Cùm beneficium ſine officio, neque eſſe debeat, neque poſſit, Epiſcopus, ſi quâ ſint ejusmodi quæ nullo concionandi, Sacramenta adminiſtrandi, aut alio onere Eccleſiaſtico teneantur, iis ex capituli conſilio curam aliquam ſpiritualem imponat, aut ſi utilius videatur, ea vicinioribus parœcialibus Eccleſiis uniat. XXV. Penſiones ſuper beneficiis non conſtituantur, & quæ ſunt conſtituta tollantur. XXVI. Epiſcopis intra omnem diœceſin eccleſiaſticæ jurisdictiones reſtituantur, ſublatis exemptionibus, niſi certis caſibus. XXVII. Canonici Cathedralium Eccleſiarum ſint aſſidui in eccleſia Cathedrali, bonis moribus doctrinaque prædiditi, & qui ſaltem 25. annum attigerint, ex quorum conſilio Epiſcopus juriſdictionis ſuæ munus exerceat. XXVIII. Retineantur antiqui & novi conſtituantur conſanguinitatis, affinitatis, cognationis ſpiritualis gradus, intra quos non liceat obtentu cujusvis diſpen-

ſationis matrimonium contrahere, exceptis ſolis regibus, aut principibus propter bonum publicum. XXIX. Doceatur populus, quid de imaginum cultu ſit ſentiendum, curétque Synodus, ut ſi quæ in iis colendis irrepſerunt ſuperſtitiones & abuſus tollantur, quo Iconomachis nupe exortis tumultuandi cauſa præcidatur. quod idem dictum intelligatur, de indulgentiis, peregrinationibus, reliquiis ſanctorum & ſodalitatibus quas vulgò fratrias vocant. XXX. In eccleſia, propter graves & publicas offenſas, publica pœnitentia inſtituatur, & ad Dei iram placandam jejunia & luctus publici. XXXI. Excommunicatio quæ ſupremus eſt Eccleſiæ gladius, non paſſim pro quovis delicto, aut contumacia decernatur, ſed pro graviſſimo tantùm peccato, ſi in eo poſt unam & alteram, & nonnunquam trinam monitionem, reus non reſipiſcat. XXXII. Ad forenſes controverſias quæ univerſum ferè Eccleſiaſticum ordinem contaminant, contrahendas petitorij & poſſeſſorij in cauſis beneficialibus nuper inventa diſtinſtio aboleatur, & ſublatis à Concilio Conſtantienſi introductis univerſitatum nominationibus, præcipiatur Epiſcopis ut beneficia ſecundùm Gregorij M. autoritatem, non ambientibus, ſed fugientibus & de Eccleſia bene meritis conferantur. XXXIII. Si de conferendi aut præſentandi jure lis oriatur, primùm ab Epiſcopo, capitulo conſulto œconomus vacante beneficio præficiatur, qui fructus omnes percipiat & munia omnia Eccleſiæ ſubeat, dein litigatores in aliquot viros Eccleſiaſticos doctos conſentiant: Et ſi non elegerint, ab Epiſcopo dentur, qui ſaltem intra ſex menſes litem omnem dirimant, à quibus appellari non liceat, aut ſi appellationi deferendum videatur, mandetur interea executioni

ſententia nec teneatur œconomus aut qui prior obtinuit reſtituere fructus pendente lite perceptos, in miniſtri & pauperum ſaltem alimenta expendendos. XXXIV. Synodi Epiſcopales quotannis ſemel ad minimum, 30. quoque anno provinciales congregentur in quibus de his quæ ad ſtatum Eccleſiaſticum ſpectant, diligenter tractetur, de miniſtrorum delictis maturè cognoſcatur, & in eos qui deliquerint ſeverè animadvertatur, Concilia item generalia niſi obſtet aliquod impedimentum decimo quoque anno celebrentur. Has petitiones ſicuti Ripæ eodem ferè tempore typis mandatæ ſunt, ad verbum penè expreſſi, quarum autographum Gallicè ſcriptum & manu Regis, Catharinæ, Alexandri, Antonij, Navarræ Regis, Caroli Barbonij, Rupi Surionij, Franciſci Lotharingi Guiſsij, Annæ Momorantij E.M. Michaëlis Hoſpitalij Cancellarij, Santandreani, & Franciſci Momorantij equitum tribunorum ſubſcriptum vidi, & penes me diu habui, quo & mentio fiebat deliberationis ſuper ea re habitæ in Regis Conſiſtorio coram Cardinali Lotharingo, Nicolao Pelleneo, Senonenſi Archiepiſcopo, & Joh. Morvillerio Aurelianenſi Epiſcopo antequam ad Concilium Tridentinum proficiſcerentur, ex quorum ſententia articuli confícti erant, & inprimis caput illud de uſu Calicis & integræ Cœnæ reſtitutione, tanquam creſcentibus apud nos malis opportunum ac neceſſarium remedium pluribus verbis urgebatur. IV. Eid. Januar. inſtante Cardinali Ferrarienſi Pontificis Legato, Rex, ut placatiorem erga ſe, & de cætero tractabiliorem in juſtis ſuis poſtulatis quæ ad Eccleſiæ pacem ſpectabant, Pontificem haberet tributum pro ſacerdotiis vacantibus pendi ſolitum quod vulgò Annatas vocant,

eant, Comitiorum Aurelianenſium decreto ſublatum reſtituit, prohibitiones ſuper ea re factas revocavit, fide à Ferrarienſi accepta, fore ut Pontifex pro prudentia ſua his & aliis poſtulatis brevi cumulatè ſatisfaceret, diploma ea de re emiſſum, & in ſenatu VIII.Calend.Febr.promulgatum. Rex deinde XV. Calend. Febr. Autrico Carnutum, cùm ad exercitum poſt pugnam Drocenſem Aurelianum tendens proficiſceretur, ad Patres Concilij dat literas, quibus & ob victoriam de hoſtibus Dei beneficio partam, gaudium conceptum cum ijs communicabat, & nihilominus eos hortabatur, ut, quando non ſolùm ab armis contra præſentia mala remedia petenda eſſent, verùm à S. S. Concilijs & hujusmodi conventibus, in quibus gladius Dei diſtringitur, hoc eſt, ex Verbo divino pravæ ſementis plantaria ex agro Domini ſtirpitus evelluntur, ut majorum exemplo conceptæ exſpectationi ſatisfacientes, errorum emendationi & diſciplinæ collapſæ optima ratione inſtaurandæ ſedulò incumbant, quò & ij qui ab Eccleſia diſceſſerunt, ad eandem redeant, & qui in ea remanſerunt, ſed ob pleráſque non leves offenſionum cauſas, animi anguntur & nutant, in officio contineantur, & ita amicè compoſitis rebus, ſanguini tot virorum illuſtrium & aliorum, qui ob eam cauſam quotidie periclitantur & pereunt, parcatur. Eodem menſe Tridenti decretum de paſtorum ad greges ſuos aſſiduitate, vix tandem confectum eſt, poſt longas & inutiles altercationes, quæ eò tendebant, ut Pontifici poteſtas plena paſcendi, regendi, ac gubernandi univerſalem Eccleſiam à Concilio tribueretur, quæ diſputatio renovata eſt, & magnis contentionibus agitata in ſeptimo canone de ſacramento ordinis, cùm de

de Epiſcoporum inſtitutione & Pontificia authoritate conſtituenda agi cœpit. Nam noſtri ut Pontifici gratificarentur, quæſtionem hanc, an Pontificis poteſtas ſit Concilio ſuperior, omittere, & tanquam ſcopulum declinare malebant, ne ex eo occaſionem Concilij ſine multo operæ pretio diſſolvendi Pontifex arriperet, ſed ſiquidem ea agitaretur, fixam ratámque apud nos ſententiam ſe tueri paratos oſtendebant, nimirum Concilium ſupra Papam eſſe, neque ab ea ullo modo diſceſſuros. Id ſuſpenſos Patres diu tenuit, ne tamen turbis porta aperiretur, noſtri tandem aſſensêre, ut Pontifex hos ſibi titulos ſumere poſſet, & Vicarius Chriſti, ac ſucceſſor Petri, habens in Eccleſia univerſali ſupremam poteſtatem, diceretur, dum ne ex eo inferri poſſet ipſius poteſtatem ſupra Concilium eſſe. nam contrariam opinionem ſemper Gallicanam Eccleſiam mordicùs retinuiſſe, in eo maximè per ſuos laborabat Philippus, ut Epiſcoporum potentia amplificaretur, contra Pontificis & collegiorum imminueretut, eo conſilio, ſicuti Pontificij interpretabantur, & cùm Epiſcopi in Hiſpania ferè Regis beneficiarij ſint, per eos ſummam poteſtatem ad ſe contraheret, & collegiis quæ ferè ex nobilitate Hiſpana conſtant, voluntati principis præcipuè in tributis imponendis adverſari ſolita, in ordinem redactis libertatem publicam opprimeret. Hac invidioſa interpretatione Philippi conſilium criminati illi id effecerunt, ut non ſolùm poteſtas Epiſcoporum non aucta, ſed multum ex ea delibatum ſit, cùm ea poteſtas, quæ ipſorum propria eſt, & ex Dei inſtituto jis attributa, jis tanquam à ſede Apoſtolica delegatis concedatur, & Epiſcopi paſſim non ſua, ſed Pontificis authoritate ac vice in

mu-

munere ſuo obeundo fungi dicantur. Cæſar paulò ante evocato Georgio Draſcovicio Quinqueeccleſienſi Epiſcopo & re conſultatâ Oenipontc VI. Nonar. Mart. per eundem Draſcovicium denuo Tridentum remiſſum ad Pontificem dat literas, quibus ſignificat poſt filij ultimis comitiis factam electionem in Regem Romanorum & inaugurationem, & Civitates ſuas Rhenanas luſtratas, nihil ſibi antiquius fuiſſe, quàm ut Oenipontem reverſus ob propinquitatem loci commodiùs Concilij promovendi, tanquam ſupremus Eccleſiæ advocatus & procurator, curam ſuſciperet; ſed ubi eo venit, magno cum dolore ſuo intellexiſſe non eo modo res, in eo negotio, uti ſperaverit, & publicus rerum ſtatus expoſcat, ita ut verendum ſit, niſi propriè remedia adhibeantur, ne is futurus ſit Concilij exitus, qui & univerſo Chriſtiano Orbi offenſionem pariat, & iis qui ab obedientia Eccleſiæ Romanæ defecerunt, ridendi materiam, & illas quas amplexi ſunt alienas & differentes ab Orthodoxa fide opiniones, majore obſtinatione obtinendi ſit incitamento: nihilominus jam à multo tempore nullam Seſſionem celebratam, & paſſim jactari Patres & Doctores in Concilio ad contentiones ſua moderatione indignas & diſſidia magno ſperatæ concordiæ detrimento, & contra adverſariorum gaudio ſæpius prorumpere: circumferri item rumores non admodum commodos, haud ſibi jucundos, Pontificem de diſſolutione aut ſuſpenſione Concilij cogitare, à quo Conſilio eum ſummopere dehortatur, ut pudendo & damnoſo, quod proculdubio multorum ab Eccleſia defectio ſit ſecutum, in Pontificem verò odium, & ex eo in univerſum ſacrum Ordinem contemptus, ex illa diſſolutione item aut ſuſpen-

ſpenſione hoc incommodi neceſſariò conſecuturum, ut nationalia Concilia, quæ tanquam unitati Eccleſiæ contraria ſemper Pontifex rejecerit, quǽque, qui Pontificis authoritati conſultum volunt, hactenus in ditionibus ſuis impediverint, petentibus ampliùs denegari aut differri non poſſint. Itaque eam cogitationem omittat, & ad Concilij celebrationem ſeriò ſe accingat, libertate antiqua omnibus integra, ut res rectè, ordine, & legitimè in eo peragatur, & adverſariis anſam calumniandi quærentibus os obſtruatur, facturum autem è munere ſuo, ſi ipſe Concilio intereſſe per valetudinem queat, quod ut facere dignetur enixè rogat, ſe quoque ipſum ſi ita ſtatuat eo venire paratum oſtendit, quo uterque præſentia ſua commune negotium adjuvare, & Pontifex inprimis difficultates per abſentiam ſuam exortas componere ac decidere poſſit. Fiduciarias item eidem Draſconitio ad Lotharingum Cardinalem dat literas, & exemplum ſuperiorum ad Pontificem literarum mittit, rogátque ut juxta datam in Colloquio noviſſimo, cùm Oenipontem ad ipſum ſuperiori anno veniſſet, nomine regis fidem in promovendis iis, quæ ad laudem & gloriam divini nominis & Chriſtianæ Reipublicæ ſalutem pertinent, ſecum conjunctus eſſe velit. Sub id tempus Hercules Gonzaga Concilij præſes, & Hieronymus Seripandus Tridenti deceſsêre, ille quidem Non. Mart. hic XVI. Cal. Aprilis, in quorum locum ſuffecti Johannes Moronus & Bernhardus Navagerius Cardinales. Et Pontifex quidem, qui ultra modum Ferdinandi à noſtris, ut rebatur, ſuſcitati literis commotus fuerat, Moronum Oenipontem uſque excurrere jubet, ut de Cæſaris conſiliis cum Cardinali Lotaringo initis coram ple-

plenius cognoſceret. Is igitur quia erat rerum gerendarum ſolertia prædirus, Zachariæ Delfini, qui Pontificis res apud Cæſarem procurabat, interventu, cum ipſo agit, & facta ſpe, fore ut ei, in ſuæ ditionis populorum gratiam, privatim ſatisfieret, optimum principem à conſiliorum cum rege conjunctione paulatim alienat, eóque adducit, ut aſſentiretur, ut quæ in Concilio decernenda eſſent, ea tantùm proponentibus Pontificis Legatis decernerentur, ex conſenſu tamen Oratorum ſuorum ac principum, & re cum ipſis prius communicata id etiam impetravit, ut quod noſtri urgebant, de Eccleſiæ emendatione, ut in membris, ſic etiam in capite mentio induceretur, & ne ea quæ decreta fuerant, rurſus retractarentur. In bonam item partem accepit Cæſar Pontificis excuſationes, cur ad Concilium venire non poſſet, ob idque ipſe eo proficiſcendi conſilium omiſit. Quibus actis Moronus ſtatim Tridentum revolat, & Pontifice de colloquij cum Cæſare exitu certiore facto, ad Concilij longo tempore intermiſſi celebrationem ſeriò ſe accingit, & Pontifici autor fuit, ut in emendationem, ad cujus nomen Pontificiæ ditionis Epiſcopi antea cohorreſcebant, conſentiret: nec Pontifex jam placato & à noſtris partibus alienato Cæſaris animo abnuit, miſſóque Ludovico Antenoreo patritio Florentino juvene impigro negotium Morono dat, ut emendationem perſequeretur, & quanta celeritate poſſet, finem Concilij imponeret: quod, quàm lentè & anxiè inchoatum, tam præcipiti feſtinatione poſt Moroni adventum ad exitum perductum eſt. Aliquanto tempore poſt, revocato ob alia negotia Piſcario, Claudius Ferdinandus Quignonius Lunæ Comes, Philippi ad Cæſarem Orator

Tri-

Tridentum venit, qui conſilia cum Cardinali Lotharingo conferre juſſus, eíque omnibus præſtò eſſe, & hoc inprimis conjunctis votis urgere, ut decretum initio factum, quo nihil niſi proponentibus Legatis in Concilio agitari debere ſancitum erat, tanquam libertati legitimæ contrarium revocetur, aut ſi id obtineri non poſſit, ſaltem Synodo declaretur, non intelligi eo præjudicium publicæ libertati factum, quo minus liceat volentibus, quæ ex Reipublicæ Chriſtianæ utilitate eſſe videbuntur, proponere. III. Cal. Vtil. quæ dies B. Petro ſacra eſt, re nemini à legatis Pontificiis communicatâ, neque prius monitis Oratoribus Regiis, ſic enim mandaverat Pontifex Philippo gratificari cupiens, ex intimo ſacrario, cùm jam ſacrum celebraretur, coram ipſis legatis antiſtitibus, principum Oratoribus ſella ex ſerico villoſo nigro à Magiſtro ceremoniarum, quem in uſum ignaro, promitur, & infra Cardinaleis ante Patriarchas ſtatuitur, ſubitóque ex compacto ſuperveniens Lunæ Comes Philippicus Orator, qui nunquam antea hujuſmodi conventibus interfuerat, in ea ſedit. Hanc ad rem inopinatam murmure haut occulto inter aſtanteis exorto, Cardinalis Lotaringus, & regij Oratores ſe reſpicere, Lotaringus mirari, & cum Legatis expoſtulare, quod inſcio ſe & Oratoribus regiis id actum eſſet, & cum de thuricrematione & patina ad oſculum præbenda amplius angeretur, illi à legatis reſponſum fore, ut eodem tempore duobus turibulis ac totidem patinis res conficeretur. tum eo magis animi diſcruciari noſtri Oratores, cum nulla ratione adduci poſſent, ut de jure ſuo & antiqua poſſeſſione aliquid concederent, tantóque tumultu res inter has contentiones uſque ad Concionem agitata, ut in inti-

mum

mum ſacrarij pergentibus legatis & Cæſareo Oratore, ac Ferrerio, poſt eam vix tandem finitam, ſymboli recitatio intermiſſa ſit; tandem omiſſa turicrematione, & patinæ præbitione ſacrum peractum, ſtatímque Philippici magno Comitatu diſceſſere, quaſi de ſubacta nominis Franco-Gallici dignitate triumphantes, magnúmque ſe illa die operæ pretium feciſſe exiſtimantes, revocata in dubium, ad hoc uſque tempus incontroverſa, regis Chriſtianiſſimi ſedendi in publicis conventibus prærogativa. nec minima ſanè legati Pontificij invidia apud omnes laborârunt, qui clandeſtinâ veluti cum Hiſpanis machinatione regi pupillo, viduæq́ue matri, tam inſigni præjudicio illuſiſſent, neque aliud excuſationis loco ajebant, quàm ita ſibi à Pontifice, cui parere neceſſe haberent, injunctum eſſe. Ferrerius contra palàm vociferari, nec ferendam regi injuriam dicere, jámque ſe proteſtari paratum, non de Concilio, cui libertas amplius ſua non conſtet, non de legatis, qui nudi iniquæ Pontificis voluntatis ſint executores, non de Philippo, aut Luna ejus Oratore, quippe qui jus ſuum perſequatur, ſed de homine privato, qui ſe pro Pontifice gerit, cùm ſit vitio & fœda nundinatione creatus, déq; ſciſſura ab eo facta, cujus certas & indubitatas rationes ac probationes penes ſe habeat, inſuper & de appellatione ad futurum Pontificem verè & legitimè electum: ad verum item & legitimum Concilium injecta mentio, Cardinalis Lotaringus longo poſt tempore pridiè Calend. VItil. ad Pontificem literas querimoniæ in ſpeciem plenas dedit, quibus non tam de injuria regi, quàm ſibi facta, viſus eſt expoſtulare, quòd re minimè ſibi in tempore communicatâ factum eſſet, ut negotium, cujus ipſe inter

principes componendi rationes inire potuiſſet, non eum quem Pontifex optaſſet exitum habuiſſet. Quignonio locus ſeorſim ab aliis Oratoribus in conſeſſu datus, connivente Lotharingo Cardinali & noſtris ob viri authoritatem, jam tum manum dantibus. XII. Cal. Jun. Petrus Fontidonius Segovienſis Orationem, Philippi nomine habuit, valde magnificam, in qua regis ſui ſtudium præcipuum erga Religionem ultra modum extulit, & in coërcendis ſectariis ſeveritatem inprimis commendavit, eo nimirum conſilio Mariam Angliæ reginam uxorem duxiſſe, ut religionem in florentiſſimo illo regno inſtauraret, exprobrato item potiùs, quàm commemorato in ſummiſſis nuper regi auxiliis beneficio, vanitate gentili addens, virtute acerrimorum illorum, quamvis exiguo numero eſſent, religionis propugnatorum factum, ut victoria ad regem inclinaverit, tum Patres ad continuandum & fauſto fine peragendum Concilium, nec ulla ratione intermittendum hortatur, in quo non ſolùm de depravatis moribus, ſed de doctrina agatur, illámque ſententiam diligenter expendendam iis monet, obliquè noſtros & germanos perſtringens, qui multa nunc Chriſtianæ religionis hoſtibus putant indulgenda, quo benignitate victi ad Eccleſiæ ſinum revertatur. ea ſententia vehementi Oratione exagitata, tandem ſubjicit ad Pontificem pertinere, ſic ſectariorum ſaluti Eccleſiæque majeſtati conſulere, ut omnia ex hujus potius dignitate, quàm ex illorum libidine geri videantur. Poſtremo ad ſeveritatem regis ſui exemplo incitat, & ut vitiis internis, quæ jam patent, & in omnium conſpectu ſunt, emendatis, ira Dei placata præſentibus malis remedium maturè adhibeant. Interea facta in Gallia

pace,

pace, cùm ea quæ pro regni bono, & propter extremam neceſſitatem acta fuerant, in reprehenſionem incurſura appareret, negotium datum fuerat Cardinali Lotharingo, ut propoſito periculo, quod regno ab armis civilibus impendebat, factum apud Patres excuſaret, & eam regis mentem eſſe oſtenderet, ut diſſipatis per pacem factionibus, Eccleſiæ paci ſeriò incumberet. ſed cùm æmulorum & Gallici nominis hoſtium aſtu juſtas facti excuſationes ſecus accipi Catharina intelligeret, eò virum dignitate ac rerum uſu præcellentem mittendum cenſuit, qui & apud Patres nomine regis, & inde in Germaniam tranſiens apud Cæſarem & Regem Romanorum idem munus obiret. Is fuit Renatus Biragus Curiæ ſub Alpinæ præſes, cui hoc præcipuè in mandatis datum ut Patribus perſuaderet, non eam regis reginæque matris mentem eſſe, ut novam Religionem in Regno conſtituant aut adoleſcere & creſcere patiantur, ſed potiùs ut depoſitis armis & ſedatis tumultibus minori negotio, & eadem prorſus ratione, quæ à majoribus ſervata fuit, eos qui ab Eccleſia receſſerunt, in viam & ad ejuſdem Catholicæ Religionis unitatem reducerent. Id autem non aliter fieri poſſe, quàm liberi ac legitimi Concilij autoritate ſive nationalis ſive univerſalis: & tutius quidem videri ut negotium per Concilium univerſale tranſigatur, opus eſſe ut ad id veniendi libertas & ſecuritas omnibus concedatur, quod quamvis non dubitet abundè à Pontifice ac Patribus factum, tamen obſtare loci commocitatem in Italia potius quàm Germania ſiti, quò minùs idoneè ſibi cautum exiſtiment Proteſtantes: nam cupere illos ut in Germania Concilium celebretur, nec aliter ſibi tutum, ad illud acceſſum patere. non ſolum Ger-

manos, ſed Anglos, Scotos, Danos, & Suevos exiſtimare, quos inauditos condemnari, non ſolùm iniquum, ſed infructuoſum ſit, quippe Concilij tunc exitum pios optare, ut omnes ad unitatem adducantur, qui contrà à nobis omninò in poſterum alienabuntur, ſi ſe negligi, & loci incommoditate à Concilij acceſſu excludi videant: nam credere, illos Concilij decretis parituros, in quo non auditi vel admiſſi fuerint, eſſet ſimplicis & creduli nimiùm ingenij, cùm contrà ſummè verendum ſit, ne exaſperatis animis patientiam in furorem vertant, ſcriptiſque virulentis Concilij decreta proſcindant, & apud poſteritatem traducant. Itaque mandatum Birago fuerat, ageret cum Patribus, & cum bona eorum & Pontificis gratiâ Concilium in Germaniam transferretur, & Wormatiæ, Spiræ, Baſileæ aut Conſtantiæ celebraretur. Quibus Tridenti nullo fructu actis, Biragus Oenipontem petit, & cum Cæſare poſt ſolitas de filij electione gratulationes, de Concilij translatione agit: inde ad Maximilianum tranſit, & regis nomine ei de fauſta in regem R. electione gratulatur, próque ſalutari conſilio, de pace in regno ſtabilienda, gratias agit, quod tanquam ab amico & ſapiente principe profectum rex complexus ſit: nunc ſupereſſe, ut rebus pacatis in negotio religionis omnes conjunctis votis & conſiliis incumbant, ut ad Dei gloriam & Chriſtianæ Reipublicæ tranquillitatem Concilium legitimum, ad quod omnes liberè accedant, celebretur: quod ut commodiùs fiat, locum partibus minimè ſuſpectum in Germaniã deligendum. In eam rem miſſus eodem tempore in Hiſpaniam Henricus Clutinius Oiſellius, & ad Pontificem Ivo Alegrius: qua re Pontifex jam ob pacificationem Gallicam

cam irritatus, ultra modum excanduit, & cum Epiſcoporum ipſorum de ſectaria labe ſuſpectorum, qui in aula & conſiſtorio regis plurimùm poſſent, id ſuggeſtione fieri putaret, eos quamprimum aggredi ſtatuit, ut aut præpoſtero juris ordine damnatos de gradu dejiceret, aut ſaltem fulminatis contra eos decretis, ipſos in religionis cauſa ſuſpectos, & eorum conſilia irrita in poſterum redderet. Sic autem Pontifex executus eſt. Ad factæ in Gallia pacis famam, diplomate VII. Eid. April. emiſſo, facultatem facit Cardinalibus, Chriſtianorum Reipublicæ generalibus inquiſitoribus, ut omnes & ſingulos hæreticos, & hæreticorum fautores, receptatores, & auxiliatores de hoc Crimine ſuſpectos, in provinciis ac locis, in quibus Lutherana labes invaluit, & ad quæ ob ſectariorum ipſorum frequentiam notorium eſt tutum aut ſaltem liberum non patere acceſſum, commorantes, etiamſi Epiſcopali, Archiepiſcopali, Patriarchali, vel etiam Cardinalatûs dignitate præfulgeant, nullis aliis deſuper habitis ſuper tuto vel libero acceſſu probationibus ſummarie & extra judicium, quantum ipſis inquiſitoribus ſatis eſſe videbitur, prius tamen receptis indiciis, etiam per edictum in valvis palatij S. inquiſitionis & Baſilicæ principis apoſtolorum & plateis in urbe ſolitis, vel in locis finitimis affigendum & publicandum citent, moneant, requirant, ut intra certum & competentem terminum inquiſitorum arbitrio præfigendum ſub excommunicationis latæ ſententiæ, ſuſpenſionis & alijs juris pœnis coram ipſis perſonaliter, & non per procuratorem, defenſorem vel excuſatorem compareant, & ſi non comparuerint, de iis in ſecreto conſiſtorio referatur, & ſententia in abſentes tanquam convictos decernatur,

tur, ídque ſancitum cum clauſula derogatoria. Hac quantumvis contra leges muniti potentia inquiſitores, protinus citant quoſdam Epiſcopos edictis loco & tempore, quibus per diploma licebat, propoſitis, & in iis Odetum Colinium Caſtellioneum Cardinalem, qui partes proteſtantium ſecutus fuerat, & ex Epiſcopo Bellovacenſi comes Bellovacenſis à ſuis appellabatur, Sannonium Aquenſem Archiepiſcopum, Joannem Monlucium Valentia Cavarum Epiſcopum, Joannem Antonium Caracciolum Principis Melfitani, F. Fricaſſinum, Joannem Barbanſonum Apameenſem, Carolum Gillarium Carnutum Epiſcopos. Poſtremò Pontifex quaſi gradu per Epiſcopos ad Príncipes facto, Joannem Labretanam Navarræ reginam, Antonij Borbonij viduam injuſto juxta & injurioſo diplomate IV. Calend. Octobr. emiſſo, Romam citavit, & nî intra ſex menſes compareret, tanquam convictam proſcripſit, dignitate regia privavit, ejúsque regnum, principatus, ac ditiones ampliſſimas occupantis eſſe pronunciavit. Quod rex, regina ac cæteri proceres indigniſſimè tulerunt, & diplomate in Conſiſtorio regis publicè lecto res maximi momenti & digna viſa eſt, de qua rex graviter apud Pontificem expoſtularet, & juſtas doloris ex eo concepti cauſas ei aperiret. Itaque confecta de ea re mandata, & ad Henricum Clutinum Oiſellium tunc Romæ Oratorem, qui Inſulano nuper ſucceſſerat, miſſa, quorum hæc ſumma erat: Vix regem primis per libellos in Gallia ſparſis rumoribus fidem habuiſſe, donec programmata ipſa Romæ locis deſignatis affixa in ſuas manus devenerint, ex quibus cùm quem par eſt dolorem ceperit, ob eas quas ſcripto comprehendi curaverit cauſas, primùm quidem cùm

Na-

Navarræ regina dignatione cæteris regibus par, & ab iis ſororis nomine cohoneſtari ſolita ſit, ejus perinde periculum ad illos pertineat, & exiſtimare debere cunctos, quod in illam decernitur, id exemplo aliquando in ipſos recidere poſſe, atque ideo tanquam fratres obligari ad ferendùm ei opem, in communi cauſa, & eo magis, quòd nunc vidua ſit, ſed inprimis regem ad id obſtringi, & arcta cognatione cum ea ex utroque latere conjunctum, & ipſius mariti agnatum, qui principem locum in regno ſecundum ipſius fratres tenuerit, & in bello contra Proteſtantes ſuſcepto nuper occiſus ſit, liberis in pupillari ætate relictis, quorum natu grandiorem rex in aula educari curet, ſicuti ipſius utèrque parens olim, & avus in ea educati ſunt, proinde regem periculum viduæ matris in luctu conſtitutæ & liberorum patre orbatorum negligere non poſſe fidem ſuam & regum memoriam appellantium, qui Italiæ, Germaniæ, Hiſpaniæ, Angliæ & aliorum Principum fortunas adverſis temporibus ſemper ſublevarunt. ſed præcipuè in oculos incurrere Philippi audacis B. Ludovici F. factum, qui potenti exercitu Navarræ regnum legitima hæredi in pupillari ætate conſtitutæ aſſeruerit, & ipſam in Galliam ſecum adduxerit, Philippo pulchro poſtea matrimonio conjunctam, ex quo Joanna recto ſtipite deſcendat: ſic etiam olim Joannem Labretanum, Joannæ avum non abſimili tempore, & eaſdem ferè ob cauſas, ob quas nunc ei bellum infertur, parte regni pulſum, à Ludovico XII. & ejus ſucceſſoribus ſuſtentatum ac defenſum. Eandem gratiam ac benignitatem in Galliæ regibus expertos ipſos Pontifices, quos illi & ſede pulſos ſœpe reſtituerint, & contra hoſtes potentes defenderint, &

magna terrarum acceſſione dotaverint, ac locupletaverint. Et verò reginam vicinam ac regni fœderatam eſſe, ut non niſi magno regni Franciæ incommodo ei bellum inferre poſſit: regni item non mediocriter intereſſe, ut vicinos amicos habeat, de quorum quiete viciſſim ac ſecuritate curam gerere debeat, ut belli incommodum longius à finibus ſuis propulſetur. Cùm igitur videat diplomate illo hoc agi, ut veteres amici ditionibus ſuis expellantur, & novi in locum eorum ad libidinem conſtituantur, ejus rei ſenſum apud ſe acerrimum eſſe, & meritò vereri, ne, quemadmodum eodem colore Hiſpani montana inſedere, tractu temporis, etiam in plana deſcendant, & ita inter duos potentiſſimos reges, qui magno Reipublicæ Chriſtianæ bono nuper in amicitiam coïerunt, bellum aliquando recrudeſcat. Poſtremò cum regina ampliſſimarum ditionum ac poſſeſſionum, ratione regni Francici beneficiaria ſit, ad regni jura pertinere, ne extra illud ex quacunq; cauſa Romam aut aliò traducatur, nec per ſe, vel procuratorem compareat, cum iis ipſis in cauſis, quæ ad Pontificis cognitionem per appellationes devolutæ pertinent, regni ſubditi Romam ire cogi non poſſint: Sed Pontifex judices partibus dare teneatur. Igitur id contra dignitatem regiam, jus ac ſecuritatem regni ac regis ipſius exiſtimationem fieri. Quòd ſi judicij forma inſpiciatur, quid a jure civili alienius, quàm ut quis extra forum ſuum rapiatur, & inauditus damnetur: nam legibus cautum eſſe, ne extra juriſdictionis ſuæ limites rei citentur, nec perfunctoriè, obſcurè, ſed domui aut homini denunciatio fiat: & Bonifacij VIII. conſtitutionem, quâ ſancitur, ut citationes Romæ locis & tempore in ea deſignatis factæ

valeant

valeant perinde atque edicta olim à Prætore proponi ſolita, ut nimis duram injuſtam à Clemente V. in Viennenſi Concilio revocatam, ſaltem mitigatam eſſe, neque utendum hujuſmodi citationibus, niſi conſtet tutum ad reos acceſſum non eſſe. Atqui in Gallia, ubi Navarra domicilium habeat, tutum acceſſum non eſſe. dici non poſſe deinde quid injuſtius, & ab æquitate naturali magis alienum, quàm reum inauditum damnari? id Conciliis & ſacris Patrum decretis vetitum, & nobiliſſimum ejus rei exemplum apud Ammianum Marcellinum extare de Liberio P. P. qui, Conſtantio urgente, ut Athanaſium damnaret, in exilium abire, quàm contra inauditum reum ſententiam ferre, maluit. In judicio item contra Sixtum III. inceſtûs accuſatum inſtituto, id à Valentiniano Auguſto ſervatum, ut in Synodo coram L. Epiſcopis citatus reſponderet, eam ob cauſam acta contra Lotharium, Ludovici pij Auguſti propter delatum quòd duas uxores ſimul haberet, à Nicolao I. facta pro irritis habita. Nec plus valere ſententiam adverſus reginam Navarræ latam, quippe abſentem & inauditam. Eum honorem ſemper Principibus detuliſſe Pontifices, ut eos per Legatos monerent, antequam quidquam in eos decernerent. Sic Alexandrum III. cùm de Thomæ Cantuariæ Archiepiſcopi cæde ageretur, duos Cardinales in Angliam ad Henricum II, regem miſiſſe, ut coram iis à criminibus objectis ſe purgaret. Sic nuper à Clemente VII. in Henrici VIII, cauſa factitatum eſſe, miſſo ad eum Laurentio Campegio Cardinali, ut judicium ritè factum concedatur, quomodo fieri poſſet, ut reginæ bona, quæ tanquam regni beneficiaria ad regem pertinent in prædam exponantur, & occupantis eſſe pro-

nuncientur? Itaque ſic regem exiſtimare Pontificem falſis rumuſculis deceptum, & miniſtrorum non ſincera fide, in eo negotio verſantium neque ad pacem publicam ſpectantium aſtu & fraude inſtigatum, ut ab inſita bonitate diſcederet, & ad conſilia ſibi dedecoroſa, ſuæ & Eccleſiæ Rom. autoritate damnoſa & quæ amicorum voluntates ab ipſo alienent, pacémq; Reip. Chriſtianæ conturbent, animum inclinaret, idq; ut ſibi perſuadeat, hac inprimis ratione adduci, quòd nuper tanto ſtudio Antonij reginæ mariti, dum in vivis eſſet, cauſam, quam nunc poſt ejus mortem oppugnat, amplexus ſit, reſtitutionem occupati regni, & ut ſaltem Sardiniæ regnum compenſationis loco traderetur, apud Philippum urgendo. Sed nihil æquè regem offendere, quàm quòd, cùm tot reges, principes, Civitates XL. abhinc annis à R. Eccleſia defecerint, & in eandem culpam incurrerint, in eorum neminem hactenus, eadem via ac ſeveritate animadverſum ſit, quos tamen, ſi jus æquum ſervetur, pro delicti antiquitate prius caſtigatos oportuit, ut hinc appareat occaſionem ab inimicis captatam, quâ viduam, liberóſque ejus pupillos, dum rex minorennis, in quorum patrocinio illi erant, bellis civilibus diſtringeretur, quaſi facto impetu, nec opinantes opprimerent. quò magis enitendum regi eſſe, quo inconſulto hæc accuſatio inſtituta fuit, de animæ ipſius ſalute, Pontificem cogitare ante omnia decuit, & ex Dei Verbo idonea remedia adhiberi, non autem regna ejus ac ditiones proſcribere, & occupanti ad prædam exponere. nam ſupremam Pontifici in id conceſſam poteſtatem, ut animarum ſaluti & Chriſtianæ tranquillitati conſulat, non ut principes regnis exuat, & de eorum poſſeſſionibus pro arbitrio ſtatuat quod

non

non niſi ſummo Eccleſiæ dedecore & quietis publicæ detrimento, in Germania & alibi ſuperiores Pontifices fecêre, proinde rogare regem ea, quâ poteſt & debet demiſſione, ut ſententiam contra reginam latam revocet omnémque cauſæ hujus cognitionem miniſtris ſuis interdicat, teſtimonio publico ea de re edito: ni faciat, regem non ſpontè, ſed coactum remedia in ſimilibus cauſis à majoribus uſurpari ſolita, juxta regni jura ac leges adhibiturum: ſed ante omnia poteſtari invitum ſe facturum, ut quod culpæ eorum, qui temeritate ſuâ ei hanc neceſſitarem imponunt, attribui debet, poteſtate à Deo conceſsâ & imploratâ amicorum ope, in tam juſta cauſa uti cogatur. Seorſim alia ampliora mandata pro Epiſcoporum cauſa ad Oiſellium miſſa, in quibus de legitima Pontificum poteſtate, Imperatoris ac Regum & in cauſis Eccleſiaſticis autoritate, de libertatibus, juribus & immunitatibus Eccleſiæ Gallicanæ multa inſerta erant: cumulata, & in eam rem Pariſienſis Curiæ S.C. exemplo etiam Maximi Valentiæ Epiſcopi in medium adducto, qui cùm plurium criminum poſtularetur, cognitionem tamen rei ad Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopos pertinere Bonifacius I. pronunciavit. Id conſtare ex Bonifacij ipſius teſtimonio in Ivonis Carnutum Epiſcopi decretum relato, parte V. cap. CCLXXI. His mandatis inſtructus Oiſellius, homo vehemens, & impiger regis miniſter pervicit apud Pontificem, ut judicialia contra Epiſcopos acta omitterentur, & ſententia contra Navarræ reginam lata revocaretur: quod & obtinuit, nam ne hodie quidem inter Pij IV. conſtitutiones reperitur. Cùm V. petitionibus quas modo retulimus, à Concilio non ſatisfieret, Regina XV. Calend. Jun. ad Lanſa-

cum

cum dederat literas, quibus de protelatione ac dilatione illa acerbè conquerebatur, ac fore docebat, ut ſpes de Concilij ſucceſſu, in piis mentibus concepta, & opinione integritatis eorum, qui eò convenerunt, paſſim excitata, ſine fructu evaneſceret, & diſſimulatione ac conniventiâ magis ac magis iram Dei in nos inflammaret, qui res ſacras emendatione ac ſevera caſtigatione egere cunctis manifeſtum fecerit, ob ídque ad Concilium celebrandum tot, vitæ ſanctimoniâ & eruditione præclaros viros, ex omnibus Orbis partibus invitaverit ac coëgerit, cúmque videat nos nihilominus tam contumaciter ejus voluntati reluctari, non poſſe non graviſſima in eos, qui tam ſanctum opus, & paci Eccleſiæ neceſſarium, remorantur, pœna animadvertere. Ea de cauſa regem ad Cardinalem Lotharingum perſcribere, ut antiſtitum Gallicanorum qui Tridenti ſunt, concilium cogat, & habitâ maturâ deliberatione apud Patres inſtet, ut petitionum nuper regis nomine propoſitarum ratio habeatur, & de iis quamprimùm decernatur. Eodem die regis ad Cardinalem Lotharingum in eam rem datæ literæ. Verùm ille, qui Pontificis gratiam publicæ rerum noſtrarum ſaluti, ipſiuſque regis voluntati anteponeret, diem de die ducendo, ad ultimum, ut ex occaſione ſpem illam omnino fruſtraretur, cum bona regis venia ad Pontificem proficiſci ſtatuit, per abſentiam ſuam ratus, nihil à regis Oratoribus in eo negotio factum aut innovatum iri. Haud multò poſt impetratâ à rege veniâ, & Lanſacus Galliam repetivit. Cùm igitur Lotharingus XIV. Calend. Octobr. Tridento diſceſſiſſet, abductis ſecum Ebroicenſi, Meldenſi, Dolenſi, Cenomanenſi, & Tutelenſi Epiſcopis, interea inſtantibus Legatis regiis,
ut

ut in rei Eccleſiaſticæ ac morum emendationem ſedulò incumberetur, Patres, ut regis Chriſtianiſſimi petitiones eluderent, de libertate, & immunitatibus Eccleſiaſticis contra omnia, omnium regnorum ditionum ac principum privilegia, libertates, juriſdictionem ac legitimam poteſtatem aliquot decreta confecêre, in quibus multa erant, quæ ſpeciatim regem Chriſtianiſſimum ſpectabant. Qua re cùm ſibi ac regi illudi viderent, Arnoldus Ferrerius & Vidus Faber acceptis à rege, quem antea omni de re certiorem fecerant, literis ac mandatis, magis opportuno quàm captato tempore, dum Cardinalis Lotharingus Romam profectus abeſſet, interceſſerunt. Ad eos rex Silvani fano V. Cal. Septembr. dederat literas, quarum ſumma erat, jubere regem ut petitionibus propoſitis inſiſterent, quibus ſi ſatisfiat, ſuo nomine pollicentur, ſe nulli Chriſtianorum principum pietatis fervore & propenſa voluntate in promovendo Concilij negotio ceſſurum, ſin quod hactenus factum ſit, levi manu inſanabilia vulnera tractentur, & faſciata tantùm non curata plaga, vera ac neceſſaria remedia omittantur, cúmque de rei Eccleſiaſticæ emendatione agatur, in principum potentiam Conciliariorum decretorum acies torqueatur, nolle, ut præſentiâ legatorum ſuorum, magno ſuæ ac regni dignitatis & libertatis præjudicio, decretis injuſtis autoritas accedat, ad ſeque eſſe perlatum, in Concilio de matrimonio Antonij Borbonij, & Joannæ uxoris, tanquam illegitimo declarando, & Henrico ipſorum filio ſpurio pronunciando actum eſſe, quibus actis nolle ut illi interveniant. Itaque jubere ut poſt repetitas juxta illa mandata petitiones, niſi Patres iis acquieſcant, quamprimum Tridento relicto Venetias

con

concedant, ibíque nova mandata operiantur. Mandatis item continebatur, regis unicum votum fuiſſe & nunc eſſe,ut per ſeriam Eccleſiaſticæ rei, & morum emendationem, quorum depravatione factum eſſet, ut multi ab Eccleſia R. defeciſſent, accedente univerſalis Concilij autoritate,inter diſſidentes de religione ſententias, concordia ſanciretur, eáque de re procuratores ſuos ac internuncios ſæpiùs cum Pontifice & Patribus egiſſe petitionibus propoſitis, quibus hactenus minimè ſatisfactum ſit : ſed præter ſpem accidiſſe ut leviter tractato emendationis negotio in Principum jura, libertates, potentiam, Patres eam, quam non habent poteſtatem exercerent. Id verò ipſos neque poſſe, neque debere, neque ipſorum fori eſſe, ut in civilem adminiſtrationem inquirant, conſtitutionibus & conſuetudinibus, in quarum poſſeſſione Principes à longo tempore ſint, derogent, aut ipſos Principes diris devoveant, quæ omnia ad ſeditionem & publicæ tranquillitatis perturbationem cùm pertineant, non paſſurum regem, autoritatem quam à majoribus integram accepit, injuſtis eorum cenſuris dignioris loci prærogativa in dubium revocanda pergant, ut ipſi intercedant, & Tridento diſcedant: moneántque interim antiſtites Gallos & Theologos, qui iſtic ſunt, ut emendationem, bono regni ob religionis cauſam ſciſſi, & tot animarum,quæ ſe à reliquo corpore ſejunxerunt,ſolatio inſtitutam quantum poſſint ſyncerè & ſedulò urgeant, ob idque Tridenti maneant : regem ita velle & ipſorum prudentiæ ac conſcientiæ committere, ne deliberationibus, quæ regis regníque dignitati, ac prærogativæ præjudicant, interſint, aut eas ſuffragiis vel præſentiâ ſuâ comprobent. Ad extremum, ne poteſtas ſua ob ætatis

tis defectum in dubium vocari poſſet, per Legatos ſuos Patribus ſignificandum curat, quomodo poſt Franciſcopolim ex Anglis receptam, ipſe Rotomagi majorem ſe declaraverit, frequenti principum, procerum, nobilitatis ac populi corona, & magno omnium ordinum conſenſu. Secundùm hęc Legati X. Cal. Octobr. cùm viderent, nullum finem procraſtinationibus & affectatæ Patrum moræ fieri, interim urgeri illa contra principum ac regni Galliæ inprimis dignitatem ac libertates, propoſita ab Epiſcopis Pontificis emiſſariis capita, in conſeſſum veniunt, ubi Arnoldus Ferrerius hanc Orationem habuit. Liceat Patres S. nobis Oratoribus regis Chriſtianiſſimi, iisdem verbis nunc vobiſcum agere, quibus olim egerunt Judæorum Oratores cum Aggæo, Malachia, & Zacharia ultimis Prophetis, & aliis Dei adminiſtris, qui tum Hieroſolymis convenerant: Num jejunabimus & flebimus quinto adhuc & ſeptimo menſe? ſiquidem CL. anni elapſi ſunt, ex quo reges noſtri petierunt à Pontificibus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, jam tum labentis reſtitutionem, miſſis Oratoribus ad Synodum Conſtantienſem, Baſileenſem, Lateranenſem & Tridentinam, primum Jo. Gerſone magni nominis Theologo, &, haud ita diu eſt, Petro Daneſio eruditiſſimo viro, Epiſcopo Vaurenſi, nunc verò illuſtriſſimo Cardinali Lotharingo, Vido Fabro eloquentiſſimo collega meo, quorum orationibus nihil aliud efflagitatum, quàm ut de Eccleſiæ miniſtrorum emendandis moribus ſeriò ageretur, & tamen adhuc nobis jejunandum & ſitiendum eſt, non ut illi Judæi, quinto & ſeptimo menſe ſed totos jam CC annos, atque utinam non CCC. & multo ampliùs. At, inquiunt, vobis abundè ſatisfactum eſt IV. Seſſionibus,

tot

tot anathematis ac dogmatum deciſionibus, & certè fatemur, ſi aliud pro alio ſolvere invito creditore jus eſt, nobis ſatisfactum eſſe: ſin minùs, adhuc creditores ſumus, quos nunquam anathemata, & dogmatum definitionem poſtulaſſe ſcitis: teſteis appello vos, Illuſtriſſ. Leg. quibus ſeptuagies ſepties hoc ipſum prædiximus, Vos item Clariſſ. Cæſareæ Majeſtatis Oratores, quibus cum regis noſtri juſſu ſæpiùs mandata noſtra communicavimus: ſciunt & hoc veſtrûm complures P. S. Itali & Hiſpani. Verùm habenda fuit illorum ratio qui dogmatum definitionem urgebant: quod & nos concedimus modò, & nobis concedant in judicio familiæ erciſcundæ, ſemper filij primogeniti, hoc eſt regis Chriſtianiſſimi habendam eſſe rationem. Quod verò libello ſuperiore menſe propoſito planè in eo ſatisfactum dicant, id cùm minimè nobis videretur, ne tamen in re tanti momenti nimiùm judicio noſtro tribueremus, libellum cum brevibus notis ad regem quàm expeditiſſimè miſimus, qui conſultis principibus ac proceribus, ſecretioríſque conſilij prudentiſſimis ſenatoribus, nobis reſcripſit, nihil in eo reperiri, quo Catholici homines per Galliam in officio retineantur, adverſarij concilientur, aut confirmentur infirmi: pauca adeò in eo eſſe, quæ cum antiqua Patrum diſciplina conveniant, multa verò quæ ei adverſentur, non eſſe illud tantò tempore expetitum Eſajæ emplaſtrum ex maſſa caricarum confectum, quo Reip. Chriſtianæ vulnera ſanarentur: imò magis Ezechielis opus tectorium, quo etſi ſanata eſſent vulnera, rebellarent & recrudeſcerent. Quæ verò de principibus, diris devovendis & à communione Chriſtiana removendis, adjecta ſunt, eſſe ſine ullo veteris Eccleſiæ exemplo, & in hoc

hoc tanto ob religionem diſſidio ſeditioſis hominibus quorum hodiè nimis magna copia eſt, latiſſimam per ea feneſtram ad defectionem aperiri. Dein quod de principum emendatione ſubjicitur, eò pertinere, ut antiquiſſima Eccleſiæ Gallicanæ libertas omnino tollatur & regum noſtrorum minuatur ac convellatur autoritas. Nam multa eos cum in fide & obſequio R. S. & Pontificum permanerent, de rebus ſacris decreviſſe & exemplo Conſtantini Magni, Theodoſij, Valentiniani, Juſtiniani, & aliorum Imperatorum permultas leges condidiſſe, quas ipſi Pontifices in decreta ſua retulerint, præcipuóſque illarum autores, Carolum Magnum & Ludovicum IX. Divorum nomine dignos cenſuerint: poſtea ex earundem legum præſcripto antiſtites apud nos Eccleſias piè & Chriſtianè rexiſſe, neque tantum poſt tempora Pragmaticæ ſanctionis, quod plerique falsò exiſtimant, aut poſt pacta conventa Leonis X. & Franciſci I. ſed CCCC. ampliùs annis ante editum decretalium volumen has leges viguiſſe: dein ſuccedentibus & in earum locum ſubſtitutis Decretalibus, magno Eccleſiæ Gallicanæ odio antiquatas fuiſſe: poſtea edictis Philippi Pulchri, Philippi Valeſij, Caroli V. Caroli VI. Caroli VII. reſtitutas ac defenſas: nunc quoque Carolum, cujus nominis regibus ſingulari Dei providentia religio Catholica in Gallia præcipuæ curæ fuit, majorem declaratum, velle leges libertatéſque Eccleſiæ, etſi proximis temporibus non nihil malignitate & ambitioſorum hominum importunitate labefactatas, poſteris ſuis ſartas, tectas relinquere, nihil quippe in illis eſſe, quod Eccleſiæ univerſalis doctrinæ antiquis Pontificum decretis, & Oecumenicis Synodis repugnet: quod ex enumeratione ſpeciali facilè

cilè eſt intelligere,& ne ſingula attingam, & tamen de iis quæ maximè eo libello convelluntur, aliquid dicam, antiquiſſimam appellationem eſſe conſtat: quo remedio Galli ſoliti ſunt eludere, non Pontificem, cui præcipuum ſemper honorem detulerunt, ſed præter illius mentem,contra ſanctiſſima Eccleſiæ decreta,ac regis conſtitutiones impetrata diplomata. Præterea ſi qui ſunt, qui velint impedire, quò minùs reges Chriſtiani inſtante neceſſitate ſubditorum ſuorum bonis, proventibus & eccleſiaſticis vectigalibus liberè uti poſſint, ij ſciant, per poteſtatem & autoritatem non ab hominibus, ſed à Deo datam, leges item Galliæ antiquiſſimas, & Eccleſiæ Gallicanæ libertatem, id illis licere. Itaque non ſatis mirari rex poteſt,quomodo vos P.S.qui tantùm veſtri causâ,hoc eſt, reſtituendæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ ergò huc conveniſtis, re infecta ad eorum emendationem, quibus etiam dyſcolis obediendum, & pro quibus ſemper eſſe orandum præcipit ſine diſtinctione B. A. Paulus, ſtudia veſtra tranſtuleritis: id verò multo minus ferre poteſt, ut reges ac principes qui qualeſcúnque ſunt, & à Deo ſunt, & à Deo hominibus dantur, primo quoque tempore, quod ne in plebejum quidem hominem, niſi in graviſſimo delicto perſeverantem jure licet, veſtris ſuffragiis ab Eccleſiæ communione excludatis. Nam neque Michaël Archangelus Diabolo, neque Micheas aut Daniel Achabo & Nabuchodonoſoro, quantumvis impiis regibus, auſi ſunt maledicti notam impingere: neque vos P.S. vos, inquam, Eccleſiæ militantis columina decuit, principes,Eccleſiarum alumnos ac nutritios, regem denique Chriſtianiſſimum, in quem præcipuè jura regni, & antiquiſſimas majorum ſuorum leges,

hoc

hoc eſt, Eccleſiæ Gallicanæ libertates propugnantem hæc faba cuditur, diris devovere. Atqui ſi veterem Eccleſiæ diſciplinam reſtituere, adverſarios ad unitatem ac reſipiſcentiam revocare & cogere, reges ipſos, quod adeò ambitis, emendare vultis, in Ezechiam illum regem optimum inſpicite, qui ut corruptos Eccleſiæ mores corrigeret, non ſolùm non fecit quod Achabus Pater impius: ſed ne id etiam quod pij reges Jotan avus, Azarias proavus, Amazias abavus, & Joas atavus fecerant (ij enim excelſa non everterant) verùm ad majores aſcendit, & exemplum Joſaphati, qui altaria ſuſtulit, ſibi propoſuit. Ita hodie proponendi ſunt vobis, non patres, non avi, non proavi, nam etſi doctiſſimi fuerint, tempora tamen noſtra turbulentiſſima non viderunt: verùm enitendum eſt altiùs ad majores, ad Ambroſium dicò, Auguſtinum, Chryſoſtomum, & illius temporis Epiſcopos, quibus idem fuit olim negotium cum Donatiſtis, quos, licèt plures numero Catholici eſſent, non tamen armis vicerunt, aut principes ad bella incendendo, & interea reduvias curando, ſed oratione, bono vitæ exemplo, & aſſidua puráque verbi divini promulgatione: ſic boni illi Patres cùm ſæpius Ambroſios, & Chryſoſtomos formaſſent ac præſtitiſſent, Eccleſiam purgârunt, & Principes Theodoſios, Honorios, Arcadios, Valentinianos & Gratianos effecerunt, quod & vos facturos non deſperamus, atque ut faciatis, oramus D.O.M. Patrem D.N. Jesu Christi. Atque ut finem dicendi faciamus, hæc ſumma regis mandatorum, ac votorum eſt, ut nihil contra majorum ſuorum leges, nihil contra ſuam autoritatem, Gallicanæque Eccleſiæ libertatem decernatis. Si contra feceritis, ut nos decretis veſtris inter-

D 2 ceda-

damus, ſicuti nunc intercedimus, ea tamen conditione, ſi amiſsâ regum causâ, in id tantùm cujus cauſa huc conveniſtis, ſeriò incumbere placuerit, ut ejuſdem operam, ſtudium, gratiam ad promovendum Concilij, in cujus exſpectationem erecti ſunt omnium gentium animi, negotium, & noſtram ſi qua eſt, induſtriam ac diligentiam vobis deferamus, deſinens, cùm Cœlum & terram de petitionis atque adeò proteſtationis ſuæ æquitate appellaſſet. Immane quantum Patres commoti ſunt, cùm Itali, tum verò ex noſtris Nicolaus Pelleveus Archiepiſcopus Senonenſis, & Hieronymus Sucherius Clarevallenſis Abbas, ambo ſtrenui propugnatores habiti, & ob id poſtea, uti creditum eſt, in Collegium Cardinalium allecti, quòd Pontificiæ authoritati regis ac regni cauſam poſthabuiſſent. Ii initiò ſine regis mandato factam poteſtationem arguebant, obliquè perſtricta oratorum regiorum, quaſi de religione ſuſpectorum fide, verùm ubi de mandatis conſtitit, ad alias artes confugiunt, & orationis habitæ partes pleráſque aut malè intellectas, aut cavillatoriè detortas calumniantur, ita ut Ferrerius apologiam pro ea ſcribere coactus ſit, in qua extrema perridiculum eſt, quod ait, quoſdam ex Epiſcopis qui aderant, cùm non intelligerent quid verbo intercedendi ſignificaretur, à proximè ſedentibus quæſiiſſe pro quo oraret Rex Chriſtianiſſimus, ad quæ non aliter reſpondet Ferrerius, quàm exauctorandos eos fuiſſe, ſicuti ab Honorio III. factum memoriæ proditum eſt, qui Epiſcopum Calvinienſem dignitate privavit, eo tantùm nomine, quòd fateretur ſe grammaticam non didiciſſe. Longè acerbioribus verbis habitam reperio in Commentariis Jacobi Burdini regi à ſecretis epiſto-

lis,

lis;qui negotia Italiæ,atque adeò Concilij tunc tractabat,,nam orationi manu Burdini ipſius additum erat,eam ab oratoribus regijs Ferrerio & Fabro Tridenti menſe Septembri pronunciatam fuiſſe, quod vix putarem,niſi Jacobus Valdeſius in libro de dignitate regum regnorúmque Hiſpaniæ, & honoratiori loco eis,eorúmque legatis à Concilijs & R.S. jure debito,Granatæ diu pòſt anno M DC LXII.edito,omnem dubitationis ſcrupulum tolleret, inſerta Itali cujusdam Epiſtola; qua in tumultu illo cùm orator Hiſpanus ſeparatum ab alijs principum legatis locum, Pontificiorum legatorum permiſſu uſurpavit, eadem verba, quæ ſupra retulimus, à noſtris oratoribus uſurpata memorantur, iis autem inaudita Italorum auribus libertate invehebatur in Pium IV. quòd tanqnam pater impius filium primogenitum, hoc eſt, regem Chriſtianiſſimum inauditum perverſo omni judiciario ordine condemnâſſet, ablata ſeſſionis, quâ ſecundum Imperatorem, cæteros orbis principes præcedere eſt ſolitus,prærogativa. In eam rem cùm multa de facti iniquitate conqueſtus eſſet,addit Pium IV. in ſua cauſa judicem, poteſtatem ſibi ſupra univerſale Concilium arrogare, & perverſo hoc in regis pupilli cauſa judicio, dum falsò unitatem & Eccleſiæ concordiam prætexit,hoc agere, ut maximorum regum bene compoſitam pacem perturbet,& concordes fratres inter ſe committat, mutato per vim & ſcelus ordine, quo ſemper & noviſſimè in Concilio Conſtantienſi & Lateranenſi ſederant regis Chriſtianiſſimi oratores. Tum ſubjicit,licèt invitiſſimis,juſta & neceſſaria de cauſa ſibi inde diſcedendum eſſe,ubi nullum legibus locum, nullum antiquorum Conciliorum, nullum

libertatis veſtigium Pius IV.relinquat.Nam quid à Patribus judicandum proponitur,aut ab jis judicatum publicatur,quod non prius Romam miſſum Pio IV. placuerit? Eam nimirum toties delati & procraſtinati indicij petitionum regis cauſam, nec aliam eſſe, quàm quòd ille ex epiſtola Hadriani VI.optimè novit,curatis quantumvis membris,corpus planè ſanitati reſtitui non poſſe, niſi etiam caput diligenter curetur. Addita erant ad extremum. Hic eſt igitur Pius IV. ad quem ſolum hominem præſens hæc noſtra denunciatio & proteſtatio pertinet,ſedem Apoſtolicam, ſummum Pontificem S.R.E. pro cujus dignitate augenda majores noſtri ſanguinem toties fuderunt,& adhuc hodie in Gallia acriter pugnatur, veneramur,ſuſpicimus,& maximis ad cœlum laudibus efferimus.Pij autem IV.Jmperium detrectamus, quæcunque ejus ſunt decreta, & ſententias repudiamus ac contemnimus, illum pro vicario Chriſti, pro capite,pro Petri legitimo ſucceſſore aſpernamur & rejicimus: & cùm nihil Tridenti,omnia Romæ agantur, & quæ publicantur, magis Pij IV.placita, quàm ſynodi œcumenicæ decreta cenſenda ſint,denunciamus,& teſtamur quæcunque in hoc conventu,hoc eſt Pij IV.motu decreta ſunt, & deinceps decernentur,aut publicabuntur,ea neque Regem Chriſtianiſſimum probaturum,neque Eccleſiam Gallicanam pro decretis univerſalis Concilii habituram. Interea quotquot eſtis Galliæ Archiepiſcopi,Epiſcopi,Abbates, Theologi, vos omneis hinc abire rex Chriſtianiſſimus jubet,redituros, ut primum D.O.M. Eccleſiæ Catholicæ univerſalibus Conciliis priſtinam formam ac libertatem reddiderit, rex autem Chriſtianiſſimus debitum dignitati ac majeſtati ſuæ

locum

locum recuperaverit. Eam orationem habitam vix puto,quam tamen inter commentarios Jacobi Burdini à ſecretis epiſtolis,qui negotia Jtaliæ,atque adeò Concilij tunc tractabat,reperi cum titulo, quaſi ab oratoribus regiis Ferrerio & Fabro Tridenti menſe Septembri pronunciata eſſet. Facta proteſtatione oratores VI.Cal.Octobr.ad regem dant literas, quibus eum de re omni certiorem faciebant, & invidiam facti deprecabantur,in eo quòd à malevolis per Cardinalis Lotaringi abſentiam,tempus captâſſe dicebantur,& ita rem excuſabant, quòd cùm mandata ſua Lotaringo,ſicuti juſſi erant,ante diſceſſum ſuum Romam communicâſſent,ut capita illa libello comprehenſa non proponerentur: cùm verò legati poſt Lotaringi diſceſſum ſtatim mutâſſent,& à Patribus cogi ſe dicerent,ut niſi capita illa proponerentur,ulterius ſe in negotio Concilij non proceſſuros palàm dicerent,ea re præter voluntatem coactos,antequam cum Lotaringo,qui jam Romæ erat,per literas agere poſſent,in publico Patrum conſeſſu decretis intercedere. Id literis pluribus poſtea Ferrerius ipſe ad Lotaringum & Philibertum Cardinalem excuſavit, dum adhuc Tridenti eſſet,& poſtquam Venetias,ſicuti juſſus erat, conceſſit.Rex ipſe, qui & actionem ratam habuit & laudavit, poſtea miſſo Franciſco Bollerio Manna ad oratores ſuos , qui Venetijs erant Moncello, V. Jdus Novembris, dat literas, & ad Cardinalem Lotaringum inprimis, qui jam Româ Tridentum redierat, quibus facti neceſſitatem excuſabat, & ut id in partem acciperet, rogabat, darétque operam ut capita illa à legatis intercedentibus oratoribus ſuis propoſita revocarentur: Interea dum id fieret,oratores regii Venetijs manere juſſi,nec prius

Tridentum redire quàm negotium illud amicè compoſitum eſſet. Cùm igitur Lotaringus videret, nihil niſi regis juſſu factum, ídque regem poſtea ratum habuiſſe, ne tamen nihil profectione ſua Romæ feciſſe videretur, & gratiam Pontificis, quam unicè aucupabatur, interim retineret, author fuit, ut loco illorum capitum, quibus Cæſaris, regum ac cæterorum principum authoritati plurimum præjudicabatur, quæ plura & ampliora erant, unicum ſubſtitueretur, quod numero XX. in ſeſſione XXV. hodie habetur, quo in genere, reſectis illis, quæ Galliæ regis authoritatem, Eccleſiæ libertatem ſpeciatim ſpectabant, decreta & ſanctiones in ſacrarum perſonarum & libertatis Eccleſiaſticæ gratiam, contra ejus violatores factæ confirmantur, admonentúrque Cæſar, reges, reſpublicæ, principes, ut quæ Eccleſiaſtici juris ſunt tanquam Dei patrocinio tecta venerentur, nec ab ullis ſibi ſubjectis, cujuſcunque dignitatis ſint, violari patiantur. Ita proteſtationi, nullo tamen publico inſtrumento revocatæ allatum utcunque ex Lotaringi conſilio remedium. Interea dum hæc agerentur Jd. Vtil. XXIII. ſeſſio Tridenti celebrata eſt, in qua de ſacramento ordinis actum, poſt ingentes & illo conſeſſu indignas, quod & Patribus à P. Fontidonio Philippi nomine exprobratum eſt, de poteſtate Pontificia altercationes, & III. Jd. Novembr. XXIV. ſeſſione, de ſacramento matrimonij agi cœpit, & honeſtas ſua quodammodo ſanctiſſimo conjugij vinculo reſtituta eſt. Nam cùm antea inſcijs parentibus & iis qui loco parentum ſunt, matrimonia plerunque inter inæquales perſonas ſine ulla denunciatione paſſim in Jtalia præcipuè contraherentur, quæ tamen quia ſacerdotis & Eccleſiæ authoritas interceſſerat,

ſerat, legitima habebantur, & ita matrimoniorum honeſtas paulatim adulterari, & in turpiſſima contubernia degenerare cœpiſſet, noſtri qui honeſtatis illius ſemper ſtudioſi præ cæteris fuêre, inſtitêre apud Patres, ut clandeſtina matrimonia, quæ à filiis familiâs contrahuntur, ſine conſenſu eorum, in quorum poteſtate ſunt, tanquam legitima prohiberentur, eáque de re Gentianus Hervetus ex ſententia Theologorum Scholæ Pariſienſis graviſſimam orationem jam antea meditatus fuerat, eam in Concilio, quod Bononiæ tunc celebrabatur, habiturus, id Dei Verbo congruere oſtendens: nam Exod. XXX. capite ſcriptum eſſe, ſi qnis ſeduxerit virginem nondum deſponſatam, & dormierit cum ea, dotare eam teneri, & habere in uxorem, ſed ſi pater noluerit, pecuniam eum diſpenſaturum juxta modum dotis, quam virgines accipere conſueverunt: Evariſtum item ſanxiſſe, aliter legitimum non eſſe conjugium, niſi ab his, qui ſuper fœminam dominationem habent, & à quibus cuſtoditur, petatur uxor. Quod ex capitularibus Caroli legibus deſumptum eſt, lib. VII. cap. CCCLXIII. alii LVIII. Et Tertullianum ſcripſiſſe, in terris filios ſine conſenſu parentum ritè & jure nubere non poſſe. Ita tamen ſuper iis ſtatuit ſynodus: clandeſtina quidem matrimonia libero contrahentium conſenſu facta, rata & vera eſſe matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandos illos, ut eos S. Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata eſſe negant, quíque falsò affirmant matrimonia à filiis familiâs ſine conſenſu parentum contracta vetita eſſe, & parentes ea rata vel irrita reddere poſſe. Verùm S. Dei Eccleſiam ex juſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtatam eſſe atque

prohibuiſſe, quibus verbis Momorantianum edictum, de quo ſupra demonſtravimus, proculdubio abhorruiſſe arguunt denunciationes, quas banna vulgò appellamus, quæ conſuetudine Gallicana invaluiſſe in confeſſo eſt, ut patet ex capite XXVII. quod ad Epiſcopum Bellovacenſem dirigitur, de ſponſalibus lib. IV. Decretalium: quod & obſervabatur in Eccleſia Papienſi, quæ legibus noſtris regebatur, ſicuti item patet ex capite VI. & cap. ultim. qui matrimonia accuſare poſſunt, collectione I. Epiſtolarum decretalium ab Ant. Auguſtino Epiſcopo Jlerdenſi, viro optimo & JC. præſtantiſſimo edita: quod poſtea in orbem univerſum porrectum eſt ab Jnnocentio III. ex Lateranenſis Concilii decreto, uti videre eſt ex capite III. de clandeſtina deſponſatione. Apud nos & Claudius Eſpencæus vir nobilitate ac eruditione, an ſincera pietate major, incertum? multa in eam rem ſcripſerat, conſilio ante biennium edito ad illuſtriſſimum virum Michaelem Hoſpitalium Franciæ Cancellarium, quo hujuſmodi matrimonia nulla, invalida & irrita, & jure Divino ac humano prohibita, pravámque conſuetudinem tot juribus contrariam, corruptelam verius, ac meritò & neceſſariò corrigendam eſſe multis rationibus & teſtimoniis evincit, ſalvo ſemper & incolumi S. matris Eccleſiæ, & S.S. Apoſtolicæ judicio. Verùm hæc hiſtoriæ legem excedunt. Tandem pridie Non. Decembr. ultima ſeſſio XXV. celebrata eſt, in qua de purgatorio, de invocatione, veneratione & reliquiis S.S. & ſacris imaginibus agitur: & duella inter alias res quæ ad emendationem pertinent, graviſſimis interminationibus prohibentur, & Jmperator, reges, duces, principes, marchiones, comites & alii, qui in ea conſenſerint,

aut

aut locum aſſignaverint, ex Eccleſiæ communione eliminantur: qui verò pugnam commiſerint, & qui eorum patrini vocentur, excommunicationis, ac omnium bonorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrunt: ediciturque ut tanquam homicidæ, ſi periculum evaſerint, puniantur: ſi in conflictu ceciderint, perpetuò Eccleſiaſticâ ſepulturâ careant. In eam rem idem Pius Pontifex triennio ante Idus Novembr. diploma emiſerat, renovata ac confirmata Clementi VII. ſuper eadem re ſanctione. De indulgentijs item decretum factum: Ac poſtremò ut finis Concilio imponeretur, placuit ut omnium quæ ſub Paulo III. Julio III. & biennio abhinc in hac ſynodo decreta ac definita ſunt, confirmatio nomine S. Synodi per Apoſtolicæ ſedis legatos, à beatiſſimo R. Pontifice peteretur, & ita dimiſſa Synodus. Acclamationes dein factæ, ídque muneris ſuſcepit Cardinalis Lotaringus, majore vanitate an imprudentiâ incertum? quippe qui videret, id citra injuriam in regem Galliæ fieri non poſſe, cujus nomen, quòd ſemper antea, dum Carolus V. Cæſar in vivis ageret, expreſſum fuerat, nunc ne præjudicium Philippi filii dignitati fieret, collectivo regum nomine confundi utcunque neceſſe eſſet: quod cùm illi poſtea in regis conſiſtorio objectum fuiſſet, pacis & concordiæ inter potentiſſimos principes Reipublicæ Chriſtianæ bono conſervandæ ſtudio factum excuſavit. Poſtea Pontifex Romæ gravi habita in Cardinalium conſeſſu oratione, Synodi acta confirmavit, qua mores Eccleſiaſticorum jam eſſe mutandos pronunciavit, & quòd finis Concilio impoſitus eſſet, Deo gratias agendas. Tum Cæſarem ob id laudavit, ac Legatos Apoſtolicos & Epiſcopos, ſéque decreta Concilij, li-

licèt ipſe legibus ſolutus ſit,ad unguem inviolabiliter ſervaturum recipiens addidit, ſi quid omiſſum foret,id ſe diligenter ſuppleturum, negotio dato Morono & Simonetæ Cardinalibus, ut ſi quid ijs contrarium in conſiſtorio agatur,illi intercedant; ſi quid adverſum poſtuletur,itidem provideant : ipſe verò Synodi decreta ſe rata etiam recuſantibus principibus habiturum pollicetur, ita ut nunquam iis derogaturus ſit, niſi fratribus ſuis ex evidenti urgentéque cauſa conſentientibus, Cardinales item qui ſe vivo per largitionem cæterorum vota Pontificatui ambiendo coëmerint flagitiosè notaturum, & in tanti ſceleris reos jure ac legibus vindicaturum: ſcholas erudiendis adoleſcentibus Romæ ac Bononiæ tanquam jaciendis præficiendorum miniſtrorum ſeminibus inſtituturum. Tum edicit ut Epiſcopi ad gregis ſui curam aſſidui ſint,& quos domi Cardinales detineant, quamprimum dimittant, ſe propterea in urbis gubernatione deinceps protonotariorum, non epiſcoporum opera uſurum. Item ut Cardinales,qui Eccleſias ſuis reſervatis ſibi fructibus & adminiſtratione in certos annos contulerunt epiſcopis adminiſtrationem, partitis inter ſe fructibus, reſtituant: ejus qui in epiſcopum confirmetur, vita, mores, ac doctrina diligenter à tribus ordinum capitibus & relatore examinentur. Poſtremò mandatum legatis Cicadæ item Bononienſi, ac Vitellio Cardinalibus, ut earum rerum quæ ad Concilij confirmationem & executionem pertinent, curam ſuſcipiant, ac ne quis contra ea, quæ ipſe conſtituit, quid faciat. Eodem tempore edita eſt proteſtatio contra Synodum Tridentinam, nomine concionatorum aliquot Auguſtanæ confeſſionis, cui inter alios ſubſcripsère

Ti-

Tilemannus Heshuſius, Nic. Gallus, Joh. Vignandus, Matth. Judex, Joachim Veſtphalus, Matthias Flacius Illyricus. Apud nos non ita probata primùm, nec inter ipſos quidem qui interfuerant, theologos: quin & dicteriis ac libris publicè exagitata fuit: nam Cl. Sanctium celeberrimum theologum, & Lotharingi Card. ſtudiorum ac conſiliorum perpetuum comitem, cùm ſolemne carmen in Concilij primi Apoſtolorum clauſula uſurpatum, VISUM EST SPIRITUI SANCTO ET NOBIS, repeteret, vulgò dicere ſolitum memorant, in Tridentina Synodo plus NOBIS, quàm SPIRITUI SANCTO tributum eſſe: cùm innuere vellet, majorem defectuum privatorum quàm Dei gloriæ in ea rationem habitam fuiſſe. Longo autem poſt tempore Gilb. Genebrardus Benedictinus Hebraicarum literarum regius profeſſor, & ipſe magni nominis Theologus, cùm Petrum Daneſium Epiſcopum Vaurenſem funebri oratione laudaret, inter alia digna viro doctiſſimo ac religioſiſſimo dicta, iſtud recenſet: cùm in Patrum conſeſſu quidam ex noſtratibus Theologis in depravatam ſacerdotiorum diſpenſationem & corruptam Rotæ Rom. ac Epiſcoporum jurisdictionem vehementius peroraret, Italo præſuli ægrè ferenti, dicentíque in hominem Gallum hoc ſubfrigidum ſcomma, Gallus Cantat, Daneſium illicò ſed graviter & ſeriò reſpondiſſe, Utinam hoc Gallicinio Petrus ad reſipiſcentiam & fletum excitetur! Denique Claudius Eſpencæus Gallicanorum Theologorum facilè princeps, qui ab initio Bononiæ, & poſtea Tridenti, celebrationi

tioni interfuerat, in commentariis in epiſtolam ad Titum, quinto poſt peractum Concilium anno Lutetiæ editis, cùm multa in corruptos C.R. mores dicit, tum hæc præſertim ex Baptiſta Mantuano adjicit: Venalia Romæ omnia: Romam nugas dare, Accipere aurum, verba dare: ſolam nunc pecuniam regnare: & viribus eſſe quod nocta & avibus. Hadrianum VI. per legatos ſuos ad Comitia imperialia anno M D X X I. miſſos, palàm & ingenuè confeſſum eſſe, Deum tunc Lutheri perſecutionem contra Eccleſiam invaleſcere permiſiſſe, propter nimia hominum peccata, ac ſacerdotum præcipuè præſulúmque, à quorum peccatis populi peccata derivari ſcriptura clamitat: ſcire ſe à multis annis multa in SS. abominanda, abuſus in ſpiritualibus, exceſſus in mandatis, cuncta denique in pejus fuiſſe perverſa: neque mirum eſſe, ſi malum à capite in membra à ſummis Pontificibus in alios deſcenderit: cunctos præſules in via ſua à recto tramite declinâſſe: itaque ipſum per eoſdem legatos pollicitum, ſe curaturum, ut Curia R. unde hoc malum proceſſit, reformetur, ut ſicut in omnes inde corruptio emanavit, ſic ab eadem ſede ſanitas, & omnium emanet reformatio. In hac digna ſanctiſſimo paſtore cogitatione, hoc eſt, univerſale ac liberum concilium indicendi, cùm defeciſſet Hadrianus, negotium diu intermiſſum fuiſſe Clemente VII. ad Pontificatum evecto, quo ſuperſtite nunquam coiturum ſperabatur. Tandem tot annis omnium votis exſpectatum à Paulo III. indictum fuiſſe, delectis primùm IX. viris, qui ab eo juſſi quæ emendatione in Eccleſia egebant, & offenſionis cauſas præbebant, corrigere, minimè Pontificem celaverunt, hodiernorum malorum inde principium

cipium

cipium fluxiſſe, quòd deceſſores ejus prurientes auribus magiſtros ad deſideria ſua morigeros ſibi conciliaverant, non ut eſſent à quibus diſcerent, quid facere deberent, ſed quorum calliditate inveniretur ratio, qua liceret quod liberet. Ab hoc fonte adulatores potiùs quàm doctores prodiiſſe, qui docerent P P. omnium ſacerdotiorum diſpenſatorem atque adeò Dominum eſſe, cúmque Dominus jure vendat id quod ſuum eſt, neceſſariò ſequi, in eum Simoniæ labem minimè cadere. Inde effectum malum inſanabile, radices majores egerit, deſperata jam ſalute, cùm Paulus Novemvirali conſilio minimè ſibi acquieſcendum putaret, & in diſpenſatione ſacerdotiorum majore quam antea licentia uteretur. Interim Concilium Bononiam tranſlatum, ac paulo poſt ſuſpenſum: & mortuo Paulo III. à Julio III. rurſus Bononiæ inſtauratum fuiſſe: qui in ſeſſione IX. palàm profeſſus eſt, in ſacramentorum adminiſtrationem innumera pravè irrepſiſſe, quorum haud minimum ſit, quòd multis in locis minus gratuita eſt illorum diſpenſatio, & in aliquibus adeò venalis, ut etiam cum ſepultura pauperculis ea non ſemel ſint denegata. Poſtea redintegratum Tridenti Concilium ad biennium ſuſpenſum, Proteſtantibus interim ſuſpenſionis decreto contradicentibus & gravibus aliquot epiſcopis, Hiſpanis maximè, quibus erat cordi, neceſſaria, ut nihil magis morum ac depravatæ diſciplinæ emendatio, cauſantibus ne uni quidem, nedum huic ex cauſis propter quas convocatum fuerat plenè adhuc ſatisfactum eſſe. Integro igitur decennio interruptum, tandem cùm Pius IV. illud Tridenti congregaſſet, licèt re integrâ Patribus permiſsâ, illum tamen adeò Curiam Rom. ab iis repurgari

mi-

minimè paſſum eſſe, ut quæcunque de morum emendatione ac diſciplina Eccleſiaſtica præſulibus infra ſe poſitis ſeſſione IX. præſcripſit, in iis ſalvam ſemper ſuam autoritatem & eſſe & intelligi declaraverit, ut non minus gratè quàm piè idem Pius ſummas gratias patribus Tridentinis publica oratione, Romæ in frequentiſſimo Cardinalium Conſiſtorio egerit, quod in Eccleſiaſtica emendatione tantam Pontificiæ autoritatis rationem habuiſſent, tantáque moderatione eſſent uſi, ut ſi ſe ſuáque reformare voluiſſet, longè ſeverior in ſe futurus fuerit. Quid igitur nunc ſupereſſe, niſi ut, quod eadem oratione pollicetur, & Concilij cenſuram non declinet, & ſi quæ Patres omiſerunt, vel in iis mitiores fuerunt, eorum ſubveniens modeſtiæ, illa tanquam judicio ſuo relicta ſuppleat? Etenim ſi non minùs liberè quàm verè Hadrianus hodiernæ vaſtitatis labem à capite in reliquum Eccleſiæ corpus ſerpſiſſe dixit, Pium ejus ſucceſſorem percutere ſanctuarium ſuum oportere, & à domo ſua juxta Ezechielis & B. Petri monitum incipere debere. Videre ipſum propter aliquot deceſſorum ſua, non quæ Chriſti ſunt, quærentium turpem quæſtum & avaritiam, quem in ſtatum Sancta S. A. adducta ſit, imò tota Chriſti Eccleſia: quàm multa non multis ab hinc annis ab ea ſit facta diſceſſio: ac valde metuendum eſſe, ne major fiat, niſi remedium tempeſtivè adhibeatur, eóque futura ſit damnoſior, quò longior, ſi tantis quibus Eccleſia obruitur, malis curandis diuturnior mora afferatur. Tantorum autem motuum non alium eſſe certiorem cauſam, quàm quòd tot annis nihil mutetur, nihil emendetur, & omnis ſarciendæ diſciplinæ ſpes ſublata ſit. Nam qui in reliqui corporis Eccleſiæ emen-

emendationem conſenſuros, qui tam multis annorum centuriis urbem, in qua merum atque mixtum habent imperium, deformatiſſimam reliquerunt? Quid veró excuſare vel excogitare verum aut vero ſimile eos, quibus non rex, non cæſar, non populus, clerus aut generalis Synodus non tota denique Eccleſia dicere poſſit: Cur ita facis? Quid igitur prætexere poſſe, quod remoram tam diu expetitæ emendationi fecerit: & ubi tamen majorem ſub ſole licentiam, impunitatem, infamiam, & impudentiam aſpici? talem ſanè tantámque, ut nemo credat, niſi qui viderit, nemo neget niſi qui non viderit. Poſt multa dein in eam rem ex eodem Baptiſta Mantuano adducta loca, ad extremum ex verbis beati Bernhardi colligit, inteſtinam & inſanabilem eſſe plagam Eccleſiæ, fruſtráque Pontificem ſperare, ruinam, quam collapſa in Eccleſia diſciplina ad præcipitium nutans Gallia minatur, ſiſti poſſe, ipsámque in melius reformari, niſi juxta ſuum nomen ſua ipſe piet, maliſque tantis, juxta cognomen gentis, idoneam adhibeat medicinam, turpia illa ſacerdotiis impoſita vectigalia revocet, Cameræ Cancellariæque Apoſtolicæ, nihil minùs quàm Apoſtolicam Paulinam vel Petreiam negotiationem nundinationémque tanquam quoddam augiæ ſtabulum repurget. Id ſe moneri liberè non ægrè ferre Pontificem debere. Nam deceſſorem ejus Paulum IV. cùm eadem ſuper re, familiares ſecum ſermones ſereret, adeò iis offenſum non eſſe, ut ſeriò de ſe Romæ retinendo cogitaverit, facta etiam honoris, quem ea ſedes largiri ſolet, maximi ſpe. Verùm ſe gratiam Deo ac Domino Jeſu Chriſto maximam habere, qui quem ſui promovendi animum Pontifici fecerat, mox abſtulerit, ne cum tanta dignitate onus, quod

ambulandi in magnis & mirabilibus ſupra ſe admixtam haberet neceſſitatem, ſubire cogeretur.

FINIS.

MAG 2007439

INDEX